

12 - 14 Aralık

HİTİT
ÜNİVERSİTESİ
İİBF

ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ

DEPARTMENT OF INTERNATIONAL
RELATIONS

ÇORUM (HİBRİT)

2024

IV. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

IVTH HITIT INTERNATIONAL
CONGRESS ON SECURITY
STUDIES

BİLDİRİ KİTABI
PROCEEDINGS BOOK

TÜBİTAK

guvenlikkongresi.hitit.edu.tr

IV. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

“Küreselleşen Dünyada Bölgeselleşen Güvenlik:
Sınanmalar, Krizler ve Fırsatlar”

12-14 ARALIK 2024 | ÇORUM

BİLDİRİLER KİTABI
TAM VE ÖZET METİNLER

HİTİT ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Hitit Üniversitesi Kuzey Kampüsü Üçtutlar Mah. Çevre Yolu Bulvarı 19030
Çorum | TÜRKİYE

<https://yayin.hitit.edu.tr> | publisher@hitit.edu.tr

Yayınevi Sertifika No: 49188

ROR ID:

ISNI:

Kitap Adı

IV. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı:
Tam ve Özet Metinler

Yayın Editörü

Doç. Dr. Sami KİRAZ | Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK
Doç. Dr. Nail ELHAN | Arş. Gör. Abdullah PEKEL

ISBN

Yayın Türü

e-Kitap

Yayın Tarihi | Publication Date

Yayın Yeri

Çorum | TÜRKİYE

Yayın Dili

Türkçe

Grafik & Tasarım

Hüseyin Taha TOPALOĞLU

Bu bildiri kitabının her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya hiçbir bölümü
önceden izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak
gösterilmeden alıntı yapılamaz. Bu yayında yer alan bildirilerde öne sürülen her
türlü görüş ve sorumluluk yazarlarına aittir.

© CC BY-NC 4.0

KONGRE KURULLARI / COMMITTEES

Kongre Düzenleme ve Yürütme Kurulu / Organizing Committee Members

Doç. Dr. Sami KİRAZ(Başkan)

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Cihan DİZDAROĞLU

Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Gökhan ALBAYRAK

Kırklareli Üniversitesi

Doç. Dr. Hatice ÇELİK

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK

Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ATEŞ

Iğdır Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat TOMAN

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Üyesi Nail ELHAN

Hitit Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Başar ŞİRİN

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Öğr. Gör. Dr. Yasemin KARADAĞ

AVCI

Hitit Üniversitesi

Arş. Gör. Dilek KÜÇÜKBOZ KARAFİL

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Orhan KARAOĞLU

T.C. Cumhurbaşkanlığı

Öğr. Gör. Dr. Kübra MERTEK

MOHAMED

Hitit Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Tunahan YILDIZ

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Kongre Yazı İşleri ve Sekreteryâ

Arş. Gör. Dr. Dilek KÜÇÜKBOZ

Hitit Üniversitesi

Arş. Gör. Abdullah PEKEL

Hitit Üniversitesi

Arş. Gör. Hüseyin Serhat SOLMAZ

Hitit Üniversitesi

Akademik Hakemler Listesi / List of Academic Reviewers

Doç. Dr. Sami KİRAZ

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Buğra SARI

Mersin Üniversitesi

Doç Dr. Gökhan ALBAYRAK

Kırklareli Üniversitesi

Doç. Dr. Murat TINAS

Polis Akademisi

Doç. Dr. Murat ÜLGÜL

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer ATAGENÇ

Kırklareli Üniversitesi

Doç. Dr. Üyesi Nail ELHAN

Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Anıl VAREL

Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gökberk YÜCEL

Amasya Üniversitesi

Dr. Başar ŞİRİN

İzmir Ekonomi Üniversitesi

Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI

Hitit Üniversitesi

Dr. Vildan MEYDAN

Hitit Üniversitesi

TAKDİM

Değerli Okurlar,

Üniversitemiz Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından düzenlenen 4. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi'ni 12-14 Aralık 2024 tarihleri arasında tamamlamış bulunmaktayız. “Küreselleşen Dünyada Bölgeselleşen Güvenlik: Sınanmalar, Krizler ve Fırsatlar” temasıyla düzenlenen kongrede 167 katılımcı, toplam 38 oturumda bildirilerini interaktif bir şekilde sunmuştur.

Ülkemizin pek çok saygın kuruluşundan öğretim üyesi ve araştırmacıların yanı sıra dokuz farklı ülkeden davetli konuşmacı ve tebliğ sahipleri, bilimsel ve tematik oturumlarla kongremize önemli katkılar sağlamıştır. Bu sene, bir öncekinde olduğu gibi hibrit formatta gerçekleşen kongre kapsamında açılış oturumu ve birinci gün panellerinin Çorum ilimizde gerçekleştirilmiş olmasından da ayrıca büyük mutluluk duymaktayız.

Dinamik yapısı ile her geçen gün farklı boyutların dâhil edildiği bir alan olarak güvenlik çalışmaları, disiplin içindeki ve uluslararası politikadaki değişikliklerden etkilenmek suretiyle yeni soru ve sorunlarla yüzleşmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla soru ve sorunların her geçen gün çeşitlendiği ve karmaşılaştığı görülmektedir. Uluslararası politikanın aktörlerince girilen barış arayışları ile bu aktörlerin bu yeni hale yönelik yaklaşımları, ürettikleri politikaları ve sonuçları kapsamlı incelemeler yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi, bu bağlamda güvenlik çalışmalarında geleneksel ve güncel meselelerin tartışıldığı, alana yön verecek yeni bakış açılarının irdelendiği bir platform olma amacı taşımaktadır. Bu seneki özel temaya bağlı olarak, başta Türkiye ve yakın çevresi olmak üzere yeni güvenlik mimarisindeki barış arayışları ile ilgili pek çok sorunun cevabını kitabımızda derlenen tebliğlerde bulacağınızı ümit ediyorum.

Hitit Üniversitesi ev sahipliğinde organize edilen kongrenin gerçekleştirilmesinde emeği geçen düzenleme kurulunda yer alan ve katkı sağlayan tüm çalışma arkadaşlarımı başarılı bir organizasyona imza atmalarından dolayı içtenlikle tebrik ederim. Ayrıca bilim ve danışma kurulları ile hakem kuruluna, bu geniş kapsamlı etkinliğin verimli bir şekilde yürütülmesindeki katkıları için teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu kaynak eserin sizlere ulaşmasında katkıda bulunan herkese bir kez daha teşekkür eder, bildiri kitabımızın hafızalarda önemli bir yer edineceği inancıyla bilim dünyasına katkı sunan, ilimizin ve ülkemizin tanıtımında faydalı olması temennisiyle selam ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK

Hitit Üniversitesi Rektörü

**IV. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK
ÇALIŞMALARI KONGRESİ
12-14 ARALIK 2024**

**IVth HITIT INTERNATIONAL
CONGRESS
ON
SECURITY STUDIES
12-14 DECEMBER 2024**

**KONGRE PROGRAMI
CONGRESS PROGRAM**

12 Aralık 2024 Perşembe

10.00-12.00

AÇILIŞ OTURUMU

Ethem Erkoç Konferans Salonu

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI	Davetli Konuşmacı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Yelda ONGUN	Davetli Konuşmacı Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Gülsüm AKBULUT	Davetli Konuşmacı Ankara Küresel Danışmanlık Grubu
Doç. Dr. Sami KİRAZ	Moderatör Hitit Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

12 Aralık 2024 Perşembe

13.00 – 14.30

1. OTURUM

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ PANELİ

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KİRAZ

Ethem Erkoç Konferans Salonu

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KİRAZ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Küreselleşen Dünyada Küreselleş(tiril)meyen Bir Sorun Olarak Filistin’de Güvenlik
Doç. Dr. Adem ÖZER	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Lübnan’da Çağrı Cihazı Patlatmalarının Uluslararası İnsancıl Hukuka Etkileri
Dr. Mesut ASLAN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Değerler Evrensel, Seçimler Yerel: ABD’nin İsrail-Filistin Çatışmasındaki Rolü
Dr. Rüştü KAYA	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	İsrail’in Gazze Saldırılarına Rusya’nın Eleştirel Tutumu: Sistemik Bir Yaklaşım

12 Aralık 2024 Perşembe

13.00 – 14.30

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Akın SAĞIROĞLU

AMFİ - 1

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Akın SAĞIROĞLU	Adıyaman Üniversitesi	Çatışma Çözümü Araştırmalarında Anahtar Kavramlar ve Metodolojik Eğilimler: Journal of Conflict Resolution Örneği (1990-2023)
Recep YİĞİT (Doktora Öğrencisi)	Milli Savunma Üniversitesi	Lider Suikastları Sonrası Değişen Örgüt Dinamikleri: El Kaide Üzerine Bir İnceleme
İsmail Çağlayan ÇELİK (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Pyd'nin 10. Kongresinin Olası Sonuçları: Suriye'den Türkiye'ye Bölgesel Yansımalar
Dr. Ömer AK	Bağımsız Araştırmacı	Devlet Dışı Silahlı Gruplar ve Dış Politika: Hamas Ve Hizbullah Örnekleri Üzerinden Ampirik Bir İnceleme

12 Aralık 2024 Perşembe

14.45 – 16.15

3. OTURUM

Ethem Erkoç Konferans Salonu

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Münevver Fatıma ÖZYURT (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Shinzo Abe'nin Güvenlik Politikaları: Operasyonel Kod Analizi Çerçevesinden Bir Bakış
Yeliz YILDIZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Deepfake'in Karanlık Yüzü Ulusal Güvenlik ve Kore Toplumu Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme
Dr. Canan SAĞIROĞLU	Adıyaman Üniversitesi	Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Amerika Birleşik Devletleri'nin Politikalarının Güvenlik Bağlamında Değerlendirilmesi

12 Aralık 2024 Perşembe

14.45 – 16.15

4. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Vildan MEYDAN

AMFİ - 1

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
İsmail Çağlayan ÇELİK	Hitit Üniversitesi	Bir İstihbarat Teşkilâtı Nasıl Siyasallaşır?: 10 Vakada Negatif Siyasallaşmanın Tezahürleri
Dr. Taner ZORBAY	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Azerbaycan-Ermenistan İlişkilerinde Bir Mikro Çatışma Bölgesi Olarak Dağlık Karabağ

12 Aralık 2024 Perşembe

16.30 – 18.00

5. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Murat TOMAN

Ethem Erkoç Konferans Salonu

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Selim ÖZTÜRK	Bağımsız Araştırmacı	The Consequences of 1967 War in the Middle East
Dr. Sophie NANYONGA	Bağımsız Araştırmacı	Digital Communication and Regional Security in the Face of Globalization: Challenges and Opportunities
Dr. Mehmet Furkan ERGÜL	Ankara Medipol Üniversitesi	Taiwan's Soft Balancing Against China: An Analysis of Three Domestic Variables

13 Aralık 2024 Cuma

10.00 – 11.30

7. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Ahmet ATEŞ

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Ahmet ATEŞ ve Ayşe MEMİŞ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Iğdır Üniversitesi	Uyuşturucu ile Mücadele ve Gümrük İstihbaratı: Abd Ve Türkiye Örnekleri
Zafer Yılmaz (Doktora Öğrencisi)	Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	Kuantum İstihbarat (Q-Int)” Yaklaşımında Varlık, Bilgi ve Yöntem Meseleleri
Emre Aksay (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Rehine Takasında İstihbarat Örgütlerinin Stratejik Rolü: Türkiye Örneği

13 Aralık 2024 Cuma

10.00 – 11.30

8. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Altuğ GÜNDAR ve Yağmur ŞEN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	İlkeli Pragmatizm Bağlamında Avrupa Birliği'nin Rusya ve Ukrayna Savaşı'ndaki Rolü
Sude TOPTAŞ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Rus Dış Politikasında Putin: Psiko-Biyografik Bir Yaklaşım
Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN ve Ahmet ALAN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Avrupa Birliği'nin Rusya'ya Yönelik Enerji Yaptırımlarının Enerji Güvenliğine Etkileri
Mustafa YILDIZ (Doktora Öğrencisi)	Kocaeli Üniversitesi	Rusya'nın Hibrit Uygulamalarını Ortaya Çıkarmak: Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da Güç Dinamiklerinin ve Karşılıklı Tehdit Algılarının Değerlendirilmesi

13 Aralık 2024 Cuma

10.00 – 11.30

9. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Vuslat Nur ŞAHİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Vuslat Nur ŞAHİN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Ulusal ve Kolektif Kimlik Çatışması: Quad Örneğinde Ontolojik Güvenlik
Muhammet NERGİZ (Doktora Adayı)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Güvenlik ve Tütün: Reji Şirketinin Kolluk Kuvvetleri Ve İktidar Pratikleri
Ebru ÇAVUŞ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer ve Patlayıcılar (Kbrn-P) Alanının Terör Örgütleri Perspektifinden Aktifselliğinin Değerlendirilmesi

13 Aralık 2024 Cuma

10.00 – 11.30

10. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Kübra MERTEK MOHAMED

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Nezafet Yeşil (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Age Does Matter; A Review on Japan's Economic and Societal Security in the Context of Aging Population
Brilliand Windy KHAİRUNNİSA	Khazar University	Indonesia's Security: Correlation Between Transnational Terrorism and Tourism
Ersoy Yılmaz DINİZ (Doktora Öğrencisi) ve Dilara CANSIN KEÇİALAN	İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Strategic Partnerships and Regional Power Dynamics in Kytgyzstan's Energy Transition
Alex BUSNELL (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Barcelona Institute of International Studies	The Anatomy of Ethnic Conflict in Vietnam

13 Aralık 2024 Cuma

12.00 – 13.30

11. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç Dr. Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Kıvılcım ROMYA BİLGİN	Başkent Üniversitesi	Uluslararası Güvenlikte Yeni Teknolojiler: Yavaş ve Radikal Dönüşümler
Öğr. Gör. Abdullah Gökhan YAŞA	Ankara Üniversitesi	Barış Süreçlerinde Yeniden Yapılandırma Süreci: Teoriden Uygulamaya
Dr. Ayşegül BOSTAN	Milli Savunma Üniversitesi	Devletlerin Akıllı Sınır Uygulamalarına Yönelik Bir Swot Analizi
Dr. Yakup ŞAHİN	Mersin Üniversitesi	Yolunu ve Yönünü Arayan Yeni Bir Çatışma Çözümü Süreci

13 Aralık 2024 Cuma

12.00 – 13.30

12. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KIRAZ

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
İrem Efnan ÖKSÜZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Rusya-Ukrayna Savaşı Bağlamında Ukrayna'nın Söylemlerinin Eleştirel Jeopolitik Açısından İncelenmesi
İrem KILIÇ ALTUN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Rusya'nın Ukrayna Politikalarının Eleştirel Jeopolitik Perspektiften İncelenmesi: Vladimir Putin Dönemi
Mehmet İŞÇİ (Doktora Öğrencisi)	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Rusya'nın Ukrayna'ya Yönelik İşgal Girişiminde Avrasyacı Jeopolitiğin Eleştirel İncelemesi: Putin'in Söylemlerindeki Dini ve Mitolojik Unsurlar

13 Aralık 2024 Cuma

12.00 – 13.30

13. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Zeynep Yılmaz (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bursa Teknik Üniversitesi	Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi ve İklim Göçü Krizi
Ebru ÇAVUŞ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Terör Örgütleri Açısından Biyoterörizmin Gıda Güvenliği Alanında Agroterörizm Risklerinin Değerlendirilmesi
Ar. Gör. Dr. Selin ERKUL ÇAY	Akdeniz Üniversitesi	Ölümcül Otonom Silah Sistemlerinin Uluslararası Güvenliğe Etkileri
Dr. Ali Fuat BİROL	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Güvenlik, Duygunun Mekânı ve Uluslararası İlişkiler

13 Aralık 2024 Cuma

12.00 – 13.30

14. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Gökhan ALBAYRAK

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Gökhan ALBAYRAK	Kırklareli Üniversitesi	Yatırım Tahkiminde “Esaslı Güvenlik Menfaati” İstisnası: Angel Samuel Seda ve Diğerleri V. Kolombiya Cumhuriyeti Davası Örneği
Öğr. Gör. Özkan DEDE	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Bölgesel Kriz Aktörleri Olarak Devlet Benzeri Terörist Yapılar
Dr. Selver ŞAHİN	Bilkent Üniversitesi	Kalkınma, Toplumsal Cinsiyet ve Afet Yönetimi: Rutin Politik-Ekonomi Perspektifinden Bir İnceleme
Ferhat Can OZAR (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Bağımsızlık Sonrası Özbekistan Da Radikal Dini Örgüt: Hizb-Ut Tahrir Örneği
Doç. Dr. Murteza Hasanoğlu ve Doç. Dr. Çiğdem Şahin	Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türk Devletleri Teşkilatı Bünyesinde Enerji Güvenliği Anlayışının Gelişimi

13 Aralık 2024 Cum

14.00 – 15.30

15. OTURUM

**ASBÜ SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ BÖLGE
ÇALIŞMALARI PANELİ**

Oturum Başkanı: Dr. Yusuf AVCI

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Burhan AYDIN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Dokdo/Takeshima Adası Anlaşmazlığı: Arka Planı Ve Bölge Güvenliğine Yansıması
Neslihan GÜLER (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Kuzey Koreli Sığınmacıların Güney Kore'deki Entegrasyon Süreci
Yusuf TAN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Suni Sınır Sorununun Bölgesel ve Küresel Siyasete Olan Etkisinin Bir Örneği Olarak Durand Hattı
Fırat AYDIN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Filipinler'de Bangsamoro Kimliğinin Tarihi Ve Özerklik Süreci

13 Aralık 2023 Cuma

14.00 – 15.30

16. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Mustafa COŞAR

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Merve TUZCU (Yüksek Lisans Öğrencisi) ve Dr. Mustafa COŞAR	Hitit Üniversitesi	Siber Alanda Gerçekleşen Siber Zorbalıklar
Elif Seda GÜRBÜZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bitlis Eren Üniversitesi	İnternetin Karanlık Yüzündeki Siber Güvenlik Tehdidine Karşı Devletlerin İstihbarat Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme
Dr. Yücel BAŞTAN ve Melisa ÖZMEN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Nato'nun Twitter'daki Siber Güvenlik Söylemleri İle Nato Siber Güvenlik Faaliyetleri Arasındaki Bağlantı
Seçkin AKÖZ ve Dr. Hatice SURURİ	Bağımsız Araştırmacı ve Gebze Teknik Üniversitesi	Kritik Altyapılarda Siber Güvenlik ve Savunma Stratejileri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme
Cengiz COŞKUN (Doktora Öğrencisi), Dr. Ömer YILMAZ ve Kadir DOĞANAY (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	XR Uygulamalarında Siber Tehditlere Karşı Güvenlik Yaklaşımları

13 Aralık 2024 Cuma

14.00- 15.30

17. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Nuri SALIK

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Nuri SALIK	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Benevolent or Malevolent Hegemon? A Comparison of U.S. Hegemony Under George H.W. Bush and George W. Bush Administrations
Dr. Onur GÜREL	Bağımsız Araştırmacı	Analysis of the European Union's Counter-Terrorism Strategies from the Perspective of Realist Constructivism
Dr. Muzaffer ŞENEL	SUNY Binghamton University	The U.S. Foreign Policy Towards the Black Sea Regional Security Complex And Türkiye

13 Aralık 2024 Cuma

14.00- 15.30

18. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Murat ÜLGÜL

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Murat ÜLGÜL	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Avrasyacılık İstisnacılığı Karşı: Ukrayna’da Stratejik Kültür Çatışması
Aydan DEDE (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bursa Teknik Üniversitesi	Realist Perspektiften Güney Osetya ve Abhazya Sorunu
Dr. Ali Samir MERDAN ve Dr. Osman ŞAŞKIN	Çankırı Karatekin Üniversitesi ve Bağımsız Araştırmacı	II. Karabağ Savaşı ve Güvenlik
Dr. Alptekin Cihangir İŞBİLİR	T.C. Bakü Büyükelçiliği	Zengezur Koridoru’nun Güney Kafkasya Ve Türk Dünyası’nın Barış Ve Güvenliği Açısından Analizi

13 Aralık 2024 Cuma

16.00 – 17.30

19. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Yusuf AVCI

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Zeynep Çağla ERİN (Doktora Öğrencisi)	Kocaeli Üniversitesi	Çin'in Güney Çin Denizi Politikası: Xi Jinping'in Barış Vizyonu Çerçevesinde Analizi
Gizem ŞAHİN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Üsküdar Üniversitesi	Yüksek Teknolojinin Getirdiği Siber Güvenlik Uygulamaları : Çin Örneği
Kardelen YEŞİLYILMAZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Bölgesel Çevre Güvenliği ve Entegrasyon: Asean'da İklim Krizi Yönetimi
Dr. Veysel TEKDAL	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Çin'in Küresel Güneydeki “Yeşil Enerji” Yatırımları: Sahraaltı Afrika Üzerine Bir Değerlendirme

13 Aralık 2024 Cuma

16.00 – 17.30

20. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Çağatay BALCI

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Çağatay BALCI	Bağımsız Araştırmacı	Anlatısal Savaş: Kuramsal Bir Değerlendirme
Dr. Deniz ALCA	Karabük Üniversitesi	Küreselleşme ve Bölgeselleşmenin Kesişiminde Güvenlik: Zorlu Çatışmaların Çözümüne Yönelik Yeni Stratejiler
Öğr. Gör. Abdullah Gökhan YAŞA ve Uğur KILINÇ (Doktora Öğrencisi)	Ankara Üniversitesi ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Dijital Mahremiyet ve Güvenlik: Yeni Bir Mücadele Alanına Giriş
Şevin FIRAT (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Çatışmaların Çözümünde Futbol Diplomasisi

13 Aralık 2024 Cuma

16.00– 17.30

21. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Nail ELHAN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Gökhan KARAOĞLU (Yüksek Lisans Öğrencisi) ve Dr. Ahmet ATEŞ	Iğdır Üniversitesi	İran'ın Yumuşak Güç Kullanımı Kapsamında Kamu Diplomasisi Enstrümanı Olarak Şiilik
Dr. Muhammet Fatih ÖZKAN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	İran Savunma Sanayi ve Sivil Havacılık Sektörlerinin Modernizasyonunda Yapırımların Etkisi
Elif Seda GÜRBÜZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bitlis Eren Üniversitesi	İsrail İstihbarat Servislerinin Orta Doğu Coğrafyasındaki Rolüne İlişkin Bir Değerlendirme
Musa ÜSTÜN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Iğdır Üniversitesi	Mossad'ın Terörle Mücadeledeki Gizli Stratejileri: İsmail Haniye Suikastı ve Bölgesel Yansımaları

13 Aralık 2024 Cuma

16.00 – 17.30

22. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

4. SALON

Zoom ID: 905 930 1080

Şifre: hitit04

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Merve Suna Özel Özcan ve Ezgi Şahin (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Kırıkkale Üniversitesi	Arktik'te Enerji ve Deniz Rotaları: Uluslararası Rekabetin Yeni Alanı
Zeki ÖZLEN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Düzenli ve Düzensiz Göçmenlerin Hedef Ülkelerde Oluşturduğu Güvenlik Riskleri
Ar. Gör. Muhammet NEGİZ	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Pinkwashing Olgusu Üzerine Bir Bibliyometrik Analiz: Kavramsal ve Disiplinlerarası Bir Değerlendirme
Dr. Nurcan CEYHAN	Batman Üniversitesi	Bölgesel ve Uluslararası Dinamikler Ekseninde Güney Kore'nin Güvenlik Algısı Ve Politikaları

14 Aralık 2024 Cumartesi

09.30 – 11.00

23. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Oğuzhan BİLGİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Oğuzhan BİLGİN, Merve ZORLU (Doktora Adayı), Doç. Dr. Recep YORULMAZ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Türkiye’de Gençlik Radikalleşmesi ve Mücadele: Gençlik Çalışanlarının Deneyimleri
Ar. Gör. Rümeysa Hatice ULUDOĞAN	Gümüşhane Üniversitesi	Batı Demokrasilerinde Güvenlik ve Din Eğitimi: Güvenlik Odaklı Yaklaşımın Etkileri ve Yeni Eğilimler
Dr. Kaan KILIÇ ve M. Nur BAŞGELEN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Milli Savunma Üniversitesi	Norveç’in Radikalleşme ile Mücadelesi: 2011 Saldırıları Örneği
Gizem GÖNAY AKBAŞ	Bağımsız Araştırmacı	Deradikalizasyon Faaliyetleri Kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Çalışmaları

14 Aralık 2024 Cumartesi

09.30 – 11.00

24. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Hakkı UYGUR

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Hakkı UYGUR	Milli İstihbarat Akademisi	Nükleer İran'ın Türkiye'ye Etkileri
Serkan SAKA (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bursa Teknik Üniversitesi	Türkiye'nin Kıbrıs Politikası Üzerine Neo-Realist Bir Analiz
Dr. Osman ERGÜL	Galatasaray Üniversitesi	Türk-Rus İlişkilerinin Süregiden Rekabetler Teorisi Bağlamında Analizi

14 Aralık 2024 Cumartesi

09.30 – 11.00

25. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Altuğ GÜNAR

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Altuğ GÜNAR ve Dr. Şükrü Alper YURTTAŞ	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi	Üye Olmayan Üye Norveç ve Avrupa Birliği İlişkileri: Avrupa Birliği Stratejik Ortaklık Anlaşması
Dr. Ahmet ÜÇAĞAÇ ve Dr. Duygu KALKAN	Sakarya Üniversitesi ve Bağımsız Araştırmacı	Avrupa Birliği'nin Enerji Arz Güvenliğinde Türkiye'nin Konumu
Dr. Ayşegül BOSTAN	Milli Savunma Üniversitesi	Avrupa Birliği ile Belarus Arasında Yaşanan Göçmen Krizine Yönelik Bir Değerlendirme
Dr. Uğur ARSLAN	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Küresel Britanya Vizyonu

14 Aralık 2024 Cumartesi

09.30 – 11.00

26. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Yakup ŞAHİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Yakup ŞAHİN	Mersin Üniversitesi	Türkiye'nin Arap-İsrail Uyuşmazlığındaki Rolü ve Olası Senaryolar
Enes PALA (Yüksek Lisans Öğrencisi) Ve Şevket KİRACI(Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Türkiye'nin Güvenlik Hinterlandı Bölgedeki Aktörler Ve Jeopolitik Denklem
Hilalnur POLAT (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Hitit Üniversitesi	Arap Baharı Sonrası Türkiye-Ab İlişkilerinde Konjonktürel Etkiler Ve Olası Yapısal Değişimler
Zeynep SİVRİ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bursa Teknik Üniversitesi	Enerji Güvenliği Bağlamında Türkiye-Mısır İlişkileri

14 Aralık 2024 Cumartesi

11.30- 13.00

27. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Hakan Sezgin ERKAN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Hakan Sezgin ERKAN	Nişantaşı Üniversitesi	Türkiye'nin Orada Ne İş Var?
Dr. Selahattin Emre KARSLI	Bağımsız Araştırmacı	Türkiye'nin Orta Asya'da Ne İş Var?
Mehmet Alper YAKA	Nişantaşı Üniversitesi	Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de Ne İş Var?
Abdullah Mert YAZGAN	Bağımsız Araştırmacı	Türkiye'nin Balkanlarda Ne İş Var?

14 Aralık 2024 Cumartesi

11.30- 13.00

28. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Çağla LÜLECİ SULA

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Çağla LÜLECİ SULA	TED Üniversitesi	The Shift in Türkiye's Syria Policy: Examining The Post-Arab Uprisings Dynamics
Dr. Mehmet RAKİPOĞLU ve Dr. Yusuf Bahadır KESKİN	Mardin Artuklu Üniversitesi ve Amasya Üniversitesi	Shifting Strategies: The Evolution of Turkey's Syria Policy from Soft to Hard Power
Dr. Ferit MALKARA	Bağımsız Araştırmacı	The Role of Propaganda at Nation-Building in the Pkk: Counter-Narratives as a Counterterrorism Strategy
Ahmet Celal ŞENER (Yüksek Lisans Öğrencisi) Ve Prof. Dr. Ersin ERKAN	İbni Haldun Üniversitesi ve Bingöl Üniversitesi	Administrative Transformation of Security Policy in Türkiye: Comparison of The Presidential Security And Foreign Policy Council and the Us National Security Council

14 Aralık 2024 Cumartesi

11.30- 13.00

29. OTURUM

TEMATİK OTURUM:

7 EKİM SONRASI İSRAİL-FİLİSTİN ÇALIŞMALARI

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Orhan KARAOĞLU

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Orhan KARAOĞLU	Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu	Orta Doğu'da 7 Ekim Kırılmasının Bölgesel Güvenliği Etkileri
Doç. Dr. Umut UZER	İstanbul Teknik Üniversitesi	İran-İsrail İlişkileri: İşbirliğinden Çatışmaya
Dr. Bilgehan ALAGÖZ	Marmara Üniversitesi	İran'ın Stratejik Kuşatılmışlık Algısı ve Bölge Stratejisi: 7 Ekim Olayları Sonrası Değerlendirme
Dr. Seher BULUT	Ankara Medipol Üniversitesi	Stratejik Dalgalanmalar: 7 Ekim Gazze Savaşı Sonrasında Abd'nin Orta Doğu Politikalarında İsrail'in Rolü
Dr. Ersin İÇÖZ	Ankara Medipol Üniversitesi	7 Ekim Saldırıları Sonrası Filistin Söylemi Üzerinden İran'daki Öznelliklerin İnşası

14 Aralık 2024 Cumartesi

11.30- 13.00

30. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sevgi Balkan ŞAHİN

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Sevgi Balkan-ŞAHİN ve Arş. Gör. Özge ÇETİNER	Çağ Üniversitesi	Doğu Akdeniz'in Akademik Çalışmalara Yansıması: Bibliyometrik Analiz Aracılığıyla Bir İnceleme
Dr. Rahman NURDUN	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	Somali Çatışmasının Kısa Tarihi ve Türkiye'nin Barış İnşası Çabaları
Dr. Kerim SERT	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Küresel Dönüşümler Çağında Türkiye'nin Enerji Geçişi
Mahmut Can ÖZDEMİR (Doktora Öğrencisi)	Yalova Üniversitesi	Türkiye'nin Potansiyel Avrupa Uzay Adaylığı ve Brexit Sonrası Avrupa Uzay Savunma Politikaları

14 Aralık 2024 Cumartesi

13.30- 15.00

31. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç Dr. Aysun YARALI AKKAYA

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Kübra ŞAHİN (Doktora Öğrencisi) ve Doç. Dr. Aysun YARALI AKKAYA	Mersin Üniversitesi	Göçmen Karşıtlığında Milliyetçilik: Macar Yurttaş Birliği Partisi (Fidesz) ve Zafer Partisi Örnekler
Dr. Fatih ERARSLAN	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Seçim Beyannamelerinde Düzensiz Göç ve Geri Dönüş Politikalarının Yeri: 14 Haziran 2023 Genel Seçimi
Dr. Suzan Ezgi KÖSALI	İstanbul Planlama Ajansı	Yapay Zekâ ile Geri Dönüş Süreçlerinin İzlenmesi: Sığınmacı Hakları ve Etik Yönetişim
Dr. Aziz ARMUTLU	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kadınların Güvenliği Ve Şönim'in Rolü
Cem Koray KÜÇÜKPINAR(Yüksek Lisans Öğrencisi)	Iğdır Üniversitesi	Göçmen Krizinde Türkiye'nin Kamu Güvenliğini Sağlamasındaki Zorluklar

14 Aralık 2024 Cumartesi

13.30- 15.00

32. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ceren GÜRSELER SOLAK

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Ceren GÜRSELER SOLAK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Sahel’de Yeni Paradigma: Bölgesel Güvenlik Kompleksi Oluşumunun Değerlendirilmesi
Dr. Huriye YILDIRIM ÇINAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Batı Afrika’da Değişen Güç Yapıları ve Fransa’nın Azalan Etkisi
Erdoğan İLKADLI (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Geleneksel Otoritelerin Çatışmalardaki Rolü: Nijer Örneği
Dr. Mehmet Ali YÜKSEL	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Paramiliter Unsurların Taşıdığı Potansiyel Risk ve Tehditler Kapsamında Sudan’ın Hızlı Destek Kuvvetleri İncelemesi

14 Aralık 2024 Cumartesi

13.30- 15.00

33. OTURUM

**AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ (AVİM)
TEMATİK OTURUM:**

**STRATEGIC INTEGRATION AND ECONOMIC
SINERGIES ALONG THE MIDDLE CORRIDOR:
ENHANCING EURASIAN CONNECTIVITY**

Oturum Başkanı: Dr. Gülperi GÜNGÖR

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Berna SARICA (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	The Impact of the Middle Corridor on the Countries of the Organization of Turkic States from a Socio-Cultural Perspective
Cengiz CANALTAY	Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi	The Middle Corridor: A Strategic Link Between Asia and Europe And Its Economic Potential
Şeyda Nur OSMANLI	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Economic Synergies of Türkiye And China under the “Middle Corridor”
Dr. Victor KIPANI	Geocase	Significance of the Middle Corridor: On Some Practicable Aspects

14 Aralık 2024 Cumartesi

13.30- 15.00

34. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Zehra YILMAZ

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Gonca OĞUZ GÖK	Marmara Üniversitesi	Sürdürülebilir Kalkınmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksleri ve Uluslararası Örgütler: G20 Ve BM Üzerine Feminist Eleştirel Bir Analiz
Doç. Dr. Zehra YILMAZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rejimindeki Dönüşüm: 2019 Sonrası Kalkınma Belgeleri Üzerine Bir İnceleme
Dr. Burcu SARI KARADEMİR	SDG5 Network	Dayanıklılık, Kalkınma ve Kadın: Kırılganlığın Yeniden Üretimi
Dr. Nuran Halise BELET	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Küreselleşen Dünyada Politik İktisadın Bir Aracı Olarak Nadir Toprak Elementler

14 Aralık 2024 Cumartesi

15.30- 17.00

35. OTURUM

TEMATİK OTURUM:

**İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASI VE LÜBNAN'IN
GÜVENLİĞİ**

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Yasin ATLIOĞLU

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Yasin ATLIOĞLU	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Güney Lübnan'daki Çatışmalarda Birleşmiş Milletlerin Rolü
Dr. Fahri DANIŞ	Atatürk Üniversitesi	Cebel-i Lübnan'dan Büyük Lübnan'a Geçiş: Kurumsal Süreklilik ve Siyasal Kültür
Dr. Tuba YILDIZ	İstanbul Üniversitesi	Aksa Tufanı Operasyonu ve Lübnan'da Müslüman Cephe: Siyasi ve Toplumsal Yaklaşımlar
Serdar ÇÖP (Doktora Öğrencisi)	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	İsrail'in Lübnan Saldırısının Mârûnî Perspektifinden Değerlendirilmesi

14 Aralık 2024 Cumartesi

15.30- 17.00

36. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Emirhan ALTUNKAYA	Galatasaray Üniversitesi	Evolving Security Dynamics in the Arctic Region: Impacts of the Russia – Ukraine War
Ekhunda OWHOR- CHUKU	Doğu Akdeniz Üniversitesi	War as a Major Instrument of a Gross Violation of International Human Rights: A Parallel Study of Russia- Ukraine and Israel-Palestine Wars
Hatice Nursena YÜCEL (Doktora Öğrencisi)	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Security For Whom?: Gender as a Blind Spot of the Quad's Strategy
Doç. Dr. Rahmat HAJIMINEH ve Ebrahim Rezaei RAD (Doktora Öğrencisi)	Islamic Azad University	The Impact of Energy Crisis on Energy Security: A Case Study of the Ukraine War

14 Aralık 2024 Cumartesi

15.30- 17.00

37. OTURUM

**Oturum Başkanı: Prof. Dr. Zuhale YEŞİLYURT
GÜNDÜZ**

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Prof. Dr. Birgül DEMİRTAŞ ve Prof. Dr. Zuhale YEŞİLYURT GÜNDÜZ	TED Üniversitesi	Değişen Uluslararası Düzen Yerel Aktörleri Sarstığında: Türkiye'nin Rusya-Ukrayna Savaşına Yönelik Dış Politikasının Anatomisi
Doç. Dr. Aysun YARALI AKKAYA Ve Doç. Dr. Zehra YILMAZ	Mersin Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Yerel Siyasette Kadın Temsilinin Artışı ve Engellerin Aşılması: 2024 Yerel Seçimleri Örneği
Dr. Gülriz ŞEN	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Birleşmiş Milletler Kadın, Barış ve Güvenlik Gündemi (Wps) Üzerinden Gazze Savaşı'nı Düşünmek
Doç. Dr. Esra AKGEMCİ	Selçuk Üniversitesi	Meksika'da Feminist Dış Politika ve Kadın Hareketlerinin Karar Alma Süreçlerine Katılımı

14 Aralık 2024 Cumartesi

15.30- 17.00

38. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Azime TELLİ

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Azime TELLİ	Mersin Üniversitesi	ABD Enerji ve Çevre Politikasında Trump Etkisi
Dr. Soner DOĞAN	Anadolu Ajansı	Orta Doğu Coğrafyasında ABD'nin Askeri Varlığı
Dr. Ferhat DURMAZ	Ankara Üniversitesi	ABD-Çin İlişkilerinde Güney Çin Denizi Sorunu ve Güneydoğu Asya'ya Yansımaları
Dr. Zuhâl ÇALIK TOPUZ	Ardahan Üniversitesi	Orta Doğu Coğrafyasında Ortak Tehditlere Karşı Değişen İttifaklar

Küreselleşen Dünyada Küreselleş(tiril)meyen Bir Sorun Olarak Filistin’de Güvenlik

Betül ÖZYILMAZ KİRAZ

Doç. Dr.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

betul.ozyilmaz@hbv.edu.tr

Özet

Soğuk Savaş sonrası “yeni dönemde”, dünya çapında güvenlik algılarında önemli değişiklikler yaşandığı ve güvenlik meselelerinin artık daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiği söyleminden hareketle, küresel güvenlik tartışmaları, geleneksel güvenlik tehditlerinden daha karmaşık ve çok yönlü olarak tanımlanan sorunlara doğru kay(dırıl)maya başlamıştır. Buna göre, gıda güvenliği, iklim değişikliği, çevre güvenliği, sağlık güvenliği, mülteci ve göç sorunları, insan hakları ve insani güvenlik konuları, “yeni dönemde” küresel güvenlik ajandasının temel konuları olarak telaffuz edilir olmuştur. Küresel güvenlik sorunları olarak görülmeleri, bu sorunların küresel işbirliği, çok taraflı diplomasi ve küresel yönetim mekanizmaları aracılığıyla çözülebileceği anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, “yeni dönemde” güvenliğin sağlanabilmesi, devletlerarası işbirliği ve küresel yönetim mekanizmalarının etkin çalışmasına bağlı olmaktadır. Bu çalışmada, Soğuk Savaş sonrası dönem için hem politikada hem de akademide çizilen bu küreselleşen güvenlik tablosunun, 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail-Hamas çatışmasıyla birlikte her açıdan yeni bir sınanmayla karşılaştığı ve bu sınanmada başarısız olduğu savunulmaktadır. Mevcut çatışma, küresel güvenlik sorunları olarak tanımlanan konuları tüm boyutlarıyla etkilemektedir. Başta Gazze olmak üzere Filistin topraklarında gıdadan çevreye, sağlıktan insan hakları ve insani güvenliğe kadar küresel güvenliğin her alanında ciddi güvenlik tehditleri mevcuttur. Ancak, bu durum küresel güvenlikten sorumlu Birleşmiş Milletler (BM) tarafından da küresel güçler olarak tanımlanan devletler tarafından da bir küresel güvenlik meselesi olarak kabul görmemekte, kendisine küresel güvenlik ajandasında yer bulmamaktadır. Sonuç olarak, Filistin’deki güvenlik sorunları, küreselleşen bir dünyada küreselleş(tiril)meyen bir güvenlik sorunu olarak kalmaktadır. Çalışmada, küresel güvenlik söylemi ve Filistin’deki bu durum güvenliikleştirme perspektifinden ele alınmakta ve “yeni” olarak tanımlanmaya çalışılan Soğuk Savaş sonrası dönemin esasında bir devamlılık olduğu; “küresel” olarak tanımlanmaya çalışılan güvenlik tehditleriyle mücadelede ise tehdidin kaynağının belirleyici olduğu üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küresel güvenlik, Güvenlikleştirme, Filistin, İsrail-Hamas çatışması

Lübnan'da Çağrı Cihazı Patlatmalarının Uluslararası İnsancıl Hukuka Etkileri

Adem ÖZER

Doç. Dr.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

adem.oz@hbu.edu.tr & ademmozerr@gmail.com

Özet

17 Eylül 2024 tarihinde Lübnan ve Suriye’de Hizbullah üyeleri tarafından kullanılan binlerce çağrı cihazı ve telsiz patlatılmıştır. Söz konusu patlama 39 kişinin ölmesine, 2800 kişi yaralanmasına ve çok sayıda konut ve ticari alanın yanmasına neden olmuştur. Ölenler ve yaralananlar arasında Hizbullah üyelerinin yanı sıra sivillerin ve sivil nesnelerin de olduğu tespit edilmiştir. Bu durum uluslararası tepkileri (devlet temsilcileri ve uluslararası sivil toplum kuruluşları) beraberinde getirmiştir. Hizbullah üyelerine karşı gerçekleştirilen patlamalar İsrail tarafından üstlenilmese de güvenlik ve medya kaynakları çağrı cihazı ve telsizlerin patlatılmasının İsrail tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin yaygın bir kanaat olduğunu ortaya koymuştur. Hizbullah üyeleri 2024 yılı itibarıyla konum takibinden kaçınmak amacıyla GPS teknolojisini desteklemediği için düşük teknolojili çağrı cihazlarını bir iletişim aracı olarak kullanma kararı almıştır. Bu çağrı cihazları birkaç neden dolayı Hizbullah’ın tercih nedenidir, çünkü bu cihazlar uzun pil ömrüne sahiptir, sağlam ve güvenilirlerdir ve şifreli mesajlar gönderebilen özelliklerine sahiptir. Hizbullah tarafından kullanılan düşük teknolojili çağrı cihazı ve telsizlere karşı İsrail istihbaratı, Tayvanlı Gold Apollo şirketinden çağrı cihazı üretme lisansı alarak, Macaristan’da BAC Consulting adlı bir şirket kurmuş ve Hizbullah da aracılığı vasıtasıyla bu şirketten 5000 çağrı cihazı siparişinde bulunmuştur. İsrail istihbaratı, BAC Consulting şirketi aracılığıyla tespit edilmesi zor, 10-20 gram arasında patlayıcılar ile bağlanmış piller içeren özel olarak tasarlanmış çağrı cihazları üretilmesini sağlamıştır. Patlayıcılar kendilerine belirli bir şifreli mesaj gönderildikten sonra infilak olmak üzere tasarlanmıştır. Gerçek patlama, çağrı cihazı sahiplerinin şifreli mesajı görüntülemek için iki eliyle düğmeye basması veya ikinci bir etkinleştirme mesajı yoluyla kısa bir süre sonra gerçekleşmiştir. Bu patlamalar beraberinde uluslararası insancıl hukuk açısından tartışmaları getirmiştir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı çağrı cihazlarının bir silah olarak kullanılmasının savaş araç ve yöntemleri açısından yasallığını ve söz konusu saldırıların hedef alma hukukuna uygunluğunu tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: İsrail, Hizbullah, Uluslararası İnsancıl Hukuk

Değerler Evrensel, Seçimler Yerel: ABD'nin İsrail-Filistin Çatışmasındaki Rolü

Mesut ASLAN

Dr. Öğr. Üyesi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

aslan.mesut@hbv.edu.tr

Özet

İsrail-Filistin çatışması, günümüzde küresel bir kriz boyutuna ulaşmıştır. Günümüze değin bölgede yaşanan gelişmelerden farklı olarak, özellikle 7 Ekim 2023'te başlayan sürecin bugün vardığı nokta uluslararası aktörlerin neredeyse tamamı tarafından çağdaş “evrensel” değerlerle bağdaşmayan bir insanlık dramı olarak kabul görmektedir. Oysa “yeni” uluslararası sistemin bu minvaldeki çatışmaları önlemeye yönelik çeşitli ve kapsamlı mekanizmalarının hiçbirinin İsrail-Filistin çatışmasında etkin bir rol üstlenemediği görülmektedir. Bu çalışmada, çağdaş uluslararası sistemin hem kurucu hem de hala başat aktörü olan ABD'nin söz konusu krizde seçeneklerinin ne olduğunu belirleyen uluslararası sistemik kısıtlar ve bu kısıtlar çerçevesinde hangi seçeneği tercih edeceğini belirleyen iç politikaya dair dinamikler ele alınacaktır. Bir diğer deyişle, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, soykırım gibi evrensel değerlerle bağdaşmayan küresel sorunlara dış müdahaleleri bir seçenek, hatta kimi zaman bir sorumluluk, olarak gören ABD'nin bu çatışmanın durdurulmasına yönelik etkin bir dış politika izlemek yerine İsrail'e doğrudan destek vermeye devam etmesinin ardındaki önemli nedenlerden birinin 2024 ABD Başkanlık Seçimleri olduğu ortaya konacaktır.

Donald Trump'ın kazandığı 2024 seçimlerinde, ABD'de genellikle “Gazze Sorunu” olarak ifade edilen İsrail-Filistin çatışması Trump-Harris kısılcacında sıkışan Amerikan seçmeni için belirleyici konulardan biri olmuştur. Biden yönetiminin ABD'nin geleneksel müttefiki olan İsrail'e desteğini sürdürmesi, seçime giden süreçte özellikle çekişmeli seçim bölgelerinde sonuçları etkileyebilecek Müslüman azınlıklar nedeniyle, geleneksel olarak görece İsrail'in dizginlenmesinden yana olan ABD'li demokratların hareket alanını daraltmıştır. Öte yandan, Trump da seçim kampanyasında sıklıkla “Gazze Sorununu” ön plana çıkararak kendini “barış başkanı” ilan etmiştir. Aynı zamanda iki kampın da İsrail'in ABD siyasetindeki yadsınamaz ekonomik ve siyasi gücünü gözeterek hareket etme çabası, ABD'nin 7 Ekim çatışmalarının ardından da geleneksel pozisyonunu sürdürmesine neden olmuştur.

Nihayetinde, Amerikan demokrasisi sermayenin tahakkümü altında popülizm rüzgarları ile beslenmekte ve özellikle 2016'dan itibaren her geçen gün sığlaşarak niteliğini yitirmeye devam etmektedir. 2024 Başkanlık seçimlerinde de evrensel değerler ve

küresel güvenlik, yerini iç politikanın yerel dinamiklerine bırakmış ve seçimler ABD'nin izlediği dış politikanın belirleyicisi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: 2024 ABD Başkanlık Seçimleri, Donald Trump, İsrail-Filistin Çatışması, Kamala Harris

İsrail'in Gazze Saldırılarına Rusya'nın Eleştirel Tutumu: Sistemik Bir Yaklaşım

Rüştü KAYA

Doktor Öğretim Üyesi
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
rustu.kaya@hbv.edu.tr

Özet

2023 yılının Ekim ayından bugüne devam eden İsrail-Hamas çatışmasında Rusya Federasyonu'nun İsrail'in orantısız güç kullanımına karşı eleştirel bir tutum geliştirdiği görülmektedir. Bu durum Soğuk Savaş sonrası dönemde İsrail ve Filistin arasında daha dengeli bir politika izlemeye çalışan Rusya'nın yaklaşımında belirgin bir kırılmaya işaret etmektedir. Bu çalışmada, süreç takibi yöntemi kullanılarak Rusya'nın değişen tutumunun sebepleri sorgulanmakta ve bu çerçeve de önümüzdeki dönemde Rusya'nın Filistin sorununa yaklaşımının nasıl şekillenebileceği araştırılmaktadır. Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği İsrail'i ABD'nin bölgedeki uzantısı olarak görmüş ve Filistin sorununa da ABD ile küresel güç mücadelesi bağlamında yaklaşarak Arap-İsrail savaşlarında Arap devletlerine askeri ve siyasi destek vermişti. Bu durum küresel güç rekabetini ortadan kaldırmayı ve başta ABD olmak üzere Batılı devletlerle ilişkileri normalleştirmeyi hedefleyen Gorbacov döneminde değişmeye başlamış, İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesi yönünde ilk adımlar atılmıştı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte yeni Rusya Federasyonu'nun Boris Yeltsin liderliğindeki Batı yanlısı siyaseti İsrail ile ilişkilerdeki bu dönüşümü daha da pekiştirmiş ve Rusya Filistin sorununda iki devletli çözümü savunsa da İsrail tarafına biraz daha yakın duran dengeli bir siyaset izlemeye başlamıştı. Bu durum Putin ve Medvedev'in devlet başkanlığı dönemlerinde de pek bir değişikliğe uğramadan aynı şekilde devam etti. Bu kısa tarihçe bize Rusya'nın ve Sovyetlerin İsrail ile ilişkilerinin sistemik düzeyde Batı ile ilişkilerinin seyrine bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Her ne kadar Soğuk Savaş sonrası dönemde Rusya'nın Batılı ülkelerle ilişkileri inişli çıkışlı bir seyir izlese de 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna savaşına kadar bu ilişkilerde çok radikal bir kırılma olmadı. 2014 Ukrayna krizi ve Kırım'ın ilhakı en ciddi dönüm noktalarından biri olarak görülebilirse de Rusya'nın Minsk Antlaşması çerçevesinde soruna diplomatik çözüm arayışı Batı ile ilişkilerini bozmak istememesinin bir işareti olarak okunabilir. Fakat 2022 Ukrayna savaşı hem Minsk masasının devrilmesini hem de Batı'nın Rusya ile Ukrayna üzerinden yürüttüğü bir vekâlet savaşını beraberinde getirdi. Son İsrail-Hamas çatışmasına yönelik değişen Rusya tutumu da Rusya'nın sistemik düzeyde Batı ile arasında başlayan bu yeni Soğuk Savaş çerçevesinde şekillenmiştir. Rusya'da ne lider, ne de toplumsal süreçlerde

ve ulusal düzeydeki karar alma mekanizmalarında kayda değer bir değişimin yaşanmadığı bu dönemde İsrail politikasındaki söz konusu kırılma Rus dış politikasının, karar alıcıların sistemik düzeydeki değişimlere yönelik algılamaları etrafında şekillenen Batı-merkezci (Batı yanlısı olmasa bile) yapısının bir neticesi gibi görölmektedir. Bu durum ise büyük güçlerin dış politika davranışları üzerinde sistemik faktörlerin etkisinin altını çizen yapısalcı realizmin ve bu etkinin nasıl gerçekleştiğine eğilen neo-klasik realizmin tezlerini destekler niteliktedir. Bu çerçevede, Rusya'nın İsrail ile ilişkilerinin ve Filistin sorununa yaklaşımının önümüzdeki dönemde de büyük ölçüde bu ülkenin başta ABD olmak üzere Batı ile ilişkilerinin seyrine bağlı olarak şekilleneceği öngörülebilir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Filistin Sorunu, İsrail-Hamas Çatışması, ABD, Ukrayna Savaşı

Çatışma Çözümü Araştırmalarında Anahtar Kavramlar ve Metodolojik Eğilimler: Journal Of Conflict Resolution Örneği (1990-2023)

Akın SAĞIROĞLU

Öğretim Görevlisi

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü

asagioglu@adiyaman.edu.tr

Özet

Journal of Conflict Resolution (JCR), çatışma çözümü alanında en saygın dergilerden biri olup, 1957’de kurulduğundan bu yana akademik ve pratik düzeyde etkili olmuştur. Derginin önemi, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde artmış ve bu süre zarfında çatışma çözümü, iç savaş ve güvenlik gibi konulara yoğunlaşmıştır. Bu çalışmada, JCR’nin 1990-2023 yılları arasındaki en fazla atıf alan 100 makalesi incelenerek, derginin akademik profilinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Çalışmada, Web of Science veri tabanından elde edilen JCR’nin en fazla atıf alan 100 makalesi analiz edilmiştir. İncelenen makalelerde, 1990-2023 yılları arasında yayımlanmış olup, bu dönemde derginin akademik etkisinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Verilerin analizinde her makalenin beş anahtar kelimesi ve metodolojik tercihleri dikkate alınmıştır. SPSS programı kullanılarak çapraz tablo analizi ve Ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Bu yöntemler, makalelerde kullanılan metodolojik yaklaşımlar ile anahtar kavramların atıf sayıları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla tercih edilmiştir.

Analiz sonuçları, JCR’de yayımlanan makalelerin belirli metodolojik eğilimler gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle nicel araştırma yöntemlerinin, karşılaştırmalı ekonometrik çalışmaların en sık kullanılan metodolojiler olduğu tespit edilmiştir. Veri setlerinin ve bu metodolojilerin kullanıldığı makaleler hem sayı olarak fazla hem de diğer yöntemlere kıyasla daha yüksek atıf oranlarına sahip olmuştur. Çalışma ayrıca belirli anahtar kavramlar etrafında yoğunlaşan makalelerin atıf alma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu kavramlar arasında “çatışma”, “sivil savaş” ve “askeri anlaşmazlık” gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Analiz edilen makalelerin büyük çoğunluğunda bu tür kavramların yer alması, JCR’nin akademik yönelimlerini ve literatürdeki etkisini daha net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Bu çalışma, JCR’nin akademik profilini daha iyi anlamak amacıyla 1990-2023 yılları arasındaki en fazla atıf alan 100 makaleyi incelemiş ve bu dönemde derginin metodolojik ve kavramsal tercihlerini istatistiksel olarak değerlendirmiştir. Elde edilen sonuçlar, çatışma çözümü literatürüne katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda JCR gibi

prestijli dergilerin gelecekte hangi metodolojik yaklaşımlara ve kavramsal çerçevelere odaklanabileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma Çözümü, Anahtar Kelimeler, Çapraz Tablo Analizi, Metodoloji

Lider Suikastları Sonrası Değişen Örgüt Dinamikleri: El Kaide Üzerine Bir İnceleme

Recep YİĞİT

Doktora Öğrencisi

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar Merkezi

Askeri Sosyoloji

recepyigit@gmail.com

Özet

Terör örgütlerinin iç dinamikleri ve operasyonel kapasiteleri üzerinde derin etkilere sahip stratejik müdahaleler olan lider suikastları (Jordan, 2009), örgütlerin liderlik yapısını, stratejik karar alma mekanizmalarını ve radikalleşme süreçlerini doğrudan etkileyici unsurlardandır. Her ne kadar lider suikastlarının örgütler üzerindeki etkileri karmaşık olsa da güçlü ve karizmatik örgüt liderlerinin öldürülmesi, yapı içerisinde güç boşluğuna neden olması muhtemeldir (Jordan, 2009). Söz konusu bu durum ise lider suikastlarının ardından örgütlerin incelenmesini zorlaştırmaktadır. Hakeza söz konusu örgüt dini bir saikle ortaya çıkmış ise bu tarz yapılanmaların küresel ölçekte hangi bölgelere uzandığı ve lider suikastlarının ardından merkezden uzak yerel yapılanmaların ne tür bir değişime uğrayacağı incelemek de bir o kadar zordur. Fakat bu değişimin incelenmesi imkânsız değildir.

Bu amaçla incelemeye tabi tuttuğumuz el-Kaide terör örgütü, sahip olduğu örgütlenme modeli ve eylem biçimiyle oldukça önemlidir. Nitekim ortaya çıkışının ardından kısa bir süre içerisinde adından çokça söz edilen ve küresel terör hareketlerinin önemli bir aktörü haline gelen el-Kaide, Sovyetler Birliğinin 1979 senesinde Afganistan'ı işgal etmesinin ardından 1988 yılında farklı ülkelerden gelen savaşçıları desteklemek ve bölgedeki grupların koordinasyonunu sağlamak amacıyla kurulmuştur. Kuruluşunda herhangi bir sabit merkeze sahip olmayan El Kaide, zamanla farklı örgütlenme modelleriyle faaliyet göstermiş; bu örgütsel yapılarını bulundukları ülkelerin yerel dinamiklerine uygun olacak tarzda şekillendirmiştir. Bu doğrultuda örgüt, Afganistan, Irak ve Sahra Altı Afrika'nın özellikle de Nijerya, Somali gibi ülkelerinde daha hiyerarşik bir yapıya sahip iken (Piazza, 2009, ss. 75-76), Batı Avrupa ve Asya gibi bölgelerde genel olarak hücre tipi yapılanmaya gitmiştir (Vasiliev & Zherlitsyna, 2022, s. 1243). Bu ise örgütün bulundukları ülkelerin yerel dinamiklerine uygun bir şekilde hareket ettiğini göstermektedir.

Çalışmamızda öncelikle el-Kaide örgütünün kuruluş süreci detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu dönemde örgüt üzerinde etkili olan önemli düşünürlerin fikirleri derinlemesine incelenmiştir. Bu bağlamda, örgütün ideolojik temellerini atan isimlerin, özellikle Selefî-Cihadi düşüncenin önde gelen temsilcilerinin, el-Kaide'nin eylem stratejilerini nasıl şekillendirdiği ortaya konulmuştur. Aynı şekilde örgütün eylem modelinin ve

hedeflerinin belirlenmesinde önemli rol oynayan “yakın düşman” ve “uzak düşman” stratejisi üzerinde durulmuştur. Akabinde, el-Kaide liderlerine yönelik suikastların örgüt üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Lider suikastları sonrasında örgütün organizasyonel yapısında, komuta kontrol zincirinde, karar alma mekanizmalarında ve eylem modellerinde ne tür değişimlerin yaşandığına odaklanılmıştır. Bu noktada, örgütün esnek yapısının, lider kayıplarına rağmen nasıl ayakta kalmayı başardığı ve eylemlerini sürdürebilir kıldığı tartışılmıştır. Özellikle suikastlar sonrası örgütün yerel yapılarının güçlenmesi, yeni liderlerin ortaya çıkışı ve daha desantralize bir yapıya geçişin el-Kaide'nin sürekliliğinde nasıl rol oynadığı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: terör, el-kaide, lider suikastları, terör örgütü dinamikleri, usame bin ladin, eymen ez-zevahiri

Kaynakça

- Jordan, J. (2009). When Heads Roll: Assessing the Effectiveness of Leadership Decapitation. *Security Studies*, 18(4), 719-755. <https://doi.org/10.1080/09636410903369068>
- Piazza, J. A. (2009). Is Islamist Terrorism More Dangerous?: An Empirical Study of Group Ideology, Organization, and Goal Structure. *Terrorism and Political Violence*, 21(1), 62-88. <https://doi.org/10.1080/09546550802544698>
- Vasiliev, A. M., & Zherlitsyna, N. A. (2022). The Evolution of Al-Qaeda: Between Regional Conflicts and a Globalist Perspective. *Herald of the Russian Academy of Sciences*, 92(Suppl 13), S1240-S1246. <https://doi.org/10.1134/S1019331622190091>

PYD'nin 10. Kongresinin Olası Sonuçları: Suriye'den Türkiye'ye Bölgesel Yansımalar

İsmail Çağlayan ÇELİK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Lisanüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik ABD

ismailcelik4565@gmail.com

0000-0002-1667-5278

Özet

Türkiye, son 50 yıllık süreçte PKK terör örgütünün etnik-bölücü faaliyetlerine karşı terörizmle mücadele kapsamında hareket etmektedir. Şimdiye kadar, PYD (Partiya Yekîtiya Demokrat) kapsamında yapılan çalışmalar genellikle Türkiye merkezli olarak yapılmış çalışmalar olup; PYD'yi tamamiyle kendi iç dinamikleri ve 2011 yılında Suriye'de kurulan ENKS (Suriye Kürt Ulusal Konseyi) adı verilen yapı bağlamında spesifik olarak değerlendirildikleri görülmemektedir.

Suriye iç savaşındaki düşük yoğunluklu çatışmaların şiddetini arttırması ve dini motifli terör örgütü olan İŞİD (Irak-Şam islam Devleti)'in, vahşice katliamlara imza atması, Suriye'deki azınlıkları ve farklı inançsal grupları katletmesi neticesinde lokal örgütler kurulup, devlet otoritesinin büyük oranda ortadan kalktığı koşullarda öz savunma söylemi üzerinden örgütün ivmelendiği anlaşılmaktadır. Bu tarihsel süreç ve gelişen koşullar çerçevesinde giderek karmaşık, çözülmesi zor bir hal alan Suriye sahası, 2024 yılı itibarıyla varlığı reddedilemez bir aktöre bürünen PYD'nin, Suriye'nin Haseke kentinde 21-22 Eylül tarihlerinde gerçekleştirdiği 10. kongresi ile Suriye'de yeni bir merhaleye geçilme arzusunun somut, ideolojik adımlarının atıldığı gözlemlenmektedir.

PYD 10. Kongresi kapsamında ve sonrasında atılan adımlar dikkatle izlenildiğinde; daha önce sürekli olarak sorun yaşadığı ve mensuplarına karşı baskı politikası uyguladığı ENKS ile daha uzlaşmacı bir pozisyon alarak, irili ufaklı “Kürt Siyasal Grupları”nı kendi politik hedefleri doğrultusunda yönlendirebilme gayesi gütmeye stratejisine geçtiğini destekler nitelikte emareler dikkat çekmektedir. Esas itibarıyla, PYD ve DSG (Demokratik Suriye Güçleri) ile problemlili olan; PYD'nin de üyesi olduğu 25 parti ve hareketten oluşan ENKS'nin başkanlığına 5 Haziran 2024 tarihinde Süleyman Oso getirilmiştir. Özellikle daha önceki tartışma ve fiili çatışmaya da dönüşen hadiselerle bakıldığında; “Ulusal Kürt Kimliğinin” oluşturulması ve Suriye'nin Kuzey Doğusunda yapılması planlanan seçimlere PYD'nin silahlı güç olarak halka baskı uygulaması ve kendisi haricindeki “Kürt siyasi hareketlerine” karşı yıldırma politikası uygulaması neticesinde ilişkilerin giderek gerildiği görülmektedir. Ancak, Süleyman Oso'nun, ENKS başkanlığına oybirliğine seçilmesi, PYD'nin de seçim sürecinde kendisine destek vermesi, son süreçte PYD ile diğer gruplar arasında diyalog yolunun açılması, PYD'nin

bir kongresinde ilk defa “Ey Reqîb” adı verilen ve ENKS tarafından kabul edilen “Kürt Marşı”nın okunarak toplantıya başlanması PYD’nin Suriye’de izleyeceği siyasete dair oportünist bir çizgiye kayabileceğini de göstermektedir.

PYD’nin 10. Kongresi, basına kapalı olarak gerçekleştirilmiş olup; Suriye’de, Irak’ta ve Türkiye’de PKK terör örgütüne ideolojik yakınlıkları bilinen ve hatta yayın organı şeklinde nitelendirilebilecek bazı basın-yayın kuruluşlarının da yaptığı haber ve analizlerden yola çıkılmaya gayret gösterilmiştir. Tarihsel süreç göz önüne alındığında, Suriye sahasında büyük bir kırılmaya doğru yaklaşıldığı gözlemlenmekte olup; PYD eşbaşkanları olan ve kamuoyunun da yakından tanıdığı Salih Müslim ile Asya Abdullah’ın yerine böylesine kritik bir süreçte Perwîn Yûsif (Pervin Yusuf) ve Xerîb Hiso (Garip Huso)’nun getirilmesinin örgütsel bağlamda ne anlam ifade ettiği kapsamlıca irdelenmeye gayret gösterilmiştir. Bununla birlikte, görev teslimi gerçekleşikten sonra PYD eski başkanı Salih Müslim’in verdiği demeçler ve kendisiyle yapılan röportajlar da bahsettiği bazı hususların Suriye sahasında kısa-orta vadede gerçekleşeceklerin bir nevi habercisi olduğu anlaşılmakta olup bu hususlar çerçevesinde konu ele alınmaya, Türkiye’ye ve bölgeye olası etkileri üzerine yoğunlaşmaya gayret gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler : PYD, ENKS, Terörizm, Suriye, Türkiye.

Devlet Dışı Silahlı Gruplar ve Dış Politika Hamas ve Hizbullah Örnekleri Üzerinden Ampirik Bir İnceleme

Ömer AK

Dr. / PhD

Bağımsız Araştırmacı

omerak@gmail.com

Özet

Geleneksel uluslararası ilişkiler teorileri, dış politikayı büyük ölçüde devletlere özgü bir olgu olarak ele alır. Ancak, devlet dışı silahlı gruplar (NSAG) son yıllarda uluslararası ilişkilerde daha etkili hale gelerek, bu yaklaşıma meydan okumaktadır. Bu çalışma, “Devlet dışı silahlı grupların dış politikası olabilir mi?” sorusuna yanıt arayarak, NSAG'lerin kendi dış politika stratejilerini oluşturup oluşturamayacağını ampirik bir çerçevede tartışmaktadır.

Hamas ve Hizbullah örnekleri üzerinden yapılan analizde, bu grupların bağımsız aktörler olarak dış politika oluşturma kapasiteleri ele alınmaktadır. Çalışma, bu örgütlerin Suriye iç savaşı sırasındaki politikalarını inceleyerek, NSAG'lerin dış politika pratiklerini nasıl benimsediğini ve uyguladığını ortaya koymaktadır. Bu gruplar, uluslararası aktörlerle diplomasi yürütmek, ittifaklar kurmak, uluslararası kamuoyunu etkilemek ve bölgesel güç dengelerine müdahale etmek gibi faaliyetlerle dış politika aktörü olarak kendilerini konumlandırmaktadır.

Çalışmada ayrıca, NSAG'lerin egemenlik kavramını yeniden tanımladığı ve dış politika oluşturma süreçlerine devlet dışı aktörlerin dâhil olabileceğini savunan bir yaklaşımla, bu grupların “dış politika” terimini nasıl dönüştürdüğü incelenmiştir. Ortadoğu bağlamında, zayıf devlet yapılarının bu grupların dış politika aktörü haline gelmesinde nasıl bir rol oynadığı da tartışılmaktadır.

Bu çalışma, devlet merkezli yaklaşımların sınırlarını aşarak, devlet dışı silahlı grupların uluslararası ilişkilerde dış politika oluşturma kapasitelerine dair yeni bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Hamas ve Hizbullah örnekleri, devlet dışı aktörlerin yalnızca ulusal veya bölgesel düzeyde değil, küresel arenada da nasıl etkin birer dış politika oyuncusu haline geldiklerini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Devlet dışı silahlı gruplar, dış politika, Hamas, Hizbullah, Suriye iç savaşı

Shinzo Abe'nin Güvenlik Politikaları: Operasyonel Kod Analizi Çerçevesinden Bir Bakış

Münevver Fatıma ÖZYURT

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları Ana Bilim Dalı

munevverfatima.ozyurt@student.asbu.edu.tr

Özet

Shinzo Abe Japonya'nın en uzun süre görev yapan başbakanı olmuştur. 2006-2007 ve 2012-2020 yılları arasında, iki ayrı dönem halinde yapmış olduğu başbakanlık görevi boyunca Japonya'nın güvenlik politikasını değiştirmek için üstün bir çaba sarfetmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra benimsenmiş olan pasifist güvenlik politikasını dönüştürmek ve Japonya'nın dış tehditlerden korunabilecek yapısal bir dönüşüm içerisine girmesini sağlamak öncelikli politik hedeflerinden olmuştur. Özellikle 1947 anayasasının Japonya'nın güç kullanımını yasaklayan 9. maddesini değiştirmeyi ve Japonya'yı merkeze alan bir güvenlik politikası geliştirmeyi hedeflemiştir. 2015'te gerçekleştirdiği güvenlik dönüşümüyle müttefiklerin güvenliğini sağlamaya yönelik olan mevzuat değişikliği bu hedeflerini gerçekleştirme yolunda adım atmaya hazır bir lider olduğunu doğrular nitelikte olmuştur. Bu araştırmanın sorusu, Shinzo Abe'nin siyasi geçmişi, ailesinden aldığı politik kültür mirasıyla birlikte felsefi ve araçsal inançlarının güvenlik politikalarına nasıl etki ettiği, Abe'nin başbakanlık, bakanlık ve senatörlük yapmış olan aile büyükleri, Japonya'yı en uzun süre yönetmiş siyasi parti olan Liberal Demokrat Parti'nin kurucuları arasında da yer alarak günümüzdeki Japon siyasetinde önemli izler bırakmışlardır. Araştırmanın amacı Shinzo Abe döneminde Japonya'nın güvenlik stratejisindeki değişimleri lider analizi çerçevesinde anlamak ve analiz etmektir. Bu doğrultuda çalışmanın metodu olarak operasyonel kod analizi yöntemi tercih edilmiştir. Operasyonel kod analizi, Nathan Leites tarafından 1950'lerde Bolşevik politikacıları analiz etmek için ortaya konmuş ve daha sonra çeşitli araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir lider analizi yöntemidir. Bu çalışmada öncelikle Abe'nin köklü bir siyasi geleneğe sahip olan ailesi incelenmiş ve bu geleneğin Abe'nin politik algılarındaki muhtemel yansımaları ele alınmıştır. Daha sonra Abe'nin iki başbakanlık dönemi boyunca ortaya koymuş olduğu güvenlik politikaları değerlendirilirken, şahsi politik algıları ve inançları operasyonel kod analizi yöntemi ile tahlil edilmiştir. Aynı zamanda Abe'nin kullandığı söylemler güvenlik politikası çerçevesinden analiz edilmiştir. Mevcut literatüre bakıldığında uluslararası ve bölgesel politikalarda etkili olan liderlerin operasyonel kod analizi ile incelendiği görülmektedir. Döneminde hem küresel hem bölgesel anlamda oldukça etkili bir figür olan Shinzo Abe üzerinde yapılmış olan lider analizi oranı oldukça kısıtlıdır. Bu araştırma Abe'nin felsefi ve araçsal inançlarını politik geçmişini ve ailevi bağlarını inceleyerek tespit etmiş ve Abe döneminde oluşturulmuş

olan milli güvenlik politikasını bu çerçeveden analiz etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Shinzo Abe, Japonya, Operasyonel Kod Analizi

Deepfake'in Karanlık Yüzü Ulusal Güvenlik ve Kore Toplumu Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme

YELİZ YILDIZ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları

yelizyldzyldz2000@gmail.com

Özet

İçinde bulunduğumuz çağ bir teknoloji çağıdır ve çoğunlukla bu durum gündelik hayatta bizlere kolaylık sağlamaktadır. Lakin, henüz yeterli denetimin sağlanamaması sebebiyle bu durum bazen de ciddi sorunlara yol açmaktadır. Bu teknolojik fayda zarar ikileminin en güncel ürünlerinden biri de deepfake olarak adlandırdığımız yapay zeka destekli uygulamalardır. Deepfake kavramı 'deep learning' ve 'fake' kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Ve gerçeğinden ayırt etmesi son derece güç, sahte videolar ve ses kayıtları üretme yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Hayatımıza henüz 2017 yılında girmiş olan deepfake teknolojilerinden; film ve dizi endüstrisinden oyun sektörüne, dil öğreniminden tarih eğitimine, tıbbi simülasyonlardan reklamcılığa daha birçok alanda faydalanılmaktadır. Ancak bu teknoloji bizlere büyük fırsatlar sunduğu kadar içerisinde büyük riskler de barındırmaktadır. Bu riskler kendi içerisinde; finansal riskler ve dolandırıcılık, sahte kimlik, manipülasyon ve şantaj, dezenformasyon ve yanlış bilgilendirme, pornografi ve istismar, kişisel verilerin ihlali ve itibarın zedelenmesi gibi alt başlıklara bölünmektedir. Ve büyük ölçekli güven erozyonlarına yol açmaktadır. Bu çalışma deepfake olarak adlandırdığımız teknolojinin, niçin devletlerin ulusal güvenlik ajandalarında yer alması gerektiğini siber güvenlik ve feminist güvenlik çerçevelerinden açıklamayı hedeflemektedir. Çalışmada deepfake'in risklerinden korunmak için mevcut hükümetlerce politikalar geliştirilmesinin ve yasal düzenlemeler yapılmasının gerekliliği açıklanırken, Güney Kore üzerinden bir vaka analizi yapılacaktır. Bu vaka analizi için Güney Kore'nin seçilme sebebi ise geçtiğimiz son birkaç ayda ülkenin, tüm dünyayı ilgilendiren bir deepfake skandalına ev sahipliği yapmış olması ve bunun gerek ülke içerisinde ciddi huzursuzluklara yol açması gerekse ülkenin itibarını derinden sarmış olmasıdır. Ülkedeki deepfake sorunu doğrudan Telegram ile başlamış olmasa da 'Telegram Skandalı' olarak adlandırdığımız bir skandalın kamuoyunda yer bulması, ülkenin içerisinde bulunduğu deepfake krizinin vahametini gözler önüne sermiştir. Bu olaya göre Güney Kore'de Telegram adlı uygulama üzerinden geliştirilmiş çeşitli botlar sayesinde, fotoğrafını yüklediğiniz bir insanın saniyeler içerisinde müstehcen görüntülerinin oluşturulabildiği ortaya çıkmıştır. Güney Kore'de bu teknoloji ile birlikte 'deepfake pornografisi' olarak adlandırılan yeni bir güvenlik sorunu doğmuştur. Genellikle genç kadınların hedef alındığı bu olayda kimi zaman mağdurlara şantaj yapılırken, kimi zaman oluşturulan bu görüntüler kullanıcılara para karşılığında

satılmaktadır. İşlenen suçun boyutu incelendiğinde hedef alınan kitlenin genişliği ve niteliği (mağduriyet askeriye kadar ulaşmıştır ve askeri personellerin fotoğrafları sistemden kaldırılmak zorunda kalmıştır.) Kore hükümetini bir dizi yasal düzenleme yapmak durumunda bırakmıştır. Çalışmada vakaya dair çeşitli gazete haberleri incelenmiş, mağdurların olaya dair beyanları, hükümetin bu sorun hakkında verdiği demeçler ve sorun karşısında alınan önlemler veri olarak kullanılmıştır. Çalışmada birincil olarak Korece kaynaklardan da fardalanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda bu sorunun ulusal boyutta bir sorun halini aldığı gözlemlenmiştir. Teknolojik önlemlerin tek başına yeterli olmadığı, dolayısıyla bu sorunun önüne geçmekte yasal önlemlere de başvurulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Kore’de meydana gelen bu olay teknolojinin kötüye kullanımının sebep olabileceği tahribatı bizlere göstermektedir. Bu gibi olaylar yalnızca bireysel bazlı değil toplumsal pek çok soruna da yol açmaktadır. Bu noktada devletlerin bu konuda bilinçlenmesi ve çeşitli yasal düzenlemelere gidilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, deepfake teknolojisinin açabileceği bu ve benzeri sorunlar konusunda bir bilinçlenme sağlamayı hedeflemektedir. Açıkça görülmektedir ki dünyamız dijitalleştikçe sorunlarımız da dijitalleşmektedir. Ve bu çalışma, çağa ayak uydururken onun getirdiği problemlerin çözümünde geç kalınmamasının, ivedilikle hukuki düzenlemeler yapılmasının gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Anahtar Kelimeler: Deepfake, Güney Kore, Telegram Skandalı

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Amerika Birleşik Devletleri'nin Politikalarının Güvenlik Bağlamında Değerlendirilmesi

Canan SAĞIROĞLU

Öğr. Gör. Dr.

Adıyaman Üniversitesi Turizm Fakültesi

Turizm İşletmeciliği Bölümü

csagirolu@adiyaman.edu.tr

0000-0003-2737-7230

Özet

Güvenlik çalışmaları uluslararası ilişkilerde önemli bir yere sahip alanlardan biridir. Bölgesel ve küresel çatışmaların ya da savaşların açıklanması ve taşların doğru şekilde yerleştirilmesinde konuya güvenlik bağlamında bakmanın, ilgili konuyu doğru analiz etme kabiliyetini geliştirdiğini söylemek mümkündür. Günümüzde uluslararası gündemin önemli konularından biri olan Rusya-Ukrayna Savaşı'dır. 2014'te Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesiyle başlayan süreç düşük yoğunluklu şekilde devam ederken, 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesiyle sıcak savaş süreci başlamıştır. Bölgesel ve küresel anlamda çok tartışmalı bir çok konuyu içinde barındıran bir savaş olma özelliğini günümüzde devam ettiren Rusya-Ukrayna Savaşı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) için de önemli bir gündem meselesi haline gelmiştir. ABD'nin Rusya-Ukrayna savaşına yönelik politikalarını ve sürece yaklaşımını güvenlik bağlamında değerlendirmek mümkündür ve oldukça önemlidir. ABD, Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesine güçlü bir şekilde karşı çıkmış ve Ukrayna'ya büyük bir askeri destek sunmuştur. Bu, sadece Ukrayna'nın güvenliği için değil, NATO'nun güvenliği ve Avrupa'nın savunması açısından da önemlidir. Ukrayna, doğrudan NATO üyesi olmamakla birlikte, ABD'nin askeri desteği ve Ukrayna'nın NATO ile artan iş birliği, Rusya'nın Avrupa'daki stratejik hedeflerine karşı bir denge unsuru oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Ukrayna'ya yapılan askeri yardımlar, NATO'nun doğuya genişlemesi ve Rusya'nın etki alanı üzerinde bir sınır oluşturma amacını taşır.

Rusya-Ukrayna Savaşı, çok boyutlu tartışmaları içerebilecek kapsama sahip bir savaştır. Fakat bu çalışmanın konusu ABD'nin izlediği politikaları güvenlik çalışmaları bağlamında değerlendirmektir. Burada, konuyu detaylı açıklayabilmek adına, güvenlik çalışmalarında cevap aranan beş soruyu konu özelinde sorup bunları cevaplandırma yöntemi ile ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'nı güvenlikleştirmesi açıklanma çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Amerika Birleşik Devletleri, Güvenlik

Amerika Birleşik Devletleri'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na Yönelik Politikaları

Rusya-Ukrayna Savaşı, Rusya'nın bölgesel genişlemesi, Ukrayna'nın Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO)'nun üyesi haline gelmesi, Avrupa ülkelerinin gerek güvenliği

gerekse de Rusya'ya enerji konusundaki bağılıkları gibi bölgesel ve küresel ölçekte etkileri olabilecek çok yönlü tartışmaları beraberinde getirmektedir. ABD'nin sürece müdahil olması da yeni tartışma boyutları kazandırmaktadır. ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na müdahale etmesi ABD'nin iç siyasetinde bir eleştiri konusu olurken Rusya tarafından da küresel anlamda bir tehdit olarak algılanmıştır. Öncelikle iç siyasette yer alan yansımalarına yer vermek gerekirse, yaklaşımların iki farklı bakış açısı içerdiğini söylemek mümkündür. ABD'nin gerek askeri gerek ekonomik yardım vererek savaşan taraflardan birinin gücünü azaltmak ve diğerine destek olmakla ilgili politikalarına yönelik yaklaşımların tarafları izolasyoncular ve müdahaleciler olarak isimlendirilmektedir. Müdahaleci yaklaşım yayılcı, yani toprak ve sömürge kazanmayı hedefleyen bir anlayış olarak kendini gösterirken; izolasyoncu yaklaşım ise bugün doğrudan askeri müdahale olmaksızın yeni sömürgeci yöntemlerle, yani ekonomi ve kültür politikalarıyla ABD'nin yörüngesindeki ülkeleri yönetmeyi savunuyor (Kılıç, 2022). Her iki tarafın da ABD'nin müdahale etmesine yönelik bir eleştiriden ziyade müdahale yöntemine ilişkin görüş ayrılığı olduğu anlaşılmaktadır.

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda ABD'nin izolasyoncu müdahale yaklaşımına daha uygun olduğunu söylemek mümkün olsa da izolasyonculuk ve müdahalecilik ile ilgisi sınırlar veya kıstasların ne olduğuna ilişkin net bir sınır çizilemediğinden, buna yönelik tartışmalar da devam etmektedir (Kılıç, 2022). Fakat Ukrayna, coğrafik konum itibarıyla de toprak kazanımı gibi sömürgeci bir yaklaşımı sergilemesi gibi bir durumun söz konusu olabileceği bir yer değil. ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki politikasına bakıldığında Ukrayna'nın bir kazanım elde etmesini sağlamasının sebebinin Rusya'nın ilerlemesini önleme amacı taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda ABD'nin bölgede varlığını gösterebilmesinin ve Rusya'nın ilerlemesini engelleyebilmesinin öncelikli hedefi, Ukrayna'ya destek olmasıdır. Bu savaş esnasında yapılan yardımların yanı sıra, Ukrayna'nın bir NATO üyesi olmasını sağlamak gibi çok yönlü bir yardım ve destek politikası içermektedir. Ukrayna'nın NATO üyesi olması, ABD'nin bölgede bir askeri varlık göstermesinin de önünü açacaktır (Kurakçı ve Dursun, 2023). Bir diğer destek nitelikli adımı olarak Rusya'ya yönelik uygulamaya konulan yaptırımlardan söz etmek mümkündür. Bu yaptırım kararları genel olarak iki ülke bireyleri arasında ekonomik faaliyetleri kısıtlamaları içermektedir (Mekteplioğlu ve Koltuk, 2023).

ABD'nin Ukrayna'ya verdiği destek, yalnızca bölgesel güvenlik ile sınırlı kalmayıp, daha geniş bir küresel güvenlik stratejisinin parçasıdır. Bu destek, ABD'nin Rusya ile stratejik rekabetinde kendi konumunu koruma çabası taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında Rusya-Ukrayna Savaşı ABD için güvenlik kapsamında değerlendirilen bir konu olmaktadır. ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'nı kendi adına güvenikleştirdiğini söylemek mümkündür. Kopenhag Ekolü tarafından geliştirilen güvenikleştirme teorisine göre; bir konu siyasi irade tarafından güvenlik meselesi haline getirilirse, o konu artık normal siyasi gündemden çıkarak, olağanüstü önlemlerin alınabileceği bir konu olmuştur. Daha somut şekilde ifade etmek gerekirse, "güvenikleştirici aktör (a securitizing actor),

referans nesnesinin (referent object) bekası için herhangi bir olayı varoluşsal tehdit (existential threats) olarak sunarsa, (bu konuşma edimi yoluyla olur-speech act) burada söz konusu olay güvenlik sorunu olarak etiketlenir/tanımlanır. Güvenlik sorunu olarak tanımlanan gelişme alımlayıcı kitle (audience) tarafından da benimsenirse, artık bu sorun için olağanüstü önlemlerin (extraordinary measures) alınması yolu açılmıştır. Olağanüstü önlemlerin alınması normal siyasetin kurallarının askıya alınması sürecini doğurur. Normal siyasi süreçlerin işlememesi ise, demokratik gelişmelerin yaşanmasının önüne set çeker, demokrasinin kurallarının işlemesi çeşitli gerekçelerle sürekli ertelenir” (Miş, 2014).

Barry Buzan (2008), güvenikleştirme kapsamında dört farklı şiddet türünden bahsetmiştir. Buna göre birincisi, egemen devletlerin güç savaşına girdikleri devlete karşı devlet türüdür. İkincisi, devletin sivil olmayan terör örgütlerine karşı mücadele ettiği devlet sivil olmayan topluma karşı türdür. Üçüncüsü, Bugünkü uluslararası sistemde siyasi üstünlüğünü ve polis, hukuk ve ordu üzerindeki denetimlerini kendi çıkarlarını izlemek, zenginleşmek veya iktidarlarını korumak için sivil toplumu bastırarak kötüye kullanan devlet elitlerinin sivil topluma karşı olduğu devlet ve sivil toplum karşı karşıya türdür. Son olarak dördüncüsü ise devletin varlığının ortadan kalktığı durumlarda meydana gelen sivil ve sivil olmayan toplum karşı karşıya türdür. ABD’nin Rusya-Ukrayna Savaşı’nı güvenikleştirdiği türün birinci tür olan devlet karşı devlet olduğu türdür.

ABD’nin Rusya-Ukrayna Savaşı özelinde takip ettiği politikaları güvenlik bağlamında değerlendirirken kullanılacak yöntem, güvenlik çalışmalarını anlamlandırmaya yarayacak soruları cevaplandırmak olacaktır. Baysal (2023), güvenlik tanımlamasının ana öğeleri olabileceğini ifade ettiği beş soru belirlemiştir. Bu sorular;

- Kimin Neyin güvenliği? Korunması gereken ne/kim?
- Tehdit ne? Neler güvenlik tehdidi olarak görülebilir?
- Güvenliği kim sağlar? Meşru güvenlik sağlayıcı kimdir?
- Güvenlik sağlamada kullanılacak meşru yöntemler nelerdir?
- Güvenlik için nelerden vazgeçilebilir? şeklindedir.

Bu soruların amacı güvenlik çalışmalarında güvenikleştirmenin tanımını ve sınırlılığını ortaya koymaktır. Bu çalışmada bu sorular, ABD’nin Rusya-Ukrayna Savaşı’nı güvenikleştirmedeki amacını anlamlandırabilmek için kullanılacaktır.

• Kimin Neyin güvenliği? Korunması gereken ne/kim?

Güvenlik kavramı çok yönlü, çok kapsamlı bir konu olabileceği gibi çok subjektif de olabilir. Bireysel güvenlik, toplumsal güvenlik, siyasal güvenlik gibi her alanda önemli bir kavram olan güvenlik, bahsedilen alanlar doğrultusunda ve değişen koşullar çerçevesinde farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. İnsanlığın ilk zamanlarından itibaren daima önemli olan bireysel güvenlik; özellikle insanın topluluk halinde yaşama sürecinin

başlamasıyla birlikte, “toplumsal güvenlik” yaklaşımının bir parçası haline gelmiştir (Şahin, 2020). Siyasal güvenlik olarak adlandırabileceğimiz devletlerin güvenliği ise daha çok küresel anlamlar ifade etmektedir. Güvenikleştirme ile sorunların siyasal alanın dışına itilmesi öncelikli amaç olsa da güvenikleştirici aktörün kimliği bunun tam aksine sorunu siyasi mesele haline getirir (Miş, 2014). Başka bir deyişle, küresel sorunun iç siyasetin parası olarak kabul görmesinin kamuoyuna kabul ettirilmesi kolaylaşır.

Güvenlik konusunun çok geniş perspektifte ve farklı açılardan ele alınabileceğinden söz edilmişti. Bir devletin toprak bütünlüğü de bir güvenlik konusu olabilir, bir ülkenin vatandaşlarının dışarıda en geç saat kaçta kadar kalabileceği de. Dolayısıyla neyin güvenlik konusu olduğu değişken bir husustur. Korunması gerekenin ne olduğu sorusuna devlet egemenliği, bireyler, kültür, gezegen, okyanuslar, canlı türleri, ekonomik refah, seyahat özgürlüğü, özel hayatın gizliliği şeklinde cevaplar verilebilir ve verilen bu cevaplar güvenlik tanımlamasını şekillendirir. Korunması gereken olgu aynı zamanda güvenliğin referans nesnesi olarak adlandırılmaktadır (Baysal, 140). Rusya-Ukrayna Savaşı açısından değerlendirildiğinde, Avrupa’nın orta yerinde birbirine sınır olan ve iki ülke arasındaki savaşta ABD hangi gerekçeyle taraf olur? Rusya-Ukrayna Savaşı’na ABD’nin müdahil olmasının gerekçelerine bakıldığında da bir güvenlik unsuruna dikkat çekildiği görülmektedir. Coğrafik konum göz önünde bulundurulduğunda, burada devlet veya sınır güvenliğinden söz edilemeyeceği aşıkardır. Bu noktada daha subjektif bir güvenlik meselesinin varlığından söz etmek mümkündür. İki kutuplu dünya düzeninin aktörlerinden biri olan Sovyetler Birliği’nin devamı olan Rusya’nın topraklarını genişletmesi ihtimali, bugün süper güç olduğu kabul görmüş ABD’nin gücünün azaldığı izlenimi verebilirdi. Nitekim Rusya’nın Ukrayna’ya saldırabilmesinin bile ABD’nin hegemonyasının zayıfladığının görülmesinden kaynaklandığı eleştirileri yapılmıştır (Kılıç, 2022).

Eski ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Zbigniew Brzezinski, 1994’ün başlarında Foreign Affairs’de sağlıklı ve istikrarlı bir Ukrayna’yı Rusya’ya karşı kritik bir denge unsuru ve Soğuk Savaş’tan sonra ABD’nin yeni büyük stratejisinin temel taşı olarak tanımlamıştır (Ustalar, 2023). Dolayısıyla burada Amerika Birleşik Devletleri için korunması gerekenin, süper güç olduğu izlenimi yani büyük güç imajı olduğunu söylemek mümkündür.

• Tehdit ne? Neler güvenlik tehdidi olarak görülebilir?

Devletin varlığını koruması söz konusu olduğunda, burada güvenlikten bahsedilmesini gerektirecek tehditlerin varlığını göz önünde bulundurmak ve bu tehditlere yönelik uygulanacak politikalardan söz etmek gerekecektir. Tehdidin belirlenmesinde önceliklenen referans nesnesinin belirlenmesi önem arz eder; ancak aynı referans nesnesi için farklı olgular da tehditleştirilebileceğinden aslında bu soru da inşa sürecinin önemli bir parçasıdır. Diğer devletler, devlet dışı silahlı aktörler, iklim değişikliği, salgın hastalıklar, göç, fakirlik, demokratik olmayan uygulamalar gibi olgular belirlenen

referans nesnesini tehdit eden varlıklar olarak ortaya çıkabilecektir (Baysal, 2023.) Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ABD açısından referans nesnesi ABD'nin Soğuk Savaş sonrası dönemde sahip olduğu Süper Güç olma durumudur. Bir devletin gücü ya da güçlü görünümü için tehdit başka bir devlet veya devletin gücü olabilir. Burada tehdit, Rusya'nın topraklarını genişleterek bölgesel gücünü arttırmasıdır. Diğer bir aktörün Ukrayna olması da önemlidir. Ukrayna'nın sahip olduğu jeopolitik özellikleri, Rusya'ya karşı güçlü kalması gereken bir Avrupa ülkesi olmasını elzem kılmıştır. Ukrayna, Rusya ile Avrupa kıtası arasında, Rusya'dan sonra en büyük ülke olmanın yanı sıra Sovyetler Birliği içindeki en güçlü devletlerden biri olma özelliğini taşımaktadır (Sezer, 2024). Aynı zamanda birliğin tarımsal üretiminin, savunma sanayilerinin ve Karadeniz Filosu ve nükleer cephaneliğinin bir kısmı da dahil olmak üzere ordusunun çoğuna ev sahipliği yapıyordu. Ukrayna birlik için o kadar hayati önem taşıyordu ki, 1991'de bağları koparma kararı, hasta süper güç için bir darbe olmuştur (Ustalar, 2023). Bu sebeptendir ki, Rusya'nın Ukrayna'ya yeniden sahip olması, bir bakıma eski gücüne kavuşması anlamına gelecektir ve Rusya için stratejik öneme sahiptir. Aynı sebep, savaşa ABD'nin müdahale etmesinin gerekçesidir.

Ukrayna'nın sahip olduğu jeopolitik konum ve tarihsel gerçeklik, Rusya'nın savaşta galip gelmesinin önlenmesi için AB ve ABD'nin sürece kayıtsız kalmamasına sebep olmuştur. Rusya'nın yanı sıra Rusya ile iyi ilişkileri olan Çin'in küresel güç olma yolundaki ilerleyişi ABD için bir tehdit oluşturmaktadır. ABD dış politikası, özellikle Çin'in yükselişine bağlı olan göreceli gerilemesine dönük ihtiyaçlara cevap verecek biçimde şekillenmiş, Çin'i ve Rusya'yı hedefe koyarak batılı müttefiklerini kendi dış politika çizgisi yörüngesinde hizaya sokmaya çalışırken, liberal ve “demokrat” dünyanın öncüsü konumunu korumanın yollarını aramaktadır (Kılıç, 2022). Birlikte çok güçlü olabilecek bu iki müttefikin güçlerine güç katmalarını engellemenin yolu öncelikle Rusya'nın güçlenmesini engellemektir ve bu yüzden Ukrayna'nın bu savaştan galip gelmesi stratejik öneme sahiptir. Böylece iki güçten birini zayıflatmış olmanın yanı sıra, kuracağı üslerle veya ittifak sağlayacağı ülkelerle bölgedeki varlığını güçlendirmiş olacaktır.

• Güvenliği kim sağlar? Meşru güvenlik sağlayıcı kimdir?

Meşru güvenlik sağlayıcı, uluslararası ilişkilerde güvenliği sağlamak için yetki sahibi olan aktörleri ifade eder. Bu kavram, güvenlik İlkesinin uygulanmasında devletlerin, uluslararası organizasyonların ve diğer aktörlerin meşru eylemlerini ve pratiklerini içerir. Güvenlik sağlama yetkisi, uluslararası hukuka, egemenlik ilkelerine ve genel kabul görmüş normlara dayanmalıdır. Bu kavram, güvenlik ilkesinin uygulanmasında devletlerin, uluslararası organizasyonların ve diğer aktörlerin meşru eylemlerini ve pratiklerini içerir. Uluslararası ilişkiler, devleti merkeze alan Realizm kuramı ile birlikte doğmuş ve gelişmiştir. Realizm, devletlerin birbirlerine karşı davranışlarını neyin belirlediğine dair paylaşılan ilkelere dayanan “bir fikir yelpazesi” dir (Düzgün, 2020). Temel dayanağı güç olan Realizm’de öncelik devletin varlığıdır ve varlığını/güvenliğini sürdürmek için izleyeceği her politika da meşrudur. Fakat günümüzde gerek uluslararası

konjoktürde devlet dışı yapılanmalarının çoğalması gerek de güvenlik kavramının genişlemesinin sonucu olarak meşru güvenlik sağlayıcılarının da devletle sınırlı kalmadığını söylemek mümkündür. Yakın geçmişte yaşanan Covid-19 süreci buna bir örnek olabilir. Tüm dünyaya yayılan bir hastalık için güvenlik önlemlerinin alınması ve salgın sürecinin olabilecek en kısa süreye indirilmesinde Dünya Sağlık Örgütü rol üstlenmiştir.

Güvenlik çalışmalarında referans nesnesinin belirlenmesinden sonra meşru güvenlik sağlayıcı da belirlenmiş olmaktadır. Referans nesnesinin bir devlet olması bize aynı zamanda meşru güvenlik sağlayıcısının kim olduğunun da cevabını vermektedir. ABD de meşru bir devlet olarak kendi güvenliğinin sağlayıcısıdır. Burada iki farklı liderden, iki farklı savaş bölgesinden ve iki farklı müdahale yönteminden söz etmek, güvenlik konularının koşullar bağlamında değişiklik gösterebileceğini görmek açısından önemlidir. Biden ve Trump'ın Rusya-Ukrayna Savaşı ve Gazze sorununa yaklaşımlarında politika yürüttüğünü söylenebilir (Balta, 2024). Burada savaşlar ve bölgeler arasındaki fark önem arz etmektedir. Gazze özelinden gelen olarak Ortadoğu genelindeki politikalarına bakıldığında, Suriye'de desteklediği devlet dışı aktörler mevcutken Ukrayna'da bu durum söz konusu değildir. Burada bölgesel farkın önemi olduğu kadar savaşlar arasındaki farkı da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Suriye'de devlet dışı aktörlerin belirleyici rol oynadığı ve Yeni Savaşlar kavramıyla (Sağıroğlu, 2021) tanımlanabilecek bir savaş varken Rusya-Ukrayna Savaşı devletler arasında cereyan eden Geleneksel Savaş olarak başlamış ve öyle de devam etmiştir.

• Güvenlik sağlamada kullanılacak meşru yöntemler nelerdir?

Güvenlik sağlamada kullanılacak meşru yöntemler arasında, yasal dayanaklara sahip güç kullanımı, istihbarat toplama, önleyici politikalara yönelme ve uluslararası iş birliği yer almaktadır. Özellikle uluslararası ilişkilerde, meşru müdafaa esaslarına dayalı operasyonlar (örneğin, belirli durumlarda askeri hareketler) da bu kapsamda değerlendirilebilir. Meşru müdafaa hakkı ile ilgili Birleşmiş Milletlerin kapsayıcı ve aynı zamanda kısıtlayıcı nitelikte bir tanımı vardır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. maddesinde şu ifadeler yer almaktadır: “Bu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına hanel getirmez. Üyelerin bu meşru savunma hakkını kullanırken aldıkları önlemler hemen Güvenlik Konseyine bildirilir ve Konseyin işbu Antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli göreceği biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez” (Birleşmiş Milletler Antlaşması).

Ancak, tüm bu yöntemlerin sınır ve aşırılık tartışmalarıyla dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Meşru güvenlik sağlayıcısının kim olduğunu bilmek, kullanılacak yöntemlerin de belirleyicisidir. Bir devlet olan meşru güvenlik sağlayıcısının

kullandığı yöntemler de meşru olacaktır. Fakat ABD Ukrayna ile sınır değildir ve dolayısıyla fiziken bir saldırı altında değildir. Bu yüzden ABD düzenli ordularını ya da askerini kullanmak yerine askeri teçhizatı ile sürece müdahil olmuştur. Bu bağlamda Ukrayna'nın büyük beklenti içinde olduğu 61 milyar dolarlık ABD askeri yardım paketi 24 Nisan 2024 (BBC News,2024) tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Senato'sundan da geçmiştir. 17 Kasım 2024 tarihinde Ukrayna'nın Amerikan Birleşik Devletleri'nin gönderdiği silahları Rusya'ya karşı kullanmasına yönelik imtiyaz sağlanacağı bilgisi paylaşılmıştır (BBC News, 2024). Son olarak da 8 Aralık 2024 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı, HIMARS çoklu roketatarlar ve insansız hava araçları için mühimmat içeren Ukrayna'ya 988 milyon dolarlık bir askeri yardım paketi daha tahsis ettiğini duyurmuştur (Anadolu Ajansı, 2024). Yapılan açıklamada Biden yönetiminin son günlerinde Ukrayna için elinden geleni yapacağı dile getirilmiştir. Eleştiriler yardım paketlerinin çok yüksek maliyetli olmasının yanı sıra bu yardımların seçimi kaybetmiş bir yönetim tarafından yapılmasına kadar çeşitli konulardadır. Trump yönetimi ile ilgili beklentiler ise, kendisinin yaptığı açıklamaların da etkisiyle, savaşın bitmesine yönelik politikalar yürüteceği şeklindedir.

• Güvenlik için nelerden vazgeçilebilir?

Uluslararası ilişkilerde güvenlik sağlamak için bazen ekonomik, siyasi veya askerî bazı tercihlerden vazgeçilebilir. Örneğin, askeri harcamalar azaltılarak barışçıl diplomasi yöntemlerine daha fazla kaynak ayrılabilir. Ayrıca, bazı ülkeler için iş birliği ve diplomasi, kendi ulusal güvenlik çıkarlarından daha önemli hale gelebilir. Bu bağlamda, uluslararası normlar veya insan hakları gibi değerlerden ödün vermek de mümkün olabilir; ancak bu durum, uzun vadede güvenliğin sağlanmasını tehlikeye atabilir. Bir NATO üyesi olan ABD'nin, NATO üyesi olmayan bir devlete askeri yardım yapması bir çok açıdan tartışmaya açık bir durumdur. Biden yönetiminin ABD ekonomisini ve askeri politikalarını göz ardı ettiğini söylemek mümkündür. Buna yönelik çeşitli eleştiriler de yapılmaya devam edilmektedir. ABD'de Biden yönetimi, 2024 Kasım başkanlık seçimleri yaklaştıkça Ukrayna'da artan askeri ve ekonomik faturaya karşın beklenen sonuçların elde edilememesi nedeniyle cumhuriyetçi muhalefetin eleştiri ve Kongre'deki engellemelerine maruz kalmaya başlamıştır (Tuğtan, 2024). ABD Savunma Bakanlığı'nın, ABD stoklarından silah transferine izin veren Başkanlık Çekme Yetkisi (PDA) kapsamında Kiev için 6,8 milyar dolar ve USAI girişimi kapsamında 2,2 milyar dolar kaldığını belirtmiştir (HİBYA, 8 Aralık 2024). Silah gönderimi konusunda esnek davranan Biden yönetiminin bölgeye asker gönderme konusunda aynı şekilde davranmadığı ve çekimser bir politika sergilediği görülmektedir. Bölgeye asker göndermemesinin Amerika iç siyasetinde kabul görmeyecek olması, geçmiş dönemlerde (Irak ve Afganistan gibi) verdiği kayıplar da dikkate alındığında, anlaşılmaktadır. Gerek Ukrayna'nın jeopolitik konumu gerek savaştığı ülke olarak karşısında Rusya'nın olması ve gerekse de halkın istemiyor olması Biden'in asker göndermemesinde etkili olmuştur (BBC News, 25 Şubat 2022).

ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na Yaklaşımı ve Politika Analizi

Ukrayna-Rusya savaşı küresel anlamda iki gücün mücadele alanı haline gelmiş bir konu olarak gündemdeki önemini korumaya devam etmektedir. 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna işgali ile başlayan süreç sıcak çatışmaların devam ettiği ve çözümün giderek zorlaştığı bir aşamada ilerlemeye devam etmektedir. ABD'nin Rusya'yı güvenlikleştirmesi, sürece müdahil olmasının önemli aşamalarından biridir. Gerek bölgesel gerek küresel anlamda Rusya'nın bir tehdit olarak algılanması, Ukrayna'ya yapacağı destekler konusunda tepki almamasının kolaylaştırıcı unsuru olmuştur. Güvenlik bağlamının yanı sıra konuya uluslararası hukuk ve diğer politik gerekçeler açısından bakmakta fayda olduğu görülmektedir.

Uluslararası Hukuk Perspektifi: ABD'nin Müdahaleci Politikalarının Uygunluğu

ABD'nin Ukrayna'ya yönelik askeri desteği, uluslararası hukuk açısından tartışmalı bir konu olarak öne çıkmaktadır. Ukrayna'nın NATO üyesi olmaması nedeniyle NATO'nun kolektif savunma ilkesine (Madde 5) dayalı bir müdahale söz konusu değildir. NATO'nun en önemli maddesi olarak kabul edilen 5. madde, "Tarafların, Avrupa veya Kuzey Amerika'da bir veya daha fazlasına karşı yapılacak silahlı bir saldırının hepsine karşı yapılmış sayılacağı konusunda mutabıktır" olduğu anlamını taşımaktadır (NTV, 7 Mart 2024). Bununla birlikte, doğrudan askeri müdahale yerine dolaylı bir destek sağlanması, ABD'yi uluslararası gerilimlerin tarafı haline getirmekte ve Rusya tarafından "düşmanca bir eylem" olarak görülmektedir. Rusya lideri Vladimir Putin daha önce Batılı ülkeleri böyle bir hamleye karşı uyarılmış ve NATO'nun Ukrayna savaşına "doğrudan katılımı" anlamına geleceğini söylemiştir (BBC News, 17 Kasım 2024).

ABD'nin Ukrayna'ya Askeri Desteği ve Gerekçeleri (Realist Yaklaşım)

ABD'nin Ukrayna'ya askeri yardımları, realist uluslararası ilişkiler teorisinin "güç dengesi" ve "güvenlik ikilemi" kavramlarıyla açıklanabilir:

Güç Dengesi: ABD, Rusya'nın Avrupa'daki stratejik hedeflerini sınırlayarak NATO ittifakını güçlendirmek istemektedir. Bu, Avrupa'nın güvenliği açısından kritik bir hamledir.

Bölgesel Hegemonya Tehdidi: Rusya'nın Ukrayna'daki başarılarının, diğer Doğu Avrupa ülkelerine genişleyebilecek bir tehdit oluşturabileceği düşünülmektedir.

Stratejik Rekabet: Ukrayna'nın desteklenmesi, ABD'nin Rusya ve Çin gibi rakiplerine karşı küresel ölçekte bir güç mesajı verme stratejisine hizmet etmektedir.

ABD'nin Küresel Güç Dengesi Stratejisi: Rusya ve Çin'e Yönelik Hedefler

Rusya'nın Zayıflatılması: ABD, Rusya'yı askeri ve ekonomik olarak zayıflatmaya çalışarak bölgesel etkisini sınırlamayı hedeflemektedir. Ukrayna'ya destek bu stratejinin bir uzantısıdır.

Çin'in Yükselişi: Çin'in küresel güç dengesinde bir tehdit oluşturacak şekilde yükselmesi,

ABD'nin hem ekonomik hem askeri rekabet politikalarını sertleştirmesine neden olmaktadır.

Batı'nın Liderliği: ABD, liberal dünya düzenindeki liderlik konumunu korumak amacıyla NATO'yu güçlendirmekte ve demokratik değerleri ön plana çıkarmaktadır.

Alternatif Politikalar: Trump ve Biden Yönetimleri

Biden Yönetimi: Genel olarak bakıldığında Biden yönetiminin Rusya-Ukrayna Savaşı'na doğrudan müdahaleden kaçındığı görülmektedir. Bu yorum özellikle bölgeye kendi askerini göndermemiş olmasından dolayı yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, NATO faktörü, Ukrayna'nın bir NATO üyesi olması ihtimalinin bölgesel anlamda Amerika gücünü olumlu etki sağlayacağı öngörüsü ile, Ukrayna'ya kapsamlı askeri ve mali destek sağlayarak NATO'nun doğuya genişlemesini desteklemiştir.

ABD Başkanı Biden'ın dış politikası, diğer etkenlerin yanı sıra özellikle Çin'in yükselişine bağlı olan göreceli gerilemesine dönük ihtiyaçlara cevap verecek biçimde şekillendi. ABD, Çin'i ve Rusya'yı hedefe koyarak batılı müttefiklerini kendi dış politika çizgisi yörüngesinde hizaya sokmaya çalışırken, liberal ve "demokrat" dünyanın öncüsü konumunu korumaya çalışmaktadır (Kılıç, 2022). Buradan yola çıkarak Biden yönetiminin Rusya'nın genişlemesini engelleyerek hem Rusya hem de Çin'e karşı "çift cephe" stratejisini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Aslına bakılırsa Biden yönetimine yönelik eleştirilerden biri de Ukrayna Savaşı ile dikkatini dağıttığı yönündedir. Chicago Üniversitesi'ndeki gerçekçi uluslararası ilişkiler teorisyeni John Mearsheimer, yıllardır NATO genişlemesinin bir hata olduğunu ve ABD'nin Çin'e odaklanmak için Putin ile olan çatışmalarını sınırlaması gerektiğini savunmaktadır (Wells, 2022).

Trump Yönetimi: 5 Kasım 2024 tarihi itibarıyla ABD eski başkanını yeniden seçti. 20 Ocak 2025 tarihi itibarıyla yeniden başkanlık koltuğuna oturacak olan Trump ve politikaları ile ilgili beklentiler oluşmaya başlamıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı ve bu konudaki politikaları da merak konuları arasında önemli bir yer almaktadır. ABD'nin seçilmiş Başkanı Donald Trump'ın danışmanları, Ukrayna ile Rusya arasındaki savaşı sona erdirmek için ülkenin büyük bir kısmının yakın bir gelecekte Rusya'ya bırakılmasını önermektedir (NTV, 6 Aralık 2024). Trump'ın söylemleri askeri yardımları azaltmayı savunmuş, çatışmalara daha az müdahil bir dış politika benimseyeceği yönündedir.

Savaşın sona erdirilmesi için diplomasiye odaklanma olasılığı yüksektir. Trump'ın açıklamaları, bu tür bir yaklaşımı ima etmektedir.

Sonuç

Bölgesel çatışma açısından bakıldığında 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile başlayan, 2022'de ise Ukrayna'ya saldırması ile devam eden süreç bölgesel olma özelliğinden çıkarak küresel bir boyut kazanmıştır. Bunun önemli sebeplerinden biri, savaş açan Rusya'nın, Soğuk Savaş Dönemi'nin iki süper gücünden biri olmasıdır. Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını elde etmiş bölge ülkeleri için olduğu

kadar, Soğuk Savaş Dönemi'nin bir diğer süper gücü olan ve Yeni Dünya Düzeni'nin tek süper gücü haline gelen ABD için de Rusya'nın güçlenmesi bir tehdit olarak karşılanmıştır. Rusya'nın saldırı gerekçesi ise, Ukrayna'nın bir NATO üyesi olma talebidir ki bu durum hemen sınırında yer alan bir ülkede NATO gücünün bulunması gerçeğini gerektireceğinden, Rusya'nın güvenliği için tehdit oluşturacaktır. Ukrayna, Sovyetler Birliği içinde yer alan ülkeler arasında Rusya'dan sonraki en güçlü devlettir ve bu anlamda stratejik öneme sahiptir. Jeopolitik konum itibarıyla de Avrupa kıtasında diğer Avrupa ülkeleri ile Rusya arasında sınır oluşturmaktadır. Rusya'nın Avrupa'ya açılan kapısı konumunda olması Ukrayna'yı Rusya için önemli hale getirirken, Avrupa için tehdit haline getirmektedir. Ukrayna'nın Rusya'dan bağımsızlaşması bu anlamda bölgesel düzeyde önem arz etmektedir. Aynı gerekçe, Rusya'nın bölgesel gücüyle birlikte küresel anlamda da güçleneceği sonucu ihtimali göz önünde bulundurularak ABD için de önem arz etmesinin sebebi olmuştur.

Tüm bu sebepler ve olası sonuçlar düşünüldüğünde Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ABD tarafından güvenlik konusu kapmasında değerlendirilmesi ve buna yönelik bir dış politika geliştirmesinin de önemini arttırmıştır. Güvenlik çalışmaları içeriğine uygun olması açısından, güvenlik çalışmalarının temelini oluşturan beş soruya konunun özelinde cevap aranarak ABD'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'nda uyguladığı politika açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, güvenlik çalışmalarında, bir konunun güvenlikleştirilmesinde önem arz eden "referans nesnesi" çerçevesinde konu açıklanmıştır. ABD açısından Rusya-Ukrayna Savaşı'nda referans nesnesi, yani korunması gereken şey ABD'nin küresel gücüdür ki bu Realizm ile açıklanmaktadır. Güvenlik çalışmalarında tehdit, güvenliğin ortadan kalkmasına sebep olan şey olarak kısaca tanımlanabilir. Burada Tehdit Rusya'nın güçlenmesi ve bunun sonuçları olarak da ABD'nin küresel gücünü kaybetme ihtimalidir. ABD'nin korunması gerek şey olarak kendi gücünü Rusya tehdidine karşı korurken meşru güvenlik sağlayıcı olarak rol aldığını görmek mümkündür. Zira uluslararası karar alma mekanizmalarını etkileyecek güce de sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda NATO üyesi olması da bunun önünü açan önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kullandığı yöntemlere bakıldığında askeri varlık göstermek yerine askeri teçhizat göndererek sadece Ukrayna'nın güçlenmesini değil aynı zamanda Rusya'nın zayıflamasını sağlamaya çalıştığı da gözlenmektedir. Askeri ve ekonomik anlamda risk alarak hareket eden Biden yönetiminin, asker göndermeyerek en azından iç siyaset dinamiklerini de dikkate aldığını söylemek mümkündür.

ABD'nin askeri müdahalesinin savaşın seyrini değiştirdiğini söylemek kısmen mümkün olsa da beklenen sonucu vermediğine yönelik eleştiriler devam etmektedir. Biden yönetiminin son aşamasında yapılan yüksek meblağlı destekler de bir çok açıdan eleştirinin odağı olmuştur. 5 Kasım 2024 itibarıyla yeniden başkan seçilen Donald Trump'ın göreve başlayacağı 20 Ocak 2025 itibarıyla Rusya-Ukrayna Savaşı'nın seyrinin, ABD politikaları ile orantılı şekilde değişeceğine ilişkin beklentiler mevcuttur.

Kaynakça

- ANADOLU AJANSI (8 Aralık 2024). “ABD, Ukrayna'ya 988 milyon dolarlık ek askeri yardım yapacak”. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ukraynaya-988-milyon-dolarlik-ek-askeri-yardim-yapacak/3417673> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2024).
- BALTA, E. (4 Nisan 2024). “İki Savaş, İki Lider: Gazze ve Ukrayna İkileminde Biden Ve Trump’ın Dış Politikası, Sürdürülebilir Savaş?: Ukrayna İşgalinde Üçüncü Yıl”. Panorama, <https://www.uikpanorama.com/blog/2024/04/04/eb-3/> (Erişim Tarihi: 8 aralık 2024).
- BAYSAL, B. (2023). Alternatif Kuramsal Bakış Açılılarıyla Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramının İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 11(Özel Sayı), 138-162. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1375885>
- BBC NEWS TÜRKÇE (25 Şubat 2022). “Rusya'nın Ukrayna'yı işgali: ABD neden Ukrayna'ya asker göndermiyor?”. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60521286> (Erişim Tarihi: 5 Aralık 2024).
- BBC NEWS TÜRKÇE (24 Nisan 2024). “ABD'nin 61 milyar dolarlık askeri yardımı Ukrayna'nın savunmasında ne değiştirebilir?”. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn3dz3z8e5no> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2024).
- BBC NEWS TÜRKÇE (20 Kasım 2024). “Ukrayna ilk kez Rusya topraklarına ABD'nin verdiği uzun menzilli füzeler fırlattı”. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c39nwyk7l0yo> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2024).
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANLAŞMASI (1945). Adalet Bakanlığı. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2212020141836bm_01.pdf (Erişim Tarihi: 7 Aralık 2024).
- BUZAN, B. (2008). “ASKERİ GÜVENLİĞİN DEĞİŞEN GÜNDEMİ”, Uluslararası İlişkiler, 5 (8), 107-123.
- Düzgün, D. M. (2020). REALİZM TEORİSİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞME EVRELERİ. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 1(47), 256-276. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.759320>
- HİBYA (8 Aralık 2024). “ABD, Ukrayna'ya 988 milyon dolarlık askeri yardım paketi gönderiyor”. <https://hibya.com/abd-ukraynaya-988-milyon-dolarlik-askeri-yardim-paketi-gonderiyor-461006> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2024).
- KILIÇ, E. (2022). UKRAYNA İŞGALİ VE ABD DIŞ POLİTİKASI, Teori ve Eylem. <https://teoriveeylem.net/tr/2022/08/02/ukrayna-iskali-ve-abd-dis-politikasi/> (Erişim Tarihi: 4 Aralık 2024).
- KURAKÇI, A. B., & Dursun, R. (2023). UKRAYNA-AB-NATO İLİŞKİSİ

- BAĞLAMINDA RUSYA’NIN KIRIM MÜDAHALESİ. Giresun Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 9(1), 84-107. <https://doi.org/10.46849/guiibd.1219221>
- MEKTEPLİOĞLU, M., & Koltuk, D. A. (2024). SOĞUK SAVAŞ SONRASI ŞEKİLLENEN YENİ DÜNYA DÜZENİNDE, RUSYA-ABD İLİŞKİLERİNİN REALİST TEORİ KAPSAMINDA ÇATIŞMA ÖRNEKLERİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ. İzlek Akademik Dergi, 6(2), 61-73. <https://doi.org/10.53804/izlek.1505428>
- MİŞ, N. (2014). Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi. Akademik İncelemeler Dergisi, 6(2), 345-381.
- NTV (7 Mart 2024). “NATO'nun 5. maddesi nedir, anlamı ne?”. <https://www.ntv.com.tr/dunya/natonun-5-maddesi-nedir-anlami-ne,teCtVjbnwU2FhtgY4efVXA> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2024).
- NTV (6 Aralık 2024). “Rusya üç temel şartını açıkladı: Ukrayna savaşı bitecek mi?”. https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/rusya-uc-temel-sartini-acikladi-ukrayna-savasi-bitecek-mi,iaL9mgb_8kOGu5Wc_eyBrA/0GCfpsANA0Kk2uOu9hYwhg (Erişim Tarihi: 9 Aralık 2024).
- SEZER, S. (2024). RUSYA-UKRAYNA SAVAŞININ JEOPOLİTİK SONUÇLARI. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1), 158–180. <http://doi.org/10.25287/ohuiibf.1331462>.
- ŞAHİN, B. (2020). DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİNE BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN ULUSLARARASI GÜVENLİK ALGISI. İmgelem, 4(6), 177-204.
- TUĞTAN, M. A (2024). “Kazanma Zamanı, Kaybetme Zamanı: Biden Yönetiminin Ukrayna Çıkması”, UİK Panorama, <https://www.uikpanorama.com/blog/2024/04/06/mat-2/?print=print> (Erişim Tarihi: 7 Aralık 2024).
- USTALAR, J. (2023). Ukraine: Conflict at the Crossroads of Europe and Russia. Council on Foreign Relations. https://www.cfr.org/background/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia?fbclid=IwAR05SIIb6D67a7vlboI4EsbglDRXDqRgoDYF2reoaBfuJslplvrvav_EQRzc%2525252523chapter-title-0-7#chapter-title-0-7 (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2024).
- WELLS, W.B. (11 Şubat 2022). The New Doves on Ukraine: Could the U.S. prevent a war by giving up on NATO expansion?. The New Yorker, <https://www.newyorker.com/news/annals-of-inquiry/the-new-doves-on-ukraine> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2024).

Bir İstihbarat Teşkilâtı Nasıl Siyasallaşır? 10 Vakada Negatif Siyasallaşmanın Tezahürleri

İsmail Çağlayan ÇELİK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik ABD

ismailcelik4565@gmail.com

0000-0002-1667-5278

Özet

İstihbarat tarihi ve istihbari faaliyetlerin modern devletler döneminde hangi çerçevede yürütüldüğü genel hatlarıyla biliniyor olsa da, özellikle ülkemizde; Birleşik Krallık, ABD ve Fransa’da olduğu gibi istihbarat üzerine entelektüel çalışmaların neredeyse hiç olmadığı gözlemlenmektedir. İstihbarat odaklı çalışmalar genellikle istihbarat tarihi merkezli bir anlayışla yapılmakta olup geriye kalan küçük bir kısmı ise vaka analizlerini çözümleme gayesiyle “istihbarat analiz teknikleri” yahut “yapılandırılmış istihbarat analiz teknikleri”nden birisinin örnek vakaya tatbik edilerek uygulanmasıyla yapılan çalışmalardan ibarettir. Daha çok analiz teknikleri kullanılarak vakaları metodolojik ve bilimsel nosyon temelinde değerlendirmeye çalışmak önem arz etmektedir. Bununla birlikte, ülkede faaliyet gösteren istihbarat servisi yahut istihbarat topluluğunun demokratik denge ve denetleme mekanizması açısından da değerlendirilmeye muhtaç olduğu açıktır. Burada söz konusu olan hadise istihbarat tekniği açısından doğru ile yanlış ayırt etme ve istihbarat servislerinin, servis üzerinde siyasi otorite olarak konumlanan şahısların yanlış karar verme olasılığını minimize edilmesini sağlamaya katkıda bulunmaktadır.

Sadece, ülkede gerçekleşen herhangi bir saldırının önlenememesi, yahut kritik bir kurum, kuruluşa yapılan saldırıya ilişkin önceden malûmat alınamaması yahut alınan malumatın değerlendirilememesi gibi birden fazla olasılığın içerisinde bulunduruyor olabileceği hadiseler üzerinden istihbarat servisinin eleştirilmesi değil; istihbarat servisinin kurgusu, yöneticilerinin davranışları, kamuoyuna yansıyan açıklamaları da demokratik ülkelerde “istihbarat odaklı” entelektüel tartışmaların konusudur. Ülkemizde bu tür tartışmalar her ne kadar, bazı kesimler tarafından maksatlı olduğu algılsa da, istihbarat servisinin de, karar alıcıların da yanlış istihbarat politikalarının açıklıkla ortaya konularak ülke menfaatine büyük bir entelektüel katkı yapılabileceği gerçeği iskanlanmaktadır.

İstihbarat servisleri, nitelikli entelektüel, kendini yetiştirmeyi başarmış bireylerin genellikle istihdam edildiği seçkin bir devlet kurumudur. Kuşkusuz, istihbarat alan yazınına ve hatta istihbarat servisine katkı sadece yapılan başarılı operasyonları tarihe not düşmek yahut övgüler dizmek için yapılmamalı aynı zamanda istihbaratın düşünsel kaynaklarını oluşturmaya yönelik akademik tartışmaları da başlatarak istihbari

faaliyetlere derinlik katacak nitelikte çalışmalar da ortaya konulmalıdır. Nitekim, çok önemli bir atılım olarak telakki edilen, Millî İstihbarat Akademisi (MİA)’nin de açılışı bu bilimsel, akademik ve entelektüel çalışmaları yapmaya fırsat verecek nitelikte olmalı ve hatta öncülük etmelidir.

Tam da bu noktada, son zamanlarda bazı yayın organlarında, düşünce kuruluşu , derneklerin web sitelerinde yayımlanan yazı ve raporlarda “İstihbaratın pozitif siyasallaşması” kavramı üzerinde durulduğu, siyasal ve ideolojik saiklerle yapılan bilim dışı, yanlış kavramsallaştırmaları doğruymuşçasına topluma empoze edilmeye çalışıldığı görülmekte olup istihbarat bilimi ve tekniği açısından temellendirilmeden yapılan bazı değerlendirmelere akademik çerçevede cevap verme, topluma doğru bilgiyi sunma ihtiyacına binaen bu çalışma kaleme alınmıştır. Kurum ve kuruluşların teamüllerini zayıflatan, yapılan istihbari faaliyetlere ve istihbarat servisine gölge düşüren, siyasal oportünizmden öteye geçemeyen sığ, birtakım değerlendirmelerden ibaret olduğu açıkça ortadadır. Bu süreç kuşkusuz, politize olmuş şahısların karar alıcılar tarafından MİT’te üst düzey görevlere getirilmeleri ile bu süreci normalleştirme gayretine giren çevrelerin ideolojik yakınlıkları dikkat çekmektedir.

Bu çalışma kapsamında, “bir istihbarat servisi nasıl siyasallaşmaya başlar ? Negatif siyasallaşmanın emareleri ve somut örneklerini saptamak mümkün müdür ?” şeklindeki bir cümleyi sorunsallaştırarak bahse konu araştırma yapılmaya gayret gösterilmiş olup; 2015-2024 yılları arasındaki yaşanmış somut vakalar üzerinden, istihbarat bilimi çerçevesinde akademik nosyon ve etik kurallar da gözetilerek konu titizlikle ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, İstihbarat Servisi, MİT, Negatif Siyasallaşma, Politize Şahıs

Azerbaycan-Ermenistan İlişkilerinde Bir Mikro Çatışma Bölgesi Olarak Dağlık Karabağ

Taner Zorbay
Dr. Öğr. Gör. / Doktora
ODTÜ
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
taner@metu.edu.tr

Özet

Dağlık Karabağ, I. Dünya Savaşı'ndan beri Azerbaycan ile Ermenistan arasında bir çatışma sebebiydi. Savaş sonrası Çarlık rejiminin yerine kurulan Bolşevik yönetim kısa bir süre içinde tüm bölgeyi kontrolü altına almış ve bu durum SSCB dağılana kadar da devam etmiştir. I. Karabağ Savaşı'nda Moskova'nın desteğiyle Bakü karşısında üstünlük ve toprak kazancı elde eden Erivan, uzun yıllar ara sıra alevlenen gerginliğin ardından, mücadelenin 2020 yılındaki ikinci raundunda bu kez Moskova'nın desteğini almak bir yana, Azerbaycan'ın yeni savaş teknolojilerinden ve bölge ülkelerinden aldığı doğrudan veya dolaylı destekten doğan zaferine boyun eğmek ve yüzyıllardır hak iddia ettiği Dağlık Karabağ'da pek çok talebinden vaz geçmiş görünmektedir. Çalışmamız, bir mikro çatışma bölgesi olan Dağlık Karabağ'ın yeri ve tarihsel arka planıyla başlayacak, ardından II. Karabağ Savaşı'nın detaylarına değinecektir. Savaşın yalnızca askeri değil, aynı zamanda siyasal, ekonomik ve psikolojik arka planına da değinilecek, Azerbaycan'ın bu süreçte bölgesel ve küresel güç dengelerini nasıl kendi lehine çevirdiğinden bahsedilecektir. Özellikle Irak ve Suriye'nin ardından, Ukrayna ve Filistin'de son dönemde yaşanan gelişmelerin gölgesinde, Dağlık Karabağ meselesinin günümüzde nasıl bir noktaya evrildiği üzerinde de ayrıca durulacaktır. Jeopolitik dengelerin realist bir bakış açısıyla incelendiği çalışmamız, Türkiye gibi bölgede söz sahibi veya oyun kurucu olmak iddiasındaki ülkelerin durumuna da ayrıca değinecektir. Nihayetinde, gelecekte Dağlık Karabağ sorununun nasıl bir yöne evrileceğine dair çıkarımlarla çalışmamız sona ermiş olacaktır.

Anahtar Kelimeleri: Dağlık Karabağ, Jeopolitik, Karabağ Savaşı, Rusya, Çatışma, Etnik milliyetçilik.

The Consequences of 1967 War in the Middle East

Selim Öztürk

Doç Dr. / Uluslararası İlişkiler

selimozturk.pa@gmail.com

Özet

1967 War (Six Days War) between Arab states and Israel changed many dynamics in the Arab World and the Middle East. The defeat of revisionist Arab states hit the legitimacy of Arab socialist nationalism in the Arab World. Arab nationalism and its branches like Baath and Nasserism were on rise for a while and the discourse on Palestine's liberation supported their legitimacy and had undermined the Arab monarchies in Arab socialist nationalism's favor for long decades. However, this second defeat caused a power gap in the Middle East. The Arab masses were disappointed about the discourse and politics of nationalist leaders; and began seeking a new political way out, the Islamic branches. The Muslim brotherhood was the best actor for filling this gap but they needed a partner which can provide financial support for their cause. And Saudi Arabia opened the gates for persecuted Muslim Brotherhood officials to benefit from them against Nasserism which threatened the Arab petro-monarchies for a while. King Faisal's strategy to create a hybrid political front consisting of Wahhabi Salafi groups and Muslim Brotherhood intelligentsia dominated the power gap for long years in future. The defeat of Egypt and his allies in the war against Israel not only strengthened Islamic groups in Arab countries but also Iranian rivals too. Palestinian case shifted from control of Baath or Nasserism to Islamic groups in both Arab countries and the religious opposition circles of Iran during the 1970s. While Palestinian case was an issue of the leftist movements all over the world, it began to turn into an Islamic case step by step. In 1979, Islamic Revolution became a milestone. The new Islamic regime tried to hijack the Palestinian case from the hands of Arab world, and to use it for its own national interests and to export the revolution for other countries. In Palestine, towards the end of 1980s, Hamas emerged as the result of that Islamization period. In sum, Israel's war and conflict based offensive policies generally led to the rise of Islamic radicalization and Islamization of the local cases and conflicts as a result.

Keywords: Arab nationalism, Israel, Palestinian case, Hamas, Saudi Arabia.

Digital Communication and Regional Security In The Face of Globalization: Challenges and Opportunities.

Sophie Nanyonga

Ph.D.

School of Social sciences

Department of International Relations

sophiananyonga@yahoo.com

Abstract

Globalization has significantly brought about nations together in all aspects, whether it's economically, diplomatically or politically. The interconnectedness that comes with globalisation brings with it collective responsibility and consequences to states in various ways due to its unique modes of communication that is faster than ever, trade that moves beyond borders, mobility, migration, among other changes. The challenges stretch further to security which is the backbone of stability for any state. Regional security which requires implementation of protection and defence mechanisms in a specific geographical area to address national and regional (security) threats not only reaps opportunities from globalisation but also faces challenges. These may include diplomacy especially in intelligence gathering, military readiness and budgets, among others. This paper seeks to discuss the challenges and opportunities diplomacy faces amidst globalisation in regional security. Diplomacy centres on communication and communicational globalisation is arguably the biggest invention globalisation has brought. This paper shall therefore discuss the opportunities communicational globalisation brings to diplomacy in relation to regional security and the challenges diplomats face in promoting and maintaining regional security. Thus, we shall discuss the challenges and opportunities of digital diplomacy in regional security by taking a critical look at how digital communication can be used by diplomats to promote security in the face of globalisation and the way forward.

Keywords: Digital diplomacy, Globalisation, Digital communication, regional security, Challenges and opportunities

Introduction

Globalisation has immensely changed international relations and one of the key aspects is Communicational aspect which for purposes of this paper shall be referred to as digital communication. Digital communication refers to the use of online tools like the email, social media networks that include video chats, texting and other advanced modes of communication. In international relations security can be asserted through soft or hard power, in this paper however we concentrate primarily on the soft power tools of security.

Digital communication can be a lethal weapon while at the same time it can be a great mode of soft power in promoting security. Soft power is promoted through fostering a positive image of a state and coerce the foreign public without necessarily using force to like the sending state. Diplomats are the helm of this tool and thus this paper will discuss digital communication as a tool for diplomats in the use of soft power. We therefore discuss the aspects of globalisation like the introduction of public diplomacy and how digital communication relates to such developments in peace and security of a region.

Because communication in international relations is centred around diplomacy, while discussing digital communication it shall be focused on diplomacy in particular and the role it plays in security. Through looking at the role of digital communication in promoting peace and security, the writer indulges into the role pf a diplomat to reap from the benefits of this globalisation development. The paper looks at the opportunities, challenges and concludes with a way forward on how digital communication can be used by diplomats as tool for promoting peace.

Globalisation and digital communication

Globalization, which refers to the compression of time and space is perhaps one of the most significant events in this century. This simply means that communication and travel is faster than before. Globalisation has brought with it, unique changes in communication, trade, mobility, international security, and migration. Perhaps one of the biggest changes globalisations brings to international relations is digital communication.

Digital communication which is the exchange of information through the use of electronics and the internet has tremendously changed communication as we knew it before the wave of globalisation (S,Nanyonga 2019). Since communication is key in international relations and diplomacy is at the heart of it, it is pertinent that we discuss digital diplomacy while talking about digital communication. Diplomacy which is the art, the science, and the means by which nations or organisations conduct their affairs, in ways to safeguard their interests and promote their political, economic, or cultural relations, while maintaining peaceful or relationships centred around communication. Therefore, in discussing digital communication, it will centre around diplomatic communications also known as digital diplomacy and its opportunities and challenges in promoting regional peace and security.

Some scholars like Seib however, dismiss the use of the term digital diplomacy as being

utterly misused arguing that it tends to give the use of technology in the diplomatic arena more importance than it deserves, and he rather opts for the term open diplomacy (Seib, 2016:15). The term digital diplomacy however seems quite suitable to simply mean the use of technology in diplomacy without necessarily attaching the measure of such importance. In this paper however open diplomacy and digital diplomacy will be used interchangeably.

Globalisation has compressed borders and therefore made communication much easier than it used to be. The era of sending emissaries and waiting for months for replies has long gone. We are now in an era of advanced technology where states and their representatives can communicate with those far away in a split of a second. Digital communication eases many aspects of international relations but this does not come without challenges.

Digital communication and Diplomacy

Diplomacy is all about effective communication with the aim of promoting the representative's home country's positive image and keeping good relations with the host country. With easy and fast communication comes a lighter load for diplomats because then, they can carry out their diplomatic assignments easier and faster than before. However, in the same amount, this easiness comes with bigger challenges for the diplomats and diplomacy (Bjola, C., & Zaiotti, R. (Eds.). 2020). For example, some scholars argue that things like the media or television in particular has altered the diplomat's role as interpreters of world events as the reports from the field may clash with what the foreign affairs' officials may depict. The live coverage of humanitarian crises and conflicts may influence public opinion and if the depictions of the foreign affairs representatives are any different, it would matter less or nothing at all. Seib argues that this has diminished the professional environment of diplomats where they almost had the monopoly to interpret such events (Seib, 2016: 15).

Before the television challenge settled in well, there emerged mobile telephones, smart phones and internet that make mass communication faster and more efficient than ever before. The invention of the mobile phone marked yet another significant advancement where people were freed from the restrictions of landlines that one could not carry anywhere freely. Mobile phone users can now communicate, send and receive messages and information at their convenience. The smartphone, which offers internet connectivity, has supplanted the mobile phone as the primary device for voice and text communication. Seven billion people live on the earth now, and there are six billion mobile phones, including two billion smartphones.

Opportunities and Challenges of digital communication in regional security

Diplomacy indeed reaps opportunities from globalisation particularly digital communication but, it is equally faced with a lot of challenges. The changing of geopolitical environment for diplomats means that the role of a diplomat is no longer

exclusively a state-to-state affair and in as much as this may come with benefits of regional integration a diplomat is further faced with a bigger responsibility of representing, protecting and promoting regional interests which may sometimes conflict with their country's own interests. Take an example of the European union on the issue of Palestine and Israel. A country like Ireland, although they support the Palestinian cause, they are often outvoted and we have seen this resulting into protests back home thus threatening the regional security. In the face of globalisation, where the positions of member countries are broadcasted, unrests are common. Thus, one would argue that while digital communication gives an open and transparent platform for international relations, it is a double-edged sword. In this part of the research therefore we look at two main results of digital communication; the use of social media and security and the rise of public diplomacy. We shall discuss the opportunities and challenges these two aspects bring in security concurrently.

The introduction of new diplomatic tools such as social media come with a lot of opportunities. For example, diplomats are now able to communicate to a larger audience at once. They can engage their public openly and on a bigger scale which may possibly result into better representation. However, this like many globalisation changes to diplomacy doesn't come without any challenges. The use of social media has given a platform to non-state actors to be actively involved in diplomacy (S.Nanyonga 2019). Diplomats are now faced with a set of hostile non state actors who come off as competitors. The same way we have opposition parties in governments diplomats are now faced by their own oppositions from hostile non state actors. The introduction of public diplomacy has empowered the public to take on diplomacy in mostly an unregulated manner which has left the diplomats exposed.

The use of social media is one of the biggest platforms that is used for political mobilisation in this phase of globalization. The 2011 Arab spring was sparked off by massive mobilisation on social media. It saw many governments in the Arab world either overthrown, shaken or caused very long political instabilities. A case in point is Libya that has never recovered from such instability or Syria that just overthrew Asad's family governance among others.

The use of social media has mobilised masses around the world to protest in big numbers across against the ongoing genocide in Palestine orchestrated by Israel. We have witnessed youths mobilising massively in the USA, Europe and beyond protests against dissatisfactions either domestic or abroad. In many instances such protests have resulted into altercations with the police and consequently arrests. One could argue that the power of digital communication on social media has capacity to destabilise a country which of course was witnessed in the 2011 Arab spring uprisings that were beyond borders.

The power of Facebook in our daily lives is undeniable. It is a social media platform that is used for many reasons, from advertising to announcements and much more. The

occasional phone call and letters have been rendered almost useless by this tool that has a constant flow of information and chatting services where more than one chat takes place. The fact that diplomats too use these platforms to reach their targeted public puts a load of challenges for them in their line of work yet at the same time renders them an opportunity to create positive opinions about misinformation, disinform the public and perhaps deescalate the tensions disinformation may cause. When it comes to social media as a mobilisation platform, it is mostly used by the young generation who need to be heard. While using such platforms, diplomats need to create an environment where these digital communicators feel heard. This indeed shall produce a harmonious environment of peace and stability.

Facebook takes stand sometimes on policies and uses the platform to influence how people think and react. In order to show support for gay marriage, Facebook gave its members a free feature in June 2015 that allowed them to overlay rainbow colours on their profile images which was done by more than 26 million people in less than three days. When Facebook added Kosovo as a country in 2013, even though it was not recognised by the UN, and this gave the people of Kosova the renewed confidence to claim their way to independence. As of 4 September 2020, 101 out of 193 (52.3%) United Nations member states, 22 out of 27 (81.5%) European Union member states, 26 out of 30 (86.7%) NATO member states, and 33 out of 57 (57.9%) Organisation of Islamic Cooperation member states have recognised Kosovo. Although the effectiveness of such low-effort campaigning is questionable, small actions like this can have a significant impact on the global conversation's tone and content (Seib, 2016 : 83).

As a matter of fact, because face book is taking communication by storm diplomats are warned against brushing off engaging on such platforms. They are encouraged to embrace such globalisation developments especially in as far as diplomacy is concerned considering the advent of non-state actors that are completely parallel and work against the states. These organisations have a presence and a following on digital communication platforms and thus states or diplomats must consequently establish their presence there as well to counter and control the narrative (Seib,2016: 85-86).

It is clear that digital communication has facilitated the rise of non -state actors and given them a bigger platform and a voice to thrive and foster their agenda. In the event that such non state actors are hostile, they would need to be countered and checked to avoid misinformation and especially for security purposes. As many scholars agree and as this research's findings, indeed non state actors are given a big platform by the internet for those who have utilised it well. They no longer have to rely on mainstream media to cover their work in hopes that such coverage could reach policy makers who in turn could fund their work. Today, they can do all this by themselves through their social media handles, websites and other forms of digital communication.

A diplomat's primary role is representing their sending state by defending and promoting

their interests abroad. In doing so, they must maintain positive relations with the appointed country which means promoting peace and good relations. In addition to negotiating strategic agreements, boosting trade and commerce, and cultivating amicable relations between states, diplomats are in charge of advocating and defending the interests and citizens of the sending state. They are at the core of promoting peace and security through soft power means. With the introduction of public diplomacy however, the diplomat's role is no longer a clear-cut cloth and if not handled well, the results may be the opposite of their main aim of promoting positive relations thus threatening national or regional security.

A diplomat's role in promoting peace and security in a globalisation era therefore has to extend to the effective and proper use of social media and the posts have now shifted and a diplomat is no longer curtailed by state-to-state relationships. With the rise of public diplomacy which is the practice of engaging with foreign audiences to strengthen ties, build trust, and promote cooperation must be embraced by the diplomats and use the platform in promoting peace and security. Below we discuss the rise of public diplomacy in the face of globalisation amidst regional security.

The rise of public diplomacy and Globalization

Public diplomacy is the practice of engaging with foreign audiences to strengthen ties, build trust and promote cooperation among states. For some, there is no distinction between public diplomacy and propaganda (Hunt & Alan, 2016: 34,35)

Public diplomacy is inevitably linked to power and thus states use it to shape how the public sees them something most countries care about. As Joseph Nye coined the term soft power in the 1990s to simply mean getting others to appreciate you to the extent that they change their behaviour to your liking (Snow, N & Cull, N.J, 2020: 8). In this globalisation era digital communication is the greatest tool to influence soft power. Digital communication is largely used as a tool of public diplomacy be it through main stream media or social networks. Diplomacy aims at communication and uses soft power to promote security. Public diplomacy in the age of globalisation highly thrives in digital communication especially through social media and mass media. Diplomats can take advantage of such forms if digital communication to create positive and safe environment for peace and security to prosper.

In terms of security, the biggest challenge of digital communication is perhaps the empowered public which has no borders, no bureaucratic authority and mostly act with no consequences. Digital communication can be a deadly tool as it can be used to mobilise protests among citizens to show their dissatisfaction with their governments. In the globalised age however, we have witnessed such mobilisation turning global. We have seen in the recent past where global pro-Palestinian protests have taken place. The power of digital communication where people have access to constant flow of information makes states more susceptible to scrutiny and where the masses are in disagreement with

the state's foreign or domestic policies they may become a security threat.

In as much as the public empowerment by digital communication can be used to mobilise a political instability, states and their representatives abroad can use the same platforms to deescalate such instabilities. It is unfortunate however that diplomats are slow in adopting to digital communication and are yet to fully absorb the opportunities that they carry. Seib's view, the empowered public (Seib, 2016: 35-39) has not yet been fully utilised by the diplomats to help shape the public opinion. Diplomats need to come in and control the narrative, get involved through these technologies and platforms to help shape public opinion. He explains that the mere empowerment of the public has not changed much citing a comparison of the 1994 Rwanda genocide where one would assume that the world would have reacted swiftly and timely had the technology that exist now existed then i.e., smart phones. A case in point is the ongoing wars, genocides and conflicts around the world some of which are being broadcasted live in this era of mass media with fast and advanced communication, yet nothing is being done. This can be related to the fact that the public is fed so much information on wars and humanitarian crises that they lose focus on what to pay more attention to (Seib, 2016: 36-37).

Therefore, it is clear that should diplomats choose to utilise the advantages of digital communication on these advanced communicational platforms, they can help construct and control public opinion and therefore use the empowered publics to their advantage thereby promoting peace and deescalate the insecurities that digital communication especially through social media seek to promote. Diplomats have to quickly adopt to the fact that public diplomacy is the future of diplomacy, and its thriving depends much on the mass media and thus use such platforms to deescalate and consequently promote peace and security (Seib, 2016: 40).

During the Cold War, the United States and the Soviet Union engaged in numerous public opinion conflicts. The United States also placed a significant emphasis on the work of the Peace Corps, which sent American volunteers into communities all over the world. They relied on cultural ambassadors like Louis Armstrong and the Bolshoi Ballet. Not so different from today's public diplomacy, back then media was the focus as well which is the same case today. Today however, bigger audiences can be reached faster and therefore to escalate or deescalate a conflict can be done on a larger scale. The USA and Soviet government broadcasters fought for the attention of viewers who had few other informational options throughout the Cold War. Today's media landscape has grown rapidly to incorporate local outlets including regional satellite television networks, among them the most well-known being Al Jazeera. On top of these, currently we add on the internet and social media platforms that are a great tool of public diplomacy used by both state and non-state actors.

One can argue that these mass media houses are used by either their governments or stakeholders to promote their interests and thus this shapes diplomatic relations and to an

extent the security. If Aljazeera which is Qatari based reports negatively on the USA it's likely to strain diplomatic relations between the USA and Qatar, and if not handled well such tensions can result into security threats whether it's economic or political.

In a globalised world where the political instability in one country affects a whole region and sometimes becomes a global threat, such mass media houses can shape regional security. Diplomats have to embrace public diplomacy and the use of digital communication to help positively shape opinions of publics which is a great way of promoting and maintaining peace and security.

It is pertinent to note that affirms that as a defensive tactic, public diplomacy is not very effective. Rather than being used in response to a crisis, it and should be utilized to develop long-term relationships because such relationships may later be valuable in trying times. Public diplomacy is slowly clouding the known traditional forms of diplomacy and it may predictably be the future face of diplomacy (Seib, 2016). Thus, governments and diplomats have to quickly adopt to public diplomacy's main mouthpiece- digital communication and this will help in curbing its challenges which are mostly a security threat.

It is clear that the information bombarded onto the masses by the mass media is sometimes delivered or received with some level of bias and the diplomats have to find ways to work around this. People with time take information from only likeminded sources and this is biased information gathering. Leaders have to be ahead of all such developments. Diplomacy is accustomed to adjusting to many changes, and it should therefore be able to adjusted to this too.

Diplomats are the architects of soft power which in this paper is discussed as a means of promoting peace and security in the face of globalisation. Globalisation has widened the scope of the target public for diplomats. Gone are the days when one only had to scan through the newspaper for a quick update on current affairs. The audience to whom the diplomats have to communicate to and listen to has widened and thus diplomats and states need to catch up so that they can stay on top of everything. Since benefiting from listening requires responding in a comprehensive and timely way, it is now difficult and upon the diplomats to draw a line on their target public otherwise they are bound to not communicate effectively. This is important specifically in regards to digital communication as a soft power means for maintaining security.

Seib (2016) further asserts that diplomats have historically served as the intermediaries between states and, more recently, international organizations. This meant that security threats could be detected where they are emanating from. He further explains that The Peace treaty of Westphalia of 1648, in codifying the creation of the modern state, it became the source of the acceptance of the idea that a state would be governed by its own sovereign rather than being a component of an empire; freedom for the state to choose its official religion; and, perhaps most importantly, that sovereigns should mind their own

business and that no state should meddle in the internal affairs of another. Although in many instances diplomats and their governments have been purely political entities with clear geographical boundaries, recognisable borders on map and well-developed political systems, this is not always the case with non-state actor who have no geographical boundaries (Seib, 2016: 70-72). This means that these are entities that are cross border and thus should a security threat emanate from any of such entities, mitigating it is more difficult that that from a state with geographical boundaries. Coupled with the advanced mode of communication, much organisations can mobilise cross border manpower that may in some instances result into security threats. It is through communicational globalisation that global terrorism or cross border terrorism has become rampant.

International corporations are yet another set of non-state actors that have an immense influence in international relations. Even if the international corporation's interaction with diplomats is sometimes indirect, this does not in any way lessen their influence. Everything from food to weapons is exchanged on the world market in ways that are governed by treaties and other diplomatic accords. This keeps the political stakes high as it affects the domestic jobs, market and security.

These non-state actors to a larger extent come with their set of opportunities. For more than a decade, the UN security council has regularly held informal meetings with and consultations with NGOs in a bid to collect information on the fate of the civilian population, especially in conflict and war-torn zones. The NGOs have indeed proved to be a valuable source of information in such instances and as such the Security Council continues to engage them often in conflict resolution, post-conflict reconstruction, and peacebuilding. Various NGOs are UN humanitarian agencies' indispensable partners in the fields of conflict zones.

Digital Communication and Security

With the advancement of communicational technology, the issue of security and privacy cannot be under looked. One should not fall for the fallacy that the introduction of computer meant security and those who do not heed this warning are bound to face the consequences. Seib shows the extent of how unsafe the internet can be by giving examples of WikiLeaks (Seib, 2016: 31-33). The challenge of such leaks is that there is no limit to who receives the information unlike an analogue leak.

Furthermore, the most recent explosion of Hezbollah paggers and walkie talkers by Israel that left many dead and injured is a clear example of how unsafe digital communication can be. It is also an example of how such acts can be a security threat. Israel used its social media accounts to take account of such explosions which did not happen on its soil and consequently Iran sought to retaliate. Granted, digital communication carries an immense amount of good with it, however it is equally a grave development in the face of security depending on who and how it is being used.

The hacking of government computers has now become an ongoing competition and

investing in cyber security is now as much of a priority as investing in military security is. It is no secret that the current computerised tools that facilitate fast and efficient communication are more susceptible to eavesdropping than a telephone landline that could be tapped. Thus, the higher the technology and easy modes of communication, the lesser privacy is likely to be. In the wrong hands, digital communication can stabilise a region faster than military powers can.

There is another challenge of the deep fake where cyber criminals use AI to generate videos that appear to be saying or doing something real when they are not. No one is safe from such cybercrimes for as long as your information is on the internet. This makes it a serious security threat considering how much information about world leaders is out there on the web. This means that any world leader can fall victim of such cyber threats and with how fast digital communication is, one can only hope that by the time the video is disproved it is not too late.

Conclusion and Way Forward

In conclusion digital communication is a double edge sword which not handled with care can threaten the security. It is clear from the discussion above that all stake holders must embrace and fully utilise these digital modes of communication but with utmost care. The constant flow of information that is mostly unregulated or regulated with bias, the presence of various non state actors most of whom are cross border with no geographical boundaries and the hostile non state actors who have the same platforms for mobilisation as states and other non-hostile entities are all factors to be put into consideration when discussing regional security in this era of globalisation.

Soft power is a powerful tool, more peaceful and more cost effective as opposed to hard power. Digital communication plays a big role in soft power and public diplomacy and therefore the role of diplomats in promoting peace and security through digital communication cannot be undermined. Therefore, career diplomats should be encouraged to have a certain level of digital communicational training since digital communication is a powerful soft power tool as well as public diplomacy. That way, they will be effectively used and possibly produce positive results for states and regions security wise.

Online presence is now almost inevitable especially for the international relations actors and considering its high security risks ranging from deepfakes to hackings states need to invest heavily in cyber security to counter such threats. Unlike military warfare where enemies can be physically seen and removed, it is a whole different kind of threat when it comes to cyber warfare where a state can be brought to its knees by a 23-year-old graduate living in a basement.

It should be remembered that in as far as the cyber security risks for states are high, that vulnerability gives the state an opportunity to weed out its own individual security risks using the same unsafe internet presence that threatens the state secrets. The advent of globalisation set a whole new outlook for international relations and changes like digital

communication must be embraced rather than ignored.

Bibliography

- Bjola, C., & Zaiotti, R. (2020). Going Digital: Choices and challenges for international organisations. In *Digital Diplomacy and International Organisations* (pp. 1-18). Routledge.
- Hunt, A. (2016). *Public Diplomacy: What it is and how to Do it*. United Nations.
- Fasinu, E. S., Olaniyan, B. J. T., & Afolaranmi, A. O. (2024). **DIGITAL DIPLOMACY IN THE AGE OF SOCIAL MEDIA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR CRISIS COMMUNICATION.**
- Fletcher, T. (2017). *The naked diplomat: Understanding power and politics in the digital age*. (No Title).
- Nanyonga, S. (2019). How globalization has changed diplomacy. In *Proceedings of the 14th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities* (pp. 146-152). Scientia Moralitas Research Institute.
- Neumann, I. B. (2008). Globalisation and diplomacy. In *Global Governance and Diplomacy: Worlds Apart?* (pp. 15-28). London: Palgrave Macmillan UK.
- Nye Jr, Joseph S. "Public diplomacy and soft power." *The annals of the American academy of political and social science* 616, no. 1 (2008): 94-109.
- Seib, P. (2016). *The future of diplomacy*. John Wiley & Sons.
- Snow, N., & Cull, N. J. (Eds.). (2020). *Routledge handbook of public diplomacy*. Routledge.

Taiwan's Soft Balancing Against China: An Analysis of Three Domestic Variables

Mehmet Furkan ERGÜL

PhD

Ankara Medipol University

School of Political Sciences

Department of Political Sciences and International Relations

mehmet.ergul@ankaramedipol.edu.tr

Abstract

From a realist perspective, small powers have three main options when facing a stronger rising power: balancing by forming alliances or creating resistance groups; bandwagoning by pursuing friendly relations with the rising power for protection; or hedging, which is a mix of both strategies and is seen as less risky.

Although numerous realist studies that concentrate on the balance of power and utilize the balancing-bandwagoning spectrum tend to emphasize structural and internal factors, this study shifts its focus to three domestic variables that significantly influence Taiwan's policy choices in the context of cross-strait relations. By examining these domestic considerations, this analysis aims to demonstrate that internal factors can play a pivotal role in shaping foreign policy outcomes, thereby underscoring their importance within the framework of realist foreign policy analysis.

East Asian countries typically hedge against China's rise to gain economic benefits while limiting Chinese power. Taiwan practiced hedging under Chen Shui-bian and Ma Ying-jeou but shifted towards soft balancing after 2016. This change can be attributed to domestic factors often overlooked in realist analyses: (1) the pro-independence Democratic Progressive Party (DPP) winning presidential elections thrice since 2016 and legislative majorities in 2016 and 2020, leading former president Tsai Ing-wen to adopt more balancing policies; (2) increasing Taiwanese identity among the public, with over 60% identifying solely as Taiwanese today; and (3) generational change resulting in government staffing shifting towards individuals without ties to mainland China. These domestic factors explain Taiwan's turn from economic pragmatism to soft balancing after Tsai's victory in 2016, illustrating how internal politics can influence power dynamics alongside structural elements such as anarchy.

Keywords: Cross-strait relations, Soft balancing, Balance of power, Taiwanese politics

Henry Kissinger's Role In Refining U.S. Grand Strategy And Its Impact On The Middle East In The 1970's

Murat Toman

PhD

Assistant Professor

Hitit University

Faculty of Economics and Administrative Sciences

Department of International Relations

murattoman@hitit.edu.tr

Mehmet BİÇER

Hitit University

Abstract

This study explores the evolution of American grand strategy in the Middle East throughout the 1970s, focusing on Henry Kissinger's influential role. Adopting a pragmatic, realpolitik perspective, the research identifies the strategic goals and diplomatic measures implemented by the United States. It highlights how Kissinger's leadership not only shaped immediate policy decisions but also led to lasting alterations in the region's geopolitical environment. These changes have ongoing national security consequences. The analysis investigates Kissinger's efforts to protect U.S. national interests by ensuring the stability of key allies, managing the balance of power among regional adversaries, and securing essential energy resources vital for American economic and military strength. The study utilizes a detailed examination of primary sources, such as declassified government documents, Kissinger's memoirs, and diplomatic communications from the time, alongside existing scholarly works. Significant events, such as the Yom Kippur War and subsequent peace negotiations, are thoroughly examined to address gaps in current research, providing new insights into U.S. involvement in the Middle East. Positioned within the broader framework of American grand strategy, Kissinger's diplomatic approaches, and the political dynamics of the Middle East, this research offers a comprehensive analysis of the strategic imperatives and national security factors that influenced U.S. actions, as well as their enduring effects on regional stability and global affairs.

Keywords: American Grand Strategy, Henry Kissinger, Middle East, National Security, Yom Kippur War

Sahra-Altı Afrika’da Bölgesel Güvenlik Anlayışı: Mozambik Örneği

Dr. Gökhan Kahraman

Bağımsız Araştırmacı

Johannesburg, Güney Afrika

Ankara, Türkiye

6308527@gmail.com

 0000-0001-7064-9890

Özet

Afrika kıtasındaki bağımsızlık hareketlerinin başarıya ulaşmasından sonra Sahra-altı Afrika, terör faaliyetlerinin pek gözlemlenmediği bölgeler arasında ön sıralarda gelmekteydi. Ancak son yıllarda bölgedeki devletlerin bölgeselciliğinin zayıflaması, etnik ve dini farklılıkların yüksek olması, gelir dağılımı dengesizliğinin giderek artış göstermesi, kontrol edilemeyen coğrafi alanların çokluğu ve keşfedilen yeni yer altı kaynaklarının zenginliğinin adil olmayan şekilde dağılımı gibi nedenlerle bölge, isyancı gruplar için uygun bir ortam olmaya başlamıştır. Bu tür gerekçelerle ortaya çıkan isyancıların, Mozambikte’ki Cabo Delgado eyaletini işgal etmesiyle bölgede terör ve terörizm zirveye çıkmış ve bölgesel güvenlik anlayışı kritik bir seviyeye ulaşmıştır. Bu çerçevede şekillenen çalışma, Sahra-altı Afrika’daki bölgesel kuruluşların teröre ve terörizm ile mücadeleyle karşı bölgesel güvenlik anlayışını nasıl ele aldığını ve dönüştürdüğünü incelemektedir. Mozambik’teki terör faaliyetlerine karşı bölgesel güvenlik anlayışının geliştirilmesi gerçeği, çalışma kapsamında farklı örnekler ile anlatılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca çalışmada, Mozambik’teki terör sorununa yönelik bölgeselleşen güvenlik anlayışının nasıl sınındığı ortaya konulurken krizler ve fırsatlara dair örnekler incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesellik, Terörizm, Mozambik, Sahra Altı Afrika

Güvenlik ve Askeri İşbirliklerinden Ortak Savunma Doktrinine: Türk Savunma Diplomasisi

Özge Seçil KAYA

Dr.

Bağımsız Araştırmacı

ozgesecil@gmail.com

Özet

Politik ve askeri hedeflere ulaşmanın türlü yolları mevcuttur. Bu yollar arasında ayırım yapabilme ve zaman ve kaynak maliyeti açısından hedefe varan en etkin yolu seçme, doğru kavram setleri ile yola çıkmayı gerektirir. Uluslararası yazında henüz yeni sayılabilecek savunma diplomasisinin, genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Kavramsal zemindeki belirsizlik, her ülkenin savunma diplomasisi kavramının içerisini kendi güvenlik politikalarının güncel ve acil ihtiyaçları doğrultusunda doldurması ile sonuçlanmaktadır. Söz konusu bu belirsizlikle ilişkili olarak, Türkiye’de de savunma diplomasisi kavramının dar bir açıdan değerlendirilmesi ve yaygın olarak Türk savunma sanayiinin dış pazarlara açılmasına olanak sağlayacak adımlar olarak görülmesi, bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Savunma diplomasisinin kökeni, diplomaside askeri ateşelerin görevlendirilmesine dayanır. Soğuk Savaş sonrası dönemde ‘yumuşak güç’ teorik zemini üzerinde gelişen savunma diplomasisi, askeri ateşelerin rolündeki değişimi de beraberinde getirmiştir. Böylece güvenlik ve diplomasi bürokrasisinin ortak hareket etmesini gerektiren ve ikili ortaklıklar inşa etme, işbirlikleri ve güven artırıcı önlemler geliştirme yönünde çıktılar üretmesi beklenen yeni bir saha ortaya çıkmıştır. Çalışmanın amacı, savunma diplomasisine kavram düzeyinde bir çerçeve belirlemeye çalışmak ve bu çerçeve içerisinde, iki veya daha fazla ülke arasında ortak savunma doktrini geliştirilmesine kadar gidecek savunma diplomasisi adımlarını, Türk Dışişleri’nin son on yılda gerçekleştirdiği askeri ve güvenlik işbirlikleri üzerinden incelemektir. Dolayısıyla savunma diplomasisini, askeri ikili ilişkilere diplomasi ilave edilmesinden veya kamu diplomasisinden ayıran özelliklerin neler olduğu ve bu doğrultuda Türkiye’nin geliştirdiği güvenlik ve askeri işbirliklerinin ortak savunma doktrinine dönüşme potansiyelinin olup olmadığı araştırmanın temel sorusunu teşkil etmektedir. Makalede nitel araştırma yöntemleri kullanılmış; Türkiye’nin taraf olduğu güvenlik ve askeri işbirliği mutabakatlarının son on yıllık periyodu kapsayanları uluslararası güvenlik ve ilgili ülkelerin askeri kabiliyetleri ve savunma kapasiteleri bağlamında değerlendirilmiştir. Türkiye’nin son yıllarda vardığı uluslararası ikili güvenlik anlaşmalarından bazılarının söz konusu ülkelerle ekonomi, turizm, kültür ve eğitim gibi sahalarda yeni ilişkiler tesis edilmesini desteklerken diğer bazılarının ortak savunma doktrini oluşturmaya zemin teşkil edebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Güvenlik, Savunma, Savunma Diplomasisi, Ortak Savunma Doktrini, Askeri İşbirlikleri

Uyuşturucu İle M¼cadele ve G¼mr¼k İştiharatı: ABD Ve T¼rkiye ¼rnekleri

Ayşe Memiş
Y¼ksek lisans ¼ğrencisi
İğdir Üniversitesi
Lisansüst¼ Eğitim Enstit¼s¼
Siyaset Bilimi ve Kamu Y¼netimi B¼l¼m¼
aysesuveybememis@gmail.com
Dr. ¼ğr. Üyesi Ahmet Ateş
İğdir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak¼ltesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Y¼netimi B¼l¼m¼
ahmet.ates@igdir.edu.tr

¼zet

Tarihsel s¼reçte birçok farklı coğrafiyada g¼r¼len uyuşturucu madde kullanımının Vietnam Savaşı sonrasında yaygınlığı daha da artmıştır. Bu nedenle, uyuşturucu maddenin uluslararası kaçakçılığının yapılması, d¼nya genelindeki hemen hemen t¼m ¼lkelerin kamu g¼venlięini tehdit eder hale gelmiştir. ¼zellikle 1973 yılında DEA (Drug Enforcement Administration)'ın kurulması ve ABD'nin Meksika ve Kolombiya'da yaptığı narkotikle m¼cadele operasyonları bunu a¼ıkça g¼stermektedir. Ayrıca, DEA'ye Amerikan yasa koyucular tarafından verilen uluslararası operasyon yapma yetkisi, konunun kaynağında ç¼z¼lmesi gerekliliğini g¼stermiřtir. ABD i¼in Meksika ve Kolombiya nasıl uyuşturucu i¼in kaynak b¼lge ise, T¼rkiye i¼inde Afganistan ve Pakistan benzer ¼zellikler taşımaktadır. İlaveten, Irak ve Suriye'de kamu d¼zenini sağlayacak bir devlet yapısının olmaması da T¼rkiye'nin uyuşturucu ile m¼cadelede performansını ve kamu g¼venlięini zedelemektedir. Bu araştırmada, uyuşturucu madde kaçakçılığında asli g¼revli kurum olan G¼mr¼k Muhafaza Teşkilatı ile DEA; kurumsal yapı, yasal çerçeve ve uyuşturucu ile m¼cadele politikaları bakımından karşılaştırılıp ilk defa b¼t¼nc¼l olarak ele alınmıştır. Buna ek olarak, SELEC (Southeast European Law Enforcement Center) benzeri uluslararası işbirliği mekanizmalarının T¼rkiye'yi ilgilendiren t¼m uyuşturucu rotalarındaki ¼lkelerle kurulması gerektiği a¼ıklanmıřtır. Bu çalışma yapılırken ilgili literat¼r¼n titizlikle incelenmesine ilaveten, 2023 TUBİM, GMGM Faaliyet Raporu, EGM T¼rkiye Uyuşturucu Raporu'ndan ve DEA' in faaliyet raporlarından yararlanılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir: İlk olarak, DEA, ABD'de yetkileri oldukça geniş olan Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet g¼stermektedir. Buna karşın T¼rkiye'de G¼mr¼k Muhafaza Kaçakçılık ve İştiharat M¼d¼rl¼ę¼'n¼n (KİM) aynı d¼zeyde operatif yetkiye sahip olmayan Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak g¼rev yapmaktadır. İkinci olarak, DEA' in yurtdışı operasyon yetkisi bulunurken, G¼mr¼k Muhafaza Teşkilatı'nın sınırda yakalama ve yurtiçi sınırlı yetkisi bulunmaktadır. Son olarak ise, DEA' in uyuşturucu ile m¼cadele politikası,

sorunu kaynağında yok etmek üzerine kurulmuşken, Gümrük Muhafaza Teşkilatı'nın böyle bir politikası bulunmamaktadır. İlgili bulgular ışığında, Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu güvenliğinin artırılması için ilgili mevzuatın, kurumsal yapının ve politika formülasyonunun güncellenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Ulusal Güvenlik, DEA, Gümrük Muhafaza, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

“Kuantum İstihbarat (Q-Int)” Yaklaşımında Varlık, Bilgi ve Yöntem Meseleleri

Zafer YILMAZ

Doktora Öğrencisi

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

zaferyilmaz59@yandex.com.tr

Özet

Bu çalışma, kuantum ilkelerinin istihbarat alanına uyarlanmasını ve güvenlik analizini yeniden tanımlamayı amaçlayan Kuantum İstihbarat (Q-INT) yaklaşımını ortaya koyacaktır. Kuantum Sosyal Teori, Kuantum Uluslararası İlişkiler ve Kuantum Antropolojiden yararlanan Q-INT, küresel sosyo-politik gerçekliklerin doğrusal olmayan, olasılıkçı ve birbirine bağlı doğasıyla uyumlu, güvenlik odaklı, sosyal inşacı ve tarihselci bir bakış açısını kapsamaktadır. Bu çerçeve, süperpozisyon, dolanıklık, dağıtılmış faillik ve gözlemci etkisi gibi kuantum kavramlarını dâhil ederek klasik deterministik modellerin ötesine geçmekte; böylece küresel güvenlik ve istihbaratın derinlemesine ve bütüncül bir şekilde anlaşılmasını ve yorumlanmasını sağlamaktadır.

Ontolojik olarak Q-INT, istihbarat ve sosyo-politik kimliklerin birlikte inşa edildiğini, bağlamsal olarak konumlandırıldığını, tarihsel ve mevcut güçlerin etkileşimi olduğunu ileri sürer. Bu bakış açısı, istihbaratı; aktörlerin ve sonuçların dolanıklığını ve yerel olmayışını yansıtan bir ağda iç içe geçen dinamik bir süreç olarak görür. Q-INT epistemolojisi, bilginin gözlemciye bağımlı olduğunu ve önyargılardan etkilendiğini kabul ederek nesnel istihbarat kavramını olumsuzlar. Q-INT'te uygulandığı şekliyle gözlemci etkisi, istihbarat değerlendirmelerinin analistin bağlamından ve bakış açısından etkilendiğini, düşünümseellik ve eleştirel farkındalık gerektirdiğini vurgular. Böyle bir yaklaşım, bilginin sosyo-kültürel anlatıların bir ürünü olduğu ve hem tarihsel hem de güncel söylemler tarafından sürekli olarak biçimlendirildiği yönündeki inşacı görüşle örtüşmektedir.

Metodolojik boyutta Q-INT, dolanık gerçekliklerin karmaşıklığını barındıran analitik yaklaşımları savunur. Kuantum GÜdümlü Veri Analizi, Dolanıklık Haritalama, Zamansal Katmanlar Analizi, Olasılıksal Tehdit Analizi, Çoklu Gerçeklikler Senaryo Planlaması, Anlatı Dolanıklığı ve Algı Analizi, Kültürel Temelli Tehdit Değerlendirmesi gibi yöntemlerle istihbarat değerlendirmelerinde çoklu, eşzamanlı perspektiflerin dikkate alınmasını ve potansiyel sonuçların daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır. Bu yöntemler doğrusal olmayan ve çok yönlü olan hibrit tehditlere ve küresel güvenlik sorunlarına yanıt verilmesini sağlar.

Q-INT'in pratik uygulaması, istihbarata konu olan uluslar, ulus-altı gruplar, terör örgütleri veya muhtelif çatışmaları tarihsel ve sosyal köklerinin merceğinden incelemeyi içerir. Bu

çerçeve aynı zamanda dağıtılmış faillerin, kimliklerin ve tehdit algılarının inşa edilmiş doğasını kabul eden, kültürel açıdan daha duyarlı istihbarat pratiklerini de desteklemektedir.

Bildiri, Q-INT'in teorik temellerini, olası uygulamaları ve pratik zorlukları inceleyecektir. Çalışma, belirsizliği ve birbirine bağlılığı benimseyen Kuantum İstihbarat'ın 21. yüzyıl küresel ortamının karmaşıklıklarıyla uyumlu, esnek ve uyarlanabilir bir istihbarat yaklaşımı olduğunu savunacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kuantum İstihbarat, Kuantum Sosyal Teori, Kuantum Uluslararası İlişkiler, Kuantum Antropoloji, Süperpozisyon, Dolanıklık, Dağıtılmış Faillik, Gözlemci Etkisi

Rehine Takasında İstihbarat Örgütlerinin Stratejik Rolü: Türkiye Örneği

EMRE AKSAY

Yüksek Lisans Öğrencisi

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

aksay.emre@outlook.com

Özet

Uluslararası İlişkilerin alt inceleme dallarından biri olarak gösterilen dış politika, devletlerin uluslararası sistemde izlediği stratejileri, politikaları ve bu politikaları belirleyen süreçleri içermektedir. Çalışmanın bir diğer konusunu oluşturan istihbaratın ise birçok açıklaması bulunmaktadır. Devletlerin istihbarata yüklediği anlamlar kendi içinde algılamış olduğu özelliklere bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Ancak en geniş ifadeyle istihbarat “bir bilginin belli bir sistemde analiz edilmesiyle karar vericiler için faydalı veriye dönüşümü” olarak ifade edilebilir. İstihbaratın tanımsal üç farklı boyutu bulunmaktadır. Bilgi olarak istihbarat elde edilmek istenen olgu iken, faaliyet olarak istihbarat ise karar vericilerin talimatıyla veya kendiliğinden başlanan ve bir amaç uğrunda bilgilerin toplanarak analiz edilmesi sonucunda faydalı veriye dönüşüm sürecini/çarkını ifade eder. İstihbaratın kurum olarak tanımı ise istihbarat faaliyetlerinin yürütüldüğü ve istihbarat çalışmaları yapan bireylerin yer aldığı yapılardır.

Devletlerin güvenlik algılamasında korunması gereken birçok unsur bulunmakla birlikte, bunlar arasında en temel olanlardan biri vatandaşının güvenliğidir. Devlet vatandaşının güvenliğini sağlamada birçok tehdit sorunu ile karşılaşmaktadır. Bu sorunlardan biri, çalışmamıza da doğrudan konu olan rehin alma vakalarıdır. Rehine alma olayında karşılıklı ilişkilerde uluslararası aktörler değişiklik gösterebilmektedir. Bu karşı aktörler devletler olabileceği gibi terör grupları vb. yapılarda olabilmektedir. Rehine alma ülke sınırları içinde veya ülke sınırları dışında gerçekleşebilmektedir. Rehine krizleri dönemlerinde devletlerin öncelikli müdahale araçları diplomatik temas olmakla birlikte olası senaryolarda askeri müdahalelerde görülmektedir. II. Dünya Savaşı sonrası profesyonel anlamda gelişen istihbarat örgütlerinin dış politika karar alma sürecine dahil olmakla birlikte rehine takaslarında da etkin rol aldığı görülmektedir.

Bu kapsamda; ilgili çalışma devletlerin gerçekleştirmiş olduğu rehine takasında istihbarat örgütlerinin etkilerini inceleyecektir. Alan yazında istihbarat ve örgütlerinin dış politika karar alma sürecinde doğrudan veya dolaylı olarak etkisini örnek olaylar üzerinden inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ancak istihbaratın bir dış politika aracı olarak kullanılmasının yanında istihbarat örgütlerinin rehine krizlerinde nasıl etkin bir rol oynadığına dair yapılan çalışmalar sınırlıdır. Küresel ölçekte yaşanan ve artmaya devam

eden terör olayları, iç savaşlar ve göç hareketleri gibi uluslararası sistemi etkileyen her olayla birlikte rehine vakaları artmaya başlamıştır. Olası krizlerde istihbarat örgütlerinin aktif bir şekilde rol aldığı ve başarılı sonuçlar elde ettiği görülmektedir. Türkiye'nin, Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) öncülüğünde kendi ve diğer ülke vatandaşlarının rehine takaslarında etkili değişim ve arabuluculuk yaptığı bilinmektedir. Son örnek olayda da görüldüğü üzere Ağustos 2024'de yedi ülkede bulunan 27 kişinin MİT öncülüğünde Ankara'da takası gerçekleştirilmiştir. Rehineler ülkelerine dönüşlerinde bizzat devlet başkanları veya devlet yöneticileri tarafından karşılanmış ve bu rehine takas olayı dünya kamuoyunda yerini almıştır. Böylelikle MİT son zamanlardaki en büyük rehine takasına imza atmıştır. Sonuç olarak istihbarat örgütlerinin elde ettiği bilgi ve analizler ile devletlerin rehine takaslarında dış politika faaliyetleri (karar alma veya operasyonel noktada) üzerinde etkin bir rol aldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, İstihbarat Örgütleri, Rehine Takası, Türkiye

İlkeli Pragmatizm Bağlamında Avrupa Birliği'nin Rusya ve Ukrayna Savaşı'ndaki Rolü

Yağmur ŞEN

Yüksek Lisans

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

senyagmurr@outlook.com

Altuğ GÜNAR

Doçent Dr.

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

agunar@bandirma.edu.tr

Özet

İlkeli pragmatizm 2016 Avrupa Birliği Küresel Strateji Belgesi'nde dış ve güvenlik politikasına yön veren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram aynı zamanda “realpolitike dönüşü” ifade etmektedir. Özellikle AB Küresel Strateji Belgesi'nde ilkeli pragmatizm ile dayanıklılık kavramlarına dikkat çekilmekte ve bu iki kavram birbiriyle ilişkilendirilmektedir. Dayanıklılık önceliği ile AB'nin doğusunda ve güneyinde yer alan kırılgan devlet ve toplum yapılarının direnç kazanması hedeflenmektedir. Böylelikle ilkeli pragmatizm vizyonunda Avrupa Birliği'nin doğusunda ve güneyinde yürütülen norm ihracına dayalı politikalarından daha gerçekçi politikalarla odaklanmak gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda “realpolitik” daha çok pragmatik diğer bir ifade ile faydaya dayalı bir dış politika yaklaşımı oluşturmaktadır. AB dış politikasında Rusya stratejik bir zorluk olarak belirlemektedir. AB ile Rusya'nın ortak bir tarihsel bağı bulunmaktadır. Eski Sovyet topraklarında yeniden hâkim güç olmak isteyen Rusya güvenlik açısından Avrupa Birliği'ni tehdit etmektedir. Bu bağlamda Ukrayna hem Avrupa Birliği hem de Rusya açısından önemli bir merkezi rol üstlenmektedir. Ukrayna jeopolitik konumu nedeniyle Rusya'dan Avrupa Birliği'ne enerji akışının sağlanması hususunda transit ülke konumunda yer almaktadır. Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan siyasi anlaşmazlıklar enerji krizlerine yol açmakta ve Avrupa Birliği ülkelerini zor durumda bırakmaktadır. Bu bağlamda daha güçlü bir Avrupa oluşturmak maksadı ile 2016 tarihinde Avrupa Birliği Küresel Strateji Belgesi beş öncelik öne sürmüştür. Çalışmanın amacı AB'nin Rusya ile ilişkileri incelendikten sonra AB'nin Küresel Strateji Belgesi'nde dış ve güvenlik politikasını yönlendirdiği ilkeli pragmatizm vizyonu ile doğu ve güney komşularında dayanıklılığın artırılması konusunda elde edilecek faydalar incelenecektir. Çalışma öncelikle ilkeli pragmatizm kavramını ele alacak akabinde AB ile Rusya arasındaki ilişki incelenecektir. Çalışma sonuç olarak AB'nin Rusya ile ilişkilerinde bazı ülkelerin ilkeli bazı ülkelerin ise pragmatik yaklaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcük: İlkeli pragmatizm, AB-Rusya ilişkileri, Ukrayna Savaşı.

The Role of The European Union In The War Against Russia And Ukraine In The Context Of Principled Pragmatism

Abstract

Principled pragmatism appears as a concept guiding foreign and security policy in the 2016 European Union Global Strategy Document. This concept also expresses the “return to realpolitik”. In particular, the EU Global Strategy Document draws attention to the concepts of principled pragmatism and resilience, and these two concepts are associated with each other. The priority of resilience aims to ensure that the fragile state and society structures in the east and south of the EU gain resilience. Thus, it is emphasized that in the vision of principled pragmatism, it is necessary to focus on more realistic policies than the policies based on norm exportation implemented in the east and south of the European Union. In this context, “realpolitik” constitutes a foreign policy approach that is more pragmatic, in other words, based on benefit. Russia appears as a strategic challenge in EU foreign policy. The EU and Russia have a common historical bond. Russia, which wants to become a dominant power again in the former Soviet territories, threatens the European Union in terms of security. In this context, Ukraine plays an important central role for both the European Union and Russia. Due to its geopolitical location, Ukraine is a transit country in terms of ensuring the flow of energy from Russia to the European Union. The political disagreements between Russia and Ukraine are causing energy crises and putting the European Union countries in a difficult situation. In this context, the European Union Global Strategy Document put forward five priorities in 2016 in order to create a stronger Europe. The aim of the study is to examine the EU's relations with Russia and then the benefits to be gained in increasing the resilience of the eastern and southern neighbors with the principled pragmatism vision that guides the EU's foreign and security policy in the Global Strategy Document. The study will first address the concept of principled pragmatism and then examine the relationship between the EU and Russia. As a result of the study, it was found that some countries approach the EU's relations with Russia with principles and some countries with a pragmatic approach.

Keywords: Principled pragmatism, EU-Russia relations, Ukrainian War.

Rus Dış Politikasında Putin: Psiko-Biyografik Bir Yaklaşım

Sude TOPTAŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

sudettoptas@gmail.com

Özet

Uluslararası ilişkiler disiplininde dış politika analizi yapılırken genellikle rasyonel aktör modeli baz alınır. Bu, maksimum faydanın minimum zararla alınması gerektiği anlamına gelir. Dönüşen dünya koşullarında ise artık bu türden bir analiz modeli, devletleri anlamada eksik kalmaktadır. İşte bu yüzden lider odaklı, bireysel davranış modelinin temel alındığı analizler, bir devletin sistemdeki davranışlarını anlamak için daha etkili olabilmektedir. Bu bağlamda bildirinin amacı, Vladimir Putin dönemindeki Rus dış politikasına farklı bir bakış açısı getirmektir. Rusya'nın ulusal çıkar tanımında kişisel meseleler daha ağır basmaktadır. Bu kişisel meseleler, bir devlet olarak Rusya'nın tarihsel hafızasıdır. Bu hafıza, Rus halkında ve Putin'in zihninde hala diridir. Bir devletin uluslararası sistemde gücü arttıkça, tarihi ile tutarlı bir dış politika izlemektedir. Putin, Sovyetler Birliği'nin düşüşünü bizzat yaşamış bir lider olsa da Rus İmparatorluğu ve Çarlık Rusya'nın düşüşünü de hafızasında taşımaktadır. Dolayısıyla Putin'in hafızasında yer edinmiş olan bu imparatorluk dönemleri, bugün onun dış politika kararlarına hizmet etmektedir. Bundan dolayıdır ki Putin, iktidara geldiği an, Sovyet marşını Rusya'nın milli marşı, Çarlık Rusya'nın çift başlı kartal armasını Rus sembollerinden biri, Kızıl Yıldızı da Rus ordusunun amblemi haline getirmiştir. Putin'in bu aktarımı, geçmiş ile bugün arasında bir sentez oluşturmaktır. Geçmişin özlemi ve öfkesi ile hareket eden Rusya için bugün, Kırım alınmış, Gürcistan parçalanmış, Orta Asya disiplinize edilmiş ve Ukrayna parçalanmak üzere karışmıştır. Geçmişten günümüze güçlü liderler etrafında örgütlenen bir devletin dış politikasında liderin, karar alma mekanizmasında baskın olması aynı zamanda Rusya'nın liderlerine diğer ulus-devletlere kıyasla daha fazla önem atfetmesi, Rus lider Putin'in karar alma sürecindeki etkisinin büyüklüğünü anlaşılır kılmaktır. Tarihleri boyunca “imparatorluk” altında güçlü devlet özellikleri gösteren Rus devlet ideası her zaman “güç” kavramıyla eş değer olmuştur. Bu güç, realist kuram ve rasyonel aktör modeli ile açıklansa da 21. yüzyılda bu açıklamalar artık yetersiz kalmaktadır. Rus tarihi boyunca liderlerin önemli bir yer tutması bağlamında ele alınan Putin, imajı, karakteri, kişilik özellikleri, eğitim ve iş hayatı, çocukluk ve gençlik yılları, aile yapısı, deneyim ve tecrübeleri ile dış politika kararlarına etki etmiş ve “Rusya'nın kurtarıcısı” olarak görülmüştür. Çünkü Putin her şeyden önce Rusların örselenmiş gururunu tamir

etmiş ve Rus devletini her zaman layık olduğu küresel gücüne tekrar kavuşturmuştur. Putin, kişisel özelliklerinin de etkisiyle izlediği politikalarda kendisinden önceki enkazı büyük ölçüde toparlamış ve toplumun travmalarını -Rus devletine göre- zaferlerle taçlandırmıştır. Böylesine duygusal bir devletin ve duygusal hafızaya sahip olan liderinin karar alma sürecindeki tutumu çalışmada incelenerek, Rus dış politikasıyla ilgili yapılan analizlere farklı bir bakış açısı getirilmek istenmiştir. Elbette bu bakış açısı, Uluslararası İlişkiler disiplininin benimsediği ideolojileri reddetmemektedir. Yalnızca disiplinin “interdisipliner” bir alan olmasından dolayı sürece farklı bakış açıları kazandırmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bildiride de Rus dış politikası, Hegel’in diyalektik kavramından yararlanılarak, temel alınacak olan düşünce “tez-antitez-sentez” ekseninde yorumlanmıştır. Tez kısmı, farklı bakış açısını kazandıracak olan “politik-psikoloji” çerçevesinde şekillenirken; anti-tez kısmında Putin döneminde yayımlanan somut veriler incelenmiştir. Zira çalışmanın iddiası, dış politika analizinde kullanılan somut verileri ve bu verileri yorumlayan yöntemleri reddetmek değildir. Fakat Rusya-Ukrayna savaşı ile dış politika analizinde rasyonel aktör modeli artık Rusya’nın davranışlarını açıklayamamaktadır. Dolayısıyla dış politika analizlerinde “birey düzeyinde” şekillenen anlatılara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Putin, politik-psikoloji, Rus dış politikası

Kaynakça

- Ağır, O. (2019). Yeni Demir Yumruk: Putin’in Yükselişi. (1. Basım). Ankara: Orion Kitabevi.
- Barnes, I. (2022). Rusya Huzursuz İmparatorluk Bir Tarihsel Atlas. (Çev. Yılmaz, A.). İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları.
- Caner, C., Bozaslan, B. M., & Serbest, M. (2020). Rusya Lideri Vladimir Putin’i Politik Psikoloji Penceresinden Okumak. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (65), 245-264.
- Cankara, P. Ö., & Cankara, Y. (2007). Vladimir Putin Döneminde Rus Dış Politikasında Yapılan Değişiklikler. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007(15), 193-212.
- Çalışkan, B. (2019). Vladimir Putin’in Dış Politika Felsefesi. İNSAMER. Web: https://insamer.com/tr/vladimir-putinin-dis-politika-felsefesi_2192.html adresinden 7 Haziran 2024’te alınmıştır.
- Cottam M. L., Mastors E., Preston T., & Dietz B. (2017). Siyaset Psikolojisine Giriş. (Çev. Şenol, M.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Ergezen, T. (2022). Lider Analizi Çerçevesinde Türkiye-Rusya İlişkilerinde Recep Tayyip Erdoğan ve Vladimir Putin’in Rolü. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Gessen, M. (2015). Putin Yüzü Olmayan Adam. (Çev. Soykan, G.). İstanbul: Epsilon.

- Gevorkyan, N., Timakova, N., & Kolesnikov, A. (2017). Kendi Anlatımıyla Putin. (Çev. Ünlütürk, F.). Ankara: Astana Yayınları.
- Güler, M. Ç., & Teke, M. A. (2021). Resmî Belgeler Işığında Rusya'nın Dış Politika Eğilimi. SETA. Web: <https://www.setav.org/assets/uploads/2021/07/R189-Rusya.pdf> adresinden 30 Mayıs 2024'te alınmıştır.
- HaberTürk (2015). Putin: Kavga Kaçınılmazsa İlk Yumruğu Sen Atacaksın, Web: <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1143735-putin-kavga-kacinilmazsa-ilk-yumruğu-sen-atacaksin> adresinden 30 Mayıs 2024'te alınmıştır.
- Kamalov, İ. (2004). Putin'in Rusyası KGB'den Devlet Başkanlığına. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kansu, A. F. (2021). Ben Kendim, Sen Gölge, Ötekim ve Personam. Editör Deniz Ülke Arıboğan. Travmaların Gölgesinde. 2. Baskı. İnkılap. İstanbul. 351-378.
- Patreon (2022a). Rusya Nasıl Başardı?, Web: <https://www.patreon.com/posts/rusya-nasil-62845112> adresinden 10 Haziran 2024'te alınmıştır.
- Patreon (2022b). Ukrayna İşgali Anatomisi, Web: [https://www.patreon.com/turk_politika/posts?filters\[tag\]=rusya](https://www.patreon.com/turk_politika/posts?filters[tag]=rusya) adresinden 10 Haziran 2024'te alınmıştır.
- Patreon (2022c). Karşılaştırmalı Bir Dış Politika Analizi, Web: [https://www.patreon.com/turk_politika/posts?filters\[tag\]=rusya](https://www.patreon.com/turk_politika/posts?filters[tag]=rusya) adresinden 10 Haziran 2024'te alınmıştır.
- Patreon (2022d). Putin'in Zihinsel Kodları ve Ukrayna Saldırısı, Web: <https://www.patreon.com/posts/putinin-zihinsel-63036793> adresinden 10 Haziran 2024'te alınmıştır.
- President of Russia. (2023). Meeting with Permanent Members of the Security Council. Moskow Kremlin: President of Russia.
- Sönmez, A. S. (2010). Moskova'nın Kutuplaşma Çabaları: Putin Dönemi Rus Dış Politikası. Avrasya Etüdleri, 37(1), 37-76.
- Sputnik (2019). Putin: Hayatımı ve Düşünce Yapımı Değiştiren Spora Ailem Karşı Çıkıyordu, Web: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20191128/putin-hayatimi-ve-dusunce-yapimi-degistiren-spora-ailem-karsi-cikiyordu-1040715211.html> adresinden 30 Mayıs 2024'te alınmıştır.
- Tellal, E. (2010). Zümrüdüanka: Rusya Federasyonu'nun Dış Politikası. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(03), 189-236.
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2023). The Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation. Moskow: The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation.

Toptaş, S. (2023). Rusya'nın Ukrayna Saldırısında Rus Stratejik Kültürünün Yeri. Yayınlanmamış Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Niğde.

TürkRus (2024). Putin'in 2007 Münih Konuşması Gündemde: Taşlar Yerinden Oynadı, Web: <https://turkrus.com/1937197-putinin-2007-munih-konusmasi-gundemde-taslar-yerinden-oyyadi-xh.aspx> adresinden 30 Mayıs 2024'te alınmıştır.

Avrupa Birliği'nin Rusya'ya Yönelik Enerji Yaptırımlarının Enerji Güvenliğine Etkileri

Çiğdem ŞAHİN

Doç. Dr.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

csahin@ohu.edu.tr

Ahmet ALAN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ABD

axmetarf2017@gmail.com

Özet

Temellerinin atıldığı yıllardan itibaren fosil kaynaklara ve bu kaynaklarda da ithalata bağımlı olan Avrupa Birliği (AB) genişledikçe hem iç enerji talebi artmış hem de dış bağımlılık oranı sürekli yüksek seyretmiştir. AB fosil kaynaklara bağımlılığını azaltmak için son on yıllarda yenilenebilir enerjiye geçiş çabalarını yoğunlaştırmıştır. Ancak 2022 yılına gelindiğinde AB'nin toplam enerji sepetinde petrol ve petrol ürünlerinin %37, doğal gazın %21, yenilenebilir enerjinin %18, katı fosil yakıtların %13 ve nükleer enerjinin %11 paya sahip olduğu, dolayısıyla AB enerji sisteminin %71'lik oranla fosil kaynaklara dayalı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte AB, 2022 yılında enerjisinin yaklaşık %37'sini kendi üretmiş, %63'ünü ise ithal etmiştir.

Son yüzyılın başlarında iç ve dış enerji stratejisini merkeze alarak geliştiren Rusya Federasyonu ise, AB'nin fosil enerji kaynakları ithalatında yıllar içinde en büyük tedarikçisi haline gelmiştir. 2021 sonu itibariyle AB'ye ithal edilen petrol ve petrol ürünlerinin toplam miktarının %25,8'i, doğal gaz miktarının %39,3'ü birinci sıradaki Rusya'dan gerçekleşmiştir. Rus dış enerji politikası önceleri AB tarafından bir enerji güvenliği tehdidi olarak tanımlanmamıştır. Ancak 2005 ve 2009 yıllarında yaşanan Ukrayna-Rusya doğal gaz krizleri, ardından 2014 yılında Kırım'ın işgal süreci ve sonrasında yaşananlar Rus kaynaklarının güvenilirliği konusunda AB'de soru işaretlerini artırmıştır. Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ilk haftalarından itibaren de Rus fosil kaynakları ithalatına son verme amacının açıkça beyan edildiği bir politika sürecine girilmiştir. Bu yöndeki en belirgin uygulamalardan biri de Rusya'yla enerji ticaretini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemeye yönelik AB yaptırımlarıdır.

Bu çalışmanın amacı, Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle AB tarafından uygulanan Rusya'ya yönelik enerji yaptırımlarının AB enerji güvenliği üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Çalışmanın temel sorunsalı, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın AB'nin yüksek fosil

enerji bağımlılığı sorununun aşamalı çözümünün ilk basamağında konjonktürel bir fırsat yaratıp yaratmadığıdır. Araştırma, nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bir karma yöntem araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Bu çerçevede çalışmada öncelikle AB'nin enerji güvenliğinde beş basamaklı bir problem yapısı tanımlanmıştır. Bunlar (yukarıdan aşağıya): Fosil kaynaklara bağımlılık- İthalata bağımlılık- Fosil kaynaklarda ithalata yüksek oranda bağımlılık- Fosil kaynaklarda bir dış tedarikçiye yüksek oranda bağımlılık- Rusya'ya bağımlılık. İlk sorgu hattında, kurgulanan bu sorun basamaklarının birincisi olan Rusya'dan fosil kaynak ithalatına yüksek oranda bağımlılık sorununun çözümünde enerji yaptırımlarının etkileri araştırılmaktadır. Bu kısımda, savaş öncesi ve sonrası Rusya'dan fosil enerji ithalatına ilişkin ve ilgili diğer veriler karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. İkinci sorgu hattında ise, dar anlamdaki bu enerji yaptırımlarının sonuçları, kurgulanan problem yapısının üst basamaklarının çözümüne ilişkin AB'nin geniş anlamdaki enerji strateji ve programlarıyla birlikte değerlendirilmektedir. Bu hatta temel olarak savaş öncesinde başlatılan başta Yeşil Mutabakat, 55'e Uyum Paketi ve yeni enerji stratejilerinin yanı sıra özellikle savaşın başlamasıyla hayata geçirilen REPowerEU Planı ve onunla bağlantılı AB Enerji Platformu, Değişen Dünyada AB Dış Enerji Stratejisi gibi temel AB inisiyatifleri karşılaştırmalı olarak içerik analiziyle değerlendirilmektedir. Böylelikle sonuçta, geniş anlamda AB enerji güvenliğinin sağlanmasına giden yolda dar anlamda Rusya'ya yönelik enerji yaptırımlarının gerekçesi olan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın nasıl bir rol oynadığı/oynayabileceği tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: AB enerji politikası, Rusya-Ukrayna Savaşı, enerji güvenliği, enerji ithalatına bağımlılık, enerji yaptırımları.

Rusya'nın Hibrit Uygulamalarını Ortaya Çıkarmak: Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da Güç Dinamiklerinin ve Karşılıklı Tehdit Algılarının Değerlendirilmesi

Mustafa YILDIZ

Doktora Öğrencisi

Kocaeli Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

mustafa_yildiz89@windowslive.com

Özet

Avrupa Birliği'nin dış politika öncelikleri, özellikle de komşuluk politikası yoluyla doğruya doğru kademeli genişlemesi ve NATO'nun genişleme politikası Rusya tarafından kendi öncelikleriyle uyumsuz olarak görülmektedir. Sonuç olarak Rusya, sınırlarına komşu olan ve vatandaşlarının yaşadığı bölgelerde nüfuz sahibi olmaya çalışmaktadır. Bu durum, özellikle Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ve ardından Ukrayna ile yaşanan çatışmanın ardından gerilimin ve silahlanmanın artmasına yol açmıştır. Bu çatışmaların diğer bölgelere yayılma potansiyeli de bir endişe kaynağı haline gelmiştir.

Son yıllarda Rusya, Batı Balkanlar, Baltık Denizi Bölgesi ve Kaliningrad Oblastında sadece askeri olarak değil aynı zamanda hibrit yollarla da nüfuz kurmaya çalışmaktadır. Günümüzde Rusya söz konusu olduğunda hibrit uygulamalar, Rus ulusal çıkarlarını ilerletmek amacıyla, ağırlıklı olarak askeri nitelikte olmayan çok çeşitli yıkıcı taktiklerin kullanılmasını ifade etmektedir. Moskova hibrit uygulamaları çeşitli politik konularda uyum sağlamak, NATO'yu parçalamak ve zayıflatmak, Batı'ya eğilimli hükümetleri yıkmak, silahlı çatışmalar için gerekçeler uydurmak, toprakları ilhak etmek ve kendi koşulları altında Avrupa pazarlarına erişimi güvence altına almak için bir araç olarak kullanmaktadır. Sonuç olarak Avrupa Birliği ve NATO, Rusya'yı dengelemek ve doğru ve güneydoğu sınırlarındaki yeni döneme hazırlanmak için stratejiler geliştirmiştir.

Bu çalışma, bölgedeki çeşitli güç aktörlerinin son yıllardaki faaliyetlerini değerlendirmeyi ve hedeflerini açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışma özellikle karşılıklı tehdit algılarının yeni dönemi nasıl şekillendirdiğini ve ilgili tarafların hedeflerini inceleyecektir. Çalışma ayrıca Rusya'nın askeri ve hibrit uygulamalarının çeşitliliğini çeşitli örnekler üzerinden ortaya koymayı ve Rusya-Ukrayna savaşının bu uygulamaların önemini artırdığını vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Hibrit Tehdit, Kaliningrad, Baltık Denizi, Avrupa Güvenliği

Kimlik, Aidiyet ve Savaş Kavramlarının Gölgesinde Yeni Bir Soğuk Savaşın Yankıları: Rusya-Ukrayna Çıkmazı

Ali SAYILGAN

Araştırma Görevlisi

Kapadokya Üniversitesi

İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

ali.sayilgan@kapadokya.edu.tr

Özet

Rusya ve Ukrayna Slav kökenli uluslardır ve her iki devletin de atası 9. ve 13. Yüzyıllar arasında hüküm süren Kiev Knezliğidir. Moğolların 1237-1242 yıllarında yaptığı saldırıların ardından Kiev Knezliği parçalanmış ve Ukrayna, Rusya ve Belarus devletlerinin temelleri atılmıştır. Sonrasında Rusya, Moğolların ve Türklerin hakimiyeti altına girmiş ve bu devletlerin kültürel etkileriyle şekillenerek daha merkezîyetçi ve daha kontrolcü bir siyasi devlet yapısı inşa edilmiştir. Ukrayna ise Doğu Avrupa'daki devletlerin egemenliği altında şekillenmiştir. Bunun sonucunda da daha Hümanist ve daha özgürlükçü bir devlet modeli benimsenmiştir.

Rusya ve Ukrayna'nın farklı uygarlıklar temelinde şekillenen politik, kültürel ve sosyolojik yapıları çerçevesinde kimlik farklılaşmaları da ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kökeni aynı devlet ve aynı ırk olan bu iki devlet, doğulu ve batılı olarak kimlik siyaseti noktasında karşı karşıya gelmişlerdir. Bu çerçevede her iki devlet de farklı milliyetler olduklarını öne sürerek kimlik çatışmalarını derinleştirmişlerdir.

İki devletin karşı karşıya geldikleri bir diğer sorun da aidiyet unsurudur. Kiev Knezliği'nin dağılması sonrası özellikle Ukrayna devleti, bu devletten kalan unsurlara daha fazla sahip çıkmış ve bugün de bu durumu devam ettirmektedir. Rusya da yine kendi tarihsel kökenlerini bu devlete dayandırarak açıklamaktadır. Ancak her iki devlet de aidiyet hususunda aynı halkın bir parçası oldukları ve ortak değerlere sahip oldukları noktasında uzlaşmazlıklar yaşamaktadırlar.

Rusya ve Ukrayna arasında süregelen bu kimlik ve aidiyet çatışmaları sonucunda özellikle 21. Yüzyılda ciddi anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Bu bağlamda 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile başlayan süreç 2022 yılında doğrudan bir savaşa ve işgalci yaklaşımlara dönüşmüştür ve şu anda da devam etmektedir. Bu durum batı bloğu ile doğu bloğunu tekrardan karşı karşıya getirmiştir. Buna ek olarak İsrail'in Orta Doğu'daki politikalarının ve doğrudan savaş hamlelerinin Rusya'nın çıkarları ile çatışması batı ve doğu arasında tekrardan bir Soğuk Savaş riskinin ortaya çıkmasını daha da belirgin bir hale getirmiştir. Bununla birlikte nükleer silahlanma çağrılarının yeniden gündeme gelmesi ikinci bir Soğuk Savaş durumunun sıcak savaşa dönüşebilmesi riskini de ortaya çıkarmıştır.

Bu bağlamda çalışmada “Rusya ve Ukrayna arasında devam eden savaşın ve uluslararası arenadaki diğer krizlerin doğu batı bloğu arasında yeni bir Soğuk Savaşı tetikleme olasılığı nedir” sorusu üzerinden yola çıkılarak var olan kriz durumlarının uluslararası sisteme yönelik risklerini belirlemek amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma metodu temelinde literatürdeki kaynaklar analiz edilecek ve çıkarımlar yapılacaktır. Rusya ve Ukrayna arasındaki krizin hem bölgesel açıdan hem de küresel açıdan etkilerinin tam olarak belirlenmesi uluslararası sistemin bekâsı açısından ciddi bir önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Aidiyet, Savaş, Soğuk Savaş, Rusya, Ukrayna

Ulusal ve Kolektif Kimlik Çatışması: Quad Örneğinde Ontolojik Güvenlik

Vuslat Nur ŞAHİN-TEMEL

Öğretim Görevlisi Dr.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları Anabilim Dalı

vuslatnur.sahintemel@asbu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun (QUAD) üye devletlerinin kimlik sürekliliğini nasıl etkilediğini incelemektedir. Araştırma şu soruya odaklanmaktadır: QUAD, üye devletlerin kolektif kimlik inşası ve sürekliliğini, özellikle Hint-Pasifik'teki değişen jeopolitik dinamikler bağlamında nasıl şekillendirmektedir? Ontolojik güvenlik kavramının bir alt başlığı olarak kimlik sürekliliği, devletlerin uluslararası sistemde öngörülebilir ve tanımlanabilir bir özne olarak kendilerini algılama ihtiyaçlarına vurgu yapar. Bu bağlamda çalışma, QUAD'ın üye devletlerin hem ulusal hem de kolektif kimliklerini nasıl desteklediği veya tehdit ettiği sorusuna yanıt aramaktadır.

Araştırma, söylem analizi ve vaka çalışması yöntemlerini bir araya getiren bir niteliksel yaklaşım benimsemektedir. QUAD'ın resmi açıklamaları, stratejik belgeleri ve üye devletlerin dış politika söylemleri incelenirken; Çin'in yükselişi, Hint-Pasifik'te deniz güvenliği gibi kilit bölgesel meseleler vaka çalışması olarak ele alınmaktadır. Veriler, hükümet arşivleri, uluslararası düşünce kuruluşlarının raporları ve uzman görüşmelerinden elde edilmiştir. Analiz sürecinde ontolojik güvenlik teorisinin kimlik sürekliliğine ilişkin temel yaklaşımlarından yararlanılarak, QUAD'ın ideolojik ve pratik rollerini anlamak hedeflenmiştir.

Bulgular, QUAD'ın üye devletler için bir kimlik platformu olarak hizmet ettiğini göstermektedir. Örneğin, Çin'in artan bölgesel etkisi, QUAD üyelerinin kolektif bir "demokratik karşı ağırlık" kimliğini güçlendirmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, ulusal kimliklerin sürdürülmesi ile kolektif kimlik inşası arasındaki gerilim, özellikle Hindistan'ın stratejik özerklik vurgusu ve Avustralya'nın ticari çıkarlarının çatışması gibi durumlarda belirgin hale gelmektedir. Bu gerilimler, QUAD'ın kimlik sürekliliği sağlamadaki etkisini sınırlandırmaktadır. Öte yandan, QUAD'ın düzenli toplantıları ve çok taraflı iş birliği mekanizmaları, üye devletlerin birbirini tanıma ve kolektif bir kimlik çerçevesi oluşturma sürecini desteklemektedir.

Sonuç olarak, QUAD, üye devletlerin kimlik sürekliliği arayışına hem destek olan hem de zaman zaman sınırlandırıcı etkiler yaratan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, çok taraflı iş birliği mekanizmalarının uluslararası ilişkilerde kimlik inşasına etkisini anlamaya yönelik önemli bir katkı sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, benzer yapılarla QUAD'ın karşılaştırmasını yaparak kimlik sürekliliği dinamiklerini daha geniş

bir perspektifle ele alabilir.

Anahtar sözcükler: QUAD, Kimlik Sürekliliği, Ontolojik Güvenlik

Güvenlik ve Tütün: Reji Şirketinin Kolluk Kuvvetleri ve İktidar Pratikleri

Muhammet NEGİZ

Araştırma Görevlisi/Doktora Öğrencisi

Karadeniz Teknik Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İşletme Bölümü

muhammetnegiz@ktu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Düyûn-u Umumiye'nin (1881-1928) Osmanlı İmparatorluğu'ndan alacaklarını tahsil etmesi amacıyla bir sektöre özgü olarak kurulan Reji İdaresi (1883-1925) adlı çok uluslu şirketin Osmanlı tütün ekonomisindeki baskıcı güvenlik politikalarını ve bunun toplum üzerindeki etkilerini, Tütün Türküsü (Özol, 2012) adlı romanın nitel analizi üzerinden ele almaktadır. Roman, Balıkesir'in Gönen ilçesi ve çevresinde, Reji İdaresi'nin gelişyle şekillenen toplumsal, ekonomik ve güvenlik dinamiklerini anlatmaktadır. Reji Şirketi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan tütün tekeli devralarak Doğu Hindistan Kumpanyası'na benzer ayrıcalıklar kazanmış ve bu ayrıcalıkları silahlı kolluk kuvvetleri (kolcular) aracılığıyla uygulamıştır.

Roman, Reji'nin baskıcı politikalarının tütün üreticileri üzerindeki etkilerini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Eric Hobsbawm'ın haydutluk ve halk kahramanlığına dair teorik çerçevesi (Elaltuntaş ve Karaca, 2021; Gacar, 2019) , bu çalışmanın temel dayanaklarından biridir. Hobsbawm'ın argümanlarına uygun olarak, roman, Reji'nin adaletsiz uygulamalarına karşı direnen kaçakçıların (ayıncacılar), bölge halkı tarafından kahraman olarak görülmesini vurgulamaktadır. Kaçakçılar, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal direnişin de simgesi haline gelmiştir.

Çalışmada, Tütün Türküsü adlı roman metni, RQDA programı kullanılarak nitel veri analizi teknikleriyle incelenmiştir. Metin üzerinde yapılan kodlama ve kategorilendirme çalışmaları, Reji'nin baskı ve güvenlik politikalarının toplumsal yapıyı nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Kodlama sürecinde, Reji İdaresi'ne verilen kamu ayrıcalıkları, şirketin halka uyguladığı ekonomik baskı, kolcuların zor kullanımı, kaçakçılığın kahramanlaştırılması ve işletmecilik tarihi açısından şirketin yapısı gibi temalar ön plana çıkmıştır.

Sonuç olarak, Reji Şirketi'nin tütün üreticileri üzerindeki baskıcı uygulamaları, ekonomik sömürü ile güvenlik politikalarının kesişiminde bir iktidar pratiği olarak değerlendirilmiştir. Romanın sunduğu anlatı, Reji İdaresi'nin yalnızca ekonomik bir güç olmadığını, aynı zamanda toplumsal düzeni yeniden şekillendiren bir baskı aygıtı olarak hareket ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda, çalışma, edebiyat ve güvenlik çalışmaları arasındaki ilişkilerin tarihsel analizlere nasıl katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kolcular, Reji İdaresi, Tütün Kaçakçıları, Tütün

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer ve Patlayıcılar (Kbrn-P) Alanının Terör Örgütleri Perspektifinden Aktifselliğinin Değerlendirilmesi

Ebru ÇAVUŞ

Adli Bilimler Bilim Uzmanı/Yüksek Lisans

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Yüksek Lisans Öğrencisi

Ebru.cvs06@gmail.com

Özet

Küresel ölçekte terör örgütleriyle mücadele kapsamında, kitle imha silahlarının yayılımını ve kullanımını engellemek için ciddi çabalar sarf edilmektedir (Ekmekcioğlu, 2023). Soğuk Savaş sonrasında; küresel boyutta yayılan terörizm ve terör örgütleri stratejik eylemleri (Ekşi, 2016) yalnızca ideolojik, politik, etnik, dini, ekonomik, elektronik ve ekolojik alanlarda değil geleneksel taktikleri dışına da çıkarak uluslararası güvenlik düzleminde istenilen sonucu almak adına stratejik eylemler gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer ve Patlayıcılar (KBRN-P) alanı, terörizmin yeni ilgi odağı hâline gelmiştir (Ortatatlı, 2015; Altundaş, 2023). Kimyasal silahlar, biyoterörizm, nükleer silah başlıkları, radyoaktif serpinti, kirli bomba patlamaları toplumda tedirginlik ölçütü yüksek, terör örgütü için ideal kargaşa ve korku ortamını yönetmede istenilen amaca ulaşmada etkili alanları kapsamaktadır (Koçak Tufan, 2020). Kimyasal ajanların I. Dünya Savaşı sırasında klor, hardal gazı, fosgen ve siyanür gibi kimyasalların yoğun şekilde kullanılması, binlerce insanın ölümüne ve yaralanmasına yol açmıştır (Marrs TT, 2007; Gülkaya, 2022). Dünya genelinde 7 milyon civarında farklı içeriklerde kimyasal ajanın var olduğu belirtilmiştir (Yavuz, 2001). Kimyasal silahları elinde bulunduran Irak ve Suriye İslam Devleti (İŞİD), Boko Haram ve El Kaide terör örgütleri uluslararası toplum için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Kimyasal ajanların geniş bir alana sahip olması, kimyasal silahları terör örgütleri için kolay ulaşılabilir ve kullanılabilir hâle getirmektedir. Terör olayları açısından özellikle 11 Eylül 2001 olayı sonrasında resmi kurumlara gönderilen şarbon sporları içeren zarflar, biyolojik savaş ajanlarının terörist amaçlarla istenildiği takdirde nasıl aktif şekilde kullanılabileceğini gözler önüne sermiştir (Ortatatlı M. , 2019). II. Dünya Savaşı dönemi sonrasında gelişen iki kutuplu sistem ortamında karşılıklı rekabetler neticesinde nükleer silahların askeri amaçlı güç temelini güçlendirmesiyle önemli bir sembol haline gelmiştir (Jo, 2007; Çalık Topuz, 2024). Günümüzde küresel boyutta bütün ülkelerin kendi hegemonyaları için nükleer silahları ellerinde tutma ve geliştirme isteklerinin artmasıyla doğru orantılı güvenlik ve terör endişelerinin de artmasına zemin oluşturmuştur (Jo, 2007; Çalık Topuz, 2024). Uzun menzilli füzeler ve nükleer başlıklar vb. nükleer cephaneliklerin oluşturulması şeklindeki yarışın sonucu

olarak bazı yeni güvenlik ve terörle mücadele yöntemlerinin üzerine çalışmalarda nükleer silahlar açısından önemli düzeyde vurgulamalar yapılmaya başlanmıştır (Jo, 2007; Çalık Topuz, 2024; Koçpınar, 2023). Kitle imha silahların terör örgütlerinin eline geçmesi ya da üretebilecek bir potansiyel halinin oluşmasıyla istenilen hedef ülke açısından daima ciddi güvenlik riski oluşturmaktadır. Bu çalışmada, KBRN-P alanlarının terörizm olgusu ile tehdit risklerinin değerlendirilmesi ve analizinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın önemi, KBRN-P'nin ulusal ve uluslararası alanda terör örgütleri için siyasi ve ideolojik amaçlarına yönelik derin etkilerinin önemli boyutta ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmanın bulgularına göz atıldığında terör örgütlerinin temel isteklerinin daha fazla ileri seviyeye çıkarmak adına siyasi haklar ve özerklik talepleri doğrultusundan kitle imha silahlarının mücadeleleri için önemli olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak KBRN-P risk analizlerinin doğru ve etkili bir şekilde yapılmaması, geri dönülemez tahribatlara yol açmaktadır. Terör örgütleri açısından nükleer silahların yapılma süreci hassas ve yüksek maliyetli olması dezavantaj olarak görülebilir. Ancak terör örgütleri açısından bu silahları üretebilme ihtimali göz ardı edilmemelidir. KBRN-P alanında askeri personellerin ve kolluk teşkilatlarının alana yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılması, nükleer güvenlik, emniyet ve güvence kültürlerinin geliştirilmesi terör örgütleriyle mücadele de kritik öneme sahip olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: KBRN-P Riskleri, Kitle İmha Silahları, Kimyasal Terörizm, Biyoterörizm, Nükleer Silahlar, Nükleer Terörizm.

Kaynakça

- Altundaş, A. K. (2023, Aralık). KBRN Kiti Dağıtım Ağı Tasarımı Optimizasyonu İçin Eş Zamanlı Topla Dağıt Araç Rotalama Problemi Yaklaşımı,. SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi,(Cumhuriyetin Yüzüncü Yılı Özel Sayısı,), 171-196.
- Çalık Topuz, Z. (2024, Mart). İsrail'in Nükleer Belirsizlik Politikasının Orta Doğu'nun Güvenliğine Etkisi,. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi,, 12(1), 65-84. doi:10.14782/marmarasbd.1399942
- Ekmekcioğlu, A. A. (2023). Terörizm Ve Göç İlişkisi: Sınırdan Bir Bakış. İ. (. Karakaya içinde, Terörizmin El Kitabı Kavram, Tanım, Nedenleri, Tarihsel Süreci, Türleri, Mücadele Yöntemleri, (1. Basım b., s. 185-204). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ekşi, A. (2016, Şubat). KBRN Terörizminde Risk Değerlendirmesi ve Yönetimi,. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,, 9(42), 1489-98. 10 31, 2024 tarihinde www.sosyalarastirmalar.com adresinden alındı
- Gülkaya, S. (2022). Sivas İli Acil Servis Birimlerinin ve Buralarda Görev Yapan Hekim ve Diğer Sağlık Çalışanlarının Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer (KBRN) Vakalarına Hazırlık Durumlarının ve Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi (Uzmanlık Tezi). Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim

Dalı.

- Jo, D. G. (2007). Determinants of Nuclear Weapons Proliferation,. Journal of Conflict Resolution,, 51(1), 167-194. doi:Doi: 10.1177/002.200.2706296158
- Koçak Tufan, Z. (2020). Yükseköğretimde Kimyasal, Biyolojik, Radyoaktif Ve Nükleer Tehdit Ve Tehlikelere Karşı Savunma Çalışmaları. Yükseköğretim Kurulu . Ankara: KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer) Çalıştay II. KBRN Çalıştay Raporu, 17 Aralık 2020.
- Koçpınar, A. T. (2023). Devamlılık veya Değişim? Caydırıcılık ve NATO'nun Nükleer Stratejik Tutumu,. Savunma Bilimleri Dergisi,, 43(2), 313-330.
- Marrs TT, M. R. (2007). Chemical Warfare Agents: Toxicology and Treatment. (2nd Edition b.). John Wiley & Sons.
- Ortatatlı, M. (2019). Biyoterörizmde Olay Yeri Yönetimi İlkeleri,. II. Uluslararası Kbrn Kongresi “Yeni Çağda Kbrn Risklerini Yeniden Tanımlamak” 27-29 Kasım 2019 (s. 113-114). Ankara: İçişleri Bakanlığı AFAD.
- Ortatatlı, M. S. (2015). Terörizm Kapsamında Kimyasal, Biyolojik, Nükleer ve Radyasyona Bağlı Yaralanmaların Değerlendirilmesi,. Türkiye Klinikleri Adli Tıp, İnsan Sağlığını Tehdit Eden Terör Suçları Özel Sayı,, 1(2).
- Yavuz, C. I. (2001, Ekim). İşyerinde Kimyasallar,. Türk Tabipleri Birliği, Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi,, 33-39. 10 31, 2024 tarihinde <https://www.ttb.org.tr/MSG/dergi/ekim08/kimyasallar.pdf> adresinden alındı

Age Does Matter; A Review On Japan's Economic and Societal Security In The Context of Aging Population

Nezafet YEŞİL

Graduate Student

Social Sciences University of Ankara

Institute for Area Studies

Asian Studies Department

nezafet.yesil@student.asbu.edu.tr

Özet

Throughout history, states have equipped themselves with different types of power in order to have a leading role on the stage of history and at least to maintain their existence on that stage. With the Industrial Revolution and the two World Wars, states once again understood how important it was to be powerful in economic and societal terms and created various policies and politicians in this direction. While being powerful in economic and societal terms in general attracts attention, the real power underlying them - people power - is often ignored. Despite extraordinary technological and digital transformations, the size and structure of a state's population is still of greater importance. This research aims to explore how an aging population and declining birth rates—pressing issues faced by many developed nations—affect Japan, a country renowned for its remarkable technological, economic, and social advancements on the global stage. Could a society that is getting older day by day and has no expectation of a large young generation that will continue to follow behind actually pose a security vulnerability for the state? In the face of a world order changing in unpredictable directions, should not a state have an equally agile population that can cope with this change? In the face of the raising economic and societal security issues with the aging population, what impact will the record-low birth rate have on the working population rate and therefore on Japan's economic security in the long run? How do the aging population and record-low birth rates pose a vulnerability to Japan's identity in terms of societal security? By the empirical studies conducted in the Japanese context and information gathering activities from the 2018 Annual White Papers of Japan, IMF Country Report on Japan and the Statistical Yearbook 2024 of Statistics Bureau of Japan attempted to be strengthened by theoretical framework of Copenhagen School's sectoral security analysis, the research concludes that no matter how powerful Japan is economically and technologically, it depends on people power to maintain its existence and ensure its security, and the negative effects of the current situation expected to continue in the long run. At the final stage, this research aims to contribute to the previous researches and findings on this subject, from sectoral security aspects, specifically economic and societal security in the case of Japan.

Keywords: Japan, Economic Security, Societal Security, Population

Indonesia's Security: Correlation between Transnational Terrorism and Tourism

Brilliant Windy Khairunnisa

Master's Degree

Khazar University

Political and Social Sciences Faculty

International Relations and Diplomacy Department

brilliantwindyk@gmail.com

Özet

Indonesia is well known for its gorgeous tourism sectors within the countries, especially through its beaches and nature tourism spots, however, the existence of an archipelago country make it faces challenges to secure the country due to the fact that crime especially terrorism can cross and hide themselves as well as efficiently act their terror across the islands. Terrorism is analysed as a never-ending security case worldwide due to its unpredicted movement which leads to the traumatised of both the people and the nations as well as impacted by foreign policy established by the stakeholders. The developments of the digital era through Artificial Intelligence which can be a tool for terrorist acts also give more challenges to the nations to secure their countries. In this case, terrorism is identified as a transnational crime that is handled not only by one nationality but also in collaboration with other countries to support each other especially financially. This research is to investigate the relationship between the state of tourism in Indonesia and the transnational terrorism occurring in Asia and the Middle East, which poses a threat to Indonesia's security, particularly its reputation abroad. The exploratory qualitative research approach used in this study uses secondary data from an online literature review. According to the report, transnational terrorism occurring in Asia and the Middle East may make visitors less inclined to visit Indonesia because of its high tourism-related revenue. On the other hand, terrorism instances within the nation may cause other countries to doubt Indonesia's willingness to cooperate on certain agendas, particularly those linked to security.

Keywords: Correlation; Indonesia; Security; Transnational Terrorism; Tourism

Strategic Partnerships and Regional Power Dynamics In Kyrgyzstan's Energy Transition

Ersoy Yılmaz DINİZ

PhD Candidate

Istanbul Gelisim University

Institute of Graduate Studies

Department of Political Science and International Relations

ersoydiniz@gmail.com

Dilara Cansın KEÇİALAN

M.A

Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Institute of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration

dilarackecialan@gmail.com

Özet

This paper aims to analyze how regional power dynamics and strategic partnerships influence Kyrgyzstan's energy transition process. The shift to renewable energy seeks to enhance energy security and reduce carbon emissions for Kyrgyzstan and its neighboring Central Asian countries. Moreover, the impact of regional and global actors on this process is evaluated. Kyrgyzstan's rich water resources provide substantial potential for hydropower generation, a key advantage in its energy transition. However, the country must strengthen its renewable energy initiatives through regional collaborations and strategic partnerships.

China's "Belt and Road Initiative" has increased its influence in the region, while Russia continues to assert its traditional dominance through energy policies, both playing pivotal roles in Kyrgyzstan's energy transformation. Meanwhile, the European Union supports energy projects by offering financial and technical assistance. In this context, Kyrgyzstan's transition to renewable energy emerges as a significant factor in reshaping regional geopolitical dynamics.

This study employs a qualitative research methodology, analyzing Kyrgyzstan's strategic partnerships in the energy transition through data obtained from academic literature and official reports. The findings reveal Kyrgyzstan's hydropower potential while highlighting the growing influence of China and Russia in the region. Additionally, Kyrgyzstan has strengthened energy cooperation with neighboring countries such as Kazakhstan and Uzbekistan, actively contributing to regional power balances.

In conclusion, Kyrgyzstan's energy transition not only addresses national energy security but also drives shifts in regional power dynamics. Advancing renewable energy initiatives will position Kyrgyzstan more competitively in global energy markets.

Keywords: Kyrgyzstan, Energy, Energy transition, Strategic partnerships, Belt and Road Initiative

The Anatomy of Ethnic Conflict in Vietnam

Alex BUSHNELL

MA Student / Academic Assistant

Barcelona Institute of International Studies / Marmara University

Faculty of Arts and Sciences and the Centre for Population & Social Policies

Department of Sociology

alex.j.bushnell@gmail.com

Özet

Ethnic conflict in Vietnam has long been a complex and often neglected issue, influenced not only by historical tensions but also by the way domestic and international actors frame these conflicts. This paper explores how the framing of ethnic identity and conflict—through the lens of Oberschall's frame theory—has exacerbated tensions between the majority Kinh people (Viets) and minority ethnic groups, particularly the Montagnard, Nguoi Hoa, and Khmer-Krom communities. Drawing on these case studies, the paper investigates how multiple stakeholders manipulate "crisis" and "cooperation" frames to serve their political agendas. By framing certain ethnic groups as threats or allies, these actors influence public perceptions and escalate or de-escalate ethnic conflict.

Using primary and secondary sources, this research provides a fresh perspective on ethnic tensions by highlighting the role of framing in the formation and contestation of ethnic identities. It highlights how the political narrative surrounding ethnicity can shift from cooperation to crisis, driving both domestic and international actors to intervene in ways that further entrench division. This paper employs qualitative and historical analysis to examine the power dynamics influencing the framing of ethnic conflicts, highlighting their profound impact on national unity and stability in Vietnam's multi-ethnic society.

The findings challenge conventional understandings of ethnic conflict and offer valuable insights for policymakers seeking to address ethnic tensions, particularly in countries with diverse ethnic landscapes. This paper contributes to the ongoing debate about the role of framing in ethnic conflict and its impact on conflict resolution, shedding light on the political construction of ethnic struggles in Vietnam and beyond.

Keywords: Ethnic Conflict, Vietnam, Frame Theory, Ethnic Minorities, Montagnard, Khmer-Krom, Hoa People

Bibliography

Ang, Claudine. "Regionalism in Southern Narratives of Vietnamese History: The Case of the 'Southern Advance' [Nam Tiến]." *Journal of Vietnamese Studies* 8, no. 3 (2013): 1–26. <https://doi.org/10.1525/vs.2013.8.3.1>.

Chang, Pao-min. "The Sino-Vietnamese Dispute over the Ethnic Chinese." *The China Quarterly*, no. 90 (1982): 195–230. <http://www.jstor.org/stable/653567>.

Evans, Grant. "Internal Colonialism in the Central Highlands of Vietnam." *Sojourn*:

- Journal of Social Issues in Southeast Asia 33, no. S (2018): S30–60. <https://www.jstor.org/stable/26531807>.
- General Statistics Office, Completed Results of the 2019 Viet Nam Population and Housing Census § (2020).
- Guarascio, Francesco. “US Expects to Upgrade Vietnam Ties, Risks China Anger | Reuters.” Reuters, September 4, 2023. <https://www.reuters.com/world/us-expects-upgrade-vietnam-ties-risks-china-anger-2023-09-03/>.
- Joiner, Charles A. “Administration and Political Warfare in the Highlands.” Vietnam Perspectives 1, no. 2 (1965): 19–37. <http://www.jstor.org/stable/30182467>.
- Le, Huy, and Eugene Whong. “Vietnamese Police Clash with 100 Khmer Krom Farmers in Latest Land Dispute.” Radio Free Asia, October 11, 2020. <https://www.rfa.org/english/news/vietnam/khmer-krom-05112020160500.html>.
- McHale, Shawn. “Ethnicity, Violence, and Khmer-Vietnamese Relations: The Significance of the Lower Mekong Delta, 1757-1954.” The Journal of Asian Studies 72, no. 2 (2013): 367–90. <http://www.jstor.org/stable/43553182>.
- News, VOA. “Deadly Conflict in Vietnam’s Central Highlands Ramps up Persecution of Ethnic Minorities.” Voice of America, July 17, 2023. <https://www.voanews.com/a/deadly-conflict-in-vietnam-s-central-highlands-ramps-up-persecution-of-ethnic-minorities-/7183904.html>.
- Paul Isoart, Le Phnom Pene National Vietnamien: De independence Unitaire, Independence Fractionné (Paris: Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 1961), pp. 153-54.
- “Political System.” n.d. Vietnam.gov.vn. <https://vietnam.gov.vn/political-system-68959>.
- Pouvatchy, Joseph R. “Cambodian-Vietnamese Relations.” Asian Survey 26, no. 4 (1986): 440–51. <https://doi.org/10.2307/2644157>.
- World Bank. Rep. Implementation Completion and Results Report to the Socialist Republic of Vietnam for the VN - Central Highlands Poverty Reduction Scheme (CHPov)., 2020.
- Yin, Qingfei. “From a Line on Paper to a Line in Physical Reality: Joint State-Building at the Chinese-Vietnamese Border, 1954–1957.” Modern Asian Studies 54, no. 6 (2020): 1905–48. <https://doi.org/10.1017/s0026749x1800029x>.

Uluslararası Güvenlikte Yeni Teknolojiler: Yavaş ve Radikal Dönüşümler

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Doç.Dr.

Başkent Üniversitesi

İletişim Fakültesi

Halkla İlişkiler ve Tanıtım

krbilgin@baskent.edu.tr

Özet

21. yüzyılın başından bu yana gelişen teknolojiler, uluslararası güvenlik dinamiklerinde köklü değişikliklere yol açarak, devletlerin güvenlik stratejilerini hem yavaş ilerleyen hem de radikal nitelikte dönüşümlerle etkilemiştir. Siber güvenlik, veri analitiği ve yapay zekâ teknolojilerindeki ilerlemeler, güvenlik aktörlerinin adaptasyon kapasitelerini yavaş fakat istikrarlı bir biçimde güçlendirirken; otonom ve yarı otonom sistemler ile uzay teknolojileri gibi alanlardaki gelişmeler, yarattıkları radikal etkiler nedeniyle hızlı ve dinamik tepkiler gerektiren yeni güvenlik paradigmalarını ortaya çıkarmışlardır.

Teknolojinin devletlerin güvenlik stratejileri üzerindeki etkisi, yalnızca ulusal güvenlik politikalarını değil, aynı zamanda ekonomi, eğitim ve benzeri diğer ulusal politikalarını da doğrudan dönüştürmektedir. Teknolojik gelişmeler, güvenlik alanındaki yeniliklerin yanı sıra, ekonomik yapıyı yeniden şekillendirmekte, eğitim politikalarında yeni becerilere yönelik talepleri artırmakta ve genel olarak devletlerin yönetim ve politika yapma süreçlerinde köklü değişiklikler yaratmaktadır. Yapay zekâ destekli gözetim sistemleri, büyük veri analitiği ve otonom silah sistemleri gibi unsurlar, devletlerin tehditlere karşı daha hızlı ve etkin yanıt verebilmesine olanak sağlamaktadır. Ancak, bu durum beraberinde yeni riskler de getirmektedir. Özellikle insan denetiminin sınırlı olduğu sistemlerin kullanımı, silahlı çatışmaların kontrol edilemez boyutlara ulaşması gibi stratejik riskleri ortaya çıkarmaktadır. Uluslararası sistem düzeyinde, yeni teknolojiler küresel güç dengelerini ve ittifak yapılarını dönüştürücü bir role sahiptir. Bu teknolojiler sayesinde askeri güç dengeleri yeniden tanımlanırken, stratejik ittifaklar ve devlet arası iş birliği alanları da etkilenmektedir. Aynı zamanda, devletlerin birbirlerine yönelik tehdit algılarını derinleşerek silahlanma yarışını tetiklenmektedir. Devlet ve toplum ilişkileri düzeyinde ise, güvenlik amaçlı teknolojik uygulamalar, devletlerin vatandaşlarına yönelik gözetim ve veri toplama faaliyetlerini artırarak bireysel özgürlükler ve güvenlik ikilemi arasında yeni bir denge arayışını gündeme getirmektedir. Özellikle otoriter rejimlerde, bu teknolojilerin toplumsal kontrol mekanizmalarını güçlendiren araçlara dönüştüğü gözlemlenmektedir.

Bu kapsamda, çalışmada, teknolojinin güvenlik stratejilerindeki dönüştürücü etkisi, yeni teknolojilerin uluslararası güvenlik üzerindeki etkileri uluslararası sistem, devletlerin güvenlik stratejileri ve devlet-toplum ilişkileri olmak üzere üç temel analiz düzeyinde ele

alınacaktır. Ayrıca çalışmayla teknolojiye dayalı yaşanan yavaş ve radikal dönüşümlerin barış ve istikrar üzerindeki etkilerini tartışmaya açmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, uluslararası güvenlik, strateji

Barış Süreçlerinde Yeniden Yapılandırma Süreci: Teoriden Uygulamaya

Abdullah Gökhan YAŞA

Öğr. Gör.

Ankara Üniversitesi

AYAŞ MYO

Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

agyasa@ankara.edu.tr

Özet

Söz konusu çalışma, çatışma sonrası toplumların yeniden yapılandırılması ve kalıcı barışın inşası için uygulanan süreçlerin teorik ve pratik yönlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada öncelikle barış inşası ve yeniden yapılandırma kavramlarının tanımlanması yapılacaktır. Ardından, çatışma sonrası toplumların yeniden yapılandırılması ve kalıcı barış inşası için kullanılan modellerin teorik ve uygulamalı yönleri incelenecektir.

Yeniden yapılandırma çalışmaları yahut faaliyetleri, çatışma sonrası süreçlerde sadece çatışmasızlığın ya da silahsızlığın temininden öte, toplumların istikrara kavuşmasını sağlamak, sürdürülebilir bir barış ortamına ulaşabilmek ve çatışmaların tekrarlanmasını önlemek için yapılan girişimleri kapsamaktadır. Ele alınan süreç, ekonomik, siyasi ve toplumsal yapıları yeniden düzenlemeyi hedeflerken aynı zamanda bireyler ve topluluklar arasındaki güven bağını da yeniden sağlamayı amaç edinmektedir. Bununla birlikte kurumların yeniden inşasını, altyapının yeniden tesisini ve hukukun üstünlüğünü sağlamayı da amaçlamaktadır.

Söz konusu perspektiften değerlendirildiğinde, barış inşasının birincil amacı, çatışmanın yarattığı yıkıcı sonuçların izlerini silmekle birlikte, aynı zamanda toplumsal yaraları onarmak ve yeni çatışma ortamlarının doğmamasını sağlamak üzerine şekillenmektedir. Bu bakımdan temel ihtiyaçlara erişimin temin edilmesi, eğitim olanaklarının genişletilmesi, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, güvenli yaşam alanlarının inşası ve gelecek kaygısı ile belirsizliklerin giderilmesi gibi faaliyetler de oldukça önem kazanmaktadır.

Adil yargılama süreçlerinin sağlanmasıyla birlikte uzlaş mekanizmalarını güçlendirmek ve diyalog ortamlarının oluşturulması, toplumsal barış için de önemli kabul edilmektedir. Barış inşasının ve yeniden yapılandırmanın başarısı, sürecin kapsayıcılık, sorumluluk ve sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı olarak devam ettirilmesiyle büyük ölçüde ilişkilidir.

Barışın sağlanması yalnızca çatışmanın sona ermesi ile mümkün olmamakta, aynı zamanda çatışmanın ortaya çıkardığı sorunların çözülmesi ve toplumun her bir üyesinin bu yeni düzende güvende ve saygı gören bireyler olarak hissetmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda yeniden inşa süreçlerinde toplumsal barış, huzur ve

güvenliğin temel ilkeler olduğu da görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Barış İnşası, Yeniden Yapılandırma, Barış, Güvenlik, İstikrar

Yolunu ve Yönünü Arayan Yeni Bir Çatışma Çözümü Süreci

Yakup Şahin

Dr. Öğretim Üyesi

Mersin Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

sahinyakup33@gmail.com

Özet

Türkiye Ekim 2024’ün başıyla birlikte Kürt meselesinin çözümü bağlamında yeniden bir süreç tartışması yaşanmaya başlanmıştır. Hararetili biçimde tartışılmayan başlayan böyle bir olası süreç için bir şeyler söylemek için çok erken olsa da bu çalışmada “Çatışma Çözümü” ve “Terörizm” literatürü ve önceki süreçler ele alınarak bu yeni arayışın arka planı, motivasyonları, olası ihtimaller ve riskler tartışılacaktır. Bu yeni sürecin arka planında küresel, bölgesel ve ülke içi dönüşümlerin yansıması neticesinde başladığı iddia değerlendirilecektir.

Terörizmle mücadele süreçleri içinde birçok yöntemi barındıran, çok etkenli ve kompleks yöntemlerdir. Terörizmle mücadele bağlamında terör örgütleriyle görüşülüp görüşülmemesi konusunda derinlikli tartışmalar bulunmaktadır.

Şimdiye kadar 13 benzer süreç ve süreç girişimi yaşandığı iddia edilse de 2009’da başlayan ve “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” olarak nitelenen ve 2013’te başlayıp “Çözüm Süreci” olarak tanımlanan süreçler karar vericiler tarafından kamuoyu önünde açıklandığı için elimizde somut veri olarak bulunmaktadır. Çalışmada terörizmle mücadelenin ne olduğu hangi araçların nasıl kullanıldığı ele alınacak daha sonra ise terör örgütleriyle görüşmelerin yapılıp yapılmaması ikilemi üzerine tartışmalara değinilecektir. Bu minvalde de Türkiye’nin terör örgütü PKK ile mücadelesinin askeri ve polisiye yöntemlerinin yanında başka bir yanı olan yapısal öğeler ve görüşme süreçleri karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır. “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” ile “Çözüm Süreci” olarak nitelenen süreçlerin öncesi, o süreçleri doğuran öğeler ve süreçler ele alınacaktır. Çalışmada özellikle “Çözüm Sürecinin” iki ayağı olduğu iddiası savunulacaktır. Bunlardan biri sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal öğeleri kapsayan yapısal araçlarken diğeri ise gayri resmi olarak söylem bazında işlenen ortak “kimlik” politikasıdır. Çalışma bu varsayım çerçevesinde süreçleri ele alarak tartışacak, başlama ihtimali tartışılan sürece dair varsayımlar ele alınacaktır. Olası süreç için bir şey iddia etmek çok erken olsa da çatışma çözümü literatürü, önceki süreçler ve mevcut konjonktür ele alındığında şu sonuçlara varılabilir. İçeride geçmişte benzer süreçlere en sert tepkileri gösteren Milliyetçi partiler aktif destek vermekte, ana muhalefet partisi de olumsuz yaklaşmamaktadır. Güvenlik perspektifi çerçevesinde bakıldığında devlet çok büyük bir üstünlükle PKK’nın hareket kabiliyetini çok ciddi sınırlandırmıştır. Bölgesel ve küresel gelişmelerin önemli dönüştürücülüğü beklenmektedir.

Sonuç olarak küresel, bölgesel ve iç politik dönüşümlerin de etkisiyle başlayacağı iddia

edilen bu yeni sürecin öncekilerden farkı, ortak yönleri olası riskleri ve beklentileri çatışma çözümü tartışmaları çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma Çözümü, Terörizm, Kürt Meselesi

Rusya-Ukrayna Savaşı Bağlamında Ukrayna'nın Söylemlerinin Eleştirel Jeopolitik Açısından İncelenmesi

İrem Efnan ÖKSÜZ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İİBF

Uluslararası İlişkiler

irem.oksuz@ogr.hbv.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Rusya-Ukrayna Savaşı süresince Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski'nin eleştirel jeopolitik perspektifinden söylemleri incelemektedir. Çalışmanın kuramsal çerçevesi, uluslararası ilişkilerde, belirli coğrafyaların liderlerin söylemleri ile nasıl tanımlandığının ve bu coğrafyaların nasıl kimliklendirildiğinin eleştirel jeopolitik perspektiften analizini kapsamaktadır. Metodolojik olarak, Zelenski'nin uluslararası platformlarda ve ulusal bağlamda yaptığı açıklamalar, jeopolitik strateji, uluslararası güvenlik ve ulusal kimlik boyutlarında söylem analizine tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında zirve konuşmaları, uluslararası raporlar, medya içerikleri ve Ukrayna Cumhurbaşkanlığı resmî açıklamaları kullanılmıştır. Zelenski'nin söylemleri; Ukrayna'nın Avrupa-Atlantik entegrasyonu, enerji güvenliği ve uluslararası toplumdan destek arayışları gibi stratejik hedefler doğrultusunda şekillenmiştir. Bu söylemler, yalnızca Ukrayna'nın güvenlik ve egemenlik mücadelesini anlamak açısından değil, aynı zamanda Avrupa güvenliği ve uluslararası hukukun korunması açısından da kritik bir öneme sahiptir. Çalışma, Zelenski'nin liderlik söylemlerinin uluslararası ilişkiler disiplininde lider-karar alma süreçleri, jeopolitik konumlandırma ve kriz yönetimi gibi alanlarda nasıl kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bulgular, lider söylemlerinin yalnızca iç politikaya değil, uluslararası toplumu mobilize etme potansiyeline de sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Volodimir Zelenski, Jeopolitik Söylem, Eleştirel Jeopolitik, Avrupa-Atlantik Entegrasyonu.

Rusya'nın Ukrayna Politikalarının Eleştirel Jeopolitik Perspektiften İncelenmesi: Vladimir Putin Dönemi

İrem KILIÇ ALTUN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

kilic.irmm@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna'ya yönelik söylemlerini eleştirel bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma, Rusya'nın 2014 yılında Kırım'a askeri müdahalesiyle başlayan ve günümüze kadar olan süreçte, Rusya Devlet Başkanı'nın özellikle jeopolitik temelli söylemlerini ele alacaktır. Bu bağlamda çalışma, Putin'in 2014 yılında Kırım'ın statüsüne ilişkin yapılan referandumun ardından Meclis'te yaptığı konuşmayı, kendisi tarafından kaleme alınan "Ruslarla Ukraynalıların Tarihi Birliği Hakkında" başlıklı makalesini, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlamasından itibaren yaptığı ulusa sesleniş konuşmalarını ve Ukrayna'ya yönelik yaptığı çeşitli konuşmaları kapsamaktadır. Çalışma, Putin'in söylemlerinde yer alan tarihsel, kültürel ve güvenlikle ilgili temaları ortaya koyarak, bu söylemlerin eylemleri meşrulaştırma ve uluslararası kamuoyunu etkileme çabasını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışmada, coğrafyanın ve jeopolitik anlatıların Uluslararası İlişkiler disiplini içerisindeki yerini sorgulayan, jeopolitik çalışmaların bilgi-iktidar ilişkisi çerçevesinde nasıl üretildiğini ortaya koyan eleştirel jeopolitik yaklaşım kullanılacaktır. Putin'in söylemlerinde kullanılan tarihsel referansların ve jeopolitik anlatıların Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik politikaları bağlamında nasıl araçsallaştırıldığı açıklanmaya çalışılacaktır. Putin'in söylemlerinde özellikle tarihsel referanslar sıkça yer almakta olup, bu tarihi söylemlerin Rusya'nın dış politikası ve Ukrayna'ya yönelik hamlelerindeki etkisi de değerlendirilecektir. Putin'in söylemlerinde özellikle Rusya ve Ukrayna halklarının ortak tarihi geçmişlerine sıkça vurgu yapılmaktadır. Putin, Sovyetler Birliği'nin özellikle Kruşçev dönemindeki Ukrayna politikalarını eleştirerek, günümüz Ukrayna'sını sınırları yapay olarak belirlenen bir Sovyet ürünü olarak değerlendirmektedir. Bu sebeple, Rusya Devlet Başkanı Putin'in Ukrayna'ya tarihsel temelli jeopolitik bakışının, Ukrayna politikalarında belirleyici olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple çalışma, Putin'in söylemlerinde sıklıkla vurgulanan tarihsel ve kültürel bağların, Rusya- Ukrayna ilişkilerindeki rolü incelenerek, bu söylemlerin ilişkilerin dinamiklerini nasıl şekillendirdiği değerlendirilecektir. Bu çerçevede çalışma, tarihsel ve jeopolitik unsurların Rusya-Ukrayna ilişkilerinde nasıl bir anlam kazandığını açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vladimir Putin, Rusya, Ukrayna, Eleştirel Jeopolitik

Rusya'nın Ukrayna'ya Yönelik İşgal Girişiminde Avrasyacı Jeopolitiğin Eleştirel İncelemesi: Putin'in Söylemlerindeki Dini ve Mitolojik Unsurlar

Mehmet İŞCİ

Doktora Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset ve Sosyal Bilimler

mehmet.isci@ogr.hbv.edu.tr

Özet

2014'te başlayan, 2022'de ise Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişimiyle şiddetini arttıran Rusya-Ukrayna Savaşı, mevcut reel politik gerekçelerin dışında köklü bir tarihi geçmişe sahiptir. Bu hususun arka planında, iki devletin, toprak, millet, kimlik gibi kavramlara yönelik getirdiği farklı perspektiflerin çatışması yer almaktadır. Söz konusu perspektifler, siyasi liderlerin konuya ilişkin söylemlerinde ve daha kapsamlı bir misyon iddialarına ilişkin söylemlerinde kendini göstermektedir. Vladimir Putin de Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi karşısında hem Ukrayna özelinde hem de dini ve tarihsel misyon kapsamında dini ve mitolojik öğelere sıklıkla vurgu yapmaktadır. Rusya'da ortaya çıkışı I. Petro dönemine kadar götürülebilen, temelinde Ortodoksluğun olduğu bir Avrasyacılık, Putin'in söylemlerinde sezilebilmektedir. Avrasyacılık, Avrasya olarak tanımladıkları coğrafyanın kendine has özellikleri olan, toplumuyla, coğrafi özellikleriyle ayrı bir medeniyet olduğu iddiasındadır. Avrasyacılık bu bağlamda Çarlık Rusya ve Sovyetler Birliği'nin yıkılışı sonrası Rusya için yeni bir emperyalist ideoloji olarak tekrar gündeme gelmiştir. Avrasyacılığın temelleri incelendiğinde ise dini ve mitolojik unsurların yoğun olduğu görülmektedir. En nihayetinde Avrasyacılığın oluşumunda yoğun bir Ortodoksluk etkisi söz konusudur. Bu sebeple, Ortodoksluğun ve Keşiş Filofei'nin III. Vasili'ye gönderdiği mektup sonrası Rus toplumunun politik ve dini zihniyetinde yer edinen Rusya'nın III. Roma olduğu iddiası ve bu durumun getirdiği güç ve sorumluluklar, Rus siyasetinde önemli bir belirleyici konumundadır. Avrasyacıların, Rusya'nın ve Rusların temel unsuru olduğu Mesihçi bir imparatorluk tahayyülü ve buna bağlı olarak “Katechon” kavramı bu hususta öne çıkmaktadır. Rusya III. Roma olduğu iddiası doğrultusunda kendisini kutsanmış bir toplum ve buna bağlı olarak oluşan kutsal devlet anlayışıyla bir söylem inşasında olmuştur. Bu anlayışa göre Tanrı, Rusya'yı dünyanın sonunu getirmeye çalışan güçlere ve Deccal'e karşı bir “koruyucu” misyonuyla görevlendirmiştir. Bu anlayış dahilinde Deccal'in tarihsel süreçte farklı kimliklere bürünerek dünyayı tehdit ettiğini düşünen Avrasyacılar, günümüzde Atlantikçi güçlerin Ukrayna üzerinden oluşturduğu gerilimler üzerinden kendi inşa ettiği uluslararası sistemi muhafaza etmeye çalıştığını bununla birlikte kendi değerlerini empoze etme amacıyla olduğunu savunmaktadır. Nitekim Avrasyacılar küreselleşme ile birlikte Atlantikçi

güçlerin doğrudan geleneksel medeniyetlerin varlığını tehdit ettiğini iddia etmektedir. ABD'nin lideri olduğu Atlantikçi güçler "Küreselleşme" adı altında kendilerine ait, bütün çağdaş medeniyetlerin sahip olması gerektiğini düşündükleri değerleri, toplumlara yaşattıkları illüzyon ile empoze etmeye çalışarak geleneksel dinleri, kültürleri yok etmeyi hedeflemektedir. Bu inanç karşısında Rusya, tarihin daha önceki dönemlerinde olduğu gibi Deccal'i ve kıyameti engellemek için dini ve tarihsel misyonunun bir gerekliliği olarak Atlantikçi güçlere karşı mücadele etmek, onları yok etmek ve geleneksel medeniyetleri korumakla yükümlüdür. Putin'in özellikle Batı karşıtlığı içeren söylemlerinde Batı'nın kendi değerlerini dayattığına yönelik önemli itirazlar söz konusudur. Putin, Batı karşıtlığını inşa ederken esasında buna karşın koruyucu ve kurtarıcı bir Rusya'dan da bahsetmemektedir. Özellikle Ukrayna'nın eleştirel jeopolitik açıdan Avrasyacılık dahilinde nasıl yansıtıldığı ve nasıl konumlandırıldığı bu açıdan önemli bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Zira, Putin tarafından Ukrayna, Büyük Rusya'nın bir alt kolu olan, Büyük Rusya dahilinde gelişimini gerçekleştirmiş bir ülkedir. Günümüzde de bu iki ülkenin "tek bir tarihi ve manevi" alanın parçası olduğunu belirtmektedir. Buradaki maneviyat vurgusu Ortodoksluğun da yoğun şekilde hissedildiği bir durumdur. Ukrayna savaşı öncesinde, süresinde Putin'in söylemleri incelendiğinde Ukrayna'yı nasıl yansıttığı ve bu yansımalarla Avrasyacılığın Ortodoks temelli Mesihçi yapısı ile benzerlikler görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel jeopolitik, Avrasyacılık, Rusya, Ukrayna, Dugin

Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi ve İklim Göçü Krizi

Zeynep YILMAZ
Yüksek Lisans Öğrencisi
Bursa Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Enstitü
Uluslararası İlişkiler
zeyneppylmz7@gmail.com

Özet

Soğuk savaş sonrasında uluslararası sistemi tanımlamak için kullanılan “küresel köy” tanımı, göç olgusu konusunda da sistemin içindeki değişiklikleri işaret etmiştir. Uluslararası göç kavramı birçok nedenden etkilenen çok boyutlu bir olgu haline gelmiştir. Modern güvenlik teorilerinden olan Barış ve Çatışma Merkezi’nde çalışan düşünürler tarafından oluşturulan Kopenhag Okulu, güvenlik üzerine çalışmalar yapmıştır. Kopenhag Okulu düşünceleri, güvenlik çalışmalarına güvenliğe yönelik dert güç kullanılmadığı bir güvenliği savunmuştur ve bunun üzerine teorilerini kurmuşlardır. Barry Buzan, Ole Waever ve Jaap de Wilde’ın kurduğu Kopenhag Okulu, güvenliği geleneksel realizm algıladığı gibi olmadığını ve güvenliğin beş farklı noktada incelenmesini savunmuşlardır. Güvenliği incelerken askeri sorunların yüksek (high) politika; çevresel güvenlik, hastalıklar, göç ve iklim gibi konuları alçak (low) politika şeklinde incelemesine karşı çıkmışlardır. Güvenlik içerisinde askeri güvenliğin dışında kalan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların da incelenmesinin önemini ileri sürmüşlerdir. Kopenhag Okulu’nun belirlediği güvenlik içerisinde iklim değişikliğinden dolayı yaşanan göçler, güvenlik politikaları içinde iki farklı şekilde incelenmiştir. İklim göçmenlerinin tanımlanması ve entegrasyonu için politikalarının neler olacağının belirlenmesi, ikincisi ise iklim göçmenlerinin ulusal ve uluslararası güvenlik çerçevesinde tehdit olarak algılanmamasıdır. Küresel iklim değişikliğinin etkisinin artmasıyla artan göçler, insanlık tarihinin başından beri var olan bir durumdur. Değişen iklim koşulları ile göç arasındaki artan ilişki 21. yüzyılda yeni bir güvenlik tehdidi haline gelmiştir. Küresel iklim değişikliği buzulların erimesine, deniz seviyesinin artmasına, yağışların ve kuraklığın artmasından dolayı tarım arazilerinin verimliliğini kaybetmesi insanların hayatlarını idame ettirecek yerlere göç etmesine neden olmaktadır. İklim değişikliği sebebiyle göç etmek zorunda kalan insanların göç ettikleri ülkelerde kıt olan kaynakların paylaşılmasında, sosyal dengenin bozulması, küresel ve bölgesel yoksulluğun artmasına ve güvenliğin azalması neden olmaktadır. Küresel iklim değişikliği sebebiyle artan iklim göçleri konusunda devletlerin tek başlarına mücadele etmeleri istenilen sonucu ulaşılmasını sağlamamaktadır. Devletlerin sahip olduğu geleneksel güvenlik anlayışı ile iklim göçünü engellemeleri mümkün değildir. Devletlerin bu noktada modern güvenlik teorilerinden olan Kopenhag Okulu gibi güvenlik kavramına bireyi de ekleyerek daha geniş bir pencereden bakmalar gerekmektedir. Bununla birlikte, devletler ortaya çıkan bu güvenlik sorunu ile mücadele

etmeleri önemlidir. Devletler için güvenlik sorunu haline gelebilecek olan iklim göçleri için uluslararası düzeyde iklim politikalarını uygulamaları ve yenilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, sadece devletler değil uluslararası örgütlerin de katkısıyla devletlerin iş birliğini arttırmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelime: Kopenhag Okulu, Göç Güvenliği, İklim Göçü

Terör Örgütleri Açısından Biyoterörizmin Gıda Güvenliği Alanında Agroterörizm Risklerinin Değerlendirilmesi

Ebru ÇAVUŞ

Adli Bilimler Bilim Uzmanı/Yüksek Lisans

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Yüksek Lisans Öğrencisi

Ebru.cvs06@gmail.com

Özet

Biyoterörizmin tehdit boyutu küresel olarak tüm ülkeleri endişelendiren önemli bir tartışma alanını kapsamaktadır. Güvenlik perspektifi bağlamında incelenmesinde 11 Eylül 2001 terör saldırısından sonra devletler arası önemli güvenlik politikaları devreye alınmaya başlanmıştır (Gray, 2005; Pertekli, 2023). Bu çalışmada terör örgütü konjonktüründe biyoterörizm ve gıda güvenliğinin riskleri için genel bir çerçevesi belirlenmeye çalışılmış ve risk unsurlarının daha net somutlaştırma yoluyla gösterilmesi hedeflenmektedir. Biyoterörizm canlı organizmalarda üretilmesi kolay olan virüs, bakteri, mantar, toksin çeşitlerinin hedef olay için patojenlerin sistemli bir biçimde kullanılması, tahribat düzeyleri yüksek sonuçlara neden olmaktadır (Flora, 2019; Rathish, 2023; Frinking, 2016). Bu patojenler biyolojik silah olarak gıda alanında terör örgütlerinin hedeflediği amaçları için veba, çiçek, şarbon veya farklı başka mikroorganizmaların kullanılması insanlara, hayvanlara ve bitkilere zarar vermesinin altında yatan nedenler genellikle istekleri doğrultusunda politik ve sosyal tahribatlar bırakmak için tercih etmektedirler (Flora, 2019; Kaya, 2020; Suk, 2011). Çalışmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması için yöntemsel olarak ikincil veri kaynakları geniş taraması yapılmıştır. Araştırmada, biyoterörizm ve agroterörizmin nasıl önlenebileceği ve gıda güvenliği risklerinin nasıl bertaraf edilebileceği sorularına çözüm aranacaktır. Biyolojik ajanların silah olarak kullanılabilmesi, bu ajanların çoğunun doğada bulunan mikroorganizmalar olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, mikrobiyoloji ve genetik alanlarındaki teknolojik gelişmeler, düşük maliyetle üretim imkânı, etkilerinin geç fark edilmesi ve çevre şartlarına dayanıklılıkları, terör örgütlerinin bu ajanlara ilgisini artırmıştır (Kaya, 2020; Özgür, 2006; Erdurmaz, 2003; Suk, 2011; Keleş, 2014). Çalışmanın tartışma boyutu ele alındığında; ulusal ve uluslararası açıdan gıda güvenliği sorunlarına neden olabilecek biyoterörizm kapsamındaki konular terör ve suç örgütlerinin hareket alanları için farklı yöntemsel stratejilere yönelmesine neden olmuştur. Şarbon hastalığının ana etken unsuru *Bacillus anthracis* sporlarının çevre şartlarında ve toprak içerisinde uzun sürelerde canlılıklarını sürdürebilmesi, biyoterörizm için su kaynaklarına ve gıda yollu saldırılarını düzenleyebilmesine zemin oluşturmaktadır. (Kadanalı A, 2019). Örneğin, şarbon sporlarını barındıran zarfların kurumlara yollanması, Rajneeh tarikâtı üyelerinin ABD’de farklı restoranlarda gıda içeriklerine *salmonella* spp. bulaştırması, Michigan eyaletinde yer alan bir süpermarkette çalışan personelin

kıymaların içerisinde nikotin katması olumsuz etkiler oluşturmıştır (Özer, 2015). Gıda güvenliği açısından deli dana hastalığı, şap virüsü, mavidil virüsü, kuş gribi gibi diğer gıda alanında risk oluşturabilecek unsurların terör örgütleri için biyoterör alanında kullanmalarına ilişkin risklerini daima dikkatli izlenmesi gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır (Kızılırmak Esmer, 2015). Biyoterörizm ve gıda güvenliğiyle ilgili öneriler; küresel boyutta etkili olan biyoterörizmin gıda güvenliği açısından oluşturduğu risklerin önleneye bilirliliği için Biyolojik Silahlar Sözleşmesi'nin devletler arasında iş birliği yapılarak tekrar düzenlemelerin yapılması ve kapsam alanları genişletilmesi gerekmektedir. Biyolojik silahların sınıflandırılmasının gıda güvenliği açısından risklerinin ve etkisel çevre-canlı tahribatlarının net biçimde oluşturulması gerekmektedir. Nitekim savunma sanayileri ve teknolojik gelişmeler her ne kadar önemli olsa da insanlığın hayatını devam ettirebilmesi için gıda kaynakları en önemli alanı oluşturmaktadır. Sonuç olarak biyoterörizm, yüzyıllardır kendini unutturmayan bir tehdit olarak, tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de tamamen sona erdirilmesi mümkün olmayan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzyıllardır biyolojik ajanların kullanıldığı farklı vakaların olması ve kendini daima güncelleyen biyolojik silahların gıda güvenliği açısından kullanılmasının çok zor olmadığı görülmektedir. Zira terör örgütleri ile mücadelenin sadece hedef ülke ile sınırlandırılmasının bir çözüm olmayacağı karşılıklı devletlerin birlikte hareket etmeleriyle biyoterörizm faaliyetlerinin gıda güvenliği açısından riskleri azaltılabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyoterörizm, Agrotörörizm, Biyolojik Silahlar, Gıda Güvenliği, Terörizm,

Kaynakça

- Erdurmaz, S. (2003). Ortadoğu'daki Kitle İmha Silahları, Silahların Kontrolü ve Türkiye. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Flora, S. P. (2019). Handbook on Biological Warfare Preparedness, (1. baskı b.). (E. S. Pachauri, Dü.) Cambridge: Academic Press.
- Frinking, E. S. (2016). The Increasing Threat of Biological Weapons Handle With Sufficient and Proportionate Care. The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS). 11 09, 2024 tarihinde https://hcss.nl/wp-content/uploads/2017/02/Threat-and-Care-of-BWdef4eversie_0.pdf adresinden alındı
- Gray, C. S. (2005). Another Bloody Century: Future Warfare,. London:Weidenfeld & Nicolson.
- Kadanalı A, Ö. A. (2019). Şarbon: Modern Çağda Kendini Unutturmayan Hastalık,. Klimik Dergisi,, 32(3), 222-228. doi:DOI: 10.5152/kd.2019.66
- Kaya, H. E. (2020, Haziran). Uluslararası Güvenlikte Bir Tehdit Unsuru Olarak Biyolojik Silahlar,. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,, 13(71).

www.sosyalarastirmalar.com adresinden alındı

- Keleş, Ş. (2014). Biyoetik Açısından Biyoterörizm. Türkiye Biyoetik Dergisi, 1(4), 188-197.
- Kızıllırmak Esmer, Ö. Y. (2015). Gıda Güvenliğinin Sağlanmasında Radyo Frekanslı Tanımlama Teknolojisinin Rolü,. Akademik Gıda, 13(1), 72-80. <http://www.academicfoodjournal.com> adresinden alındı
- Özer, B. (2015). Gıda Sanayindeki Hijyenik Öncelikler,. Teskon 2015 / Soğutma Teknolojileri Sempozyumu/12. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongres, 8-11 Nisan 2015, (s. 767-774). İzmir.
- Özgür, S. (2006). Geleceğe Yönelen Tehdit Kitle İmha Silahları. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Pertekli, M. M. (2023). Uluslararası Örgütlerin Küresel Sağlık Güvenliğinde Belirsiz Etkisi: D-8 (Developing Eight) Örneği. Journal of Academic Value Studies,, 9(2), 152-161. doi:<http://dx.doi.org/10.29228/javs.69823>
- Rathish, B. P. (2023, March 27). Comprehensive Review of Bioterrorism-StatPearls Publishing. National Institutes of Health (NIH). 11 09, 2024 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK570614/> adresinden alındı
- Suk, J. E. (2011, January). Dual-Use Research and Technological Diffusion: Reconsidering the Bioterrorism Threat Spectrum. Plos Pathogens, 7(1 : e1001253), 1-4. doi:<https://doi.org/10.1371/journal.ppat.1001253>

Ölümçül Otonom Silah Sistemlerinin Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Selin ERKUL ÇAY

Doktor Araştırma Görevlisi

Akdeniz Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

selinerkul@akdeniz.edu.tr

Özet

Uluslararası güvenlik açısından değerlendirildiğinde otonom silah sistemlerinin çatışmalar sırasında kullanımlarının uzun vadeli sonuçlar doğuracağı beklenmektedir. Uluslararası ilişkilerde daha fazla barış ve güvenliğe mi yol açacakları yoksa küresel ve bölgesel düzeyde istikrarsızlık faktörünü mü temsil edecekleri sorusu tartışılmaya devam etmektedir. Öncelikle ölümçül kuvvet kullanma ve öldürme kararının otonom bir sisteme devredilecek olması insan yaşamının değerini azaltacaktır. Sistemlerin uluslararası güvenliğe etkileri, savaş alanını genişletecek olmaları başta olmak üzere; teknolojinin hızlı yayılması, devlet-dışı aktörlerin bu sistemleri elde etmesinin kolaylaşması ve kontrol edilemeyecek olmaları gibi birtakım riskler barındırmaktadır. Bu durum uluslararası sistemi istikrarsızlaştırma potansiyeli olan bir dinamik ortaya çıkarmaktadır. Gevşek bir şekilde organize edilmiş, gizli faaliyet gösteren devlet dışı aktörlerin gerçekleştireceği terör saldırıları olasılığı kesin olmakla birlikte; bir sonraki saldırının hedefi, zamanı ve yerinin tahmin edilebilmesi oldukça güç olacaktır. Çatışmanın başlaması, tırmanması ve savaşın sona ermesi üzerinde daha az insan kontrolü olması, savaşları daha uzun ve daha yıkıcı hale getirme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle sistemlerin istikrarı bozucu etkiye sahip olmalarına odaklanmak gerekecektir. Bu silahların savaşın değişen doğasına giderek daha uyumsuz olmaları yeni bir gerçeklik inşa etmektedir. İlk saldırı bir devlet tarafından değil, devlet dışı silahlı aktörler tarafından da tetiklenebilir. Bu durum otonom sistemlerin güvenlik risklerini arttırmaktadır. Bu silah sistemlerinin insani muhakeme ve merhametten yoksun olmaları nedeniyle uluslararası insancıl hukukun kasıtlı ihlalleri riskini artıracak ve asimetrik savaş şiddetlendireceği de iddia edilmektedir. Sistemlerin hızlı yayılma riskinin silahlılanma yarışına yol açabileceği endişesi de dile getirilmektedir. Bu durum bölgesel ve küresel dengelerin değişmesi ve stratejik istikrara meydan okuma anlamına gelebilir. Ayrıca silahsızlanma ve silahların yayılmasını önleme konusundaki genel ilerlemeyi olumsuz etkileyebilirler. Askeri faaliyeti başlatma ve çatışma sayısını artırma savaşa eşliğini düşürebilir, teknolojinin hızlı yayılması sonucu sistemler devlet dışı aktörlerin eline geçebilir ve terörizm riskini potansiyel olarak artırabilirler. Tüm bu nedenlerle otonom silah sistemlerinin uluslararası barış ve güvenliğe tehdit olduğu genel görüşü hâkimdir.

Anahtar Kelimeler: Otonom Silah Sistemleri, Silahlılanma Yarışı, Güvenlik Riskleri

Kaynakça

- “International Humanitarian Law and New Weapon Technologies”, 34th Round Table on current issues of international humanitarian law, San Remo, 8–10 September 2011, Keynote Dr Jakob Kellenberger, ICRC President, s. 810. <https://international-review.icrc.org/articles/international-humanitarian-law-and-new-weapon-technologies-34th-round-table-current-issues> (Erişim Tarihi: 9 şubat 2021).
- Adrian Pecotic, “Whoever Predicts the Future Will Win the AI Arms Race”, 5 March 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/03/05/whoever-predicts-the-future-correctly-will-win-the-ai-arms-race-russia-china-united-states-artificial-intelligence-defense/>(Erişim Tarihi: 6 Mayıs 2021).
- Alper Kendi, “Yapay Zekâ ve Silahlı Kuvvetlere Etkisi”, Trend Analizi şubat 2018, STM TeknolojikDüşünmeMerkezi, [ttps://thinktech.stm.com.tr/uploads/raporlar/pdf/82201817487266_stm_yapayzeka_silahlikuvvetler.pdf](https://thinktech.stm.com.tr/uploads/raporlar/pdf/82201817487266_stm_yapayzeka_silahlikuvvetler.pdf), (Erişim Tarihi: 16 şubat 2020).
- Amitai Etzioni& Oren Etzioni, “Pros and Cons of Autoums Weapon Systems”, Military Review,May-June2017,ss.72-81, <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/May-June-2017/Pros-and-Cons-of-Autonomous-Weapons-Systems/> (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2020).
- Andrew Grice, “Syria crisis: The British public has its say as two-thirds oppose strikes”, Independent, 3 Eylül 2013, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/syria-crisis-the-british-public-has-its-say-as-two-thirds-opposestrikes-8795319.html> (Erişim Tarihi: 6 Eylül 2021).
- Charles Trumbul, “Potential Military Applications of Advanced Technology”, First Session of the Group of Governmental Experts on Lethal Autonomous Weapons Systems, Geneva, March 25, 2019, <https://geneva.usmission.gov/2019/03/26/u-s-statement-on-laws-potential-military-applications-of-advanced-technology/> (Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2021).
- David Francis, “How a New Army of Robots Can Cut the Defense Budget”, The Fiscal Time, 2 Nisan 2013, <https://www.thefiscaltimes.com/Articles/2013/04/02/How-a-New-Army-of-Robots-Can-Cut-the-Defense-Budget>, (Erişim Tarihi: 21 Ekim 2020).
- Department of Defense Directive 3000.09 Autonomy in Weapon Systems, 21 Kasım 2012, <https://www.hsdl.org/?abstract&did=726163>, (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2019).

- DeSon, Jason S. “Automating the right stuff? The hidden ramifications of ensuring autonomous aerial weapon systems comply with International Humanitarian Law”, *Air Force Law Review*, Vol. 72, Spring 2015, ss.85-122, (Erişim Tarihi: 28 Ekim 2020).
- Dictionary of Military and Associated Terms, US Department of Defense, 2005 <https://www.thefreedictionary.com/force+multiplier> (Erişim Tarihi: 28 Ekim 2020).
- Human Rights Watch, “What are the potential benefits of fully autonomous weapons? Q & A on Fully Autonomous Weapons”, 21 October 2013, <http://www.hrw.org/news/2013/10/21/qa-fully-autonomous-weapons> (Erişim Tarihi: 20 Ocak 2021).
- Ingvild Bode, Hendrik Huelss, “Why “stupid” machines matter: Autonomous weapons and shifting norms”, 12 October 2017, *Bulletin of the Atomic Scientists*, <https://thebulletin.org/2017/10/why-stupid-machines-matter-autonomous-weapons-and-shifting-norms/> (Erişim Tarihi: 20 Nisan 2021).
- Jacob Kellenberger, “International Humanitarian Law and New Weapon Technologies”, the 34th Round Table on Current Issues of International Humanitarian Law in San Remo, 8 September, 2011, ss. 809-813.
- James Vincent, “Putin Says The Nation That Leads In AI ‘Will Be The Ruler Of The World’”, *The Verge*, 4 September 2017, <https://www.theverge.com/2017/9/4/16251226/russia-ai-putin-rule-the-world> (Erişim Tarihi: 29 Mart 2022).
- Jeffrey S. Thurnher, “Examining Autonomous Weapon Systems from a Law of Armed Conflict Perspective”, (Ed.) Hitoshi Nasu & Robert McLaughlin, *New Technologies and the Law of Armed Conflict*, June 2013, ss.1-15.
- Jeffrey S. Thurnher, “Examining Autonomous Weapon Systems from a Law of Armed Conflict Perspective”, (Ed.) Hitoshi Nasu & Robert McLaughlin, *New Technologies and the Law of Armed Conflict*, June 2013, ss.1-15.
- Jeffrey S. Thurnher, “No one at the controls legal implications of fully autonomous targeting”, *Joint Force Quarterly*, Issue 67, 4th Quarter 2012, ss.77-84.
- Jeremy Scahill, “The Assassination Complex”, *The Drone Papers*, Article No:1, *The Intercept*, 15 Ekim 2015, <https://theintercept.com/drone-papers/the-assassination-complex/> (Erişim Tarihi: 20 Ekim 2021).
- Kenneth Anderson and Matthew Waxman, *Law and Ethics for Autonomous Weapon Systems Why a Ban Won’t Work and How the Laws of War Can*, Columbia Public Law Research Paper, American University Washington College of Law Research Paper No. 2013-11, ss.1-32.

- Kenneth Anderson, Daniel Reisner and Matthew Waxman, “Adapting The Law of Armed Conflict to Autonomous Weapon Systems”, *International Law Studies*, Vol:90, 386, 2014, ss.386-411.
- Markus Wagner, “The Dehumanization of International Humanitarian Law: Legal, Ethical and Political Implications of Autonomous Weapon Systems”, *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, Vol.47, 2014, ss.1371-1424.
- Michael N. Schmitt, & Jeffrey Thurnher, “‘Out of the Loop’: Autonomous Weapon Systems and the Law of Armed Conflict,” *Harvard National Security Journal*, Volume:4 (2), 2013, ss.231-281.
- Mike Guetlein, “Lethal Autonomous Weapons-Ethical and Doctrinal Implications”, Report Documentation Page, Naval War College, 14 February 2005, <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a464896.pdf> (Erişim Tarihi: 12 Ocak 2020).
- Patrick Tucker, “Every Country will have Armed Drones within 10 Years, Defense One, 6 Mayıs 2014, <https://www.defenseone.com/technology/2014/05/every-country-will-have-armed-drones-within-ten-years/83878/> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2020).
- Paul Scharre, “İnsansız Ordular: Katil Robotlar, Otonom Silahlar ve Makine Savaşları”, *Kronik Kitap*, 1. Baskı, Kasım 2020, İstanbul.
- Paul Scharre, “Robotics on the Battlefield Part I: Range, Persistence and Daring”, 21 Mayıs 2014, Center for a New American Security, ss.1-54.
- Paul Scharre, “Robotics on the Battlefield Part I: Range, Persistence and Daring”, 21 Mayıs 2014, Center for a New American Security, ss.1-54.
- Peter W. Singer, “Robotik Savaş 21.Yüzyıldaki Robotik Devrim”, Buzdağı Yayınevi, 2015, Ankara, Çev. Murat Erdemir, Tüba Erem Erdemir.
- Peter.W. Singer,” Robots at War: The New Battlefield”, 23 January 2009, The Wilson Quarterly,<https://www.wilsonquarterly.com/quarterly/winter-2009-robots-at-war/robots-at-war-the-new-battlefield/>, (Erişim Tarihi: 14 Nisan 2021).
- Ray Acheson, “Editorial: The imperative of preventing autonomous violence”, *Reaching Critical Will*, 13 July 2021, CCW Report, Vol. 9, No. 1.
- Report of the 2015 Informal Meeting of Experts on Lethal Autonomous Weapons Systems (LAWS),12–13November2015, <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/ccw/2015/meeting-experts-laws/Documents/Report.pdf> ss.1-23, ss.1-23.
- Report of the Defense Science Board Summer Study on Autonomy, June 2016, ss.11-13. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1017790.pdf> (erişim Tarihi: 19 Mart 2022).

- Ronald Arkin, "Governing Lethal Behavior: Embedding Ethics in a Hybrid Deliberative/Reactive Robot Architecture", Georgia Institute of Technology GVU Technical Report GIT-GVU-07-11, 2007, ss.1-117.
- Ronald C. Arkin, "Ethical Robots in Warfare", IEEE Technology and Society Magazine, Volume: 28, Issue: 1, Spring 2009, <https://ieeexplore.ieee.org/document/4799405> (Erişim Tarihi: 4 Nisan 2021).
- Ronald C. Arkin, "Ethical Robots in Warfare", IEEE Technology and Society Magazine, Vol.28, No. 1, Spring 2009, ss.30-33.
- Ronald C. Arkin, "The Case for Ethical Autonomy in Unmanned Systems", Journal of MilitaryEthics,2010,Vol.9,Issue:4,ss.332-341. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15027570.2010.536402>
- Ryan Jenkins, "The Ethics of Killer Robots",23 July 2014, E-International Relations, <https://www.e-ir.info/2014/07/23/the-ethics-of-killer-robots/> (Erişim Tarihi: 27 Nisan 2021).
- Shane R. Reeves & Jeffrey S. Thurnher "Are We Reaching a Tipping Point? How Contemporary Challenges Are Affecting the Military Necessity-Humanity Balance", 24 June2013,HarvardNationalSecurityJournalFeatures, <https://harvardnsj.org/2013/06/are-we-reaching-a-tipping-point-how-contemporary-challenges-are-affecting-the-military-necessity-humanity-balance/> (Erişim tarihi: 20 Ocak 2021).
- Shane R. Reeves & William J. Johnson, "Autonomous Weapons: Are You Sure These Are Killer Robots? Can We Talk About It?" April 2014, The Army Lawyer, ss.25-31.
- U.S. Department of Defense, "Unnamed Systems Roadmap: 2007-2032", 10 Ekim 2007, s.19, https://www.globalsecurity.org/intell/library/reports/2007/dod-unmanned-systems-roadmap_2007-2032.pdf (Erişim Tarihi: 21 Ekim 2020).
- Zachary Fryer-Biggs, "Can Computer Algorithms Learn to Fight Wars Ethically?", 17 February2021,TheWashingtonPostMagazine, https://www.washingtonpost.com/magazine/2021/02/17/pentagon-funds-killer-robots-but-ethics-are-under-debate/?itid=lk_interstitial_manual_20 (Erişim Tarihi: 27 Ekim 2021).

Güvenlik, Duygunun Mekânı ve Uluslararası İlişkiler

Ali Fuat Birol

Dr. Öğretim Üyesi

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

afuatbirol@nevsehir.edu.tr

Özet

Uluslararası İlişkiler literatürü açısından estetik siyasetten ayrı bir alan olarak konumlandırılmasına rağmen, son yıllarda artan kuramsal çalışmalar, aslında hayatın iki yarı alanı olarak görülen estetik ve siyasetin arasında çok güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki, genel hatlarıyla temsil ve siyaset arasındaki temel bağlamdan hareket ve siyasi kimliklerin oluşması safhalarında belirgin hale geldiği düşünülmektedir. Bu potansiyeli noktasında önemli bir alternatif eksenini işaret etmektedir. Bu ekseninde bir tartışma, temsillerin ve imgelerin dünya siyasetinde duyguların paylaşımı ve yayılmasındaki rolü noktasında bir yaklaşımı ele almamıza ve temsillerin bireysel ve kolektif duygular arasındaki bağlantıyı kurma konusundaki kritik rolünü görmemizi sağlar.

Neta C. Crawford, “Institutionalizing Passion in World Politics: Fear and Empathy” isimli makalesinde özellikle korku ve empati gibi duyguların dünya siyasetinde nasıl kurumsallaştığını ve devletlerin dış politika davranışlarını nasıl şekillendirdiğini inceler. Yine bu çalışmada Crawford, 11 Eylül sonrası ABD dış politikasında korkunun kurumsallaşmasını buna örnek olarak gösterir ve temsillerin ve imgelerin, duyguların yayılması ve paylaşılmasında oynadığı rolün önemini vurgular.

Temsiller, korkunun belirli mekanlara ve aktörlere yüklenmesini sağlarken, böylece dünya siyasetinde mekânlar belirli duygulanım pratikleri üzerinden yeniden tanımlandığını söylemek yanlış olmasa gerektir. Bu çalışmada, korkunun kolektif duygulara dönüşüm sürecindeki rolünü ve bu dönüşümün mekânla ilişkisini ele alarak, güvenliğin duygulanım mekânı üzerine bir tartışma gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Bu noktadan hareketle, bu çalışma, korkunun mekânsal boyutunu ve duyguların uluslararası siyasette kurumsallaşmasını ele alarak, temsillerin dünya siyasetindeki işlevlerini daha derinlemesine anlamayı hedeflemektedir. Böylece, bu çalışma, estetik ve siyasetin kesişim noktalarından biri olan duygulanım mekânını tartışırken, uluslararası ilişkiler olarak ifade ettiğimiz olgunun gerçekleştiği mekân ile olan ilişkisini, duygulanım mekânının güvenlik ile olan ilişkisini dikkate alarak tartışmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler Teorileri, Uluslararası Güvenlik, Duygulanım Teorileri, Kolektif Duygular, Estetik ve Uluslararası Siyaset

Yatırım Tahkiminde “Esaslı Güvenlik Menfaati” İstisnası: Angel Samuel Seda ve Diğerleri V. Kolombiya Cumhuriyeti Davası Örneği

Gökhan ALBAYRAK

Doç. Dr.

Kırklareli Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

albayrak87@gmail.com

Özet

Yabancı yatırımların ev sahibi devlette korunmaları günümüzde büyük ölçüde ikili ve çok taraflı yatırım antlaşmaları ile sağlanmaktadır. Taraf devletler yabancı yatırımları ülkelerine çekebilmek için onlara çeşitli yatırım standartları taahhüt etmektedirler. Fakat öngörülen yatırım ortamı, silahlı çatışmalar, ekonomik krizler, çevre sorunları gibi devletlerin yaşayabilecekleri birbirinden farklı gelişmeler ile zorlaşabilmektedir. Bu yüzden devletler, yatırımları etkileyebilecek çeşitli tedbirler alma ve düzenlemeler yapma yoluna gitmek durumunda kalabilmektedirler. Sonuç olarak böyle durumlarda yabancı yatırımcıların başlatabilecekleri yatırım tahkimi yolu, devletleri ödemesi gereken tazminatlarla baş başa bırakabilmektedir. Bu hususu göz önünde tutan devletler, son yıllarda daha sık olmak üzere yatırım antlaşmalarına “güvenlik istisnaları” koyarak, kendilerine karşı başlatılacak olası yatırım tahkimlerinde bir takdir marjı sağlamayı hedeflemektedirler. Bu noktada yatırım tahkiminde, heyetin güvenlik istisnalarına nasıl yaklaşacağı ve “esaslı güvenlik menfaati” kavramını nasıl yorumlayacağı meselesi belirleyici bir konuma yükselmektedir. Güvenlik istisnası ile ilgili uyuşmazlıklar özellikle son dönemde yatırım tahkimine daha fazla intikal etmeye başlamıştır. 2000’li yılların başlarında Arjantin’in yaşadığı ekonomik kriz sonrasında alınan tedbirlere binaen başlatılan yatırım tahkimlerinde güvenlik istisnası epey tartışma konusu olmuştur. Yakın zamanlarda ise Hindistan’ın telekomünikasyon sektörüne yönelik işlemlerine ilişkin iki önemli yatırım tahkimi (CC/Devas ve Deutsche Telekom tahkimleri) güvenlik istisnasını derinlemesine ele almışlardır. 2024 yılında ise güvenlik istisnası üzerinde devletin savunmasını kurduğu Angel Samuel Seda ve diğerleri v. Kolombiya Cumhuriyeti davası, ilerleyen yıllarda güvenlik istisnası tartışmasına farklı yönler verebilecek niteliktedir. 27 Haziran 2024 tarihinde son kararı açıklanan yatırım tahkimi davasında Kolombiya, lüks emlak projesindeki birtakım şüpheli para aklama faaliyetlerine yönelik uyuşturucu ticareti ile mücadele kapsamında çeşitli tedbirler almasını ABD-Kolombiya Ticareti Geliştirme Anlaşmasında yer alan güvenlik istisnası hükmüne dayandırmıştır. Yatırım tahkimi heyeti Anlaşmada yer alan ilgili hükmün öz-yargılama (self-judging) niteliğini taşıdığını belirterek, güvenlik menfaatinin yorumlanmasında Kolombiya’ya önemli bir takdir alanı bırakmıştır. Bu karar, kuşkusuz gelecekteki benzer davalarda önemli bir

durak noktası olacak ve ilgili alandaki tartışmaları besleyecektir.

Anahtar sözcükler: Esaslı Güvenlik Menfaati, Güvenlik İstisnası, Yatırım Antlaşmaları, Yatırım Tahkimi

Bölgesel Kriz Aktörleri Olarak Devlet Benzeri Terörist Yapılar

Özkan DEDE

Öğretim Görevlisi (Doktora Adayı)

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

ozkandede@kilis.edu.tr

 0000-0001-7003-8694

Özet

Uluslararası İlişkiler disiplini ana aktör olarak devletleri kabul etmektedir. Weberci anlayışta devlet meşru güç kullanma tekeli elinde bulunduran tek otoritedir. Modern devletin dinamikleri bu yaklaşımla Westfalya antlaşmaları ekseninde ortaya çıkmıştır. Ancak günümüzde başarısız ya da zayıf devletlerin topraklarında filizlenen bazı terörist hareketler; toprak kontrolü, yönetim, askeri ve iktisadi sistem içeren kabiliyetler edinip devletleri taklit eden kurumsal yapılar ortaya çıkarmışlardır. Küresel siyasetin bu yeni jeopolitik aktörlerinin iç savaş veya çatışma yaşanan bölgelerde düzen bozucu mu yoksa düzen sağlayıcı mı oldukları hala tartışılmaktadır. Bu eksende çalışma, devlet benzeri terörist yapıların egemen devlet otoritesini aşındırdıkları, bölgesel krizleri tetikledikleri ve derinleştirdikleri argümanına dayanmaktadır.

Temelde terörist grupların devlet benzeri işlevler üstlenmesinin amacı politik hedeflere ulaşmanın farklı bir yolunu bulmak, bir dereceye kadar meşruiyet elde ederek uluslararası sistemde pozisyon almak ve nihayetinde kaynaklara erişim imkanlarını artırmaktır. Dolayısıyla öncelikle bir toprak parçasını kontrol altına alarak kurumsal yapıların tesis edilmesi, sonrasında ise yerel sivilere yönetim organları vasıtasıyla hizmet sağlanması ve buna paralel olarak iç meşruiyet elde ederek kaynaklara rahat erişim sağlanması yol haritasını oluşturmaktadır. İç savaş ortamında terörist grupların devlet benzeri bir yapıya dönüşmesi belirli oranda bölgesel düzen sağlıyor gibi görünse de devletin egemenlik haklarını aşındırmakta ve yeni çatışmaların zeminini oluşturacak politik birimler ortaya çıkmaktadır. Çünkü devlet benzeri terörist yapılar uluslararası hukukun milletlere atfetmiş olduğu “self determination” hakkının ötesinde terörizmi kullanmaya devam ederek üçüncü taraf mağdur devletlere saldırılar düzenlemekte ve bölgesel istikrarsızlığı sürdürmektedirler.

Terörist grupların devlet kurumlarını taklit ederek devlet muadili yapılar inşa etme gereksinimi çatışma ve kriz ortamına uyum sağlama, güç kapasitesini artırma, meşru aktör olarak ana devlete karşı müzakere pozisyonu elde etme gibi durumlardan ileri gelmektedir. Kullandıkları terörizm nitelikli hibrit savaş taktikleri dolayısıyla uluslararası toplum tarafından meşru sayılmayan bu yapılar devlet egemenliğini bozarak farklı bir sürece kapı aralamaktadır. Bu açıdan görece yakın bir dönemde ortaya çıkan Arap Baharı, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde bir dizi demokratikleşme talebinin bölgesel çatışmaya dönüşmesiyle boyut değiştirmiştir. Arap Baharının meydana getirmiş olduğu

toplumsal huzursuzlukların bölgedeki başarısız devlet yapılarıyla bir araya gelmesi terörist devlet benzeri oluşumların aktör olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Güncel vakalar üzerinden değerlendirildiğinde IŞİD örneği en somut olanıdır. Şiddeti alışlagelmiş yöntemlerin dışında kullanmasıyla bölgesel istikrarsızlığı derinleştiren IŞİD, kurumsal kapasitesi ve yönetim unsurlarıyla devlet benzeri terörist yapılar içinde en bariz olanıdır. Suriye'nin kuzeyinde ortaya çıkan örgüt, bir başka devlet benzeri terörist yapı olan PYD ile aynı jeopolitik habitusu paylaşmıştır. PYD, PKK'nın Suriye'deki kardeş örgütü olarak terörist bağlantılarının yanında egemen devletleri taklit eden kurumsal yapılara sahiptir. Terörist lider Öcalan'ın doktrin ettiği ideoloji çerçevesinde toprak kontrolü ve yönetim ilkelerini belirleyen PYD, ayrıca terör saldırıları için Suriye'nin kuzeyini güvenli alan olarak kullanmaktadır. Bu iki örnek vaka örgütsel yapı ve ideolojik farklılıklara rağmen egemen devletleri taklit etme yetenekleri bakımından benzerdirler. Dahası bu yapılar sadece IŞİD ve PYD ile de sınırlı değildir. Taliban, Hamas, Hizbullah, Azawad gibi ortaya çıktıkları topraklarda devlet benzeri kurumlar tesis eden bu yapılar merkezi hükümet otoritelerini zayıflatmakta ve bölgesel krizleri derinleştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet benzeri terörist yapılar, toprak, egemenlik, meşruiyet, bölgesel kriz

Bağımsızlık Sonrası Özbekistan'da Radikal Dini Örgüt:Hizb-ut Tahrir Örneği

Ferhat Can Ozar

Yüksek Lisan Öğrencisi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

ferhatcanozar@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, SSCB dağıldıktan sonra bağımsızlığını kazanan Özbekistan'ın bağımsızlıktan sonra radikal dini örgüt olan Hizb-ut Tahrir ile mücadelesi güvenlik temelinde incelenecektir. 1953 yılında Filistinli bir ilahiyatçı ve kadı olan Takkiyyüddin en-Nebhani tarafından Doğu Kudüs'te kurulan Hizb-ut Tahrir, kuruluş gayesi olarak İslam ümmetinin düşmüş olduğu şiddetli çöküntüden ve batının egemenliğini kurtararak, Kur'an-ı Kerim vasıtası ile İslam Hilafetini tekrardan canlandırmak istemektedir. 1977 yılında Takkiyyüddin en-Nebhani'nin ölümüyle birlikte 1980 yılında Yusuf Abdulkadim Zallum liderliği gelmesi ve bölge ülkelerinde yaşanan gelişmelerle birlikte etkinliği artırmıştır. 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarını kazanan Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan da örgütlenmeye başlamıştır. SSCB döneminde uygulanan politikalar ve bu politikalardan Orta Asya Devletlerine miras kalan sorunlar bölgede Hizb-ut Tahrir gibi radikal dini örgütlenmelerin önünü açmıştır. Özbekistan, SSCB döneminde de din politikaları açısından özel bir konuma sahip olması Hizb'ut Tahrir'in ülke içerisinde daha etkili olmasına sebebiyet vermiştir. 1999 yılında Özbekistan Devlet Başkanı, İslam Kerimova karşı düzenlenen suikast girişimi ve 2005 yılında Andican olayların da etkin rol oynayan Hizb-ut Tahrir, Özbekistan ve diğer Orta Asya devletleri için tehdit oluşturmıştır. Özbekistan tarafından terör örgütü olarak tanımlanan Hizb-ut Tahrir'in faaliyetleri ülke içerisinde yasaklanmıştır. Ulusal güvenliği tehdit altında hisseden Özbekistan, güvenlik tedbirlerini geliştirerek Hizb-ut Tahrir gibi radikal dini örgütlerle mücadele etmiştir. Bu çalışmada Hizb-ut Tahrir'in amaçları değinilecek, ardından bağımsızlık sonrası Özbekistan'daki faaliyetleri kaleme alınacaktır. Son olarak da Özbekistan'ın ulusal güvenlik bağlamında radikal dini örgütlere karşı politikaları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hizb-ut Tahrir, Güvenlik, Özbekistan.

Türk Devletleri Teşkilatı Bünyesinde Enerji Güvenliği Anlayışının Gelişimi

Murteza HASANOĞLU

Doç. Dr.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Kamu Yönetimi Bölümü

m_hasanoglu@yahoo.com.tr

Çiğdem ŞAHİN

Doç. Dr.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

csahin@ohu.edu.tr

Özet

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi/Türk Konseyi) 2010'da uluslararası örgüt olarak faaliyetlerine başlamış, 2021'de adı Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) olarak değiştirilmiştir. 1992'den itibaren kurucu devletlerin Devlet ve Hükümet Başkanlarının katıldığı zirveler dönemi de örgütün kuruluş sürecini oluşturmaktadır. Günümüzde örgüt Türk Dünyası sahasına özel tek kapsamlı uluslararası örgüttür. Çok sayıda alanda iş birliği kurulan ve geliştirilen örgütte enerji, diğer bazı konulara göre geç sayılabilecek bir dönemde harekete geçilen iş birliği alanlarından biridir. Türk devletleri arasında geliştirilmiş olan enerji projeleri ve ilişkileri ötesinde çok taraflı ve örgütsel olarak somut bir kurumsal yapılanma henüz oraya çıkmamıştır. Geç dönem söylemiyle, aslında ciddi bir fosil enerji rezerv ve üretiminin yanında gittikçe üzerinde durulan yenilenebilir/alternatif enerji potansiyeline, enerji taşımacılığında kritik konum oluşturan jeopolitik avantajlarına, üyeler ve gözlemciler arasında ikili veya çok taraflı iş birliklerinin olmasına rağmen enerji iş birliğinin örgütsel zeminde ve devletlerin ilgili bakanlıkları düzeyinde ancak 2021 yılından itibaren teknik iş birliği faaliyeti olarak koordine edilmeye başlanması ifade edilmektedir.

Covid-19 sonrası toparlanma sürecinde yaşanan enerji krizine bir cevap olarak ancak 2021 yılında bakanlar düzeyinde gündeme alınmıştır. Aynı yıl örgütün ilan ettiği ve gelecek yirmi yılı için ön görülen bir rehber şeklinde tasarlanmış, gelecek vizyonu ile hazırlanan ilk kapsamlı stratejik belge olan Türk Dünyası 2040 Vizyonu belgesinde de enerji konusu daha önce görülmediği kadar kapsamlı ve çok boyutlu şekilde ele alınmıştır. Bu tarihten sonra Türk Dünyasında enerji iş birliğinin önemi Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte katlanarak yükselmiş ve örgütsel adımlar artmıştır.

Çalışmanın amacı, TDT bünyesinde örgütsel düzeyde nasıl bir enerji güvenliği anlayışının geliştirildiğinin sorgulanmasıdır. Çalışmanın merkezinde 2021 tarihli 2040

Vizyonu belgesi yer almaktadır; örgütün enerji konusunu ele alışı belgenin yayınlanmasının öncesi ve sonrası olmak üzere iki dönemde incelenmektedir. Bu amaçla TDT bünyesinde bir iş birliği alanı olarak enerjinin başlangıçtan günümüze ne şekilde ele alındığının, dönüşen ve gelişen boyutlarının neler olduğu ve özde 2040 Vizyonu'nda ilerleme planlanan hangi hatlara ilişkin somut adımların ve fırsatların neler olduğu incelenmektedir.

Doküman analizi şeklinde tasarlanan çalışmanın ilk bölümünde 1992-2010 döneminde toplanan ve örgütlenme öncesini ifade eden Devlet Başkanları Zirvelerinde, ardından bir uluslararası örgüt olarak teşkili sonrasında TDT Zirveleri olarak bilinen en üst düzey toplantılarda 2011'den 2040 Vizyonu'nun yayınlandığı 2021 yılına kadar enerjinin hangi kapsamda ve hangi boyutlarıyla ele alındığı incelenmektedir. İkinci bölümde, öncelikle 2040 Vizyonu'nda enerjinin nasıl kurgulandığı belirlenmektedir. Bu kısımda ayrıca 2021 ve sonrasındaki zirve bildirilerinin enerji içerikleri ile aslında önceki bölümlerde tespit edilen TDT'nin enerji alanındaki karar ve niyetlerinin örgüt düzeyinde ne düzeyde hayata geçirildiğini göstermesi bakımından, gerçekleştirilen önemli toplantılar ve atılan enerji iş birliği adımları da belirlenmektedir. Böylelikle çalışmada bir yandan örgüt düzeyinde kronolojik bir resmi yaklaşım takibi yapılırken, diğer yandan bu kararların kağıt üzerinde kalıp kalmadığının tespiti de mümkün olmaktadır. Son kısımda ise son yıllarda 2040 Vizyonu'na ilerlemede beliren gelişmeler ve fırsatlar değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Türk Dünyasında örgütsel düzeyde alternatif/yeşil/yenilenebilir ve temiz enerji iş birliğine yoğunlaşılması, stratejik ortaklık hedeflenen bir alan olarak enerji iş birliğinin önümüzdeki yıllarda örgüt bünyesinde güçlendirilmesi ve elektrik şebekelerinin entegrasyonu yoluyla kurumsallaştırılması, ortak bir enerji güvenliği anlayışının geliştirilmesi hatlarının öne çıktığı tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, Türk Dünyası 2040 Vizyonu, enerji iş birliği, enerji güvenliği.

Dokdo/Takeshima Adası Anlaşmazlığı: Arka Planı ve Bölge Güvenliğine Yansıması

Burhan AYDIN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları

burhan.aydin@student.asbu.edu.tr

Özet

Asya denildiğinde zihnimizde beliren ülkeler arasında Japonya ve Güney Kore bulunmaktadır. Bu iki komşu ülkenin arasında bazı anlaşmazlıklar mevcuttur. Bu anlaşmazlıkların bazıları uzun yıllar boyunca çözülememiştir. Bu çözülemeyen anlaşmazlıkların bir kısmı da bölge güvenliğini tehdit edebilecek unsurdurlar. İki ülke arasındaki bölge siyasetine ve güvenliğine etki eden en önemli anlaşmazlık Dokdo/Takeshima adası üzerine yaşanan egemenlik tartışmasıdır. Adanın isimlendirilmesi de anlaşmazlığı barındırmaktadır. Güney Kore ada için Dokdo ismini kullanmakta Japonya ise Takeshima olarak adlandırmaktadır. Ada için özellikle Avrupalı kaşiflerin kullanmış olduğu Liancourt Adaları da denilebilmektedir. Fakat ada üzerinde bilfiil egemenlik tartışması yaşayan devletlerin isimlendirmesini kullanmak daha makul bir tercih olacaktır. Bu sebeple adadan bahsedilirken Dokdo/Takeshima adası olarak bahsedilecektir. Dokdo/Takeshima Japon denizinde bulunan Güney Kore ve Japonya ana kıtalarına neredeyse aynı uzaklıkta olan ve 0,18745 km²'lik yüzölçümüne sahip bir adadır. Adanın konumu ve ekonomik katma değerinin ötesinde anlaşmazlığı oluşturan daha farklı nedenler ortaya çıkmaktadır. Bu farklı nedenler anlaşmazlığın günümüze kadar tam anlamıyla çözülememiş olmasını ve iki tarafın da iddialarından vaz geçme yoluna gitmemesini sağlamıştır. Adanın egemenliği iki taraf için de maddi ve manevi çıkarlar olarak sınıflandırabileceğimiz nedenlerden ötürü önem arz etmektedir (Kim & Cho, 2011). Dokdo/Takeshima adası 20. yüzyılın başında Japonya'nın gelişen yayılmacı dış politikasındaki üstlendiği rolden ötürü tarihi olarak önem arz etmektedir. Japon denizindeki konumu sebebiyle 1904-1905 Rus-Japon Savaşında Japonya bu adayı ele geçirerek bir deniz üssü haline dönüştürmüştür. Bu durum da Güney Koreliler için Japonya tarafından yönetildikleri yılların başlangıcını oluşturan tarihi bir olay olarak değerlendirilmiş ve hafızalarına yerleşmiştir. İlerleyen süreçte bazı Güney Koreliler için milli gurur meselesine dahi dönüşmüştür (Kim & Cho, 2011). Manevi hususlara örnek olarak gösterilebilecek bu durumun yanında adadan vaz geçmemeye neden olan bazı maddi çıkarlar da mevcuttur. Maddi çıkarların en başında gelen bölgenin zengin bir balık havzasına sahip olması yer almaktadır. Sıcak ve soğuk suyun kesişim bölgesinde olmasından ötürü balık çeşitliliği ve sayısı oldukça fazladır (Kim K. , 2014). Yüzyıllardır da bu bölgede balıkçılık halkın uğraş ve geçim kaynağı olmuştur. Sadece balıkçılık değil kıta sahanlığının artımı ve özellikle ilerleyen teknoloji ile denizin altından

çıkartılabilecek kaynakların cazipliği de adanın önemini arttırmaktadır. Tüm bu sebeplerle ada üzerindeki egemenliklerinden vazgeçmeyen Güney Kore ve Japonya, yıllar içerisinde küresel ve bölgesel bağlamda birçok kez karşı karşıya gelmiştir. Bu karşı karşıya gelişler kimi zaman büyükelçilerin geri çağrılmalarına kadar büyümüş kimi zaman da kınamayla kalmıştır. 2020'deki Tokyo Yaz Olimpiyatları'nda yaşanan özür krizi gibi olaylar küresel çapta da gündeme gelmiştir. Anlaşmazlığın günümüze kadar çözülememiş olması bölge siyasetinde iki müttefik arasında bulunan çatlaklardan biridir. Bu bağlamda her ne kadar iki ülke arasındaki bu anlaşmazlık bölge güvenliğini etkilemiyor gibi görünse de en ufak siyasi söylem ve eylemlerle tekrardan alevlenebilir ve güvenlik problemleri yaratabilir düzeydedir. Bu bildiride, bahsedilen arka plan dahilinde anlaşmazlığın detaylı bir şekilde anlamlandırılması hedeflenmektedir. Ayrıca anlaşmazlığın devam ediyor olması çıkabilecek olası krizlerin ihtimalini yükseltmektedir. Bu bildiride de arka plan dahilinde benzer krizlerin anlaşabilmesi hedeflenmektedir. Anlaşmazlığın bir güvenlik krizi oluşturabilecek potansiyele sahip olduğu da bu bildiride iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dokdo, Takeshima, Anlaşmazlık

Kuzey Koreli Sığınmacıların Güney Kore'deki Entegrasyon Süreci

Neslihan Güler

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı

neslihan.guler@student.asbu.edu.tr

Özet

Kore Yarımadası 20.yüzyılın ilk yarısında yaşanan askeri ve siyasi gelişmeler sonucunda ikiye bölünmüş ve Kuzey Kore ile Güney Kore devletleri kurulmuştur. 1950-1953 yılları arasında Kore Savaşı yaşanmış, iki Kore devleti arasında bu tarihten itibaren yer değiştirme hareketleri hız kazanmıştır. 1990'lardan itibaren ise iltica eden kişi sayısında kayda değer bir artış yaşanmıştır. Bölünme ile birlikte, yarımada'nın maden kaynakları ve sanayi tesisleri Kuzey Kore'nin kontrolüne geçmiş ve 1970'lere kadar ekonomik anlamda Kuzey daha iyi bir konumda olmuştur. Fakat bu durum Kuzey'den Güney'e göç etme durumunu etkilememiş, zorla çalıştırılan veya siyasi baskılara maruz kalan işçiler ve toprak sahipleri Güney Kore'ye göç etmiştir. İltica rotası 1960'lara kadar doğrudan Güney Kore'ye geçecek şekilde oluşturulurken, 1980'lerden itibaren Çin Halk Cumhuriyeti transit ülke olarak öne plana çıkmaya başlamış ve bu durum günümüze kadar devam etmiştir. 1990'lara kadar iltica eden (defector) kişi sayısı fazla olmamakla birlikte, 1995-96 yıllarında yaşanan sel felaketi ve büyük kıtlık nedeniyle iltica eden kişi sayısında giderek artış gözlemlenmiştir. Böylece, 1990'lı yıllar göç hareketliliğinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihlere kadar Kuzey Kore'den kaçan kişiler kendi ülkelerinde imtiyazlı ve seçkin zümre sınıfından olurken, 1990'ların ortasından sonra iltica eden kişiler daha az ayrıcalıklı sınıflardan olmuştur. Güney Kore, iltica eden elit kişileri istihbarat alanında değerlendirmiş ve 1990'lı yıllara kadar ilticayı teşvik etmiştir. Fakat iltica eden kişi sayısının artması ve sıradan vatandaşların göç etmeye başlaması bu teşvik hareketlerini sonlandırmış, göçü engellemeye yönelik politikalar ortaya çıkmıştır. Kuzey Kore'den kaçan kişiler için uluslararası literatürde 'defector' kavramı kullanılmaktadır ve Türkçe 'ye 'iltica eden' şeklinde çevrilmektedir. Bu tanımlama günümüzde sadece Kuzey Kore'den kaçan kişiler için kullanılmamakla birlikte, Kuzey Kore bağlamında yaygın bir kullanım kazanmıştır. Güney Kore'ye geçmeyi başarabilen kişiler güvenli bölgeye götürüldükten sonra Ulusal İstihbarat (National Intelligence Service) tarafından sorgulanmaktadırlar. Eğer ajan olmadıklarına kanaat getirilirse, Hanawon adı verilen merkezlere yerleştirilmektedirler. Güney Kore Birleşme Bakanlığı (Ministry of Unification) tarafından oluşturulan bu merkezlerde Kuzey Kore'den kaçan kişilerin Güney Kore toplumuna uyum sağlamalarına ve daha kısa sürede entegre olmalarını kolaylaştırmaya yönelik eğitim verilmektedir. Demokrasi, piyasa ekonomisi, tarih ve dil dersleri gibi farklı alanlar da bu eğitim sürecine dahil

edilmektedir. Derslere ek olarak, eğitimin tamamlanmasından sonraki süreçte günlük hayatlarını daha rahat yaşayabilmeleri adına saha gezileri düzenlenmekte ve psikolojik destek için farklı programlara dahil olmaları gerekmektedir. Tasarlanan eğitim programını tamamlayan Kuzey Koreliler bir aile kütüğüne kaydedilip, Güney Kore vatandaşlığını elde etmektedir. Yeni hayatlarına uyum sağlamaya yönelik çok kapsamlı tasarı ve uygulamalar mevcut olsa da iltica eden her bireyin kişisel deneyim ve dinamiklerinin farklı oluşu uyum sürecinde çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Buna ek olarak, Güney Kore vatandaşları da göç eden kişileri kabul etme konusunda farklı düşünce ve görüşlere sahiptir. Dolayısıyla da bu süreç hem kaynak ülke vatandaşları hem de hedef ülke vatandaşları açısından yekpare olarak değerlendirilememektedir. Bu çalışma Kuzey Koreli sığınmacıların geçmişten günümüze göç etme motivasyonlarını incelemenin yanı sıra Güney Kore'deki entegrasyon sürecini ve Güney Koreli yöneticiler ile halkın bu sığınmacılara dair yaklaşımlarını açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kore Yarımadası, Defector (Politik ilticacı), Göç

Suni Sınır Sorununun Bölgesel ve Küresel Siyasete Olan Etkisinin Bir Örneği Olarak Durand Hattı

Yusuf TAN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Asya Çalışmaları ABD

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

yusuf.tan@student.asbu.edu.tr

Özet

Ulus devletlerin ortaya çıkışıyla beraber devletlerarası sınırlar daha belirgin ve önemli hale gelmiştir. İmparatorluklar döneminde sürekli genişleme ve yayılma politikası sınırların kesin bir biçim alması yönünde engel iken modern dönemde sınırlar uluslararası antlaşmalarla beraber kesin bir hükme bağlanmış ve katı sınır politikaları izlenmiştir. Fakat kolonyal dönemden kalan ve egemen güçler tarafından belirlenmiş bazı sınırlar, sonraki dönemde bağımsızlıklarını elde edecek olan devletler açısından sorunlu bir miras olarak kalmıştır. Bunun bir örneğini de İngiliz İmparatorluğu ve Afganistan Emirliği arasında imzalanan Durand Hattı antlaşması oluşturmaktadır. 1893 yılında Afganistan ile Britanya Hindistanı arasında çizilen bu hatla beraber bölgedeki Peştun nüfus parçalanmış ve ikiye bölünmüştür.

1919'da Afganistan'ın bağımsızlığını elde etmesi sonrası sınır, son şeklini almıştır. Afganistan tarafı bu sınırı başından itibaren kabul etmemiş, İngilizlerin bir dayatması olarak nitelendirmiştir. Öte yandan 1947 yılında Pakistan devletinin kurulması ile beraber de Durand Hattı iki devlet arasında günümüze kadar süregelen bir sorun haline gelmiştir. İngiliz İmparatorluğu tarafından 19.yy'da Orta Asya'da giderek genişleyen Çarlık Rusyası'na set çekmek adına oluşturulan bu hat, sonraki yüzyılda Pakistan ve Afganistan devletleri arasında bir sınır meselesi haline gelmiş ve her iki devletin birbirleriyle olan ilişkilerinde ve birbirlerine yönelik politikalarında temel argümanlardan birini oluşturmuştur. İki devlet arasındaki bu sorunlu sınır önce Sovyet işgali sürecinde ve 11 Eylül saldırıları sonrası Afganistan'a yönelik ABD ve NATO müdahalesinde bölgesel bir sorun olmaktan çıkıp küresel bir boyuta evrilmiştir. Kolonyal dönemde İngiliz İmparatorluğu ve Çarlık Rusyası arasındaki mücadeleden miras kalan bu sınır, Soğuk Savaş'ın bir cephesi olmuş, Sovyetlerin dağılmasında önemli bir etken olmuştur. Tek kutuplu dünya düzeninde de ABD'nin terörle savaşında bir cepheye dönüşen bu hatta gerçekleşen insan, silah ve uyuşturucu kaçakçılığının da dünya üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda küresel siyasetteki yeri ve önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada dünyada farklı coğrafyalarda kolonyal dönemden kalan suni sınırların bölgesel ve küresel siyasete olan etkisinin bir örneği olarak Durand hattı açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sınır, Durand Hattı, Peştun, Afganistan, Pakistan

Filipinler’de Bangsamoro Kimliğinin Tarihi ve Özerklik Süreci

Fırat AYDIN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Asya Çalışmaları

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

frataydn35@gmail.com

Özet

Güneydoğu Asya bölgesinde bir ada ülkesi olan Filipinler tarihini incelediğimizde Batılı devletlerin istilasından önce bölgenin Datuluk veya Sultanlık diye tabir edilen bir sistem ile yönetildiği kaynaklarda yer almaktadır. Ülkede ana etnik gruplar içerisinde Visayanlar, Tagaloglar, Cebuano, Bicolano, Ilocanolar ve Moro’lar bulunmaktadır. Fakat bunlar tüm ada ülkesinin etnik yapısını oluşturmamaktadır. Kendi içerisinde de bu yapılar farklılıklar göstermektedirler. Ülkenin en büyük kara parçasını; Luzon, Visayas ve Mindanao adaları oluşturmaktadır. Maguindanao, Lanao del Sur, Basilan, Sulu ve Tawi-Tawi gibi şehirleri de Moro Müslümanlarının çoğunlukla yaşadığı bölgelerdir. İspanyolların bölgeye gelişi ile ada ülkesinde uzun yıllar sürecek olan çatışmalar başlamıştır. Bu süreç ilk olarak Macellan’ın ada ülkesine ayak basmasıyla başlamıştır. 16. yüzyıldan yaklaşık 20. yüzyıla kadar bölgede yoğun çatışmalar yaşanmıştır. İspanyolların bölgeye geldikleri zaman Müslüman halk ile karşılaşmaları durumun seyrini değiştirmiş ve süreci dinsel bir mücadele haline dönüştürmüştür. Bölgeye İslamiyet’in Müslüman tüccarlar tarafından ticaret aracılığıyla yayıldığı kaynaklarda yer almaktadır. İspanyolların yoğun direniş ile karşılaştığı bölgeler adanın güney bölgesinde kalan kısımlar olmuştur. Adanın güney kısmında İspanyollar tarafından sonrasında Morolular olarak adlandırılan halklar yaşamaktadır. Moro kavramı, Latince bir kelime olan “mauris” ve “maurus” kelimelerine dayanmakla birlikte, zamanla “Moro” haline gelmiştir. İspanyollar bu kavramı Endülüs’te bir dönemler hüküm sürmüş Müslümanlar için kullanmışlardır. Bu kavram İspanyollardan Filipin’de yaşayan Müslümanlara kalan ve halihazırda kullandıkları kimliklerinin bir parçası olmuştur. Morolular bu kavrama Malay köküne ait “millet” anlamına gelen “Bangsa” kelimesini ekleyerek Bangsamoro yani “Müslüman halk” olarak kendilerini tarif etmişlerdir. 1800’lü yılların son çeyreğine kadar devam eden çatışmalar, sürece Amerika’nın dahil olmasıyla yeni bir aktör kazanmıştır. İspanyollar ele geçirdikleri adaları ve bölgedeki hakimiyetini Amerikalılara para karşılığında satarak adadan çekilmişlerdir. Bu noktaya kadar Filipin ada ülkesinin en dirayetli mücadelelerini veren Bangsamoro halkı bağımsızlık sonrasında bölgede İspanya öncesinde yürütmüş oldukları sistem ile “Ata Toprakları” olarak ifade ettikleri bölgeyi yönetme hakkını talep etmişlerdir. Bu çalışmada 20. yüzyıl sonrası dinamik olan özerklik süreci anlatılacaktır. Çalışmamız bölge halkının sömür öncesi yönetim biçimini ifade ederek Filipin bağımsızlık süreci sonrası Bangsamoro bölge halkı ve Manila merkez hükümeti arasında geçen mücadele ve müzakerelerin temel nedenleri ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Filipinler, Bangsamoro halkı, özerklik süreci

Siber Alanda Gerçekleşen Siber Zorbalıklar

Merve TUZCU

J.Ütg.

Uşak İl J.K.lığı

Banaz İlçe J.K.

mervetu8@gmail.com

0009-0007-9133-2500

Mustafa COŞAR

Dr.Öğr.Üyesi

Hitit Üniversitesi

Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

mustafacosar@gmail.com

0000-0001-6482-4592

Özet

Son yıllarda bilişim teknolojilerinde ortaya çıkan ilerlemeler her kesimden insanın bu teknolojilere erişmesine ve artan oranda kullanmasına olanak sağlamaktadır. Özellikle internet ve mobil cihazlar günlük hayatın vazgeçilmez birer parçası haline gelmiştir. Bu teknolojilerin doğru ve ölçülü kullanıldığında bilgiye erişimi ve paylaşımını kolaylaştırdığı bilinmektedir. Ayrıca, zaman ve mekân kısıtlarını ortadan kaldırarak iletişimi kolaylaştırmasının yanı sıra kullanıcıların sosyalleşmesine de katkılar sunmaktadır. Sosyal medya, günümüzde her yaştan bireyin rahatça kullanabildiği bir ortamdan daha çok bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Bu yaşam içerisinde, kullanıcıların metin, ses ve görsel verilerini paylaşabildiği pek sosyal medya uygulamaları yer almaktadır. Bu uygulamalar içerisinde, sohbet, haber, oyun ve eğlence, reklam ve pazarlama, alış verişi ve işbirliği gibi çeşitli faaliyetler yürütülebilmektedir. Bu denli farklı uygulamanın ve faaliyetin yürütüldüğü bu yaşam içerisinde, farklı demografik özelliklere ve niyetlere sahip bireyler uyum içerisinde paylaşımda bulunduğu gibi bazı çatışmalı durumlarında ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bireyler eğitime başladıkları ilk yıllardan itibaren, fiziksel özellikleri, hastalıkları, ekonomik durumları, inançları ve düşünceleri gibi çeşitli alanlarda akranları tarafından fiziksel ve siber zorbalığa uğrayabilmektedir. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte siber zorbalığın arttığı da görülmektedir. Zorbalığın insan sağlığı üzerinde ciddi olumsuz etkilere ve tedavisi zor travmalara neden olduğu bilinmektedir. Özellikle küçük yaşlarda yaşanan zorbalıkların, çocuğun kendini ifade edebildiği oranda tespit edildiğinden, önlenmesi ve tedbir alınmasını zorlaştırmaktadır. Bireyler geçmişte yaşadıkları zorbalığı her ne kadar ifade edemeseler de günümüzde teknolojinin gelişmesiyle yaşadıkları olumsuz durumları sosyal medya üzerinden kolaylıkla dile getirmekte, hatta doğrudan sorumlularına iletebilmektedirler.

Bu çalışma, sosyal medya platformlarında her yaştan ve cinsiyetten bireylerin karşılaştığı

siber zorbalık olgularını derinlemesine incelemektedir. Siber zorbalığın farklı türleri, yaşandığı ortamlar ve mağdurların deneyimledikleri durumlar sistematik bir şekilde sınıflandırılmıştır. Çalışma, zorbalığın erken tespiti, etkilerinin azaltılması ve mağdurların farkındalık düzeylerinin artırılması konusunda önemli veriler sunmaktadır. Ayrıca, bu araştırmanın bulguları, siber zorbalığın önlenmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesine ve toplumsal bilinç oluşturulmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Sosyal medya, Zorbalık, Siber zorbalık

Cyberbullying In The Cyber Space

Abstract

Recent advancements in information technologies have made it possible for people from all walks of life to access and increasingly use these technologies. In particular, the internet and mobile devices have become indispensable parts of daily life. It is well known that when these technologies are used appropriately and in moderation, they facilitate access to and sharing of information. Moreover, they eliminate the constraints of time and space, making communication easier, while also contributing to socialization among users. Social media, in particular, has transformed from a platform that can be easily accessed by individuals of all ages into a way of life. In this environment, users can share text, audio, and visual data, with various social media applications available. These platforms enable a range of activities, such as chatting, news sharing, gaming, entertainment, advertising and marketing, shopping, and collaboration. Within this multifaceted environment, while individuals with different demographic characteristics and intentions can share content harmoniously, conflicts and tensions may also arise.

From the early years of education, individuals may experience both physical and cyberbullying from their peers based on various factors such as physical characteristics, health conditions, economic status, beliefs, and opinions. With the advancement of technology, cyberbullying has become more prevalent. It is well established that bullying has serious negative effects on mental health and can cause difficult-to-treat psychological trauma. Bullying experienced at an early age is particularly concerning, as it is often difficult to detect unless the child is able to express their feelings. This makes prevention and intervention more challenging. However, with the development of technology, individuals who may have been unable to express themselves about past bullying can now easily share their negative experiences on social media, even directly addressing the perpetrators.

This study examines cyberbullying incidents encountered by individuals of all ages and genders within social media environments. It provides a classification of the types of cyberbullying, the platforms where they occur, and the situations faced by victims. The study is expected to offer significant findings in terms of detecting, reducing, and raising

awareness about cyberbullying.

Keywords: Social Media, Bullying, Cyber Bullying

İnternetin Karanlık Yüzündeki Siber Güvenlik Tehdidine Karşı Devletlerin İstihbarat Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme

Elif Seda Gürbüz
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Bitlis Eren Üniversitesi
Kamu Yönetimi,
elifsedagrzb@gmail.com

Özet

21. yüzyıla damgasını vuran en önemli gelişmelerden birisi internetin icadı olmuştur. İnternet ve bilgisayar teknolojileri geliştirildiği zamandan bu yana genelde bilgi edinme ve paylaşmak amacıyla kullanılmaktadır. İnternetin süreç içerisinde hız ve kolaylık imkânı sağlamasıyla pek alanda kullanımı yaygınlaşmıştır. İnternetin bu denli yaygınlık kazanmasında veri tabanlarının devamlı genişlemesinin önemli bir rolü vardır. 1970’li yıllarda Amerika askeri teşkilatının kendi personelleri arasında gizli bilgi ve veri akışının sağlanması amacıyla kurulan “Tor” projesini geliştirilmiştir. 1990’lu yıllarla bilgisayar ve internet teknolojilerinin ivme kazanmaya başlamasıyla Tor sistemi herkesin kullanıma açılmıştır. Böylece internet, yüzey kısmındaki veri tabanı ve görünmeyen kısımda yer alan veri tabanı şeklinde bir ayrımın oluşmasına neden olmuştur. İnternetin karanlık yüzeyi olarak görülen dark web sisteminin kullanıcılarına gizlilik ve sınırsız bilgi akışına imkân sağlaması bazı kötü niyetli kişilerin dikkatini çekmiştir. Günümüzde dark web uyuşturucu, kaçak silah, ilaç ve çocuk pornografisi gibi pek çok yasadışı faaliyetlerin bulunduğu bir yapı haline gelmiştir. Dark webdeki bu yasadışılığa karşı devletler de istihbarat örgütlerini alıcı veya satıcı konumunda bulundurmaktadır. Nitekim İnternet veri tabanlarının devamlı genişlemesi, yüzey ve derin veri sistemi şeklinde ayrımın olması siber güvenlik sorununun oluşmasına neden olmaktadır. Özellikle internetin normal arama motorları dışında kalan derin veri tabanlarına erişim siber güvenlik sorununu tetiklemektedir. Küreselleşmenin etkisiyle devletler güvenlik ve istihbarat alanlarında her geçen gün değişim ve yenilikçi politikalara yönelmektedirler. Dolayısıyla bu çalışmada Dark Web’te yer alan yasadışı tehdit unsurlarının neler olduğu, devletlerin yasadışı unsurlara karşı tedbirleri üzerinden istihbarat alanındaki siber güvenlik politikalarını incelenmek amaçlanmıştır. Ayrıca günümüzde hızla gelişime devam eden bilişim teknolojilerinin sonuçları üzerinden Dark Web’te yer alan yasadışı faaliyetlere dikkat çekmek ve bu faaliyetlere karşı ne gibi önlemler alınabileceğine dair değerlendirmelerin yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Siber Güvenlik, Dark Web, İstihbarat, Veri Tabanı

Giriş

20. yüzyıl’da bilgisayar ve internetin icadı teknolojinin ivme kazanmasını desteklemiştir. 1940’lı yıllarda geliştirilen İnternet bilgi edinmeyi ve iletişimin sağlanmasını amaçlamıştır. 1960’lı yıllarda günümüz anlamında İnternet teknolojisinin

temeli atılmıştır. 1968 yılında Amerika merkezli İleri Araştırma Projeleri Ajansı Ağı (ARPANET) projesi kurulmuştur (Brendan, 2001: 76). Bu proje, Amerika Hava Kuvvetleri'nin bilgi ve veri alışverişinin gizli bir şekilde yapılması amacıyla Massachusetts Teknoloji Enstitüsü tarafından geliştirilmiştir. Bu projenin onaylaması günümüz internet sisteminin temellerini oluşturduğu söylenebilir. 1990'lı yıllarda Amerikan Askeri Teşkilatı bu sefer de ARPANET projesiyle aynı amaca hizmet eden “Dark Web” programını geliştirmiştir. Fakat bilgisayar ve internet teknolojilerinin yaygınlık kazanmaya başlaması, dark webin gizliliğine zarar vereceği endişesini doğurmuştur. Bunun sonucunda 2003 yılında Amerikan Askeri Teşkilatı, dark webi bütün internet kullanıcıların kullanımına açık hale getirilmiştir. Dark webin sunduğu gizlilik pek çok kurum, kuruluş ve şahısların burada gizli kalması gereken içerikler saklamaya başlamışlardır ve kısa sürede popüler hale gelmiştir. Böylece Dark Web'te gazeteci, akademisyen, aktivist ve kurum gibi pek çok unsurun bulunduğu gibi terör örgütü mensupları, muhbirler, kaçak ürün alışverişi vb. çeşitli yasadışı unsurlarını da bulunduğu bir yapıya dönüşmeye başlamıştır. Günümüzde dark web kurumların, kişilerin ve devletlerin veri güvenliğini ve fiziksel güvenliği tehdit etmeye başlamıştır. Bu çalışmada basın-yayın organları ve literatür taraması sonucunda internet kavramını açıklamak, gelişim sürecini ve internetin görünen ve görünmeyen bağlantılarını açıklamak, İnternetin görünmeyen yüzü Dark Web 'in (derin internet) ne olduğu, Dark Web'e nasıl erişileceği ve devletlerin, İstihbarat Servisleri aracılığıyla dark webdeki yasadışı suç örgütlerine yönelik yürüttüğü operasyonlar incelenmiştir. Siber uzayın hızla genişlemesi beraberinde bir takım tehlikeyi de getirmektedir. Siber alanda gerçekleşen güvenlik sorunların sadece belli bir kısmı önlenmektedir. İnternetin görünmeyen alanında işlenen suçların belirlenmesi istihbarati teknik takiple mümkün olmaktadır. İnternetin görünmeyen yüzü dark webde kişileri, kurumları ve devletlerin güvenliğini tehdit eden unsurlar bulunmaktadır. İnternetin görünmeyen alanında olan siber güvenlik tehdidinin doğru bir şekilde belirlenmesi, strateji geliştirilmesi için öncelikli olarak gözlem, takip ve yorumlama yapılması gereklidir. Bu nedenle devletler istihbarat örgütlerini teknolojik ve teknik açıdan geliştirilmeye ağırlık verdiği görülmektedir. İnternetin görünmeyen yüzünde işlenen suçlara karşı istihbarat servislerinin politikalarının belirlenmesi gereklidir. Bu çalışmada Dünya genelini tehdit eden dark webdeki siber saldırılara maruz kalmamak için istihbarat servislerinin yöntemlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca devletlerin dark webdeki yasadışı faaliyetlere karşı geliştirdikleri istihbarati yöntem ve politikalar aracılığıyla dark webdeki yasadılığa dikkat çekmek ve istihbarat servislerinin çalışmalarının geldiği noktanın incelenmesi, siber güvenliğin önemine dikkat çekilmesi ve dark webdeki yasadışı unsurlar karşısında ne gibi önlem ve politikaların geliştirilebileceğine dair önerilerin verilmesi ve bu sayede internetin karanlık yüzünün anlamlandırılması amaçlanmıştır.

1. Siber Güvenlik Kavramı: Ortaya Çıkışı, gelişimi ve önemi

Bilgisayar teknolojilerinin ortaya çıktığı ilk dönemlerde ana bilgisayara erişim yalnızca

tek bir bilgisayarla olmaktadır. Bilgisayar teknolojisinin gelişimiyle iki bilgisayarın eş zamanlı bir şekilde ana bilgisayara ulaşabilmesi için işlemci ve iletişim protokollerinin oluşturulmasıyla ağ kavramı ortaya çıkmıştır (Bıçakçı, 2014: 102). Soğuk Savaş döneminde ABD ve müttefiki olduğu ülkeler arasında teknoloji ve bilgisayar sistemlerinin kullanımı hız kazanmıştır (Castells, 2010: 355). Soğuk Savaş döneminin son bulmasıyla internet teknolojisi genel kullanımın ulaşımına açılmıştır ve kullanıcı sayıcı bir anda artış göstermiştir (Schmitt, 1992: 14).

Siber kavramı etimolojik kelime kökeni İngilizce “Cyber” kelimesinden türetilmiştir. Siber bilgisayarı içeren veya bilgisayarla ilgili anlamlarına gelmektedir. Bu yüzden siber kavramı dijital ortamın sunduğu sanal ortamı adlandırmak için kullanılmıştır (Yılmaz, 2017: 22-43). Bilişim teknolojileri sistemsel bir şekilde toparlanmasıyla oluşan sisteme siber uzay denilmektedir (Coşar, 2022: 60). Siber uzay içerisinde veriler, internet, ağlar ve eklentiler bulunmaktadır. Devletlerin bilişim sektörüne yatırımları ve kamusal araçlarını siber ortama taşıması siber uzayın giderek yayınlanmasını sağlamıştır. Siber kavramı elektronik ortama karşılık gelmektedir (Sağıroğlu & Alkan, 2018: 23). Ancak siber kavramı internet ortamında çoğu zamanda farklı unsurları içermektedir. Siber alanın geneline “siber uzay” olarak ifade edilmektedir. Siber uzay: Fiziksel, mantıksal, bilgi ve insan faktörlerinin birleşimini ifade etmektedir (Clemente, 2015: 170). Siber güvenlik kavramı ise: Yazılım, bilgisayar ve ağlar aracılığıyla oluşabilecek siber saldırı riskini en aza indirmeyi hedefler. Bu nedenle kötü niyetli kişilerin virüs sistemleriyle saldırılarına karşı erişim engelini sağlayan birtakım araçlar kullanılır (Craig & Purse, 2014: 15). İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin gelişimi ve hızlı bir biçimde yaygınlaşması beraberinde güvenlik sorununun oluşmasına da neden olmuştur. Güvenlik sistemlerinin gelişimi internetin kötüye kullanımını engellemek için geliştirilmiştir. Siber güvenlik sistemleri internet kullanıcıları, yönetici ve uygulayıcısı görevini taşımaktadır. Siber sistemleri yapısı gereği pek çok sistemin aynı anda kullanılmasını gerektirmiştir. Siber alanda hızlı veri akışı olması güvenlik açığına da neden olmaktadır. Siber güvenlik alanında en zayıf halkayı kullanıcılar olmaktadır. Bu yüzden siber açıklarında en çok kullanıcılar hedefe alınmaktadır. Siber güvenliğin sağlanması için “insan” üzerinden politikalar ve önlemlerin alınması gereklidir. Veri açığı telif hakkını, patent, tescil ve denetim olmadan kullanıma açık olan veri şeklinde açıklanmaktadır. 2000’li yılların başında teknolojik gelişmesiyle güvenlik sorununun oluşmasına neden olmuştur (Blythe, 2013: 92-101).

Siber, bilgisayar ve ağlarını barındıran kavram ya da varlıkları ifade etmek için kullanılır. Siber alan (cyber space) kelimesi birbirine bağlı sistem, yazılım, donanım araçlarının ve insanların etkileşimde bulundukları soyut veya somut alanın açıklamasını sağlamaktadır (Al-Janabi, & Al-Shourbaji, 2016: 15). Siber Saldırı kavramı ise, “hedef olarak belirlenmiş birey kurum, şirket ve örgüt gibi unsurlara yönelik teknolojik, bilgi sistemlerine ve önemli altyapılarına özellikle planlı bir şekilde saldırılar” olarak tanımlanmaktadır (McGuffin & Mitchell, 2014: 395). Nitekim We Are Social ‘ın 2023

yılındaki raporunda 5,16 milyar internet kullanıcısı sayısı vardır. Yine bu rapora göre 2022 yılına oranla %1,9 artış olmuştur.¹ Siber uzay, internet ve bilgisayar teknolojilerinin gelişimi insanlar arası kesintisiz ve kolay iletişim sağlanmıştır. Bilişim alanındaki hızlı gelişmeler bilgiye erişme konusunda her türlü tehlike ve tehditin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Grenberg, 2017). Siber uzayda yer alan her türlü tehditte karşı alınan önlemlere siber güvenlik adı verilmiştir. Siber tehdit bilgi ve verileri doğrudan hedefe alır. Buna karşı bilgi ve verinin güvenliği için alına tüm tedbirlere ve önlemlere güvenlik kavramı içerisinde değerlendirmektedir. Siber tehdit Siber güvenliği tehdit eden unsurlar virüsler ve casus yazılımlardır (Tunca, 2019: 4). Bu tehdit unsurlarına karşı devletler ve bireyler çeşitli önlemler almaktadırlar.

2000’li yılların başında teknolojik gelişmesi ve yaygınlaşmasına paralel bir şekilde güvenlik sorunu sıklıkla gündeme gelmeye başlamıştır (Blythe, 2013: 92-101). Bu açıdan veri alışverişinin güvenliği ve gizliğinin sağlanması önem kazanmıştır (Vural, 2017: 150). Günümüzde siber saldırılar sonucu kişilerin, kurumların ve devletlerin siber saldırılar sonucu kayıplara karşı çeşitli önlem politikaları geliştirmeye başlamışlardır. Bu açıdan bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin çalışmalar büyük oranda teknolojik alanda yoğunlaşmaktadır (Sağıroğlu & Alkan, 2018: 106). Veri güvenliği farkındalığını edinilmesi, veri sızıntılarına karşı tehdit unsurlarının belirlenmesi ve güvenlik politikalarının takip edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Şahinaslan & Şahinaslan, 2009: 190). Bu yüzden devletlerin siber güvenliğin sağlanmasına ilişkin çalışmalarının öncelikli olarak kullanıcılara güvenlik farkındalığı kazandırılması üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Arachchilage & Gamagedara & Love, 2014: 310). Özetle Siber güvenlik farkındalığı belirli bir bilgi birikimi, kabiliyet, yüksek bilinç düzeyi ve bunların belirli değerler etrafında birleşimiyle oluşmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında yüksek farkındalık düzeyine erişilse de davranışa dökülmediği sürece veri sızıntılarının yaşanabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden siber güvenliğe dair farkındalık düzeyinin artırılmasının yanı sıra davranışsal olarak da farkındalığı uygulamak gerekmektedir.

2. İnternetin Karanlık Yüzü: Dark ve Deep Web

1990’lu yılların başında yüzey interneti denilen (world wide) kuruluşu öncesinde başka protokoller kurulmuştur. Veri paylaşımı için öncelikli olarak İnternet protokolü (IP) ve Aktarım Protokolü (TCP) sistemleri oluşturulmuştur (Frana, 2004: 25). İnternetin yüzeyde veya açık web (clear web) adı verilen adresler HTTP uzantılı sistemlerdir. İnternetin karanlık yüzü veya anonim alanında bilgi, belge veya protokollerin paylaşımı TCP ve IP gibi sistemler kullanılmaktadır. İnternetin karanlık yüzü bir başka deyişle dark webe erişim Tor vb. arama motorları aracılığıyla sağlanmaktadır. Dark web içindeki

¹ We are social, (2023, 26 Ocak). The Changing World of Digital In 2023 <https://wearesocial.com/uk/blog/2023/01/the-changing-world-of-digital-in-2023/> sitesinden alınan veriler.

internet sitelerine erişim Onion uzantılı adresler kullanılmaktadır. Ayrıca Onion uzantılı sistemlere erişim adreslerinin bilinmesi gereklidir. Çünkü Dark Web, sistemi gereği kullanıcılarına anonimlik ve gizlilik hizmeti sunmaktadır (Bergam & Popov 2021: 7).

Deep Web sistemini tanımlamak gerekirse, Invisible Web (Görünmeyen Web) şeklinde adlandırılır “www” uzantısı içerisindeki standart arama motorları ile ulaşılan içeriklere verilen isimdir (Weimann, 2016: 40). 1990 yılında ABD’li akademisyen Michael K. Bergman “Deep Web” sistemini kavramsal düzleme indirmiştir. Bergman 2000 yılında internetin derinliğini belirlemek için geliştirdiği ölçekleme sonucunda Deep Web’in yüzey internetinden yaklaşık olarak 2-3 kat büyüklüğe sahip olduğunu açıklamıştır (Beckett, 2009). Nitekim Deep Web’te arama linkinin bulunmadığı veya arama motorları dışında bulunan siteler yer almaktadır. Bazı istihbarat örgütleri, şirketler, üniversiteler ve kütüphane arşivleri gibi kurum ve kuruluşlar çeşitli nedenlerle veri, bilgi ve belgelerin gizliliğini isteyebilirler. Bundan dolayı bu kurum ve kuruluşlar çoğu kez Deep web ve Dark web’i kullanılmaktadırlar. Kaliforniya Üniversitesi’nin 2011 yılında yaptığı araştırmaya göre 7.5 petabayt büyüklüğünde verinin Deep web’de yer aldığı sonucuna varılmıştır. Deep web adı verilen sisteme kapalı uçlu dns şeklinde yönlendirmeler aracılığıyla girilir. Bu da özel olarak programlanmış tarayıcı veya işletim sistemleri ile olmaktadır.²

Dark Web forum veya sitelerinde, internetin yüzeyinde yer alan Wikipedia’ya benzer şekilde siteleri kategoriye göre düzenleyen "Gizli Wiki" forumlar aracılığıyla gezinmektedirler. Dark web’te Wiki’ler ve arama motorlarıyla arama yapılmaktadır. Ayrıca bu arama motorları geniş olabilir, nitekim en bilinen arama motorlarından biri Tor’dur. Yine Ahmia adında arama motoru, Tor’dan daha geniş indekse sahiptir (Finklea, 2015: 8). Yine Grams adındaki arama motoru ise kullanıcılarına yasadışı uyuşturucular, silahlar, sahte para ve diğer kaçak malları bulabilecekleri bir sistemi içermektedir (Zetter, 2014). Tor arama motoru kullanırken kullanıcıların URL’leri sürekli değişir ve "gizli hizmet" olarak adlandırılan bir "onion" sonekiyle bitmektedir (InfoSec Institute, 2013). Özellikle, Tor aracılığıyla yapılan web’de aramalarında bir soğan simgesi görünür. Tor kullanırken internet çoğu zaman yavaşlar ve bu hizmetin dezavantajı olarak görülmektedir (Estes, 2013). Ancak Tor2web gibi köprüleri kullanımı kullanıcılara Tor’un sunduğu gizliliği tam olarak sağlamaktadır (Finklea, 2015: 6) (Bu nedenle, Tor2web veya diğer köprülerin kullanıcıları yasa dışı içerik barındıran sitelere (örneğin, çocuk pornografisi barındıranlar) erişirse, kolluk kuvvetleri tarafından Tor gibi anonimleştirici yazılımlar kullanan kişilere göre daha kolay tespit edilebilirler (Zetter, 2008). Dark Web ortaya çıktığı gibi internetin görünmeyen yüzünde veri akışının ve paylaşımının ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar ki süreçte artış göstermektedir.

² Fırat Üniversitesi DİJİTAL DÖNÜŞÜM ve YAZILIM OFİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ. (2022, 27 Nisan). Deep Web Nedir? <https://ddyo.firat.edu.tr/news-detail/12384>

Dark Web'in IP adresini³ gizlemesi yasadışı suç faaliyetlerinin de yer aldığı bir sistem haline gelmiştir. Dark Web'te suçlular, yasadışı uyuşturucu dağıtımı, pedofili, kişisel bilgilerin paylaşımı, veri kayıpları ve dolandırıcılık suçlar bulunmaktadır

3. İnternetin Karanlık Yüzünde Yasadışılık ve İstihbarat Servislerinin Düzenlediği Operasyonlar

Dark Web'te bu yasadışı sitelere ilişkin bazı devletler istihbarat servisleri aracılığıyla operasyonlar düzenlenmektedir (Bender, 2014). FBI'ın raporlarında internetin karanlık yüzündeki siber suçların Amerika Birleşik Devletleri'nin karşı karşıya olduğu en önemli suçlar olarak görülmektedir (Bender, 2019). İstihbarat servislerinin düzenlemiş olduğu operasyonlara örnek olarak Ekim 2011'de "hacktivist" adında Anonymous, Darknet Operasyonu düzenlenmiştir. Nitekim bu operasyon sonucunda 40'tan fazla çocuk pornografisinin yayınlandığı web sitesine yapılmıştır ve bu site kapatılmıştır (Poulsen, 2013). 2013 yılında ise Federal Soruşturma Bürosu'nun (FBI) düzenlediği Freedom Hosting adındaki kötü amaçlı bir yazılım sistemine operasyon düzenlenmiştir (Poulsen, 2013). Ayrıca 2002'den beri FBI'ın, "Proxy sunucuları veya Tor gibi sistemlerini kullanan şüphelilere yönelik operasyon düzenlenmiştir. Bu operasyon sonucunda şüphelerin Freedom Hosting gibi kötü amaçlı yazılımların kullanıldığı tespit edilmiştir. Şubat 2017'de ise, Anonymous'la ilişkin iddialara karşı asıl Freedom Hosting 'in 2013'te kapatılması sonucunda dark webde yeniden kurulan Freedom Hosting II'yi kapatılmıştır. Bilgisayar korsanları, Freedom Hosting'da bulunan verilerin %50'sinden fazlasının çocuk pornografisinin olduğu iddiasında bulunulmuştur (Richman, 2020: 5). FBI, Dark Web'de yasadışı faaliyetlerde bulunan ve yaklaşık 215.000 üyesinin bulunduğu "Playpen" sitesine 2015 yılında düzenlenen operasyonda Virginia Bölge Mahkemesi yargıç ve kolluk kuvvetleri bu siteyi bulabilmek için kullanan bilgisayarların asıl IP adreslerinin tespit edilmesi için bir tür ağ araştırma tekniğinden destek alınmıştır. Bu IP adreslerinin takibe alınması neticesinde gerçek kullanıcılara ulaşılmıştır ve 52 185'ten fazla kişiye suç duyurusunda bulunulmuştur (Carter,2016) ve şahısların çevrimiçi faaliyetlerini gizlemek adına Tor gibi hizmetleri kullanmalarına ilişkin bir dizi nedeni belirtilmiştir. Anonimleştirme hizmetleri, hassas bilgilerin gizli bir şekilde sağlanması, uyuşturucu ve yasa dışı pek faaliyeti içerisinde bulundurmaktadır. Tor'un çok çeşitli meşru kullanımları olsa da anonimleştirme hizmetlerinin çoğunluğu yasa dışı faaliyetler de yoğunlaşmaktadır. (Tor Project, 2019). Dark Web sitelerinin belirlenmesine ilişkin veri ve kaynak yeterli değildir. Tor tarayıcısının kullanıma dair yapılan bir araştırmaya sonucunda kullanıcılarının yaklaşık %1,5'inin Dark Web'i ziyaret ettiği belirlenmiştir (Tor project,2019). Tor kullanıcıları dünyanın bazı bölgelerinde sosyal medya sansürü ve erişim engellerine karşı bu tarayıcı kullandıklarını söylemektedirler. Bu nedenle bazı

³ İnternet protollünü kullanan bir tür anahtarlama işlevi gören ağların bulunduğu cihazda internet ağı üzerinden veri akışını sağlayan adresin adıdır (Gökşen, E. (2014). Türk Ceza Mahkemesinde Dijital Verilerin Delil Değeri (yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi). S. 31).

devletler Tor'a erişim engeli gelmesi gerektiğini önermektedirler. Örneğin: İran ve Mısır'da muhalif hareketler kendi aralarında veri ve bilgi akışının gizliliğini sağlayabilmek için Tor tarayıcısını kullanarak Dark Web'e girmektedirler. Tor tarayıcısı, şahsi ve ticari amaçla kullanım için ve formlara, sohbet odalarına ulaşabilmek için kullanılmaktadır. Ticari kuruluşlar mali ve projelerini casuslardan korumak amacıyla yine Tor tarayıcısını kullanmaktadırlar (Tor Project, 2019). Dark Web üzerinden yapılan yasadışı faaliyetlerde para akışı Bitcoin aracılığıyla sağlanmaktadır (Kumar, 2012). Bir finans şirketi Bitcoin kullandığı zaman halka açık bir şekilde kaydedilir.

Suçlular Dark Web'in anonim sisteminden faydalandığı gibi, istihbarat örgütleri ve kolluk kuvvetleri de kullanmaktadırlar. Bu teşkilatlar ihbar hatlarını koruma, olası terör saldırısı veya suçların önlenmesi amacıyla kullanırlar (Chertoff & Simon, 2015: 6). Buna göre FBI, Dark Web ve Tor kullanıcılarını tespit edebilmek için kötü amaçlı yazılımların programa için belirli bir kaynak ayırmıştır (Poulsen, 2013). FBI, 2002 yılından beri "Proxy veya Tor kullanıcılarının belirlenmesi" için bilgisayar ve internet programlarının adres doğrulayıcısı (CIPAV) kullanıldığı belirtilmektedir. Devletlerin İstihbarat örgütleri ve kolluk kuvvetleri Dark Web aracılığıyla işlenen suçları bulmak adına ilave teknoloji sistemleri kullanabilmek için bazı şirketlerle çalıştığı söylenmektedir. Ayrıca bazı kolluk kuvvetleri Dark Web'te yer alan suçların anlık teknolojik hatalarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, 2013 yılında FBI, Dark Web'te yer alan en büyük sitelerden biri olan Silk Road'a (İpek Yolu) yönelik operasyon düzenlenmiştir ve sonucunda site kapatılmıştır. Federal müfettişlerinin belirttiği üzere Silk Road bilgisayar kodunda gözden kaçan zafiyetten yararlanarak sitenin kapatıldığını ifade etmişlerdir (Leger, 2014). Dark Web'te bulunan teknolojik faaliyetlere karşılık suçları yenmek için gelenksel kolluk faaliyetlerinden yararlanmaktadır. Örneğin, kolluk kuvvetleri, Dark Web kullanıcılarının belirlenmesi için bazı siber şirketlerden bilgi talep edebilirler (Krebs, 2014.) Nitekim 2015 yılının mart ayında federal müfettişler Dark Web'te bulunan çevrimiçi bir uyuşturucu formuna yönelik bir operasyon düzenlenmiştir ve Reddit'e bir mahkeme celbi gönderilmiştir. Bu mahkeme celbi sonucunda r/darknetmarkets forumunun [kullanıcıların anonim çevrimiçi uyuşturucu satışlarını tartıştığı bir alt dizin] beş kullanıcıya yönelik kişisel veri koleksiyonunu teslim etmesini talep edilmiştir (Chertoff & Simon, 2015: 8)

İsrail Kamu Yayın Kuruluşu'nun (KAN) haberine göre, İsrail İstihbarat Kuruluşu (MOSSAD) başkanı David Barnea'nın kişisel bilgilerine İran'da bulunan Open Hand (açık eller) adındaki hacker grubunun dark web aracılığıyla ele geçirildiğini ve yayımlandığı eklenmiştir (Kılıç, 2022). Bu operasyon sonucu hacker grubu çökertilse de dark webdeki suçlar ve suçlulara ilişkin ne denli bir tehlikeyle karşı karşıya kalındığı gözler önüne serilmiştir. Türkiye'de 13 Ağustos 2024' tarihinde, Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT), Jandarma Genel Komutanlığı ve Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) tarafından yapılan operasyonda, siber casusluk şebekesine yönelik siber casusluk suçuna yönelik operasyon düzenlenmiştir. MİT'in düzenlediği bu operasyonda

siber casusluk şebekesinin binlerce kullanıcının kişisel bilgi ve verileri ele geçirilip dark webde satıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu operasyon sonucunda şebekenin kullandığı siteler ve formlar çöktürülmüştür ve 11 kişi tutuklanmıştır (Cyberartspro, 2024). MİT'in düzenlediği bu operasyon ülkemizdeki dark web kullanımını göstermektedir ve siber güvenlik kavramının günümüzde artık ulusal güvenliği tehdit eder bir hale geldiği görülmektedir. Bu nedenle ülkemizin dark webdeki yasadışı suçlara karşı politikalar ve stratejilerin geliştirmesine önem verilmesinin gerektiği anlaşılmaktadır. Özellikle son birkaç yıldır, Türk şirketleri ve hükümet yetkililerinin siber suçların ve siber casusluğun hedefinde olmaları bu alandaki sorunu göstermektedir ve daha fazla yatırım uygulanması ve yapılmasının gerektiğini gözler önüne serilmektedir. Devletlerin, istihbarat örgütleriyle dark webde yer alan suçlara ilişkin düzenlenen bu operasyonlar internetin karanlık yüzündeki yasadışılığın kişilere, kurum kuruluşlara ve devletler gibi çeşitli unsurlara verdiği zararlar ortaya konulmaktadır. Nitekim ilerleyen dönemlerde kolluk kuvvetlerinin ve istihbarat örgütlerinin dark webde bulunan yasa dışı faaliyetlere yönelik düzenlenen operasyonların artış göstereceği öngörülmektedir.

Sonuç

21 yüzyılda teknoloji ve dijitalleşmenin gelişimiyle günümüzde gündelik hayatın pek çok alanında kullandığımız adeta vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. İnternetin arama motorları ve web uzantıları yüzeydeki sitelere erişimi sağlamaktadır. Dark Web' e giriş için kullanılan Tor tarayıcısı 1990 yılında ABD'de geliştirilmiştir. ABD Deniz Kuvvetleri tarafından geliştirilen Tor Programı'nın asıl amacı askeri personel arasında gizli iletişimin sağlanması için kurulmuştur. Ancak dijitalleşmenin yaygınlaşması siber güvenlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Tor programına ilişkin siber güvenlik önlemi ise bu programı herkesin kullanımına açmak olmuştur. Dar Web'in sayısız verinin bulunması ve kullanıcıya gizlilik imkânı sunması zararlı kullanıcıların da dikkatini çekmiştir. Ancak internetin görünmeyen yüzü olarak bilinen Dark webe Tor vb. arama motorlarıyla erişim sağlanmaktadır. Küresel bazda internet kullanımının artması, bazı kurum, kişi vb. unsurların gizliliklerini tehdit eden bir unsur haline gelmesine neden olmaktadır. Bu unsurların gizlilik isteklerini karşılayan Tor sistemi ve dark web sistemi bazı kötü niyetli kişilerin de burada yer almasına neden olmuştur. Tor ve dark webin anonimlik sağlaması burada terör örgütleri, suçluların, kaçakçıların vs. kişi ve örgütlerin de bu sistemde yaygın bir şekilde bulunmasına yol açmıştır. Ayrıca İnternetin derin yüzeyi gazeteci, akademisyen ve aktivistler gibi kişi ve kurumlar üniversitelerin kütüphanelerine erişim, bazı kurumlara ilişkin bilgileri edinme veya bilgi alışverişi sağlamak amacıyla kullanabilirler. Fakat bu amaçlar dışında bazı siber şebekeler, pedofili hastaları ve casuslarda Dark webi kullanmaktadırlar. Özellikle geniş çaplı kimlik bilgilerinin sızıntısı yapılması ve bu bilgilerin dark webde satışa sunulması siber güvenliği tehdit eden unsurlardan biridir. Orta Doğu coğrafyasını etkileyen olaylardan biri olan Arap Baharı döneminde uygulanan sansüre karşı insanların dark web aracılığıyla iletişim kurmuştur. Ayrıca 2015 yılında Fransa'da yaşanan terör saldırısında saldırıyı düzenleyen

kişilerin dark web ile iletişim sağlamışlardır. Bu iki örnek dark webin iletişim ve koordinasyon sağlamadaki rolünü göstermektedir. Ancak bazı durumların dark web yasadışı faaliyetlerin bulunduğu bir sistem haline gelmektedir ve bu durum şahsı, kurum ve kuruluş vb. unsurları tehdit etmektedir. Devletler ve istihbarat servisleri dark webde yer alan yasadışı faaliyetlere karşı gereken siber güvenlik sistemlerini geliştirme ve gereken takibin yapılması yoluna gitmektedir. Devletlerin, istihbarat örgütleri aracılığıyla dark webde yer alan yasadışı faaliyetlere düzenlenen operasyonları basın ve yayın organlarıyla duyurması internetin görünmeyen yüzeyindeki suçlara ilişkin farkındalık uyandırmaktadır. Bu nedenle devletler ve istihbarat örgütlerinin siber güvenlik önlemlerinin artırması gerektiği anlaşılmaktadır. Devletlerin dark webde işlenen suçlara karşı siber güvenlik için kanunlarını, mevzuatlarını ve yasalarını sürekli olarak yenilemeleri gerekmektedir. Nitekim Günümüzde siber saldırıların arttığı bir dönemde internet kullanıcıları kendilerini fiziksel, psikolojik ve kişisel bilgileri korumaya yönelik önlemler almaları gerekmektedir. Bunun için bireyler siber güvenliklerini sağlamak için çok faktörlü doğrulama sistemini aktif etmeleri, güçlü şifreleme sistemlerini kullanmaları, olağandışı anomalilere karşı algılama araçlarının kullanımı, virüs tarama sistemlerinin aktifleştirilmesi, kullanılan cihazlarının güncellemelerinin takip edilmesi ve alınan davet bağlantılarına karşı şüpheyle yaklaşmaları gerekmektedir. İstihbarat örgütlerinin siber güvenlik alanında gereken önlemlerini almak için internetin karanlık yüzünde aktif bir şekilde forumlarda ve sitelerde bulunduğu bilinilmektedir. Bundan dolayı internetin karanlık yüzündeki yasadışılığın farkında geliştirilmesi, siber güvenlik önemlerine önem verilmesi ve çağın gereklerinin takip edilmelidir.

Kaynakça

- Yılmaz, O. (2017). Küreselleşme Sürecinde Dönüşen Güvenlik Algısı ve Siber Güvenlik, Cyberpolitik Journal, Cilt 2, Sayı 4.
- Coşar, M. (2022). SİBER DÜNYANIN KARANLIK YÜZÜ: DEEPWEB VE DARKNET. Journal of Management Theory and Practices Research, 3(1), 58-71.
- <https://www.clicksus.com/we-are-social-2023-global-ve-turkiye-ra>
- Greenberg, A. (2017). The Biggest Dark Web Takedown Yet Sends Black Markets Reeling, JUL 14,2017, İnternet adresi: <https://www.wIEWS.com/story/alphabay-takedown-dark-web-chaos/>,Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2022.
- Blythe, J.(2013). Cyber Security In The Workplace: Understanding and Promoting Behaviour Change. Proceedings Of Chiatay 2013 Doctoral Consortium.
- Tunca, S. (2019). MODERN ÇAĞDA SİBER GÜVENLİK KAVRAMI. Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi (3-4), 1-7.
- Sağiroğlu, Ş. & Alkan, M. (2018). Siber Güvenlik ve Savunma Farkındalık ve Caydırıcılık. Grafiker Yayınları. Ankara.

- Arachchilage & Gamagedara, N. A& Love, S. (2014). Security awareness of computer users: A phishin threat avoidance perspective. *Computers in Humans Behavior*. 38.
- Brendan, L. K. (2001). "Arpanet: An Efficient Machine as Social Discipline", *Science as Culture*, Cilt 10 (1).
- Bıçakcı, S. (2014). "NATO'nun Gelişen Tehdit Algısı: 21. Yüzyılda Siber Güvenlik", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, Sayı 40.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*, West Sussex, Wiley-Blackwell.
- Schmitt, B. R. (1992). *The New Era in U.S. Export Controls. Report of a Workshop*, Washington D.C., National Academy Press.
- Clemente, D. (2015). Fundamentals of cyber security. *Verification & Implementation: A biennial collection of analysis on international agreements for security and development*, 163-180.
- Craigen, D., Diakun-Thibault, N., & Purse, R. (2014). Defining cybersecurity. *Technology innovation management review*, 4(10), 13.
- Al-Janabi, S., & Al-Shourbaji, I. (2016). A study of cyber security awareness in educational environment in the middle east. *Journal of Information & Knowledge Management*, 15(01), 1650007. <https://doi.org/10.1142/S0219649216500076>
- McGuffin, C., & Mitchell, P. (2014). "On Domains: Cyber and The Practice of Warfare", *Int. J. Canada's J. Glob. Policy Anal.*, 69(3).
- Vural, Y. (2007). Kurumsal bilgi güvenliği ve sızma (penetrasyon) testleri (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Sağıroğlu, Ş., & Alkan, M. (2018). *Siber Güvenlik ve Savunma: Farkındalık ve Caydırıcılık*. Grafiker Yayınları.
- Şahinaslan, E., Kandemir, R., & Şahinaslan, Ö. (2009). Bilgi güvenliği farkındalık eğitimi örneği. *Akademik Bilişim*, 9, 189-194.
- Frana, P. L. (2004). "Before the web there was gopher," *IEEE Ann. Hist. Comput.*, vol. 26, no. 1, pp. 20–41, Jan. 2004, doi: 10.1109/MAHC.2004. 1278848.
- Bergman, J., & Popov, O. B. (2023). Exploring dark web crawlers: a systematic literature review of dark web crawlers and their implementation. *IEEE Access*, 11, 35914-35933.
- (Weimanni, G. (2016). Terrorist migration to the dark web terrorism research institute, *Cilt 10, No 3*)
- Beckett, A. (2009). The dark side of the internet. <https://www.theguardian.com/technology/2009/nov/26/dark-side-internet-freenet>, (Erişim Tarihi: 18.12.

- 2024).
- Finklea, K. M. (2015, July). Dark web.
- Zetter, K. (2014). New “Google” for the dark web makes buying dope and guns easy. Wired. com. Conde Nast Digital, 17.
- InfoSec Institute, Diving in the Deep Web. (2013, 14 Mart). [http://resources.infosecinstitute.com/diving-in-the-deep web/](http://resources.infosecinstitute.com/diving-in-the-deep-web/).(Erişim Tarihi: 18.12.2024).
- Estes, A. C. (2013). Tor: The Anonymous Internet, and If It’s Right for You’. Gizmodo, August, 30.
- Zetter, K. (2008, 12 Aralık). “New Service Makes Tor Anonymized Content Available to All,” Wired.com.
- Poulsen, K. (2013, 13 Eylöl). “FBI Admits It Controlled Tor Servers Behind Mass Malware Attack,” Wired.com.
- Richman, D. C. (2000). The changing boundaries between federal and local law enforcement. Crim. Just., 2, 81-82.
- Tor: Overview (2019). <https://2019.www.torproject.org/about/overview.html.en> (Erişim Tarihi: 17.12.2024).
- Carter, M. (2016, 31 Ağustos). Investigation of FBI’s Child Pornography Operations Sparks Controversy Over Internet Privacy <https://www.govtech.com/public-safety/investigation-of-fbis-child-pornography-operations-sparks-controversy-over-internet-privacy.html> (Erişim Tarihi: 11.12.2024).
- Kumar, M.(2012, 31 Mayıs). What is the Deep Web? A first trip into the abyss <https://thehackernews.com/2012/05/what-is-deep-web-first-trip-into-abyss.html> . (Erişim Tarihi: 9.12.2024).
- Chertoff, M., & Simon, T. (2015). The Impact of the Dark Web on Internet Governance and Cyber Security, Global Commission on Internet Governance,
- Leger, D. L., Kepple, K. A., & Leinwan, D. (2014). How FBI brought down cyber-underworld site Silk Road. USA Today.
- Krebs, B. (2014). Feds arrest alleged’Silk Road 2’admin, seize servers. Krebs on Security.
- Chertoff, M., & Simon, T. (2015). The impact of the dark web on internet governance and cyber security.
- Kılıç, Z. (2022, 24 Mart). İran destekli hackerlar Mossad başkanının karısının telefonundan yeni belgeler sızdırdı <https://siberbulten.com/uluslararası-iliskiler/ısr/iran-destekli-hackerlar-mossad-baskaninin-karisinin-telefonundan-yeni-belgeler-sizdirdi/> (Erişim Tarihi: 15.12.2022).

- CyberArts. (2024, 13 AÜUSTOS). .MİT'ten Siber Casuslara Büyük Operasyon. <https://cyberartspro.com/mitten-siber-casuslara-buyuk-operasyon/>. (Erişim Tarihi: 9.12.2024).
- Bender, A. (2014, 24 Şubat). <https://www.rsaconference.com/library/blog/welcome-to-rsa-conference-2014> (Erişim Tarihi: 10.12. 2024).

Nato'nun Twitter'daki Siber Güvenlik Söylemleri İle Nato Siber Güvenlik Faaliyetleri Arasındaki Bağlantı

Yücel Baştan

Arş. Gör. Dr.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

yucel.bastan@gmail.com

Melisa Özmen

Yüksek Lisans Öğrencisi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

melozmen98@gmail.com

Özet

Siber güvenlik, gelişen teknolojiyle ortaya çıkan tehditlere karşı korunma sağlama, veri güvenliğini güvence altına alma, siber saldırıları tespit etme ve gerçekleşen saldırıların etkilerini minimize ederek iyileştirme süreçlerini kapsayan çok boyutlu bir alandır (Bıçakçı, 2014). Son yıllarda siber güvenlik ve siber güvenlik içerikli kavramlar (siber saldırı, siber istihbarat, siber dayanıklılık, vs) uluslararası ilişkiler gündeminde yer almaya başlamıştır. NATO'da bu güvenlik sorununa ilgisiz kalmamış 2007 yılında gerçekleştirilen Estonya saldırılarının ardından 2008 yılında NATO Müşterek Siber Savunma Mükemmeliyet Merkezi kurulmuştur. Akabinde ilgili mükemmeliyet merkezinin öncülüğünde siber alanda uyulması gereken uluslararası hukuk kurallarına yönelik Tallinn El kitabı hazırlanmıştır. Kitabın ilk versiyonu 2013, ikinci versiyonu 2017 yılında hazırlanmıştır. Yeni versiyonun hazırlanma süreci devam etmektedir. Siber güvenliğin NATO için artan öneminin ardından 2016 yılındaki Varşova zirvesiyle NATO siber güvenliğe yeni bir boyut katarak, siber alanı; kara, deniz, hava ve uzayın ardından 5. mücadele alanı olarak benimsemiştir. NATO siber uzayı alan olarak tanımlaması ve siber hukukta uyulması gereken uluslararası hukuk kurallarına ilişkin faaliyetlerine devam etmesi, siber uzayın geçici tehdit olarak görülmediğine işaret etmektedir.

Günümüzde insanlar bilgiye anlık olarak sosyal medya aracılığıyla ulaşabilmektedir. Twitter bu anlık bilginin ulaşmasında diğer platformlardan öne çıkmaktadır. Twitter gazeteciler, haber ajansları ve kamu kurumları gibi haber değeri taşıyan aktörler tarafından anlık bilgi paylaşımı için kullanılmaktadır. Bunun yanında insanlar popüler içeriklere veya ulaşmak istedikleri içeriklere hashtagler aracılığıyla kolaylıkla ulaşabilmektedir. Aynı zamanda Twitter kullanıcıları mesajların kısa ve öz şekilde gönderilmesi için zorlar, bu şekilde kullanıcılar anlık birçok bilgiye aynı anda maruz kalabilmektedir. Son olarak Twitter, retweet ve yorumlar üzerinden kişilerin fikirlerini

paylaşabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu özellikleri Twitter'ı diğer sosyal medya platformlarından ayırmaktadır.

Açık etkileşime izin vermesi, sınırsız takipçi ile yazılı iletişime izin vermesi, Twitter'ı diğer platformlardan haber alma özelinde ayırmaktadır. Bu çerçevede çalışmada Twitter'ın seçilmesinin sebebi; bilgi ekosisteminde etkisinin belirtilen sebeplerden ötürü diğer platformlara göre ayırt edici olmasıdır.

Çalışmanın sorusu; "NATO'nun siber güvenlik söylemleri ile Twitter paylaşımları arasında bağlantısallık var mıdır?" şeklindedir. Çalışmanın amacı zaman içinde NATO'nun siber güvenliğe verdiği önemi Twitter üzerinden paylaşımlarında gösterip göstermediğinin ortaya koyulmasıdır. Bu çerçevede NATO'nun resmi hesabı @NATO ve kurumsal hesapları üzerinden 2012-2022 yılları arasında toplam 3.330.602 veri analize dahil edilmiştir. Elde edilen veriler temizlenerek sadece "cyber" kelimesi ile ilgili atılan tweetler incelemeye dahil edilmiştir. Araştırmanın bulguları NATO'nun karar vericilerinin siber güvenlik söylemleri ile Twitter söylemlerinin eşleştiği yönündedir. Çalışma TÜBİTAK 2209/A projesi bütçesiyle gerçekleştirilmiş olan çalışmada elde edilen bulgular üzerinden analiz sonuçları paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siber Güvenlik, NATO, NATO Siber Güvenlik Söylemleri, Twitter.

Kritik Altyapılarda Siber Güvenlik ve Savunma Stratejileri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Seçkin AKÖZ

Yüksek Lisans

Bağımsız Araştırmacı

akzseckin@gmail.com

Hatice SÜRURİ

Dr.

Gebze Teknik Üniversitesi/Teknopark

haticesururi@gmail.com

Özet

Siber güvenlik ve siber savunma, siber uzayın her türlü tehdit unsurundan arındırılmasını temel almaktadır. NATO, yaşadığımız yüzyılda ortaya çıkan tüm risk ve tehdit dinamiklerine akılcı bir perspektifle yaklaşarak operasyon alanlarına kara, deniz, hava ile birlikte siber uzayı da eklemiştir. Sadece bu akılcı tutum yapay zekâ teknolojinin hızını artırdığı ve bugün devletler tarafından kullanıldığında tüm teknolojik araçlarda dahil savunma ve güvenlik reflekslerinde heyecan uyandıran bir ivme yakalanacağı gerçeğinin görmezden gelinemeyeceğinin kanıtı niteliğindedir. Yapay zekanın gölgesinde kalmadığı sürece siber güvenlik, kavramsal olarak kritik verilerin bütünlük, gizlilik ve erişilebilirliğinin korunmasında etkinliği sağlayacak önemli güç unsuru olarak kabul edilebilir. Siber güvenlik teknolojiyi tabanına yayarak hem bireyin hemde devletlerin güvenliğinde aşılması zor ağlar örmektedir. Aynı zamanda avantaj olan bu savunma duvarı teknolojik sistemlerde oluşabilecek hatalar sebebiyle de karşı istihbarat servislerinin atağa geçebileceği kaygı uyandıran bir alana dönüşebilecektir.

Devletlerin güvenliğine yönelik genel çerçevede değerlendirilebilecek siber risk ve tehditler, karmaşık, yıkıcı ve zorlayıcı kompleks ağlar üzerine kuruludur. Her devlet ulusal savunma stratejileri bağlamında siber saldırıları beklemekte ve buna karşılık taktik ve stratejik savunma mekanizması geliştirmiş olmak zorundadır. Siber uzayda bağlantısallık ile ilişkili olarak minimum düzeyde saldırılar ile birlikte devletlerin egemenliklerini ihlal edebilecek kapasitede tehdit unsurları oluşabilmektedir. Kritik altyapılara yönelik saldırılar, fıkri mülkiyetleri ele geçirme amaçlı müdahaleler, seçim süreçlerinde elektronik alt yapıya yönelik tehditler ve dijital platformlarda kaos ortaya çıkarabilecek saldırılar olarak bilinmektedir. İlgili tehditler ayrıca karşı istihbarat faaliyetleri için önemli olduğu kadar hedef devletlere yönelik bir istihbarat faaliyet alanı olarak da karşımızda durmaktadır.

Devletler ve NATO, AB gibi uluslararası kuruluşlar dijital alanda meydana gelen kötü niyetli siber tehditleri tespit etme, önleme ve yanıt verme konusunda kapasite artırıcı strateji konseptleri geliştirmektedirler. Bu çerçevede ilgili kuruluşlar, caydırma, savunma, kriz önleme ve kriz yönetimi ve iş birliklerine dayalı güçlü ve dayanıklı siber

savunma yöntemleri inşa etmektedir. Devletlerin maruz kaldıkları siber tehditlerin giderek karmaşılaşması, siber alanda meydana gelen tehditlere karşı, kritik altyapılarını, ağ sistemlerini ve operasyonel kapasitelerini artırıcı önlemler almasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda NATO bünyesinde ittifakın dayanıklılığı ve caydırıcılığı bağlamında 2021 Kapsamlı Siber Savunma Politikası (NATO, 2024) oluşturulmuş, Mükemmeliyet Merkezleri kurulmuş ve durumsal farkındalık ve siber alanın korunması temelli entegre siber savunma sistemleri planlanmıştır. Çalışmada kritik altyapılar ve siber güvenlik kavramları detaylandırılarak, siber tehditler ve siber tehditlerle mücadele ve kritik altyapıların korunmasına dair uluslararası düzeyde oluşturulan stratejilere yer verilmiştir. Çalışmanın devamında kritik alt yapıların güvenliği ulusal düzeyde açıklanarak ulusal güvenlik stratejileri detaylandırılacaktır. Sonuç olarak stratejik nitelikte siber savunma, siber güvenlik kavramlarının kolektif anlamda güvenlik politikalarında ortaya çıkabilecek başarısı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Kritik Altyapılar, Dirençlilik, Siber Güvenlik, Dayanıklılık

R Uygulamalarında Siber Tehditlere Karşı Güvenlik Yaklaşımları

Coşkun CENGİZ

Uzman Öğretmen

Tokat Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

coskuncengiz60@gmail.com

Ömer YILMAZ

Dr., Öğretmen.

Tokat Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

omerryilmaz@gmail.com

Kadir DOĞANAY

Öğretmen

Tokat Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

doganaykadir82@gmail.com

Özet

XR (Genişletilmiş Gerçeklik); sanal gerçekliği (virtual reality, VR), artırılmış gerçekliği (augmented reality, AR) ve karma gerçekliği (mixed reality, MR) kapsayan, gerçek dünya ile sanal dünya arasındaki etkileşimleri daha zengin hale getiren teknolojiler bütünüdür ifade eden bir çatı kavramdır. XR'ın kullanımı eğitim, savunma, sağlık, üretim ve oyun gibi çeşitli sektörlerde hızla yaygınlaşmaktadır. XR teknolojisi geniş kullanım senaryolarına olanak tanıyarak dijital dönüşümde büyük bir rol oynamaktadır. XR teknolojisinin hızlı ilerlemesi, kullanıcı gizliliği ve veri güvenliği ile ilgili artan endişeleri de beraberinde getirmektedir. XR teknolojilerinin yaygınlaşması ile birlikte, hem bu teknolojilerin sağladığı faydalar hem de bilgi güvenliği riskleri de oluşmaktadır. XR sistemleri, sürükleyici deneyimleri kolaylaştırmak için çok miktarda kullanıcı verisi topladığından, bu bilgilerin yetkisiz erişime ve kötüye kullanıma karşı korunması çok önemlidir. Bu teknoloji ile kullanılan cihazlar tarafından, uygulamaların özelliğine göre kullanıcıların göz hareketleri, yüz tanıma, kalp atış hızı gibi biyometrik verileri, konum ve etkileşim geçmişi bilgileri gibi büyük miktarda veriler toplanabilmektedir. XR uygulamalarında bilgi güvenliğinin göz ardı edilmesinin etkileri çok büyük olabilir ve gizlilik ihlalleri, kimlik hırsızlığı ve mali kayıplar gibi olumsuz durumlara sebep olabilir. Bu alanda kullanıcı gizliliği ve veri güvenliği konularında daha fazla araştırmaya ve yeniliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, XR uygulamalarında karşılaşılabilecek siber güvenlik tehditleri ve söz konusu tehditlere karşı alınabilecek güvenlik önlemleri ele alınmıştır. Bu tehditlerin sosyal, etik ve teknik boyutları tartışılarak yapay zeka ve blok zinciri gibi teknolojilerin uygulanabilirliği değerlendirilmiştir. Ayrıca kullanıcı farkındalığının artırılmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Çalışmanın sonuçları XR ekosisteminde güvenlik ve etik sorunlara yönelik kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Yöntemsel olarak derleme niteliğinde bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: XR, genişletilmiş gerçeklik, siber tehditler, güvenlik önlemler, bilgi güvenliği

Benevolent Or Malevolent Hegemon? A Comparison of U.S. Hegemony Under George H.W. Bush and George W. Bush Administrations

Nuri SALIK

Associate Professor

Ankara Yıldırım Beyazıt University

Faculty of Humanities and Social Sciences

History

nurisalik@gmail.com

Abstract

The United States became the world's sole remaining superpower with the collapse of the Soviet Union in 1991. In the absence of its Cold-War foe, the United States was able to perform an unquestionable leadership across the world in the post-Cold War international system. This was a breaking moment in world politics since the new international system was unipolar in its nature with the conclusion of the long-lasting rivalry between Washington and Moscow. In the new unipolar international environment, American policymakers had to reassess the position of the United States because the Cold War status quo and predictability was no longer valid. According to American administrations, it was historic duty and responsibility of the American administrations to lead and shape the post-communist world in the image of the United States. Basic tenets of this policy were to protect world peace, to spread American values such as democracy and free market economy across the world, to prevent of human rights violations, and to contain aggressive or rogue states threatening international peace and stability. For this reason, all post-Cold War administrations strived to go beyond Cold War habits (especially containment policy) and reformulate grand strategy and foreign policy of the United States based on American hegemony. This paper seeks to compare perceptions and practices of American hegemony under George Herbert W. Bush (1989-1993) and George W. Bush Administrations (2001-2009). We know that even though both presidents were republican, their foreign policy visions and implementations differed substantially. The primary goal of Bush the senior administration was to establish a new international system based on American hegemony through international institutions, international cooperation, international law and so on. Bush the father's multilateralist path manifested itself with the concept of the new world order especially during the Gulf Crisis of 1990-1991 when Saddam Hussein annexed Kuwait illegally. Despite existence of high-level neo-con figures such as Paul Wolfowitz in the administration, Bush the father kept his multilateralist approach throughout his administration. That's why, American hegemony was conceptualized as benevolent hegemon during the Bush the senior administration. On the other hand, his son George W. Bush obviously diverted from his father's path in foreign policy practices. Contrary

to his father's multilateralism, Bush the son adopted unilateralism to assert American hegemony across the world under the banner of global war on terrorism. The growing threat of international terrorism against the United States combined with the rise of neo-cons in the Bush the junior administration, which paved the way for an aggressive foreign policy between 2001 and 2009. Bush the junior abused hegemonic position of the United States by ignoring international law, principles and institutions during Afghanistan and Iraq invasions. The paper will try to explain different perceptions and practices of American hegemony under George Herbert W. Bush (1989-1993) and George W. Bush Administrations (2001-2009) by paying attention to domestic and international variables.

Keywords: The United States, hegemony, post-Cold War era

Analysis of The European Union's Counter-Terrorism Strategies From The Perspective Of Realist Constructivism

Onur GÜREL

PhD

Bağımsız Araştırmacı
onurgurel.phd@gmail.com

0000-0002-0007-8567

Abstract

The European Union (EU) stands out as a significant player on the international stage due to its high levels of economic power and human development indices among its member states. This status makes the EU a strategic target for terrorist organizations, and any terrorist attack against its member states tends to have wide-reaching repercussions. To enhance the effectiveness of its counter-terrorism approaches, the EU requires cooperation and coordination at both local and global levels, necessitating a multifaceted strategy encompassing security, defense, social, economic, and legal dimensions.

The EU's history of counter-terrorism efforts dates back quite some time, but significant changes have been observed particularly after the attacks in Madrid and London in the early 2000s. This study aims to analyze the EU's counter-terrorism strategies, especially in the aftermath of the 2001 Terror Attacks and the 2011 Syrian Civil War, through the lens of realist constructivism. This perspective considers both power dynamics and social norms and structures in international relations, providing a comprehensive framework for understanding the EU's approach to terrorism.

Using a case study design within the framework of qualitative research methods, the research examines the 'Annual Situation and Trend Reports' from the European Police Agency (EUROPOL) and gathers secondary data through document analysis. The data obtained are subjected to descriptive content analysis to identify general trends in the EU's counter-terrorism strategies. The collected data are then analyzed from the perspective of the theoretical framework to address the research question: how have the EU's counter-terrorism strategies been shaped and implemented from the perspective of realist constructivism following the 2001 Terror Attacks and the 2011 Syrian Civil War?

The study highlights that the EU has aimed to develop a multifaceted strategy that goes beyond mere security and defense policies. It incorporates social, economic, and legal dimensions to address the root causes of terrorism and prevent radicalization. For instance, the EU's strategies emphasize the importance of protecting critical infrastructure, tracking terrorists across borders, cutting off financial resources, and preparing for terrorist attacks through solidarity-based policies.

Realist constructivism offers a dual perspective on these strategies. From a realist

viewpoint, the EU's counter-terrorism strategies reflect efforts to maintain international power balances and project power. This is evident in the strengthening of security agencies, such as EUROPOL, to develop effective responses to international security threats. From a constructivist perspective, the EU's strategies align with social norms and international values, emphasizing cooperation, respect for human rights, and the rule of law.

Keywords: Realist Constructivism, European Union, Terrorism, Counter-Terrorism, Strategy.

Realist Konstrüktivizm Perspektifinden Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Stratejilerinin Analizi

Özet

Avrupa Birliği (AB), üye devletler arasındaki yüksek ekonomik güç ve insan gelişmişlik endeksleri nedeniyle uluslararası arenada önemli bir oyuncu olarak öne çıkmaktadır. Bu statü, AB'yi terör örgütleri için stratejik bir hedef haline getirmekte ve üye devletlerine yönelik her hangi bir terör saldırısı geniş kapsamlı yankılar uyandırmaktadır. Terörle mücadele yaklaşımlarının etkinliğini artırmak için AB, yerel ve küresel düzeyde işbirliği ve koordinasyon gerektirir ve bu da güvenlik, savunma, sosyal, ekonomik ve yasal boyutları içeren çok yönlü bir stratejiyi zorunlu kılar.

AB'nin terörle mücadele çabalarının tarihi oldukça eskiye dayanmakla birlikte özellikle 2000'li yılların başındaki Madrid ve Londra saldırılarından sonra önemli değişiklikler gözlemlenmiştir. Bu çalışma, 2001 Terör Saldırıları ve 2011 Suriye İç Savaşı sonrasında AB'nin terörle mücadele stratejilerini realist yapılandırmacılık perspektifinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu perspektif, uluslararası ilişkilerde güç dinamikleri ve sosyal normlar ile yapıları bir arada değerlendirerek AB'nin terörle mücadele yaklaşımını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar.

Nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde bir vaka çalışması tasarımı kullanılarak, Avrupa Polis Ajansı (EUROPOL) tarafından yayınlanan 'Yıllık Durum ve Eğilim Raporları' incelenmiş ve belge analizi yoluyla ikincil veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler, AB'nin terörle mücadele stratejilerindeki genel eğilimleri belirlemek için betimleyici içerik analizine tabi tutulmuştur. Toplanan veriler teorik çerçeve perspektifinden analiz edilerek 2001 Terör Saldırıları ve 2011 Suriye İç Savaşı sonrasında AB'nin terörle mücadele stratejilerinin nasıl şekillendiği ve uygulandığı araştırma sorusunu ele almayı amaçlamaktadır.

Çalışma, AB'nin yalnızca güvenlik ve savunma politikalarının ötesine geçen çok yönlü bir strateji geliştirmeyi hedeflediğini vurgulamaktadır. Terörizmin köken nedenlerini ele almak ve radikalleşmeyi önlemek amacıyla sosyal, ekonomik ve yasal boyutları da içermektedir. Örneğin AB'nin stratejileri kritik altyapının korunması, teröristlerin sınırlar

arasında izlenmesi, finansal kaynakların kesilmesi ve dayanışma temelli politikalar yoluyla terör saldırılarına hazırlanmanın önemine işaret etmektedir.

Realist yapılandırmacılık, bu stratejilere çift yönlü bir bakış açısı sunar. Realist açıdan, AB'nin terörle mücadele stratejileri uluslararası güç dengelerini koruma ve güç projeksiyonu çabalarını yansıtır. Bu durum EUROPOL gibi güvenlik ajanslarının güçlendirilmesi ve uluslararası güvenlik tehditlerine etkili yanıtlar geliştirilmesinde açıkça görülmektedir. Yapılandırmacı perspektiften, AB'nin stratejileri sosyal normlar ve uluslararası değerlerle uyumludur, işbirliğini, insan haklarına saygıyı ve hukukun üstünlüğünü vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Realist Konstrüktivizm, Avrupa Birliği, Terörizm, Terörizmle Mücadele, Strateji.

Introduction

The EU stands out as a significant player on the international stage due to its high levels of economic power and human development indices among its member states. This status makes the EU a strategic target for terrorist organizations, and any terrorist attack against member states tends to have wide-reaching repercussions. To enhance the effectiveness of its counter-terrorism approaches, the EU may require cooperation and coordination at both local and global levels. In this context, the EU's approach to combating terrorism points to the need for a multifaceted strategy that encompasses not only security and defense policies but also social, economic, and legal dimensions. Although the EU's history of counter-terrorism efforts dates back quite a long time, it began adopting new approaches, particularly after the attacks in Madrid and London in the early 2000s.

The study addresses the issues of terrorism that have emerged for the EU in the aftermath of the Syrian Civil War. It aims to analyze the EU's counter-terrorism approach through the lens of realist constructivism. To ensure the depth and accuracy of the research, the 'content analysis method' has been employed. Both primary and secondary sources were consulted during the data collection process. This methodological approach aims to support the study with both quantitative and qualitative data, thereby striving to achieve more accurate results. The study aims to contribute to the academic literature and provide guidance in this field.

Although there are numerous articles, books, and graduate theses related to the topic in the literature, there is a limited number of studies from a theoretical perspective. For example, Rory Conces's (2009) article titled 'Rethinking Realism (or Whatever) and the War on Terrorism in a Place Like the Balkans,' published in *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, discusses the enduring theoretical framework of realist theory in the context of international relations and the war on terrorism. According to the author, Morgenthau, and other realists, foreign policy is a matter defined by national interests in terms of power. While some scholars argue that this principle weakens or entirely severs the connection between realist thought and ethics, Conces contends that ethics is indeed

present in realist thought and that realist theory can be interpreted in either a ‘thin’ or ‘thick’ ethical manner based on moral psychology. The article suggests that a *prima facie* (at first glance valid) situation could be established through a ‘thin’ ethical interpretation of a realist framework for Bosnia and Herzegovina’s engagement in the war on terrorism. However, it also discusses the idea that the moral horror of genocide in a partner’s past might lead policymakers to question their countries’ entry into the war, thus leading to a ‘thick’ ethical interpretation of a realist approach.

Vahit G ntay’s (2020) study titled ‘Discussing the Global Security and Terrorism Dilemma in the Framework of Constructivism in the 21st Century’ was published in the *Journal of Security Sciences*. The article discusses how the process of globalization has multidimensionally affected countries’ governance and security approaches and how the power struggle in a world entering the 21st century with the September 11 attacks has shifted to a different dimension. Additionally, the dilemma of globalization and terrorism is analyzed from a constructivist perspective, evaluating the impacts of norms, identities, actors, and institutions within the international system.

Lavinia Savu’s (2021) work titled ‘Realism, Liberalism, and Constructivism in the Pursuit of Security,’ published under STRATEGIES XXI - Security and Defense Faculty, focuses on identifying the causes of war and developing strategies to achieve security from different paradigmatic perspectives. The article analyzes realism, liberalism, and constructivism theories to explain methods of ensuring security and examines how these theories address security through a descriptive approach.

The Canadian academician J. Samuel Barkin is a leading figure in the theoretical framework of realist constructivism. Barkin first addressed the topic in his 2003 article (Barkin, 2003). In 2010, he published a book in which he explored the subject in detail. In this book, Barkin argued that realist constructivism represents a discursive space between two understandings rather than a specific combination of them. Accordingly, he provided a range of examples of different applications and analyzed how they interact with each other (Barkin, 2010). In 2020, Barkin edited a work in which various empirical topics were evaluated concerning realist constructivism (Barkin, 2020).

Theoretical Perspective: Realist Constructivism

International relations theories are considered within a broad spectrum of arguments, including moral values, ontology, and political ideologies, due to their multi-layered structures and interactions with various disciplines. These theories reflect a complex blend of ethical norms, ontological assumptions, and political worldviews, encompassing not only inter-state relations but also individuals, communities, and the broader global system (Barkin, 2010, p. 155). In this context, for example, just war doctrines, which can be seen as the realist Christian perspective of St. Augustine, Machiavelli’s amoral realism, Thomas Hobbes’ realist understanding of sovereignty, Wilsonian idealism, Morgenthau’s realism, and Kenneth Waltz’s neo-realist theory, all share a common

objective (Arıboğan, 2007, pp. 329–330). However, there is very little tendency to discuss the fact that different theoretical camps within the discipline may have contradictory assumptions about relations between Western states. For example, according to neo-realism, the foreign policy decisions of states are related to decisions made autonomously from their societies (Waltz, 2000). Constructivism and liberalism, on the other hand, assume that cultural identity in Western societies, being independent of the state, can exert significant pressure on the state to adhere to norms. This situation can, in fact, constitute an obstacle to the state's strategic objectives (Hayes, 2012). It can be argued that Western foreign policy behavior is much more ambiguous than predicted by mainstream IR theories. The reason for this is that none of the mainstream theories provide an accurate understanding of relations between Western states (Barkin, 2010). A Western power's deviation from liberalism can be described as actions that are not easily inconsistent with the minimal pitfalls of promoting democracy. To address the inadequacy of most contemporary IR theories in explaining the ambiguity of a Western power's foreign policies, it must be adopted that state interests and cultural identities mutually shape each other and can not be completely autonomous from one another (Barkin, 2020). Instead of focusing solely on constructivism, its relationship with realism should also be examined.

Realist constructivism is an approach that combines the emphasis on the commonalities between the constructivist assumption of the co-creation of interests and identities and the classical realism that is interest-centered (Barkin, 2010). The distinctive feature in forming a coherent whole is essence, and each theory has its own uniqueness (Turani, 2003). The components that make up the theory should have independent value within the whole. From this perspective, since the world economy and political processes can vary, theoretical traditions need to establish a delicate balance between continuity and change (Jørgensen and Jørgensen, 2021, p. 7). In this context, while constructivism and realism are generally seen as two separate poles and mutually exclusive in understanding the subject, realist constructivism explores the common ground between them and aims to show that they have overlapping areas rather than being in simple opposition (Jackson et al., 2004, p. 338). The theoretical focus is on evaluating the ontological, epistemological, and political relationships between realism and constructivism (Barkin, 2010, p. 1). Constructivists, who claim that their methodologies are incompatible with realism, focus on the relationship between materialism and rationalism in realism, while realists, who argue that their paradigms are incompatible with constructivism, focus on constructivism's tendency towards idealism or utopianism (Barkin, 2003). However, realist theory and constructivist epistemology, perspectives, and research methods are compatible in terms of their utilization (Barkin, 2010, p. 2).

The fundamental concepts of both approaches are aligned not at the two extreme ends of the IR theory dimension, but at completely different levels. Thus, despite their compatibility, the two approaches remain distinct from each other (Barkin, 2010, p. 169).

There is no realist constructivist structure that could transform the two approaches into separate entities. Although realism has a narrow focus, it centers on power relations, which are indicative of a process. Constructivism, on the other hand, seeks to answer the question of what constitutes power relations in the international system by focusing on the fundamental issue of any realist policy analysis (Barkin, 2010, p. 49). It also aims to understand the differences associated with idealism rather than supporting a specific idealism (Barkin, 2003). Thus, it provides the possibility to develop an IR theory that is methodologically ontologically and epistemologically compatible within a conceptual discipline geography that is orthogonally defined on many axes (Barkin, 2010, p. 171). In this sense, realist constructivism can be seen not as a specific combination of two paradigmatic understandings, but as a space of dialogue between them (Barkin, 2020).

Realism and constructivism are two theories with similar ontologies, but there are some differences in their theoretical logic. The most notable of these is the difference in focus (Barkin, 2010, p. 168). Both theories accept that there is no objective ideal consistently recognized by all actors in the international system over time. Although constructivism is interpretative methodologically as an empirical social theory, it can be quite eclectic in its methods. It often focuses on norms such as human rights or cooperation with normative stances (Barkin, 2020). In a similar vein, realism can also be methodologically interpretative regardless of its method. The logic of both theories, being social and contextual, acknowledges the need for a political approach in the public interest, thereby establishing a relationship similar to normative international political theories. According to this context, the similarity between the two theories is primarily ontological and epistemological, but secondarily methodological (Barkin, 2010, p. 99). From this perspective, a realist constructivist synthesis can address the relationship between power politics and actors by clarifying a series of discussions within the discipline regarding relationships among various approaches (Barkin, 2010, pp. 3–4). Additionally, it can clarify and elucidate perspectives that harbor doubts for various reasons within critical approaches.

The Concept of Terrorism

In the 1980s, radical organizations driven by ideological arguments were often considered a ‘secondary’ security issue. However, by the late 1990s and especially in the 2000s, the rise of religiously motivated terrorist groups changed this perception. During this period, terrorism moved to the center of national and international security concerns and began to be viewed as a global threat. Religiously motivated terrorist organizations often conducted more widespread and destructive actions, affecting security policies at regional and international levels. This situation reflects that terrorism includes not only physical acts of violence but also psychological impacts and extensive socio-political consequences (Espito, 2015, p. 1072). The September 11, 2001 attacks and the 2011 Syrian Crisis heralded a global transformation in the understanding and definition of terrorism. The September 11 attacks demonstrated to the world that terrorism was not

only a national issue but also a global security matter. These events revealed that terrorism could be ideologically driven and possess the power to influence global politics and security. The Syrian Crisis showed how internal conflicts and regional disputes could significantly impact the emergence and spread of terrorist organizations (Heywood, 2013, p. 350).

Globalization has a significant impact on the effectiveness and spread of terrorism. Advances in communication and transportation technologies have facilitated terrorist organizations in reaching broader audiences with their messages and ideologies. At the same time, these organizations have been able to establish cells in different geographic areas, create international networks, and infiltrate target societies by using religious or other ideological elements. In this context, combating terrorism not only requires global cooperation and coordination but also emphasizes the importance of strengthening local communities and developing policies to prevent radicalization. The relationship between globalization and terrorism is complex and shaped by various social and political dynamics. The globalization process facilitates the spread of different cultures and ideas, sometimes leading to changes that may threaten local norms and values. This issue can become more pronounced, particularly with the migration of individuals from regions such as the Middle East to EU member states, where there may be perceptions that Western values and cultures are being threatened, leading to insecurity and concern. Similarly, individuals living in ethnically unique regions like the Basque Country may worry that their culture could be assimilated by different ethnic identities. Such perceptions can sometimes lay the groundwork for the creation of 'others' and identity politics, which can be used as tools of terrorism (Dingley and Kirk-Smith, 2002).

Different interpretations can be made of specific concepts within historical and cultural contexts. These interpretations can vary according to time or geography. From a Western perspective, the concept of 'jihad' may be perceived as a movement aimed at 'converting the entire world to Islam.' However, within Islam, the concept of 'jihad' is much broader and more diverse; it encompasses not only military struggle but also personal development, social justice, and efforts for peace. In this context, terrorism should not be associated with any particular religion, culture, or society. Terrorist acts can be carried out with various ideological, political, or religious motivations. These acts are often seen as deviations from the mainstream beliefs of that religion or culture. To overcome such misconceptions and generalizations in combating terrorism, a comprehensive approach and in-depth understanding are essential. Examining the origins, motivations, and impacts of terrorism from a broad perspective is crucial to avoid conflating the actions of individuals or groups committing terrorist acts with those of the broader communities that support or share similar beliefs. This is important for understanding the multifaceted nature of terrorism and avoiding incorrect generalizations (Esposito, 2002, p. 65).

From Samuel Barkin's perspective of realist constructivism, terrorism is influenced by

both strategic power dynamics and social constructions. Realist constructivism emphasizes that terrorism results from power struggles throughout historical processes and that international security strategies are shaped within this context. With the impact of globalization, terrorist organizations have become more effective on a global scale, while social and cultural perceptions can create a basis for the spread of terrorism. Misunderstandings of concepts like jihad are examples of how social constructions affect security strategies. This perspective highlights the importance of power-based hard policies, socially constructed norms, and collaborations in combating terrorism.

Understanding of Counter-Terrorism

Counter-terrorism is regarded as a critical issue that requires high levels of sensitivity concerning a state's sovereignty and security matters. In this context, counter-terrorism approaches are central to national security policies and are important for interstate cooperation and coordination (Argomaniz, 2009, p. 152). Adopting new approaches in terms of communication, weaponry, tactical methods, and technological advancements is crucial for all actors involved in the international relations system (Rapoport, 1984, p. 659). An effective counter-terrorism strategy necessitates the use of advanced technology and multifaceted cooperation. This situation requires coordinated efforts from various actors, including states, international organizations, and non-governmental organizations (Simon, 2011, p. 48). The lack of a unified approach in counter-terrorism is a fundamental factor limiting success in this area. Although the initial expectation in this multidimensional struggle often involves law enforcement intervention, counter-terrorism, as a complex process, requires actors within the international relations system to develop more comprehensive strategies using 'soft power' elements. In this regard, actors can advance their political interests by 'guiding their relationships with terrorist organizations,' 'engaging in cooperation,' and 'contributing to the legitimization of terrorism.' However, such a partnership-based approach can simultaneously complicate the maintenance of international cooperation in counter-terrorism.

In the fight against terrorism, the adoption of methods such as 'arrest' or 'elimination' by all actors is crucial in shaping the policies preferred by security forces. Traditional methods aimed at preventing terrorist activities, such as 'intelligence gathering,' 'capture,' and 'interrogation,' are met with new violent techniques developed by terrorists. In some cases, these techniques can have deadly consequences for innocent individuals or groups. Therefore, adopting multifaceted and comprehensive strategies in counter-terrorism, strengthening international cooperation, and involving civil society in the process are of great importance (Enders and Sandler, 2006, p. 5). In response to counterattacks, terrorist organizations tend to use violence to create fear and instability within targeted communities. This situation can be viewed as a strategy that reinforces the destructive impact of terrorism on social order. Although the measures implemented by actors to minimize terrorist actions may not always be fully successful, they make a significant contribution to reducing violence and are therefore strategically important

(Chalk, 1996).

In terrorist actions, making civilians the primary target is a strategy employed by terrorist organizations to create psychological pressure on a broader audience and increase societal insecurity compared to security forces. This approach aims to undermine the support mechanisms of the civilian population and encourage collaboration at the individual level (Kydd and Walter, 2006, p. 67). In other words, counter-terrorism efforts should be considered as a comprehensive strategic framework that goes far beyond security perceptions, encompassing economic, military, political, and social dimensions. In this context, the measures taken against terrorism shape the direction of policies and influence the nature of the tools and methods used in the fight. While states have a duty to protect their citizens, they may sometimes remain silent in the face of attacks on ethnic, religious, or ideological minorities. This situation can lead to strategic dilemmas. The strategy of drawing targeted actors into a spiral of violence by terrorist organizations necessitates the implementation of measures within a legal framework. This situation forms the key to success in counter-terrorism (Kaya, 2005, p. 32).

Terrorism is a broad spectrum that encompasses the threats faced by states within the context of international security issues. From this perspective, terrorism can be assessed in various forms such as war or crime. The measures that actors in the international system will adopt in combating terrorism are determined by the adoption of various approaches. The fact that effective measures against different groups may not always be successful makes counter-terrorism a highly complex issue. The attacks in Europe following the September 11, 2001, attacks indicate the evolving nature of this threat despite the institutional and legal measures taken by EU member states (Mitchell, 2012). Regardless of the scale of terrorism, it manifests through attacks that can cause significant human casualties. The likelihood of terrorist attacks occurring anywhere on a global scale remains high, with the risk of the use of biological, chemical, nuclear, and radiological weapons being a constant threat to humanity. Additionally, terrorism appears as a complex phenomenon operating within a network structure supported by various groups and interconnected with each other. Relationships with drug cartels are a significant factor that strengthens the financing of terrorist organizations. In this context, the development of 'counter-network' strategies to dismantle effective terrorist networks is an important component of counter-terrorism approaches (Kane and Lonsdale, 2016).

When the concept of terrorism is viewed as a social structure, it focuses not on the actions of terrorist organizations but on how these actions are interpreted. According to the constructivist approach, the labeling of a particular group of people as terrorists is the result of a discourse-based policy. The association of Islam with terrorism following the September 11, 2001, attacks is a discourse constructed by the West. Therefore, approaches to combating terrorism can be evaluated within the framework of the discourses on which they are built. 'The war on terrorism' concept shaped by political

elites after September 11 is, in fact, a discourse-oriented project. While terrorist actions were historically viewed as acts of war from a realist perspective, they have increasingly been assessed in terms of crime over time. For example, while Al-Qaeda was initially seen as a military threat to the West, after the 2004 Madrid and 2005 London bombings, military terms were replaced by criminal terms such as ‘murder’ and ‘assassination.’ This shift reflects the evolution in the perception of terrorism and the impact of discourse on counter-terrorism approaches (Rudolph, 2003, p. 616).

When examining the positioning of Al-Qaeda as an actor in international relations in the context of constructivism following the September 11, 2001 attacks, it becomes apparent that the organization is constructed as a ‘similar unit’ on par with the ‘us’ concept. This construction process depicts Al-Qaeda not as a legitimate actor but as one that could view every citizen in society as a potential terrorist. This situation highlights the relational transformation between ‘us’ and the terrorists, and how the subject-object distinction can shift. However, this actor construction does not position the organization as criminal or illegitimate within a hierarchical structure. Instead, it suggests that the organization needs to be neutralized. The use of heavy weaponry by terrorists turns this actor construction into an intervention that necessitates the use of military force. This situation creates a need for intervention rather than merely responding and leads states to adopt power-centric strategies in their security policies (Hülse and Spencer, 2008).

In response to Al-Qaeda’s proactive policies, such as military attacks and assassinations, the construction of the organization as a criminal entity following the Madrid and London bombings implies the formation of a judicial rather than a military reaction. The use of terms like ‘murderer,’ ‘criminal,’ and ‘accomplice’ suggests that a police intervention is a more appropriate response. For instance, approaches such as computer searches in the residences of irregular migrants, the arrest of suspects, and telephone interceptions have become viable options in combating terrorism. This indicates that terrorism should be addressed not only as a security issue but also as a ‘legal matter.’ The effective incorporation of judicial and police methods alongside the use of military force in counterterrorism highlights the necessity for multifaceted approaches to counterterrorism strategies. This comprehensive approach aims to address not only the results but also the underlying causes of terrorism by focusing on its roots and societal impacts (2008, p. 583).

The approach to combating crimes related to terrorism involves judicial processes such as ‘arrest,’ ‘detention,’ and ‘trial.’ The primary objective of security forces is to prevent criminal acts in a deterrent manner and ensure that offenders are held accountable before the law. In this context, the functioning of the justice system plays a critical role in countering terrorism (Crenshaw, 1998). To prevent ethnic and origin discrimination, it is important to enact new laws while implementing preventive measures in counterterrorism efforts. Particularly in areas where terrorism arises from poverty, policies should focus

on diverting the community away from crime rather than encouraging criminal behavior. Although such policies may not prevent the rise in violent acts, they demonstrate that concessions made by actors in counterterrorism are not ineffective (Crenshaw, 1998, p. 255). Integrating social and economic policies alongside security-focused approaches in counterterrorism can enhance societal resilience against terrorism and lead to more effective long-term results. This underscores that terrorism is not only a security issue but also holds significance from social and economic perspectives.

According to Samuel Barkin's realist constructivist perspective, terrorism and counterterrorism strategies should be examined in terms of both power dynamics and social constructions. The realist approach highlights that terrorism is directly related to state security strategies and emphasizes the importance of international cooperation and technological advancements. The constructivist perspective focuses on how terrorism is shaped by social and cultural constructions, such as the association of Islam with terrorism after 9/11. These perspectives together require that counter-terrorism efforts integrate military and legal approaches with social and cultural factors, enabling a comprehensive understanding of terrorism's complexity and multifaceted nature.

The EU's Approach to Counter-Terrorism

Considering the wide-ranging international repercussions of terrorist organizations' actions, they may target EU member states. This situation significantly impacts both the effects of terrorist attacks on the EU and the EU's approaches to combating terrorism. The EU's counter-terrorism strategy aims to uphold human rights, address global terrorism, and ensure the safety of EU citizens. This strategy prioritizes preventing radicalization, protecting critical infrastructure, tracking terrorists across borders, cutting off financial resources, and preparing for terrorist attacks through solidarity-based policies (De Vries, 2006, p. 306). The strategy is divided into four main frameworks: 'prevention,' 'protection,' 'detection,' and 'response,' and is evaluated on an international scale (Council of the European Union, 2005). However, especially after the terrorist attacks of September 11, 2001, and the Syrian crisis in 2011, the EU's approaches to counter-terrorism have undergone significant changes (Casale, 2008, p. 51).

From Samuel Barkin's realist constructivist perspective, the EU's approach to combating terrorism reflects both power dynamics and social constructions. The realist view interprets the EU's strategies as efforts to protect state security interests and manage international power balances. The constructivist perspective focuses on how events like 9/11 and the Syrian Crisis have shaped the perception of terrorism and influenced security policies. The EU's strategies represent a comprehensive approach that incorporates both concrete security measures and social and cultural factors.

Post-September 11, 2001 Terrorist Attacks

After the September 11, 2001 attacks, representatives of EU member states held an

extraordinary meeting in Brussels, where they agreed on a common definition of terrorism and reached consensus on an 'Action Plan on Terrorism' (Bossong, 2008, p. 29). Approved by the Council of the EU, this plan aimed to create effective strategies for combating terrorism in regions where it is prevalent and to integrate these strategies with the economic and security systems of member states (Dumitriu, 2004). In response to counter-terrorism efforts, the EU agreed to several key measures: recognizing individuals designated as terrorists by any member state throughout the Union, expanding EUROPOL's powers to improve its effectiveness, implementing the European Arrest Warrant to streamline arrest and extradition processes, and increasing penalties for terrorist offenses while developing international legal tools to enhance the counter-terrorism framework (Official Journal of the European Communities, 2001).

Following the Iraq Operation in 2003, the United States (US) stance on terrorism led to differences of opinion among EU member states. However, it also paved the way for the further reinforcement of the EU's policies through strategic measures. Inspired by the US national security strategy, the EU Council approved the 'European Security Strategy,' also known as 'A Secure Europe in a Better World,' on December 12, 2003 (Solana, 2003). This strategy initially emphasizes the importance of 'soft power' factors, such as economic and political tools, and then highlights the necessity of 'hard power,' or military strength. The strategy suggests planning military and civilian operations to address threats like failed state governance, regional conflicts, weapons of mass destruction, and international terrorism. It also focuses on identifying threats to the EU, strengthening security relations with neighboring countries, and supporting a multilateral international order (Eliasson, 2007, p. 321). Furthermore, organized crime activities such as irregular migration, human trafficking, and drug smuggling have been analyzed in relation to their potential connections with terrorism. The EU has considered these crimes as potentially linked to terrorism (Council of the European Union, 2003, pp. 3-5). In this context, there was consensus that EU security should be overseen by the United Nations Security Council (UNSC), and fundamental values such as democracy, the rule of law, and human rights are crucial for the safety of EU member state citizens through international cooperation (Council of the European Union, 2003, pp. 9-10).

On May 12, 2004, the EU implemented the 'New Neighbourhood Policy,' which aimed to strengthen cultural and political relations and ensure stability in border regions. This policy involved mutual cooperation with countries such as the Russian Federation, Armenia, Moldova, Georgia, Belarus, and Azerbaijan, based on a shared responsibility approach. As a result of this cooperation, 'Stability and Association Agreements' were signed (Biscop, 2004). The EU also established the 'Strategic Partnership for the Mediterranean and the Middle East' mechanism to promote regional cooperation and political dialogue (European Commission, 2004). In addition, starting from 2002, the EU regularly compiled and reviewed lists of terrorist organizations, leading the Council of Europe to approve the EU's 'Counter-Terrorism Strategy' on December 1-2, 2005

(Council of the European Union, 2005). These developments indicate that strategic discussions within the EU became more prominent after the September 11, 2001 attacks, and the issue of counter-terrorism gained increased priority.

From Samuel Barkin's perspective of realist constructivism, the EU's counter-terrorism strategies following the September 11, 2001 attacks can be interpreted from two main angles: power dynamics and social constructions. From a realist perspective, the EU's strategies are seen as efforts to protect state security interests and manage international power balances. The extraordinary meetings held in Brussels by EU member states and the development of the 'Counter-Terrorism Action Plan' reflect these security concerns and the desire to maintain power dynamics. On the other hand, the constructivist perspective focuses on how social and cultural constructions influence the EU's counter-terrorism strategies. The events of September 11 and their aftermath altered the EU's perceptions of terrorism and security policies, leading to new neighborhood policies, strategic partnerships, and regional cooperation. Thus, the EU's strategies are shaped by both security measures and the effort to align with international norms and values.

Post-2011 Syrian Civil War

Before and following the onset of the Syrian Civil War in 2011, terrorist attacks within the EU highlighted the intensification of terrorist activities. The prevailing view within the EU has been that these attacks are rooted in the increasing threats posed by radical minorities in the Middle East. One of the most significant developments underscoring this view was Osama bin Laden's statement on October 27, 2010, on Al-Jazeera television, where he criticized France's foreign policy and particularly its presence in Afghanistan. In his address, bin Laden used threatening language against France's actions in Muslim countries and called for the withdrawal of French troops from Afghanistan (Davis, 2011). Such statements by bin Laden have influenced the counter-terrorism approaches of EU member states, as they underscore the connections between Middle Eastern radicalism and terrorism affecting Europe.

According to a report by EUROPOL (2013) that provides significant insights into the state and trends of terrorism in Europe, 17 individuals lost their lives as a result of terrorist attacks in 2012. A substantial portion of these deaths was due to two major terrorist incidents: a bomb attack at Burgas Airport in Bulgaria and attacks in Toulouse and Montauban in France. The attackers were identified as individuals radicalized in the context of the Syrian conflict, with known travel to Afghanistan and Pakistan for training or combat purposes (EUROPOL, 2013, p. 7). In response to the terrorist attacks in Copenhagen and Paris on March 12, 2015, the 'Council of Justice and Home Affairs' (JHA) decided to establish the 'EU Internet Referral Unit' (EU IRU) with the aim of identifying and removing radicalizing online content. This decision was driven by the increase in religiously motivated terrorist acts across the EU (EUROPOL, 2015, p. 5).

In 2015, following significant casualties from terrorist attacks, a total of 1,077 people

were arrested for terrorism-related offenses (EUROPOL, 2016a, p. 10). On January 25, 2016, the 'European Counter Terrorism Centre' (ECTC) was operationalized, providing direct operational support (EUROPOL, 2016b; EUROPOL, 2022). Subsequent operations and evaluations revealed data indicating the arrest of European women associated with terrorism. According to the report (2016a), there was a notable increase in the number of women arrested in Spain in 2015. This trend was linked to married women traveling to Iraq and Syria to join their spouses (30). This trend highlights the significant roles that women play as 'foreign terrorist fighters' in the radicalization processes within European countries. In this context, EUROPOL has approved the recruitment of approximately 200 counter-terrorism experts to be stationed at key points within the EU borders (pp. 61-62).

Investigations conducted in EU member states have revealed that issues such as money laundering, human trafficking, and financing of terrorism are closely interconnected. Findings show that these crimes are interrelated and often occur simultaneously (EUROPOL, 2019, p. 61). For instance, in late May 2019, four Somali nationals were detained in Italy on suspicion of collecting money in places of worship to finance terrorism (EUROPOL, 2019, p. 23). According to the report, money transfer systems have been significant tools in financing terrorism. In this context, it was found that online fundraising, including the use of virtual currencies, often occurs through websites referred to as the 'dark web.' For example, it was identified that fundraising campaigns via the dark web were used to finance the Kurdistan Workers' Party (PKK) and procure weapons for conducting attacks (EUROPOL, 2019, p. 17).

In 2020, two separate attacks in the French commune of Romans-sur-Isère in the Drôme department and in Nice were carried out by individuals who had entered Europe through Italy as irregular migrants (EUROPOL, 2021). These incidents reignited discussions regarding Europe's security policies and border management. During the same year, as part of counter-terrorism operations across Europe, four suspects who had arrived in Italy using irregular migration routes were detained (EUROPOL, 2021, p. 65). This situation heightened concerns about potential security threats among irregular migrants and influenced migration policies in EU countries. These events underscored the need for a review of Europe's immigration flow regulation and integration policies, as well as border security and counter-terrorism strategies. The EU's approaches, such as the 'Common Security Strategy' and the 'New Neighbourhood Policy,' demonstrate a trend towards establishing strategic partnerships to safeguard its security and interests.

After the 2011 Syrian Civil War, the EU's counter-terrorism strategies can be evaluated from both realist and constructivist perspectives. From a realist viewpoint, the EU's strategies have been strengthened to safeguard power dynamics and security interests, as seen in measures like the 'European Counter Terrorism Centre.' From a constructivist perspective, the EU's security policies have been shaped according to social norms and

human rights values, exemplified by initiatives such as the ‘New Pact on Migration and Asylum.’ According to Samuel Barkin’s perspective, the EU’s strategies reflect a complex effort to balance international power dynamics and social structures.

Conclusion

From Samuel Barkin’s perspective of realist constructivism, the EU’s approaches to combating terrorism can be seen as a complex strategy shaped by both power dynamics and social norms and structures. Realist constructivism considers both power dynamics and social structures and norms in international relations, providing an important framework for understanding the EU’s approach to terrorism. In terms of power dynamics, the realist constructivist view holds that the EU’s counter-terrorism strategies reflect efforts to maintain international power balances and project power. The EU has strengthened its security agencies, particularly EUROPOL, to develop an effective response to international security threats. This power enhancement is a critical step in countering the spread of terrorism and securing a strategic position at the international level. The EU’s ‘Common Security Strategy’ and other strategic initiatives aim to protect and advance power dynamics, thereby consolidating its influence and security in the international system.

From the perspective of social norms and structures, the constructivist view suggests that the EU’s counter-terrorism approaches are shaped to align with social norms and international values. Europe’s adoption of ‘soft power’ strategies in combating terrorism ensures that its policies are grounded in universal human rights and values. This includes approaches that encompass international cooperation, respect for human rights, and the rule of law. The EU’s strategies are not limited to military methods but also reflect a holistic approach that includes intelligent communication networks and international solidarity. In a constructivist framework, these strategies demonstrate how social structures and norms, especially principles like the ‘rule of law’ and ‘respect for human rights,’ evolve and are implemented.

In conclusion, from Samuel Barkin’s perspective, the EU’s approaches to counter-terrorism reflect an interaction between realist power dynamics and constructivist social norms and structures. The EU’s strategies aim to be effective against international security threats while also maintaining an ethical and human rights-oriented approach, creating a complex strategy network that balances both power-oriented and normative considerations.

References

- Argomaniz, J. (2009). Post-9/11 institutionalisation of European Union counter-terrorism: emergence, acceleration and inertia. *European Security*, 18(2), 151-172.
- Arıboğan, D. Ü. (2007). *Uluslararası ilişkiler düşüncesi: Tarihsel gelişim*. Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.

- Barkin, J. S. (2003). Realist constructivism. *International Studies Review*, 5, 325–342. <https://doi.org/10.1046/j.1079-1760.2003.00503002.x>
- Barkin, J. S. (2010). *Realist constructivism rethinking international relations theory*. Cambridge University Press.
- Barkin, J. S. (Ed.). (2020). *The social construction of state power applying realist constructivism*. Bristol University Press.
- Biscop, S. (2004). The European security strategy implementing a distinctive approach to security. *Royal Defence College (IRSD-KHID)*, (82), 1-44. doi: 10.4324/9781315239835
- Bossong, R. (2008). The action plan on combating terrorism: A flawed instrument of EU security governance. *Journal of Common Market Studies*, 46(1), 27-48. doi:10.1111/j.1468-5965.2007.00766.x
- Casale, D. (2008). EU institutional and legal counter-terrorism framework. *Defence Against Terrorism Review*, 1(1), 1-11.
- Chalk, P. (1996). *West European terrorism and counterterrorism: The evolving dynamic*. Houndsmills: Macmillan.
- Conces, R. (2009). Rethinking realism (or whatever) and the war on terrorism in a place like the Balkans. *Theoria: A Journal of Social and Political Theory*, 56(120), s. 81-124. doi: 10.3167/th.2009.5612006
- Council of the European Union. (2005). *European security strategy - A secure Europe in a better world*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 20 Mart 2024): <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>
- Council of the European Union. (2003). *A secure Europe in a better world - European security strategy*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 18 Mart 2024): <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0928657-af99-4552-ae84-1cbaaa864f96/>
- Crenshaw, M. (1998). Questions to be answered, research to be done, knowledge to be applied. W. Reich (Ed.), *Origins of terrorism: Psychologies, ideologies, theologies, states of mind*. Washington: Woodrow Wilson Center Press.
- Davis, R. (2011, Mayıs 2). Bin Laden: the war in his words. *The Guardian*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 21 Mart 2024): <https://www.theguardian.com/world/2011/may/02/bin-laden-war-words-quotes>
- De Vries, G. (2006). Cooperation Between the European Union and the United Nations in Counterterrorism. In F. Hoffmeister, J. Wouters, & T. Ruys (Eds.), *The United Nations and the European Union: An Ever Stronger Partnership*. Cambridge

University Press.

- Dingley, J., and Kirk-Smith, M. (2002). Symbolism and sacrifice in terrorism. *Small Wars & Insurgencies*, 13(1), 102-128. doi:10.1080/714005406
- Dumitriu, E. (2004). The E.U.'s definition of terrorism: The council framework decision on combating terrorism. *German Law Journal*, 5(5), 585-602. doi:10.1017/S2071832200001234
- Eliasson, J. (2007). Regional defense policy: The European security and defense policy. In J. A. Weber & J. Eliasson (Eds.), *handbook of military administration*. CRC Press, Taylor & Francis Group. doi: 10.1201/9781420016970-20
- Enders, W., and Sandler, T. (2006). *The political economy of terrorism*. Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511791451
- Esposito, J. L. (2015). Islam and political violence. *Religions*, 6(3), 1067-1081. doi:10.3390/rel6031067
- Esposito, J. L. (2002). *Unholy war: terror in the name of Islam*. New York: Oxford University Press. doi:10.1093/0195154355.003.0001
- European Commission. (2004). *The EU, the Mediterranean and the Middle East - A longstanding partnership*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 19 Mart 2024): https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/memo_04_294/MEMO_04_294_EN.pdf
- EUROPOL. (2022). *A Europe that Protects: Operational support from EU Agencies*. Europol. Erişim adresi (Erişim tarihi: 27 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ectc_infographic_public.pdf
- EUROPOL. (2021). *TE-SAT 2021: EU terrorism situation and trend report*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 23 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf
- EUROPOL. (2019). *TE-SAT 2019: EU terrorism situation and trend report*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 24 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2019_fi nal.pdf
- EUROPOL. (2016a). *European Counter Terrorism Centre (ECTC)*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 23 Mart 2024): <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>
- EUROPOL. (2016b). *TE-SAT 2016: EU terrorism situation and trend report*. Erişim adresi (Erişim tarihi: 23 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_tesat

_2016.pdf

- EUROPOL. (2015). TE-SAT 2015: EU terrorism situation and trend report. Erişim adresi (Erişim tarihi: 22 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/p_europol_tsat15_09jun15_low-rev.pdf
- EUROPOL. (2013). TE-SAT 2013: EU terrorism situation and trend report. Erişim adresi (Erişim tarihi: 19 Mart 2024): https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_te-sat2013_lr_0.pdf
- Güntay, V. (2020). 21. Yüzyılda konstrüktivizm çerçevesinde küresel güvenlik ve terörizm ikilemini tartışmak. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 9(2), 479-500. <https://doi.org/10.28956/gbd.830057>
- Hayes, J. (2012). Securitization, social identity and democratic security: Nixon, India, and the ties that bind. *International Organization*, 66, 63-93. <https://doi.org/10.1017/S0020818311000324>
- Heywood, A. (2013). *Küresel siyaset*. (N. Uslu & H. Özdemir, Çev.). İstanbul: Adres Yayınları. ISBN: 9789752500327
- Hülse, R., and Spencer, A. (2008). The metaphor of terror: Terrorism studies and the constructivist turn. *Security Dialogue*, 39(6), 571-592. doi:10.1177/0967010608098210
- Jackson, P. T., Nexon, D. H., Sterling-Folker, J., Mattern, J. B., Lebow, R. N., & Barkin, J. S. (2004). Bridging the gap: Toward a realist-constructivist dialogue. *International Studies Review*, 6(2), 337-352.
- Jørgensen, K. E. and Jørgensen, F. A. E. (2021). Realist theories in search of realists: The failure in Europe to advance realist theory. *International Relations*, 35(1), 3-22. <https://doi.org/10.1177/0047117820940355>
- Kane, T., and Lonsdale, D. J. (2016). *Çağdaş stratejiyi anlamak*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Kaya, S. (2005). Interpol, Europol ve uluslararası terörizm. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 1(2), 31-51.
- Kydd, A. H., and Walter, B. F. (2006). The strategies of terrorism. *International Security*, 31(1), 49-80. doi: 10.1162/isec.2006.31.1.49
- Mitchell, M. I. (2012). The perils of population movements in international relations: New directions for rethinking the migration-conflict nexus. Paper presented at the Canadian Political Science Association Annual Meeting, Edmonton, AB, June 12-15, 2012.

- Official Journal of the European Communities. (2001). L 344, 28 December 2001. Erişim adresi (Erişim tarihi: 16 Mart 2024): EUR-Lex, eur-lex.europa.eu
- Rapoport, D. C. (1984). Fear and trembling: Terrorism in three religious traditions. *American Political Science Review*, 78(3), 658-677. doi: 10.2307/1961835
- Rudolph, C. (2003). Security and the political economy of international migration. *American Political Science Review*, 97(4), 603-620. doi:10.1017/S000305540300090X
- Savu, L. (2021). Realism, liberalism and constructivism in the pursuit of security. *STRATEGIES XXI - Security and Defense Faculty*, 17(1), Proceedings of the 17th International Scientific Conference Strategies. XXI. <https://doi.org/10.53477/2668-2001-21-02>
- Simon, J. D. (2011). Technological and lone operator terrorism: Prospects for a fifth wave of global terrorism. In J. E. Rosenfeld (Ed.), *Terrorism, Identity and Legitimacy* (s. 48). New York: Routledge.
- Solana, J. (2003). A secure Europe in a better world. Avrupa Birliği Konseyi. Erişim adresi (Erişim tarihi: 16 Mart 2024): eur-lex.europa.eu
- Turani, A. (2003). *Çağdaş sanat felsefesi*. 4. Basım, Remzi Kitabevi.
- Waltz, K. N. (2000). Structural realism after the cold war. *International Security*, 25, 5–41. <https://doi.org/10.1162/016228800560372>

The U.S. Foreign Policy Towards The Black Sea Regional Security Complex And Türkiye

Muzaffer ŞENEL
Asst. Prof. Dr. Visiting Scholar
SUNY Binghamton University
Department of Politics
muzaffers@gmail.com

Abstract

This study explores the evolution of U.S. foreign policy towards Türkiye within the context of the Black Sea regional security complex, using the framework of **Regional Security Complex Theory (RSCT). The Black Sea, often overlooked in international relations literature, has emerged as a critical area of geopolitical competition following developments such as Russia's annexation of Crimea, the rise of China and Russia's alliance against American hegemony, Turkish Russian rapprochement, and NATO and EU expansion efforts. These shifts have led to significant transformations in U.S. policy, highlighting the interplay of local, regional, and international factors shaping decision-making processes.

The research aims to analyze how the United States perceives the Black Sea as an independent geopolitical region and Türkiye's role within it. By examining continuity and change in U.S. foreign policy, this study addresses key questions: How does Washington define Türkiye's position within the Black Sea Regional Security Complex? What factors influence American policy towards the region, and how does the U.S. engage with Türkiye as a strategic partner and regional actor?

This study applies the explanatory outcome process tracing method in a case study to uncover the narratives and dynamics driving U.S. policy. The findings will contribute to the understanding of the Black Sea's role in global geopolitics, offering insights for scholars of international relations and U.S. foreign policy.

Keywords: US Foreign Policy, Black Sea, Regional Security Complex, Türkiye, Russia

Avrasyacılık İstisnacılığa Karşı: Ukrayna’da Stratejik Kültür Çatışması

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr.

Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mulgul@ktu.edu.tr

Özet

Stratejik kültür bir devletin kimliğini yansıtmayı, dış politika amaçlarını şekillendirmesi ve rekabet edilecek ‘diğerleri’ni oluşturması bakımından uluslararası ilişkilerde incelenmesi gereken önemli bir değişkendir. Şubat 2022’de başlayan Ukrayna çatışması da büyük güçler arasındaki ilişkilerde bir stratejik kültür gerilimini yansıtmaktadır. Gerilimin bir tarafında Amerikan İstisnacılığı düşüncesiyle hareket eden ve özgür dünyanın liderliği için çıkarlarını tam yansıtmaya bile Ukrayna’da aktif rol oynamanın mecburiyetine inanan Biden yönetimi vardır. Diğer tarafta ise Putin yönetiminin benimsediği, dünyanın çok kutuplu yapısının korunmasını teşvik eden, Amerika liderliğindeki dünya düzeni projeksiyonlarına karşı çıkan ve Avrasya’nın Rusya liderliğinde bir direniş merkezi oluşturmasını savunan Rus Avrasyacılığı bulunmaktadır.

Bu iki stratejik kültürün Ukrayna’da karşı karşıya gelmesi bir güvenlik ikilemi oluşturmaktadır. Güvenlik ikilemi savunma ve güvenlik amacıyla alınan birtakım önlemlerin bir diğer ülke tarafından saldırı bağlamında yorumlanması ve bu bağlamda paradoksal biçimde ilişkilerde güvensizliği artırması olarak tanımlanabilir. Güvenlik ikilemi ideolojik boyutta da karşımıza çıkabilir. Amerikan İstisnacılığı düşüncesi ABD açısından liberal dünyanın ve özgürlüklerin korunmasına odaklandığından savunmacı bir ideoloji olarak görülse de, Rusya tarafından aynı ideoloji Batı kültürünün diğer kültürleri asimile etmesini amaçlayan saldırgan bir düşünce biçimi olarak yorumlanmaktadır. Rusya Avrasyacılığı ise Putin yönetimi tarafından çok-kutuplu dünya düzenini ve farklı kültürlerin bir arada yaşamasını amaçlayan savunmacı bir ideoloji iken, Biden yönetimi için Rusya’nın imparatorluk hayallerine gerçekleştirmede bir araç vazifesi gören yayılmacı bir ideolojidir.

Çalışma Amerikan İstisnacılığı ve Rus Avrasyacılığı düşüncesinin monolitik bir yapıya sahip olmadığı ve farklı yorumları bulunduğu gözleminden hareketle söz konusu güvenlik ikileminin çatışmacı boyutunun azaltılabileceği hipotezini savunmaktadır. Amerikan İstisnacılığı düşüncesinin tarihsel açıdan ‘örnek olma’ ve ‘misyonerlik’ amaçlı iki yorumu bulunmaktadır ve özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Amerikan yönetimlerinin küresel sistemi kendi değerleri bağlamında dönüştürme girişimleri bu stratejik kültüre askeri bir nitelik kazandırmıştır. Rus Avrasyacılığı ise ‘klasik’ ve ‘neo-klasik’ olarak tanımlanan iki versiyona sahiptir ve günümüzde takip edilen daha

militarist, emperyal ve Rus-liderliğine odaklı olan neo-klasik Avrasyacılıktır. Bir diğer ifadeyle saldırgan realizm ile uyumlu bir görünüm taşıyan misyonerlik İstisnacılığı ve neo-klasik Avrasyacılığın, savunmacı realizm ile ilişkili örnek-olma İstisnacılığı ve klasik Avrasyacılık ile yer değiştirmesi durumunda ABD ve Rusya arasında güvenlik ikileminin azalabileceği öngörülmektedir.

Anahtar sözcükler: stratejik kültür, Amerikan İstisnacılığı, Rus Avrasyacılığı, büyük güç rekabeti, Ukrayna çatışması

Realist Perspektiften Güney Osetya ve Abhazya Sorunu: Güç Mücadelesi ve Egemenlik Kavramları ile Bir Değerlendirme

Aydan Dede

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Bursa Teknik Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler

Özet

Bu çalışma, realist teori çerçevesinde Güney Osetya ve Abhazya sorunlarını ele alarak bölgedeki güç mücadelesi ve egemenlik taleplerini analiz etmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlık arayışlarıyla gündeme gelen bu iki bölge, 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı sonrası küresel güç dengelerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Realist teori çerçevesinde devletlerin ulusal çıkarlarını güçle savunma çabaları, Güney Kafkasya'daki dinamiklerin anlaşılmasında kritik bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda Rusya, bölgedeki nüfuzunu artırarak Batı'nın etkisini dengelemeye çalışırken, Gürcistan toprak bütünlüğünü savunmak için uluslararası destek arayışındadır. Son dönemde bölgedeki gelişmeler, sorunun karmaşıklığını daha da artırmıştır. 2024 yılında Gürcistan Başbakanı Irakli Kobakhidze, BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Abhazya ve Güney Osetya halkına "birleşik bir ülkede birlikte yaşama" çağrısında bulunarak, barışçıl bir çözüm arayışını sürdürme kararlılığını ortaya koymuştur. (Gürcistan liderinden Abhazya ve Güney Osetya'ya karşı birleşme çağrısı, 2024) Ancak bu girişim, bölgedeki Moskova etkisi ve yerel yönetimlerin tutumları nedeniyle zorlu bir süreçle karşı karşıyadır. Aynı yılın Kasım ayında, Abhazya'da siyasi bir kriz patlak vermiştir. Rusya ile yapılan ve Rus yatırımcılara geniş ayrıcalıklar tanıyan bir yatırım anlaşması, halk arasında büyük tepkiye yol açmıştır. Protestolar, Abhazya lideri Aslan Bjanya'nın istifa edeceğini duyurmasıyla sonuçlanmıştır. Bu gelişme, Abhazya'nın bağımsızlık mücadelesinin ekonomik bağımlılıkla nasıl sınındığını göstermektedir. Aynı zamanda bu durum, Rusya'nın bölgede yalnızca askeri değil, ekonomik nüfuzunu da artırma stratejisinin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Güç mücadelesi bağlamında Rusya, bölgedeki askeri varlığını ve ekonomik yardımlarını artırarak Abhazya ve Güney Osetya'yı desteklemeye devam etmektedir. Buna karşılık Batılı devletler, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savunarak bölgedeki güç dengesine müdahil olmaktadır. NATO'nun genişleme politikaları, özellikle Gürcistan'ın üyelik girişimleri, Rusya tarafından tehdit olarak algılanmış ve bu durum gerilimi tırmandırmıştır. Realist teori, bu gerilimlerin arkasında yatan uluslararası çıkar çatışmalarını anlamada kritik bir araç sunmaktadır. Sonuç olarak, Abhazya ve Güney Osetya sorunları, bölgesel güç dengelerinin ve uluslararası aktörlerin stratejik hedeflerinin bir yansıması olarak önemini korumaktadır. Kalıcı bir çözüm için uluslararası toplumun, bölgesel aktörlerin ve büyük güçlerin iş birliği gereklidir. Realist teori, bu tür çatışmaları analiz etmek ve olası çözümler geliştirmek için değerli bir çerçeve sunmaktadır. Gelecekteki çabalar, bölgedeki istikrarı

sağlamaya ve uluslararası barışa katkıda bulunmaya odaklanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Realizm, Güney Osetya Sorunu, Abkhazya Sorunu, Realist Teori, Güç Mücadelesi, Rusya-Gürcistan Savaşı

Abstract

This study analyzes the power struggle and sovereignty demands in the region by addressing the issues of South Ossetia and Abkhazia within the framework of realist theory. These two regions, which came to the fore with their quest for independence after the collapse of the Soviet Union, became an important part of the global balance of power after the 2008 Russia-Georgia War. Within the framework of realist theory, the efforts of states to defend their national interests with force provide a critical framework for understanding the dynamics in the South Caucasus. In this context, while Russia is trying to balance the influence of the West by increasing its influence in the region, Georgia is seeking international support to defend its territorial integrity. Recent developments in the region have further increased the complexity of the problem. In 2024, Georgian Prime Minister Irakli Kobakhidze called on the people of Abkhazia and South Ossetia to “live together in a united country” in his speech at the UN General Assembly, demonstrating his determination to continue the search for a peaceful solution. (Georgian leader calls for unity against Abkhazia and South Ossetia, 2024) However, this initiative faces a difficult process due to Moscow’s influence in the region and the attitudes of local governments. In November of the same year, a political crisis broke out in Abkhazia. An investment agreement with Russia, which granted broad privileges to Russian investors, caused a great reaction among the public. The protests resulted in Abkhazian leader Aslan Bjanya announcing that he would resign. This development shows how Abkhazia’s struggle for independence is being tested by economic dependency. At the same time, this situation reveals the results of Russia’s strategy of increasing not only its military but also its economic influence in the region. In the context of the power struggle, Russia continues to support Abkhazia and South Ossetia by increasing its military presence and economic aid in the region. In return, Western states are intervening in the balance of power in the region by defending Georgia’s territorial integrity. NATO’s expansion policies, especially Georgia’s membership initiatives, were perceived as a threat by Russia, and this situation escalated tensions. Realist theory provides a critical tool for understanding the international conflicts of interest that lie behind these tensions. As a result, the Abkhazian and South Ossetian problems remain important as a reflection of the regional balance of power and the strategic goals of international actors. A lasting solution requires cooperation between the international community, regional actors, and major powers. Realist theory provides a valuable framework for analyzing such conflicts and developing possible solutions. Future efforts should focus on ensuring stability in the region and contributing to international peace.

Key Words: Realism, South Ossetia Problem, Abkhazia Problem, Realist Theory, Power

1. Giriş

Güney Osetya ve Abhazya sorunları, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana Kafkasya bölgesinde süregelen çatışmaların en önemlileri arasında yer almaktadır. Bu iki bölgenin bağımsızlık talepleri ve Gürcistan ile yaşadıkları gerilimler, özellikle 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı ile uluslararası kamuoyunun dikkatini artarak çekmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında Gürcistan'ın bağımsızlığını kazanması, bölgedeki etnik gruplar arasında yeni çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuş, bu da Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlık ilanlarına zemin hazırlamıştır. Bu sorunlar, bölgesel istikrarsızlık ve uluslararası güç dengeleri açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda, makale şu temel sorulara yanıt aramaktadır: Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlık talepleri uluslararası hukuk açısından ne anlama gelmektedir? Bölgedeki güç dengesi nasıl değişmiş ve bu dengeye hangi ulusal ve uluslararası aktörler müdahil olmuştur? Rusya, ABD ve AB'nin bu çatışmalara yönelik politikaları nelerdir ve bu politikalar bölgedeki durumu nasıl etkilemiştir? Özellikle, Rusya'nın bu bölgelerdeki etkisi ve Batılı devletlerin bu etkiye karşı aldığı tutum, makalenin odak noktalarından biri olmaktadır.

Bu makalede, Güney Osetya ve Abhazya sorunlarını realist bir bakış açısıyla ele almak, bu çatışmaların uluslararası ilişkiler teorisi çerçevesinde nasıl anlaşılabilirliğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, makale, öncelikle bu iki bölgenin tarihçesini ve bağımsızlık taleplerini detaylı bir şekilde inceleyecek, ardından bölgede oluşan güç dengesini ve bu dengeye etki eden aktörlerin rollerini incelenecektir. Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlık taleplerinin arkasındaki tarihsel ve etnik dinamikler, güç ve egemenlik kavramlarıyla değerlendirilecektir.

Son olarak, büyük güçlerin (özellikle Rusya, ABD ve AB'nin) bu sorunlar üzerindeki politikaları incelenecek ve bu politikaların bölgesel ve uluslararası etkileri ele alınacaktır. Güney Osetya ve Abhazya sorunlarının kapsamlı bir analizi, bölgedeki çatışmaların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, makale, uluslararası ilişkilerde güç dengesi, egemenlik mücadelesi ve büyük güçlerin rolü gibi temel kavramlar üzerinden bölgedeki unsurları ele alarak ayrıntılı bir inceleme sunmaktadır.

2. Realizmin Temel Prensipleri

Realizm, uluslararası ilişkiler alanında en eski ve en etkili teorik yaklaşımlardan biridir. Realizmin temel ilkeleri, devletlerin uluslararası sistemdeki davranışlarını ve etkileşimlerini anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Realist teori, devletlerin uluslararası sistemdeki birincil aktörler olduğunu ve anarşik bir sistemde hayatta kalma mücadelesi verdiklerini savunur (Düzgün, 2020, s. 256). Bu bağlamda realizmin temel prensipleri şöyle özetlenebilir (Düzgün, 2020, s. 262):

- Devletlerin Merkezi Rolü: Realizm, devletleri uluslararası sistemin ana aktörleri olarak kabul edilmektedir. Devletler, ulusal çıkarlarını korumak ve güçlerini maksimize etmek

amacıyla hareket ederler. Realist teoriye göre, devletlerin temel amacı, egemenliklerini ve güvenliklerini sağlamaktır.

- Anarşi Varsayımı: Realizme göre uluslararası sistemin yapısı anarşiktir. Anarşi, devletler arasında merkezi bir otoritenin olmadığı ve devletlerin kendi güvenliklerini sağlamak zorunda oldukları bir durumu ifade etmektedir. Anarşi kaos anlamına gelmez, ancak devletler arasındaki rekabeti ve çatışmayı öngörmektedir.

- Güç Mücadelesi: Realizm, uluslararası ilişkilerde güç mücadelesinin kaçınılmaz olduğunu savunmaktadır. Devletler, askeri ve ekonomik güçlerini artırarak ulusal çıkarlarını korumaya çalışırlar. Güç, devletlerin hayatta kalma ve egemenliklerini sürdürme yeteneklerini belirleyen en önemli faktördür.

- Ulusal Çıkarlar ve Rasyonel Davranış: Realist teori, devletlerin rasyonel aktörler olduğunu ve ulusal çıkarlarını maksimize etmeye çalıştıklarını varsayar. Bu bağlamda, devletler kendi çıkarlarını korumak için güç politikalarını benimser ve diğer devletlerle rekabet ederler.

- Etik ve Ahlakın Sınırlı Rolü: Realizm, uluslararası ilişkilerde etik ve ahlakın sınırlı bir rol oynadığını savunur. Devlet liderleri ahlaki kaygılara sahip olabilirler, ancak bu kaygıların dış politikaya yön vermesine izin vermemelidirler. Devletlerin temel önceliği, ulusal çıkarlarını korumaktır.

2.1 Güç Mücadelesi

Realist perspektife göre, güç mücadelesi uluslararası sistemin temel unsurlarından biridir. Devletler, ulusal çıkarlarını korumak ve güçlerini artırmak için sürekli bir mücadele içindedirler ve bu mücadele hem askeri hem de ekonomik alanlarda kendini gösterir (Düzgün, 2020, s. 263).

Güç mücadelesi, devletlerin hayatta kalma ve egemenliklerini sürdürme çabalarının bir yansımasıdır ve tarih boyunca çeşitli şekillerde kendini göstermiştir. Örneğin, Antik Yunan'da Sparta ve Atina arasındaki Peloponez Savaşları, güç dengesindeki değişimlerin ve hegemonya mücadelelerinin bir sonucuydu (Düzgün, 2020, s. 259). Bu örnek üzerinden bir değerlendirme yapılacak olursa tarihsel süreç içerisinde güç mücadelesine sürekli şahit olunmaktadır.

2.2 Egemenlik Kavramı

Egemenlik kavramı, realist teoriye göre devletlerin uluslararası sistemdeki temel hedeflerinden biridir. Realist teori, devletlerin egemenliklerini korumak ve sürdürmek için ulusal çıkarlarını maksimize etmeye çalıştıklarını ve güç politikalarını benimsediklerini savunur (Düzgün, 2020, s. 270). Egemenlik, bir devletin kendi sınırları içinde mutlak otoriteye sahip olması ve dış müdahalelerden bağımsız hareket edebilmesi anlamına gelir.

1648 Vestfalya Barış Antlaşması ile modern egemenlik kavramının temelleri atılmıştır ve bu antlaşma, devletlerin kendi topraklarında mutlak egemen olduklarını ve dış

otoritelere bağımlı olmadıklarını ilan etmiştir (Düzgün, 2020, s. 259). Vestfalya sistemi, göstermektedir ki uluslararası ilişkilerde devletlerin egemenliklerine saygı gösterilmesi esası daha o tarihten beri ulusların hayatına giren bir olgu olmuştur.

3. Güney Osetya ve Abhazya: Tarihsel Süreç ve Ortak Sorunlar

Güney Osetya ve Abhazya sorunlarının kökleri Çarlık Rusya dönemine kadar gitmektedir ve sorunlar özellikle 19.yüzyılda Gürcistan'ın tamamen Rusya'ya ilhakı ile farklı bir boyuta ulaşmıştır (Erkan, 2013, s. 76). Osetya ve Abhazya Kafkasya'daki diğer bölgeler gibi 1917'ye kadar Rusya'nın işgali altında kalmıştır (Erkan, 2013, s. 76). 1917 yılında Çarlık Rusya'sında baş gösteren Şubat ve Ekim devrimleri sonucunda olaylar iç savaşa dönmüş ve iç savaşın yarattığı karışıklıktan yararlanmak isteyen, Rusya'nın yönetimi altında yaşayan Kafkas toplumları bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir (Erkan, 2013, s. 76). Gürcistan da bağımsızlığını ilan edenler arasındaydı. Fakat o dönemde Gürcistan'ın komşu ülkeleriyle olan sorunların yanı sıra Güney Osetya ve Abhazya ile ilgili daha büyük sorunları vardı.

Güney Osetya'da halkın çoğunluğunu Gürcü olmayan Oset kökenliler oluşturuyordu (Erkan, 2013, s. 76). Oset kökenli halk, Gürcistan'ın bağımsızlık bildirisinde Osetya'nın güney kısmını da kendi sınırları içerisinde göstermesine karşı çıkmış ve Gürcü kökenliler ile Osetler arasında çatışmalar yaşanmaya başlamıştı (Erkan, 2013, s. 76).

Bolşevizm'e yakın olan Osetler, Rusya'da Bolşevikler ile Menşevikler arasında yaşanan iç savaşı Bolşeviklerin kazanmasına çok sevinmişlerdi. Bunun üzerine 1921 yılında Kızıl Ordu Birliklerinin Gürcistan'ı işgal etmesiyle Osetler, Gürcistan yönetiminden kurtulup Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı özerk bir cumhuriyet olma ümidine kapılmıştı fakat umdukları gibi olmadı ve Güney Osetya, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı özerk bir bölge olarak yerini alabildi (Erkan, 2013, s. 76).

Abhazlar da 1917 yılında yaşanan kargaşadan yararlanıp kendi gelecekleri konusunda farklı arayışlarda bulunmaya başlamışlardı. 9 Şubat 1918'de Abhazya Halk Konseyi ve Gürcistan Ulusal Konseyi arasında imzalanan anlaşma, Abhazya'nın sınırlarını belirledi ve gelecekteki siyasi kaderinin "Abhazya Kurucu Meclisi'nde halkların kendi kaderini belirleme hakkı" ilkesine göre hazırlanacağını kararlaştırdı (Aslanlı, 2005, s. 120). Fakat, 17 Mayıs 1918'de Güney Kafkasya Seymi'nin askeri birlikleri Sohum'u ele geçirdi (Aslanlı, 2005, s. 120). Gürcistan'ın 26 Mayıs 1918'de Güney Kafkasya Seymi'nden ayrılmasından sonra Gürcü birlikleri Abhazya'da kalmaya devam etti. Daha sonra Gürcistan yönetimi, 9 Şubat 1918 anlaşmasına dayanarak Abhazya'ya özerklik veren bir yasa çıkardı ve bu yasa, Abhazya işlerinden sorumlu bir bakanın atanmasını ve iç sorunların Abhaz Ulusal Konseyi tarafından çözülmesini öngörüyordu (Aslanlı, 2005, s. 120). 20 Mart 1919'da ise Abhaz Ulusal Konseyi, Abhazya'nın Gürcistan içindeki özerkliğini kabul etti ancak, Gürcistan merkezi yönetimi ile Abhazya arasındaki sorunlar devam etti ve gerginlikler Bolşeviklerin Gürcistan'ı işgaline kadar sürdü (Aslanlı, 2005, s. 120).

3 Mart 1921'de Kızıl Ordu'nun desteğiyle, Foma Eşba başkanlığında Devrim Komitesi Sohum'da kuruldu ve Abhazya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ilan edildi ancak, bu yapı da sonrasında Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ile birleşmek zorunda kaldı (Aslanlı, 2005, s. 120). 1 Nisan 1925'te Abhazya'nın ilk anayasası kabul edildi. Ancak, 11 Şubat 1931'de Abhazya'nın statüsü değiştirildi ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı özerk bir cumhuriyet haline getirildi (Aslanlı, 2005, s. 121). Sonraki yıllarda Abhaz yetkililer her ne kadar eski statülerinin geri verilmesine yönelik taleplerde bulunmuşlarsa da bu talepler kabul edilmedi. 1978'de, 1977'de yapılan SSCB Anayasası düzenlemelerine paralel olarak, Abhazya ve Gürcistan anayasaları yenilenmiş ve bu yenilikler kapsamında Abhazya ile Gürcistan arasındaki ilişkiler Abhazya'nın çıkarlarına uygun şekilde geliştirilmiştir (Aslanlı, 2005, s. 120).

Mihail Gorbaçov'un iktidara gelmesiyle birlikte iki bölgede de Gürcistan'dan ayrılmaya yönelik hazırlıklar başlamıştı. İlk önce Abhazlar, Stalin döneminde yapılan değişikliklerin kaldırılmasını talep etmekteydi ve bunun üzerine Haziran 1988'de 60 Abhaz aydını, Gorbaçov'a Abhazya'nın eski statüsüne kavuşmasını talep eden bir mektup gönderdi (Aslanlı, 2005, s. 121). 18 Mart 1989'da Lihni köyünde yapılan toplantıda Abhaz talepleri SSCB yetkililerine iletilti (Aslanlı, 2005, s. 121,122). Bu toplantı, Abhaz hareketini daha da güçlendirdi ve Tiflis'te şiddetli tepkilere yol açtı. Benzer dönemlerde Güney Osetya da Gürcistan'dan ayrılma hazırlıklarına başladı. 1988'de kurulan Halk Cephesi, tamamen bağımsız olmayı veya Kuzey Osetya ile birleşmeyi hedefliyordu. Halk Cephesi Güney Osetya için "otonom cumhuriyet" talebinde bulunurken Zviad Gamshakurdia'nın 1989'da Gürcistan'da Meclis Başkanı seçilmesi ve 1991'de Cumhurbaşkanı olması ile Güney Osetya'nın var olan otonomi statüsü de kaldırıldı (Aslanlı, 2005, s. 122). Bu durum da bölgede çatışmaların başlamasına neden oldu.

Soğuk Savaş'ın bitmesi ve 1991'de Sovyetlerin dağılmasının ardından Rusya ile Gürcistan arasında birbirlerinin egemenliklerini tanıyan bir anlaşma imzalandı (Erkan, 2013, s. 78). Ancak, Güney Osetya'da ve Abhazya'da yapılan bağımsızlık referandumları Gürcistan tarafından geçersiz sayıldı. Güney Osetya'nın bağımsızlık ilan etmesiyle Gürcistan, Güney Osetya'ya geniş çaplı bir müdahale başlattı. 1991-1992 arasında süren çatışmalarda çok sayıda insan hayatını kaybetti ve birçok kişi mülteci durumuna düştü. 23 Temmuz 1992'de Abhazya Yüksek Sovyet'i de 1925 Anayasası'na dönerek Abhazya'nın bağımsızlığını ilan etti (Petersen, 2008, s. 194). Bu karar Gürcistan'ı buraya da bir askeri müdahale düzenlemeye sevk etti (Aslanlı, 2005, s. 124). Savaş Güney Osetya'dan Abhazya'ya sıçramış oldu. 14 Ağustos 1992'de Gürcistan, "Kılıç" operasyonu ile Abhazya'ya askeri müdahale başlattı fakat başlangıçta başarılı olan Gürcistan ordusu, Kafkasya Halkları Konfederasyonu ve Rus kuvvetlerinin devreye girmesiyle yenildi (Aslanlı, 2005, s. 124).

1992'de Rusya'nın arabuluculuğunda Sochi'de Güney Osetya için ateşkes anlaşması imzalandı (Erkan, 2013, s. 79). Bu anlaşma ile bölgede bir Karma Kontrol Komisyonu

kuruldu ve ateşkesi denetlemek için bir barış gücü oluşturuldu. Benzer bir anlaşma da 1993 yılında Gudauta'da Gürcistan ile Abhazya arasında imzalandı ve 30 Kasım-1 Aralık 1993'te Cenevre'de AGİT'in devreye girmesiyle barış görüşmeleri başlatıldı (Aslanlı, 2005, s. 125). 1994'te Gürcistan, NATO ile "Barış İçin Ortaklık" anlaşması imzalayarak Batı ile ilişkilerini güçlendirdi (Erkan, 2013, s. 80). Ancak bu adım, Rusya ile ilişkilerini olumsuz etkiledi ve sonucunda Rusya, Güney Osetya'daki ayrılıkçılara desteğini artırdı.

4 Nisan 1994'te Moskova'da BM, AGİT ve Rusya arabuluculuğunda Abhazya ve Gürcistan arasında barışçıl çözüm için bir deklarasyon imzalanmış ve bu deklarasyonda Abhazya sorunu hakkında en önemli kararlardan birisi alınmıştı (Aslanlı, 2005, s. 125). Bu deklarasyon ile ateşkes ve barış gücü yerleştirilmesi kararlaştırıldı (Aslanlı, 2005, s. 125). 26 Kasım 1994'te ise Abhazya Anayasası kabul edildi ve Abhazya 1999'un sonlarında resmen bağımsızlığını ilan etti (Hewitt, 2009, s. 191). 1999 yılında gerçekleşen NATO'nun Kosova operasyonu, Gürcistan-Rusya ilişkilerini olumsuz etkiledi. Rusya, Güney Osetya'daki ayrılıkçılara desteğini artırarak bölgeyi Gürcistan'dan tamamen ayırma yönünde adımlar atıyordu.

2 Kasım 2003'te Gürcistan'da düzenlenen parlamento seçimlerine hile karıştığı iddiaları üzerine halkın ayaklanmasıyla Gül Devrimi gerçekleşti. Seçim sonuçlarına itiraz eden halk, Tiflis'te büyük protestolar düzenledi ve dönemin başkanı Şevarnadze, ülkeyi iç savaşa sürüklememek adına görevinden ayrılmak zorunda kalmıştı (Erkan, 2013, s. 81). 2004 yılında yapılan seçimlerde Mihail Saakaşvili, büyük bir halk desteğiyle devlet başkanı seçilmişti ve başkanlık dönemince Gürcistan'ın Batı ile ilişkilerini güçlendirme politikası izlemekteydi (Erkan, 2013, s. 81). Saakaşvili, özellikle ayrılıkçı bölgeler olan Acara, Güney Osetya ve Abhazya üzerinde Tiflis'in otoritesini yeniden tesis etmeye çalışıyordu.

Mihail Saakaşvili'nin ilk önemli başarısı, Acara'da otoriteyi sağlaması oldu (Saakashvili's Ajara Success: Repeatable Elsewhere in Georgia?, 2004). Ancak, Güney Osetya ve Abhazya'da benzer girişimler, ciddi direnişlerle karşılaştı. Gürcistan'ın bu bölgelerdeki girişimleri, Rusya'nın da tepkisini çekti ve Moskova, bu bölgelerdeki ayrılıkçılara olan desteğini artırdı. Gürcistan parlamentosu, 2006 yılında Rus barış gücü askerlerini veto etti ancak bu hareket hukuki bir değeri olmaktan ziyade bir sembolik anlam taşıdı (Erkan, 2013, s. 83).

2008 yılına gelindiğinde, Güney Osetya sorununun barışçıl yollarla çözülmesi artık pek mümkün değildi çünkü taraflar, barış sürecini başlatan Sochi Anlaşması'nı karşılıklı olarak ihlal etmiş ve anlaşmayı askıya almışlardı (Erkan, 2013, s. 85). Güney Osetya'nın bağımsızlık ilanı, Gürcistan Cumhurbaşkanı Saakaşvili'nin seçimleri yeniden kazanması ve Kosova'nın bağımsızlığı gibi olaylar durumu daha da içinden çıkılmaz bir hale getirdi (Erkan, 2013, s. 85). Özellikle Batılı devletlerin Kosova'nın bağımsızlığını tanınması, Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya konusundaki tavrını sertleştirmişti.

NATO'nun 2008 Bükreş Zirvesi'nde, ABD Başkanı George W. Bush, Gürcistan'ın NATO

üyeliğini desteklediğini açıkça dile getirerek Gürcistan'ın Rusya karşısında bir başına bırakılmayacağı mesajını vermişti (NATO Allies Oppose Bush on Georgia and Ukraine, 2008). Ancak bu zirveden kısa bir süre sonra Rusya, Gürcistan'a ait bir insansız hava aracını düşürdüğünü açıklamış ve Gürcistan'ı Güney Osetya ve Abhazya'daki asker sayısını artırmakla suçlamıştı (Erkan, 2013, s. 85). Bu durumu fırsat bilen Rusya, bölgedeki askeri varlığını önemli ölçüde artırmaktaydı.

15 Temmuz-2 Ağustos 2008 tarihleri arasında, Rusya "Kafkasya 2008" adını verdiği geniş çaplı bir askeri tatbikat düzenledi (Erkan, 2013, s. 85). 8000 askerin katıldığı bu tatbikat hem Gürcistan'ı hem de Güney Osetya ve Abhazya'yı hedef alıyordu (Erkan, 2013, s. 85). Gürcistan, bu tatbikatı bir işgal hazırlığı olarak değerlendirip protesto etmesiyle çatışmalar yaşanmaya başladı. Ağustos 2008'de, çatışmaların şiddetlenmesi nedeniyle yüzlerce kadın ve çocuk Rusya'ya sığındı fakat Gürcistan Güney Osetya'ya yönelik operasyonlarını sürdürdü (Erkan, 2013, s. 86). Bunun üzerine, 8 Ağustos'ta Rusya müdahaleye başladı ve Rusya-Gürcistan savaşı patlak verdi. Rusya, Güney Osetya'ya asker göndererek Gürcü birliklerini kuşattı ve Abhaz ayrılıkçı güçlerinin de desteğiyle Gürcistan'a karşı hızlı bir askeri başarı elde etti (Erkan, 2013, s. 87).

Sonuç olarak, uluslararası baskılar ve ABD ve NATO'nun sert tutumu sonucu, 12 Ağustos'ta taraflar arasında ateşkes anlaşması imzalandı (Erkan, 2013, s. 88). Bu anlaşma, bölgedeki çatışmalara son vermeyi ve yeni bir güç kullanımı olasılığını engellemeyi amaçlıyordu. Anlaşmanın ardından, Güney Osetya ve Abhazya bağımsızlıklarını yeniden ilan ettiler ve Rusya ile bu kez Rusya dışında Venezüella, Nikaragua, Nauru ve Suriye de bu bağımsızlıkları tanıdılar (Erkan, 2013, s. 88). Fakat Batı ülkeleri ve NATO, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü desteklemeye devam etti ve Güney Osetya ile Abhazya'nın bağımsızlık ilanlarını tanımadı (Bowker, 2011, s. 208).

Hem Güney Osetya hem de Abhazya, tanınma eksikliği nedeniyle uluslararası ekonomik yaptırımlarla karşı karşıya kalmış ve bu durum, ekonomik kalkınmalarını ciddi şekilde kısıtlamıştı. İki oluşum da bağımsızlık ilanlarının ardından Rusya ile entegrasyon sürecine girmiş ve 2014'te Abhazya-Rusya, 2015'te Güney Osetya-Rusya arasında imzalanan işbirliği anlaşmalarıyla özellikle ekonomik açıdan ciddi ölçüde Rusya'ya bağımlı hale gelmişlerdi (Özsağlam, 2020, s. 15). Ayrıca Rusya bu bölgelerdeki askeri varlığını artırarak güvenlik konusunda da iki bölgeye destek vermeye devam etmiştir (Yapıcı, 2007, s. 94).

4. Realist Perspektiften Güney Osetya ve Abhazya Sorunu

4.1 Güç Dengesi: Bölgedeki Güç Dengesi ve Etkileyen Aktörler

Realist teoriye göre uluslararası ilişkilerde güç, devletlerin davranışlarını ve politikalarını belirleyen en önemli unsurdur (Düzgün, 2020, s. 262). Güney Osetya ve Abhazya sorununda da bu teori çerçevesinde değerlendirilecek olursa önemli güç dengeleri bulunmaktadır. Rusya, bölgedeki en büyük güç olarak bu dengenin belirleyici aktörü olmuştur. Rusya, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bu bölgelerdeki etkisini

sürdürmeyi başarmış ve stratejik çıkarlarını korumak adına Güney Osetya ve Abhazya'ya doğrudan müdahalelerde bulunmuştur (Aslanlı, 2005, s. 129).

Rusya'nın 2008 yılında Gürcistan ile yaşanan savaş sırasında Güney Osetya'ya yaptığı askeri müdahale, bölgedeki güç dengesini büyük ölçüde etkilemiştir (Erkan, 2013, s. 87). Bu müdahale, Rusya'nın sadece askeri gücünü değil, aynı zamanda siyasi ve ekonomik nüfuzunu da pekiştirmiştir. Ayrıca Rusya, bu bölgelere farklı şekillerde de destek göstermiştir. Bu bölgelerde yaşayanlara Rus vatandaşlığı ve pasaportu vermesi, Rusya'nın kamu diplomasisi araçlarını etkin bir şekilde kullanmasının önemli örneklerinden biri olmuştur (Ekinci, 2019, s. 104). Rusya'nın, Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlıklarını tanıması da bu bölgedeki etkinliğini meşrulaştırma ve giderek artırma çabası olarak görülebilir.

Gürcistan ise bu dönemlerde kendi toprak bütünlüğünü koruma ve egemenlik haklarını savunma çabası içerisinde olmuştur. 2008 yılında yaşanan savaş, Gürcistan'ın bu konudaki kararlılığını ve aynı zamanda karşılaştığı zorlukları gözler önüne sermiştir. Gürcistan'ın NATO üyeliği için gösterdiği çaba, Rusya tarafından tehdit olarak algılanmış ve bölgedeki gerilimi artırmıştır (Erkan, 2013, s. 75). NATO'nun Bükreş Zirvesi'nde, ABD Başkanı George W. Bush'un, Gürcistan'ın NATO üyeliğini desteklemesi, Gürcistan'a verilen desteğin bir göstergesi olmuştur (Erkan, 2013, s. 85). Ancak bu destek, Rusya'nın sert tepkisine yol açmış ve Gürcistan üzerindeki baskıyı artırmıştır. Gürcistan, bu süreçte ekonomik ambargolarla da karşı karşıya kalmış ve iç siyasette zorluklar yaşamıştır.

Batılı devletler ve NATO, Gürcistan'ı destekleyerek bölgedeki güç dengelerine müdahale etmişlerdir. Özellikle ABD, Gürcistan'a askeri ve ekonomik destek sağlayarak Rusya'nın bölgedeki etkisini dengelemeye çalışmıştır (Yapıcı, 2007, s. 94). ABD'nin Gürcistan'a sağladığı askeri yardımlar ve Gürcistan'ın NATO üyeliği konusundaki desteği, bu çabanın en somut örnekleridir (Yapıcı, 2007, s. 94).

NATO'nun bölgedeki varlığı ve Gürcistan'a verilen destek, Rusya tarafından tehdit olarak algılanmış ve bölgedeki gerilimi artırmıştır. NATO'nun Bükreş Zirvesi'nde Gürcistan'ın üyeliği konusunun gündeme gelmesi, bu gerilimin en belirgin örneklerinden biridir (Erkan, 2013, s. 85). Batılı devletler, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini destekleyerek Rusya'nın bölgedeki hakimiyetini sınırlamaya çalışmışlardır. Ancak bu destek, Gürcistan'ın Rusya ile olan ilişkilerini daha da karmaşık hale getirmiştir.

Sonuç olarak, Güney Osetya ve Abhazya sorunu, bölgedeki güç dengeleri ve bu dengelere etki eden aktörler açısından oldukça karmaşık bir yapı oluşturmaktadır. Rusya'nın bölgedeki hakimiyeti, Gürcistan'ın egemenlik ve toprak bütünlüğü mücadelesi ve Batılı devletlerin destek politikaları, bu güç dengelerinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Realist perspektiften bakıldığında, bu güç mücadelesinin ve bölgesel dinamiklerin gelecekte de devam edeceği öngörülebilir.

4.2 Egemenlik Mücadelesi: Abhazya ve Güney Osetya'nın Bağımsızlık Talepleri

Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlık talepleri, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yükselen ayrılıkçı hareketlerle tarihsel bir arka plana sahiptir. 1990'larda Gürcistan'dan ayrılma girişimleri, silahlı çatışmalarla sonuçlanmış ve bu bölgeler bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Ancak, bu bağımsızlık ilanları uluslararası toplum tarafından tanınmamıştır.

Uluslararası hukuk açısından, Güney Osetya ve Abhazya'nın talepleri karmaşık bir durum yaratmaktadır. Gürcistan'ın toprak bütünlüğü ilkesi, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlık isteklerine karşı çıkarılmıştır (State Strategy on Occupied Territories: Engagement Through Cooperation). Ancak halkların kendi kaderini tayin hakkı da önemli bir ilkedir ve bu bağlamda tartışmalar devam etmektedir. Realist perspektiften, bu taleplerin büyük güçlerin jeopolitik çıkarları doğrultusunda değerlendirildiği söylenebilir. Rusya, bu bölgeleri tanıyarak ve destekleyerek kendi nüfuzunu artırırken, Batı ve Gürcistan bu talepleri tehdit olarak görmekte ve tanımamaktadır.

Rusya, Abhazya ve Güney Osetya'ya askeri, ekonomik ve siyasi destek sağlayarak bu bölgelerdeki varlığını güçlendirmektedir. Bu destek, sadece askeri müdahalelerle sınırlı kalmayıp, altyapı projeleri ve ekonomik yardımlarla da devam etmektedir.

Buna karşılık, Batılı devletler ve Gürcistan, bu bölgelerin bağımsızlıklarını tanımayarak Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savunmakta ve Gürcistan'a mali ve teknik yardımlar sağlamaktadır (Erkan, 2013, s. 80).

Sonuç olarak, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlık talepleri, büyük güçlerin çıkarları ve politikaları doğrultusunda şekillenmektedir. Bu talepler, uluslararası hukuk ve realist teori perspektifinden değerlendirildiğinde, bölgedeki güç mücadelesinin ve jeopolitik unsurların bir yansıması olarak görülmektedir. Bu bağlamda yapılacak bir değerlendirme de göstermektedir ki bölgenin içerisinde bulunduğu karışıklık büyük güçlerin uzun yıllar boyunca bölgede etkin egemen güç olma mücadelesini içinde barındıracaktır.

4.3 Büyük Güçlerin Rolü: Rusya, ABD ve AB'nin Etkileri ve Politikaları

Rusya, ABD ve Avrupa Birliği (AB), Abhazya ve Güney Osetya sorununda kritik roller üstlenmiştir ve bu güçlerin politikaları, bölgedeki olayları büyük ölçüde şekillendirmiştir.

Rusya, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Güney Kafkasya'daki etkisini koruma ve genişletme stratejisinin bir parçası olarak Abhazya ve Güney Osetya'ya özel önem vermiştir (Erkan, 2013). Rusya'nın bu bölgelerde uyguladığı politikalar, Gürcistan üzerinde baskı kurmasını ve bölgede kalıcı bir etki yaratmasını sağlamıştır (Aslanlı, 2005, s. 130). 2008 yılındaki Rusya-Gürcistan savaşı, Rusya'nın bu bölgelerdeki çıkarlarını koruma konusundaki kararlılığını açıkça göstermiştir.

Rusya, bu bölgeleri kendi güvenlik bölgesi olarak görmektedir ve bu nedenle, Gürcistan'ın NATO'ya katılma çabalarına karşı sert bir tutum sergilemiştir (Erkan, 2013, s. 89). Rusya'nın bu politikaları, bölgede istikrarı sağlamaktan çok kendi jeopolitik çıkarlarını koruma amacını taşımaktadır. Abhazya ve Güney Osetya'yı ekonomik olarak da destekleyerek, bu bölgelerdeki varlığını kalıcı hale getirmeye çalışmaktadır (Anadolu Ajansı, 2014). Rusya'nın bu yaklaşımı, bölgede uzun vadeli bir dondurulmuş çatışma durumu yaratmakta ve Gürcistan'ın Batı ile entegrasyonunu zorlaştırmaktadır.

ABD ise Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savunarak ve Batı ile entegrasyonunu destekleyerek bölgedeki önemli aktörlerden biri olmuştur (Aslanlı, 2005, s. 132). 2008 NATO Bükreş Zirvesi'nde Başkan George W. Bush'un Gürcistan'ın NATO üyeliğine verdiği destek, ABD'nin Gürcistan'ın yanında yer aldığını ve Rusya'nın bölgedeki nüfuzuna karşı durduğunu göstermektedir (Erkan, 2013, s. 85).

ABD, Gürcistan'a mali ve askeri yardımlar sağlamış, Gürcü ordusunun modernizasyonu için teknik destek sunmuştur (Yapıcı, 2007, s. 94). Bu yardımlar, Gürcistan'ın savunma kapasitesini artırmayı ve Rusya'nın bölgedeki agresif politikalarına karşı koyabilmesini sağlamayı amaçlamıştır. Ayrıca, ABD'nin bu destekleri, Güney Kafkasya'da kendi stratejik çıkarlarını koruma çabasının bir parçasıdır.

Avrupa Birliği, Gürcistan ve ayrılıkçı bölgeler arasında arabuluculuk yaparak diplomatik çabalarla bölgedeki çatışmaları çözmeye çalışmıştır (Aslanlı, 2005, s. 132). AB'nin başta Fransa olmak üzere birçok üye ülkesi, 2008 savaşının ardından ateşkes anlaşmasının sağlanmasında kritik rol oynamıştır ve AB, bölgedeki istikrarı ve güvenliği artırmak için çeşitli barış gücü ve gözlem misyonları da yürütmüştür (Erkan, 2013, s. 88).

AB'nin politikaları, genellikle çatışmanın barışçıl yollarla çözülmesini teşvik etmeye odaklanmış ve Gürcistan'ın ekonomik ve demokratik reformlarını destekleyerek, bu ülkenin AB ile entegrasyonun sağlanması amaçlanmıştır (Yapıcı, 2007, s. 98). Ancak, AB'nin Rusya ile olan enerji bağımlılığı ve ticari ilişkileri, Gürcistan'a yönelik politikalarında zaman zaman dengeleyici bir yaklaşım benimsemesine neden olmuştur.

Rusya, ABD ve AB'nin Abhazya ve Güney Osetya üzerindeki politikaları, bölgedeki çatışmanın gidişatını büyük ölçüde etkilemiştir. Rusya, bu bölgelerdeki etkisini pekiştirirken ABD ve AB, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ve Batı ile entegrasyonunu desteklemiştir. Bu güçlerin politikaları, realist bir perspektiften değerlendirildiğinde, jeopolitik çıkarların ön planda olduğunu ve bölgedeki güç mücadelesinin devam edeceği görülmektedir. Bu durum, Abhazya ve Güney Osetya'nın geleceğini belirsiz kılmaya devam etmektedir.

5. Sonuç

Güney Osetya ve Abhazya sorunları, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan ve Güney Kafkasya'da devam eden önemli çatışmalardır. Bu makale, bu iki bölgenin bağımsızlık taleplerini ve bu taleplerin uluslararası hukuk ve realist teori çerçevesinde nasıl değerlendirildiğini incelemiştir. Aynı zamanda, büyük güçlerin

bölgedeki etkilerini ve bu etkilerin güç dengesini nasıl değiştirdiğini de ele almıştır.

Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlık isteklerinin arkasında yatan etnik ve kültürel sebeplerin yanı sıra, Rusya'nın stratejik çıkarları ve Batı'nın bölgeye yönelik politikaları da önemli rol oynamıştır.

Rusya'nın bu bölgelere askeri ve siyasi destek vermesi, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü koruma çabalarını zorlaştırırken, Batılı ülkelerin Gürcistan'a verdiği destek ise çatışmaları daha karmaşık hale getirmiştir. Bu durum, uluslararası ilişkilerdeki güç mücadelesinin bölgesel sorunlar üzerindeki etkisini göstermektedir.

Rusya, ABD ve AB'nin bölgedeki politikaları, stratejik çıkarlar ve güç dengesi bağlamında şekillenmiştir. Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya'daki askeri varlığını artırması, Batılı devletlerin Gürcistan'a yönelik destek politikalarını artırmasına neden olmuştur ve bu durum da bölgedeki çatışmaların ve istikrarsızlığın devam etmesine yol açmıştır. Realist perspektif, büyük güçlerin jeopolitik stratejilerinin ve çıkar çatışmalarının bölgedeki durum üzerinde ne kadar etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, Güney Osetya ve Abhazya sorunlarının çözümü, yerel aktörlerin yanı sıra uluslararası toplumun ve büyük güçlerin işbirliği ile mümkündür. Kalıcı bir barışın sağlanması için, uluslararası hukuk ve diplomasi çerçevesinde büyük güçlerin dengelenmesi ve yapıcı politikaların benimsenmesi gerekmektedir. Realist teori, uluslararası ilişkilerdeki güç mücadelelerini ve bunların bölgesel çatışmalar üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir analiz aracı olmaktadır. Gelecekteki çalışmalar, realist yaklaşımı genişleterek, benzer çatışma bölgelerinde uygulanabilir ve uluslararası barış ve güvenliğe katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- (2014, Kasım). Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-ile-abhazya-ortaklik-anlasmasi-imzaladi/98565> adresinden alındı
- Aslanlı, A. (2005). Bölgesel ve Küresel Dengeler Açısından Abhazya Sorunu. Karadeniz Araştırmaları, s. 116-136.
- Bowker, M. (2011, June). The war in Georgia and the Western Response. Central Asian Survey, s. 197-211.
- Düzgün, D. M. (2020). Realizm Teorisinin Ortaya Çıkışı ve Gelişme Evreleri. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, s. 256-276.
- Ekinci, F. D. (2019). İnşacılık, Kimlik, 'Üretilmiş' Vatandaşlar: Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'da Vatandaşlık Politikaları. Uluslararası İlişkiler Dergisi, s. 97-109.
- Erkan, S. (2013). Güney Osetya Sorunu ve 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı. Turkish Studies, s. 71-92.
- Hewitt, G. (2009). Abkhazia and Georgia: Time for a Reassessment. The Brown Journal

- of World Affairs, s. 183-196.
- NATO Allies Oppose Bush on Georgia and Ukraine. (2008, April 3). The New York Times: <https://www.nytimes.com/2008/04/03/world/europe/03nato.html> adresinden alındı
- Özsağlam, M. T. (2020, Kasım). Sınırlı Tanınan Abhazya Cumhuriyeti ve Rusya'nın Abhazya'daki Rolü. Kafkasya Çalışmaları - Sosyal Bilimler Dergisi.
- Petersen, A. (2008). The 1992-93 Georgia-Abkhazia War: A Forgotten Conflict. *Caucasian Review of International Affairs*, s. 187-199.
- Saakashvili's Ajara Success: Repeatable Elsewhere in Georgia? (2004, August 18). International Crisis Group: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/georgia/saakashvilis-ajara-success-repeatable-elsewhere-georgia> adresinden alındı
- State Strategy on Occupied Territories: Engagement Through Cooperation. (tarih yok). Government of Georgia.
- Yapıcı, M. İ. (2007). Kafkasya'nın Sorunlu Bölgesi: Güney Osetya. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, s. 71-104.

II. Karabağ Savaşı ve Güvenlik

Ali Samir Merdan

Dr.

Çankırı Karatekin Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

smerdanov@yahoo.com

Osman Şaşkın

Dr.

Bağımsız Araştırmacı

osman_saskn@outlook.com

Özet

II. Dünya Savaşı'nın ardından yaklaşık olarak yarım asır boyunca uluslararası sistemi domine eden Soğuk Savaş, en basit tanımlamayla nükleer silahların etkisiyle beraber sistemi kuşatan bir savaş paranoyası ve histerisi olarak tanımlanabilir. Çift kutuplu dünya sistemi şeklinde oluşan bu formasyonun, uluslararası sistemin istikrarı ve güvenliği açısından ne anlam ifade ettiği sorusu ise ancak 1991'de SSCB'nin çözülerek uluslararası sistemin tek kutuplu dünya sistemi formasyonuna dönüşmesiyle beraber anlaşılabilmiştir. Bir başka ifadeyle, Soğuk Savaş'ın sona erişiyi beraber uluslararası sistemde hakim olmaya başlayan optimizm, kısa bir süre sonra yerini sistemin geleceğine yönelik oluşan pesimizme bırakmaya başlamıştır. Tam bu noktada, uluslararası kamuoyunda hâkim olan 'yanlış hesabın' nedeninin, uluslararası sistemdeki kutupluluğun değişimine bağlı olarak ortaya çıkan olağanüstü güç boşluğunun doldurulmasına yönelik olasılıkların göz ardı edilmesinden kaynaklandığı iddia edilebilir. Buna göre, Soğuk Savaş'ın sona erişiyi senkronize bir biçimde ortadan kalkan SSCB'nin 'kendi bölgesinde' bırakmış olduğu muazzam güç boşluğu son derece trajik ve kanlı savaşlarla doldurulmaya çalışılmıştır. Buna göre SSCB'nin çöküşüyle beraber başta Kafkaslar olmak üzere Doğu Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar uzanan son derece geniş bir coğrafya, uluslararası aktörlerin 'deneme tahtasına' dönüşmüştür. Bu sunuma konu olan Kafkaslar çatışma ve güvenlik özelinde Azerbaycan-Ermenistan çatışmalarıyla özdeşleşmiştir. Bu çatışmalar serisi, sadece insani sorunlar/trajediler doğurmakla sınırlı kalmamış, bölgeyi kronik sorunlardan müteşekkil bir coğrafya haline getirmiştir. Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan çatışmaların temel aksiyon sahası halinde olan Karabağ ise 1990'ların ilk yarısında son derece canlı ve bilinir bir bölge olmasına rağmen bölge, son dönemde hem akademisyenler hem de küresel aktörler tarafından dikkatle izlenen bir bölge haline dönüşmüştür. Öte yandan bölge, II. Karabağ Savaşı'yla beraber bölge bir kez daha uluslararası kamuoyunun başlıca gündem konularından birisi haline gelmiştir. Bu çerçevede sunumda öncelikle sorunun kısa tarihsel arka planına yer verilecektir. Bu bölümün sınırlarını çizebilmek adına, bilhassa II. Karabağ Savaşı'na ve savaş sonrasında imzalanan ateşkes antlaşmasına konu olan sorunlar ve bölgeler üzerinde durulacaktır. Ardından, 10 Kasım 2020 tarihli Ateşkes

Antlaşması'na ilişkin teorik bir zeminde tartışılan objektif veriler üzerinde durulacaktır. Sonrasındaysa bölgede oluşması muhtemel senaryolar farklı aktörler özelinde tartışılacaktır. II. Karabağ Savaşı ve sonrasında imzalanan ateşkes antlaşmasıyla beraber bölge yeni dinamikleri beraberinde getirmiştir. Burada 2020 Ateşkes Antlaşması'na dayalı olarak inşa edilen güncel dinamikleri güvenlik perspektifinden analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: II. Karabağ Savaşı, Güvenlik, Ateşkes Antlaşması

Zengezur Koridoru’nun Güney Kafkasya ve Türk Dünyası’nın Barış ve Güvenliği Açısından Analizi

Alptekin Cihangir İŞBİLİR

Dr.

T.C. Bakü Büyükelçiliği İletişim Müşaviri

Hazar Üniveristesi Öğretim üyesi

cihangir.isbilir@ihu.edu.tr

 0000-0001-8884-5275

Özet

2. Karabağ Savaşı’nın sonuçları sadece Azerbaycan – Ermenistan ilişkilerini etkilemekle kalmadı; Güney Kafkasya siyasi ve ekonomik şartları ve bölgesel jeopolitik dengeleri de değiştirmeye başladı. Henüz Azerbaycan ve Ermenistan arasında barış antlaşması imzalanmasa da mevcut konjonktürde planlanan ticari ve lojistik koridor planları bölge ülkelerinin pozisyonlarını yeniden değerlendirmelerine sebep olmaktadır. Alternatif ticari rotalar ve koridorların kapasite ve potansiyellerine göre bölgesel ve küresel aktörlerin politika geliştirdikleri görülmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Azerbaycan ve Nahçıvan’ı sonrasında da Türkiye’yi Azerbaycan ve Türkistan coğrafyası ile doğrudan irtibatlandırarak Zengezur Koridoru’nun bölgesel ve küresel barışa muhtemel etkileri tartışılacaktır. Saha gözlemleri ve araştırmalarına dayandırılarak 43 kilometrelik bu koridorun bölgesel güvenlik mimarisinde ne tür bir dönüşüme sebep olacağı alternatif senaryolarla analiz edilmeye çalışılacaktır.

Gelinen noktada bölge ülkelerinin ve küresel aktörlerin Zengezur Koridoru’na yönelik yaklaşımları bilinmekle birlikte, devam eden ikili ve çoklu müzakerelerin ve diplomatik mekanizmaların projenin geleceğini şekillendireceği öngörülmektedir. Bu çalışmada ikili (Azerbaycan-Ermenistan, Türkiye-Ermenistan veya Azerbaycan-Rusya) veya çoklu (Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye) müzakere zeminlerinde Zengezur Koridoru’na yönelik tartışmaların seyrinden hareketle Güney Kafkasya barış ve güvenlik mimarisindeki olası olumlu veya olumsuz etkileri ayrıca tartışılacaktır.

Elit seviye diplomatik mekanizmalardan, çok yollu diplomatik kanallara kadar etki ve algı analizlerine atıfla Zengezur Koridoru’nun başta Türkiye – Azerbaycan olmak üzere bölge halklarındaki toplumsal yansımaları tahlil edilecektir. Ayrıca, iklim değişikliği ve çatışma temelli olası göç hareketlerini de gözardı etmeden bölge güvenliği ve barışı için Zengezur koridorunun ne gibi tehditler ve riskler oluşturabileceği de araştırılacaktır.

Nihai olarak Zengezur Koridoru’nun bölge barış ve güvenliği için olumlu etki yapacağı varsayımından hareketle, risk ve avantajları analiz etmek bu çalışmanın asıl hedefi olacaktır.

Anahtar kelimeler: Zengezur, Barış, Güvenlik, Türk Dünyası, Entegrasyon

Çin'in Güney Çin Denizi Politikası: Xi Jinping'in Barış Vizyonu Çerçevesinde Analizi

Zeynep Çağla ERİN

Doktora Öğrencisi

Kocaeli Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

zeynepcagla.erin@gmail.com

Özet

Güney Çin Denizi jeostratejik konumu, zengin doğal kaynakları ve dünya ticaretinin %40'ını taşıyan deniz yollarıyla, uluslararası ilişkilerin ve bölgesel güvenlik çerçevesinin odak noktalarından biri haline gelmiştir. Söz konusu bölge, Çin'in tarihsel “Dokuz Çizgili Hat (九段線)” doktrini temelinde hak iddialarını güçlendirmek adına yürüttüğü faaliyetlerle daha da dikkat çekici bir hale gelmiştir. Yapay adaların inşası ve adaların hukuka aykırı bir şekilde askeri üsler haline getirilmesi, Çin'in bölgedeki etkisini artırırken; Filipinler, Vietnam ve Malezya gibi bölgesel aktörler ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi küresel güçlerin tepkisini çekmiş ve bölgeyi bir jeopolitik rekabet alanına dönüştürmüştür.

Bu çalışma, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki politikalarını tarihsel bağlam ve küresel barış vizyonu perspektifinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çin'in hak iddiaları, 2016 uluslararası tahkim kararı ve bölgesel aktörlerin tepkileri uluslararası hukuk çerçevesinde ele alınacaktır. Bunun yanı sıra Xi Jinping'in “İnsanlık İçin Ortak Bir Gelecek Topluluğu (人类命运共同体)” vizyonu ve Çin'in tarihsel toprak bütünlüğünü ifade eden “Tianxia (天下)” kavramları, bölgesel güvenlik ve barış vizyonu bağlamında tartışılacaktır.

Çalışma, Çin'in dış politikasında özellikle Xi Jinping'in söylemlerinde uluslararası normlara ve hukuka atıf yapma çabalarını, küresel güvenlik için önerdiği barışçıl çözümlerle ilişkilendirerek analiz edecektir. Bu bağlamda, Çin'in tarihsel perspektiflerinin ve söylemlerinin günümüz uluslararası hukuk normlarıyla etkileşimi değerlendirilecek; bölgesel deniz güvenliği konusundaki gerilimlerin azaltılması ve Çin'in daha iyi bir barış imajı çizmesi perspektifine yönelik analiz sunulacaktır. Bu analiz Xi Jinping dönemi, barışçıl Çin dış politika inşasını, bölgesel güvenlikten küresel vizyona katkılarını daha geniş bir çerçevede incelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Güney Çin Denizi, Çin Dış Politikası, Xi Jinping

Yüksek Teknolojinin Getirdiği Siber Güvenlik Uygulamaları: Çin Örneği

Gizem Şahin

Siber Adli Bilimci

Üsküdar Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

gizem.sahin@st.uskudar.edu.tr

Özet

Tarihsel hesaplar katılarak düşünüldüğünde Çin'in üretmeye ve dünyaya açılmaya yönelik sürdürdüğü çalışmaların sonucunda neredeyse her alana teknolojisinin taşınması, akıllı devlet anlayışıyla coğrafyasına ve dünya teknoloji pazarlarında yer edinmesi ve yüksek nüfusa sahip olmanın sonucu Çin kendi siber güvenliğini nasıl sağlayabilmektedir? Çin'in siber güvenlik anlayışı ülke içinde nasıl şekillenmektedir? Artan teknoloji ve geliştirilen alt yapılarla yeni siber güvenlik uygulamaları gerekebilmektedir. Teknolojiyi yakalayan bir siber güvenlik anlayışı Çin'de mevcut mudur? Araştırma, bu soruların cevaplarını arayarak Çin'in siber güvenlik çalışmalarına ve politik anlayışına odaklanmaktadır. Araştırma yöntemi medyaya ve yazılı kaynaklara yansıyan bilgiler ve özellikle son 5 yılın güncel literatür çalışmalarına dayanmaktadır. Araştırmanın amacı teknolojisini hala geliştirmekte olan ülkelere ve yüksek teknoloji sahibi diğer ülkelere siber güvenliğin sağlanmasında Çin örneğiyle destek olmaktır. Bulguların bazıları arasında görüldüğü üzere Çin temel teknoloji sektörlerine olan yatırımlarının %10'unu siber güvenliğe ayırması güvenlik hizmetlerine yönelik bir pazar yaratma hedefini göstermektedir. Çin'in Büyük Güvenlik Duvarı gibi siber tehditlerin üstesinden gelmek için politikaları mevcuttur. Çin Cumhuriyeti'nin Büyük Güvenlik Duvarı, devletin ve yönetimin prensipleri ve doktrinleriyle uyumsuz olduğu düşünülen bilgilere, web sitelerine erişimi engellemeyi amaçlamaktadır. Büyük Güvenlik Duvarı ayrıca Çin devlet internetini, dış dünyadaki özgür internetten farklı olan bölgesel versiyonlara ayırır, örneğin YouTube uygulamasına Çin halkı VPN gibi özel uygulamaların yardımını kullanmazlarsa erişemez. Bazı ticari web sitelerinin de yabancı erişimini askıya aldığı görülmektedir (QiChaCha, Tianyancha). Sonuç olarak kısıtlamaların daha çok politikaya hizmet ettiği, bazen halka olan şeffaflığı azalttığı görülmektedir. Araştırma yeni bir soruyu akıllara getirmektedir. Çin ülke içinde katı güvenlik önlemleri alırken sattığı teknolojik malların satın alan kişi için bilgi güvenliği açısından risk oluşturup oluşturmadığını dikkate almakta mıdır? Kaynak taramalarında görüldüğü üzere Çin'in ihraç ettiği malların bilgi güvenliğine ülke içi güvenliği kadar odaklanmadığı görülmüştür. Bu nedenle ithal edilen teknolojik malların siber güvenliğinin sağlanması satın alan kullanıcının ve Çin malı ithal edem devletin aldığı önlemlerle garanti altına alınabilir. Bu husus Çin dışında teknoloji pazarında büyük yeri olan ve ihracat yapan diğer ülkeler için de dikkate alınabilir.

Anahtar Sözcükler: Çin, siber güvenlik, bilgi güvenliği.

Bölgesel Çevre Güvenliği ve Entegrasyon: Asean'da İklim Krizi Yönetimi

Kardelen Yeşilyılmaz

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Asya Çalışmaları

kardelen.yesilyilmaz2@student.asbu.edu.tr

Abstract

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle güvenlik tehditleri çeşitlenmiş ve uluslararası güvenlik anlayışı büyük ölçüde değişmiştir. Devletler, toplumlar ve bireyler üzerinde etkili olan güvenlik tehditleri, geleneksel askeri güvenlik anlayışının çok ötesine geçmiş; iklim krizi, çevresel bozulmalar, kıyı tehditleri ve düzensiz göç gibi devletlerin bireysel bir aktör olarak hareket edemeyeceği sınır ötesi sorunlar haline gelmiştir. Geleneksel olmayan güvenlik anlayışı ve kolektif çözümler ülkeler ve bölgeler için giderek kaçınılmaz hale gelmiştir. Çevre güvenliği, sosyo-çevresel süreçlerden kaynaklanan tehlikelerin yaşam koşullarını tehdit etmesi ve bu tehditlerin "güvenleştirilerek" acil, hatta olağanüstü önlemler gerektiren bir durum olarak tanımlanmıştır (Mason ve Zeitoun, 2013). Bu çalışma, değişen dinamiklerle yeniden kavramsallaştırılan geleneksel olmayan güvenlik tehditlerinden biri olan iklim krizini, kolektif çözüm arayışlarının gerekliliğiyle ilişkilendirmektedir. ASEAN bağlamında, bölgesel entegrasyon eksikliklerinin bölgesel çevre güvenliğini nasıl etkilediği vurgulanmaktadır. Güneydoğu Asya'da son yıllarda artan aşırı sıcaklıklar, yoğun hava olayları, deniz seviyelerinin yükselmesi, gıda ve su kıtlığı, orman yangınları, karbon salınımı, şehirlerde "ısı adası etkisi" ve düzensiz göç gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Bu sorunlar birbirlerinin hem sebebi hem sonucu olarak, insanları ve toplumları etkileyen önemli güvenlik tehditleri oluşturmaktadır. ASEAN, 2015 yılında Paris Anlaşması'nı imzalayarak iklim değişikliğiyle mücadele çabalarını hızlandırmayı taahhüt etmiştir. Aynı yıl, BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini onaylayan ASEAN, bu hedefleri benimseyerek bölgesel iş birliği stratejilerini geliştirmiştir. Kasım 2015'te kabul edilen ASEAN 2025 Vizyonu ise, bu hedefleri kapsayan bir çerçeve sunarak kalkınma ve iklim değişikliğine uyumu bütünlük bir yaklaşım içinde ele almayı amaçlamıştır. Bu çalışmada, BM 2030 Hedeflerinin ASEAN 2025 Vizyonu ile bağlantılı olarak bu stratejilerin eksikliklerinin bölgesel güvenliği nasıl etkilediği incelenmektedir. Araştırma yöntemi kapsamında, akademik literatürdeki kaynaklar ile ASEAN'a ait ilgili dökümanlar kapsamlı şekilde incelenmiştir. Bu incelemeler, veri analizi ve içerik analizi yöntemlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. ASEAN, 2030 hedefleri doğrultusunda karbon salınımını azaltmayı, yenilenebilir enerjiye geçişi hızlandırmayı, ormansızlaşmayı önlemeyi ve iklim krizine dayanıklılığı artırmayı hedeflemiştir. ASEAN 2025 Vizyonu da bu hedefleri kapsayacak şekilde

geliştirilmiş ve çevre stratejileriyle kalkınma ile iklim değişikliğine uyumu bir arada ele almayı amaçlamıştır. Ancak ASEAN'ın iklim kriziyle mücadele stratejileri, üye ülkeler arasında uyumlu şekilde ilerleyememekte ve önemli eksiklikler barındırmaktadır. ASEAN'ın ilk eksikliği, bölgesel iş birliği çerçevesinde çözüm üretme kapasitesidir. "ASEAN yolu" çerçevesinde benimsenen iç işlerine müdahale etmeme ilkesi, bölge ülkelerinin kolektif bir çözüm mekanizması geliştirmesini zayıflatmış ve geleneksel olmayan güvenlik tehditlerine yönelik çözüm süreçlerini de yavaşlatmıştır. İkinci eksiklik ise bölgesel dayanıklılıktır. Post-kolonyal dönemin etkisiyle, bölgedeki ülkelerin ekonomik kalkınma düzeyleri ve politikaları birbirinden farklılaşmıştır. Özellikle ekonomik olarak zayıf/fosil yakıtlara bağımlı ülkeler, ASEAN'ın vizyonları doğrultusundaki hedefleri gerçekleştirme sürecini olumsuz etkilemiştir. Üçüncü engel ise, üye ülkelerin farklı büyük güçlerle iş birliği yapmaları ve değişen güvenlik çıkarlarının, sınır ötesi güvenlik sorunlarını (örneğin deniz seviyesinin yükselmesinin neden olduğu "iklim mültecileri" sorunu) görmezden gelmelerine yol açmasıdır. Sonuç olarak, ASEAN'ın BM 2030 hedefleriyle uyumlu olarak geliştirdiği ve 2025 Vizyonu ile derinleştirdiği iklim kriziyle mücadele stratejileri, yeni bölgeselleşme perspektifiyle ele alındığında örgütün entegrasyon eksikliklerini ortaya koymaktadır. Bu eksiklikler bölgesel güvenliği tehdit eden sorunları derinleştirmektedir. Güneydoğu Asya'daki iklim sorunları, yalnızca sınırlar içinde ülkeleri etkileyen geleneksel güvenlik tehditleri değil, bölgesel çevre güvenliğini de etkileyen ve bölgesel entegrasyonun bir parçası olarak ele alınması gereken sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ASEAN, Çevre Güvenliği, İklim Krizi

Çin'in Küresel Güney'deki "Yeşil Enerji" Yatırımları: Sahraaltı Afrika Üzerine Bir Değerlendirme

Veysel TEKDAL

Dr. Öğr. Üyesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

İİBF

Uluslararası İlişkiler Bölümü

vtekda@gmail.com

Özet

Kabaca son 20 yılda, Çin gelişmekte olan dünyada enerji sektöründe önde gelen bir yatırımcı ve finansman sağlayıcı rolü üstlenmiştir. Öne çıkan alt sektörler petrol, doğalgaz, kömüre dayalı santraller ve hidroelektrik olmuştur. Son yıllardaysa Çin hükümeti küresel Güney ile yeşil enerji işbirliğini öne çıkaran bir retoriğe geçiş yapmıştır. Çin'in resmi söyleminde Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) sıklıkla "Yeşil KYG" olarak anılmaya başlanmıştır. Yine buna paralel olarak, Çin hükümeti 2021'de artık yurtdışında kömür projelerini desteklemeyeceğini ilan etmiştir. Fakat konu üzerine yapılan çalışmaların tespit ettiği üzere, Çin'in gelişmekte olan ülkelerde yeşil enerji yatırımları düşük ölçekte kalmış ve Çin'in "yeşil dönüşüm" retoriğinin sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Güneş ve rüzgâr enerjisi sektörlerinde Çinli şirketlerin küresel olarak önde gelen oyuncular olmalarına ve Çin hükümetinin yeşil enerji vurgusuna rağmen Çin yatırımlarının azlığı sorgulanmayı hak eden bir durumdur.

Bu çalışma, bu kapsamda Sahraaltı Afrika ülkelerinde son yıllarda Çinli şirketlerin ve/veya bankaların yatırımcı olarak dahil oldukları güneş ve rüzgâr enerjisi projelerini incelemektedir. Çin'in yatırımları AidData'nın Global Chinese Development Finance ve Boston Üniversitesi'nin China's Global Energy Finance Database gibi veri tabanları kullanılarak incelenmiştir. Görülmektedir ki Çinli bankaların finanse ettiği ya da Çinli şirketlerin ortak olduğu büyük ölçekli güneş ve rüzgâr enerjisi yatırımlarını Etiyopya, Kenya ve Güney Afrika gibi az sayıda ülke çekebilmiştir. Buna karşın, mikro ölçekli çok sayıda projedeyse Çin kurumları hibe sağlamıştır. Karşılaştırılmalı bakıldığında, Dünya Bankası'nın bölgedeki yeşil enerji projelerinin desteklenmesinde, Çinli bankalara kıyasla daha aktif olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda Sahraaltı Afrika'da güneş ve rüzgâr enerjisi projelerinde Çin yatırımlarının neden az olduğu sorusu cevaplanmayı beklemektedir. Gelişim halindeki bu çalışma, bu soruyu cevaplarken Çinli aktörlere ilişkin üç faktörün üzerinde durmaktadır. Birincisi, Çin'in son yıllarda finansal olarak başarısız projelerin sayıca fazlalığı, borcun geri ödenmesine ilişkin güçlükler gibi sorunlar karşısında, küresel Güneye sağladığı finansmanda ölçek küçültmesidir. İkincisi Çin'in iç piyasasında güneş ve rüzgâr enerjisi sektörünün –petrol, kömür, hidroelektrik gibi sektörlerden farklı olarak– henüz doyumunla ulaşmamış olmasıdır. Üçüncüsü, Çinli güneş ve rüzgâr enerjisi şirketlerinin

dışarı açılmada riskin daha düşük olduğu gelişmiş ülke ya da yüksek-orta gelirli ülkeleri öncelikle tercih etmesidir.

Anahtar Sözcükler: Çin, Küresel Güney, Sahraaltı Afrika, Yeşil Enerji

Anlatısal Savaş: Kuramsal Bir Değerlendirme

Çağatay BALCI

Dr.

Bağımsız Araştırmacı

cgtyblc@gmail.com

Özet

Bilişsel bir kökene ve işleve sahip olan anlatı olgusunun net bir biçimde açıklanabilmesi, bilişsel temellere odaklı bir bakış ile mümkün hale gelmektedir. Bu noktada, hareket noktası olarak belirlenebilecek olan temel sorular, bireylerin ve toplulukların neden anlatılara ihtiyaç duydukları ve anlatıları ne şekilde ve hangi ölçüde işlevselleştirdikleridir. Bireylerin anlatılara neden ihtiyaç duyduğu sorusunun cevabı insanoğlunun bilişsel yapısında kendisini göstermektedir. Anlatısallaştırma, insanın en temel psikolojik ihtiyaçlarından bir tanesi olan, dış dünyayı basitlik ve yalınlık çerçevesinde açıklama arayışından doğmaktadır. Buna göre insanoğlu, karmaşık, belirsiz ve öngörülemez dış dünyayı belirli düzenlilikler içerisinde, kontrol edilebilir ve öngörülebilir hale getirme ihtiyacı duymaktadır. Bu bağlamda bilişsel şemalar, kalıplar ve kategorizasyonlar bu ihtiyacın karşılanmasına hizmet etmektedir. Bu unsurlar bireylerin dış dünyayı belirsizlikten nispi olarak arınmış, öngörülebilir bir alan olarak algılamasını sağlayabilmektedir.

Anlatıların sahip oldukları söz konusu işlev bu unsurları aynı zamanda stratejik iletişim faaliyetlerinin de en önemli araçları ve bileşenleri arasına yerleştirmektedir. Buna göre, kitlesel etki yaratma hedefiyle uygulanan stratejik iletişim faaliyetlerinde, anlatıların çeşitli formlar, düzeyler ve bağlamlarda kullanılması, belirlenen ve öngörülen etkinin yaratılması adına olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, anlatısal ikna (narrative persuasion) ve anlatısal özdeşleşme (narrative engagement/identification) yöntemlerinin, stratejik iletişim faaliyetleri kapsamında daha fazla ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bunun sonucunda, küresel veya bölgesel etki yaratan çatışma, kriz ve gerilim süreçlerinde, bu bileşenlerin farklı aktörler tarafından karşılıklı olarak, hedef toplumları ve kamuoylarını etkilemek amacıyla kullanılmasını ifade eden anlatısal savaş (narrative warfare) kavramı, çatışma, kriz ve gerilim süreçlerinin temel unsurlarından bir tanesi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Farklı anlatı türlerinin (sistem, kimlik, yer/mekan, tarih, kişi), farklı düzeylerde (makro, mezo, mikro) işlevselleştirilmesi ve araçsallaştırılması ile dizayn edilen ve uygulanan anlatısal savaş, bugün itibarıyla gerek güncel pratik bağlamında gerekse kuramsal düzeyde tartışılan bir olgu niteliğindedir. Bu bağlamda, bu çalışma kapsamında, anlatısal savaş olgusu; anlatısal savaş olgusunun bileşenleri ve dinamikleri kuramsal düzeyde açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anlatı, Savaş, Strateji.

Küreselleşme ve Bölgeselleşmenin Kesişiminde Güvenlik: Zorlu Çatışmaların Çözümüne Yönelik Yeni Stratejiler

Deniz ALCA

Dr. Öğrt. Üyesi

Karabük Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

denizalca@karabuk.edu.tr

Özet

Zorlu çatışmaların çözümü, günümüz uluslararası güvenlik sisteminde en büyük meydan okumalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu makalede, zorlu çatışmaların çözümünde küreselleşme ve bölgeselleşmenin nasıl iç içe geçtiği ve bu iki sürecin güvenlik politikalarını nasıl şekillendirdiği ele alınmaktadır. Küreselleşmenin getirdiği sınır aşan tehditler ve bölgeselleşmenin oluşturduğu yerel güvenlik kaygıları, zorlu çatışmaların çözümüne yönelik stratejilerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Makale, bu bağlamda küresel ve bölgesel dinamiklerin entegrasyonuna yönelik stratejik öneriler sunarak, zorlu çatışmaların çözümüne dair yenilikçi yaklaşımlar geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu makalenin amacı, küreselleşme ve bölgeselleşmenin güvenlik dinamikleri üzerindeki kesişimini inceleyerek, zorlu çatışmaların çözümüne yönelik stratejik yenilikleri keşfetmektir. Zorlu çatışmalar, uzun süreli ve karmaşık nitelikte olan, genellikle çözümü zor veya imkânsız görülen ve yerel, bölgesel, hatta küresel güvenliği tehdit eden çatışmalardır. Makale, küreselleşmenin neden olduğu sınır aşan tehditler ile bölgeselleşmenin getirdiği yerel güvenlik kaygılarının bu tür çatışmaların çözümüne nasıl etki ettiğini anlamayı amaçlar. Küresel ve bölgesel güvenlik dinamikleri arasındaki etkileşimin, zorlu çatışmaların çözüm süreçlerine katkıda bulunup bulunamayacağı temel soruyu oluşturur.

Çalışma, zorlu çatışmaları uluslararası güvenlik ve çatışma çözümü literatüründe merkezi bir mesele olarak ele alır. Özellikle çatışma çözümüne yönelik girişimlerin neden başarısız olduğunu veya neden sürdürülebilir barışın sağlanamadığını anlamaya çalışır. Bu kapsamda Orta Doğu'daki Suriye iç savaşı, Afrika'daki Somali ve Sahel bölgesi çatışmaları, Doğu Avrupa'da Ukrayna krizi gibi uzun süreli ve çözümü zor olan bölgesel çatışmalar incelenecektir. Küresel güçler, uluslararası örgütler ve bölgesel aktörlerin bu çatışmalara müdahale stratejileri, zorlu çatışmaların çözümünde ne derece etkili oldukları çerçevesinde tartışılacaktır. Bu bağlamda, makale, küreselleşme ve bölgeselleşme süreçlerinin zorlu çatışmalara nasıl farklı yaklaştığını ve bu iki sürecin nasıl birleştirilebileceğini değerlendirecektir.

Bu çalışma, zorlu çatışmaların çözümüne odaklanarak literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Literatürde genellikle küreselleşme ve bölgeselleşme süreçleri ayrı ayrı incelenirken, bu makale bu iki sürecin kesişimini zorlu çatışmalar bağlamında ele alarak yeni bir perspektif önermektedir. Küreselleşmenin yarattığı sınır aşan tehditlerin ve

bölgesel güvenlik kaygılarının, zorlu çatışmalara müdahale sürecinde nasıl iç içe geçtiğini ve bu etkileşimin çatışma çözüm süreçlerine nasıl yansıtılabileceğini analiz etmektedir. Bu bakış açısıyla çalışma hem uluslararası güvenlik literatürüne hem de çatışma çözümü çalışmalarına önemli bir katkı yapmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, zorlu çatışmaların çözümünde bölgesel aktörler ile küresel güçler arasında nasıl bir iş birliği geliştirilebileceğine dair yeni stratejik öneriler sunmaktadır.

Çalışmada, teorik analiz, literatür taraması ve vaka analizi yöntemlerini bir arada kullanılacaktır. İlk olarak, zorlu çatışmaların tanımı ve bu çatışmaların çözümünde küresel ve bölgesel dinamiklerin nasıl işlediği üzerine geniş bir literatür taraması yapılacaktır. Daha sonra, zorlu çatışmaların çözüme kavuşmasında küresel ve bölgesel aktörlerin rolünü incelemek amacıyla niteliksel vaka analizleri gerçekleştirilecektir. Örneğin, Suriye iç savaşı, Somali çatışması ve Ukrayna krizinde uluslararası toplumun ve bölgesel güçlerin hangi stratejiler izlediği, bu stratejilerin başarı ya da başarısızlık nedenleri üzerinden değerlendirilecektir. Ayrıca, uluslararası ve bölgesel örgütlerin çatışma çözümünde ne tür işlevler üstlendiği ve bu girişimlerin zorlu çatışmaların çözümüne ne derece katkı sağladığı belge analizi ve literatür taraması ile ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Zorlu çatışmalar, Küreselleşme, Bölgeselleşme, Uluslararası güvenlik, Çatışma çözümü

Dijital Mahremiyet ve Güvenlik: Yeni Bir Mücadele Alanına Giriş

Abdullah Gökhan YAŞA

Öğr. Gör.

Ankara Üniversitesi

Ayaş MYO

Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

agyasa@ankara.edu.tr

Uğur KILINÇ

Doktora Öğrencisi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji ABD

ugurkinc1995@gmail.com

Özet

Çalışma bağlamında günümüzün dijital dünyasında mahremiyet ve güvenlik arasındaki ince ilişki ile dengenin nasıl yeni bir çatışma alanı haline gelmeye başladığı üzerine odaklanılmaktadır. Söz konusu çalışmayla birlikte dijital mahremiyet ile güvenlik gereksinimleri arasındaki çatışmanın kökenlerini ve çözüm yollarını sosyolojik bir bakış açısından ele almayı amaçlamaktadır. Mahremiyet ihlali kişinin özel alanına diğer insanların izinsiz olarak gerçekleştirdiği tüm müdahaleleri kapsamaktadır. Dijital mahremiyet ise bunun sanal alana yansıyan bir yorumu olmakla birlikte kişilerin internette kişisel bilgilerini, kimliklerini ve fikirlerini koruma hakkını ifade etmektedir. Bu alanda meydana gelen dikotomik ilişkide ise bireylerin kişisel bilgilerini koruma hakkını ifade ederken, güvenlik, devletler, şirketler ve diğer kurumların bu bilgileri kontrol etme ve yönetme çabalarını içermektedir. Dijital dünyada mahremiyetin korunması giderek zorlaşmakta iken güvenlik adına kişisel bilgilere erişim talebi bu anlamda bir ikilem doğurmaktadır. Sosyal medya platformlarının kullanıcı verilerini toplama ve analiz etme süreçleriyle birlikte büyük verinin -big data- kullanımıyla ilgili sorunlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Mahremiyet haklarının sınırları, özellikle sosyal medya platformları, internet tarayıcıları, akıllı telefon uygulamaları ve diğer dijital araçların kullanıcı verilerini toplama biçimleriyle zorlanmaktadır. Güvenlik ihlalleri ve siber tehditler arttıkça, devletler ve şirketler de daha fazla kişisel veri izleme ve toplama yeteneğine sahip olmak istemekte bu da yeni dijital denetim tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Bireylerin özgürlükleri ile kamusal güvenlik arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik olarak geliştirilen politikalar, teknolojik gelişmeler ve toplumsal farkındalık çalışmaları bu bağlamda önem kazanan konular arasındadır. Bu çalışma ile birlikte bu alanda bir denge kurmanın mümkün olup olmadığı konusu ele alınmakta ve bununla birlikte dengeyi sağlamak için neler yapılabileceği konusu tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital Mahremiyet, Güvenlik, Çatışma, Dijitalleşme, İhlal

Çatışmaların Çözümünde Futbol Diplomasisi

Şevin Fırat

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler

Orta Doğu ve Afrika Çalışmaları

firatsevin97@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 1970 yılı ve sonrasında Uluslararası İlişkiler (UI) disiplini içerisinde çalışılmaya başlanan çatışma çözümünde futbol diplomasisinin ne ölçüde etkili olduğuna cevap aramaktır. Çatışma çözümü iki ya da daha fazla taraf arasında meydana gelen çatışmaların şiddete dönüşmemesi için veyahut dönüşmüşse bile bu şiddet halinin barışçıl yollarla sona erdirilmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda başta çatışma çözümü konusunu araştırmak üzere kurulan Center for Research on Conflict Resolution (1959), Peace Research Institution of Oslo (PRIO, 1959), Stockholm International Peace Resolution Institution (1966, SIPRI) gibi kuruluşlar ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası örgütler bu süreçte aktif olarak yer almaktadırlar. Ancak Soğuk Savaş döneminde ABD-Çin arasında gerçekleşen ve literatüre de Pingpong diplomasisi olarak geçen bu oyunla, çatışmaların çözümünde spora başvurmak da yaygın hale gelmiştir. Soğuk Savaş'tan bu yana iki dünya savaşı sonrasına göre daha fazla barış antlaşması imzalanmıştır. Bir kısmı belirli ölçüde devletler arasında uzun süreli bir çatışmasızlık ortamı yaratmış olsa da bir kısmı da tamamen başarısız olmuş; savaşa maruz kalan insanların yaşamlarında hiçbir etki bırakmadan kâğıt üzerinde imza olarak kalmıştır. Zira bu çatışmalar iç dinamiği veya tarihselliği sebebiyle de zaman zaman halklar arasına sirayet etmektedir. Tam da bu sebeple hayata geçirilmek istenen çözümlerin tepeden inme politikalarla halklara dayatılmasından ziyade halkların da belirli ölçüde sürece dahil edilmesi önemli hale gelmektedir. Bu aşamada ise “evrensel bir dil” tanımlaması yapılan ve her toplumun üzerinde mutabık kaldığı nadir şeylerden biri olan futbol veya diğer spor dalları aracılığıyla toplumlar arasında bir köprü görevi kurularak devletlerin barışın emarelerini bu şekilde ortaya çıkardıklarını görmekteyiz. Çalışmada farklı bölgelerde farklı aktörler arasındaki çatışmaların çözümünde başvuru olan bu oyunların yarattığı etki ele alınarak bu hususta ne kadar başarılı oldukları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma Çözümü, Uluslararası İlişkiler, Futbol Diplomasisi, Birleşmiş Milletler

Kaynakça

Galaeno, E., (2014). Gölgede ve Güneşte Futbol, (Önalp, E., & Kutlu, N.), Can Yayınları, (Orijinal basım tarihi 1995), İstanbul

Dizdaroğlu, C., 2019), “Çatışma Çözümü”, Güvenlik Yazıları Serisi, No. 19, s. 1-3.

Kobierecki, M (2020)., Sports Diplomacy: Sports in the Diplomatic Activities of States and Non-Sate Actors, Lexington Books, Maryland

İran'ın Yumuşak Güç Kullanımı Kapsamında Kamu Diplomasisi Enstrümanı Olarak Şiilik

Gökhan Karaoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi
İğdır Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
gokhankaraoglumsc@gmail.com
Ahmet Ateş
Dr. Öğr. Üyesi
İğdır Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ahmet.ates@igdir.edu.tr

Özet

İran, Şiiliği taktik ve stratejik bir pragmatizm politikası temelinde inşa etmiştir, Şiilik, İranlaştırılmış, adeta yeni bir dini inanç sistemine evrilmiştir. Başta İran olmak üzere Şii toplumların büyük çoğunluğu Müslümanlıktan önce Şii kimlikleri ile tanınmayı ister duruma gelmişlerdir. Bu yönüyle alternatif, paralel bir din kurgusu mevcuttur. Şiilik günümüzde kendi içinde fraksiyonlara ayrılmış ve birbirini reddeder, tekfir eder hale gelmiştir. İran'ın yorumladığı bu anlayışın İslam dünyasında bulunduğu ve etki ettiği coğrafyalarda oluşturabileceği gerginlikleri, çıkmazları, çatışmaları kestirmek güç değildir. Geline nokta gerektiren İslam anlayışı gerekse bu mezhepsel yaklaşım zamanla ticarileşmiş, askerileşmiş, bir meta haline gelmiş, bağlamından koparılmıştır. İran, bölgeden, dünyadan beklentileri, siyasi, ekonomik, güvenlik başlıklı kaygıları, hedef ve emelleri doğrultusunda bir Şiilik anlayışı geliştirmiş ve bölgeye kullanıcı lisansı dağıtmıştır. Bu lisans Şiilik üst kimliği ve ortak paydası vurgusu ile projelendirilmiş olup çekişmeli ve İran'ın çıkarı olan coğrafyalar başta olmak üzere bir çok farklı ülkede çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. 1979'dan günümüze Şiilerin, Şiilikten ne anladığının bir önemi yoktur. Önemli olan İran'ın Şiilikten ne anlaşılmasını istediğidir. İran, kendisini anlatmaya çalışırken hem zorun rolünü hem de kamu diplomasisinin dilini etkili birer enstrüman olarak kullanmaktadır. Bunun en iyi örneğini Sünni yönetimin bulunduğu Suriye'ye hem silahlı milislerini göndererek hem de uluslararası platformlarda diplomatik enstrümanları da kullanıp süreçte aktif rol alarak göstermiştir İran, jeopolitik temelli kaygılarının üstesinden gelebilmek adına teopolitik temelli argümanlar kullanmaktadır. İran, kamu diplomasi faaliyetlerini daha çok kültürel ve dini ideoloji çerçevesinde, kullanım alanına, hedef coğrafyalara, yönetim biçimlerine göre enstrüman seçerek kullanmaktadır. Türkiye'deki ana etkisi ve politika çeşitliliği kültürel bazlıdır. Ortadoğu coğrafyasında ise para, vatandaşlık, oturma izni, ortak dil ve mezhep gibi sosyo-ekonomik saikler ve vaatlerle devşirilen silahlı milisler etkin rol almaktadır.

Demokratik rejimlerde kültür odaklı yumuşak güç unsurlarını kullanırken hibrit rejimlerde ise kamu diplomasisi ve askeri yöntemleri birlikte kullanmaktadır. Diktatörlük rejimlerinde ise dini ve askeri yöntemleri kullanmaktadır. Dünya ve devlet görüşü ne kadar değişmez ve sert ise politikalarını hayata geçirmek, ideolojisini yayabilmek anlamında bir o kadar kıvrak ve esnektir. Bu yapısını yumuşak güç unsurlarından kamu diplomasisini sahada, masada her alanda etkin biçimde kullanabilme yeteneği ve kapasitesine borçludur. İran'da Şiilik, Safeviler döneminde resmi devlet ideolojisi haline gelmiştir. 1979 yılında gerçekleştirilen İran İslam Devrimi ile kendine özgü bir yönetim anlayışı getirmiş, Şiiliği siyasallaştırmıştır. Velayet-i Fakih anlayışı ile yönetime aşkın, dini bir misyon yüklenmiş, adeta yeni bir İslam anlayışı ve söylemi ortaya çıkmıştır. Yumuşak güç kullanımı ve kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında Şiilik, İran için önemli bir aygıttır. Askeri yöntemlerin maliyetli ve uluslararası anlamda tepki topluyor olması nedeniyle bu yöntemi tercih etmektedir. Bu faaliyetini devletten insana doğru ve iknadan ziyade manipüle etmek şeklinde kullanmaktadır. Dış politikası da Şiilik temelinde kamu diplomasisi üzerine kuruludur. Dini, kültürel ve askeri başlıklar altında sınıflandırmak mümkündür. Şiilerin yaşadığı coğrafyalarda düzenlenen matem ayı merasimleri, bir nevi hac vazifesi olan İran'daki türbelerin ziyaretleri, Farsça okuma-yazma yarışmaları, İran'lı önemli şair ve yazarları anma etkinlikleri, İran Kültür Evleri ve dil kursları, turizm teşviki sağlanan kardeş şehirler projesi, coğrafya dışında da yayın yapabilen İran kanalları, İran sineması İran'ın kamu diplomasisi faaliyetlerine verilebilecek örneklerden olmakla birlikte İran tüm bu faaliyetler sayesinde ciddi miktarlarda döviz bazlı gelir elde ederken diğer taraftan takipçi kazanmaya devam etmektedir.

Anahtar kelimeler: Şiilik, Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç

İsrail İstihbarat Servislerinin Orta Doğu Coğrafyasındaki Rolüne İlişkin Bir Değerlendirme

Elif Seda Gürbüz
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Bitlis Eren Üniversitesi
Kamu Yönetimi
elifsedagrbz@gmail.com

Özet

Devlet kavramı insanların iç ve dış güvenliğin sağlanması amacıyla ortaya çıkmış bir sistemdir. Devletler güvenlik, bağımsızlık ve milli çıkarları doğrultusunda politikalar geliştirmektedirler. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonucunda ulus devletlerin ortaya çıkması ve teknolojik gelişmeler sonucu yeni güvenlik anlayışları oluşturmuşlardır. Devletlerin milli bağımsızlıklarını korumaya yönelik çabalarından birisi de istihbarat ağ sistemlerinin geliştirmeye yönelmektedirler. Çünkü istihbarat servisleri düşman ve olası düşman unsurların amaçlarının, güçlerinin ve sınırlarının anlaşılmasında önemli bir rol üstlenmektedirler. 20. Yüzyıla damgasını vuran Soğuk Savaş döneminde devletler bilgi toplama ve analizlerinin yapılarak olası saldırıları tehlikeleri önlemede istihbarat servislerinin önemi artmıştır. İstihbarat servisleri bu yönüyle devletlerin politikalarını yönlendiren kurumlar olma misyonunu üstlenmişlerdir. Ayrıca Orta Doğu coğrafyasında İsrail devletinin kuruluşu bölgedeki dengeleri alt üst etmiştir. İsrail kuruluş sürecinden bu yana sürecinde istihbarat servislerini geliştirmeye çalışmaktadır. İsrail'in istihbarat servislerini bulunduğu coğrafya içinde ve dışında stratejik olarak kullanılması önemli bir güç haline gelmesini sağlamıştır. İsrail devletinin istihbarat alanına bu denli önem vermesinde kendi varlığını tehlikeye atan veya çıkarlarına ters düşen her unsurlarına karşı güvensizlik duyması vardır. Bu yüzden İsrail istihbarat servisleri diplomasi unsurları dışında bilgi elde edinimi, gizli operasyonlar ve terörle mücadele gibi çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedirler. İsrail istihbarat servisleri bu faaliyetleri gerçekleştirirken yabancı istihbarat servisleriyle de yakın ilişkiler kurmaktadır. Nitekim İsrail devleti toplumunu ortak gelecek bağlarıyla kurulması sonucu kurulmuş yapay bir ulus devlettir. İsrail toplumunun birbirlerine bağlanmalarında yaşadıkları bölgenin ve tehdit unsurlarının çokluğu etkili bir faktördür. İsrail devleti bu tehditlere karşılık istihbarat servislerini geliştirmeye yönelmiştir. Bu çalışmada İsrail istihbaratının güvenliğinin sağlanmasına yönelik kullandığı istihbarat servislerinin neler olduğunu, işlevlerini, faaliyetlerini ve politikalarının açıklamasının yanı sıra İsrail istihbaratının Orta doğu coğrafyasındaki rolü ve konumunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Devlet, İsrail, İstihbarat, Orta Doğu, Güvenlik

An Assessment of the Role of Israeli Intelligence Services in the Middle East Geography

Abstract

The concept of state is a system that has emerged in order to ensure the internal and external security of people. States develop policies in line with security, independence and national interests. Especially as a result of the emergence of nation states as a result of the First World War and technological developments, they have created new security concepts. One of the efforts of states to protect their national independence is to develop intelligence network systems. Because intelligence services play an important role in understanding the aims, powers and limits of the enemy and potential enemy elements. During the 20th century Cold War period, the importance of intelligence services has increased in preventing possible attacks and dangers by collecting and analysing information. In this respect, intelligence services have undertaken the mission of being institutions that direct the policies of states. In addition, the establishment of the State of Israel in the Middle East has upset the balances in the region. Since its establishment, Israel has been trying to develop its intelligence services. The strategic use of Israel's intelligence services within and outside its geography has enabled it to become an important power. The reason why the state of Israel attaches so much importance to the field of intelligence is that it distrusts any element that jeopardises its existence or contradicts its interests. For this reason, Israeli intelligence services operate in various fields such as information acquisition, covert operations and counter-terrorism, apart from diplomatic elements. While carrying out these activities, Israeli intelligence services also establish close relations with foreign intelligence services. As a matter of fact, the State of Israel is an artificial nation-state established as a result of the establishment of the society with common future ties. The region they live in and the multiplicity of threats are effective factors in the bonding of the Israeli society. In response to these threats, the state of Israel has tended to develop its intelligence services. In this study, it is aimed to explain the intelligence services used by Israeli intelligence to ensure security, their functions, activities and policies, as well as to reveal the role and position of Israeli intelligence in the Middle East geography.

Keywords: State, Israel, Intelligence, Middle East, Security

Giriş

İstihbarat ham bilgi ve verilerin tasniflenmesi ve analizlenmesi sonucu yorumlanmasıyla elde edilen bilgi şeklinde tanımlanabilir (Kavısracı, 2020: 705). Bu nedenle devletlerin kendi varlıklarını koruma endişesiyle istihbarata önem vermektedirler. İstihbarat devletlerin politikalarını ve faaliyetlerine yol gösterici önemli bir güçtür. Devletler istihbarat birimlerini ülke içi ve dışı faaliyet alanlarında stratejik açıdan kullanmaktadır.

Ancak bazı durumlarda iki devletin istihbarat birimleri anlaşma yapabilir ve ortaklaşa çalışabilirler. Ayrıca istihbarat teknoloji ve sosyolojik gibi çeşitli etkenlerin değişimine göre geliştirilen bir unsurdur. İstihbarat servisleri, devletlerin gizli milli çıkarlar ve güvenlik meselelerinde etkili rol oynamaktadır. Soğuk Savaş döneminde dünya genelinde çatışmacı ve gerilimli ruh halinin hakim olması istihbarat önem kazanmıştır. İsrail Devleti ise kuruluşunun ilan edildiği 1948 yılından itibaren istihbarat alanının geliştirilmeye yönelmiştir. İsrail İstihbarat örgütleri tüm dünyadaki Yahudi toplumlarının güvenliğinin sağlanması rolünü üstlenmiştir. Bu yüzden İsrail İstihbaratı terör tehditleri ve saldırıları olasılığına karşı politikalarında değişiklik yapmaktadır. İsrail İstihbarat servislerinin güvenlik politikaları gereğince genelde örtülü operasyon, suikastlar ve saldırılara başvurduğu bilinmektedir. İsrail Devleti'nin Orta Doğu coğrafyasında istihbarat politikaları büyük ölçüde Filistin Devleti'yle sınır alanı çatışması üzerinden ilerlemektedir. İsrail ve Filistin arasında Altı gün Savaşları sonucunda Filistin'de toprak işgallerine başlaması hem iki devlet ilişkilerini hem de Orta Doğu bölgesinde gerilim yaratmıştır. İsrail İstihbarat örgütlerinin bölgedeki faaliyetleri sadece Filistin Devleti'yle sınırlı kalmamaktadır ayrıca bölgede nükleer enerji geliştirmeye yönelik devletlere de yönelmektedir. İsrail istihbaratı bu nedenle İran'ın nükleer projesinde çalışan bilim insanlarına ve çalışanlarına yönelik düzenlediği suikastlar bu duruma örnek oluşturmaktadır. Günümüzde İsrail istihbarat servisleri siber alanda casus yazılım alanını geliştirmesi Orta Doğu'da bilişim endüstrisi alanında güçlenmesini sağlamaktadır. 1990'lı yıllardan itibaren Orta Doğu ve diğer coğrafyalarda yaşanan çatışmalar sonucunda bölgedeki devletler istihbarat alanlarını geliştirmeye yönelmiştir. Özellikle 2000'li yıllar sonrası uluslararası terör örgütlerinin faaliyetlerinin artış göstermesi, İsrail istihbaratının istihbarat politikalarını değiştirmeye ve yöntemlerini çeşitlendirmeye gittiği görülmektedir. Bu çalışmada İsrail İstihbarat örgütlerinin istihbarat politikalarının, bölgedeki faaliyetleri, eylemlerinin açıklanması ve Orta Doğu bölgesindeki süregelen çatışmacı halde İsrail istihbaratının etkisi düzenlenen operasyonlar aracılığıyla incelenmiştir. Ayrıca bunların Orta Doğu coğrafyasındaki yansımaları incelenerek İsrail İstihbaratının bölgenin geleceğini nasıl etkileyebileceğinin analizi yapılmıştır.

1.1. İsrail İstihbaratının Örgütlenme Kültürü

İsrail'in İlk Başbakanı Ben Gurion bir istihbarat kurumunun oluşturulmasını istemiştir. Bu yüzden 13 Aralık 1949 tarihinde Mossad kurulmuştur (Zohar & Mishal, 2012: 51). İsrail devleti kendi sınırları dışındaki unsurları bir tehdit olarak görmektedir. Mossad'ın faaliyetleri, küresel alanda terörle mücadele, nükleer silahların yaygınlaşmasını önlemesi ve komşu ülkelerden gelebilecek saldırıları ve tehditlere karşı gereken önlemler almaktır (Jamwal, 2003: 61). Shin Bet ve Mossad bağımsız bir kuruluş özelliğini taşırlarken, Aman, İsrail Ordusu'na bağlı bir kurumdur (Shapiro, 2006: 4). İsrail Savunma Kuvvetleri ve istihbarat örgütlerinin öncelikli amaçları düşman devlet ve unsurlara karşı güçlere savunma sanayi, teknolojik araç ve gereç, yöneticiler ve halkın saldırılara karşı koruma, bilgi ve veri toplama ve analizinin yapılmasıdır (Bar-Joseph, 2009: 7).

İsrail'in istihbarat örgütlerini üç ana kuruma ayırabiliriz: Shin Bet (Şabak), Aman ve Mossad'dır (Yesevi, 2017: 217). Shin Bet, İsrail sınırları içerisinde istihbarat faaliyetlerini yürütürken, AMAN, İsrail askeri istihbaratı kurumudur. İsrail Ordusu (Israel Defense Force- IDF) ve Shin Bet, İsrail'in kontrolünde bulunan Batı Şeria ve Gazze gibi alanların denetimini sağlamaktadır. Bu kurumlar haricinde Mossad, İsrail denetimi ve kontrolü dışında kalan bölgelerde faaliyetlerde bulunmaktadır. Ben Gurion, Mossad'ın kuruluşundan, örgüt yapılanmasından ve denetiminden sorumlu kişi olarak Reuven Shiloach'e sorumlu tutmuştur. Reuven Shiloach ve Isser Harel'in Mossad başkanlığı dönemlerinde istihbarat servisi niteliğini kazanmıştır. Mossad'ın görev ve sorumluluk alanı İsrail devletine istihbarat toplama, sınıflandırılması ve analizinin yapılmasıdır. Ayrıca Mossad İsrail devleti sınırları dışındaki bölgelerde de faaliyetlerde bulunmaktadır (Jorge,2015: 134). Nitekim Mossad diğer yabancı istihbarat servislere oranla askeri alana daha fazla önem gösterdiği görülmektedir. Çünkü Mossad, Filistin Kurtuluş Örgütü ve Hamas gibi Filistinli örgütlerden gelebilecek saldırı ve tehlikelere karşı önlemlerin alınması ve güveliğin sağlamasından sorumludur (Rabiger,2003).

MOSSAD'ın operasyon birimleri sekize ayrılmaktadır: Birincisi, Siyasi Eylem ve İrtibat Bölümü hem siyasi alanda hem de dış devletlerin istihbarat servisleriyle ortaklaşa hareket etmektedir. İkincisi, Özel Operasyonlar Bölümü ise suikast, terör eylemleri ve saldırılar gibi operasyonlara yönelik gizli faaliyetlerde bulunmaktadır (Geraghty, 2009:179). Üçüncüsü, Lohama Psiklogit Bölümü (LPD) ise sahtekârlık, algı operasyonları ve yanlışlıklar karşısında psikolojik çalışmalar yürütmektedir. Dördüncüsü, MOSSAD Araştırma Bölümünde Orta Doğu bölgesinde 15 uzman alt birimden oluşmaktadır. Ayrıca kitle imha silahları bölümü de vardır. Beşincisi, Araştırma Bölümü ise istihbaratı veri ve bilgi üretiminin ve sınıflandırılmasından sorumlu olmuşlardır. Altıncısı, Teknoloji Bölümü ise MOSSAD'ın teknolojik alt yapı alet ve donanımının ihtiyacının geliştirilmesinden sorumluluğunu üstlenmiştir (Dağdeviren & Kedikli, 2023: 1360).

Terörle mücadele ve devletin korunmasına karşı Mossad'dan sonra askeri ve iç istihbarat unsurları İsrail'in güvenlik yapılanmasında önemlidir (Dağdeviren, I & Kedikli, U 2023:136). AMAN, İsrail ordusuna bağlı bir kurumdur (Kuperwasser, 2007:2). İsrail istihbaratı yaklaşık 7000 kişilik personele sahip bir yapılanmadır (West, 2006:9). AMAN'ın görev alanı askeri bilgi edinme ve incelemesini yapmaktır. AMAN ayrıca istihbarat kurumları arasındaki veri akışını ve operasyonlarının bağlantısını sağlamaktadır. AMAN'ın görevleri arasında hükümet kurumlarına yönelik incelemelerde bulunup raporları hazırlamakta vardır. AMAN, iki Bölümden meydana gelmektedir: Bilgi Toplama Bölümü ve Araştırma Bölümüdür. AMAN'IN, Toplama Bölümü, görüntü ve teknik takipten sorumludur (Kahana & Suwaed, 2009:157). AMAN Ayrıca, hedef olarak belirlenmiş devletlerin silahlı kuvvetlerinin, gücü, kapasitesi ve teknolojik araçlarının ve silahlı kuvvetlerine karşı güç gösterebilme gibi alanlarda veri ve bilgi toplamadır (Acar, 2019:112-113).

AMAN istihbarat biriminin temel yapı taşı konumundaki birimi Araştırma Bölümü'dür (Dağdeviren& Kedikli, 2023: 1359). Bu birim, İsrail istihbaratının topladığı bilgilerin teyidi, incelemeleri ve analizinde bulunup raporlar düzenlemektedirler. AMAN'ın diğer görevlerden biri de İsrail elçiliklerinde görev alacak askeri personellerin atamasının yapılmasıdır. AMAN'ın gizli görevi ise, devlet güvenliği için gizli kalması gereken veri, belge ve bilgi gibi unsurların korunmasını sağlamaktır. AMAN, istihbarat servislerine yardımcı olabilmek için diğer istihbarat birimleriyle iletişim halindedir. Shın Bet birimi ise, İsrail istihbarat yapılanmasında iç güvenliğinin korunmasından sorumlu olmuştur (Yesevi, 2015: 83). Bu birim, İsrail içinde ve dışında operasyonlarda bulunmaktadır ve doğrudan başbakana bağlıdır. Shın Bet, üç bölümden oluşmaktadır: (Kahana ve Suwaed, 2009:128). Arap İşleri Bölümü, Ortadoğu'da terör faaliyetlerine yönelik ağların tespit edilmesini ve operasyonlar yürütmektedir. Arap Olmayanlar Bölümü ise, Rusya ve Doğu Avrupa'ya yoğunlaşmış ve diğer ülkelerle ilgilenmektedir. Üçüncü Bölüm ise Koruma Güvenliği Bölümüdür. Koruma Güvenliği Bölümü, İsrail siyasi vizyon, misyon, tesis, bürokratik yapılanması, sanayi ve teknolojik unsurlarından sorumlu olmuştur. SHIN BET, siyasi alanda casusluk çalışmalarında bulunmaktadır. Shın Bet'in görev ve sorumlulukları arasında diğer ülkelerin faaliyetlerini, durumunu, söylemlerini ve politikalarının takibinin yapılmasıdır. Ayrıca bu birimin, İsrail yönetimine karşı eylemlerde bulunması olasılığına karşı gerektiği zaman operasyonlar yürütme, tutuklama ve gözaltına alma yetkisi de bulunmaktadır (Kahana ve Suwaed, 2009:128–34) İsrail İstihbarat servisleri Bu istihbarat birimleri haricinde Varash ve Aliyah Bet (Yer Altı Gizli İşleri Servisi) gibi istihbarat servisleri de vardır (Acar, 2019:113) Varash, çeşitli istihbarat kurumları arasındaki iletişim ve bağlantıyı sağlarken, Aliyah Beth kurduğu seyahat şirketleriyle Yahudilerin İsrail'e dönüşlerinden sorumlu olmuştur.

İsrail istihbarat servislerine ilişkin hazırlanmış raporlara bakıldığında, 1979 yılında CIA'in raporuna bakıldığında Mossad yabancı ülkelerden istihbaratı bilgi edinmek için casusluk faaliyetlerine dikkat çekilmiştir. Ayrıca Mossad'ın bu bilgileri edinmede Yahudi lobilerini kullandığı bilinmektedir (Kuzu, 2010: 150). Yine CIA, Mossad'ın Yahudiliği bir kimlik olarak benimsediğini belirtmiştir. Bu yüzden Mossad'ın Yahudileri koruma, kollama ve güvenliğinin sağlanması misyonunu üstlendiği söylenebilir (Ege, 1982:27). Mossad kuruluşu sonrası yıllarda askeri eğitime verdiği önem vermiştir ve Orta Doğu bölgesinde askeri eğitilmiş kişilerin yayılmasını sağlamıştır. Böylece İsrail'in kuruluşundan bu yana Orta Doğu'da tehlike olarak belirlediği unsurlara karşı devlet yapılanmasının ve kurumlarını düzenlemiştir ve İstihbarat servislerinin de faaliyet ve özelliklerinin oluşumunda etkili rol oynadığı görülmektedir (Zohar & Mishal, 2012: 52).

1.2 İsrail İstihbarat Örgütlerinin Çalışma Yöntemleri ve Kullandıkları Teknikler

İstihbarat örgütleri geleneksel istihbarat dışında kalan operasyonlarını gizli yürütürler. Bu operasyonlar genelde kamudan gizlenir ve açıklanmaz. İstihbarat servisleri gizli operasyonlarını propaganda, askeri faaliyetler, siyasi alan ve ekonomik alan gibi pek

çok alanda yürütürler (Rosenbach & Peritz, 2009) Bu alanlar incelendiğinde:

- Propaganda: İstihbarat örgütleri benimsedikleri misyon ve vizyonu gerçekleştirebilmek için gizli bir şekilde bilgi ve veri paylaşımı yapabilirler. Bu nedenle istihbarat örgütleri etkisiz hale getirilen saldırıları ve operasyonları basın-yayın organlarına paylaşabilir. Nitekim İsrail istihbarat servisinde bu alandan sorumlu bir birim de bulunmaktadır.
- Siyasal/Ekonomik Çalışmalar: İstihbarat servisleri, yabancı devletlerin siyasal veya ekonomik açıdan durumlarını takip ederek kimi zaman gizli bir şekilde bu alanları manipüle edebilirler. Bu yüzden istihbarat servisleri terör örgütlerine finansal açıdan kaynaklarını denetim altına alabilirler.
- Askeri Alanda Çalışmalar: İstihbarat teşkilatları, düşman olarak algıladıkları unsurlara karşı saldırı veya operasyonlarda bulunulması için askeri personel eğitimi verebilir. Fakat bu personellerin gizliliğinin sağlanması adına üniformalı değildir.
- Gizli Operasyonel Faaliyetler: İstihbarat servisleri kendilerine tehdit unsuru olarak gördükleri unsurlar karşısında gizli bitirici nitelikte faaliyetler düzenleyebilirler. Örneğin: Mossad'ın yürüttüğü operasyonlardan biri olan Mahmud el-Mabhuh suikasti. Ayrıca İstihbarat servislerinin gizli operasyonları devlet yetkililerine karşı diplomatik ve askeri belli başlı önemler alabilirler İstihbarat servislerinin gizli eylemlerini dört alt disiplin etrafında incelenebilir bunlar: Propaganda, siyasi ve diplomatik söylem, askeri faaliyetle, bilgi ve veri savaşı (Daugherty, 2007: 281-283).

İsrail istihbarat örgütleri bu faaliyetlerin yanı sıra başka yöntemlerde uygulamaktadırlar bunlar: Bölgedeki yerel unsurları casus olarak kendi bünyesine katma, şantaj, finansal sermaye kullanımı ve teknolojik araç gereçlerin geliştirilmesidir. Ayrıca İsrail istihbarat servisleri dünyanın pek çok yerinden destek görmekte ve yardım almaktadır (Kuzu, 2010: 155). Aynı zamanda İsrail istihbarat servisleri Orta Doğu bölgesindeki bazı şehirlerde toplulukları örgütlediği bilinmektedir (Davies, 2005:38). İsrail'in ABD ve CIA ile yakın ilişkiler kurması sebebiyle pek çok Batılı hükümet ve istihbarat örgütleriyle iş birliği içerisindedir (Sarıççek, & Aslan, & Aydeniz: 5). Bu sayede İsrail istihbarat teşkilatının hem batıda hem de Ortadoğu da bir güç haline gelmesine yardımcı olduğu söylenebilir (Ing, E., & FRSA, F. C. F. C., 2018:14).

İsrail İstihbarat Teşkilatının istihbarati yöntemlerine örnek operasyonunu incelediğimizde MİT'in 2022 yılından beri yürüttüğü çalışmalara bakmak gerekir. MİT'in 2022 yılında 68 kişiyi takibi almıştır ve bu operasyon sonucunda şüphelilerin bağıntı ağı deşifre edilmiştir (Doğaner, 2024). MİT'in bu operasyonları neticesinde İsrail İstihbaratının casus belirleme tekniği ortaya çıkartılmıştır. MİT'in yürüttüğü soruşturmada, Mossad'ın ilk bağlantıyı bir araştırma şirketi aracılığıyla kurduğu ve herkesi casus olarak ağına eklediği anlaşılmıştır (İGAM, 2024). Ayrıca MİT, Mossad'ın casus olarak bünyesine ekleyecek kişilere öncelikli olarak basit işler verdiği, Ortadoğulu kişileri yakından takip etmeleri görevleri verilmiştir. MİT'in operasyonu sonucunda casusların Mossad'ın kaynakları üzerinden hedeflerine ulaşmada resmi

kayıtlardaki bilgilerinden, konumlarından ve ADSL-IP adresler ve bilgilere ulaşıldığı belirlenmiştir. Yine bu operasyonda İsrail istihbarat servisinin kaynaklarının, haberleşme uygulamaları ve araçları üzerinden grup kurdurulup yönetimi, web sitesi ve internet sitesi kurulması, operasyonel hat bulma, bilgisayar korsanı ve virüsleri bulma gibi pek çok teknolojik faaliyetlerde de kullandığı tespit edilmiştir (Demir, 2024).

İsrail İstihbaratının bilgi edinimi, bünyesindeki çalışan kişilerin yaş aralığı ve eğitimleri gibi bilgileri edinmek amacıyla yürütülen araştırma sonucunda şu veriler ortaya çıkmıştır: İsrail İstihbaratı bilgi edinimi için teknoloji birimleriyle ortak çalıştığı ve ileri teknolojiyi kullandığı tespit edilmiştir. Buna göre İsrail istihbaratında çalışan kişi sayısının ortalama 200 binle 600 bin arasında değiştiği ve bu kişilerin göreve başlamadan önce belirli eğitimler aldığı ortaya çıkmıştır. Eski Mossad Başkanı Tamir Pardo'nun ifadesine göre, Mossad çalışanlarının %40'nın kadın olduğu ve bunların üçte ikisinin üst düzey görevlerde bulundurulduklarını söylemiştir. Ayrıca Tamir Pardo, İsrail istihbaratında çalışan kişilerin %23'ünün 22-32 yaş aralığında olduğunu açıklamıştır (Independent Türkçe, 2024).

2.1 İsrail İstihbarat Servislerinin Orta Doğu'da Yürüttüğü Operasyonlar

İsrail İstihbarat servisleri ve İsrail Devleti kuruluşlarından bu yana birbirleriyle yakın ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bu nedenle İsrail istihbaratı ve İsrail Devleti Nazi suçlarının yakalanması, düşman devletler ve unsurlar karşında varlıklarını korumak gibi ortak amacı benimsemektedirler. Mossad'ın 1967 yılında Altı Gün Savaşlarında yaptığı çalışmalar küresel alanda duyulmasını sağlamıştır (Oren, 2003). Ayrıca İsrail istihbarat servislerinin Kippur Savaşı, Lübnan iç savaşı, Soğuk Savaş'ın döneminin son bulması gibi Orta doğu bölgesindeki gerilimi tırmandıran savaş ve terör gibi tehditler karşısında önlemler almaya başlamıştır. İsrail istihbarat servisleri Orta Doğu'daki mevcudiyetini arttırmaya yönelik çalışmalarına bakıldığında Cohen gibi ajanları bölgede kullandığı görülmektedir (Dan & Landau, 1978: 75). Mossad'ın, İsrail devletinin varoluşuna tehdit olarak gördüğü Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Hamas ve Hizbullah gibi düşman komşu olarak gördüğü bölgelerdeki ittifaklara, terör ve saldırılara karşı savunma politikaları geliştirmiştir (Saab & Blanford, 2011: 23). Bu nedenle İsrail İstihbarat örgütleri tehdit olarak gördüğü bu unsurlara karşılık savunma sanayi, istihbarat toplama ve yayma gibi unsurlarının geliştirilmesine önem vermiştir. Ayrıca İsrail İstihbarat servisleri düşman olarak belirlediği İran ve Irak nükleer bilim insanları ve fizikçilerine yönelik saldırı düzenlemektedir (Lowther, 1991: 220). Nitekim İsrail İstihbaratı bu saldırılarını Kidon birimi aracılığıyla yapmaktadır bu birim suikast, saldırı ve istihbaratı bilgi toplama faaliyetlerinden sorumludur (Malone & Halevy, 1991). Kidon'un Ortadoğu bölgesinde yürüttüğü operasyonlardan biri 2010 yılında Dubai'de Hamas komutanı Mahmoud Al-Mabhouh'un öldürülmesidir (Gardham, 2010).

İsrail İstihbarat örgütlerinin Orta Doğu'daki faaliyetleri 1980'ler itibariyle ivme kazanmıştır. Özellikle İsrail İstihbaratının; Orta Doğu bölgesinde bulunan akademisyen,

Filistinli bazı direniş örgütlerine ve savaşçılara ve bölgenin kanaat önderlerine yönelik suikastlar düzenlemesiyle sık sık gündeme gelmiştir. İsrail İstihbaratının, Filistinli mühendis, yazar, asker ve tüccarların içinde bulunduğu 2000’den fazla suikast kaydı bulunmaktadır (Ronen, 2018:11-13). Özellikle Hamas komutanı Mahmud el-Mabhouh’a düzenlenen suikast tüm dikkatleri Orta Doğu’ya ve İsrail İstihbaratına çevrilmesine neden olmuştur (Abueleyan, 2022: 133).

1977 yılında, Enver Sedat’ın, Kudüs ziyareti sonrasında İsrail-Mısır barış görüşmeleri öncesinde, İsrail Savunma Bakanı Moshe Dayan ve Mısırlı mevkidaşı arasında görüşme yapılmıştır. Bu görüşme sonucunda Mossad, İsrail-Mısır barış antlaşması yapılmıştır (Dalar, 2009: 106). Fakat ilerleyen dönemlerde İsrail’in bu örgütü tehdit olarak görmesi sonucunda İsrail İstihbarat birimleri Hamas’a yönelik operasyonlar düzenleme kararı almıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde, Mossad tarafından Hamas lideri Halid Meşal’e yönelik bir suikast girişimi olmuştur ancak başarısız olmuştur (Schindler, 2005: 710). Mossad’ın bu suikast girişimi dönem içerisinde bir yankı uyandırsa da Mossad’ın operasyon gücü de sorgulanmıştır.

İsrail İstihbarat örgütlerinin Orta Doğu’da düzenlediği etkili operasyonlardan biri de İran Nükleer Enerji Programı’na yönelik olmuştur. İsrail istihbaratının, İran’a sızma ve nükleer enerji alanındaki proje ve çalışmalara ulaşmak amacıyla girişimlerde bulunmuştur (Blanche, 2009: 31). Çünkü İsrail İstihbarat örgütleri, İran’ın nükleer enerji faaliyetlerini bir tehdit olarak görmektedir. Bu nedenle İsrail istihbaratı bu programda görevli bilim insanları ve çalışanlarına suikastlarda bulunmaktadır (Zohar& Mishal, 2012: 25). 2005-2011 yılları arasında, İran’ın nükleer tesisleri ve bilim insanlarına yönelik saldırılarda artış olmuştur (Blanche, 2009: 29). 2007 yılında Dr. Ardaşır Hüseyinpur’u zehirlenerek öldürülmesi ve 2010 yılında Prof. Dr. Mesud Ali Muhammed’in öldürülmesi İsrail İstihbaratı tarafından düzenlediği şeklinde yayımlanmıştır (Jones, 2011: 15). Yine 29 Kasım 2010 tarihinde Dr. Macit Şahriyari ve Dr. Feridun Abbasi Davani’ye düzenlenen suikastlerin arkasında İsrail istihbarat örgütü vardı. 23 Temmuz 2011’de, Daryuş Recai Necad suikasti ise nükleer savaş başlıkları üzerinde çalışmalar da bulunması nedeniyle İsrail istihbarat tarafından düzenlenmiştir (Yesevi, 2015: 231).

İran’ın Nükleer Enerji programına İsrail istihbaratının düzenlediği bu operasyonlarda Suudi Arabistan hava sahası kullanılarak yapıldığı görülmüştür (Philips, 2010: 7). İsrail Devlet Başkanı Netanyahu, Ürdün’deki Hamas Siyasi Büro Başkanı Halid Meşal dahil dört merkezi lideri hedef alan bir operasyon düzenlenmesini istemesi ve İsrail İstihbaratının operasyon düzenlemesi bölgedeki ilişkileri etkilemiştir (BBC, 2024).

1984-1986 yıllarında, İsrail Shin Bet Güvenlik Servisi “Hat 300” olayı ortaya çıkmıştır savaşçılar, yolcuları ile birlikte bir İsrail otobüsünü kaçırılma olayı o dönem için ses getirmiştir (Gilon, 2000: 410). Benzer şekilde İsrail Başbakanı Yitzhak Rabin’in 1995 yılında düzenlenen suikastın Shin Bet İstihbarat biriminin istihbarat açığı sonucu olduğu

söylenmiştir ve Carmi Glion istifa etmiştir. Ancak bu dönemde Shin Bet'in başarısız operasyonlarına rağmen, 1994 yılında suikastlar devam etmiştir (Geoffrey, 1990: 150). Bu değişiklik Shin Bet'e yeniden güven duyulması ve başarılı faaliyetler de bulunulması amacıyla yapılmıştır. Ayalon, Shin Bet'in çalışmalarını 2000 yılına kadar ki süreçte yürütmüştür ve sonrasında Avi Dichter başkanlığında bu çalışmalar devam etmiştir (Gök, 2019 :315).

İsrail İstihbaratının Orta Doğu bölgesindeki istihbarat faaliyetlerine dair en iyi örneklerden birisi Mısır'da görülmektedir. İsrail İstihbarat örgütlerinin Mısır'daki çalışmaları "Camp David Barış Anlaşması" İsrail'in Mısır topraklarında yürüttüğü gizli istihbarat faaliyetlerini engellemesiyle sekteye uğramış olsa da İsrail bu alandaki faaliyetlerine devam etmiştir. Bu nedenle Mısır Devlet Güvenlik Mahkemeleri pek çok casusluk dosyası bulunmaktadır. Mısır Devlet Güvenlik Mahkemeleri tarafından açılan davalar incelendiğinde İsrail istihbaratının bölgedeki faaliyetleri görülmektedir. Bu davalara bakıldığında:

1. Mossad, 1985 yazında Mısır'a gelen turist gruplarına girerek 9 kişiden oluşan bir casus ağı oluşturduğu.
2. Mossad, 1986'da Kahire'deki İsrail Akademik Merkezi'nde çalışan bazı kişiler üzerinden bir casusluk ağı kurduğu.
3. Mossad, Mısır istihbaratının daha önce operasyon yaptığı Mısır'ın Sharm el Şeyh bölgesinde, 1986 yılının sonunda bir casus ağı kurduğu.
4. Mossad, 1987'de Şarm El-Şeyh'e yapılan ziyaret de İsrailli turistlerden oluşan bir casus ağı kurduğu.
5. Mısırlı bir ajan, İsrailli bir istihbarat subayıyla, Mısırlı bir kızı Mossad'da çalışmasını istemesi sonucunda kızın Mısır güvenlik birimlerine bildirmesi sonucunda ajan 1990 yılında yakalanmıştır (Obaid, 2010).

Yukarıdaki maddeler incelendiğinde İsrail İstihbarat servislerinin Orta Doğu'da casusluk ağı kurarak bölgede istihbaratı alanını genişletme çabası görülmektedir. İsrail İstihbaratının bölgesel alanda faaliyet alanlarından biri de Türkiye'dir. Türkiye ve İsrail'in ilişkileri, 28 Mart 1949'da resmîyet kazanmıştır.¹ Ancak bu iki ülke arasındaki ilişkiler resmîyette zayıf kalmıştır. Türkiye ve İsrail arasındaki bağ Sovyet komünizmi iken, ortak bağları ABD olmuştur. 1956 yılında Süveyş krizinin yaşanması sonucunda Türkiye, İsrail Büyükelçisini ülkeye geri çağırmıştır (Nezih, 1999: 5). Bu olay İsrail-Türkiye arası ilişkilerin kopmasına neden olmuştur. Lübnan İç Savaşı, Irak ve Ürdün'de yönetimin zayıflaması gibi olaylar Türkiye-İsrail arası ilişkilerin yaklaşmasını sağlamıştır (Kuzu, 2010: 166). Türkiye ve İsrail arası ilişkilerin gelişmesini sağlayan bir

¹ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Türkiye-İsrail Siyasi İlişkileri. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-israil-siyasi-iliskileri.tr>.

diğer unsur ise “Trident” programı kapsamında İsrail İstihbaratının, Türkiye’deki Milli İstihbarat Teşkilatına bilgi paylaşımı yapması olmuştur (Bishku ,2006:181). 1992 yılı Kasım ayında Dışışleri Bakanı Hikmet Çetin’in İsrail ziyaretinde MİT ve Mossad arasında bir antlaşma yapılmıştır (Yesevi, 2014: 242). Ancak Mayıs 2010 tarihinde Gazze’ye yardım götüren Mavi Marmara gemisine, İsrail ordusunun saldırması sonucunda 9 Türk’ün hayatını kaybetmesi iki ülke arasındaki ilişkilerin gerilemesine neden olmuştur (Aksar, 2012: 26). 2013 yılının haziran ayında Mossad Başkanı Tamir Pardo’nun, Türkiye ziyareti, iki ülke arasındaki istihbarat paylaşımı açısından önemlidir (Çetin & İnan, 2021:106) Bu ziyaret basında Mossad başkanının, MİT başkanına, İran Devrim Muhafızları’na bağlı askerlerin, Suriye’de El Muhaberat örgütüyle Türkiye aleyhine çalışmalarda bulunması yönünde bazı bilgilerin paylaşıldığı, söylenmektedir (Yesevi, 2014: 244).

İsrail İstihbarat birimlerinden Mossad’a yönelik Türkiye’de Ocak 2024 tarihli 8 ilde düzenlenen operasyon neticesinde İsrail İstihbarat Servisi bağlantılı olduğu düşünülen 34 kişiye tutuklanmıştır. Bu operasyonda, İsrail İstihbaratının Türkiye’de yaşayan Filistinlileri faaliyetlerinde kullanmak amacıyla eleman olarak temin etmeye çalıştığı belirtilmiştir (Independent, 2024). 2 Şubat 2024 tarihinde düzenlenen operasyon sonucunda casusluk suçlamasıyla 7 kişi tutuklanmıştır. Bu operasyonla İsrail istihbarat servislerinin özel dedektifler aracılığıyla bilgi, doküman ve keşif çalışmalarını yürüttüğü ortaya çıkmıştır. Türkiye’de 5 Nisan 2024 tarihli Köstebek-3 operasyonu sonucunda 8 şüphelinin yakalandığı ve 2’sinin tutuklandığı, 6’sı hakkında ise adli kontrol kararı alınmıştır. İsrail İstihbarat Servisinin hedefinde bulunan Türkiye’de bulunan kişi ve şirketlere yönelik bilgi toplayarak bu bilgilerin İsrail İstihbaratıyla paylaşıldığı belirlenmiştir. Türkiye’de, İsrail İstihbarat Örgütlerine yönelik düzenlenen operasyonlar neticesinde İsrail’in Türkiye’ye yönelik istihbarati politikaları anlaşılmaya çalışılmıştır. Özellikle Orta Doğu’da artan gerilimli ruh halinin İsrail’in istihbarat çalışmalarının hız kazandırdığı görülmektedir. Nitekim Türkiye’de, İsrail istihbaratına yönelik bu operasyonların artacağı öngörülmektedir (TC. İçişleri, 2024).

Sonuç

İstihbarat devletlerin iç ve dış alanda güvenlik ve varlığını sürdürmesi için önemlidir. İkinci Dünya Savaşı sonrası devletler insan, kaynak teknik ve teknolojik pek çok yöntemi kullanmaktadır. Günümüzde teknolojinin gelişmesi istihbarat örgütlerinin çeşitli politikalarında teknolojinin kullanımı artış göstermektedir. İstihbarat servisleri devletlerin dış politikada ve diplomatik alanda istihbarat örgütlerini etkin bir şekilde kullanmaktadır. Nitekim İsrail istihbaratı ve askeri teşkilatı iç ve dış güvenlik birimleriyle Yahudi topluluklarını olası saldırı girişimi ve tehditler karşısında güvenlik sağlama misyonu üstlenmiştir. İsrail istihbaratının diplomasi kurum ve kuruluşlarından farklı olarak bilgi edinme, operasyon yürütme ve terörle mücadele gibi faaliyetlerden sorumluluğu verilmiştir. İsrail istihbaratının Arap Baharı sonrası Orta doğu bölgesini uyguladığı politikalar ve faaliyetlerle yön verdiği görülmektedir. İsrail ve Filistin

arasında barış anlaşmasının yapılması Orta Doğu bölgesini olumu yönde etkileyebilir ancak bu iki devlet arasında anlaşmanın sağlanması uzak bir ihtimal olarak görülüyor. İsrail istihbaratının Orta Doğu bölgesinde yürüttüğü çalışmalar ve operasyonlar bölgedeki diplomatik ilişkileri, çatışmaları ve faaliyet alanlarını büyük ölçüde etkilemektedir. İsrail İstihbaratının Orta Doğu'daki teknolojik, askeri ve siyasi çalışmaları suikast ve sabotaj birimleri aracılığıyla engelleme girişimleri yaptığı bilinmektedir. İsrail İstihbaratı bu faaliyetleri kendi devlet bekasını korumak amacıyla yapmaktadır. İsrail ve Filistin arasındaki çatışma, İran nükleer projesine yönelik yaptığı saldırı ve faaliyetler Orta Doğu coğrafyasında gerilim bir havanın oluşmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra İsrail İstihbaratının Türkiye'nin de içinde olduğu pek çok Orta Doğu ülkesinde düzenlenen operasyonlarda İsrail istihbaratının bölgede siber ve insan kaynaklı casusluk faaliyetlerinde bulunduğu ortaya çıkmaktadır. İsrail Devleti'nin Orta Doğu'daki dengeleri değiştirerek farklı bir siyasi düzenin kurmaya çalışmaktadır. İsrail bu hedefini gerçekleştirmek için istihbarat servislerini kullanmaktadır. Bu nedenle İsrail istihbarat örgütlerinin yapısı, amacı, operasyonel gücü, teknolojik gelişiminin anlaşılması Orta Doğu coğrafyasının geleceği için önemlidir.

Kaynakça

- Abueleyan, A. (2022). İsrail istihbaratının Filistin ve komşu Arap ülkelerdeki faaliyetleri 1948-2014.
- Acar, Ü. (2019), Yönlendirici Güç: İstihbarat Servisleri, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 3(2), s.103-134.
- Aksar, Y. (2012). Birleşmiş Milletler Palmer (Mavi Marmara) Raporu ve Uluslararası Hukuk. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 9(33), 23-40.
- Bar-Zohar, M., & Sürmeli, E. (2012). Mossad: Büyük Operasyonlar. Koton Kitap Yayıncılık.
- Bar-Joseph, U. (2009), Military Intelligence as The National Intelligence Estimator, Armed Forces & Society, 20(10), s.1-21.
- Blanche, E. (2009). "Iran-Israel Covert War", The Middle East.
- Bergman, R. (2018). Rise and Kill First: The Secret History of Israel's Targeted Assassinations. Hachette UK
- BBC News Türkçe (2024, 31 Temmuz). 1987'den bu yana Hamas'ın öldürülen ve suikaste uğrayan liderleri. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c725pw23gevo>
- Bishku, M. B. (2006). How has Turkey Viewed Israel? Israel Affairs 12(1).
- Dağdeviren, I. & Kedikli, U. (2023). Devletin Güvenlik ve Terörle Mücadele Aracı Olarak İstihbarat Yöntemleri ve Önemli Uygulama Örnekleri: İngiltere, ABD, İsrail ve Türkiye. Abant Sosyal Bilimler Dergisi Journal of Abant Social Sciences 2023, 23(3): 1351-1368, doi: 10.11616/asbi.1327856.
- Dalar, M. (2009). "İsrail'in Gazze Saldırısının Siyasal Arka Planı ve Uluslararası Hukuk

- Açısından Değerlendirilmesi”, Akademik Ortadoğu, cilt.4, sayı.1.
- Daugherty, W. J. (2007). The Role of Covert Action, Loch K. Johnson (Ed.), The Handbook Of Intelligence Studies, Routledge USA and Canada.
- Davies, B. (2005), The Spycraft Manual: The Insider's Guide to Espionage Techniques, St. Paul: Zenith Press.
- Doğaner, E. (2024, 7 Ağustos). Orta Doğu’da istihbarat teşkilatları, casus savaşları. Yetkin Report. <https://yetkinreport.com/2024/08/07/orta-doguda-istihbarat-teskilatlari-casus-savaslari/> (Erişim Tarihi: 18. 12. 2024).
- De Araújo Jorge, B. W. G. (2015). Israel e a Mossad" Spies against armageddon: inside Israel's secret wars" de Dan Raviv e Yossi Melman (New York: Levant Books, 2012, 353p.). Malala, Revista Internacional de Estudos sobre o Oriente Médio e Mundo Muçulmano, 3(4), 131-135.
- Demir, İ. (2024, 2 Şubat). MOSSAD'ın ajan belirleme tekniği deşifre edildi. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mossadin-ajan-belirleme-teknigi-desifre-edildi/3126161>. (Erişim Tarihi: 17. 12. 2024).
- Çetin, S. ve İnan, İ.E. (2021), Terörle Mücadelede İstihbarat Sorunsalı, 20. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu "Terör", İnönü Üniversitesi İ. İ.B.F. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya.
- Çekirge, F. (2024, 5 Ekim). MİT operasyonlarının sırrı şimdi daha iyi anlaşılıyor. Hürriyet. Com. <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/fatih-cekirge/mit-operasyonlarinin-sirri-simdi-daha-iyi-anlasiliyor-42553830>. (Erişim Tarihi: 14.12.2024).
- Ege, K. (1982), The CIA View of Israeli Intelligence Services, MERIP Reports, 105.
- Eisenberg, D. & Dan, U. & Landau, E. (1978) The Mossad Israel's Secret Intelligence Service: Inside Stories. Paddington Press.
- Gardham, D. (2010) ‘Dubai Hamas assassination: how it was planned’, Telegraph, 17 February. Available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/dubai/7251960/Dubai-Hamas-assassination-how-it-was-planned.html>. (Erişim Tarihi: 15.12.2024).
- Geraghty, T. (2009), Black Ops The Rise Of Special Forces In The C.I.A., The S.A.S., And Mossad, New York: Pegasus Books.
- Geoffrey, A. (1990). İsrayiyil ve elfilastiniuyn min harp 1967 ilaa alintifada, çeviren Hosny Zeyna, (Beyrut: Muasasat Aldirasat Alfilastina, 1.Baskı.
- Gilon, C. (2000). Elşhaabak bayn ElianKisamat. Tel Aviv: Yedioth Ahronoth Books ve Chemed.
- Gök. A., 2019. “İsrail’in 2006 Yılında Lübnan’a Müdahalesinde Uyguladığı Hibrit

Savaş. Stratejisi “

- Ing, E., & FRSA, F. C. F. C. Securing Israel–The Mossad. Web: <https://www.nimmonsconsulting.com>.
- İstihbarat ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi. (2024, 24 Mayıs). Milli İstihbarat Teşkilatı’nın MOSSAD Operasyonları. <https://igam.org.tr/milli-istihbarat-teskilatinin-mossad-operasyonlari/> (Erişim Tarihi: 18.12.2024).
- Independent Türkçe. (2024, 27 Şubat). İsrail askeri sistemi: Savaş birimleri, istihbarat teşkilatları ve "ölüm mangaları". <https://www.indyturk.com/node/702841/İsrail-askeri-sistemi-savaş-birimleri-istihbarat-teşkilatları-mangaları/>. (Erişim Tarihi: 18.12.2024).
- Independent, (2024,2 Ocak). <https://www.indyturk.com/node/686476/haber/mossad-casusluk-faaliyetlerine-mit-engeli-israil-istihbarat-türkiyede-ajanlık>. (Erişim Tarihi: 15.12.2024).
- Jamwal, N. S. (2003). Counter terrorism strategy. *Strategic Analysis*, 27(1), 56-78.
- Jones, O. (2011). RS 84C Iran insights-Iran’s intelligence and security apparatus. In UK Defence Forum.
- Kahana, E., & Muhammad S. (2009), *Historical Dictionary of Middle Eastern Intelligence*, Scarecrow Press.
- Kavıracı, O. (2020). İstihbarat Süreci ve İnsan Kaynaklı İstihbaratın Analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(27), 700-719. DOI: 10.26466/opus.773203.
- Kuperwasser, Y. (2007), *Lessons from Israel’s Intelligence Reforms*, 14, https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/06/10_intelligence_kuperwasser.pdf. (Erişim Tarihi: 15.12.2024).
- Kuzu, A. (2010). Mossad. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Lowther, W. (1991). *Arms and the Man: Dr. Gerald Bull, Iraq, and the Supergun*. Novato, Calif.: Presidio Press.
- Malone, W. S. & Halevy, D. H. (1991) WHO MURDERED GERALD BULL?, Washington Post.Available. <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1991/02/10/who-murdered> (Erişim Tarihi: 15.12.2024).
- Nezih, T. (1999). “Türk-İsrail Güvenlik ve İstihbarat İlişkileri”, *Avrasya Dosyası* 5(1).
- Oren, M. B. (2003) *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Presidio Press.
- Obaid, M. (2010, 24 Aralık). Mısırlı bir casusun düşüşü, Suriye ve Lübnan'daki 3 İsrail casus ağını ortaya çıkardı.

- <https://www.alarabiya.net/articles/2010/12/24/130784> (Erişim Tarihi: 12.12.2024).
- Phillips, J. (2010). An Israeli Preventive Attack on Iran's Nuclear Sites: Implications for the US. The Heritage Foundation, January, 15.
- Rabiger, J. (2003). Government International Agencies, Broomall: Amber Books.
- Rosenbach, E. & Peritz, A. J. (2009). Confrontation Or Collaboration? Congress and the Intelligence Community. Cambridge, Mass: The Belfer Center Harvard University.
- Sarıççek, M., Aslan, B., & Aydeniz, B. CIA-MOSSAD İş BİRLİĞİNİN ABD-İSRAİL İLİşKİSİNE ETKİSİ.
- Saab, B. Y. & Blanford, N. (2011) 'The Next War: How Another Conflict Between Hizballah and Israel Could Look and How Both Sides Are Preparing for It', (24).
- Schindler, J. R. (2005). Defeating the sixth column: Intelligence and strategy in the war on Islamist terrorism. Orbis, 49(4), 695-712.
- Shpiro, S. (2006). "No Place to Hide: Intelligence and Civil Liberties in Israel", Cambridge Review of International Affairs, cilt.19.
- Yesevi, Ç. G. (2017). İsrail'in Devlet İmajının şekillenmesi. Bilge Strateji, 9(16), 97-129.
- Yesevi, Ç. G. (2014). İsrail İstihbaratı ve Mossad. İçinde İstihbarat Örgütleri. Ankara: Kripto Yayınları.
- West, N. (2006), Historical Dictionary of International Intelligence, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, (2024, 5 Nisan). KÖSTEBEK-3 Operasyonu İle İsrail İstihbarat Servisi İçin Bilgi Toplayan 8 şüpheli Yakalandı <https://www.icisleri.gov.tr/kostebek-3-operasyonu-ile-israil-istihbarat-servisi-icin-bilgi-toplayan-8-supheli-yakalandi>. (Erişim Tarihi: 18.12.2024).

Mossad'ın Terörle Mücadeledeki Gizli Stratejileri: İsmail Haniye Suikastı ve Bölgesel Yansımaları

Musa Üstün

Lisanüstü Öğrenci

Iğdır Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Ustun.musaa@gmail.com

Özet

Devletlerin iç ve dış güvenliklerini sağlamasında istihbaratın rolü kritik bir öneme sahiptir. Terörle mücadelede devletlerin etkinliğini artırmada ise istihbaratın gücü belirleyici bir faktördür. 1948'de resmen kurulan İsrail Devleti, güvenliğini sağlamaya yönelik stratejik bir adım olarak, ilk başbakanı David Ben Gurion'un talimatıyla 1951'de MOSSAD'ı kurarak istihbarata özel bir önem atfetmiştir. MOSSAD, dış istihbarat servisi olarak, İsrail'i tehditlerden koruma, zulme uğrayan Yahudileri güvenli bir şekilde ülkeye getirme, Arap ülkelerinden gelebilecek tehditleri önleme ve İran'ın nükleer alanda güç kazanmasını engelleme gibi görevlerde aktif rol üstlenmiştir. Yahudilerin güçlü milli kimlik bilinci, MOSSAD'ın İsrail dışındaki operasyonlarını kolaylaştırmıştır. Espiyonaj, hedefli suikastlar ve sabotaj faaliyetleriyle dünya genelinde tanınan MOSSAD, başarılarıyla dikkat çekmiştir. İsrail için özellikle Arap devletlerinden kaynaklanan terör tehdidi, İran'ın nükleer programı ile Hizbullah ve Hamas'ın güvenlik riskleri, başlıca endişe konuları arasında yer almaktadır.

İsrail, İran'ın nükleer teknoloji ve uzmanlık birikimini, ulusal güvenliği açısından ciddi bir tehdit olarak değerlendirmiş ve bu çerçevede, İran'ın nükleer programında görevli birçok bilim insanına suikast düzenlemiştir. Ayrıca, Hamas, Fetih Hareketi ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün önde gelen isimleri de İsrail ile yaşanan çatışmalar sırasında benzer suikastlara hedef olmuşlardır.7 Ekim 2023'te başlayan Hamas-İsrail savaşı, Gazze'nin ablukaya alınmasına yol açmış ve İsrail'in askeri operasyonlarına ek olarak, MOSSAD da gizli stratejilerini sürdürmüştür. Bu çerçevede, Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Haniye, İran'ın yeni Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'ın yemin töreni için 31 Temmuz 2024'te Tahran'a gittiğinde, kaldığı askeri lojmanda bir suikasta uğrayarak hayatını kaybetmiştir. Haniye'nin İran'da İsrail istihbaratı tarafından hedef alınması, MOSSAD'ın gizli stratejik planlarının ve uluslararası bağlantılarının gücünü gözler önüne sermektedir. Bu suikast, Ortadoğu'daki gerilimi daha da tırmandırmış ve vekalet savaşlarının doğrudan çatışmalara dönüşme riskini artırmıştır.

Bu araştırma, MOSSAD'ın terörle mücadeledeki gizli stratejilerindeki başarı sırlarını, İsmail Haniye suikastının arkasındaki temel amaçları ve bu suikastın İran'da gerçekleştirilmesine yönelik stratejik planları irdelemektedir. Araştırmada, MOSSAD'ın gizli stratejileri ve operasyonel hedefleri bağımsız değişken olarak ele alınırken; terörle

m¼cadeledeki etkinliği ve başarı düzeyi ise bağımlı değişken olarak değerlendirilmektedir. Bu sorulara, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yanıt bulunması amaçlanmaktadır. Araştırma, literat¼re MOSSAD'ın İsmail Haniye suikastını İran sınırları içerisinde gerçekleştirmesinin ardındaki amaçlar ile MOSSAD'ın güçlü bağlantılarını nasıl inşa ettiği konusunda derinlemesine bir analiz sunarak katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: İsrail, İran, İstihbarat, Gizli Strateji.

Arktik'te Enerji ve Deniz Rotaları: Uluslararası Rekabetin Yeni Alanı

Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

Doç. Dr.

Kırıkkale Üniversitesi

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

mervesuna@kku.edu.tr

Ezgi ŞAHİN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

ezgisahin-ogr@kku.edu.tr

Özet

Arktik, küresel ısınmanın etkisiyle stratejik önemi giderek artan bir bölge haline gelmiştir. Bölgede, yüksek hızda artan sıcaklıklar nedeniyle donmuş topraklar, buzullar ve deniz buzları erimekte; kar sezonu ise kısalmaktadır. Bölgede iklim değişikliğinin etkileri, ekolojik dengeyi tehlikeye atarken ekonomik açıdan da fırsatlar sunmaktadır. Buzulların erimesi, enerji kaynaklarına erişimi artırmış ve yeni ulaşım rotalarının kullanılmasını mümkün kılmıştır. Arktik bölgesinde hidrokarbon kaynakların ve Trans-Arktik deniz rotalarının ortaya çıkışı, bölgeye yönelik küresel, ekonomik ve politik ilgiyi artırmaktadır (Şahin ve Özel Özcan, 2024). Arktika'da bulunan enerji kaynakları, bölgenin jeopolitik değerini yükselten önemli unsurlardan biridir. Arktika'nın kuzeyinde bölgeye dağılmış uranyum ve kömür yatakları bulunurken; ticari operatörlerin ilgilendiği birincil enerji kaynakları petrol ve doğal gazdır. Söz konusu hidrokarbon kaynakların miktarları kesin olarak bilinmemektedir.

ABD Jeolojik Araştırma Kurumu'nun (USGS) 2008 yılında yaptığı araştırmaya göre: Arktika bölgesi, dünyanın keşfedilmemiş konvansiyonel petrol kaynaklarının tahmini %13'ünü (90 milyar varil) ve keşfedilmemiş konvansiyonel doğal gaz kaynaklarının %30'una (1,669 trilyon fit küp doğal gaz ve 44 milyar varil doğal gaz sıvısı (LNG) sahiptir (Rothwell, 2008). Bu istatistik verilere göre Arktika; dünya petrol rezervlerinin %6'sına, doğal gaz rezervlerinin ise %25'lik dilimlerine sahiptir (GAO, 2023). Bununla birlikte bölgede altın, gümüş, uranyum gibi zengin maden kaynakları da bulunmaktadır. Arktik bölgesindeki hidrokarbon kaynaklar Avrasya ve Kuzey Amerika bölgelerinde yoğunudur. Arktika'nın, Avrasya tarafı doğal gaza yatkınken; Kuzey Amerika tarafı petrole yatkındır. Kuzey Amerika tarafının Arktik petrolünün %65'ine, keşfedilmemiş doğal gazın ise %26'sına sahip olduğu tahmin edilmektedir (Hong,2011). Arktik Alaska bölgesi, Amerikan Havzası ve Doğu Grönland Fay Hattı'nda yaklaşık 48,6 milyar varil

keşfedilmemiş petrolün olduğu tahmin edilmektedir; bu durum keşfedilmemiş Arktik petrolünün yaklaşık %54'ünü oluşturmaktadır. Amerika Havzasında ve Kuzeybatı Kanada iç havzalarında henüz üretime geçmeyen yaklaşık 2,5 milyar varil petrol keşfedilmiştir (Osthagen ve Raspotnik, 2017). Keşfedilmemiş gazın tahmin miktarı da önemlidir; enerji eşdeğeri baz alındığında bölgede tahmin edilen petrolün 3 kat fazlası bulunduğu tahmin edilmektedir. Ortalama tahmin edilen miktar, küresel olarak tahmin edilen keşfedilmemiş gazın yaklaşık %30'una denk gelmektedir. Arktika'da bulunan hidrokarbon kaynaklarına ilişkin mevcut tahminler, dünya toplamının %3 ile %25'i arasındadır (Pursianen, Alden ve Bertelsen, 2021: 37). Bilim insanları bu kaynakların büyük oranda Rusya topraklarında olduğunu ifade etmektedir. Arktika'nın, Avrasya tarafı doğal gazı daha yatkınken; Kuzey Amerika bölümü ise petrole daha yatkındır. Bölgenin Kuzey Amerika tarafının, keşfedilmemiş Arktik petrolünün yaklaşık %65'ine, ancak keşfedilmemiş Arktik doğal gazının yalnızca %26'sına sahip olduğu tahmin edilmektedir. (Hong, 2011).

Buzulların rekor seviyede erimesi, Arktik bölgesinde alternatif ticaret rotalarının kullanılabilirliğini artırmıştır. Özellikle Kuzeybatı Geçidi ve Kuzey Deniz Rotası, küresel ölçekte önemli stratejik ulaşım güzergâhları olarak dikkat çekmektedir (Rothwell, 2008). Bu rotalar, geleneksel deniz yolları olan Süveyş ve Panama Kanalları ile karşılaştırıldığında, Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika arasındaki deniz taşımacılığını önemli ölçüde kısaltmakta ve maliyetleri azaltmaktadır (Andreeva, 2023; Jensen, 2016). Kuzey Deniz Rotası, Süveyş Kanalı'na; Kuzeybatı Geçidi ise Panama Kanalı'na alternatif olabilecek potansiyele sahiptir. Bu rotalar, Avrupa ve Asya arasındaki mesafeyi belirgin şekilde azaltmaktadır (Jensen, 2016, s. 79). Örneğin, Batı Avrupa ile Doğu Asya arasındaki mevcut ulaşım güzergâhı Panama Kanalı üzerinden 23.000 km iken, Kuzeybatı Geçidi bu mesafeyi yaklaşık 14.000 km'ye düşürmektedir. Benzer şekilde, Süveyş Kanalı üzerinden Asya ve Avrupa arasındaki mesafe 21.000 km civarındayken, Kuzey Deniz Rotası üzerinden bu mesafe yaklaşık 13.000 km'ye inmektedir (Akhiyadov, 2019). ABD İklim Dayanıklılık Kılavuzu'na göre, küresel ısınmanın devam etmesi halinde Arktik bölgesinde yıl boyu süren gemi taşımacılığı mümkün hale gelecektir (U.S. Climate Resilience Toolkit).

Anahtar Kelimeler: Arktik, Enerji kaynakları, Deniz Rotaları.

Kaynakça

ACIA, Arctic Climate Impact Assessment. ACIA Overview report. Cambridge University Press. 1-1020. Rapor No: 0521865093

Andreeva, S. (2023). Science at stake—Russia and the Arctic Council. Arctic Review on Law and Politics, 14, 112-131.

Arruda, G., & Johannsdottir, L. (2024). Climate change adaptation and green finance: The Arctic and non-Arctic world. London and New York: Routledge Advances in Climate Change Research.

GAO. (2023). Arctic region: Factors that affect the advancement of U.S. priorities. GAO reports, 1-12. Report No: GAO-24-107192.

Hong, N. (2011). Arctic energy: Pathway to conflict or cooperation in the High North? Journal of Energy Security. Retrieved on 24 January 2024 from http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=310:arctic-energy-pathway-to-conflict-or-cooperation-in-the-high-north&catid=116:content0411&Itemid=375.

Kjellen, J. (2022). The Russian northern fleet and the (re)militarisation of the Arctic. Arctic Review on Law and Politics, 13, 34-52.

NSIDC. (2024). Arctic sea ice news & analysis. Retrieved on 13 February 2024 from NSIDC: <https://nsidc.org/arcticseaicenews/>.

Osthagen, A., & Raspotnik, A. (2017). Partners or rivals?: Norway and the European Union in the High North. In N. Liu, E. A. Kirk, & T. Henriksen (Eds.), The European Union and the Arctic (pp. 97-118).

Rothwell, D. (2008). The Arctic in international affairs: Time for a new regime? The Brown Journal of World Affairs, 15(11), 241-253.

Şahin, E., & Özel Özcan, M. S. (2024). Bölgesel güvenlik kompleksi bağlamında artan Arktik rekabeti ve askeri güvenlik. Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi, 13(Özel Sayı), 90-111.

Düzenli ve Düzensiz Göçmenlerin Hedef Ülkelerde Oluşturduğu Güvenlik Riskleri

Zeki ÖZLEN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler

zesees2014@gmail.com

Özet

Küresel olarak ülkelerde ekonomik ya da güvenlik kaynaklı olarak yaşam koşulları bakımından aşırı derecede orantısızlıklar bulunmaktadır. Dünyanın değişik ülkelerinde özellikle Ortadoğu ülkelerinde gerek diktatör yöneticilerden kaynaklı gerek dış güçler kaynaklı olarak yaşanan savaşlar, söz konusu ülkelerdeki adaletsiz gelir dağılımları, kişiler arasındaki keskin sınıf ayrımları ülke vatandaşlarını olumsuz etkilemekte ve bu insanların daha huzurlu oldukları ülkelere göç etme arzularını kuvvetlendirmektedir. Diğer taraftan söz konusu göç hareketleri her zaman iradi olan bir hareket olmayıp zorunlu bir göç hareketi de olabilmektedir.

Kabul etmek gerekir ki dünyaya gelen her insanın dünya nimetlerinden görece olarak eşit olarak faydalanma hakları vardır. İnsanların doğmuş oldukları ülkelerin kötü kaderine kendilerinin olumsuz bir katkıları olmadığı halde terk edilmesi çok vicdani bir davranış olarak kabul edilemeyeceği açıktır. Ancak belirtmek gerekir ki dünya ülkelerine bakıldığında zaman inanç farklılığı, kültürel farklılık ve yaşam tarzları çok çeşitlilik arz etmektedir. Bu bakımdan örneğin Arap kültürüne sahip bir topluluktaki insanların başka bir kültüre ya da dini inanca sahip bir toplulukta yaşamaya uyum sağlaması göç edilen ülkenin demografik yapısının değişmesine neden olabilecektir.

Dünya üzerindeki göç hareketlerine bakıldığında zaman göç hareketleri genel olarak güneyden kuzeye, doğudan batıya şeklinde olduğu görülmektedir. Nitekim ülkemizde sınır komşularının istikrarsızlıklarından ve ülkemizin coğrafi konumundan dolayı diğer bir ifadeyle doğuyu Avrupa'ya bağlayan bir konumda olmasından dolayı hem transit, hem de hedef olarak bu göç hareketlerinden en fazla etkilenen ülkelerdendir. Örneğin Suriye ülkesinde rejim kaynaklı olduğu iddia edilen olumsuzluklardan kaynaklı olarak ülkemize yoğun miktarda geçici koruma statüsünde Suriyeli vatandaşların göç ettiği, yine Afganistan'da yaşanan zor yaşam koşullarından kurtulmak isteyen Afgan vatandaşlarının göç ettiği malumdur. Söz konusu göç hareketlerinin bir kısmı düzenli göç hareketi bir kısmı ise düzensiz göç hareketlerinden oluşmaktadır. Bu göç hareketlerinde ülkemiz transit ülke olduğu kadar hedef ülke konumunda da bulunmaktadır.

Ülkemizde gereğinden fazla sayıda olduğu bilinen geçici koruma statüsünde ya da mülteci konumunda bulunan insanların ülkemiz ekonomisini, sınırlı kaynakların paylaşılmasını, işsizliği ya da üretimi, demografik yapısını, kamu düzenini hatta Türk

ırkının devamını olumlu ya da olumsuz mu etkileyeceği en ayrıntılarıyla araştırmaya muhtaç olduğu açıktır. Diğer taraftan sayıca haddinden fazla olan, zamanla vatandaşlık hakkı da kazanabilecek olan mülteci ya da geçici koruma statüsünde bulunan göçmenlerin bulunduğu Kilis, Gaziantep, şanlıurfa gibi şehirlerimizde yerel yöneticilerin seçilmesinde dahi önemli bir aktör olabilecekleri de unutulmamalıdır.

Son olarak belirtmek gerekir ki her şeyden önce insan onurunu göz önünde bulundurarak hangi ırktan, etnik kökenden ve inançtan olursa olsun bütün insanları eşit görmek insani ve vicdani yaklaşımdır. Ancak vatandaşı bulunduğumuz ülkenin de istikbali ve bekası hiç bir durumda tehlikeye atılmamalıdır. Bu bağlamda gerek vicdani gerek hukuki bir sorumluluk olarak ülkemizde bulundurmuş olduğumuz düzenli göçmenlerin tehlike yaratabilecek sayıda olmasını engellemek, düzensiz göçlerin ise önlenmesini sağlamak gerekmektedir. Dolayısıyla gerek diplomasi yoluyla gerek sınır güvenliklerinin artırılması yoluyla ülkemizde misafir etmiş olduğumuz göçmenlerin ülkelerine ya da başka ülkelere gönderilmesi hususunda çalışmalar yapılması açıktır.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz göç, Düzenli göç, Göç güvenlik riskleri, Demografik değişiklikler

Pinkwashing Olgusu Üzerine Bir Bibliyometrik Analiz: Kavramsal ve Disiplinlerarası Bir Değerlendirme

Muhammet NEGİZ

Araştırma Görevlisi/Doktora Öğrencisi

Karadeniz Teknik Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İşletme Bölümü

muhammetnegiz@ktu.edu.tr

Özet

"Pinkwashing" kavramı, uluslararası ilişkiler, güvenlik çalışmaları, insan hakları, işletmecilik, pazarlama ve siyaset bilimi gibi çeşitli disiplinlerde artan bir ilgiyle ele alınmaktadır (Negiz vd. 2024; Acar vd. 2024). 2011 yılında Sarah Schulman tarafından ortaya atılan Pinkwashing kavramı (pembe boyama, pembe aklama ya da pembe yıkama), özellikle LGBTQ+ haklarının bir devlet, kurum veya şirket tarafından, genellikle bu aktörlerin başka politikalarını veya uygulamalarını gizlemek, meşrulaştırmak ya da dikkatleri farklı bir yöne çekmek amacıyla araçsallaştırılmasını ifade etmektedir (Langenburg, 2021). Özellikle İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı işgal ve insan hakları ihlallerini LGBTQ+ haklarını ilerletme çabalarını öne çıkararak perdelemeye çalışması verilen en yaygın örneklerden bir tanesidir (Schulman, 2011). Dolayısıyla söz konusu ülkenin bu yaklaşımı pinkwashing kavramı çerçevesinde eleştirel olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada, pinkwashing olgusu üzerine yapılmış akademik literatürün kapsamlı bir bibliyometrik analizi sunulmaktadır. Çalışmanın amacı, pinkwashing kavramının akademik sahadaki gelişimini, kavramın odaklandığı ana temaları, en çok atıf alan çalışmaları ve literatürdeki boşlukları tespit etmektir. Veriler, Scopus veri tabanından toplanmış olup R (Biblioshiny) ve VOSviewer yazılımları kullanılarak analiz edilmiş ve görselleştirilmiştir. Analiz sürecinde literatürde pinkwashing kavramının en çok LGBTQ+ hakları, neo-liberal politikalar, İsrail-Filistin çatışması ve küresel güvenlik bağlamında ele alındığı görülmüştür. Ayrıca pinkwashing çalışmalarının büyük bir kısmının disiplinlerarası bir karakter taşıdığı saptanmıştır.

Elde edilen sonuçlar, pinkwashing olgusunun güvenlik çalışmaları bağlamında nasıl bir yer edindiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Özellikle, pinkwashing'in devletlerin güvenlik politikalarını meşrulaştırmak için nasıl araçsallaştırdığı, bu politikaların güvenlik normlarıyla nasıl kesiştiği ve bu süreçte uluslararası toplumdaki algıyı nasıl şekillendirdiği tartışılmaktadır.

Sonuç olarak, pinkwashing üzerine yapılan bu bibliyometrik analiz, güvenlik çalışmalarında bu olgunun kavramsal ve metodolojik bir araç olarak nasıl kullanıldığını tartışmaktadır. Çalışmanın, pinkwashing olgusu üzerine hem teorik hem de ampirik katkılar sağlaması ve güvenlik çalışmaları bağlamında bu kavramın daha geniş bir

tartışmaya açılmasına zemin hazırlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İsrail, LGBTQ+, Pembe Aklama, Pinkwashing

Bölgesel ve Uluslararası Dinamikler Ekseninde Güney Kore'nin Güvenlik Algısı ve Politikaları

Nurcan Ceyhan

Arş. Gör. Dr.

Batman Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

ceyhannurcann@gmail.com

Özet

Güney Kore'nin etkileşim halinde olduğu bölgesel ve uluslararası bağlam ile bu kapsamdaki aktörler tehdit algısının ve güvenlik politikalarının şekillenmesinde temel nitelikteki belirleyici faktörleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda güvenlik politikalarının, dahil olunan askeri ve diğer paktların Kuzey Kore'nin başat aktör olduğu bölgesel, Çin-ABD geriliminden kaynaklanan ve bölgesel uzantıları da olan uluslararası boyutları bulunmaktadır. 1953 yılında Kore Savaşı'nın fiili anlamda sona ermesinin ardından Kuzey Kore, Güney Kore için ağırlıklı olarak askeri güç odaklı tehdit unsurunu oluştururken, son yıllarda sahip olduğu nükleer silahlar ise Güney Kore için varoluşsal tehdit kaynağı haline gelmektedir. Kuzey Kore'nin ve Kore yarımadasının nükleer silahlardan arındırılması meselesi Güney Kore'nin temel güvenlik konularından birini oluşturmaktadır. ABD ve Çin arasındaki uluslararası ve bölgesel boyutları olan ve Asya odağındaki mücadeleler, meydan okumalar, dengeleme ve çevreleme stratejileri ise Güney Kore'nin güvenlik politikaları, taahhütleri ve müttefiklerinin tercihinde bir diğer önemli boyutu oluşturmaktadır.

Güney Kore bir yandan 1948 yılında cumhuriyetin ilanının ardından dönemin uluslararası dinamiklerinin de etkisi ile ABD ile yakın ilişkiler tesis etmiş ve bunu günümüze kadar sürdürmüş, diğer yandan Çin ile ekonomik ve ticari ilişkiler inşa etmiş bir orta büyüklükte devlettir. Bu durum ABD ve Çin arasındaki gerilimin Güney Kore'nin güvenlik politikalarının belirlenmesinde hareket alanı ve kabiliyetini sınırlandıran bir etki oluşturmaktadır. Ayrıca ABD-Çin arasındaki meydan okumalar ve karşılaşmalar esasen uluslararası bir dinamik sergilemekle birlikte Asya bölgesi genelinde ve Kore yarımadası özelinde de belirleyici nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda farklı unsurların günümüzde güvenlikleştirilmesine, güvenlik politikalarının konusu ve odağı haline getirilmesine rağmen, Güney Kore'nin tehdit algıları ve bölgesel dinamikleri güvenlik politikalarında geleneksel askeri unsurların daha hâkim olmasına sebebiyet vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Politikası, Güney Kore, Kuzey Kore, ABD-Çin Rekabeti

Abstract

The regional and international context in which South Korea engages and the actors within this context constitute the main determining factors in forming country's threat perception and security policies. Accordingly, the security policies, military and other pacts have a regional dimension in which North Korea is a significant actor, and an international dimension with regional ramifications stemming from Sino-U.S. tensions. Following the 1953 de facto end of the Korean War, North Korea posed a threat to South Korea mainly through military power, while its nuclear weapons have become a source of existential threat to South Korea in recent years. The denuclearization of North Korea and the Korean peninsula constitutes one of South Korea's core security issues. The challenges, balancing and containment strategies between the U.S. and China, which have international and regional dimensions with an Asian focus, constitute another important dimension in South Korea's security policies, commitments and the choice of allies.

South Korea is a middle power that, on the one hand, established close relations with the United States after the proclamation of the republic in 1948 and has maintained this relationship to the present day under the influence of the international dynamics of the period, but on the other hand, has built important economic relations with China. The tensions between the U.S. and China have a constraining effect on South Korea's room for maneuver and capability in determining its security policies. Furthermore, while the challenges and confrontations between the U.S. and China exhibit an international dynamic, they are also decisive in the Asian region in general and the Korean peninsula in particular. In this context, although other dimensions are now being securitized and made the subject and focus of security policies, South Korea's threat perceptions and regional dynamics cause traditional military components to be more dominant in its security policies.

Keywords: Security Policy, South Korea, North Korea, US-China Rivalry

Giriş

Güney Kore'nin 1948 yılında cumhuriyetin ilanından bu yana genel olarak dış politikasının, özelde ise güvenlik politikalarının şekillenmesinde zamanla yapısal nitelik kazanan birtakım unsurlar öne çıkmaktadır. Bu kapsamda bölgesel olarak Kore yarımadasının bölünmüş statüsü, Kuzey Kore'nin varlığı ve bir nükleer güç haline dönüşmesi, Güney Kore'nin Kuzey Kore'den algıladığı tehdit; bölgesel dinamiklere de etkide bulunan uluslararası ölçekte ise ABD ile Güney Kore arasında inşa edilmiş olan uzun süreli müttefiklik ilişkisi, ABD'nin Asya genelindeki politikaları, ABD-Çin geriliminin bölge ve Güney Kore'ye etkisi gibi dinamiklerden bahsedilmektedir. Son yıllarda özellikle ABD ve Çin arasındaki gerilimin nükleer Kuzey Kore faktörü ile iç içe geçmesi Güney Kore'nin tehdit algılarını akut hale getirmekte ve güvenlik kapsamındaki politikalarının sınırlı bir çerçevede şekillenmesine neden olmaktadır. Güney Kore nasıl

ki 1945 öncesinde Rusya, Çin ve Japonya arasında deyim yerinde ise “balinalar arasında kalmış bir karides” olarak algılanmışsa, günümüzde de ABD ve Çin arasında ve nükleer Kuzey Kore’nin varlığı karşısında yine aynı konuma düşmekte ve bu durumu aşmaya çalışmaktadır (Pardo, 2023).

Bir orta büyüklükte devlet olarak nitelenebilen Güney Kore bağımsızlık öncesinde 1910-1945 yılları arasında resmi olarak Japon sömürge yönetimini tecrübe etmiş, II. Dünya Savaşı’nın ardından Sovyetlerin Kore yarımadasının kuzeyini işgale girişmesinin ardından ABD’nin askeri müdahalesine maruz kalmış, 1945-1948 yılları arasında Amerikan Askeri Hükümeti’nin yönetimine tabi olmuştur. 1948 yılında bağımsız bir devlet olarak varlık kazanmış, ancak çok geçmeden kuzey ile güney arasında 1950-1953 yılları arasında gerçekleşen Kore Savaşı yaşanmıştır. Dönemin uluslararası dinamiklerinin de etkisi ile yaşanan Kore Savaşı 1953 yılında Ateşkes Anlaşması ile fiili anlamda sona erdirilmiştir (Hwang, 2018). Güney Kore, savaşın ardından aynı yıl ABD ile Karşılıklı Savunma Anlaşması’nı imzalamış, güvenlik açısından sırtını ABD’ye yaslayarak ekonomik kalkınmasına odaklanmıştır. Güney Kore ekonomik kalkınma planları belirlerken Kuzey Kore ise nükleer silah geliştirme programı başlatmıştır. 1991 yılında iki taraf birbirlerinin siyasi sistemlerine saygı duyacaklarına, barış ve işbirliğini benimseyeceklerine vurgu yaptıkları Uzlaşma, Saldırmazlık, Değişim ve İşbirliği Anlaşmasını, 1992 yılında ise Kore Yarımadasının Nükleer Silahlardan Arındırılmasına ilişkin Ortak Deklarasyonu imzalamıştır. Ancak 2005 yılında Kuzey Kore’nin nükleer silahlara sahip olduğunu açıklaması ve ardından 2006 yılında ilk nükleer denemesini gerçekleştirmesi Güney Kore için varoluşsal bir tehdidin yükselişine neden olmuştur (Kim and Lee, 2023). Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43925182>

Kuzey Kore’nin sahip olduğu konvansiyonel silahlardan ziyade nükleer savaş başlıkları ve balistik füzeler, Kuzey Kore’nin sahip olduğu nükleer silahları provokatif söylemler ve eylemlere konu etmeye başlaması ve taraflar arasındaki çatışmacı nitelikteki ilişki Kore yarımadasında tansiyonun devamlı olarak yükselmesine neden olmaktadır. Bunun yanı sıra Kore yarımadasının jeopolitik konumu, ABD ve Çin arasındaki gerilimin bölge üzerindeki etkileri ve Asya genelindeki çatışmalara taraf olmaları da bu durumu beslemektedir. Güney Kore’nin bir yandan uzun bir tarihsel sürece yayılmış olan ABD ile tesis etmiş olduğu müttefiklik ile Çin ile ekonomik ilişkileri ve iki güç arasında dengeleme stratejisi geliştirmek için çabalaması, diğer yandan nükleer Kuzey Kore’nin kesin olarak dizginlenememesi ülkenin balinalar arasında bir karides olma endişesini pekiştirmektedir. ABD ile Güney Kore arasındaki ittifak, Güney Kore’nin gücünü önemli ölçüde artırdığı için hem bir güvenlik garantisi hem de Güney Kore dış politikasının destekleyicisi olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra Çin’in Güney Kore için ekonomik ve ticari açıdan önemli bir partner ülke olması ve Kuzey Kore’yi dizginleyebilme potansiyeline sahip olması Güney Kore’nin dış politikasında ihtiyatlı davranmasına neden olmaktadır (Pardo, 2023). Böylece varoluşsal tehdit kaynağını ve dolayısıyla güvenlik politikalarının esas konusunu oluşturan Kuzey Kore karşısında atacağı adımları

da sınırlı bir çerçeveye sığdırmaktadır.

Kuzey Kore Faktörü

Güney Kore, kuruluşundan 1987 yılında demokrasiye yeniden geçişe kadar uzun bir dönem boyunca otoriter yönetimleri tecrübe etmiştir. Bu süreçte Güney Kore'nin dış politikasında kendisini olası bir Kuzey Kore saldırısından korumak, güvenlik ve refahın sürdürülmesi için ABD ile ittifakını sürdürmek öncelikli gündem maddelerini oluşturmuştur (Heo and Roehrig, 2014). Özellikle 1987 yılında demokrasiye yeniden geçiş ile beraber devlet başkanlarının şahsında daha da belirgin hale gelen Kuzey Kore odaklı dış politika ve güvenlik politikalarında Kuzey Kore temel odağı oluşturmaya devam etmiştir. Bu kapsamda 1987 yılında iktidara gelen Roh Tae Woo döneminde Kuzey Kore ile çatışmacı olmaktan ziyade ilişkilerin olumlu yönde geliştirilmesini öne çıkaran Nordpolitik anlayışı geliştirilmiştir (Pardo, 2023). 1991 yılında Uzlaşma, Saldırmazlık, Değişim ve İşbirliği Anlaşması, 1992'de ise Kore Yarımadası'nın Nükleer Silahlardan Arındırılmasına İlişkin Ortak Deklarasyon imzalanmıştır. 1992 yılında iktidara gelen Kim Young Sam döneminde de ikili ilişkilerin olumlu bir gidişat izlemesi amaçlanmış ve 1993 yılında Küreselleşme Politikası başlatılarak Güney Kore'nin uluslararası alanda etkin bir devlet statüsüne erişmesi hedeflenmiştir. Kuzey Kore'yi temel alan en önemli atılım Kim Dae Jung'un devlet başkanlığı döneminde benimsemiş olduğu Güneşli Politikası (Sunshine Policy) kapsamında görülmüştür. 2003 yılında iktidara gelen Roh Moo Hyun da Kim Dae Jung'a benzer şekilde Kuzey Kore ile olumlu ilişkiler geliştirme ve Kuzey Kore'yi uluslararası sisteme dahil etme politikası izlemiştir. Ancak Kuzey Kore'nin 2002 yılında aralarındaki anlaşmayı ihlal ederek yüksek oranda zenginleştirilmiş uranyum programına sahip olduğunu kabul etmesi Güney Kore nazarında tutum ve politikalarda değişime neden olmuş ve 2003 yılında Kuzey Kore'nin nükleer programını ele almak üzere çok taraflı görüşmeler başlatılmıştır (Pardo, 2023).

2008 yılında göreve gelen Lee Myung Bak Küresel Kore Politikası'nı başlatmış, Güney Kore'nin küresel bir rol edinebilmesine odaklanmış, seleflerinin Kuzey Kore'ye yönelik Güneşli Politikası'ndan uzaklaşmaya başlamıştır. Zira 2006 yılında ilk nükleer denemesini gerçekleştirmesinin ardında nükleer bir Kuzey Kore'nin varlığını bariz bir şekilde gözlemlenmiş olması Lee'nin Kuzey Kore ile mücadele etmesine ve sert bir tutum takınmasına sebebiyet vermiştir. 2013 yılında iktidara gelen Park Geun Hye, Lee'nin küresel yönetime katılımını devam ettiren bir orta güç diplomasisini benimsemiştir. Bölgesel işbirliğini artırmayı amaçlayan Kuzeydoğu Asya Barış ve İşbirliği Girişimi ile Avrasya Girişimi'ni inşa etmiştir. Ekonomi başta olma üzere farklı alanlarda dış ilişkilerin çeşitlendirilmesi amaçlanmış, Kuzey Kore'den algılanan nükleer tehdit karşısında ABD ve Çin gibi uluslararası aktörlerin de sürece taraf olunduğunun bilinci ile ABD ve Çin arasındaki ilişkileri dengelemek için çaba sarf edilmiştir. ABD'nin THAAD olarak adlandırılan füze savunma sisteminin Güney Kore'yi Kuzey Kore'nin olası bir saldırısına karşı koruyacağı gerekçesi ile 2016 yılında Güney Kore'ye yerleştirilmesinin kabulü Çin'in büyük tepkisine yol açmış ve denge politikasında aşınmaya neden

olmuştur. Böylece Güney Kore daha keskin bir şekilde balinalar arasında karides gibi hissetmeye başlamıştır. Kuzey Kore'nin Kim Jong Un yönetiminde nükleer ve füze programlarını hızlandırması üzerine 2013 yılında iktidara gelen Park Geun Hye hükümeti Kuzey Kore'ye karşı tutumunu sertleştirmeye başlamıştır. Moon Jae In döneminde ise nükleer tehdit her ne kadar daha akut bir seviyeye ulaşmış olsa da bir yandan daha dengeli bir politika izlenmiş, diğer yandan hem ABD ve Çin'in hem de bölge genelindeki ilişkilerin dengelenmesi hedeflenmiştir (Pardo, 2023).

2022 yılında iktidara gelen Yoon Suk Yeol döneminde ise daha iddialı bir duruş sergilenmiş, Haziran 2023'te yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde belirtildiği üzere Güney Kore özgürlük, barış ve refah odağında küresel bir eksen ülke olarak tanımlanmıştır. Söz konusu belgede -önceki stratejilerde de yer yer değinilen- güvenlik noktasında üç temel dinamiğe dikkat çekilmiştir: Ulusal egemenliği ve toprakları savunmak, vatandaşların güvenliğini artırmak; Kore Yarımadası'nda barışı tesis etmek, Doğu Asya'nın refahı için temel oluşturmak ve ülkenin küresel ölçekteki rolünü genişletmek; iklim, ekoloji, pandemi gibi geleneksel güvenliğin alanına girmeyen konuları da güvenlik kapsamına almak (Office of National Security, 2023). Yoon seleflerine kıyasla Kuzey Kore'ye karşı nispeten daha iddialı bir duruş sergilemiş ve keskin bir şekilde ötekileştirmeye gitmeden sert bir tutum takınmıştır. Güney Kore'nin temel tehdit algısı ve güvenlik politikalarının temel dinamikleri de nükleer güç statüsüne erişmiş olan Kuzey Kore odağında şekillenmiştir.

ABD-Çin Gerilimi Karşısında Güney Kore

Kore Yarımadası'nın güvenlik ortamı Kuzey Kore kaynaklı tehdit algısına paralel olarak son yıllarda ABD-Çin ilişkisinin gidişatına, Asya bölgesi genelinde iki büyük gücün politikalarına ve etkinlik alanlarına göre şekil almaktadır. Güney Kore'nin söz konusu iki büyük güçten ABD'nin uzun süreli müttefiki, Çin'in ise ekonomik açıdan önemli bir partneri olması nedeniyle bölgede yaşanan gelişmeler ülkenin politika tercihlerini ve işbirliklerini doğrudan etkilemektedir.

Güney Kore'nin iki taraflı olan ilişkisi ekonomik, ticari, güvenlik ve savunma gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Ekonomik açıdan Çin'in ağırlığı hissedilmekle birlikte ABD-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması'nın 2012 yılında yürürlüğe girmesinin ardından ABD de Güney Kore'nin önemli ticaret ortaklarından biri haline gelmiştir. Çin'den sonra Güney Kore'nin en büyük ikinci ihracat pazarını ABD oluşturmaya başlamıştır (Krueger, 2024). Bunun üzerine Çin ise Güney Kore ile ilişkilerini derinleştirme yoluna gitmiştir. 2015 yılında ikili bir serbest ticaret anlaşmasını, 2020 yılında ise diğer 13 Asya-Pasifik ülkesiyle birlikte Asya'nın en büyük ekonomileri arasındaki ilk serbest ticaret anlaşması olan Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklığı'nı imzalamıştır. Bu süreçte 2016 yılında Güney Kore'de Amerikan anti-balistik füze savunma sisteminin konuşlandırılacağına açıklanması Çin tarafında büyük bir tepkiye yol açmış, Çin Güney Kore'ye ekonomik yaptırımlar uygulamış ve Çin-Güney Kore

ilişkilerinde bir süre gerilim yaşanmıştır. Sonrasında iki taraf arasındaki ilişkiler düzelse de ABD ve Çin'in Güney Kore ile ekonomik ilişkiler noktasında birbirleri ile olan rekabeti devamlılık göstermiştir. Son yıllarda özellikle de 2023 yılında Güney Kore'nin Çin ile ticari ilişkilerinde ABD lehine iki önemli değişiklik meydana gelmiştir. Uzun süredir devam eden ticaret fazlası, Güney Kore'nin ABD'nin Çin'e gelişmiş yarı iletkenler ihracatı yasağının kapsamına dahil olması ve Çin'in etkin olduğu bir pazar olan eski yarı iletkenlere yönelik ihracatın %20 oranında düşmesiyle büyük bir açığa dönüşmüştür. Samsung, Hyundai Motor gibi şirketlerin Çin'den çekilerek ABD'deki yatırımlarını artırmaya devam etmesi de bu durumu beslemiştir (Herrero, 2024). Böylece günümüzde ABD ticari ve ekonomik açıdan da Güney Kore ile önemli bir ortaklık ilişkisi geliştirmeye devam etmiştir.

Ekonomik ilişkilere kıyasla bölge genelinde ABD, Çin ve Kuzey Kore'nin öne çıktığı güvenlik odaklı ikilemler ve gerilimler taraflar arası ilişkilerin mevcut durumu ve geleceği üzerinde daha belirleyici olmaktadır. Bu doğrultuda tehdit algıları son yıllarda Güney Kore'nin güvenlik stratejisinin yeniden tasarlanmasına, daha sert nitelikte söylem ve politikalar benimsemesine sebebiyet vermektedir. Özellikle mevcut Yoon yönetiminin savunma odaklı bir politika izlemeye başladığı görülmektedir. Söz konusu duruşun benimsenmesi bir süredir Asya'da ve Kore yarımadasında devam eden gerilimlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Artan jeopolitik gerilimler, kontrol edilmesi güç bir nükleer Kuzey Kore faktörü, Tayvan meselesi ve bu konuda devamlı olarak karşı karşıya gelen ABD ve Çin arasında çoğu zaman Güney Kore'nin sıkışıp kalması, Rusya'nın Ukrayna'daki savaşı ve zaman zaman Güney Kore ile Ukrayna arasında benzerlikler kurulmaya çalışılması gibi birçok gelişme ve dinamik son yıllarda Güney Kore için birçok güvenlik sorununu beraberinde getirmektedir. Güney Kore nükleer silaha sahip olmayan bir cephe ülkesidir, kendi stratejik derinliği bulunmasa da ABD ve müttefikleri olan ülkeler için bir derinlik teşkil etmektedir (Choi, 2023). 1940'lı yıllardan itibaren ABD ile arasındaki müttefiklik ilişkisini sürdürmeye devam etmektedir. ABD ve Güney Kore savunma işbirliği bölgesel ve küresel düzen için önem arz eden Kore Yarımadası'nın, Kuzeydoğu Asya ve dünyanın barış ve refahı için çaba göstermek, tüm ulusların egemenliğe ve bağımsızlığa saygı duymak, anlaşmazlıkların uluslararası hukuk ve normlara uygun olarak barışçıl yollarla çözülmesini sağlamak ve uluslararası kural ve normlara bağlı kalmak gibi ilkeler üzerine bina edilmektedir. İki müttefikleri birbirine bağlayan savunma maliyetinin paylaşımı, Güney Kore'deki Birleşik Devletler Kuvvetleri, ortak askeri tatbikat ve savaş zamanı OPCON transferi olarak ifade edilen dört güvenlik gündemi bulunmaktadır (Kim and Lee, 2023). Nükleer tehdit karşısında Güney Kore'nin güvenliğinin füze savunma sistemi, Kill Chain stratejisi ve Güney Kore füze savunmasını tamamlayıcı işlev gören ABD füze savunma sistemi THAAD üzerinden sağlanması planlanmaktadır. Kuzey Kore'den kaynaklanan nükleer tehdidin yanı sıra Güney Kore'nin ABD askeri kuvvetine ev sahipliği yapması nedeniyle ABD'nin dahil olduğu herhangi bir büyük bölgesel

çatışmaya dahil olma olasılığı bulunmaktadır. Çin ve Rusya'nın gerçekleştirdiği ortak tatbikatlar, doğu ve batı denizlerine yerleştirdikleri kuvvetler ve Kuzey Kore'ye yönelik artan destekleri ise Güney Kore'nin içinde bulunduğu istikrarsız ortamı derinleştirmektedir (Pardo, 2023).

Orta büyüklükte bir güç ve sınırlı politika üretme kapasitesine sahip olmasına rağmen Güney Kore son yıllarda küresel eksen ülke stratejisi izlemeyi, ülkeyi bölgesel bir orta güçten küresel etkilere sahip bir güce dönüştürmeyi ve Kore yarımadasının ötesinde askeri, ekonomik ve diplomatik ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda AUKUS'a katılma gibi hedeflere de sahiptir. Avusturalya, Birleşik Krallık ve ABD'nin oluşturduğu AUKUS bir güvenlik ortaklığı anlaşmasıdır ve Avustralya'ya nükleer enerji ile çalışan denizaltı teknolojisinin sağlanacağını taahhüt etmektedir. Çin'in bölgedeki etkinliğini dengeleyebilmek adına ABD'nin Asya Pasifik'teki askeri ve diplomatik varlığını artırması amacına hizmet etmektedir. AUKUS'a entegrasyon Güney Kore için, Çin ile ilişkilerinde potansiyel aksaklıklar ve Japonya ile önemli tarihi sorunların üstesinden gelmek gibi zorluklara sahiptir. AUKUS'a katılım, Güney Kore'nin geleneksel bölgesel stratejilerinden, özellikle de ABD ile uzun süredir devam eden ikili ittifakından bir sapmaya da işaret etmektedir. İttifak Kuzey Kore'den algılan tehdidin yönetiminde önemli bir rol oynarken, AUKUS Güney Kore'nin Kore yarımadasının ötesindeki güvenlik sorunlarını ele alması için daha geniş bir platform sunmaktadır. Çin silahlanma yarışını körüklediği gerekçesi ile 2021'de inşa edilen AUKUS'un genişlemesini kınarken Güney Kore'nin AUKUS konusundaki tutumu, Çin-Güney Kore ilişkilerinde THAAD füze sisteminin konuşlandırılması sırasında yaşananlara benzer gerilimlere neden olma potansiyeli taşımaktadır. Güney Kore'nin, Çin ile olan diplomatik ilişkilerini ve ekonomik karşılıklı bağımlılığını dikkatli bir şekilde yönetmesi gerekmektedir (Kim, 2024). ABD'nin yanı sıra bölgenin önde gelen diğer ülkeleri ile işbirliklerinin teşviki konusunda da çaba gösterilmelidir. Güvenlik odaklı işbirliği noktasında Eylül 2017'de BM Genel Kurulu vesilesiyle bir araya gelen Kore-ABD-Japonya'nın Kuzey Kore'nin nükleer tehdidine karşı ortaklaşa bir caydırıcı duruş geliştirme hedefini benimsemeleri örneğinde olduğu gibi güvenlik konusundaki işbirliklerinin artırması önem arz etmektedir (Shin, 2022).

Güney Kore'nin son yıllarda güvenlik konusundaki atılımlarına bakıldığında Moon yönetimi döneminde Kuzey Kore ile daha çok uzlaşmaya odaklanıldığı ve bölgedeki tansiyonu düşürerek çatışma riskinin azaltılmasının hedeflendiği görülmektedir. Bu kapsamda Kuzey Kore ile ABD arasında yumuşama ve nükleer silahlardan arındırma amaçlı diyalog geliştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Kuzey Kore ile Kapsamlı Askeri Anlaşma imzalanarak iki ülkenin silah kontrolüne yönelik güven artırıcı önlemler alınması sağlanmıştır (Choi, 2023) Moon döneminde ayrıca Güney Kore'nin Yeni Güney Politikası ile ABD'nin açıklık, kapsayıcılık, şeffaflık, uluslararası normlara saygı ve ASEAN merkezîyetçiliği ilkelerine dayanan Hint-Pasifik Stratejisi arasındaki işbirliği yoluyla güvenli, müreffeh ve dinamik bir Hint-Pasifik bölgesi yaratmak için birlikte

çalışma hedeflenmiştir. Bu kapsamda ABD-Güney Kore Hint-Pasifik Stratejisi Yeni Güney Politikası Diyaloğu açılmıştır. Güney Kore'nin Yeni Güney Politikası ile ABD'nin Hint-Pasifik Stratejisi bölgesel barış ve istikrara katkıda bulunma ortak hedefine sahip olmuştur. Geleneksel olmayan çeşitli güvenlik sorunlarının üstesinden gelmek için bölgedeki işbirliğini güçlendirme ve genişletme hedeflenmiştir (U.S. Department of State, Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2021). Bunun yanı sıra Kuzey Kore ile ilişkilerin iyileştirilmesi ve Kuzey Kore'nin bölgesel sisteme entegre edilmesi noktasında da girişimlerde bulunulmuştur.

2022 yılında iktidara gelen Yoon yönetimi, Moon yönetiminin ve kendisinden önceki muhafazakâr hükümetlerin Güney Kore'nin temel savunma kabiliyetlerini güçlendirme çabalarını sürdürürken, nükleer silahsızlanmayı gerçekleştirmek ve iki Kore arası ilişkileri geliştirmek için Kuzey Kore ile diplomasiye açık bir duruş sergilemiştir. Ancak önceki hükümlere göre önemli bir değişim göstermiş, Güney Kore'nin karşı karşıya olduğu güvenlik sorunlarına yanıt olarak güçlendirilmiş bir caydırıcılığa öncelik vermiştir. Bu yaklaşım daha güçlü bir ordu inşa etme ve savunma odaklı kabiliyetlere de vurgu yapmaktadır. Özetle riski azaltma ve caydırıcılığı merkeze alan savunma merkezli nükleer silahların yayılmasını önleme politikası benimsenmiştir (Choi, 2023). Güney Kore için nükleer olmayan stratejik caydırıcılığı geliştirme ve ABD'nin güvenlik garantilerini sağlamlaştırma çabaları kritik önem taşımıştır. Yakın zamanda Yoon ve Biden tarafından kabul edilen Washington Deklarasyonu da (The White House, 2023) caydırıcılığın artırılması ve nükleer silahların yayılmasının önlenmesi yoluyla güvenlik sorunlarının ele alınmasını destekleyen bir çabayı yansıtmaktadır (Choi, 2023). Güney Kore'nin caydırıcılığa verdiği öncelik nükleer silahlara sahip Kuzey Kore'nin agresif tutum ve eylemlerini azaltmayı, söz konusu silahların kullanımını sınırlandıracak silah kontrolü diplomasisi için uygun koşullar oluşturmayı amaçlamaktadır. Güney Kore, kendi nükleer olmayan stratejik kabiliyetlerini güçlendirmenin yanı sıra, birleşik bir caydırıcı duruşun güvenilirliğini arttırmak için de ABD ile birlikte hareket etmeye çalışmaktadır (Choi, 2023)

Kuzey Kore'nin nükleer tehdidine karşı koymak için Yoon yönetimi ayrıca Güney Kore'nin Kill Chain, Kore Hava ve Füze Savunması, Kore Kapsamlı Cezalandırma ve Misilleme Sistemini güçlendiren askeri gözetleme uyduları, F-35A radara yakalanmayan avcı uçakları, Patriot Advanced Capability-3 füzeleri ve GBU-28 karaya nüfuz eden bombalar gibi kabiliyetleri geliştirme, edinme ve konuşlandırma planlarını hızlandırmıştır. (Choi, 2023) Yoon NATO'nun Siber Savunma Grubu'na katılarak seferinin çabalarını geliştirmiş ve NATO Zirvesi'ne katılan ilk Güney Kore başkanı olmuştur. Yoon yönetimi daha açık bir şekilde Kuzeydoğu Asya'da Güney Kore ve ABD'nin ortak hedeflerine vurgu yapmıştır (Work, 2022). Başkan Yoon kendinden önceki yönetimin ABD ve Çin arasında belirsizlik ve eşit mesafe politikası benimsemesini, Kuzey Kore'yi angaje etmeye odaklanmasını eleştirmiştir. Yoon yönetimi, ABD'nin hem Hint-Pasifik stratejisine katılacaklarını ve hem de Güney

Kore'nin kendi stratejilerini hazırlayacaklarını; Güney Kore-ABD-Japonya üçlü güvenlik işbirliğini sağlamlaştıracaklarını; daha fazla THAAD bataryası talep edeceklerini ve ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya arasındaki güvenlik diyalogu QUAD'a katılıma doğru ilerleyecekleri ifade etmiştir. Yoon yönetiminin Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde Güney Kore'nin küresel bir eksen ülke olmasına yapılan vurgu da söz konusu tutum ile bağdaşmaktadır. Somut olmaktan ziyade henüz söylem aşamasında olan söz konusu adımlar esasen Çin ile ilişkilerde negatif yönde ilerleme riski taşımaktadır. Yarımada Kuzey Kore kaynaklı gerilimin arttığı dönemlerde Çin'in Kuzey Kore'yi dizginleyebilme veya Kuzey Kore kaynaklı provokasyonların tırmanmasını önleme kabiliyetinin bulunması nedeniyle Güney Kore'nin Çin ile ilişkilerde derin bir kötüleşmeden kaçınmasını gerektirmektedir. Çin ile iletişim hatlarının ve stratejik diyalogun sürdürülmesi ve geliştirilmesi önemlidir (Work, 2022).

Sonuç

Güney Kore'nin tehdit algısı ve güvenlik politikaları çeşitli aktörler ve bağlamın şekillendirdiği yapısal dinamiklere sahiptir. Bölgesel anlamda temel tehdit kaynağını nükleer bir güç haline gelen Kuzey Kore ile nükleer Kuzey Kore sorununu da şekillendiren ABD-Çin gerilimi oluşturmaktadır. Güney Kore bir yandan güvenlik açısından ABD ile önemli bir müttefik ilişkisi geliştirmiş iken diğer yandan Çin ile de göz ardı edilemez bir ekonomik ortaklık inşa etmiştir. Bu durum Güney Kore'nin Asya-Pasifik bölgesini ilgilendiren gelişmeler karşısında çoğu zaman iki ülke arasında kalmasına, dengeleme stratejisine başvurmasına neden olmaktadır. Özellikle de son yıllarda Asya genelinde Çin ve ABD'nin başrolde olduğu gerilimler ile ABD'nin Çin'i çevreleme stratejisi Güney Kore'nin politika seçeneklerinin sınırlandıran bir etki doğurmaktadır. Güney Kore için varoluşsal nitelikteki temel güvenlik tehdidi nükleer Kuzey Kore'den kaynaklanmakta ve güvenlik politikası noktasında ana temayı yarımada nükleer silahlardan arındırma amacı şekillendirmektedir. Ancak bölge genelinde ABD ve Çin karşısında -her ne kadar küresel bir eksen ülke şeklinde kendisini tanımlamış olsa da- Güney Kore'nin orta büyüklükteki devlet statüsünü ve sınırlı dış politika ve güvenlik politikalarını sürdürdüğü ve çoğu zaman balinalar arasında kalmış karides konumunu aşamadığı gözlemlenmektedir. Ayrıca Güney Kore'nin tehdit algıları ve bölgesel dinamikleri güvenlik politikalarında geleneksel askeri unsurların daha hâkim olmasına sebebiyet vermektedir.

Kaynakça

- Choi, Seukhoon Paul, "As World Order Shifts, So Does South Korean Security Policy", July/August 2023, <https://www.armscontrol.org/act/2023-07/features/world-order-shifts-so-does-south-korean-security-policy> (Erişim: 10.12.2024).
- García-Herrero, Alicia, "South Korea's Rollercoaster Relations with China Offer Lessons for Europe, 5 March 2024, <https://www.bruegel.org/newsletter/south-koreas-rollercoaster-relations-china-offer-lessons-europe> (Erişim: 10.12.2024).

- Heo, Uk and Roehrig, Terence, *South Korea's Rise: Economic Development, Power and Foreign Relations*, Cambridge University Press, 2014.
- Hwang, Kyung Moon, *Kore Tarihi*, Çev. Ayşe Su Doğru, Feylesof Kitap, 2018.
- Kim, SeungHwan (Shane) "AUKUS is Key to South Korea's New Security Strategy", 31 May 2024, EASTASIA Forum, <https://eastasiaforum.org/2024/05/31/aucus-is-key-to-south-koreas-new-security-strategy/> (Erişim: 10.12.2024).
- Kim, Sung- han and Lee, Alex Soohoon, "Security and Defence Policy", *The Oxford Handbook of South Korean Politics*, Ed. Jeonghun Han, Ramon Pacheco Pardo and Youngho Cho, Oxford University Press, 2023, pp.546-561.
- Krueger, Anne O., "South Korea is Caught in the Crossfire of the US-China Trade War", 15 July, 2024, https://www.project-syndicate.org/commentary/south-korea-economic-miracle-under-threat-by-anne-o-krueger-2024-07?utm_term=&utm_campaign=&utm_source=adwords&utm_medium=ppc&hsa_acc=1220154768&hsa_cam=22015387909&hsa_grp=172252323815&hsa_ad=724983174187&hsa_src=g&hsa_tgt=dsa-1456167871416&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gad_source=1&gclid=CjwKCAiAmfq6BhAsEiwAX1jsZ_K5I8THwcNLCvkh-kCfpuXxVt7VS6wtOamXV4iMq0DgAZyCGeACwhoCM-kQAvD_BwE (Erişim: 10.12.2024).
- Office of National Security, "Yoon Suk Yeol Administration's National Security Strategy: Global Pivotal State for Freedom, Peace, and Prosperity", 2023, https://overseas.mofa.go.kr/eng/brd/m_25772/view.do?seq=16&page=1 (Erişim: 10.12.2024).
- Pardo, Ramon Pacheco, "Foreign Policy", *The Oxford Handbook of South Korean Politics*, Ed. Jeonghun Han, Ramon Pacheco Pardo and Youngho Cho, Oxford University Press, 2023, pp. 529-545.
- Shin, Ji-hye, "Yoon's NATO Trip 'Achieved Goals Beyond Expectations': Presidential Office Korea Forges Stronger Security, Economic Ties with Western Partners", *The Korea Herald*, 30 June 2022, <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220630000711> (Erişim: 10.12.2024).
- The White House, "Washington Declaration," 26 April, 2023, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/04/26/washington-declaration-2/> (Erişim: 10.12.2024).
- U.S. Department of State, Bureau of East Asian and Pacific Affairs, "The United States of America and The Republic of Korea on Working Together to Promote Cooperation between the Indo-Pacific Strategy and the New Southern Policy", 20 January 2021, <https://www.state.gov/the-united-states-of-america-and-the-republic-of-korea-on-working-together-to-promote-cooperation-between-the-indo-pacific-strategy-and-the-new-southern-policy/>

republic-of-korea-on-working-together-to-promote-cooperation-between-the-indo-pacific-strategy-and-the-new-southern-policy/ (Erişim: 10.12.2024).

Work, Clint, “From Strategic Ambiguity to Strategic Clarity? The Dynamics of South Korea’s Navigation of US-China Competition”, 12 July 2022, <https://www.eastwestcenter.org/publications/strategic-ambiguity-strategic-clarity-the-dynamics-south-korea-s-navigation-us-china> (Erişim: 10.12.2024).

Türkiye’de Gençlik Radikalleşmesi ve Mücadele: Gençlik Çalışanlarının Deneyimleri *

Oğuzhan Bilgin

Doç. Dr.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Bölümü

bilgino@gmail.com

Merve Zorlu

Doktora Adayı

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Bölümü

mrve.zrlu@gmail.com

Recep Yorulmaz

Doç. Dr.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Maliye Bölümü

ryorulmaz@aybu.edu.tr

Özet

Radikalleşme sosyal, ekonomik ve politik dinamiklerin karmaşık etkileşimleri ile şekillenen küresel bir olgu olarak dikkat çekmektedir. Bu süreç, bireylerin radikal ideolojilere yönelmesine ve bu ideolojileri şiddet yoluyla savunma eğiliminde olmalarına neden olabilmektedir. Gençler ise yaşamlarının dinamik ve değişken bir döneminde olduklarından, kimlik arayışı ve aidiyet ihtiyaçları onları radikal grupların etkisine daha açık hale getirmektedir. Bu bağlamda, gençlerin radikalleşmesini anlamak ve önlemek, toplumsal güvenlik ve uyum açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye demografisi genç nüfusuyla öne çıkan bir ülke olarak, bu olgunun incelenmesi için özgün bir vaka sunmaktadır. Türkiye’de radikalleşme süreçleri, tarihsel ve sosyo-politik bağlamla yakından ilişkilidir. Ayrıca yaşanan ekonomik belirsizlikler, sosyal dışlanma ve bölgesel istikrarsızlık, gençlerin radikal ideolojilere yönelmesini kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, çevrim içi platformların etkisiyle radikal fikirlerin hızla yayılması, radikalleşme süreçlerinin daha da karmaşık hale gelmesine yol açmaktadır. Türkiye’nin tarihsel geçmişi ve bölgesel dinamikleri, bu süreci farklı bir

* Bu bildiri Erasmus+ KA220 Stratejik Ortaklık Projesi kapsamında desteklenen “Empowering Youth Workers Against Radicalization” başlıklı çalışmadan üretilmiştir (Project Number: 2022-1-TR01-KA220-YOU-000090238).

bağlama oturtmakta, bu da radikalleşmenin nedenlerini anlamayı ve çözüm yolları geliştirmeyi zorlaştırmaktadır.

Gençlik çalışanları, radikalleşmenin önlenmesinde kilit bir role sahiptir. Gençlerle doğrudan etkileşimde bulunan bu çalışanlar, onların sosyal uyumlarını artırmak ve radikal grupların etkisinden korumak adına önemli görevler üstlenmektedir. Ancak Türkiye’de gençlik çalışanlarının bu sürece dair bilgi ve deneyim düzeyleri, literatürde yeterince ele alınmamış bir konudur. Bu çalışmanın amacı, gençlik çalışanlarının radikalleşme süreçlerine ilişkin algılarını, bu süreçte karşılaştıkları zorlukları ve geliştirdikleri önleme stratejilerini incelemektir. Bu bağlamda, gençlik çalışanlarının perspektifinden hareketle Türkiye’deki radikalleşme olgusunun daha iyi anlaşılması hedeflenmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’de gençlik çalışanlarının radikalleşme süreçlerine dair algılarını anlamayı ve mücadele yöntemlerini belirlemeyi amaçlayan bir fenomenolojik araştırma olarak tasarlanmıştır. Çalışmada, katılımcıların radikalleşmeyi doğrudan deneyimleyen veya bu konuda bilgi sahibi olan bireylerden oluşması gerektiği için fenomenolojik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Katılımcıların seçimi, ‘en az beş yıllık gençlik çalışma deneyimine sahip olma’ ve gençlerle iletişim bağı sebebiyle ‘STK çalışanı veya akademisyen olma’ kriterlerine göre yapılmıştır. Bu kriterler doğrultusunda, ölçüt örnekleme stratejisi ile belirlenen 15 katılımcıyla yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Veriler, analiz aracı olarak kullanılan MAXQDA’da “Radikalleşmeyi Anlama”, “Radikalleşmeyi Etkileyen Faktörler”, “Radikalizmle Mücadele”, “Radikalizmin Önlenmesi ve Radikalizmle Mücadeleye Yönelik Öneriler” şeklinde dört tema altında açık, eksenel ve seçici kodlama adımlarını izleyen tümevarımsal bir yaklaşım kullanılarak kodlanmıştır.

Çalışmanın bulguları, Türkiye’de gençlerin radikalleşme süreçlerinin sosyo-ekonomik, siyasi ve dijital faktörlerin kesişiminde şekillendiğini göstermektedir. Gençlik çalışanları, radikalleşmeyi genellikle katı ideolojiler ve saldırgan davranışlarla ilişkilendirirken, sosyal medya ve ekonomik sıkıntıların radikalleşmeyi tetikleyen ana etkenler olduğunu vurgulamıştır. Gençlerin radikal ideolojilere yönelmesinde sosyo-politik hayal kırıklıkları ve güvensizliklerinin etkili olduğu, bu durumun kimlik krizleri ve sosyal dışlanma hissiyle birleşerek radikalleşmeyi beslediği ortaya çıkmıştır. Gençlik çalışanlarının bu süreçte karşılaştıkları en büyük zorluklar ise iletişim güçlükleri, eğitim eksiklikleri ve sınırlı kaynaklarla mücadele etmeleridir. Çalışma, gençlik çalışanlarının daha etkili rol oynayabilmeleri için eğitimsel ve mali desteklerinin artırılması gerektiğini vurgularken, gençlerin medya okuryazarlığını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik sosyal programların önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Radikalizm, Gençlik Radikalleşmesi, Türkiye, Nitel İçerik Analizi

Batı Demokrasilerinde Güvenlik ve Din Eğitimi : Güvenlik Odaklı Yaklaşımın Etkileri ve Yeni Eğilimler

Rumeysa Hatice ULUDOĞAN

Araştırma Görevlisi

Gümüşhane Üniversitesi

Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi

E-posta: rumeysahaticeuludogan@gmail.com

Özet

Din eğitimi ve güvenlik arasındaki ilişki, özellikle 11 Eylül olaylarının ardından Batı demokrasilerinde incelenmiştir. Çalışmanın temel odak noktası, güvenlik kaygılarının, özellikle İslam'a yönelik algılanan tehditler bağlamında, din eğitimi politikalarını nasıl etkilediğidir. Güvenlikleştirme teorisine dayanarak, güvenlik kaygılarının din eğitimi politikalarına yansımaları incelenmiştir. Çeşitli Batı ülkelerinden örneklerle desteklenen bu çalışma, nitel analiz ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Güvenlik odaklı yaklaşımların, dini azınlıkların ifade özgürlüğünü sınırlayıcı etkileri olup olmadığını değerlendirmek, ayrıca çoğulculuk ve kültürlerarası anlayış üzerindeki etkilerini anlamak bu araştırmanın ana amacını oluşturmaktadır. Avrupa Konseyi'nin bu alanda yürüttüğü çalışmalar, din eğitiminin kültürlerarası diyalog ve barışa katkı sağlamasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi'nin tavsiye kararları ve eğitim politikalarının bağlayıcılığı da araştırılmıştır. Bu çerçevede Avrupa Konseyi, din eğitimi yalnızca güvenlik kaygılarına indirgemenen, çoğulculuğu teşvik eden bir yaklaşım benimsemektedir. 11 Eylül sonrası güvenlik odaklı ilk müdahalelerin radikal dini grupları engellemede beklenen etkiyi göstermemesi, ayrımcılığı ve marjinalleşmeyi artırarak azınlıkların toplumdan uzaklaşmasına yol açmıştır. Avrupa Konseyi, bu nedenle, kapsayıcı bir din eğitimi politikasının güvenlikle ilgili kaygılara yanıt verirken toplumsal uyuma daha fazla katkı sağlayacağına işaret etmektedir. Avrupa Konseyi'nin din eğitimiyle ilgili yaklaşımı, üye devletlerin eğitim sistemlerinde dinin güvenlik odaklı değil, kültürel zenginlik ve bireysel haklar bağlamında ele alınmasını teşvik etmektedir. Konsey, din eğitimi politikalarının toplumdaki farklı dini ve kültürel gruplar arasında anlayışı geliştirecek şekilde yapılandırılmasının, radikalleşmenin önüne geçmede uzun vadeli bir çözüm sağlayacağına inanmaktadır. Özellikle gençlerin, eğitim yoluyla eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve dini farklılıkları çatışma kaynağı değil, bir zenginlik olarak görmeleri hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi, din eğitiminin şeffaf ve ayrımcı olmayan yöntemlerle verilmesinin önemini vurgulamakta ve ülkeler arası işbirliği ile en iyi uygulamaların paylaşılmasını desteklemektedir. Sonuçlar, 11 Eylül sonrası ilk 15 yıllık güvenlikleştirme süreçlerinin özellikle İslami eğitim ve dini semboller üzerinde artan bir denetim yarattığını, güvenlik odaklı yaklaşımların toplumda hoşgörü ve demokratik vatandaşlık hedefleriyle çelişebileceğini göstermektedir. Ancak son dönemde, Batı'da güvenlik odaklı yaklaşımlar yerini ilk

uygulamaların radikal dini grupları engellemede sahada etkili olmaması nedeniyle daha kapsayıcı ve azınlıkların topluma entegrasyonunu destekleyen bir bakış açısına bırakmaya başlamıştır. İlk müdahaleler, radikalleşmeyi önlemede beklenen etkiyi göstermediği gibi, ayrımcılığı körükleyerek azınlıkların marjinalleşmesine neden olmuştur.

Anahtar kelimeler: din eğitimi, güvenlik, radikal dini gruplar, entegrasyon

Norveç'in Radikalleşme İle Mücadelesi: 2011 Saldırıları Örneği

M. Nur BAŞGELEN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İstihbarat Çalışmaları

nurbasge@gmail.com

Kaan KILIÇ

Arş. Gör. Dr.

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İstihbarat Çalışmaları

kaan.kilic@msu.edu.tr

Özet

Çalışma, 21. yüzyılda uluslararası güvenliğin ana gündemlerinden birini teşkil eden radikalleşme ile mücadele konusunda Norveç'in uygulamış olduğu stratejilerdeki dönüşümü ele almaktadır. Aşırı sağcı Breivik tarafından 22 Temmuz 2011 tarihinde gerçekleştirilen yabancı karşıtı ve İslamofobik terör eylemlerinin bu stratejiyi nasıl şekillendirdiği, saldırılardan önceki ve sonraki dönemde yayımlanan Eylem Planlarının karşılaştırması metoduyla incelenmektedir. 2011 saldırıları Norveç'in radikalleşme ile mücadele politikaları üzerinde önemli bir etki yaratmış ve ülkenin güvenlik paradigmasında köklü düzenlemelere gidilmesine neden olmuştur. Çalışmanın amacı Norveç'in saldırılar öncesi ve sonrasındaki güvenlik politikalarını mukayese ederek bunların insan hakları ve İslamofobi de dahil olmak üzere farklı alanlardaki politikalar üzerindeki etkilerini değerlendirmektir.

2010'lu yıllara kadar Norveç'in güvenlik paradigması, sosyal güvenlik, refah devleti ve "topyekûn savunma" kavramları üzerine inşa edilmiştir. Saldırlardan birkaç ay önce yayımlanan 2011 Eylem Planı da bu ilkeleri temel alarak, Norveç tarihinde ilk kez radikalleşme tehdidine karşı etkili çözümlerin geliştirilmesine ve bu amaçla güvenlik için işbirliğine güçlü bir vurgu yapmıştır. Bu ilk plan önleyici stratejileri belirleyerek radikalleşmenin kök nedenlerine karşı konulması amacıyla sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler alanlarında daha fazla işbirliği ve katılım sağlanmasını öngörmüştür. Buna karşın, Breivik'in terör saldırılarını gerçekleştirmesiyle planlanan stratejinin uygulamaya geçirilmesinde geç ve yetersiz kalmıştır.

Saldırıların ardından radikalleşme ve terörizmin tüm Batı Avrupa gibi Norveç'in de gündeminin en üst sıralarına yerleşmesi sonucunda, ülkenin radikalleşme ile mücadele stratejisinde önemli ve çok yönlü düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişimi yansıtan en önemli resmi belgelerden biri olan 2014 Radikalleşme ve Şiddete Varan Aşırıcılıkla Mücadele Eylem Planı daha proaktif, detaylı ve kapsayıcı bir yaklaşım benimseyerek

hem bireysel hem de grup düzeyinde müdahaleler öngörmüş; özellikle gençler, göçmenler ve radikal propagandaya karşı hassas bireylere yönelik stratejiler ortaya koymuştur. Örneğin planda, saldırılardan önce daha çok radikalleşmenin asimetrik bir tehdit olduğu fikrini yaymak için kullanılan sosyal medya ve internetin, radikalleşmenin önlenmesi ile farkındalık ve eğitimin artırılması amacıyla kullanımı gibi konulara daha fazla odaklanılmıştır.

Sonuç olarak Norveç, saldırıların etkisiyle radikalleşme ile mücadele politikalarında değişen toplumsal dinamikleri hesaba katan daha aktif bir yaklaşım benimsemiştir. Bu yaklaşımın uygulanmasında istihbarat toplama ve gözetim faaliyetleri başta olmak üzere yerel yönetimlerin sorumluluğunda yürütülen topluluk programları, Avrupa Konseyi gibi uluslararası platformlarla işbirliği, özel eğitim materyalleri ve rehberlik hizmetleri gibi farklı araç ve kanallardan istifade edilmiştir. Bununla birlikte, ülkede yükselen İslamofobi ve nefret suçları bu mücadelede önemli bir engeldir. Norveç'in başarılı politikaları, bireysel farklılıkları ve toplumsal uyumu kabul eden önleyici tedbirlerle ve yerel kapsam için özelleştirilmiş politikalarla desteklenmelidir. Gelecekteki araştırmalar, toplumun tüm kesimlerini kucaklayan ve ayrımcılığa karşı sıfır toleranslı bir duruşa sahip yeni modeller yaratmaya odaklanmalıdır. Bu bağlamda, Norveç radikalleşmeye karşı ulusal ve dünya çapında mücadele için daha iyi bir rol model olabilir.

Anahtar Kelimeler: Radikalleşme, Norveç, 2011 Norveç saldırıları, Breivik, aşırı sağ

Giriş

21. yüzyılın başlangıcından itibaren, terörizm ve radikalleşme kavramları ile bu kavramlarla mücadele politikaları küresel güvenliğin gündemine ilk sıradan yerleşmiştir. El-Kaide'nin 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a gerçekleştirdiği saldırılar ile Madrid (2004) ve Londra (2005) bombalamaları, terörizm tehdidini ikinci ve üçüncü dünya ülkelerinden ABD ve Avrupa'nın içlerine taşımıştır. Terörizm ve radikalleşmeden doğan tehditler; radikal hareketlere yönelişin artması, asimetrik savaş imkan ve yöntemlerinin yükselişi ve devletlerin risk algıları ile beslenerek güvenlik paradigmasını değiştirmiştir. Devletler, konvansiyonel mücadele yöntemlerini uygulamalarının yanı sıra, değişen güvenlik paradigmasına uyum sağlamak ve radikalleşmeye meyyal olan kitlelerini bu etkiye karşı dirençli hale getirmek amacıyla terörizm ve radikalleşme ile mücadele politikalarını geliştirmişlerdir.

Söz konusu tehdit ve risklerin kaynağı, niteliği, boyutu, amacı ve hedef aldığı kitle gibi çeşitli etkenler nedeniyle ülkelerin terörizm ve radikalleşme ile mücadele politika ve programları farklılık göstermektedir. ABD ve Batı Avrupa, bir yanda 90'lı yıllarda tanıştığı ve 2000'li yıllarda daha zorlu bir tehdit haline gelen dini motivasyonlu terör dalgasıyla¹ mücadele ederken; diğer yanda Soğuk Savaş'ın bitişi ve Sovyetler Birliği'nin

¹Rapoport, D. C. (2004). The four waves of modern terrorism. In A. K. Cronin & J. M. Ludes (Eds.), *Attacking terrorism: Elements of a grand strategy* (pp. 46-73). Georgetown University

yıkılmasıyla gitgide azalan aşırı sağcı ve etnik temelli terör eylemlerinin yer yer yeniden yükselişine şahit olmuştur. İskandinav Yarımadası ülkeleri ve bu çalışmada konu edilen Norveç, aşırı sağcı ve etnik temelli radikalleşmenin yükseldiği ve nefret suçları ile şiddet eylemlerini aşarak terörizme evrildiği ülkelere örnek oluşturmaktadır. Anders Behring Breivik isimli Norveçli aşırı sağcı teröristin 22 Temmuz 2011'de Oslo'da ve Utøya adasında bir gençlik kampında bombalı ve silahlı saldırı düzenleyerek toplam 77 kişiyi öldürdüğü vaka, aşırı sağcı radikalleşmenin İskandinav Yarımadası ve Batı Avrupa'daki önde gelen örneklerinden biri olarak literatürde yer bulmaktadır. Bu terör eylemi nedeniyle radikalleşme, Norveç'in güvenlik ajandasında üst sıralara yükselmiş; ülkenin radikalleşme ile mücadele politika ve programlarını derinden etkilemiştir.

Bu çalışma, Breivik tarafından gerçekleştirilen saldırıların Norveç'in radikalleşme ile mücadele stratejisini ne ölçüde etkilediğini inceleyecektir. İlgili etkiyi açıklayabilmek için Norveç'in saldırı öncesi ve sonrasındaki güvenlik stratejileri incelenecektir. Ayrıca saldırıların ve sonrasındaki sürecin Norveç'te İslamofobi ve insan haklarına etkisine değinilecektir. Araştırma, 2011 ve 2014 eylem planlarının karşılaştırmalı analizi yoluyla, radikalleşme tehdidinin nasıl ele alındığını ve bu tehditlere yönelik stratejilerin nasıl değiştiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Saldırı Öncesi Norveç ve Topyekûn Savunma İlkesi

2011 saldırılarına kadarki yüz yılı aşkın bağımsızlık tarihine bakıldığında, Norveç'in sosyal politikalar ve ulusal güvenlik stratejilerinin omurgasını oluşturan üç temel kavramdan bahsedilebilir: Refah devleti, toplumsal güvenlik ve “topyekûn savunma” (*total defence*)². Modern Norveç tarihi boyunca resmi bir politika olarak benimsenen refah devletini temin etme ve sürdürme çabalarının ancak toplumsal güvenliğin sağlanması ile başarılı olabileceği; bu başarının yolunun ise ülkenin ve değerlerinin topyekûn şekilde savunulmasından geçtiği perspektifi, on yıllardır Norveç iç ve dış politikasına yön vermektedir. Norveç'in, ülkeyi sarsan 2011 terör eylemleri öncesindeki resmi güvenlik paradigmasının sacayaklarından biri olan “topyekûn savunma” ilkesi, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Londra'da sürgünde faaliyet göstermek zorunda kalan Norveç Hükümeti tarafından ortaya konulmuştur.³ 1946 yılından beri yürürlükte olan ilkenin, zaman içinde ortaya çıkan veya değişen ihtiyaçlara göre tanım ve kapsamı güncellenmektedir. Terörizmle mücadele konusunda ortak yetki sahibi olan Norveç

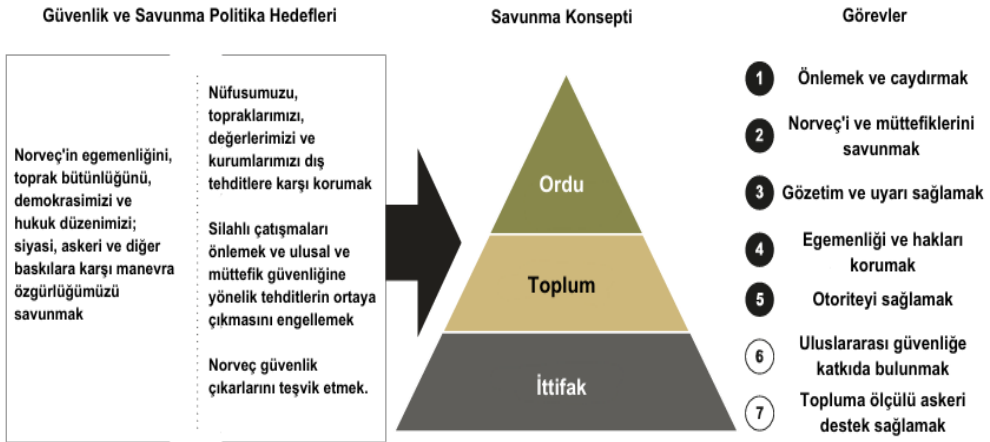
Press.

² Norveç hükümetinin resmi yayınlarında “*total defence*” olarak geçen kavramın çevirisi için “*kolektif savunma*” veya “*topyekûn savunma*” ifadeleri uygun görünmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada “*topyekûn savunma*” ifadesi kullanılacaktır.

³Norwegian Ministry of Defence & Norwegian Ministry of Justice and Public Security. (2018). *Support and cooperation: A description of the total defence in Norway* (s. 9). <https://www.regjeringen.no/contentassets/5a9bd774183b4d548e33da101e7f7d43/support-and-cooperation.pdf>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

Adalet ve Kamu Güvenliği Bakanlığı ile Norveç Savunma Bakanlığı, 2007 ve 2018 yılında yayınladıkları belgeler ile topyekûn savunma konseptini modernize ederek askeri ve sivil toplum arasındaki destek ve işbirliğini, dolayısıyla konseptin önemi ve işlerliğini yeniden vurgulamıştır.⁴

Çok uluslu bir savaş atmosferinde hayata geçirilen bu ilke, ülkenin imkan ve kabiliyetlerinin verimli şekilde kullanılarak muhtelif kriz durumlarının aşılması amacıyla silahlı kuvvetler ile sivil toplumun işbirliğini öngörmektedir. Bir diğer sacayağı olan toplumsal güvenlik ilkesi ise müstakil ve daimi bir hedef teşkil etmesinin yanı sıra, topyekûn savunma ilkesinin kritik bir unsuru olarak da görülmektedir. Norveç güvenlik paradigmasının sacayakları, hem askeri savunmanın hem de sivil toplumun krizler karşısında hazırlıklı olmasını sağlayarak Norveç'in topraklarını, bağımsızlığını, ulusal değerlerini ve sivil nüfusunu korumayı amaçlamaktadır. Nitekim geçtiğimiz yıl tamamlanarak Norveç hükûmetine sunulan savunma raporunda yer alan aşağıdaki görselden hareketle, bahsedilen ilke ve değerlerin korunması amacı ile askeri-sivil savunma işbirliği konseptinin güncel politikalar kapsamında muhafaza edildiği söylenebilir.

Şekil 1: Güvenlik ve savunma politika hedefleri, savunma konsepti ve görevleri

Kaynak: Norveç Savunma Komisyonu 2021 Raporu, s.13

⁴Norwegian Ministry of Defence & Norwegian Ministry of Justice and Public Security. (2018). *Support and cooperation: A description of the total defence in Norway*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/5a9bd774183b4d548e33da101e7f7d43/support-and-cooperation.pdf> Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

Norveç’te terör saldırıları öncesi dönemin toplumsal güvenliğe dair risk ve tehdit algısı kritik altyapılar, bilgi teknolojileri, iletişim, sağlık, gıda ve iklim gibi alanları kapsamaktadır. Radikalleşme özelindeki tehdit algısının ise ülke topraklarında gerçekleşebilecek bir saldırı senaryosundan ziyade, terörist unsurların kritik altyapılara erişimi ve ileri teknolojiyi ele geçirmeleri senaryoları etrafında şekillendiği görülmektedir.⁵ Küresel ve bölgesel güvenliğe dair söylemler ülke gündeminde geniş yer bulsa da, Norveç’in kendisini “düşük risk altında” görmekte olduğu fakat insan faktörüne dayalı risklerin analizinin göz ardı edilmemesi gerektiği tespitleri; Norveç güvenlik paradigmasında çeşitli güncellemelerin yapıldığı 2007 yılına ait Oslo Barış Araştırmaları Enstitüsü (International Peace Research Institute Oslo/PRIO) raporuna yansımıştır.⁶ Sivil toplumla işbirliği kapsamında koordinasyon sağlayan, raporlama ve değerlendirme çalışmaları yürüten Norveç Sivil Koruma ve Acil Durum Planlama Müdürlüğü⁷nün, çalışmalarında insan faktörünün toplumsal güvenlikteki yeri ve etkisini dikkate almaması da tepki çekmiştir.

Dönemin hükümetinin toplumsal güvenliğe yaklaşımı incelendiğinde, devletin egemenliği ve sosyo-demokratik değerlerin korunması birincil öncelikler olarak dikkat çekmektedir. Buna göre Norveç, “dünyadaki en güvenli ülkelerden biri”dir⁸ ve ulusal ve toplumsal güvenliğin sağlanması için toplumsal, hukuki ve demokratik değerlerin muhafaza edilmesi yüksek bir önceliğe sahiptir. Bu söylemle birlikte, terör eylemlerinin yaşandığı ülkelerde ortaya çıkan terörizmle ilgili motiflerin Norveç’te de görülmekte olduğu; radikal “İslamcı” terörizmin 2012 itibarıyla Norveç’te de ortaya çıkabileceği tespitleri de ortaya konulmuştur ancak hem olası saldırıların enerji sektörü veya ülkede diaspora konumunda olan toplulukları hedef alacağı, hem de aşırı sağ veya sol çevrelerin “2011’de Norveç toplumuna (yönelik) ciddi bir tehdit oluşturmayacağı” hatalı şekilde öngörülmüştür.⁹ Bu dönemde, radikalleşme ile mücadele etmekte kararlı olduğunu,

⁵Politiregisterutvalget. (2003). *NOU 2003 - 21: Kriminalitetsbekjempelse og personvern – politiets og påtalemyndighetens behandling av opplysninger* (p. 319). Oslo. ISBN 82-583-0723-1, ISSN 0333-2306.

⁶Burgess, J. P., & Mouhle, N. (2007). *A presentation of the state of societal security in Norway* (PRIO Policy Report No. 2007/9). International Peace Research Institute.

⁷ Norwegian Directorate for Civil Protection and Emergency Planning (DSB).

⁸Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 5). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

⁹Norwegian Police Security Service (PST). (2011, Mart). *National threat assessment 2011*. <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/trusselvurdering-2011/>. Erişim tarihi: 4 Haziran

analitik ve teknik çerçevesi detaylı şekilde çizilmiş, kapsamlı bir politikaya ihtiyaç duyulduğunu ilk kez ortaya koyan “Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıçılığın Önlenmesine Yönelik Eylem Planı”¹⁰ hazırlanmıştır. Planda, saldırı öncesi dönemde öngörülen bu risklerin oluşmasının önüne geçmek için yine hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü, demokrasi ve entelektüel argümanlara dayalı iletişim dili gibi sosyo-demokratik değerlere sadık kalınmasına vurgu yapılmıştır. Aşırııcı veya şiddet yanlısı birey, grup ve kitlelerin kutuplaşmasını demokrasiye katılım ve diyalog kanallarıyla tersine çevirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla planda radikalleşme tehdidi açıkça dile getirilmiştir.

Eylem planı; bilgi ve farkındalığın artırılması, otoriteler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, savunmasız ve risk altındaki kişilerle diyalog kurulması, bu kişilerin diyalog sürecine katılımının artırılması ve süreç boyunca destek sağlanması olmak üzere dört ana öncelik üzerine inşa edilerek saldırılardan dört ay önce, Mart 2011’de, yayınlanmıştır. Planın en büyük vurgusu topyekûn güvenlik ve işbirliği kavramları üzerine olmuştur. Bunlara ilaveten diğer ülkelerin radikalleşme ile mücadele stratejileri, yetki ve sorumlulukların çerçevesi, cezaevlerindeki önleyici tedbirler, göç ve entegrasyon politikası, kutuplaşma ve sosyal dışlanmanın önlenmesi, istihdam yaratılmasının ve refah devleti ilkesinin önemi, radikalleşmeye meyilli bireylere ruh sağlığı ve destek projeleri sunulması üzerinde durulan diğer önemli başlıklar olmuştur. Planda yer alan konular arasında radikalleşme ile mücadele politikaları bakımından en önemlilerinden biri ise yerel yönetimlere verilen topluluk programları yürütme sorumluluğudur.¹¹

Radikalleşmenin Norveç Gündeminde Yükselişi ve Norveç’in Radikalleşme ile Mücadele Politikası

Oslo’da hükümet binalarının bombalanması, Utøya’da İşçi Partisi’nin gençlik kampında bir buçuk saat boyunca silahlı saldırı gerçekleştirilmesi ve toplam 77 kişinin ölümü ülkenin daha önce deneyimlemediği bir süreç başlatmıştır. Saldırıların öncesindeki süreçte, ülkede radikalleşme ve siyasi motivasyonlu şiddet tehdidinin yoğunlaşması sonucunu doğurabilecek üç ana gelişme gözlenmekteydi: Radikal söylemlerin kamusal alan ve sosyal medyada giderek daha fazla yer bulması, Norveç’ten terör faaliyetlerinin aktif olduğu bölgelere seyahatlerin çeşitli amaçlarla devam etmesi, Norveç’teki “radikal

2024.

¹⁰Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 5). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

¹¹Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 21). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

İslamcı”ların küresel arenadaki radikal faaliyetlere daha fazla odaklanmış görünmesi.¹²

Bu gelişmelere ek olarak, radikalleşmenin taban bulması ve yayılması üzerinde en önemli faktörün sosyal medya etkileşimleri olduğu ifade edilmekte; özetle radikalleşme, dikkatle takip edilen fakat gündemin merkezinde konumlanmayan bir tehdit olarak görülmekteydi. Bu atmosferde Norveç tarihinde daha önce bu derece kanlı ve şok edici bir suç eyleminin gerçekleşmemiş olması ve failin aşırı sağcı, İslam karşıtı ideolojiye sahip bir yalnız aktör olması; radikalleşmeyi 22 Temmuz 2011 itibariyle hem fiil hem de fail bakımından ülke gündeminin zirvesine taşımıştır.

Teröristin, etnik veya dini azınlıklar ya da bunlara ait mekan veya semboller yerine hükümet binaları ve İşçi Partisi’nin kampına saldırması, esas hedefinin siyasi güç olduğunu göstermekte ve vakanın en dikkat çekici yönlerinden birini teşkil etmektedir. Şiddetle dışa vurulan bu öfkeye ve aşırı sağcı bir saldırının otoritelerce öngörülememesine karşın Norveç siyasetçileri, yetkilileri ve kamuoyunun genel olarak dayanışmacı ve yapıcı tepkiler verdiği görülmektedir. Saldırıya ilişkin ilk tepkilerde iktidar ve muhalefet liderleri siyasi birlik ve ulusal değerlerin vazgeçilmez olduğunu vurgulamış; yeni güvenlik önlemlerinin Norveç’in açıklık ve güven kültürü ile uyumlu olacağını ifade etmiştir.¹³ Yeni terörle mücadele politikası ve 2011 Eylem Planı’nda aşırı sağcı radikalleşmenin yeterince ciddiye alınıp alınmadığı konuları tartışılmaya başlansa da hükümet ve güvenlik güçlerine yönelik eleştiriler sınırlı kalmıştır.

Saldırının akabinde güvenlik paradigmasında görülen değişiklikler hem teorik hem de pratik çerçevede etkili olmuştur. Radikalleşmeye o güne kadarki yaklaşımda bireyin sosyal-psikolojik faktörlere karşı savunmasız oluşu ve sosyal adaletsizlik gibi kök nedenlere¹⁴ dikkat çekilmiştir. Terörizmin, teoride bu tür kök nedenler sonucunda ortaya çıkan bir siyasi iletişim çeşidi olarak kavramsallaştığı öne sürüldüyse de bu perspektif, siyasi faktörleri göz ardı ettiği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Yeni yaklaşımda ise makro seviyedeki sorunlardan ziyade bireylerin kırılganlıklarına yani mikro seviyeye odaklanılmaya çalışılmış, böylece mücadele politikaları sonucunda davranışsal değişiklikler yaratılması hedeflenmiştir. Radikalleşme ile mücadele güvenli, demokratik

¹²Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

¹³Harpviken, K. B. (n.d.). *Norway after the terror*. Aftenposten. <https://www.aftenposten.no/norge/i/jdRze/norge-etter-terroren>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

¹⁴ Radikalleşmenin kök nedenleri ile ilgili detaylı bir çalışma için bkz. Clancy, T., Addison, B., Pavlov, O., Palmer, E., & Saeed, K. (2024). Systemic innovation for countering violent radicalization: Systems engineering in a policy context. *Systems Engineering*, 27(4), 663-684. <https://doi.org/10.1002/sys.21743>

bir toplum inşa etmeye elverişli olan yapıcı bir yaklaşım ve kamu yararını gözetken bir politika olarak kamuoyu desteği görmeye başlamıştır. Bu politikaların büyük oranda, refah devleti ilkesi yoluyla sosyal adaletin sağlanması ve bireylerin radikal söylemlere karşı direncinin geliştirilmesi önlemlerine dayandığı söylenebilir.¹⁵

Radikalleşmenin yükselişinde mikro düzeyde etkili olan faktörlerin minimize edilmesi, risk altındaki bireylere destek sağlanması ve uyarı niteliğini haiz olabilecek emarelerin erkenden tespit edilmesi önlemleri üzerinde durulmuştur. Bu nedenle, Eylem Planı ile Norveç'in idari sisteminde *sui generis* görev ve imkanlara sahip olan yerel idarelere verilen "topluluk programları" yürütme rolü uygulanarak bireylerin ihtiyaç duydukları desteğin sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca Norveç'te 1995 ve 1996 yıllarında aşırı sağcı grupların güçlenmesi ve etkisinin artmasıyla birlikte belirgin hale gelen radikalleşme ve şiddet eğilimlerine karşı oluşturulan ebeveyn ağları, kurulan İnterdisipliner Danışma Hizmeti ve başlatılan EXIT Programı'ndan da yararlanılmaya devam edilmiştir.¹⁶ Radikalleşme ile mücadele etmek için genellikle okullarda, topluluk merkezlerinde veya gençlik gruplarında yürütülen eğitim programları geliştirilmiştir. Radikal ideolojilere karşı hassas bireyler için psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve din görevlileri tarafından rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır.¹⁷

Ayrıca radikalleşmeyi teşvik eden içeriklerin takip edilmesi ve engellenmesi için geniş çaplı internet ve medya izleme programları uygulanmaktadır. Nitekim, Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun (The European Commission against Racism and Intolerance/ECRI)¹⁸ Norveç'e ilişkin güncel raporlarında da izleme programlarının uygulanmasının ve radikalleşme ile kutuplaşmayı teşvik eden çevrimiçi söylemlerin engellenmesinin önemi vurgulanmaktadır.¹⁹ Norveçli Müslümanlar arasındaki radikal tutumlara karşı koymak ve farklı inanç toplulukları arasındaki diyalogu

¹⁵Jore, S. H. (2018). Countering radicalisation in Norwegian terrorism policy: A welfare state approach to societal security. *Critical Studies on Terrorism*, 11(2), 211-231. <https://doi.org/10.1080/17539153.2017.1359984>

¹⁶Daugherty, C. E. (2014). Deradicalization and disengagement: Exit programs in Norway and Sweden and addressing neo-Nazi extremism. *Journal for Deradicalization*, 1, 234-259.

¹⁷Tronvoll-Jørgensen, S. M. (2020). Rehabilitation and reintegration of terrorism convicts in Norway: Post-release prospects and perspectives on their future. *Journal of Criminological Research*, 3, 145-167.

¹⁸ The European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)

¹⁹European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). (n.d.). *ECRI report on Norway*. <https://rm.coe.int/6th-report-on-norway-/1680a17dd8>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

teşvik etmede etkin rol oynayabilecek²⁰ Norveç İslam Konseyi (Islamsk Råd Norge)²¹, Müslüman Diyalog Ağı (Muslimsk Dialognettverk)²², ve bilhassa Dini ve Hayat Duruşu Toplulukları Konseyi (Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn)²³ gibi teşkilatlarla işbirliği sürdürülmeye çalışılmaktadır.

İslamofobi, Nefret Suçları ve İnsan Haklarının Seyri

Breivik, terör eylemi öncesinde, İslamofobik söylemlere sahip İlerici Parti'nin²⁴ gençlik kolları üyeliği de dahil olmak üzere çeşitli kanallarla seçimlere, parti politikalarına ve toplumsal tartışmalara katılmasına rağmen neticede kendini ifade biçimi olarak aşırı bir manifestoyu ve terörizmi seçmiştir. Norveç'in gelişmiş demokrasisi, ifade özgürlüğü toleransı ve siyasi temsil açısından geniş bir zemin sunması ile tanınmasına karşın, Breivik'in siyasi mekanizmalara aktif şekilde katıldıktan sonra şiddete yönelmesi ve aşırı sağcı, İslamofobik eylemlerde bulunması dikkate değer bir çelişki oluşturmaktadır. Bu durum, Norveç'in 2011'e kadar radikalleşme ile mücadelesinde ifade özgürlüğü, demokratik katılım ve siyasi ifade mekanizmalarına verdiği önemin sorgulanmasına yol açmaktadır. Breivik'in Avrupa'nın İslamlaşarak "Eurabia"²⁵ halini almasına karşı olduğunu ve Norveç'in kültürel yapısını korumayı amaçladığını ifade eden 1500 sayfalık manifestosu²⁶, Norveç kamuoyunda toplumsal dayanışma, hoşgörü ve demokratik değerlerin savunulması yönünde güçlü bir tepkiyle karşılanmıştır.²⁷ Buna karşın Norveç'te İslamofobi, nefret suçları ve insan haklarının 2011'den günümüze kadarki

²⁰Bangstad, S., & Elgvin, O. (2016). Yearbook of Muslims in Europe vol. 7. In O. Scharbrodt (Ed.), *Yearbook of Muslims in Europe* (Vol. 7, pp. 436-449). Brill.

²¹ Islamsk Råd Norge (IRN), www.irn.no/ Erişim Tarihi: 04.06.2024.

²² Muslimsk Dialognettverk (MDN), <https://muslimskdialog.no/> [Erişim Tarihi: 04.06.2024].

²³ Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), <https://stl.no/> Erişim Tarihi: 04.06.2024.

²⁴ Fremskrittspartiet (FrP), o dönemki lideri Siv Jensen'in "gizli islamizasyon" ya da "sinsi islamizasyon" (stealth islamization) terimini ortaya atmasıyla, Norveç siyasetinde islamofobik unsurlar içeren ilk söylemleri kullanmıştır. Yukarıda yer verilen BM Raporu'na göre, 1987'den bu yana göçmenlik karşıtı seçim kampanyaları yürüten "popülist sağcı" FrP, "Norveç bağlamında, İslamofobinin veya Müslüman karşıtı nefretin yayılması ve meşrulaştırılması için ana kanal" fonksiyonuna sahiptir.

²⁵ "Eurabia" veya "Avrabiya", Avrupa'nın İslamlaşması veya Avrupa'da İslam kültürü ve nüfusunun artması sonucunda Avrupa medeniyetinin yok olması veya Avrupa'nın bir İslam kolonisi haline gelmesi korkusunu ifade etmektedir. Breivik, bu kavramı ortaya atan Avrupalı Yahudi bir yazar olan Bat Ye'or (Gisele Littman)'dan etkilendiğini manifestosunda ifade etmiştir.

²⁶BBC News. (2011, Temmuz 22). 'Breivik manifesto' details chilling attack preparation. <https://www.bbc.com/news/world-europe-14267007>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

²⁷Brolan, L. (2024, Haziran 6). *The Norwegian response to Breivik*. School of Social Sciences Blog, Birmingham City University. <https://www.bcu.ac.uk/social-sciences/blog/anders-breivik-norwegian-response>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

süreçte karmaşık bir seyir izlediği söylenebilir.

Norveç hükümeti toplumsal birlik ve demokratik değerleri korumak üzere adımlar atsa da, bu süreçte İslamofobi ve nefret suçlarında artış gözlemlenmiştir. 2020 yılında yayınlanan bir çalışmaya göre Norveç'te, nüfusun %34'ü Müslümanlara karşı “belirgin olumsuz önyargılar” taşımakta ve %28'i “belirgin bir düşmanlık” hissetmektedir. Nüfusun %31'i, Müslümanların Avrupa'yı ele geçirmek istediği yargısına katılmakta; %48'i ise Müslüman karşıtı tacizlerin artmasından Müslümanları sorumlu tutmaktadır. Bunlara ek olarak, %39'u Müslümanların “Norveç kültürüne yönelik bir tehdit” oluşturduğunu düşünmektedir ve ülkede Müslüman karşıtlığı, Antisemitizmden “çok daha yaygın”dır.²⁸ Saldırıların 10. yıldönümü itibarıyla, saldırıdan canlı kurtulan İşçi Partisi milletvekili Aasmund Aukrust'a göre ülkedeki İslamofobi, yabancı düşmanlığı ve nefret suçlarının seyri olumlu yönde ilerlememiş, çevrimiçi nefret ve tehditler artmıştır.²⁹

Birleşmiş Milletler'in Din veya İnanç Özgürlüğü Özel Raportörü Dr. Ahmed Shaheed'e sunulmak üzere; Kilise, Din ve Dünya Görüşü Araştırmaları Enstitüsü (Institute for Church, Religion, and Worldview Research) Profesörü Sindre Bangstad tarafından hazırlanan, Norveç'te yaşanan İslamofobi veya Müslümanlara karşı nefret olayları ile bu konudaki endişeleri ele alan raporda³⁰ da bu hususta önemli tespitlerde bulunulmuştur. Raporda; inanç özgürlüğünün toplu olarak kullanımına yönelik kısıtlamaların yanı sıra, dini sembollerin işyerinde veya kamusal alanlarda kullanımı konularında hukuk ve uygulamada ayrımcılık tespit edilmiştir. İslamofobi ve nefret suçlarının yayılmasında “Norveç İslamizasyonunu Durdur (Stopp islamiseringen av Norge)”³¹ gibi aşırı sağcı örgütlerin rolü ve Müslüman toplulukları hedef alan nefret söylemlerine dikkat çekilmiştir. Keza ECRI'nin bahsedilen raporu da sosyal ve siyasi alanda İslamofobik retoriğin devamlılık gösterdiğini doğrulamaktadır. ECRI; göçmen kökenli ve azınlık dinlerine mensup bireylerin nefret söylemine maruz kalması, Müslümanlara karşı belirgin önyargılar ve ayrımcılık gözlemlenmesi, nefret söyleminin özellikle internet aracılığıyla ve aşırı sağcı gruplar eliyle yayılması, göç tartışmalarının kutuplaşmayı artırması tespitlerini ortaya koymuştur.

²⁸Hoffman, L. H., & Moe, C. E. (2020). The shifting boundaries of prejudice, antisemitism and Islamophobia in contemporary Norway. *Scandinavian University Press*, 257-258.

²⁹Lewis, M. (2021, Temmuz 19). *Norway marks 10th anniversary of anti-Islamic massacre*. Portland Press Herald. https://www.pressherald.com/2021/07/19/norway-marks-10th-anniversary-of-anti-islamic-massacre/?mc_cid=5d2ef5a031&mc_eid=ccb6b2e441. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

³⁰Bangstad, S. (2020). *Report on Islamophobia or anti-Muslim hatred submitted to the UN Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief, Dr. Ahmed Shaheed, Nov 30, 2020. Report on Norway*.

³¹ Stopp islamiseringen av Norge (SIAN), <https://www.sian.no/> Erişim Tarihi: 04.06.2024.

Raporlarda İslamofobi, nefret suçları ve insan hakları ihlalleri ile mücadele için çok çeşitli tavsiyeler sunulmaktadır. Bu bakımdan internet servis sağlayıcıları ve sosyal medya platformlarının, hızlı ve sistematik bir şekilde kanunları veya kendi etik kurallarını ihlal eden nefret söylemini tespit edip kaldırmaları; ayrıca bu tür vakaları ilgili delillerle birlikte polise iletmeleri etkili olacaktır. Polis teşkilatı içinde çevrimiçi nefret söylemiyle ilgili soruşturma yürütmek üzere özel uzman birimler oluşturulması ve bu birimlerin etkin bir şekilde faaliyet göstermesi için gerekli insan kaynağı ile teknik ve mali kaynakların sağlanması önerilmektedir. Ayrıca, ülke genelinde nefret suçları ve nefret söylemiyle ilgili mücadelenin etkinliğini artırmak için yetkili makamlar, kolluk kuvvetleri ve uzmanlar arasında güçlü bir işbirliği ve koordinasyon ağı inşa edilmelidir. Son olarak, ırkçı örgütlerin ve siyasi partilerin finansmanının kesilmesi ve ırkçı örgütlere katılımın suç haline getirilmesini teşvik etmek için yasal çerçevenin oluşturulması tavsiye edilmiştir.³²

Norveç'in Radikalleşme ile Mücadele Stratejisinin Dönüşümü

2011 saldırılarının, ülkenin güvenlik ajandasını köklü bir şekilde değiştirdiği ve radikalleşme ile mücadeleye yönelik stratejilerin yeniden değerlendirilmesine neden olduğu olgusu ile birlikte; Avrupa genelinde yükselen aşırı sağ ve İslamofobi gibi toplumsal dinamiklerin bu politikalar üzerindeki etkisi de Norveç Hükümetinin saldırıların öncesi ve sonrasında yayımladığı eylem planları üzerinden okunabilir.³³ Özellikle, 2011 saldırıları sonrasında geliştirilen eylem planı hem iç tehditleri azaltmayı hem de toplumun birliğini korumayı hedeflerken, aynı zamanda Avrupa'daki politik ve sosyal değişimlerin yarattığı baskılarla da şekillenmiştir. Bu bölümde, 2011 saldırılarının Norveç'in radikalleşme ile mücadele politikalarındaki dönüşüm üzerindeki etkileri ve aşırı sağ ile İslamofobi olguları, saldırıdan birkaç ay önce yayımlanan 2011 yılı eylem planı ile saldırılardan üç yıl sonra hazırlanan ve radikalleşme ve şiddete varan aşırıçılık tehdidinin “daha da ağırlaştığını” ve “daha dinamik bir yaklaşım gerektirdiğini”³⁴ ifade eden Temmuz 2014 tarihli belge mukayese edilmektedir.

2011 eylem planında radikalleşme tehdidi, 65 yıldır Norveç'in güvenlik paradigmasının temelini oluşturan topyekûn savunma ilkesinin vurgulanması üzerinden ele alınırken;

³²European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). (2018). *ECRI report on Norway* (p. 24). <https://rm.coe.int/6th-report-on-norway-/1680a17dd8>.

³³Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (p. 9). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

³⁴Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (p. 13). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

hem saldırıların hem de Avrupa genelinde aşırı sağ ve İslamofobinin bir trend haline gelmesinin etkisiyle, radikalleşme ve aşırıcılıkla mücadelenin 2014 yılından itibaren iç güvenlik ajandasının merkezine yerleşmesi, iki eylem planının süreçlerini karşılaştırırken en belirgin fark olarak dikkat çekmektedir. Radikalleşme ve aşırıcılıkla mücadelenin ilk kez 2011 Eylem Planı'nda işlenmesi sebebiyle, plan içeriğinde öncelikle konuyla ilgili kavramsal bir çerçeve çizilerek kamuoyu bilgilendirilmiş; ardından önleyici çalışmaları ve önlemleri merkeze alan, topyekûn savunma ilkesini yeniden vurgulayan, çok paydaşlı fakat hala genel nitelikte bir sorumluluk ve işbirliği ağı sunulmuştur. Kolluk ve ceza infaz teşkilatlarının rolü ve sorumlulukları üzerine ayrı bir bölüme yer verilirken; zikredilen sivil paydaşlar ise yerel yönetimlerden eğitim kurumlarına, iş ortamından sosyal çevreye ve sağlık hizmetlerine kadar uzanmıştır. Aynı zamanda, farklı ülkelerin radikalleşme ile mücadele politikalarına ek olarak, Norveç'te "kardeşlik-güvenlik-eşitlik" temalarına dayanan bir önleme stratejisi, uluslararası terörizmle mücadele için geliştirilen dış politika stratejisi, yoksullukla mücadele ve göçmen entegrasyonu için eşitliği teşvik eden dört ayrı eylem planı ile Terör Saldırılarına Karşı Güvenlik ve Acil Durum Hazırlık Önlemleri Rehberi'ne atıf yapılmaktadır.³⁵ 2014 Planı içerik bakımından değerlendirildiğinde ise, geçen birkaç yıl içinde vehameti artan söz konusu zorluklar ile başlandığı; ardından önleyici stratejiler, öncelikler ve endişe verici senaryolarda izlenmesi gereken adımlara detaylı şekilde yer verildiği görülmektedir. Diğer yandan 2011 planının sonunda yer verilen; eylem planının hazırlık aşamasındaki çalışmalar, katkı sunan paydaşlar, ilgili literatür ve ilgili diyalog platformlarına örnek verilen kısmın³⁶ 2014 planında bulunmaması bu bakımdan 2011 planını öne çıkarmaktadır.

Yeni paradigmanın önceliklerindeki değişim; 2011'de belirlenen bilgi ve farkındalığın artırılması ile toplumsal işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla oldukça genel stratejiler geliştirilmesine yönelik vurgunun, 2014'te özellikle internet üzerinden radikalleşmeyi önleme ve uluslararası işbirliğini artırma konularına kayması açısından da belirgindir. 2014 eylem planı özellikle gençler ve risk altındaki bireyler üzerinde yoğunlaşarak erken müdahale stratejileri, spesifik hedefler ve araştırma temelli yöntemler öngördüğü gibi; saldırı öncesi dönemde benimsenen radikalleşme tehdidini azaltmak ve toplumun güvenliğini sağlamak amaçlarını yeniden yorumlayarak radikalleşme süreçlerine daha

³⁵Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (Annexes, p. 21). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

³⁶Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (Annexes, p. 35). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

derinlemesine müdahaleler yapılmasını hedeflemiş ve daha proaktif bir yaklaşım sergilemiştir. Ülkenin radikalleşme tehdidine yaklaşımındaki ciddiyetin artışı; amaç, öncelik ve yöntemlere dair bahsettiğimiz değişikliklerin ötesine uzanan ve kapsam, hedef kitle, alınacak tedbirler gibi bir dizi farklı alana yayılan yeni stratejilere de yansımıştır. Breivik'in saldırılarıyla tetiklenen yeni dönemdeki yaklaşım farklılığı, yalnızca eylem planlarının kapsamı üzerinden dahi açıkça gözlemlenebilmektedir. Buna göre, toplumun tüm kesimlerine ve özellikle risk altında görülen hassas bireylere hitap eden genel güvenlik odaklı yaklaşıma 2011 saldırıları ile veda edilmiş ve bunun yerini, radikalleşmenin karmaşık doğasını göz önünde bulundurarak hedeflerini birey ve grup seviyelerinde yoğunlaştıran anlayış almıştır. Böylece bireylerin radikalleşme süreçlerinin isabetli şekilde değerlendirilmesi ve zamanında müdahale edilebilmesi için zemin oluşturulması amaçlanmıştır. 2011 planı güvenlik süreçlerinin genel bir değerlendirmesini sunarak sivil toplum ile kolluk kuvvetlerinin işbirliğini yeniden öne çıkarmaktayken; 2014 planında sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve STK'lar gibi birçok sektördeki paydaşların daha aktif katılımı öngörülmekte ve bu bakımdan da daha geniş bir kapsam sunulmaktadır. Bu açıdan, Norveç hükümetinin radikalleşmeye karşı mücadelenin ne denli çok yönlü bir yaklaşım gerektirdiğinin farkına vardığı söylenebilir.

Ayrıca, 2011 yılında bilgi, işbirliği ve diyalog temalarıyla öne çıkan "Önlemler" ana başlığının, 2014 yılında öncelikleri konu alan başlık ile birleşerek; yerel düzeyde radikalleşmenin önlenmesi, radikalleşme süreçlerini derinlemesine inceleyen bir araştırma stratejisinin geliştirilmesi, savaş bölgelerine yabancı savaşçı olarak giden vatandaşlar konusuna odaklanılması, diyalog ve bilinçlendirme çabaları kapsamında gençlere yönelik konferansların düzenlenmesi, önleyici çalışmalar için rehberlik materyalleri hazırlanması ve radikalleşme konusunun kolluk ve adalet teşkilatlarının müfredatına dahil edilmesi gibi yeni tedbirlerin de katkısıyla; planın en kapsamlı bölümünü oluşturduğuna dikkat çekilmelidir. Aynı doğrultuda, 2014 eylem planının gençler, aileler ve toplumsal gruplar ile internet üzerinden aktif olan bireyleri daha spesifik bir şekilde mercek altına alması; ilaveten eğitim, toplumsal katılım ve bilgi paylaşımı temelleri üzerinde mentorluk sistemleri ve sosyal medya yoluyla müdahale gibi daha spesifik tedbirleri arttırması da Norveç'in radikalleşme ile mücadelesinde zamanla değişen ihtiyaçlar ve tehditlere karşı benimsediği ciddi, kapsamlı ve proaktif politikaların nirengi noktasını oluşturmaktadır. Bilhassa olası risk faktörleri, bu faktörlerin ortaya çıktığı senaryolarda yapılacaklar ve önleme çalışmalarında sorumluluk alacak tarafların 2014 planında ayrı, açık ve detaylı biçimde belirtilmiş olması da bu görüşü destekler niteliktedir.

Eylem planında; bireyin hem radikalleşmesinin önlenmesi hem de radikallikten arındırılması süreçlerinde önleme çalışmaları kapsamında sorumlulukları öngörülen taraflardan polis teşkilatı, din ve inanç toplulukları ile yerel yönetimlere hayati roller

düşmektedir. Norveç hükümetinin 2009 yılında hayata geçirdiği Suçun Önlenmesine Yönelik Eylem Planı'ndan alınarak 2011 planında yer verilen “onarıcı adalet”³⁷ anlayışı, genç suçluların bireysel takibi yoluyla suç işleme ve suça geri dönme eğilimlerini tersine çevirmeyi amaçlamaktadır ve yetkililere göre “iyi sonuçlar”³⁸ vermiştir. Keza kolluk, ceza infaz kurumları ve din ve inanç topluluklarının işbirliği yoluyla din ve inanç toplulukları arasında diyalogun artırılması ve bu bağlamda Oslo’da bir ceza infaz kurumunda bir “dinlerarası ekip” kurulması öngörülmüştür.³⁹ Bunlara ek olarak, yerel yönetimlerin idaresi altında, kolluk kuvvetleri ve eğitim kurumlarının da katkı sunduğu “Yerel Suç Önleme Tedbirleri Koordinasyonu”⁴⁰ da radikalleşme riski taşıyan bireyleri tespit etme ve destekleme kapasitesine sahip olan, her iki planla da desteklenen, nispeten köklü bir girişim olarak dikkate şayandır.

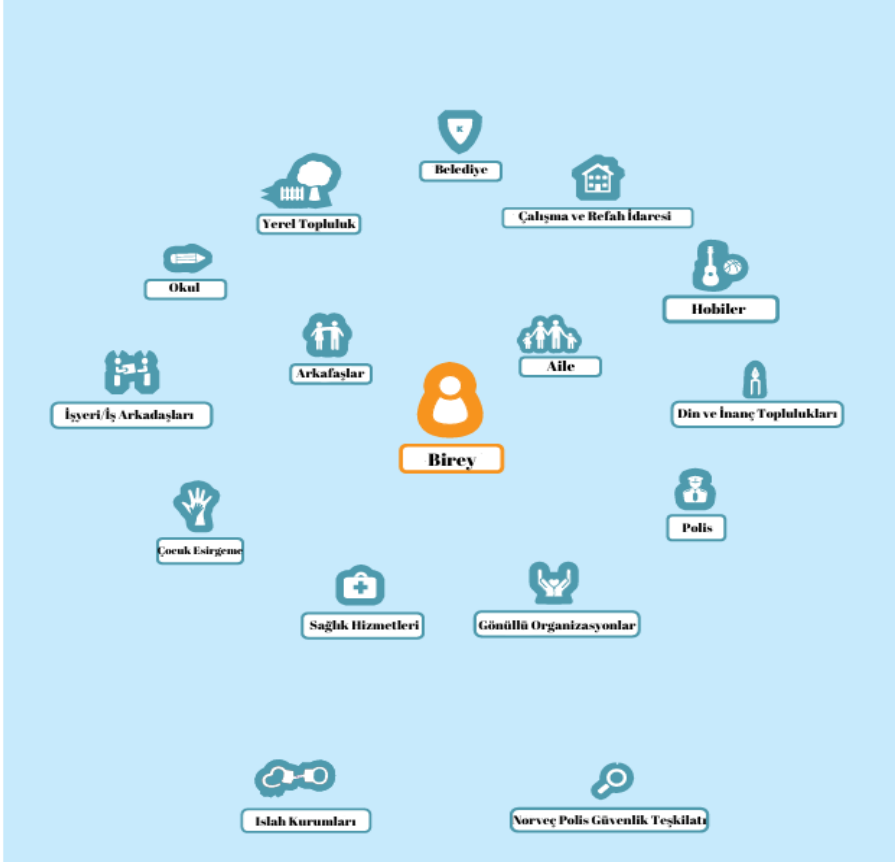
³⁷ “Restorative justice”, Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 15). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf.

³⁸Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 15). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

³⁹Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 21). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

⁴⁰Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s. 15). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

ÖNLEME ÇALIŞMALARININ PARÇASI OLAN TARAFLAR

Şekil 2: Önleme Çalışmalarının Parçası Olan Taraflar

Kaynak: Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırıcılığın Önlenmesine Yönelik Eylem Planı, 2014, s.28.

Son olarak, her iki planda da öngörülen tedbirlerin sıralandığı listelerin karşılaştırılması, konunun sarıh bir özeti niteliğinde ve yerinde olacaktır. 2011 Eylem Planı'nda yer alan "Daha fazla bilgi ve farkındalık" ve "Yetkililer arası işbirliğinin güçlendirilmesi" gibi başlıklar, bilgi paylaşımını ve işbirliğini önceliklendirmekteyken; 2014 Eylem Planı'ndaki "Bilgi ve uzmanlık" ile "İşbirliği ve koordinasyon" başlıkları, daha yapılandırılmış bir uzmanlık ve geniş bir yelpazedeki sistematik işbirliği anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca, 2011 planında "Güçlendirilmiş diyalog ve daha büyük katılım" ile risk altındaki bireylere destek vurgulanırken, 2014 planında "Aşırı grupların büyümesinin önlenmesi ve yeniden entegrasyonun teşvik edilmesi" başlığı, radikalleşme sürecinin durdurularak geri alınmasını sağlamaya odaklanmaktadır. Uluslararası düzeyde

işbirliğinin önemi 2014 tedbirleriyle vurgulanmakta ve Norveç'in radikalleşme tehdidine karşı daha proaktif ve kapsamlı bir yaklaşım geliştirdiğini göstermektedir. Tüm bu dönüşümler, Norveç hükümetinin radikalleşme ile mücadelesinde değişen ihtiyaçları ve tehditleri dikkate aldığını yeniden açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim, 2014 Eylem Planı'ndan bu yana geçen 10 yıl içerisinde radikalleşme tehdidi gerçekçi ve sistemli bir yaklaşımla ele alınarak başarılı mücadele politikaları üretilmiştir.

Norveç'in radikalleşme ile mücadele politikaları paydaşlarla işbirliği, önleme ve erken müdahale, istihbarat ve gözetim, eğitim ve bilinçlendirme, rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon başlıkları etrafında değerlendirilebilir. Çalışmada değindiğimiz çok paydaşlı işbirliği ağı ve topluluk programları gibi erken tespit ve müdahale stratejilerinin yanı sıra eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine de önem verilmektedir. Polis, çocuk koruma hizmetleri, ortaokul ve lise seviyesindeki okullar gibi savunmasız bireylerle etkileşimde bulunan aktörler arasında radikalleşme ile ilgili bilgi ve farkındalığı arttırmak amacıyla, dijital rehberlik materyalleri hazırlanması ve materyallerin düzenli olarak güncellenmesi planlanmıştır.⁴¹ Norveç'in Avrupa Konseyi ile paralel şekilde yürüttüğü "Stopp hatprat på nett" (İnternette nefret söylemini durdur) kampanyasıyla birlikte, internet üzerindeki nefret söylemi ve ayrımcı tutumlara karşı Avrupa Wergeland Merkezi tarafından yönetilen bir başka projenin başlatılması öngörülmüştür. Plana göre bu adımları, Avrupa Konseyi'nin okullar için hazırladığı eğitim paketinin tercüme edilmesi, öğretmenler için bir eğitim programı oluşturulması ve mevcut materyallerin daha erişilebilir hale getirilmesi izleyecektir.⁴² Ayrıca yukarıda değindiğimiz gibi, çeşitli ortamlardan ve organizasyonlardan gelen gençlerin radikalleşme ile ilgili yaşadıkları zorlukları kendilerinin tartışabileceği bir zemin oluşturmayı amaçlayan, ulusal çapta gençlerle diyalog konferansları düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.⁴³

İstihbarat ve gözetim bağlamında yürütülen başarılı stratejilerin temelini, Norveç İstihbarat Servisi'nin radikalleşmenin ihracı ve siyasi amaçla yürütülebilecek şiddet

⁴¹Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (pp. 18-19). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

⁴²Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (s.24). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

⁴³Norwegian Ministry of Justice & Police. (2014). *Collective security – A shared responsibility: Action plan to prevent radicalization and violent extremism* (pp. 18-19). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisering_engelsk.pdf

eylemlerine karşı hassasiyeti oluşturmaktadır.⁴⁴ Servis, ulusal tehdit yaratan radikalleşme hareketlerini tespit etmek ve önlemek amacıyla iç ve dış istihbarat toplanmasına büyük önem vermekte; cezaevleri ile aşırı sağ ve sol akımlar başta olmak üzere ülke içindeki aşırılıkçı grupları gözetim altında tutmaktadır. Bu tedbirlere ek olarak, “karmaşık ve devamlı dönüşen”⁴⁵ tehdit ortamına karşı istihbarata karşı koyma faaliyetleri dikkatle yürütülmekte ve siber saldırılara karşı önlemler ve ağ güvenliği devamlı olarak güncellenmektedir. Gözetim stratejisinin somut örnekleri arasında; “üçüncü taraf polisliği”⁴⁶ olarak adlandırılan, polisin ebeveynler ve işyerleri gibi üçüncü tarafları suçu önleme veya suç sorunlarını azaltma konusunda bazı sorumluluklar almaya ikna etme çabaları gösterilebilir.⁴⁷ Polis ve istihbarat kurumlarının işbirliğinin artması ile polislikte önleyici istihbarat yaklaşımının ağırlık kazanması sonucunda, radikalleşmeyi önlemek için toplumsal düzeyde gözetim ve önleyici tedbirler uygulanırken, aynı zamanda daha geniş bir sosyal kontrol ağı oluşturma riski yaratılması; bu stratejinin tartışılan yönü olmuştur.⁴⁸

Sonuç

Katılımcı bir demokrasiye sahip olması bakımından dünya çapında örnek teşkil eden Norveç’teki ifade özgürlüğü toleransı ve siyasi arenadaki geniş temsiliyet zeminine karşın, Breivik’in dünya görüşünün şiddete varan radikalleşmeyi benimsemesi oldukça düşündürücü bir tezatlık sunmaktadır. Bu vaka, Norveç’in 2011’e kadarki radikalleşme ile mücadele yaklaşımında ifade özgürlüğü, demokrasiye katılım ve siyasi olarak kendini ifade edebilme mekanizmaları üzerine inşa edilmesine verilen öncelik hakkında soru işaretleri uyandırmaktadır. Buna binaen aşırılık yanlısı grupların büyümesini önleme, yeniden entegrasyonun desteklenmesine yardımcı olma, internet aracılığıyla radikalleşmeyi önleme ve örgütlerin eleman kazanmasını engelleme amaçlarının güncel radikalleşme ve Şiddete Varan Aşırıcılığın Önlenmesine Yönelik Eylem Planı’nda yer bulması pozitif yönde bir manevra olmuştur.

Norveç, ilk günden bu yana toplumsal birlik ve dayanışma odaklı güçlü mesajlar veren, bireysel kırılganlıkları ve mikro seviyedeki rahatsızlıkları radikalleşmenin sebepleri arasında kabul eden bir yaklaşım benimsediğini ifade etmektedir. Buna karşın Müslüman toplulukların başlıca kutsallarından biri olarak gördükleri Kuran-ı Kerim’in, kamusal

⁴⁴Norwegian Intelligence Service. (2019). *Focus 2019*. Oslo

⁴⁵Norwegian Intelligence Service. (2019). *Focus 2019* (p. 9). Oslo.

⁴⁶Mazerolle, L., & Ransley, J. (2006). *Third party policing*. Cambridge University Press.

⁴⁷Ellefsen, R. (n.d.). Prevention of radicalization as an emergent field of plural policing in Norway: The accelerating role of militant Islamists. *Nordic Journal of Studies in Policing*. University of Oslo, Department of Criminology and Sociology of Law.

⁴⁸Ellefsen, R. (2011). *The emergence of radicalization policing in Nordic countries*. Nordic Research Council for Criminology.

alanlardaki İslamofobik eylemlerde tahrif edilmesine dair herhangi bir yasal yaptırım veya müdahale aksiyonu alınmamaktadır. Ulusal ve uluslararası Müslüman kamuoyunun büyük tepkilerine rağmen, özellikle 2011 saldırılarından beri Kur'an'ın “yakıldığı”⁴⁹, “yırıldığı” ve “üzerine tükürüldüğü”⁵⁰ aleni saygısızlık eylemlerinin nefret suçu teşkil etmesine istinaden yapılan suç duyuruları; dini örgütler ve Norveç Irkçılıkla Mücadele Merkezi'nin⁵¹ çabalarına rağmen soruşturma dahi açılmadan reddedilmiştir. Üstelik nefret suçu kapsamındaki şikayetlere konu olan eylemlerin bariz benzerliklerine karşın soruşturma süreçleri bakımından farklı uygulamalar gözlemlenmesi, Norveç adli ve idari otoritelerinin İslamofobik ve nefret suçu oluşturan eylemler hakkındaki tutumlarının keyfi ve ikircikli olabildiğini göstermektedir.⁵² Bu noktada hem bireysel hassasiyetler ve toplumsal birlik vurguları, hem de dini topluluklarla yürütülmesi öngörülen işbirliği önlemleri gerçeklikte gerekli karşılığı bulamamaktadır.

Tüm bu çelişki ve handikapların yanı sıra, Norveç'in radikalleşme ile mücadele kapsamında uyguladığı başarılı politikalar da bulunmaktadır. Süregelen mücadele politikalarını; paydaşlarla işbirliği, önleme ve erken müdahale, istihbarat ve gözetim, eğitim ve bilinçlendirme, rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon olarak gruplandırmak mümkündür. Terör saldırıları; ulusal politikalar, yasal düzenlemeler, polis ve mücadeleden sorumlu kurumlara kaynak tahsisi, işbirliği mekanizmaları ve kurumlar arası işbirliğine dayalı önlemler gibi birçok alanda değişikliklere neden olmuştur. Radikalleşmenin önlenmesi çabaları, polisin ve istihbaratın önemi ve etkisinin artmasına ve polislikte önleyici istihbarat yaklaşımının kuvvetlenmesine neden olduysa da istihbarat toplama ve suç soruşturması süreçleri arasındaki ayrımların saldırı öncesi döneme göre muğlaklaşması, özellikle gizlilik endişelerine neden olmuştur. Toplumun bilinçlenmesi ve radikal propagandaya karşı dirençli hale gelmesi için çeşitli eğitim ve bilgilendirme kampanyaları aktif ve sistemli şekilde yürütülmektedir. Radikalleşmiş veya aşırılığa eğilimli bireylerin rehabilite edilmesi ve topluma yeniden entegre edilmesi amacıyla sürdürülen danışma, destek ve EXIT programları başarılı modeller olarak küresel çapta takip edilmektedir.

Eylem planlarının karşılaştırmasından da açıkça görüldüğü üzere; 2011 saldırıları

⁴⁹ 16 Kasım 2019'da SIAN başkanı Lars Thorsen, Kur'an'ın sayfalarını yakmıştır.

⁵⁰ 28 Ağustos 2020'de Oslo'daki Parlamento Binası önünde düzenlenen bir SIAN gösterisinde, SIAN başkan yardımcısı Anna Bråten, herkesin önünde Kuran'ın sayfalarını yırtmış ve üzerine tükürmüştür.

⁵¹ Norwegian Centre Against Racism (ARS), <https://antirasistisk.no/> Erişim Tarihi: 04.06.2024.

⁵² Thorsen'in Oslo Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 6 Kasım 2019 tarihli bir kararla mahkum edildiği nefret söylemi ile 16 Kasım 2019'da Kuran yakılmasından önce gerçekleşen Müslüman karşıtı nefret söylemi arasında bariz benzerlikler bulunsa da, Thorsen tekrarladığı eylem sebebiyle soruşturma geçirmemiştir.

Norveç'in radikalleşme ile mücadeleye yönelik stratejilerinin yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuş ve köklü bir dönüşümü doğurmuştur. Avrupa'da yükselen aşırı sağ ve İslamofobi gibi toplumsal dinamikler, Norveç hükümetinin eylem planlarını şekillendiren önemli etkenler olmuştur. İlk eylem planı, radikalleşme tehdidini topyekûn savunma ilkesi üzerinden ele almış ve çok paydaşlı bir sorumluluk ve işbirliği ağı sunmuştur. Kolluk ve ceza infaz teşkilatlarının rolleri ve yerel yönetimlerden eğitim kurumlarına kadar uzanan sivil paydaşlar, radikalleşme ile mücadelede önemli roller üstlenmiştir. 2014 planı ise radikalleşmenin karmaşık doğasını dikkate alarak, birey ve grup seviyesinde müdahale öngören ve gençler ve risk altındaki bireyler için özel olarak hazırlanmış stratejiler geliştirmiştir. Bu dönüşüm, yalnızca amaç ve önceliklerde değil, aynı zamanda çok sektörlü işbirliğinin teşvik edilmesi yönünden kapsamda da kendini göstermektedir. Yeni paradigmada, bilgi ve farkındalık artırma çabaları, internet üzerinden radikalleşmeyi önleme ve uluslararası işbirliği konularına yönelinmiştir. Ayrıca, yerel düzeyde radikalleşmenin önlenmesi için gerekli tedbirler, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler gibi alanlarda geniş ve sistematik bir katılım tasarlanmıştır. Dolayısıyla, Norveç hükümeti, geçtiğimiz on yılda radikalleşme ile mücadelede daha ileriye dönük, kapsamlı ve çok yönlü bir yaklaşım benimseyerek toplumsal güvenliği artırmayı hedeflemiştir. Sonuç olarak, her iki eylem planındaki tedbirlerin karşılaştırılması, Norveç hükümetinin radikalleşme ile mücadelesinde değişen ihtiyaçları, tehditleri ve zamanın ruhundan doğan gereklilikleri dikkate aldığını göstermektedir.

Norveç'in güvenlik doktrininin temelini oluşturan refah devleti, toplumsal güvenlik ve topyekûn savunma ilkeleri, terörizm ve radikalleşmenin kökenlerine ve yayılmasına yönelik etkili mücadele politikalarının oluşturulması için elverişli zeminlerdir. Bununla beraber İslamofobi, nefret suçları ve insan hakları ihlalleri konusundaki söz konusu problemler ve uluslararası organlarca tespit edilen durum, hükümetin bu hususta yeni bir perspektif benimsemesi gerektiğini göstermektedir. Norveç'in geleceğe dönük radikalleşme ile mücadele stratejilerinde, toplumun tüm kesimlerini ve değerlerini kucaklayan bir yaklaşımın benimsenmesi ve ayrımcılığın her türlüsüne karşı sıfır tolerans politikası izlenmesi kilit rol oynayacaktır. İfade özgürlüğü ve demokratik değerlerin korunmasıyla birlikte, etnik/dini azınlık konumundaki topluluklara eşit haklar ve fırsatlar sunulması, radikalleşmenin köklerini kurutmada önemlidir. Bu şekilde, Norveç, radikalleşme ile mücadelede ulusal arenada güvenli ve başarılı; uluslararası arenada ise örnek bir model olabilir. Son olarak, topluluk programları ve suç karşıtı girişimlerde yerel yönetimlerin üstlendiği rol ve sorumluluk; kolluk ve ıslah kurumlarının iş yükünün hafifletilmesi, yerel ağlardan faydalanılması ve bu sayede radikalleşme ile mücadelede daha etkin çözümler üretilmesi bakımından umut vaat etmektedir. Gelecekte bu alanda yeni çalışmalar yapılması, ülkelerin ve toplulukların karakteristik ihtiyaçlarına yönelik yeni model ve girişimlerin tasarlanması bu küresel mücadeleye büyük destek sağlayacaktır.

Kaynakça

- Bangstad, S. (2012). Terror in Norway. *American Anthropologist*, 114(2), 351-358.
- Bangstad, S. (2020). *Report on Islamophobia or anti-Muslim hatred submitted to the UN Special Rapporteur Dr. Ahmed Shaheed on Freedom of Religion or Belief*.
- Bangstad, S., & Elgvin, O. (2016). Yearbook of Muslims in Europe vol. 7. In O. Scharbrodt (Ed.), *Yearbook of Muslims in Europe* (Vol. 7, pp. 436-449). Brill.
- Daugherty, C. E. (2014). Deradicalization and disengagement: Exit programs in Norway and Sweden and addressing neo-Nazi extremism. *Journal for Deradicalization*, 1.
- Daugherty, C. E. (2019). *Disengagement, deradicalization, and counter-radicalization: An examination of global programs to address extremism* (Master's thesis, Johns Hopkins University).
- Ellefsen, R. (n.d.). Prevention of radicalization as an emergent field of plural policing in Norway: The accelerating role of militant Islamists. *Nordic Journal of Studies in Policing*. University of Oslo, Department of Criminology and Sociology of Law.
- Hardy, K. (2019). Countering right-wing extremism: Lessons from Germany and Norway. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 14(3), 262-279.
- Hoffman, L. H., & Moe, C. E. (2020). The shifting boundaries of prejudice, antisemitism and Islamophobia in contemporary Norway. *Scandinavian University Press*.
- Leirvik, O. (2011). *Muslims in Norway: Value discourses and interreligious dialogue*. University of Oslo.
- Mazerolle, L., & Ransley, J. (2006). *Third party policing*. Cambridge University Press.
- Rapoport, D. C. (2004). The four waves of modern terrorism. In A. K. Cronin & J. M. Ludes (Eds.), *Attacking terrorism: Elements of a grand strategy* (pp. 46-73). Georgetown University Press.
- Tronvoll-Jørgensen, S. M. (2020). Rehabilitation and reintegration of terrorism convicts in Norway: Post-release prospects and perspectives on their future. *Journal of Criminological Research*, 3, 145-167.
- Tronvoll-Jørgensen, S. M. (2021). *Rehabilitation and reintegration of terrorism convicts in Norway: Post-release prospects and perspectives on their future* (Master's thesis, Norwegian University of Life Sciences).

İnternet Kaynakları

- BBC News. (n.d.). 'Breivik manifesto' details chilling attack preparation. <https://www.bbc.com/news/world-europe-14267007>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

- Brolan, L. (2024, June 6). *The Norwegian response to Breivik*. School of Social Sciences Blog, Birmingham City University. <https://www.bcu.ac.uk/social-sciences/blog/anders-breivik-norwegian-response>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Burgess, J. P., & Mouhle, N. (2007). *A presentation of the state of societal security in Norway*. PRIO Policy Report No. 2007/9. International Peace Research Institute, Oslo. <https://www.files.ethz.ch/isn/117687/State%20of%20Societal%20Security%20in%20Norway%20policy%20brief%209.pdf>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Ellefsen, R. (2021, May 11). *The emergence of radicalization policing in Nordic countries*. Nordic Research Council for Criminology. <https://www.nsfk.org/blog/the-emergence-of-radicalization-policing-in-nordic-countries/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- ECRI. (n.d.). *ECRI report on Norway*. <https://rm.coe.int/6th-report-on-norway-/1680a17dd8>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Harpviken, K. B. (n.d.). *Norway after the terror*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/jdRze/norge-etter-terroren>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Hardy, K. (2019). Countering right-wing extremism: Lessons from Germany and Norway. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 14(3), 262-279.
- Islamsk Råd Norge (IRN). (n.d.). *Islamsk Råd Norge*. www.irn.no/. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Lewis, M. (2021, July 19). *Norway marks 10th anniversary of anti-Islamic massacre*. Portland Press Herald. https://www.pressherald.com/2021/07/19/norway-marks-10th-anniversary-of-anti-islamic-massacre/?mc_cid=5d2ef5a031&mc_eid=ccb6b2e441. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Liam Brolan, *The Norwegian response to Breivik*, School of Social Sciences Blog, Birmingham City University, 6 Haziran 2024, <https://www.bcu.ac.uk/social-sciences/blog/anders-breivik-norwegian-response> [Erişim Tarihi: 04.06.2024]
- Mark Lewis, "Norway Marks 10th Anniversary of Anti-Islamic Massacre," Portland Press Herald, 19 Temmuz 2021, https://www.pressherald.com/2021/07/19/norway-marks-10th-anniversary-of-anti-islamic-massacre/?mc_cid=5d2ef5a031&mc_eid=ccb6b2e441 [Erişim Tarihi: 04.06.2024]
- Muslimsk Dialognettverk (MDN). (n.d.). *Muslimsk Dialognettverk*.

- <https://muslimskdialog.no/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Support and cooperation: A description of the total defence in Norway*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/5a9bd774183b4d548e33da101e7f7d43/support-and-cooperation.pdf>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Ministry of Justice & Police. (n.d.). *Action plan to prevent radicalization and violent extremism*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/radikalisereng_engelsk.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Intelligence Service. (2019). *Focus 2019*. https://www.etterretningstjenesten.no/publikasjoner/fokus/focus-english/Focus%202019%20English.pdf/_attachment/inline/abee9bf8-75e3-4c3d-8a95-f12cf6418d90:a36ae30c1963b1b1e7343fd430b41ae337222325/Focus%202019%20English.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Police Security Service (PST). (n.d.). *National threat assessment 2011*. <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/trusselvurdering-2011/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Defence Commission. (2021). *Norwegian Defence Commission 2021 report*. https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/495/2023/06/forsvarskommissionen_kortversjon-1.7_singel.pdf. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Norwegian Centre Against Racism (ARS). (n.d.). *Norwegian Centre Against Racism*. <https://antirasistisk.no/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL). (n.d.). *Samarbeidsr det for tros- og livssynssamfunn*. <https://stl.no/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). (n.d.). *Stopp islamiseringen av Norge*. <https://www.sian.no/>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.
- U.S. Department of State. (2021). *Norway 2021 human rights report*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/05/NORWAY-2021-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf>. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024.

Deradikalizasyon Faaliyetleri Kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Çalışmaları

Gizem GÖNAY AKBAŞ

Yüksek Lisans Mezunlu

Bağımsız Araştırmacı

gizemmgonay@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de dini istismar eden terör örgütleri ve şiddete varan aşırıçılıkla mücadelede Diyanet İşleri Başkanlığı’nın rolünü kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Radikalleşme ve şiddete varan aşırıçılık, toplumsal barış ve güvenliği tehdit eden küresel sorunlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, bir devlet kurumu olarak Diyanet İşleri Başkanlığı’nın radikalleşmeyi önleme, deradikalizasyon ve dini rehabilitasyon süreçlerindeki çalışmalarına dikkat çekmektedir. Başkanlığın, toplumu dini temel alarak şiddetin meşrulaştırması konusunda halkı bilinçlendirme görevini üstlenmesi, bu tür tehditlere karşı önemli bir direnç mekanizması oluşturmaya katkı sağlamaktadır. Bu mücadelede, örgütlerin ideolojik ve teorik gerekçelerini çürütürerek, onların meşruiyet zeminlerini ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Başkanlık, toplumun farklı kesimlerine hitap eden dini bilgilendirme ve rehberlik faaliyetleriyle bireylerin yanlış yönlendirilmesini engellemeye çalışmaktadır. Ayrıca, yayınlar ve eğitim programlarıyla radikalleşmenin temel nedenlerine dair farkındalık oluşturulmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda düzenlenen konferanslar ve eğitimler, yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumun geneline yönelik bilinçlendirme sağlayarak daha geniş bir etki yaratmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın cezaevlerinde görev yapan vaizler aracılığıyla yürüttüğü deradikalizasyon çalışmaları, bireylerin aşırıçı düşünce yapısından kurtulmalarına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, Daniel Koehler’in deradikalizasyon modelleri göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmaların D tipi deradikalizasyon modeliyle benzerlik taşıdığı görülmekte ve dini rehabilitasyonun önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Yapılan analizler, bu faaliyetlerin terör gruplarının propagandasını etkisiz hale getirmek için etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın dini istismar eden terör örgütleriyle mücadeledeki rolü büyük bir önem taşımaktadır. Bu faaliyetler, terörizmin dini meşruiyet iddialarını çürütmekle kalmayıp toplumsal barışın güçlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı, özellikle DEAŞ ve FETÖ gibi dini istismar eden terör örgütleriyle mücadelede öncü bir role sahip olmalı ve bu örgütlerin dini kullanarak insanları manipüle etmesinin önüne geçmek için farklı alanlarda çalışmalar sürdürmelidir.

Anahtar Kelimeler: Radikalleşme, Deradikalizasyon, Dini İstismar, Terör Örgütleri, Diyanet İşleri Başkanlığı, Şiddete Varan Aşırıçılık

Nükleer İran'ın Türkiye'ye Etkileri

Hakkı Uygur

Dr.

Milli İstihbarat Akademisi

h.uygur@mia.edu.tr

Özet

Son otuz yıldır nükleer programına yoğun zaman, para ve kaynak yatırımı yapan İran, yerli yakıt çevrimi teknolojisine tam anlamıyla hâkim bir nükleer eşik devlet statüsüne ulaşmıştır. Bu durum, uluslararası toplumda endişeye yol açmış özellikle 2015 yılında imzalanan ancak 2018 itibarıyla anlamını yitiren Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın (KOEP, Nükleer Anlaşma) yeniden canlandırılma ihtimali büyük ölçüde azalmıştır. Bu süreçte İran, nükleer faaliyetlerini kısıtlamaya yönelik taahhütlerini adım adım askıya almış ve %60 oranında uranyum zenginleştirerek uluslararası sınırların çok ötesine geçmiştir. Geline nokta İran, fiilen bir nükleer güç olma eşiğindedir. Bu gelişme, Türkiye için hem riskler hem de fırsatlar barındırmaktadır. Nükleer bir İran, bölgesel güç dengesini ve güvenlik mimarisini köklü bir şekilde değiştirme potansiyeline sahiptir. İran'ın nükleer kapasitesi sadece Türkiye için değil, Orta Doğu'daki diğer güçler için de ciddi bir güvenlik tehdidi oluşturacaktır. Özellikle Suudi Arabistan ve İsrail gibi ülkelerin, İran'ın nükleer güce dönüşmesi durumunda, kendi nükleer programlarını başlatma ihtimali artacaktır. Bu durum, bölgede nükleer bir domino etkisine yol açabilir ve genel istikrarı tehlikeye atabilir. İran'ın nükleer faaliyetlerinin geldiği boyut göz önüne alındığında bu bildiride, İran'ın nükleer eşiği aşp bir nükleer güce dönüşmesinin Türkiye üzerindeki olası etkileri, bu gelişmeyle karşı karşıya kalan Türkiye'nin seçenekleri ve o seçeneklerden doğan sonuçlar tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İran, Türkiye, Nükleer Enerji, KOEP, Bölgesel Rekabet

Türkiye'nin Kıbrıs Politikası Üzerine Neo-Realist Bir Analiz

Serkan SAKA

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Bursa Teknik Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

serkansaka93@gmail.com

Özet

Uluslararası ilişkiler disiplini ve Türk Dış Politikası açısından kendine has özellikleri, uzun soluklu oluşu ve bir türlü çözülememesi nedeniyle Kıbrıs Sorunu gerek akademik camia, gerek iç siyasetin kurumları, gerek dış politika karar mercileri, gerekse de Türk halkının büyük kısmını ilgilendiren ve çözüme kavuşması istenilen bir problem olarak varlığını sürdürmektedir.

Başlangıçta yalnızca ada üzerinde yaşayan halkı ilgilendiren bir sorun gibi görünen mesele, zaman içinde yalnızca ada halkını ilgilendiren bir sorun olmaktan çıkmış ve Türkiye, Yunanistan, İngiltere'nin olaya bizzat müdahil olmaları neticesinde çok taraflı bir nitelik kazanmıştır. Üç ülkenin garantörlüğünde kurulan fakat uzun bir ömrü olmayan Kıbrıs Cumhuriyeti ise soruna dair geliştirmiş başarısız çözüm önerilerinden yalnızca birisidir.

Adada yaşayan Türk halkına karşı gerçekleştirilen sistematik zulüm ve şiddet hareketleri en nihayetinde Türkiye'nin askeri müdahaleleri ile sonuçlanmış ve Kıbrıs Türk halkının koruyuculuğunu Türkiye Cumhuriyeti Devleti üstlenmiştir. EOKA terör örgütü vasıtası ile birlikte, Enosis ve Megali İdea düşünceleri ile hareket eden Yunanistan devleti ve Rum kesimi seneler boyunca çözümden uzak bir tutum sergilemiştir. Rum kesimi, Türk tarafının çözüm önerilerine karşı tavır sergileyerek, Türk halkını kendilerine eşit bir topluluk olarak görmeyip, Kıbrıs Türklerinin azınlık statüsünde olduklarını dile getirmiş ve adanın tamamının yönetiminde söz sahibi olmak istemiştir.

Günümüz itibarıyla gelineen noktada ise Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, bölgedeki diğer ülkeler, çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları gibi pek çok aktör de meseleye dâhil olmuştur. Hâlihazırda zaten çok taraflı ve çözülmesi zor bir görünüme sahip olan sorun daha da katmanlı, karışık ve çok boyutlu, çok aktörlü bir hale gelmiştir.

Doğu Akdeniz'de keşfedilen enerji kaynakları, Ortadoğu bölgesinde devam eden huzursuzluk ve kaotik ortam, çok uluslu şirketlerin maddi beklentileri, devletlerin enerji güvenliği meselesi, Yunanistan ile Türkiye arasında devam etmekte olan kara suları, kıta sahanlığı, adalar gibi mevzular, Kıbrıs Adası'nın tamamının Avrupa Birliği üyeliğine kabul edilmesi, İngiltere ve A.B.D.'nin kendi stratejik askeri emelleri doğrultusunda ada ve bölge üstünde hâkimiyet kurmak istemeleri gibi nedenler neticesinde sorun adeta sıkıca düğümlenmiş ve kat kat düğümlenerek çözülmesi imkânsız gibi görünen bir kördüğüm benzeri görünüme kavuşmuştur.

Konfederasyon, federasyon, bağımsız iki devlet gibi pek çok çözüm önerisi yıllar içinde dile getirilen çözüm önerileri olmuş fakat gelinen noktada yeni bir çözüm arayışı ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle sorunun farklı bir bakış açısıyla analiz edilmesi ve ulusal çıkarların mümkün mertebe göz önünde bulundurularak, Türk halkının ve Türkiye Cumhuriyeti'nin lehine bir çözüm önerisi geliştirmek gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler uluslararası hukuk nezdinde Türkiye'yi adada işgalci olarak nitelendirmektedir. Avrupa Birliği ise adayı üyeliğe kabul etmesi neticesinde meselenin artık bir AB iç meselesi olduğunu söylemekte ve dolayısıyla Türkiye'yi dışlamaktadır. Bölge üzerindeki diğer problemler neticesinde de dış politikada yalnızlaşan Türkiye ise realist ve rasyonel bir taktik ile ilerleyerek kendi çıkarlarını koruyabilmeli ve haklılığını savunabilmelidir.

Neo-Realist bir bakış açısıyla sorunu analiz ederek değerlendirmenin, farklı çözüm önerilerinin gelişmesine olanak tanıyabileceği düşünülmektedir. Farklı bir bakış açısı neticesinde Türkiye'nin ve KKTC'nin çıkarlarının korunabildiği ve kazanımlar elde edilebildiği senaryoları talim etmek mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neorealizm, Kıbrıs Sorunu, Türk Dış Politikası, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Annan Planı

Türk-Rus İlişkilerinin Süregiden Rekabetler Teorisi Bağlamında Analizi

Osman Ergül

Dr. Araştırma Görevlisi

Galatasaray Üniversitesi

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi /Uluslararası İlişkiler Bölümü

Oergul@gsu.edu.tr

Özet

Türk-Rus rekabeti, uluslararası ilişkilerdeki uzun vadeli rekabetçi etkileşimleri ve bu etkileşimlerin stratejik, ekonomik ve siyasi yönlerini ele alan Süregiden Rekabetler Teorisi (Enduring Rivalries) çerçevesinde önemli örnekler arasında yer almaktadır. Teori, özü itibariyle devletler arasındaki uzun süreli, tekrarlanan ve yoğun rekabetçi ilişkilerin evriminde etkili olan temel değişkenleri; tarihsel düşmanlıklar, ideolojik farklılıklar, stratejik çıkar çatışmaları, karşılıklı güvensizlik, askeri güç dengeleri ve dış aktörlerin etkisi olarak tanımlar. Teori çerçevesinde ortaya konulan temel değişkenler açısından incelendiğinde, Türk-Rus rekabeti, dönemsel gerginlikler ve bölgesel çatışmalarla kendini gösterse de, aynı zamanda enerji ve ticaret gibi alanlarda işbirliği ve karşılıklı bağımlılıkla da şekillenmektedir. Bağlamda Türk-Rus ilişkileri, tarihsel olarak stratejik çıkar çatışmaları, ideolojik farklılıklar ve zaman zaman pragmatizmle şekillenen karmaşık bir yapıya sahiptir. İki ülke arasında ortaya çıkan rekabet her zaman çatışmaya yol açmamaktadır. Aksine, belirli dönemlerde iki ülke arasındaki işbirliği ve karşılıklı bağımlılığın şekillenmesinde temel gerekçeler arasında yer almaktadır. Türk dış politikasının son yıllarda Rusya ile daha yakın ilişkiler kurmaya odaklanması, aynı zamanda NATO üyeliği ve Batı ile olan bağlarını sürdürme çabaları, bu rekabetin karmaşık boyutlarını özetler niteliktedir. Bu bağlamda, Türkiye-Rusya ilişkilerindeki dönemsel yumuşama ve tırmanmaların, her iki ülkenin ulusal stratejilerinin ve küresel güç dengelerinin ışığında nasıl şekillendiğini inceleyen çalışma, dönemsel olarak kullanılan diplomatik araçlar, ekonomik stratejiler ve askeri çatışmaların rekabetin dinamiklerini nasıl etkilediğine ve bu rekabetin bölgesel ve küresel düzeydeki sonuçlarına odaklanmaktadır. Devletlerin ne zaman ve nasıl çatışmaya girdiklerini, ne zaman ittifaklar kurduğunu veya ne zaman çözüm aradığını tarihsel süreçte öne çıkan önemli ikili rekabetler üzerinden açıklamaya çalışan bu yaklaşım çerçevesinde, Türk-Rus ilişkilerinin geleceğine dair bir perspektif sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, Türk-Rus ilişkileri , İşbirliği ,Çatışma

Üye olmayan Üye Norveç ve Avrupa Birliği İlişkileri: Avrupa Birliği Stratejik Ortaklık Anlaşması

Altuğ GÜNAR

Doç. Dr.

Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler

Şükrü AlperYURTTAŞ

İstanbul Teknik Üniversitesi

Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi

Özet

Stratejik ortaklık kavramı Avrupa Birliği tarafından tanımlanmamış bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Kavram 2003 yılında Birlik tarafından yayımlanan Avrupa Güvenlik Strateji Belgesinde ilk kez kullanılmış küresel güvenlik endişelerinin artmasına paralel olarak Avrupa Birliği üçüncü ülkeler ile yapmış olduğu anlaşmaların taşıdığı özelliklere göre sınıflandırmaya giderek bir kısmını stratejik ortaklık anlaşması olarak isimlendirmiştir. Avrupa Komisyonuna göre stratejik ortaklıklar ile iktisadi ilişkilerin derinleştirilmesinin yanında siyasi diyalogların, karşılıklı zirvelerin ve uluslararası anlaşmalarda iş birliklerinin sağlanarak karşılıklı olarak sürdürülebilir ve uzun dönemli istikrarlı ilişkiler kurulabilmektedir. Stratejik ortaklık kavramı Avrupa Birliği tarafından üçüncü ülkeler ile ilişkilerin inşa edilmesi ve derinleşmesi için kullanılırken, Avrupa Birliği ile Norveç arasında yapılan stratejik ortaklık anlaşması Norveç ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin derinleşmesi açısından dikkat çekici niteliktedir. Avrupa Birliği'ne üyelik için iki kez başvurduktan sonra yapılan referandum sonucu Norveç halkının Avrupa Birliği'ne üyeliğe yeşil ışık yakmaması iki taraf arasında yapılan bu anlaşmayı daha da dikkat çekici hale getirmektedir. Anlaşma beş temel alanda ilişkileri derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Entegrasyon, iş birliği ve inovasyon, çevre, sosyal ve yönetim standartlarının iyileştirilmesi, finansal mobilite ve ham madde ve batarya piyasasında işbirliği olarak belirlenen alanlarda ilişkilerin yakınlaştırılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın amacı Avrupa Birliği'ne çok kez üyelik başvurusu yapan ancak üyeliği referandumda halk tarafından reddedilen Norveç'in Avrupa Birliği ile ilişkileri incelendikten sonra stratejik ortaklık anlaşması ile Avrupa Birliği'nin ve Norveç'in anlaşma ile elde edeceği faydalar incelenecektir. Çalışma öncelikle stratejik ortaklık kavramını ele alacak, Avrupa Birliği ile Norveç arasındaki ilişkileri inceledikten sonra Avrupa Birliği tarafından yapılan diğer stratejik anlaşmaları Norveç stratejik anlaşması ile karşılaştıracaktır. Çalışma sonuç olarak ham madde ve sürdürülebilirlik konusunda Norveç ile ilişkilerini gelişme amacıyla olduğu sonucuna ulaşmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Norveç, Avrupa Birliği, Stratejik Ortaklık

Abstract

The concept of strategic partnership has emerged as a notion not defined by the European Union. The concept was used for the first time in the European Security Strategy Document published by the Union in 2003. In parallel with the increase in global security concerns, the European Union classified its agreements with third countries according to their characteristics and named some of them strategic partnership agreements. According to the European Commission, in addition to deepening economic relations through strategic partnerships, mutually sustainable and long-term stable ties can be established by ensuring political dialogues, mutual summits, and cooperation in international agreements. While the European Union uses the concept of strategic partnership to build and deepen relations with third countries, the strategic partnership agreement between the European Union and Norway will deepen the ties between Norway and the European Union. It is noteworthy in terms of the fact that the Norwegian people did not give the green light to membership in the European Union as a result of the referendum held after applying twice for membership in the European Union, which makes this agreement between the two parties even more remarkable. The agreement aims to deepen relations in five key areas. It aims to bring closer ties in the areas determined as integration, cooperation and innovation, environmental, social and governance standards improvement, financial mobility, and cooperation in the raw material and battery market. The study aims to examine the relations between Norway and the European Union, which has applied for membership to the European Union many times but whose membership was rejected by the public in the referendum, and the benefits that the European Union and Norway will obtain with the strategic partnership agreement will be examined. The study will first discuss the concept of strategic partnership and then explore the relations between the European Union and Norway. It will compare other strategic agreements made by Norway with the Norwegian strategic agreement. As a result, the study aims to conclude that it seeks to improve relations with Norway regarding raw materials and sustainability.

Keywords: Norway, European Union, Strategic Partnership

Avrupa Birliği'nin Enerji Arz Güvenliğinde Türkiye'nin Konumu

Ahmet ÜÇAĞAÇ

Dr.

Sakarya Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü,
aucagac@sakarya.edu.tr

Duygu KALKAN

Dr.

Bağımsız Araştırmacı
Uluslararası İlişkiler
duyguukalkan@gmail.com

Özet

Avrupa Birliği'nin (AB) kuruluş gerekçelerinin en önemli sütunlarından biri olan enerji konusu, kuruluşundan beri güvenlik meselelerinin ana gündem maddesini oluşturmaktadır. Sanayileşmiş Avrupa ekonomilerinin büyümeyi devam ettirebilmek adına ihtiyaç duydukları enerji konusunda dışa bağımlı olmaları AB için stratejik bir güvenlik meselesi konumundadır. AB halihazırda enerji ihtiyacının yaklaşık %55'ini ithal etmekte ve en önemli enerji kaynaklarından biri olan doğalgaz ihtiyacının %40'tan fazlasını Rusya'dan tedarik etmektedir. Bu oranlar dikkate alındığında, Avrupa'nın büyük ölçüde dışa bağımlı olduğu ve bu bağımlılığın Avrupa enerji arz güvenliğine tehdit oluşturduğu görülmektedir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna ile yaşadığı krizler bağlamında Avrupa'ya sağladığı gaz akışını kesmesi, Avrupa için Rusya kaynaklı enerji arzının sürdürülebilir olmadığını ve dolayısıyla Avrupa enerji arz güvenliğinin sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda AB'nin bölgesel ve küresel ölçekte en önemli rakiplerinden biri olan Rusya'ya bağımlı olması, AB'yi stratejik anlamda kırılgan bir noktaya taşımaktadır. Bu kırılganlığın üstesinden gelmek amacıyla AB ülkeleri gerek enerji arzını çeşitlendirmek, gerekse yeni enerji (yenilenebilir) kaynakları geliştirmek için ciddi yatırımlar yapmaya başladı.

Rusya'nın Avrupa'ya gaz akışını durdurmasının ardından Avrupa Komisyonu, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine yönelik "Enerji Çeşitlendirme Politikasını" uygulamaya başladı. Ancak AB enerjide kendi güvenliğini sağlayabilmek adına yaptığı bu yatırımlara rağmen, enerji konusunda dışa bağımlılığını aşma safhasına henüz ulaşamadı. Bu bağlamda yenilenebilir ve nükleer enerji alanlarına ciddi yatırımlar yapan Avrupa, geri kalan enerji açıklarını ise özellikle ABD, Ortadoğu, Afrika, Doğu Akdeniz, Kafkasya ve Orta Asyalı ülkelerle yaptığı enerji anlaşmalarıyla kapatmaya çalışmaktadır. Bu noktada özellikle Kafkasya, Orta Asya, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz enerji kaynaklarının Avrupa'ya aktarılmasında Türkiye hayati bir konumda yer almaktadır. Coğrafi konumu hasebiyle kritik bir aktör konumunda olan Türkiye'nin önemi Ukrayna

Savaşı'nın ortaya çıkardığı enerji kriziyle birlikte daha da arttı. Nitekim Ukrayna kriziyle enerji alanında Rusya'ya bağımlılığın enerji güvenliği konusunda AB'nin kırılganlığını gün yüzüne çıkardı. AB'nin Rus enerji kaynakları yerine ikame edilebileceği petrol ve doğal gaz hatlarının çoğunlukla Türkiye üzerinden geçmesi ve Türkiye'nin Avrupa ile Hazar Denizi kaynakları arasında köprü konumunda yer alması Türkiye'yi enerji koridoru haline dönüştürdü. Ukrayna krizi sonrasında Rusya'ya uygulanan yaptırımlar kapsamında Rusya'dan doğrudan doğal gaz akışını gerçekleştirmeyi hedefleyen Kuzey Akım 2 Projesi'nin askıya alınmasıyla, Türkiye'nin enerji denklemindeki rolü ve önemi arttı. Bu kapsamda Avrupa'nın enerji ihtiyacının karşılanması için Güney Gaz Koridoru projesine yönelmesi, Türkiye'nin jeopolitik ve stratejik anlamda öne çıkmasını sağladı.

AB'nin enerji güvenliğinde Türkiye'yi kilit bir konuma taşıyan bu durum Ankara'nın güvenliğini, Brüksel'in güvenliğine eklemleyerek taraflar arasındaki siyasi ve stratejik ortaklığın güçlenmesinin önünü açtı. Rusya örneğinde görüldüğü üzere taraflar arasında enerji alanındaki ortaklık, siyasi ortaklıklarla pekiştirilmediği takdirde söz konusu ortaklıkların da sürdürülemeyeceği ortaya çıktı. Bu nedenle enerji arz güvenliğinin ortaya çıkardığı yeni durumun Türkiye ile AB arasındaki mevcut siyasi ortaklığı da güçlendireceğini öngörmek mümkündür. Sonuç olarak AB'nin enerji arz güvenliğinde Türkiye'nin önemli stratejik konumuna odaklanan bu çalışma, AB ile Türkiye arasında enerji konusunda sağlanacak iş birliğinin, taraflar arasındaki siyasi ve stratejik ortaklığı nasıl güçlendirdiği (güçlendirebileceği) sorusuna odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Enerji Güvenliği, Türkiye.

Avrupa Birliği ile Belarus Arasında Yaşanan Göçmen Krizine Yönelik Bir Değerlendirme

Ayşegöl BOSTAN

Dr. Öğretim Üyesi

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Bölgesel Çalışmalar

aysegul.bostan@msu.edu.tr

Özet

2020 seçimleri ve sonrasında yaşanan gelişmelerden dolayı Avrupa Birliği ile sorun yaşayan Belarus, ülkesindeki yasadışı göçmenlerin Polonya ve Litvanya sınırına ulaşmasına neden olmasıyla bu sınır ülkeleri arasında bir göç krizi yaşanmıştır. Rusya ile iyi ilişkiler kuran Belarus'un yasadışı göçmenleri Birlik sınırlarına doğru yönlendirmesinin arkasında yatan motivasyonlar kendi siyasi meşruluğunu arttırmak, hedef aldığı ülkenin politikalarını yönlendirmek, hatta kendi lehine değişiklik yaptırmak ve karşı tarafın siyasi hamlelerini bertaraf etmek vb. olmuştur. Böylelikle yasadışı göç, şiddet unsurunu barındırmadan karşı tarafı yıldırma ve olası hamleleri caydırmak amacıyla ülkeler tarafından kullanılabilecek bir enstrüman haline gelmiştir. Uluslararası İlişkiler literatüründe hibrit savaşın konvansiyonel olmayan bir aracı olarak görülen uluslararası göç, demokratik ve hukukun üstünlüğünü savunan ülkelere karşı bilhassa kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Belarus ve komşu ülkeler arasında yaşanan göçmen krizini mercek altına alarak, Belarus'un kendi çıkarlarına yönelik Avrupa Birliği ve sınır komşusu ülkelere karşı uluslararası göçü neden ve nasıl kullandığını ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda Greenhill ve Steger'in göçün bir silah olarak ülkeler tarafından nasıl ve ne amaçla kullanıldığını ortaya koymak amacıyla oluşturmuş olduğu çeşitli varyantlarından faydalanılarak Belarus ile AB arasındaki göçmen krizi analiz edilecektir. Bu çalışmanın önemi ve güncelliği, göçün bir silah olarak Rusya-Ukrayna Savaşı'nda halen kullanılmasında yatmaktadır. Sonuç olarak, Belarus gibi ülkelerin karşı taraftan gelebilecek yaptırımlara karşı koymak ve karşı tarafın politikalarını etkileyebilmek adına göçü, görece etkili bir araç olarak kullanabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hibrit Savaş, Sınır Güvenliği, Belarus, Avrupa Birliği, Uluslararası Göç

Giriş

Bu çalışma göçün devletler tarafından kendi rakiplerine karşı bir silah olarak nasıl kullanılabileceği üzerinedir. Bunu da Belarus-AB göçmen krizi vakası özelinde incelemektedir. Öncelikle göçün kavramsal olarak ne ifade ettiği, göçün devletler için neden önemli olduğuna değinilecektir. Bunu takiben, göçün silahlaştırılması olarak dilimize çevrilen bu kavram üzerinden göçün devletler tarafından nasıl rakiplerine karşı kullanılabileceği üzerine yedi varyantın açıklaması yapılacaktır. Son olarak da Belarus-AB

göçmen krizi üzerinden göçün Belarus tarafından AB'ye karşı nasıl bir silah olarak kullandığı analiz edilecektir.

1.Kavram olarak Göç

Göç, kavramsal olarak bireyin veya grupların ulusal veya uluslararası sınırlar içinde yer değiştirmesidir. Göç motivasyonu, süresi ve türüne bağlı olmaksızın bireylerin mekân değiştirdikleri nüfus hareketliliğidir. Savaştan kaçan mültecilerin, ekonomik motivasyonlarla refah ülkelerine doğru göç eden göçmenlerin ve aile birleşimi gibi sebeplerden ötürü gerçekleşen yer değiştirmelerinin hepsini kapsamaktadır. Göçmen akını kavramı ise belli bir süre içerisinde bir yerden başka bir yere giden veya gitmesine izin verilen göçmen sayısı olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı, ülkesinde ciddi bir zarar görebilecek veya zulme uğrama tehlikesi bulunan bireylerin uluslararası anlaşmalar çerçevesinde güvenli bir ülkede yaşamak için mültecilik statüsüne başvuran ve sonuç bekleyene kadar bireylere verilen kavramdır. Mülteciler ise siyasi görüşü, dini, ırkı veya sosyal bir gruba mensubiyeti nedeniyle işkence veya zulüm görecektir bireylerin bu korkular nedeniyle güvenli bir ülkeye göç etmek isteyenlerdir. 1967 Protokol ve 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde mülteci kavramı tanımlanmakta ve bu kişilere belli haklar sunulmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü).

Fakat devletler mülteci olarak tanımlayacakları kişilere yönelik coğrafi kısıtlamalarda bulunmuşlardır. Dolayısıyla Avrupa'nın dışında yukarıda bahsedilenden nedenlerden ötürü güvenli ülke arayışında olan ve bireysel değil de gruplar halinde gelinmesinden dolayı farklı bir statü oluşturulmuştur. Bu da geçici koruma statüsü olup şu şekilde tanımlanmaktadır: ““Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma”dır (Geçici Koruma Yönetmeliği, Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi).

Birey ve grupların göç etme sebepleri arasında ekonomik nedenler başta olmak üzere siyasal, sosyo/kültürel ve yaşanan deprem, heyelan gibi doğal olayları nedenleri bulunmaktadır (Tamer, 2020: 2812). Geçici koruma statüsündeki bireyler siyasal birtakım zorluklar nedeniyle güvenli bir ülkeye gelen ve kendi ülkesinde yaşamı tehdit altında olduğu için dönemeyen bireylerdir. Bu statü geçici bir süre için verilmiş olup şartlar ülkelerinde iyileştiği takdirde geri gönderilebileceklerdir. Bu süre zarfında güvenli ülkede yaşayan geçici koruma statüsü altındaki bireyler birtakım haklarla donatılmıştır (Bostan, 2024a).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2024a) tarafından alınan verilere göre dünya üzerinde toplam 122,6 milyon zorla yerinden edilmiş insanlar bulunmaktadır. 68,3 milyonu kendi ülke sınırları içinde yer değiştirirken, 54,3 milyon insan ise uluslararası sınırları aşmış bulunmaktadır. Başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalan bu insanların 37,9 milyonu mülteci, 8 milyonu sığınmacı, 5,8 milyonu ise diğer uluslararası

koruma statüsünde yer almaktadır. En çok göç veren ülkeler sırasıyla Suriye (6,3 milyon), Venezuela (6,2 milyon) ve Ukrayna (6,1 milyon) olurken, göç alan ülkeler ise sırasıyla İran (3,8 milyon), Türkiye (3,1 milyon) ve Kolombiya (2,8 milyon) olmaktadır.

Avrupa özelinde ise toplam zorla yerinden edilmiş insanların %19'u kendi topraklarında barındırmaktadır. 2024 yılı verilerine göre Avrupa, toplam 24,9 milyon yerinden edilmiş insanlara sınırlarını açmıştır. Bunların 5,8 milyonunu Ukrayna-Rusya Savaşı sebebiyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Ukraynalılar oluşturmaktadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2024b). Ukraynalı sığınmacılar krizinden önce Suriyeli sığınmacılar krizi yaşayan Avrupa gerek Cenevre Sözleşmesi gerekse Birliğin hukuki düzenlemelerine gereği gibi riayet edememiştir. Bunun nedeni beklenmedik şekilde ve yoğunlukta Birlik sınırlarına yoğun mülteci akınlarının olması ve bu duruma hazırlıksız yakalanmaları olmuştur. Ayrıca Schengen uygulamaları vb. nedeniyle Birliğin güney ve doğu sınırlarından geçebilen bireyler soluğu Batı Avrupa'da alabilmekteydi. Bu nedenle Birlik üyeleri arasında çıkan çıkar tartışmaları ve dayanışma krizi neticesinde Birliğin doğu sınırlarına dikenli teller ve çitler döşenmiş ve sınır güvenliği arttırılmıştır.

2.Göçün Bir Silah Olarak Kullanılması

2013 yılı itibarıyla başta Suriyeli sığınmacılar krizi ve 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'yı fiilen işgal etmesiyle başlayan Ukraynalı sığınmacılar krizi ile Avrupa Birliği zorlu günler yaşamıştır. Çünkü bu tarz kitlesel göç hareketleri Avrupa toplumunu ekonomik ve siyasi açıdan istikrarsızlaştırabilmekte, popülist partilerin oy kazanmasına neden olabilmekte, sosyokültürel yapıyı bozabilmektedir. Birliğin karşı karşıya kalmış olduğu göç hareketleri kimi zaman karar alıcılar tarafından bir güvenlik sorunu olarak inşa edilmekte ve bu da sorunun, güvenlik araçlarıyla çözülmesi gerektiğine inanılmaktadır (Bostan, 2024b).

Bu durumda göç akınları, devlet tarafından rakip bir devlete karşı kullanılacak bir koz olabilmektedir. Örneğin, eski Libya lideri Kaddafi'nin 2004 ila 2010 yılları arasında Avrupa Birliği'ne yönelik kozu göç akınları olmuştur. Avrupa topraklarına doğru göçü engellediğini ve Birliğin Libya'ya yönelik yaptırımlarına son vermezse bu göç akınlarını engellemeyeceğini belirtmiştir. Hatta eski Libya Lideri Kaddafi, Avrupalı liderlerine “Avrupa'ya siyaha boyayabileceği”ne dair söylemiyle tehdit etmiştir. Aynı şekilde eski Küba lideri Fidel Castro da ABD'ye yönelik göç kozunu kullanmıştır (Greenhill, 2016: 77-78).

Kitlesel insan hareketliliğinin rakip devlete karşı bir koz olarak kullanılması meselesi hibrit savaşta sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Hibrit savaş kavramı, ilk kez Frank Hoffman tarafından 2007 yılında kullanılmıştır. Kavramsal olarak, hibrit savaş, konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan tüm araçların eşzamanlı veya farklı zamanlarda, ulus devletler veya devlet dışı aktörler tarafından kullanılmasıdır (Fairclough, 2018). Hoffmann (2007: 29) “hibrit savaşların konvansiyonel yetenekler, düzensiz taktikler ve oluşumlar, ayırım gözetmeyen şiddet ve zorlama içeren terörist eylemler ve suç teşkil eden düzensizlikler

dahil olmak üzere bir dizi farklı savaş biçimini içerdiğini” ileri sürmüş ve bu tür savaşlarda devletlerin yanı sıra çeşitli devlet dışı aktörler tarafından da uygulanabileceğini ifade etmiştir.

Benzer bir başka tanım ise Peter R. Mansoor’dan gelmiş ve hibrit savaşı “ortak bir siyasi amaca ulaşmayı hedefleyen, hem devlet hem de devlet dışı aktörleri içerebilen konvansiyonel askeri güçler ile düzensiz unsurların (teröristler, isyancılar gibi) bir kombinasyonunu içeren çatışma” olarak tanımlamıştır (Wither, 2016: 74). Konvansiyonel olmayan araçlar denilince siber saldırılar, uluslararası medya araçların kullanılması, rakip devlete karşı dezenformasyonun yayılması, propaganda, iç bölünme yaratmak ve ekonomik baskı akla gelmektedir. Buradaki amaç rakip devletin zayıf noktalarını yakalamak ve ona karşı çok yönlü bir strateji uygulamaktır (Özcan, 2022; Karabulut, 2016).

Uluslararası göç günümüz Avrupa kamuoyunda öne çıkan tartışma konularından biridir. Göç çoğunlukla ulusal kimliğin aşınması, sosyal bozulma, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi de dahil olmak üzere birlikte kamuoyunda tartışılmaktadır. Düzensiz göç, ulusal güvenliğe bir tehdit olarak algılanmakta ve Batılı ülkeler tarafından güvenlikleştirdikleri bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (İrdem ve Raychev, 2021 ve Demirtaş, 2019).

Bu bağlamda uluslararası göç de tıpkı diğerleri gibi devletlerin rakiplerini sindirmek, onları zor durumda bırakmak ve birtakım stratejik hedeflere ulaşabilmek adına kullandığı konvansiyonel olmayan bir araç olarak kullanılabilir. Uluslararası göç, rakiplerinden siyasi ve ekonomik taviz almak adına manipüle edilen bir zorlayıcı diplomasi aracıdır. Örneğin, AB-Belarus arasında yaşanan göçmen krizi bu bağlamda değerlendirilmektedir (Parkes, 2024). Ayrıca rakip ülkedeki sosyal huzurun bozulması, toplumun istikrarsızlaştırılması ve güvenlik açıklarından sızarak rakip devletin gücünü kırmaya çalışmak da bu amaçlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda uluslararası göç hareketliliği, rakip devletlere karşı kullanılacak iyi bir silaha dönüşebilmektedir (Kovalchuk, Zharovska, Mykievych, Hrushko, Hbrabynskyi: 2022).

Göçün bir silah olarak kullanılabilirliğini ilk defa Amerikalı siyaset bilimci Kelly Greenhill tarafından 2008 yılında dile getirilmiştir. Greenhill, göçün silahlaştırılmasını siyasi ve askeri sonuçlarına yönelik operasyonel ve stratejik araçlar olarak nüfusun azaltılması, yer değiştirilmesi veya artırılması olarak tanımlanmaktadır (Greenhill, 2008). 2011 yılında NATO, hibrit savaş kavramının içine kitlesel göç hareketlerini de eklemiştir. Buna göre Avrupa toplumlarına korku salmak, devletleri siyasi ve iktisadi açıdan zor durumda bırakmak ve güvenliklerini sarsmak için yapıldığı ifade etmiştir (Krishnan, 2022).

Örneğin, 1999 Kosova müdahalesi sırasında NATO'nun Sırbistan'a yönelik hava harekâtını engellemeye çalışan Sırp hükümeti, Kosovalı Arnavutlara karşı saldırılarını arttırmış ve 'Kosova'yı bir hafta içinde boşaltabileceğini' ifade etmiştir. Ayrıca Kosovalı

Arnavutları sınır boyunca toplayarak NATO'nun müdahalesini engellemeye çalışan Belgrad, mülteci akınının yaratacağı etkinin askeri bir harekattan daha caydırıcı olabileceğini düşünmüştür (Greenhill, 2016: 77, 78).

3.Göç Bir Silah Olarak Nasıl Kullanılabilir?

Göçün bir silah olarak rakiplere karşı nasıl kullanılacağı hususunda Greenhill (2008), bize dört araç sunmaktadır: mülksüzleştirme, sınır dışı etme, askerileştirilmiş ve zorlayıcı varyant. 2017 yılında Steger (2017), bu varyantları genişleterek göçün silahlaştırılması hususunu yedi varyantla açıklamıştır. Bunlar; mülksüzleştirme, sınır dışı etme, askerileştirilmiş, zorlayıcı, ekonomik, siyasi ve beşinci kol faaliyetleri.

Mülksüzleştirici varyanta göre göç yoluyla belli toprak parçalarından insanların çıkartılması ve rakip toprakların ele geçirilmesi durumu söz konusudur. Uluslararası politikada aktörlerin başvurdukları bir yöntem olan etnik temizlik olarak da vuku bulabilmektedir. Sınır dışı etme varyantında göç yoluyla siyasi muhaliflerin sınırın dışına çıkartılması ve kendi siyasi egemenliğini pekiştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Rakip hükümet zayıflatılabilir veya istikrarsızlaştırılabilir. Askerileştirilmiş varyantta askeri bir avantaj elde etmek niyetiyle insanların göç etmesi sağlanabilir. Bu askeri avantajlar, düşmanın hareket kabiliyetini bozmak, lojistik desteğini sekteye uğratmak sayılabilir. Zorlayıcı varyantta rakip devletin politikalarını değiştirmek, şekillendirmek ve finansal yarar sağlamak amacıyla göç kullanılabilir. Ekonomik varyantta, ekonomik göçü teşvik ederek ekonomik kazanç sağlamaktır. Beşinci kol faaliyetlerinde ise casus veya bireylerin düşman topraklarına sızdırılması ve gerektiğinde rakip ülke topraklarında birtakım operasyonlara katılmasıdır. Son varyant olan siyasi varyantta ise kendi eylem ve politikalarını meşrulaştıracak ve kendi siyasi meşruiyetini arttırmak amacıyla kullanılan göç stratejisidir. Pasaportizasyon ve uluslararası propaganda bu varyantta örnek verilebilir. Bu varyantlar kombine ya da birkaç türü bir arada olarak da uygulanabilir (Greenhill, 2008; Steger, 2017; Başer, 2022).

4.Avrupa Birliği-Belarus Göçmen Krizi

Belarus, kendini Rusya'ya yakın görmüş ve Rusya ile süregelen bir müttefik ilişkisi kurmuştur. Öyle ki 1999 yılının aralık ayında Rusya ve Belarus arasında bir Birlik Devleti olarak birleştirilmek üzere bir anlaşma imzalanmıştır. Belarus halkı, Rusya ile olan bu yakın ilişkiden rahatsız olmaya başlamıştır. Bu rahatsızlıklarını dile getirmek adına 16 Ağustos 2020 tarihinde ülkede geniş çapta protestolar düzenlenmiştir. Bu protestoların bastırılması için Moskova hükümeti, Belarus'un yanında olduğunu ve ihtiyaç halinde yardıma hazır olduklarını ifade etmiştir. Buna takiben Eylül 2020'de Moskova hükümeti, Slav kardeşliğine vurgu yaparak askeri tatbikat amaçlı üç taburluk grup konuşlandırmıştır. Bunun üzerine ABD ve AB, Rusya yanlısı Belarus Başkanı Alexander Lukashenko'ya yakın 41 Belaruslu yetkili hakkında yaptırım kararı almıştır. Birliğin bu yaptırım kararına karşı 12-16 Ekim tarihinde Moskova ve Minsk arasında Kırılmaz Kardeşlik adlı askeri tatbikat gerçekleştirilmiştir (Cordesman ve Hwang, 2020:30).

Bu protestoların sebebi, 2020 yılının ağustos ayında yapılan Devlet başkanlığı seçimlerine kadar uzanmaktadır. Bu seçimlerde, daha öncesinde 6. kez iktidara gelen dönemin devlet başkanı Aleksandr Lukaşenko'ya rakip bir siyasi figür ortaya çıkmıştır. Bu figür iş adamı Sergey Tikhanovsky'dur. Seçim tarihinden önce Belarus'ta otoriter rejime karşı çıkan ayaklanmaları desteklemesi ve halkı ayaklandırmaya çalıştığı gerekçesiyle tutuklanmıştır. Her ne kadar ağustos ayında yapılacak başkanlık seçimlerde Lukaşenko'ya karşı aday olmayı planlasa da seçimlerden önce tutuklandığı için yerine eşi Svetlana Tikhanovsky geçmiştir. Bu seçimlerde yüzde 80 oranında oyları Lukaşenko'nun kazandığı ilan edilmiştir. Seçimlerde usulsüzlük yapıldığına dair suçlamalar nedeniyle ülkede aylar süren protestolar vuku bulmuştur. Tartışmalı seçim sonuçlarına itiraz edenlerin arasında yer alan Svetlana Tikhanovsky ve muhalif gruplar, ulusal güvenliği ihlal etmek ve iktidarı ele geçirmek için komplo kurmak gibi iddialarla haklarında tutuklama kararı çıkartılmış ve bazıları cezaevine gönderilmiştir. 18 yıl hapse çaptırılan Svetlana Tikhanovsky, Belarus'a komşu eski Sovyet ülkesi Litvanya'ya kaçırmıştır (Al Jazeera, 14 Aralık 2021; BBC, 14 Aralık 2021).

Muhaliflerin bastırılması ve seçimlerdeki hileler neticesinde ABD başta olmak AB ve Birleşik Krallık, Lukaşenko'yu Belarus'un meşru bir lideri olarak tanımamaktadır. Rusya'nın tek tetikçisi olarak aksettirilen Lukaşenko'ya yönelik yaptırımlar uygulanmaya devam etmektedir (Al Jazeera, 25 Kasım 2021). Bu yaptırımlardan biri, Belarus'a ait varlıklarının dondurularak İngiltere'nin yanında ABD bu şirketi kara listeye alarak yaptırımları sıkılaştırmıştır. Belarus'un devlet borçlarına yönelik finansal işlemlerde bazı kısıtlamalar getirilmiştir (Al Jazeera, 2 Aralık 2021). Lukaşenko bu 2021'deki yaptırımlara karşı AB üyesi komşu ülkeleri hedef alan bir göç krizi yaratmıştır. Ülkesinde bulunan Ortadoğu kökenli sığınmacıları Polonya ve Litvanya sınırlarına yığarak bu ülkelere karşı bir göç dalgası oluşturmaya çalışmıştır. Lukaşenko devletin lojistik imkanlarını seferber ederek Polonya ve Letonya sınırlarına yakın yerlere askeri kamyonlarla ülkesindeki sığınmacıları getirmiş ve Birlik sınırlarına doğru yasadışı bir şekilde sızmalarını sağlamıştır (Al Jazeera, 21 Kasım 2021). Her üç komşu ülkede olağanüstü hâl ilan edilmiş ve Avrupa Birliği doğu sınırlarını korumak için fiziksel bariyer kurmuş ve aynı zamanda bir dizi geçici önlemler almıştır (Surwillo ve Slakaityte, 2022).

Bu durum 2021 yılında da devam etmiş ve Belarus-Polonya sınırı arasında yasadışı bir şekilde göçmenlerin sızdırılması ve göç akınların yeniden oluşmasına çalışılmıştır. Göçmenler Polonya sınırına yakın Bruzgi sınır noktasına kadar Minsk hükümeti tarafından getirilmiş ve kendilerine Birlik sınırlarına giriş yapabilecekleri söylenmiştir. Lukaşenko'nun yasadışı geçişlere yardım ederek sınırda yei bir göçmen krizi yaratmayı başarmıştır. Belarus hükümetinin buradaki amacı kendisine yönelik yaptırımlara misille yapmak ve komşu Birlik üyesi devletleri göçmenler üzerinden köşeye sıkıştırmak ve onları zor durumda bırakmaya çalışmaktadır (Al Jazeera, 21 Kasım 2021; Łubiński, 2022). Bu şekilde karşı taraf üzerinde kurmaya çalıştığı baskı kampanyası sonucunda

hem kendisine uygulanan dış baskıları ve yaptırımları bertaraf etmeye çalışmıştır.

Avrupa Birliği, komşu ülke sınırlarına sığınmacı yığılmasıyla Belarus devlet başkanı Lukaşenko'yu sorumlu tutmuştur. Birlik sınırlarında sığınmacıların dondurucu hava şartlarında hayatta kalmaya zorlanmaları ve bundan dolayı Birliğin normatif değerlere ve hukuki kurallara uymadığı yönünde uluslararası baskıya maruz bırakılmıştır. Bu durumdan Lukaşenko'yu suçlayan Avrupa Komisyonu, Letonya, Polonya ve Litvanya'ya yapılacak sığınma taleplerin zorlaştırılmasını öngören bir öneri sepeti hazırlamıştır (Al Jazeera, 2 Aralık 2021).

5.Belarus Göçmen Krizini Nasıl Bir Silah Olarak Kullandı?

Bu soruya Steger bize sunmuş olduğu yedi varyant üzerinden cevap verelim. Öncelikle siyasi varyantı ele alalım. Belarus hükümeti, göçmen krizi yaratarak Avrupa Birliği'ni zor durumda bırakmış ve sınırdaki göç dalgası ile başa çıkamamıştır. Sınır bölgelerinde meydana gelen arbede ve çatışma nedeniyle uluslararası kamuoyunun dikkati bu bölgeye çekilmiş ve bölgedeki insanlık dışı muamele nedeniyle uluslararası kamuoyundan eleştiri almıştır. Normatif değerlere ve uluslararası anlaşmalara aykırı hareket eden Avrupa Birliği ve komşu ülkeler ciddi olarak uluslararası imaj kaybı yaşamıştır.

Bu durum hedefe alınan liberal demokrasiler için çok ciddi bir dezavantajlı bir durum yaratmaktadır. Uluslararası anlaşmalarla belli taahhütleri yüklenen ve bununla övünen liberal demokrasiler bu taahhütleri yerine getirememiş ve sınır bölgelerinde insanlık dışı muamele ederek dondurucu kış aylarında göçmenlerin çadırda kalmalarını izlemiştir. Sahip oldukları normatif değerler nedeniyle hem kendi halklarına hem de uluslararası topluma karşı bu durumdan sorumludurlar. Geri göndermeme ilkesine uyma, mültecilere insanlık onuruna yakışan bir şekilde muamele yapma ve misafir edilen sığınmacı ve göçmenlerin ev sahibi toplumla entegrasyonunu kolaylaştırma yükümlülüğü olan bu ülkelere ekonomik, siyasi ve sosyokültürel bir yük/maliyet getirmekte ve bu durum onların ulusal güvenlik zafiyetlerine yol açabilmektedir. Demokratik ülkeler bu nedenle diğer ülkelere göre daha savunmasızdır (Greenhill, 2016). Bu da demokratik ülkelere yönelik göçün stratejik bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Belarus göçmen krizinde de Lukaşenko, bu durumu oldukça iyi kullanmıştır.

Birlik sınırların daha iyi korunabilmesi amacıyla yapılması öngörülen yatırımların mali külfetinin paylaşılması hususu Birlik üyelerini ikiye bölmüştür. Göç akınları ile daha iyi başa çıkabilmek ve Schengen bölgesinin güvenliğini sağlayabilmek adına yapılacak her türlü harcama üye devletleri arasında fikir uyuşmazlığına neden olmaktadır (Surwillo ve Slakaityte, 2022). Bu durum da Birlik üyeleri arasında dayanışmanın zayıflamasına ve Birliğin siyasi açıdan çözülmesine sebebiyet vermektedir. Bu bakış Lukaşenko'nun karşısındaki rakibini nasıl bölebildiğini göstermektedir.

2021 yılında Avrupa Birliğinin yaşadığı yasadışı göçmen krizi neticesinde sınır güvenliğini artırma yoluna gidilmiş ve Polonya'nın Bialowieza Ormanı dahil olmak üzere iki doğal koruma alanlarına akıllı duvar inşası başlanmıştır. Bu durum ciddi

miktarda ağaçların kesilmesi ve doğal yaşam alanların tahrip edilmesiyle sonuçlanmış ve Birliğin finansmanlığıyla yapılan bu projelerde birtakım mali usulsüzlükler yapıldığı iddia edilmiştir (Straczuk, 2024). Birlik projelerinde yapılan yolsuzluklar ve büyük çevre tahribatları ülke imajını oldukça zedelemiştir.

Hedef ülkeyi istikrarsızlaştırmak ve rakip toplumun düzenini bozmak gibi birtakım avantajlar sağlamaktadır. Mülksüzleştirme varyantı olarak bilinen bu durum, hedefe alınan ülkelerde toplumun dengesini bozabilir ve ülke içi demografik yapıyı değiştirebilir. Belarus göçmen krizi örneğinde ise yasadışı yollarla komşu ülkelere sızan göçmenlerin bu ülkelerde toplumun huzurunu bozabilir ve güvenlik zafiyetine neden olabilirler. Bu göçmen krizinin Hukuk ve Adalet Partisi (Polonya) gibi aşırı sağ partiler tarafından seçim malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bu partilerin de popülist söylemler üretmesine neden olmaktadır. Bu da toplumun, yabancılara ve göçmenlere yönelik nefreti körüklenebilir ve toplum huzuru bozulabilir. Bunlara ilaveten komşu ülkelere yasadışı yollarla giren bu insanların beşinci kol faaliyetlerinde Belarus ve diğer uluslararası bağlantılı terör örgütleri tarafından kullanılabilme riskleri vardır. Bu da beşinci kol varyantının da kullanılabileceğini göstermektedir (Sari, 2023; Graban, 2024).

Bir ülkenin uluslararası itibarını zedelemek, uluslararası kamuoyunda küçük düşürmek gibi stratejilerin incelendiği zorlayıcı varyantta ise Polonya'nın doğu sınırında yaşanan arbede ve çatışmalardan Polonya halkı sınırdaki krizin düzenli bir silahlı çatışmaya dönüşmesinden endişe etmektedir (Al Jazeera, 21 Kasım 2021). Bir yandan içerde huzursuz edilen Polonya, Letonya ve Litvanya ülkeleri Belarus üzerinden gelen göç akınlarıyla köşeye sıkıştırılmakta ve politikalarını değiştirmeye zorlanmaktadır.

Göçün silah olarak rakip devlete karşı kullanılacağı hususu kısa vadede Belarus örneğinde oldukça etkili olmuştur. Fakat uzun vadede bakıldığında ise Avrupa Birliği ve sınır komşusu ülkelerin Belarus'a yönelik yaptırımlarını daha da sıkılaştırdığını gözlemlemekteyiz. Belarus hükümetinin göçü AB ve komşu ülkelere yönelik aktif kullansa da uzun vadede ne kadar etkili olacağı tartışılmaktadır. Zira AB Belarus'a yönelik son yaptırım paketini yürürlüğe koydu. Belarus plakalı tüm araçların Polonya, Letonya ve Estonya'ya girişi yasaklandı (Wöllenstein, 2024).

6.Sonuç

Sonuç olarak devletler göçü rakiplerine karşı kullanabilmekte ve rakiplerinin politikalarını yönlendirebilmektedir. Belarus-AB arasında yaşanan göçmen krizi örneğinde görüldüğü üzere Belarus, kendisine yönelik yaptırımlara misille yapmak ve Birliğin Belarus'a yönelik politikalarını değiştirebilmek için göç akınına kullanmıştır. Bazı varyantla özelinde Belarus'un başarılı olduğunu görmekteyiz. Komşu ülkelerin uluslararası imajlarını zedelemiş ve onların insan haklarına uygun hareket etmediğini uluslararası kamuoyuna göstermiştir. Bu durum ülkelerin uluslararası görünürlüğüne olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle demokratik ülkelere yönelik uygulanan bu göç hamlesi, onları göç sorunu ile baş başa bırakmaktadır. Göçün ülkede güvenlikleştirilerek

bir güvenlik meselesi haline getirilmesi durumu da söz konusu olabilmektedir. Aşırı sağ/sol partilerce göçmenler ve/ya sığınmacılar üzerinden üretilen dışlayıcı retorikle popülist söylemler üretilmekte ve bu söylemler seçim meydanlarında kullanılmaktadır. Komşu ülkelerin giderek otoriter ve aşırı milliyetçi unsurlarla bezenmeye başlaması ciddi sıkıntı oluşturabilir. Toplum yapısının demografik açıdan bozulması ve halkın huzurunun bozulması da önemli hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlara ilaveten göç akınları ile başa çıkabilmek adına sınır bölgelerine yaptırılan yeni nesil sınır gözetleme araçları ve inşa edilen akıllı duvarların ciddi bir mali götürüsü de bulunmaktadır. Yani komşu ülkelerin ekonomik açıdan da zor duruma sokabileceğini görülebilmektedir. Ayrıca bu tarz yaptırımlar için Birlik fonlarının kullanılması üye devletler arasında birtakım huzursuzlara neden olabilmektedir. Güvenli ve gelişmiş bir sınır yönetimi için gerekli görülen altyapının Birlik tarafından finanse edilmesi üye devlet arasında çıkar birliğini bozabilecek bir durum oluşturabilir.

Belarus-AB göçmen krizi özelinde göçün rakip devletlere karşı bir koz olarak kullanılması kısa vadede Belarus'a birtakım avantajlar kazandırmış olsa da uzun vadede bakıldığında Belarus için çok ciddi bir kazanım elde edilemediği söylenebilir. Çünkü Belarus'a yönelik yaptırımların kapsamı daha da genişletilerek devam etmekte ve Belarus'a karşı sert politikalarda yumuşama yaşanmamaktadır. Bu da uzun vadede Belarus'un AB ve komşu ülkelere yönelik kullanmış olduğu göç akınları üzerinden istediği faydayı elde edememiştir.

Kaynakça

- Sari, A. (2023). Instrumentalized Migration and the Belarus Crisis: Strategies of Legal Coercion. Hybrid CoE Paper 17, <https://www.hybridcoe.fi/publications/hybrid-coe-paper-17-instrumentalized-migration-and-the-belarus-crisis-strategies-of-legal-coercion/>
- Wöllenstein, J. (2024). New Iron Curtain Rising on the EU Border with Belarus. Konrad Adenauer Stiftung, <https://www.jstor.org/stable/resrep62002>
- Grabau, A. (2024). Instrumentalisation of Fear and Securitisation of "Eastern Borders Route": The Case of Poland-Belarus Border Crisis, *European Security*, 33(2), 236-260.
- Straczuk, J. (2024). Hybrid War, Military Humanitarianism, and Epistemic Friction. Framing Illegalised Migration on the Polish-Belarusian Border, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(16), 4234-4252.
- Surwillo, I. & Slakaityte, V. (2022). Fortifying The EU's Eastern Border Countering Hybrid Attacks From Belarus: Surveillance Technology and Physical Barriers Secure EU's Eastern Border, DIIS Policy Brief March 2022, https://www.researchgate.net/publication/368881189_Fortifying_the_EU's_east

ern_border_countering_hybrid_attacks_from_Belarus

- Başer, S. (2022). “Hibrit Savaş, Bir Savaş Aracı Olarak Göç Silahı ve Rusya Uygulamaları”, *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 241, 243.
- Kelly M. Greenhill (2008) *Strategic Engineered Migration as a Weapon of War*, *Civil Wars*, 10:1, 6-21, DOI: 10.1080/13698240701835425.
- Merve Suna Özel Özcan, “Rusya Federasyonu’nun Hibrit Savaş Doktrini Bağlamında Beyaz Rusya’yı AB’ye Karşı Araçsallaştırması”, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2022, 11(3), s. 1280-1281.
- Ali Nedim Karabulut, “Eski Savaş, Yeni Strateji: Rusya’nın Yirmibirinci Yüzyıldaki Hibrit Savaş Doktrini ve Ukrayna Krizi’ndeki Uygulanması”, *Uluslararası İlişkiler*, 13(49), 2016, s. 27, 28.
- İrdem, İ and Raychev, Y. (2021), “Syrian Mass Migration in the 2015 EU Refugee Crisis: A Hybrid Threat or Chance for Implementing Migration Diplomacy?”, *Insight Turkey*, 23(2), 240.
- Demirtaş, B. (2019). “Mülteciler ve Güvenlikleştirme”, *Güvenlik Yazıları*, No: 8, Eylül 2019, [https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/10/MultecilerGuvenliklestirme_BirgulDemirtas v.2.pdf](https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/10/MultecilerGuvenliklestirme_BirgulDemirtas_v.2.pdf).
- Hoffman, F. G. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia.
- Roderick, Parkes. (2024). “The EU's 'hybrid' migration wars: a case of mistaken identity”, edited by Luigi Lonardo, *Addressing Hybrid Threats*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 84-104.
- Greenhill, K. M., (2016). “The Weaponisation of Migration”, *Connectivity Wars*, (eds.) Mark Leonard, European Council on Foreign Relations, 77, 78, 79, 80.
- Vitaliy, B., Kovalchuk., Iryna, M., Zharovska., Mykhailo, Mykievych., Malvina, Hrushko., Mykhailo, Hrabynskyi. (2022). Transformation challenges for the international humanitarian law system: Migration crisis as the latest tool for hybrid warfare. (A vision from Ukraine). *Revista UNISCI*, 20(59):129-144
- Armin Krishnan, “Fifth Generation Warfare, Hybrid Warfare, and Gray Zone Conflict: A Comparison”, *Journal of Strategic Security*, 2022, 15(4), s. 20, 21.
- Steger, N. D. (2017). *The Weaponization of Migration: Examining Migration As a 21st Century Tool of Political Warfare*, Naval Postgraduate School, Master of Arts Thesis, Monterey, California, United States. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1053475.pdf>
- Krishnan, A. (2022). “Fifth Generation Warfare, Hybrid Warfare, and Gray Zone Conflict: A Comparison”, *Journal of Strategic Security*, 15(4), 20, 21.

- Göç Terimleri Sözlüğü, İkinci Baskı, Editörler Richard Perruchoud ve Jillyanne Redpath, Uluslararası Göç Örgütü, No:31, https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Son erişim tarihi: 17.11.2024)
- Wither, J. K. (2016). “Making Sense of Hybrid Warfare”, *Connections*, 15(2), 74.
- Tamer, Mehmet. (2020). “Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz”, *Journal of Social and Humanities Science Research*, 7(60), 2808-2818.
- “Geçici Koruma Yönetmeliği”, T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883.pdf> Erişim Tarihi: 17.11.2024
- Bostan, Ayşegül. (2024a). “Bütünleşik Tehdit Kuramı Bağlamında Suriyeli Geçici Korunanlara Yönelik Söylemlerin Tehdit Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2).
- Fairclough, G. (2018). “Tank, Fare ve Rekabetçi Pazar: Hibrit Savaşa Yeni Bir Bakış”, *Savaşın Değişen Modeli: Hibrit Savaş*, İstanbul: Milli Savunma Üniversitesi Basımevi, 7, 8.
- Greenhill, Kelly M., (2016), “The Weaponisation of Migration”, *Connectivity Wars* (Ed. Mark Leonard), European Council on Foreign Relations, 77, 78.
- Bostan, Ayşegül. (2024b). “Hibrit Savaş’ta Uluslararası Göçün Kullanılması”, *ATASAREN Bülten*, Modern Savaş Özel Sayısı, Sayı:9, 87-95.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2024a), “122.6 Million: Forcibly Displaced People Worldwide”, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> Erişim Tarihi: 17.11.2024
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2024b), “Europe”, <https://reporting.unhcr.org/global-appeal-2024/europe> Erişim Tarihi: 17.11.2024
- Łubiński, Piotr, (2022), “Hybrid Warfare or Hybrid Threat – The Weaponization of Migration as an Example of the Use of Lawfare- Case Study of Poland”, *Polish Political Science Yearbook*, 51, s. 45, 52.
- Cordesman, Anthony H. ve Hwang, Grace. (2020). “Chronology of Possible Russian Gray Area and Hybrid Warfare Operations”, *Center for Strategic and International Studies*, <https://www.jstor.org/stable/resrep27622.14>
- BBC, (14 Aralık 2021), “Belarus’ta Başkan Adaylığını Açıklayıp Tutuklanan Muhalif Lidere 18 Yıl Hapis Cezası”, Belarus’ta başkan adaylığını açıklayıp tutuklanan muhalif lidere 18 yıl hapis cezası - BBC News Türkçe

Al Jazeera, 14 Aralık 2021, “Belarus: Opposition Leader Tikhanovsky Jailed for 18 Years”, Belarus: Opposition leader Tikhanovsky jailed for 18 years | News | Al Jazeera.

Al Jazeera, 25 Kasım 2021, “Europe’s last dictator: Who is Belarus’s Alexander Lukashenko?”, Europe’s ‘last dictator’: Who is Belarus’s Alexander Lukashenko? | Vladimir Putin News | Al Jazeera

Al Jazeera, 21 Kasım 2021, “Poland Says Belarus Still Bringing Migrants to Its Border”, Poland says Belarus still bringing migrants to its border | Refugees News | Al Jazeera

Al Jazeera, (2 Aralık 2021), “US, EU, UK and Canada announce new sanctions on Belarus”, US, EU, UK and Canada announce new sanctions on Belarus | Refugees News | Al Jazeera

Küresel Britanya Vizyonu

Uğur ARSLAN

Dr. Avukat

Ankara Barosu

uarslantr@gmail.com

 0000-0002-3987-8465

Özet

Brexit referandumunu sonucunda 31 Ocak 2020 tarihinde AB ile yollarını resmî olarak ayıran Britanya kendine güvenen- özgür bir ülke olarak bu yeni dönemi daha geniş bir dünyaya odaklanma bakımından fırsat olarak görmüştür. Kimi uzmanlara göre Brexit; İngiltere'nin enternasyonalizmi reddedip izolasyonizmi benimseyeceği düşüncesine, herhangi bir stratejik küçülmeye veya "Küçük İngiltere" duygusuna yol açmadığı, tam tersine İngiltere'nin kıta Avrupası ile ilişkilerini ve geleneksel ve potansiyel denizaşırı ortaklarını yeniden düşünmesine olanak tanıdığı değerlendirilmeleri yapılmıştır. Bu kapsamda ortaya çıkan "Küresel Britanya" söylemi Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası dış politikası için kullandığı bir motto olarak öne çıkmıştır. Nitekim dönemin Başbakanı Theresa May 2016 yılı Muhafazakâr Parti Konferansı'nda yaptığı konuşmada ülkenin Brexit'ten sonra içe dönük olmayacağını, aksine Avrupa'nın ötesine geçen küresel bir bakış açısı ile hareket edeceğini belirtmiştir. Keza, dönemin Dışişleri Bakanı Boris Johnson da; "Küresel Britanya: Brexit Döneminde İngiltere Dış Politikası" başlıklı Aralık 2016 tarihli bir konuşmasında Küresel Britanya mottosuna olan inancını ve hükümetinin gerçekten küresel bir dış politika izleme niyetini dile getirmiştir. Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bakanı Dominic Raab tarafından Şubat 2020'de Avam Kamarası'na yapılan bir sunumda Küresel Britanya'nın; Birleşik Krallık'ın artık kendi kaderinin efendisi olarak kendi geleceğini belirlemede, eski müttefikleriyle bağlarını yeniden canlandırmakta ve dünya çapında yeni ortaklıklar kurmakta özgür olduğu anlamına geldiğini dile getirmiştir. Küresel Britanya vizyonu üç sütunla tanımlanmıştır. Bunlar: Avrupalı komşularla mümkün olan en iyi müttefiklik ilişkisi, serbest ve açık ticaret ve Birleşik Krallık'ın dünyanın iyiliği adında daha da güçlü olmasıdır. Bu kapsamda İngiliz dış ve savunma politikası ile ilgili hedeflerinin yer aldığı Rekabetçi Bir Çağda Küresel Britanya adlı belge 16 Mart 2021'de yayımlanmıştır. Ancak bu belgenin iddia edilen amaçlara hizmet etmediği, anlamlı bilgiler vermediği, somut veriler yerine, belirsiz iyi niyetler, retorik ve hedeflerle ve ayrıntıdan yoksun ibarelerle dolu olduğu yönde eleştiriler yapılarak Küresel Britanya'nın bir hayalden ibaret olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Brexit, Küresel Britanya, Savunma ve Güvenlik, Asya-Pasifik.

Türkiye'nin Arap-İsrail Uyuşmazlığındaki Rolü ve Olası Senaryolar

Yakup Şahin

Dr. Öğretim Üyesi

Mersin Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

sahinyakup33@gmail.com

Özet

Türkiye 1990'lı yıllarla birlikte uyuşmazlık yaşayan taraflar arasında üçüncü taraf olarak görülmeye başlasa da özellikle 2020'de iktidara gelen AKP döneminde uyuşmazlık çözümü ve arabuluculuk temel dış politika konularından birisi olmuştur. Komşularla sıfır sorun, uyuşmazlık çözümü ve arabuluculuk, insani ve proaktif dış politika konuları birbiriyle ilişkili dış politik temalar arasında yer almıştır. Bu minvalde Türkiye Türkiye Bosna Hersek, Sırbistan ve Hırvatistan, Afganistan ile Pakistan, Irak ile Suriye, İran ile Batı, Sudan ile Güney Sudan, Suriye ile İsrail, Filistin ile İsrail, Somali ile Somaliland, Pakistan ile İran, Bostvata ile Namibiya, Eritre ile Etiyopya, Eritre ile Somali, Rusya ile Ukrayna, Etiyopya ile Somali, İsrail ile Pakistan gibi devletlerarası uyuşmazlıklarda arabuluculuk yaptığı gibi Suriye, Bahreyn, Libya, Suriye, Irak, Yemen, Kırgızistan, Lübnan, Filistin, Moldovya, Filipinler gibi ülkelerdeki iç uyuşmazlıklarda da arabuluculuk yapmış ya da arabuluculuk girişimlerinde bulunmuştur.

Yine arabuluculuk ve uyuşmazlık çözümü bağlamında toplantılar yapılmış merkezler kurulmuş, araştırma merkezleri ve üniversitelerde bu konularda araştırmalar yapılması desteklenmiştir İstanbul'da Türkiye Dışişleri Bakanlığı himayesinde Arabuluculuk konferansları düzenlenmiş, daha sonra AGİT bünyesinde de Finlandiya ve İsviçre ile birlikte 2014 yılında "Arabuluculuk Dostlar Grubu" oluşturulmuştur. Konferanslar "İstanbul Arabuluculuk Konferansları" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Zirve Dönem Başkanı ve İcra Komitesi Başkanı olduğu dönemde 21 Kasım 2017'de İstanbul'da "Güçlü Arabuluculuk: İİT'in Rolü" teması ile İİT Üye Ülkeleri tarafından Birinci Arabuluculuk Konferansı organize edilmiştir. İstanbul Arabuluculuk Konferansları yanında Antalya Diplomasi Forumu organize edilmiş, Dışişleri Bakanlığı çatısı altında Çatışma Çözümü ve Kriz Yönetimi Dairesi Genel Müdürlüğü Kurulmuştur.

Türkiye 1990'lı yıllarla birlikte Araplar ve İsrail arasında üçüncü taraf olarak görülmeye başlayıp kolaylaştırıcı rol oynasa da 2000'li yılların ortasında itibaren Arap-İsrail Uyuşmazlığında İsrail ve Suriye ile İsrail ve Filistinliler arasında resmi olarak arabuluculuk yapmaya başlamıştır. Ancak İsrail'in 2008 sonunda başlayan Dökme Kurşun Operasyonu sonrası Türkiye'nin İsrail'in orantısız güç kullanımı hatta savaş hukukuna aykırı eylemleri sonrası verdiği sert tepki sonrası süreç sonlanmıştır. Türkiye ilerleyen dönemlerde yeniden arabuluculuk yapmak istese de İsrail Türkiye'nin

arabuluculuğunu kabul etmeyerek başka tarafları istemiştir. Buradaki sonucun arabuluculuk literatüründeki tarafsız ve güçlü ilişkisi bağlamında ele alınarak incelenmelidir. Çünkü Türkiye İsrail'in ser hatta orantısız ve insani kıyım dönen şiddetine karşı eleştiriler yapmış, Filistinlilere destek olmuş, bunun üzerine İsrail Türkiye'nin tarafsızlığını kaybettiğini iddia etmiştir. Literatürde tarafsız arabuluculuğa karşı taraf olmakla birlikte ödöl ya da ceza üzerinden aktörleri ikna edebilen güçlü arabulucuların da olduğu savunulmaktadır. Türkiye'nin imkanları, kapasitesi ve sınırlılıkları güçlü arabulucu olmasının önüne geçmiştir.

Bu çalışmada ise önceki girişimler ve süreçler üzerinden 7 Ekim 2023 sonrası Türkiye'nin rolü ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap-İsrail Uyuşmazlığı, Arabuluculuk, Türk Dış Politikası

Türkiye'nin Güvenlik Hinterlandı Bölgedeki Aktörler ve Jeopolitik Denklem

Enes PALA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Ana Bilim Dalı

enes_pala_@outlook.com

Şevket KİRACI

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Ana Bilim Dalı

sevketkiraci5@gmail.com

Özet

Güvenlik en geniş tanımıyla risk ve endişe altında olmama durumunu ifade eder. Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı ise son derece muğlaktır. Çünkü sizin güvende olduğunuz bir durumda karşı taraf tehdit ve risk içerisinde olabilir ve bu durum güvenlik ikilemi durumunu ortaya çıkartır. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin de 2016 yılı ve sonrasında yaşamış olduğu zorlu süreçler güvenlik ikilemini içerisinde barındırmaktadır. 2010 yılında Orta Doğu'da başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan Arap halkı isyanları hızla bölge ülkelerine yayılmış ve bölgenin statükocu dinamiğinde güç boşluklarına yer açmıştır. Bu durum Türkiye için özellikle Suriye'de tehdit ve risk içeren durumlara sebebiyet vermiştir. Suriye'de merkezi otoritenin güç kaybetmesiyle bölgesel ve küresel aktörlerin çıkar yarışı haline gelen ülke, farklı etnik gruplarında işin içine dahil olduğu vekalet savaşlarının yaşanmakta olduğu bir coğrafyaya evrilmiştir. ABD'nin IŞİD ile mücadele kapsamında desteklediği ve önem atfettiği PKK'nın Suriye kolu PYD'nin (Suriye Demokratik Güçleri) silahlı kanadı YPG, Suriye'nin kuzeyinde 2014 yılında özerklik ilan ederek Türkiye Cumhuriyeti Devletinin gayri resmi komşusu olma durumuna gelmiştir. Hali hazırda Suriye'nin kuzeyinde, Fırat'ın doğusunda ABD'nin de askeri varlığı ile birlikte Haseke, Deyrizor, Rakka hattında kantonları ve askeri üsleri bulunan oluşum aynı zamanda Suriye'nin en verimli tarım ve petrol arazilerinin üzerinde bulunmaktadır. Fırat'ın doğusunda Koalisyon gücü altında bulunan ABD, her ne kadar NATO'da müttefikimiz olsa da atmış olduğu adımlar ile müttefiklik hukukuna uyuşmayan hareketlerde de bulunmaktadır. 11 Eylül 2024 tarihinde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile imzalamış oldukları Savunma İş Birliği Yol Haritasını imzalamasıyla 2020'den itibaren Yunanistan da bulunan Dedeağaç askeri üssüyle Türkiye'yi çevrelemektedir. Yapılan açıklamalarında İsrail'in güvenliğini dikte eden ABD, Pax Americano parametrelerinden vazgeçmeyerek bölgede enerji çıkarlarını korumak istemektedir. ABD'nin tehdit oluşturan bu hareketleri her ne kadar kendi açıklamalarında

Rusya'ya karşı bir çevreleme olarak nitelendiriliyor olsa da başta Türkiye'nin güvenlik hinterlandına risk oluşturacak adımlara sebebiyet vermektedir. 2015 yılından itibaren Suriye'de Beşar Esad yönetiminin daveti üzerine bölgeye gelen Rusya ise Suriye'nin kuzeyinde Fırat'ın batısında Halep, Lazkiye, Şam ve Der'a bölgelerinde askeri varlığını sürdürmektedir. Rusya'nın yürütmüş olduğu Suriye politikasında en önemli kazanımı Lazkiye'de bulunan Tartus limanında alan kazanmış olmasıdır. Klasikleşen Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası bu minvalde gerçekleşmiş ve 2017 yılında Tartus limanının kullanımı 49 yıllığına Rusya'nın himayesine geçmiştir. Bu deniz üssü ile Doğu Akdeniz'de aktör olan Rusya, Türkiye'yi iki farklı noktadan çevrelemektedir. Olası bir Rusya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yaklaşması Türkiye'yi Akdeniz'de kendi içine kapatacak ve denize çıkışını engelleyecek duruma sokacaktır. Ayrıca Suriye'de kendi alanları içinde uçuş sahasını kontrol eden Rusya, Hmeymim hava üssüyle de bölgede kalıcı olduğunu gösteren adımlar atmaktadır. Türkiye, bir başka çıkar çatışmasını ise doğusunda İran ile yaşamaktadır. Zengezur koridoru, Kuşak-Yol projesi kapsamında Süveyş Kanalına rakip olarak nitelendirilirken, bu minvalde yaşanan çıkar mücadelesinde Türkiye, Azerbaycan ve Türkistan devletleri ile kesintisiz bağlantıya sahip olmakta, İran ise projenin kendi toprakları üzerinden geçmemesi ve Türkiye'nin Azerbaycan ile sağlayacağı bütünlüğü jeopolitik tehdit olarak algılamaktadır.

Bölgede son dönemlerde yaşanan bu gelişmeleri Türkiye'nin jeopolitik alanından yorumlayarak Kıbrıs'ın şu anki durumda stratejik önemi Çinin GKRY başta olmak üzere bölge ülkeleri ile gerçekleştirdiği diplomatik yaklaşımlar, ABD'nin ve Rusya'nın Doğu Akdeniz, Suriye alanlarında yürütmüş olduğu politikaların analizleri yapılarak Türkiye'nin yeni savunma ve güvenlik parametresi incelenecek ve önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güvenlik, jeopolitik, Suriye iç savaşı, Zengezur koridoru

Arap Baharı Sonrası Türkiye-AB İlişkilerinde Konjonktürel Etkiler ve Olası Yapısal Değişimler

Hilalnur POLAT

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hitit Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik

eda145362@gmail.com

Özet

Türkiye-AB ilişkisi 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu ile başlamış ve diğer üye ülkelerden daha eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen, Türkiye hala tam üye olamamış ve aday ülke statüsünde kalmıştır. Bu süreçte, 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1995'te yürürlüğe giren Gümrük Birliği, ilişkilerin temel taşlarını oluşturmuştur. Ancak bu ilişkiler, zaman içinde Avrupa Birliği'nin (AB) Türkiye'ye yönelik çifte standartlı politikaları nedeniyle sık sık sekteye uğramıştır. AB'nin bu politikalarının temel nedenleri arasında Türkiye'nin büyük nüfusu sebebiyle AB'ye tam üye olması durumunda karar alma mekanizmalarında oy çoğunluğuna sahip olacağı endişesi, AB fonlarından alacağı büyük pay, Türkiye üzerinden gelen göçler ve kültürel uyum problemleri sayılabilmektedir. 2000'li yılların başında, Türkiye'nin reform sürecinde hız kazandığı ve AB'nin de bu süreçte destekleyici bir tutum sergilediği bir dönem yaşanmıştır. Ancak 2004 yılında Güney Kıbrıs'ın AB'ye tam üye olarak kabul edilmesi, Türkiye-AB ilişkilerinde önemli bir kırılma noktası olmuştur. Türkiye, Kıbrıs sorununda çözüm sağlanmadan Güney Kıbrıs'ın üyeliğini bir haksızlık olarak değerlendirmiş ve bu durum AB'ye olan güvenin sarsılmasına yol açmıştır. AB üyeliği konusunda özellikle sağ görüşlü partilerin iktidarda olduğu Avrupa ülkeleri, Türkiye'nin tam üyeliğine karşı çıkarak "İmtiyazlı Ortaklık" önerisini gündeme getirmiştir. Türkiye bu teklifi "ikinci sınıf ülke" muamelesi olarak gördüğü için reddetmiştir. 2011 yılında başlayan Arap Baharı ile beraber Türk dış politikasında kendine güvenin zirve yapması AB'den gelen olumsuz sinyaller ile birleşince Türkiye-AB ilişkileri, bir uluslararası örgüt ile başvuru devlet arasındaki ilişki boyutunun ötesine geçmiştir. Bu çalışma Arap Baharı ile başlayan süreci Türkiye-AB ilişkilerin mahiyeti açısından bir milat kabul ederek, bu dönem itibarıyla uluslararası ilişkilerde yaşanan gelişmelerin ikili ilişkiler üzerindeki konjonktürel ve yapısal etkilerini analiz etmektedir. Arap Baharı, Doğu-Batı ekseninde yoğunlaşan kitlesel göç, 2016'da Türkiye'de yaşanan darbe girişimi, Brexit ve Rusya-Ukrayna savaşı gibi önemli gelişmelerin ilişkilerde yarattığı dönemsel etkiler gözden geçirilerek olası yapısal sonuçları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye-AB ilişkileri, Arap Baharı

Kaynakça

- Afşar, Önder Aytaç, Türkiye- AB İlişkilerinde Bir İmkân Olarak Gümrük Birliği ile Harici Farklılaştırılmış Entegrasyon, Gazi Üniversty Journal of Social Sciences (2022): 897-921.
- Akçay, Beldin. Aday Ülke Statüsü Kazanımı Sonrasında Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Ekonomik Entegrasyonu: Koşullar Kısıtlar, Maliye Dergisi, (2011): 1-26.
- Akçay, Ekrem Yaşar. Pozitif Gündem ve Sonrasındaki Gelişmeler Işığında Türkiye-AB İlişkileri, Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi (2017): 43-58.
- Akçay, Ekrem Yaşar. Türkiye-AB İlişkileri ve ‘İmtiyazlı Ortaklık’ Meselesi, Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi (2016): 11-29.
- Altın, O. Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası Bağlamında Orta Doğu Çıkmazı, Social Sciences Studies Journal (2018): 4742-4750.
- Altın, Omca. Brexit Kararının AB Üyelik Sürecindeki Türkiye'ye Etkileri, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi II. Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı (2019): 88-97.
- Baykara, Sıla Turaç. AB Üyesi Olmayan Bir NATO Üyesi Olarak Türkiye'nin OGSP'nde ki Rolü, Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi (2022): 1-19.
- Dış İşleri Bakanlığı, Katılım Müzakerelerinde Aralık 2017 Tarihi İtibariyle Mevcut Durum, <https://www.mfa.gov.tr/sorular.tr.mfa>.
- Dışişleri Bakanlığı, Gümrük Birliği, 12.07.2019. https://www.ab.gov.tr/gumruk-birligi_46234.html.
- Dinçer, Osman Bahadır. Arap Baharı Türkiye-AB İşbirliğini Yeniden Ateşler Mi, Analist Dergisi (2011): 12-23.
- Duman, M.Z. Avrupa Birliği Kimliği ve Türkiye'nin Birliğe katılımının Yaratacağı Jeopolitik Boyutlar, Sosyo- Ekonomi Dergisi (2005): 77-94.
- Duman, Selçuk. Doğu Akdeniz'de Emperyalist Girişimler ve Türkiye, Karadeniz Araştırmaları (2019):213-230.
- Ercan, Murat. 15 Temmuz Sonrası Türkiye- AB İlişkilerin Gelecek Öngörüsü, Akademik Bakış Dergisi (2017): 14-28.
- Karluk, S. Rıdvan. Güney Kıbrıs'ın Gümrük Birliği'ne Katılım Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi (2006): 69-89.
- Nas, Çiğdem. Türkiye-AB İlişkilerinde Geri Kabul ve Vize Serbestliği: Hareketliliğin Yönetimi, Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi (2015):169-186.
- Noı, Aylin Üner, Arap Baharı ve Türkiye-AB İlişkileri, Ortadoğu/Analiz Dergisi (2012): 11-19.
- Oktav, Özden Zeynep. Ukrayna Savaşı'nın Türkiye-Rusya İlişkilerine Olası Etkileri:

Fırsatlar ve Krizler, Bilge Strateji Dergisi (2022):17-22.

Özcan, Mesut. Güvenlikleştirme Bağlamında AB-Türkiye İlişkileri ve Suriye Krizi, İNSAMER (2017): 1-12.

Vatansever, M. Türkiye-AB Dış Politika Ortaklığı. USAK Gündem, (2011): 1-2.

Enerji Güvenliği Bağlamında Türkiye-Mısır İlişkileri

Zeynep SİVRİ

Yüksek Lisans Öğrenci

Bursa Teknik Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

zeynepsivri001@gmail.com

Özet

1925'ten itibaren diplomatik ilişkileri başlayan Türkiye ile Mısır arasında ikili ilişkilerin seyri gerilim ve yumuşama dönemleri yaşanması sonucu inişli çıkışlı bir tablo göstermiştir. Türkiye ve Mısır'ın iki ayrı devlet olarak verdiği kararlar: iç siyasal kararları, çevrelemesine müsaade ettiği büyük güçler ve ekonomik anlamda uyguladığı politikalar bu ilişki ağının genişleyip daralmasına neden olan önemli bir etken olmuştur. Bu anlamda 2. Dünya Savaşı sonrası iki kutuplu dünyada meydana gelen Soğuk Savaş döneminde Kahire'nin Sovyetler Birliği eksenine kayması ile Türkiye-Mısır ilişkilerinde ilk gerilimlerin işaretleri kendini göstermiş, ardından Türkiye'nin bundan sonraki dönemde Batı yanlısı bir politika izlemesi de ilişkileri sekteye uğratmıştır. Fakat 1988'den 2010 yıllarına kadar ikili ilişkilerdeki dalgalanma yerini ticaret ve yatırım ortaklığına bırakmış, sınırlı da olsa ekonomik işbirliği kurularak denge boyutunda bir siyaset izlenmiştir.

2011'de iki ülke arası ilişkiler üst düzey temaslarla oldukça iyi bir ivme kazanmış olsa da 2013'te Mısır'daki darbe olayına Türkiye'nin sert mesajı ile iki ülke arasındaki ticaret ve enerji konusunda işbirliğini durma noktasına getirmiştir. Bu noktada Mısır'ın, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) gibi Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de problem yaşadığı ülkelerle dirsek temasında bulunması da hem Türkiye-Mısır ilişkilerini zedelemiş hem de Türkiye Doğu Akdeniz'de yalnızlaştırılmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan Türkiye'nin 2019 yılında Doğu Akdeniz'deki yalnızlığına karşın Libya ile imzaladığı Deniz Yetki Alanları Mutabakat Muhtırası sonrasında 2020'de Mısır'ın verdiği sert tepkisi ardından Yunanistan ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) anlaşmasını imzalaması da ilişkilerdeki gerginliğin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Aslında Türkiye-Mısır ilişkilerinin birincil olarak katı bir anlaşmazlık içinde olmağı, fakat Mısır'ın Yunanistan ve GKRY ile yaptığı sınırlandırma anlaşmaları ile Türkiye'nin kendisine ait olduğunu düşündüğü deniz yetki alanlarının bu ülkelerle birlikte benimsemesi sonucundan doğan bir anlaşmazlık olduğu anlaşılmıştır.

Bildiride, Doğu Akdeniz gibi yarı kapalı bir coğrafi yapıdaki deniz alanlarına sahip olan ve hidrokarbon kaynaklarının bulunduğu bölgede deniz yetki alanına sahip ülkeler arasında MEB sınırlarını sağlanması, bölgesel anlamda değişen şartlar ve bunun çerçevesinde değişen Türkiye-Mısır ilişkisinin boyutları üzerinde durulacaktır. Bu anlamda konunun daha iyi irdelenmesi adına ilk olarak Türkiye-Mısır ilişkilerini

dalgalanmasına ya da durulmasına sebep olan siyasal ilişkiler ortaya konacak olup Doğu Akdeniz'in enerji politikaları bakımından önemi ve bu politikaların Türkiye-Mısır ilişkilerine nasıl yansıdığına yönelik genel bir çerçeve çizilecektir. Ardından Doğu Akdeniz'de MEB sorunu nedir ve bu Türkiye-Mısır ilişkilerine ne yönde bir farklılık sağlamıştır? Türkiye-Mısır ilişkilerinde güvenlik yoluyla enerji anlamında atılan adımlar nelerdir? Soruları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, MEB sorunu, Enerji

Kaynakça

- Aksan, S. (2024). Türkiye-Mısır yakınlaşması: Gazze'ye faydası olur mu?. Ankara-Kahire yakınlaşması krizleri dindirir mi? - Son Dakika Haberleri (trthaber.com). URL adresinden 28.04.2024 tarihinde alınmıştır.
- Gidemen, G. & Ateş, A.(2022). Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Üzerinde Türkiye Ve Mısır İlişkilerinin Etkisi. International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(60): 977-987. <http://dx.doi.org/10.2922>
- Kalyoncuoğlu, K. S. ve Kalyoncuoğlu, S. (2022). Enerji güvenliği bağlamında Doğu Akdeniz'deki gelişmeler: Türkiye-Mısır ilişkileri. Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi, 2(1), 19-29.
- Pirinççi F. (2022). EastMed Rafa Kalkıyor, Peki Yunanistan'ın Planları?. EastMed Rafa Kalkıyor, Peki Yunanistan'ın Planları?, Avrupa Araştırmaları Ferhat Pirinççi | SETA (setav.org). URL adresinden 28.04.2024 tarihinde alınmıştır.
- ULUSAM Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi - Turkish Journal of Policy Studies
- Yeşilyurt, N. (2020). 2011 Sonrasında Türkiye-Mısır İlişkilerinde Yaşanan Ani Yükseliş ve Sert Düşüşü Anlamak. SİYASAL: Journal of Political Sciences, 29(2):337–365. <http://jps.istanbul.edu.tr/>
- Yolcu, M. (2020). Türkiye'nin Enerji Politikası ve Doğu Akdeniz. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Türkiye'nin Orada Ne İşi Var?

Hakan Sezgin Erkan

Dr. Öğretim Üyesi

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler (İngilizce)

Özet

Klasik jeopolitik I. Dünya Savaşının öncesinden Soğuk Savaş'ın bitimine kadar yaklaşımları değişse de kesin bir hâkimiyet sahibidir. Aynı zamanda klasik jeopolitik kuramın devletlerin dış politikalarına ve karar verme süreçlerine doğrudan etki etmesi ve jeopolitiğin politika süreçleri öncesi mutlak etkisinin olduğunun genel geçer kural olarak kabul edilmesiyle birlikte de klasik jeopolitik kuramın varsayımları tüm devletler için vazgeçilmez bir rehber haline gelmiştir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte ise devletlerin güç ve güvenlik temelli oluşturduğu klasik jeopolitik yaklaşımlar oluşan güç boşluğu neticesinde yeniden sorgulanmaya başlanmıştır. Küreselleşmenin de hızlı yükselişi ile birlikte farklı toplumlara ve insanlara ulaşmak daha kolay hale gelmiş, ülkelerin kültürlerinin yayılım hızı artmış, değerler evrensel hale gelmeye başlamıştır. Küreselleşme tüm politika süreçlerini etkilediği gibi devletlerin diğer devletlerle kurduğu ilişkileri, nüfuz alanlarını, güç ve güvenlik anlayışlarını da baştan aşağı değiştirmiştir. Bu durum aynı zamanda klasik jeopolitiğe olan sarsılmaz bakış açısını da yıkmış bunun yerine daha dönüştürülebilir ve esnek bir jeopolitik anlayışı kendini göstermeye başlamıştır.

Soğuk Savaş süresince Batı bloğunun kanadı olarak dış politikasını bloğun genel politikaları çerçevesinde geliştiren Türkiye ise Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan jeopolitik kırılmaya ilk başlarda adapte olamamıştır. Klasik jeopolitiğin öngördüğü askeri ve ekonomik gücün olmadığı ortamda nüfuz alanı kurulamayacağı ve diğer ülkelerin karar verme süreçlerinin etkilenemeyeceği düşüncesi 20. Yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir. Bu anlayış Türkiye'nin kendi sınırları dışarısında bulunmasına da karşı çıkmış ve Türkiye'nin orada ne işi var sorusunu olumsuz olarak defalarca ortaya atmıştır.

Klasik jeopolitik temelli bakış açısının yerini eleştirel jeopolitiğe güç ve güvenlik temelli realist dış politikanın yerini, kültür, değerler ve kimliğin aldığı inşacı bir bakış açısı da zamanla Türk dış politikasında daha fazla kendini göstermeye başlamıştır. Bu yeni anlayış ile birlikte de tüm önemli ülkelerin gerçekleştirdiği gibi Türkiye de olabildiği her coğrafyada olması ve özellikle de kültürel ve kimlik bağlarının bulunduğu Orta Asya coğrafyasında olması gerekliliği açıkça görünmeye başlamıştır.

Bu çalışmada Türkiye'nin başka coğrafyalarda neden bulunması gerektiği detaylı olarak incelenecektir. Bununla birlikte şu sorulara cevap aranacaktır: Türkiye neden dünyanın farklı coğrafyalarında olmalıdır? Farklı coğrafyalarda bulunmanın yenedünya düzeninde

Türkiye için önemi nedir?

Anahtar Kelimeler: Türkiye, klasik jeopolitik, eleştirel jeopolitik

Türkiye'nin Orta Asya'da Ne İşi Var?

Selahattin Emre KARSLI

Dr.

Bağımsız Araştırmacı

s.emrekarsli@hotmail.com

Özet

Türkiye'nin Orta Asya'daki varlığı; tarihsel, kültürel ve stratejik bağlarla şekillenen çok boyutlu bir dış politika stratejisinin parçasıdır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türkiye, Orta Asya'da bulunan Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerini güçlendirmek amacıyla hızlı bir şekilde bu bölgeye yönelmiştir. Türkiye'nin Orta Asya'daki etkinliği; kültürel diplomasi, ekonomi, enerji iş birlikleri ve eğitim gibi alanlarda kendini göstermektedir.

Türkiye'nin Orta Asya'ya yönelik politikası; hem Türk dünyası ile tarihi ve kültürel bağları canlandırma amacını taşımakta, hem de küresel ve bölgesel güç dengelerinde kendine stratejik bir konum elde etmeyi hedeflemektedir. Türk Konseyi, TÜRKSOY ve TİKA gibi kurumlar aracılığıyla Türkiye; Orta Asya ülkeleri ile dil, kültür ve ortak tarih üzerinden bir yakınlık inşa etmektedir. Ekonomik iş birlikleri ise enerji güvenliği, ticaret yollarının çeşitlendirilmesi ve Orta Asya'nın potansiyelinden yararlanma ekseninde gelişmektedir.

Bu bildiride, Türkiye'nin Orta Asya'daki faaliyetlerinin ardında yatan temel motivasyonlar ve hedefler analiz edilecek ve şu sorulara yanıt aranacaktır: Bu bildiride şu sorulara yanıt aranacaktır: Türkiye'nin Orta Asya'daki varlığının arkasında yatan motivasyonlar nelerdir? Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri ile kurulan ilişkilerin Türkiye'nin küresel ve bölgesel güç projeksiyonuna katkıları nedir? Türkiye'nin Orta Asya politikası, bölgede başka hangi aktörlerle rekabet veya iş birliği içerisinde şekillenmektedir?

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Orta Asya, Yumuşak Güç

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de Ne İşi Var?

Mehmet Alper YAKA

Doktora Öğrencisi

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

mehmetalperyaka@gmail.com

Özet

Doğu Akdeniz tarih boyunca bir geçiş noktası ve Doğu ile Batı arasındaki ticaretin bir geçiş noktası olmuştur. Bu sebeple büyük devletler gerek ulaşım gerek ise ticareti kontrol etmek için bu bölgede hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. 21. yüzyılda keşfedilen yeraltı hidrokarbon kaynakları ile birlikte ise bölgenin önemi daha da artmıştır. Doğu Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler bu bölgedeki kaynaklardan en üst düzeyde yarar sağlama amacı içerisine girmiştir.

Doğu Akdeniz jeopolitiğinde yaşanan bu değişimden en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye 2280 km ile Doğu Akdeniz'e sınırı olan ülkeler arasında en fazla kıyı uzunluğuna sahip ülke konumundadır. Yunanistan'ın bölgedeki yer altı kaynaklarının adil olmayan bir şekilde kendi lehine paylaşılması ve Türkiye'yi Anadolu'ya hapsedmeye çalışmasından ötürü de Türkiye'nin bölgeye atfetmesi gereken önem daha da artmaktadır.

Bu çerçevede bu makale realist okulun temaları çerçevesinde Doğu Akdeniz'de Türkiye'ye karşı olan ittifak oluşumlarını ve Türkiye'nin bu duruma reaksiyonunu tartışmaktadır. Bununla birlikte şu sorulara cevap aranacaktır: Doğu Akdeniz'de yaşanan jeopolitik dönüşümün Türkiye'yi güvenlik odaklı bir dış politikaya yöneltmiş midir? Doğu Akdeniz'in yeni jeopolitik yapısına uygun olarak Türkiye bölgede ittifaklar kurma ihtiyacında mıdır?

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Realizm, Doğu Akdeniz

Türkiye'nin Balkanlarda Ne İşi Var?

Abdullah Mert YAZGAN

Lisans / Ekonomi

Bağımsız Araştırmacı

mertyazgan35@gmail.com

Özet

Balkanlar, coğrafi konumu, etnik çeşitliliği ve tarihsel gerilimleri nedeniyle tarih boyunca büyük güçlerin rekabetine sahne olmuştur. 21. yüzyılda bu bölge, AB üyelik süreçleri, NATO genişlemesi ve Rusya ile Çin'in artan etkisi gibi faktörlerle karmaşık bir jeopolitik arenaya dönüşmüştür. Bu dinamikler, Türkiye'nin bölgedeki stratejik çıkarlarını ve varlığını şekillendiren unsurlar arasında yer almaktadır. Türkiye, Balkanlar'da bölgesel istikrarın korunmasını, ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesini ve kültürel bağların güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Türkiye'nin Balkanlar'daki dış politikasında özellikle kamu diplomasisi ve yumuşak güç unsurları dikkat çekmektedir. Türkiye, Balkanlar'da kamu diplomasisi unsurlarını etkin bir şekilde kullanarak bölge halklarıyla derin bir kültürel ve sosyal etkileşim kurmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin Balkanlar'daki varlığı, sadece siyasi ve ekonomik çıkarlarla değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal etkileşimlerle de anlam kazanmaktadır. Türkiye'nin bölgedeki bu çok katmanlı varlığı, Balkan halklarıyla kurulan ilişkiler ve kamu diplomasisi aracılığıyla desteklenmektedir. Bu durum, Türkiye'nin bölgedeki etkisini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır.

Bu bildiride, Türkiye'nin Balkanlar'daki dış politikasının arkasındaki nedenler, kamu diplomasisi ve yumuşak güç uygulamaları çerçevesinde ele alınacak ve şu sorulara yanıt aranacaktır: Türkiye, Balkanlar'da neden aktif bir dış politika izlemektedir? Kamu diplomasisi ve yumuşak güç unsurları Türkiye'nin bölgedeki stratejik hedeflerine nasıl katkı sağlamaktadır? Türkiye'nin Balkanlar'daki varlığının bölgesel istikrar ve uluslararası ilişkiler üzerindeki etkileri nelerdir?

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Balkanlar, Yumuşak Güç

The Shift in Türkiye's Syria Policy: Examining the post-Arab Uprisings Dynamics

Çağla Lüleci Sula

Ph.D.

TED University

Department of Political Science and International Relations

cagla.luleci@tedu.edu.tr

Abstract

The eruption of civil disturbances in Syria in 2011, coupled with President Assad's forceful quelling of the protests, engendered a rapid and profound deterioration in the relations between Türkiye and Syria. This article analyses how relations between the two states quickly deteriorated, focusing on the influence of individual leaders on these shifts in foreign policies, particularly during crises. Accordingly, it asks: "How did leadership influence the transformation of Türkiye's Syria policy in the post-crisis period?" It delves into the dynamics characterizing the immediate aftermath of the Arab Uprisings to ascertain the underlying factors behind Türkiye's altered stance toward the Assad Regime. The study analyses then-PM Erdoğan's leadership style by utilizing the leadership trait analysis (LTA) framework through its interplay with domestic and international contexts and concludes that the pivotal decision-making role of Erdoğan played a significant part in shaping Türkiye's post-crisis Syria policy.

Keywords: Arab Uprisings, Foreign Policy Analysis, Leadership, Syria, Turkish Foreign Policy.

Shifting Strategies: The Evolution of Turkey's Syria Policy From Soft To Hard Power

Mehmet Rakipoğlu,

Ph.D. Assistant Professor

Mardin Artuklu University

Department of Political Science and International Relations

Mehmet.r@outlook.com

Yusuf Bahadır Keskin

Ph.D. Assistant Professor

Amasya University

Department of International Trade

bahadir.keskin@amasya.edu.tr

Abstract

Changing dynamics at the international, regional, and local levels have radically altered the regional order in the Middle East, forcing actors to reformulate their foreign policies. Many actors have adjusted their policies in response to changes in power balances, both regionally and domestically, since the wave of revolution nearly toppled all regional regimes across the Arab world. The paper contends that Turkey's policy on Syria has evolved from soft to hard power due to its shift from soft to hard power. This shift is mainly driven by changes in the Turkish ruling elite's perception of the regional order and political priorities. The Turkish government promoted democratic transition by presenting itself as a model nation during the early days of the Syrian revolution. Turkish foreign policy toward Syria initially focused on soft power, with officials dispatched to emphasize democratic ideals. Turkey, however, became increasingly security-oriented as the regional order evolved and the ruling elite's political objectives shifted, resulting in military interventions and a reliance on hard power. The paper identifies two main drivers behind this transformation. First, the initial wave of revolutionary fervor across the region diminished, signaling a preference for the status quo. Secondly, Turkey adopted a security-focused approach following the failed coup attempt on July 15 to counter-terrorism, particularly by the PYD and ISIS. This study examines Turkey's Syria policy's transformation by analyzing structural and domestic changes through a neo-classical realist perspective.

Key Words: Turkish Foreign Policy, Syria, Transformation, Foreign Policy Shift

The Role of Propaganda at Nation-Building In The Pkk: Counter-Narratives As A Counterterrorism Strategy

Ferit MALKARA

Dr.

Bağımsız Araştırmacı

feritmalkara@gmail.com

Abstract

The PKK (Kurdistan Workers' Party) is a terrorist organization that has been active since 1978. When it was founded, it had a typical communist party structure. The leader, the central committee and the party congress are the highest organs of the organization. Since its foundation, the organization has developed considerably. Abdullah Öcalan remains at the head of the organization despite his life sentence. Öcalan, who is referred to as a "so-called charismatic leader", is responsible for inspiring the organization and defining its strategy.

An inspirational leader is often seen as a symbol of the belief that their group is a great people. Even after his arrest, Öcalan continues to symbolize the wishes and hopes of his followers and seeks ways to mobilize them.

It is clear that propaganda plays a crucial role in the PKK's nation-building efforts, in addition to its ethnic identity-based politics. The structural and ideological impact that the organization exerts on its target audience through its propaganda and its ability to adapt by refraining from counterproductive measures such as threats and kidnappings testify to a shift in its approach to nation-building. Instead, the PKK has increasingly used media organs for propaganda purposes.

By using discourses such as Kurdish identity perception, nationalism, emancipation, liberation, exclusion, revolutionism and heroism, the organization effectively uses means of communication, including written and unwritten press and media elements. Even if the organization did not succeed in gaining full support for its independence demands, it is evident that the main motivation for the individuals who joined the organization, under the influence of nation-building propaganda, was the goal of establishing a Kurdish state. Ideals such as heroism also played an important role in recruitment and were carefully cultivated.

The PKK's emphasis on recruitment, propaganda, and, above all, nation-building is among the most important factors contributing to its longevity.

In this context, how the state responds to the narratives and propaganda used by the PKK with counter-narratives and strategies will be examined. The future of the narratives and strategic recommendations in the fight against the PKK are also discussed.

This study provides a comprehensive assessment of the narratives used in the fight against the PKK and analyzes how they contribute to counter-terrorism strategies. In this way,

the strategic importance of narratives in the fight against terrorism is emphasized, which can contribute to the development of measures to reduce the ideological influence of the PKK.

Keywords: PKK, nation building, narratives, counter-narratives.

Administrative Transformation of Security Policy In Türkiye: Comparison of The Presidential Security and Foreign Policy Council and The Us National Security Council

Ahmet Celal Şener

M.A.

Ibn Haldun University

Alliance of Civilizations Institute

ahmet.sener@stu.i.hu.edu.tr

Ersin Erkan

Ph.D., Professor

Bingöl University

Department of Political Science and Public Administration

erkaners@gmail.com

Abstract

Turkey's presidential government system, which came into effect in 2018, brought significant changes to the institutional architecture of national security. Prior to 2018, in addition to the National Security Council (MGK), which was positioned as an advisory or auxiliary organization within the capital of the central administration, the Security and Foreign Policies Council (GDPK) was established, this time directly within the Presidential organization. The National Security Council (NSC) established in 1947 to consolidate and maintain US hegemony under Cold War conditions after World War II. The NSC was designed as the highest bureaucratic security apparatus reporting directly to the president. The NSC, which has become increasingly effective over time, formulates strategies and policies against domestic and global threats to the US hegemony, which is currently in decline.

The NSC consists of the President, the Vice President, the Secretary of State and several other ministers, as well as the top political staff, security experts and analysts. Basically, the NSC is an important advisory committee that outlines the US security strategy and shapes its policies to counter threats. In contrast, the GDPK is a relatively new body that could assume similar functions to the NSC over time. The GDPK is chaired by the President and is composed of academics and experts. It is tasked with formulating and proposing policies on a wide range of issues, from cybersecurity to migration, from disaster management to regional and global security issues. However, time will tell whether the GDPK, which is still very new, will be able to rise to the influential position that the NSC has achieved in the US.

However, in a context where security has become a key political issue in Turkey as in the rest of the world, where the distinction between foreign and domestic politics has become blurred, and where Turkey's attempts to be effective in regional and global affairs are intersecting, there is a need for a structure that can produce policies more flexibly and

rapidly instead of or alongside the MGK. In other words, the GDPK is expected to function as an effective board under conditions that are further complicated by uncertainties and threats. In short, this study will compare the GDPK, which was created under the relatively new presidential system of government, with the NSC in the US, which has an institutionalized presidential regime, in terms of their position within the public administrative organization and their duties and powers. This study, which is based on a review of legislation and literature, will also discuss whether the GDPK can evolve to the position and level assumed by the NSC in terms of policy making and proposing in the field of security and foreign policy.

Keywords: Security and Foreign Policy Council, National Security Council, duties and powers, security policies

Orta Doğu’da 7 Ekim Kırılmasının Bölgesel Güvenliğe Etkileri

Orhan Karaoğlu

Doç. Dr.

Cumhurbaşkanlığı

orhankaraoglu@gmail.com

Özet

Güvenlik basit tanımıyla toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet durumudur. Varlığın, bütünlüğün, değerlerin ve çıkarların korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesine yönelik tehdit, risk ve belirsizliklerden uzak olma, şeklinde de tanımlanabilir. Güvenlik kavramı, insanlığın başlangıcından itibaren, birey, toplum ve millet temelinde var olmanın ve devamlılığı sürdürülebilmenin temel unsurlarından biri olmuştur. Güvenlik ile ilgili endişeler tarih boyunca sürekli büyümüş ve değişmiştir. Uluslararası sistemde güvenlik anlayışları farklı dönemlere göre farklı içerikler kazanmıştır. Bu bağlamda iki ana dönem bulunmaktadır: Geleneksel Güvenlik Anlayışı ve Yeni Güvenlik Anlayışı. Fiziki veya askeri olarak nitelenen saldırılar, bugün olduğu gibi geçmişte de güvenlik kavramının esasını teşkil etmiştir. Bu çerçevede, uzun bir süre güvenliğin temeli olarak devlet ele alınmıştır. Millî güvenlik kavramı da milletin kendisinden ziyade devletin güvenliğiyle özdeşleşmiştir. Geleneksel güvenlik anlayışının hâkim olduğu dönemde; güvenlik, sadece silahlı kuvvetleri ilgilendiren bir alan olarak görülmüş, devletler, askeri güçlerinin savaş kabiliyetini artırmaya yönelmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı’nın, Birinci Dünya Savaşı’na oranla hem daha yıkıcı sonuçlar doğurması hem de toplumun tüm kesimlerini doğrudan ve pek çok yönden etkilemesi güvenlik çalışmalarının gelişmesinde etkili olmuştur. Güvenlik olgusu özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde, sadece askeri boyutta değil; siyasi, sosyal, iktisadi, çevresel, insani, teknolojik, biyolojik boyutlarıyla bir bütün olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bu dönem ile birlikte güvenliğin hem genişlemesi hem de derinleşmesi söz konusu olmuştur. Güvenliğin bölünmezliği ilkesi ortaya çıkmıştır. Güvenliğin bir ürün değil, süreç olduğu anlayışı gelişmeye başlamıştır. Günümüzde Soğuk Savaş dönemindeki geleneksel askeri tehdidin yerine; terörizm, radikalleşme, bölgesel ve ülke içi kriz ve çatışmalar, küresel ekonomik krizler, kitle imha silahlarının yayılması, siber terörizm/saldırıları (teknolojinin kötü amaçlı kullanılması), deniz haydutluğu/korsanlık, sınır aşan örgütlü suçlar, küresel ısınma / iklim değişikliği, kıtlaşan enerji, su ve gıda kaynaklarının paylaşımında artan rekabet, salgın hastalıklar, tabii afetler, yasa dışı göçte yaşanan artış, gibi çok boyutlu ve asimetrik tehditlerin, yeni güvenlik ortamına hâkim sorunlar olduğu görülmektedir. Orta Doğu’da İsrail ve İran arasındaki mücadele devletlerin güvenlik endişeleri üzerinden ilerlemektedir. 7 Ekim 2023 döneminden itibaren Orta Doğu’da İsrail ve İran’ın güvenlik stratejileri üzerinden bir mücadele daha da sertleşerek ve boyut değiştirerek sürmektedir. Bu mücadelenin

küresel ve bölgesel güvenliğe etkileri gün geçtikte daha da hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, İran, İsrail

İran-İsrail İlişkileri: İşbirliğinden Çatışmaya

Umut UZER

Doç. Dr.

İstanbul Teknik Üniversitesi

Sosyoloji Bölümü

umuthome@hotmail.com

Özet

Orta Doğu bölgesinin iki Arap olmayan devleti ve 1979 İran İslam Devrimi öncesi Çevre Paktının tarafları olan İran ve İsrail ikili ilişkilerini uluslararası ilişkiler kuramı bağlamında analiz etmek önemli analitik açılımlar sunacaktır. Öncelikle 1979 öncesi ilişkilerin mahiyeti realizm kuramı üzerinden ulusal çıkar ve stratejik ilişkiler çerçevesinden analiz edilebilir. Öbür taraftan İslam Devriminin İran devlet kimliğini ciddi manada değiştirdiği ve Şiilik üzerinden bir İran kimliği vurgusu ile eski dönem müttefiklerinin veya partnerlerinin artık büyük ve küçük “Şeytan” olarak nitelenmesi Amerika ve İsrail ile ilişkilerinin ters yüz edilmesi anlamına geliyordu. Ayrıca devrim sonrası Tahran’daki İsrail büyükelçiliğinin kapatılıp Filistin Kurtuluş Örgütüne teslim edilmesi dış politika değişikliğinin habercisi olarak sayılabilir.

Daha yakın dönemde ise özellikle Nisan 2024’te İran’ın İsrail’e 300 civarında füze ve dron göndermesi ve öncesinde İran Devrim Muhafızları komutanlarında Muhammed Zehedi’nin Şam’da suikasta uğraması iki ülke arasındaki düşük düzeyli çatışmaların tırmanmaya başladığını gösteriyordu. Gerçi İsrail, İranlı askerlere ve bilim adamlarına dünyanın çeşitli yerlerinde suikastlar düzenlemiş olsa da İran’ın doğrudan İsrail’e saldırması ilk defa gerçekleşti. Öncesinde İran, Hizbullah üzerinden İsrail’e karşı kontrollü bir vesayet savaşı sürdürüyordu ve uzun zamandır İsrail’in kuzeyi Hizbullah tarafından vuruluyor buna karşılık İsrail genellikle Güney Lübnan’daki Hizbullah mevzi ve unsurlarını vuruyordu. Ayrıca Baalbek gibi Lübnan’ın başka bölgelerini ve Suriye’deki Hizbullah unsurlarını da vurmaktan çekinmiyordu. Fakat bütün bu çatışmalara rağmen gene de kontrolden çıkmıyordu. Buna istisna teşkil eden 2006 Hizbullah-İsrail savaşı ise daha kapsamlı olmuş ancak gene de tırmanma belirli bir seviyeyi aşmamıştı.

Son İran saldırısında İsrail’de Netavim hava üssünün zarar görmesi ve İsrail’in buna karşılık olarak İsfahan’daki hava üssünü vurması belirli bir tırmanmaya işaret etse de bütün bu çatışmalar topyekûn savaş anlamına gelmiyor. İki devlet birbirlerine karşı güç gösterisinde bulunuyor ve sınırlı hedeflere saldırıyorlar. Bu ikili ilişkinin düşmanca mahiyeti dikkate alındığında İran’ın devlet kimliğindeki değişimin dış politikası etkilediğini ve bunun inşacılık teorisi ile açıklanabileceği söylenebilir çünkü iki ülke arasındaki çatışmalarda realist değişkenler ile açıklanabilecek bir yön bulunmamakta. Dolayısıyla bu çalışmada İran-İsrail ilişkileri uluslararası ilişkiler kuramları ile analiz

edilecek ve güç, ulusal çıkar ve kimlik üzerinden açıklamalar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İran Dış politikası, İsrail Dış politikası, Realizm, İnşacılık.

İran'ın Stratejik Kuşatılmışlık Algısı ve Bölge Stratejisi: 7 Ekim Olayları Sonrası Değerlendirme

Bilgehan ALAGÖZ

Dr.

Marmara Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

bilgehan.alagoz@marmara.edu.tr

Özet

1979 İslam Devrimi sonrası İran dış politikasının belli kırılma noktaları vardır. Bu bağlamda yakın zamanın önemli kırılma hatlarından birini 2020 yılı oluşturmaktadır. Söz konusu yılı İran dış politikası açısından önemli kılan husus ise art arda yaşanan gelişmelerdir. Şöyle ki İran 3 Ocak 2020'de en önemli dış politika stratejisi olan Direniş Ekseni siyasetinin tepe noktasını oluşturan Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin ABD tarafından öldürülmesiyle büyük bir sarsıntı yaşamıştır. Bu önemli gelişmenin etkilerini dengeleyemeden aynı yıl içinde Ağustos 2020'de ABD'nin teşviki ile Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'in İsrail ile normalleşme sürecini başlatan İbrahim Anlaşmalarına şahit olmuştur. İran açısından 2020 yılını kritik hale getiren önemli dönemeç ise Güney Kafkasya'daki en önemli müttefiki Ermenistan'ın işgali altında olan Dağlık Karabağ topraklarının Eylül-Kasım 2020'de Azerbaycan tarafından özgürleştirilmesi olmuştur. Aynı yıl içinde gerçekleşen bu üç gelişmenin sonucunda İran stratejik bir kuşatılmışlık algısına sahip olmuş ve bölge politikalarını gözden geçirmek zorunda kalmıştır.

Bu bildirinin cevap bulmaya çalıştığı sorular şunlardır: İran niçin 2020 yılından bu yana bir stratejik kuşatılmışlık algısına sahiptir ve bu algısında bölge ülkelerinin rolü nedir? İran'ın stratejik kuşatılmışlık algısının 7 Ekim 2023 sonrası geliştirdiği bölge politikalarına etkileri nelerdir? 7 Ekim 2023 sonrası oluşan konjonktür İran için nasıl bir fırsat yaratmıştır? İran'ın 7 Ekim sonrası geliştirdiği politikalar sadece İsrail karşıtı mıdır yoksa tüm bölge ülkelerine dönük yeni bir meydan okuma mıdır? Bu bağlamda bildirinin temel argümanı şudur: İran'ın 2020 yılında yaşadığı stratejik kuşatılmışlık algısının 7 Ekim 2023 sonrasındaki politika tercihleri üzerindeki etkisi yüksektir. İran, Filistin sorununu kullanarak İsrail üzerinde yeni bir baskı yaratma stratejisi tesis etmek için büyük bir fırsat yakalamış, İsrail'e doğrudan saldırı yapabildiğini göstermek suretiyle bunu hayata geçirmiştir. İran'ın 7 Ekim 2023 sonrası ortaya çıkan süreçte asıl hedefi, İsrail karşıtlığını kullanışlı bir söylem ve eyleme dönüştürmek; bu yolla bölgedeki diğer ülkeler üzerinde baskı kurmaktır. İran'ın nihai hedefi direniş ekseni siyasetinin yaşam alanını genişletmektedir.

Bu çalışma bir vaka analizidir. Dolayısıyla 7 Ekim sonrası dönemde ortaya çıkan hadiseler, kronolojik bir bakış açısıyla tartışılacaktır. Bu doğrultuda nitel veri toplama

yöntemi ve analiz tekniği olarak da söylem ve içerik analizi kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İran, İsrail, 7 Ekim 2023, Direniş Ekseni, Filistin.

Stratejik Dalgalanmalar: 7 Ekim Gazze Savaşı Sonrasında ABD'nin Orta Doğu Politikalarında İsrail'in Rolü

Seher Bulut

Dr.

Ankara Medipol Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

seher.bulut@ankaramedipol.edu.tr

Özet

7 Ekim'de başlayan Gazze Savaşı Orta Doğu'da yeni bir dönüm noktası olmuştur. Savaş, ABD'nin bölgesel güç dengesini muhafaza etme çabalarındaki süreklilik ve değişimleri incelemek için yeni bir vaka çalışması işlevi sunmaktadır. Bu süreklilik ve değişim üzerine odaklanılan bildiride, ABD'nin 7 Ekim Gazze Savaşı'nı stratejik ittifaklar ve dengeleme teknikleri aracılığıyla hâkimiyetini sürdürmek için nasıl araçsallaştırdığını vurgulamaktadır. Bildiri, savaş öncesi ve sonrası dönemi karşılaştırmalı olarak ele alarak, ABD'nin İsrail ile kurduğu stratejik ortaklıkların, bölgesel istikrarı sağlama çabalarının temel unsuru olduğunu vurgulamaktadır. İsrail'in bu strateji içerisindeki özel rolüne odaklanan bildiri, ABD'nin Orta Doğu'daki stratejisinin doğasına ilişkin yeni bilgiler sunmakta, hızla değişen jeopolitik manzarada askeri, diplomatik ve bölgesel dinamiklerin etkileşimini vurgulamaktadır. İsrail'in, ABD'nin bölgedeki güç projeksiyonunu kolaylaştıran bir aracı olduğu, özellikle güvenlik politikaları ve diplomatik girişimlerde ön planda olduğu gösterilmektedir. Ayrıca, bu ortaklık, ABD'nin bölgeye doğrudan müdahale etmeden güç dengesini sağlama hedefiyle uyumlu bir strateji izlediğini ortaya koymaktadır. 7 Ekim öncesi ve sonrası dinamikleri ele alarak, ABD dış politika stratejileri ile bölgesel güç yapılarının etkileşimine dair yeni bir perspektif sunmaktadır. Araştırmanın bulguları, ABD'nin İsrail'i hem bir askeri müttefik hem de bölgesel bir denge unsuru olarak gördüğünü, ancak bu ilişkinin giderek daha karmaşık bir hal aldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: ABD, İsrail, Bölgesel güç dengesi stratejisi

7 Ekim Saldırıları Sonrası Filistin Söylemi Üzerinden İran'daki Öznelliklerin İnşası

Ersin İÇÖZ

Dr. Öğr. Üyesi

Ankara Medipol Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

ersin.icoz@ankaramedipol.edu.tr

Özet

Kelimeler ve aralarındaki ilişkiler anlamı sürekli bir şekilde yeniden ve yeniden inşa eder. Tüm öznellikler bu anlama tabidir ve doğrudan söylemin kendisi tarafından şekillendirilir ve sınırlandırılır. Jacques Derrida'nın yapısöküm teorisinde, bu oluşturuıcı söylem dildeki ikili karşıtlıklar aracılığıyla kendini gösterir. İkili karşıtlıklar arasındaki ilişki yalnızca bir karşılaştırma düzleminde meydana gelmez; aynı zamanda hiyerarşik ilişkiler ağını da gözler önüne serer. Hiyerarşik olarak "üstün" olanın "aşağı" olana üstünlüğü, normalliğin bir tanımı olarak işlevselleşir. Normal kabul edilen daha makbul iken, anormal olan marjinalleşir ve ötekileştirilir. Normal ile anormal arasındaki ilişki, Derrida'nın différance kavramına dayanmaktadır. Normalin anlamı, anormalle olan ilişkisi üzerinden hem farklılaşır hem de ertelenir. Anormal olana dair bu istikrarsızlık, normale kendi anlamını ve dinamikliğini kazandırır. İran siyasetinde, normal ile anormal arasındaki bu söylemin en önemli kaynaklarından biri Filistin'dir. Filistin söylemi, yalnızca İran ile İsrail ya da İran ile ABD arasındaki fiziksel sınırların yeniden ve yeniden inşa edilmesine olanak tanımaz; aynı zamanda İran'ın iç siyasetinde karşılaşılan farklı kimliklerin oluşturulması, düzenlenmesi ve hatta disiplin altına alınmasında da rol oynar. "Çifte dışlama" olarak adlandırılan süreç sonunda, Filistin üzerinden yaratılan hegemonik söylem, önce İsrail ve ABD gibi ülkelerin anormalleştirilmesine, ardından İran'daki hegemonik kimliğin dışında kalan kimliklerin anormalleştirilmesine yol açmaktadır. Bu çalışma, Filistin söylemi üzerinden inşa edilen İran'daki öznelliklerin tarihsel bağlamını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Derrida'nın yapısöküm metodolojisi kullanılarak, çalışmada 7 Ekim'de İsrail'de gerçekleştirilen saldırı sonrası çifte dışlamanın nasıl gerçekleştiği, bu saldırının İran ve İsrail arasında nasıl ikili karşıtlıklar yarattığı ve İran iç siyasetinde "anormal" kimlikler üzerinde nasıl disiplinler bir baskı kurulduğu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: 7 Ekim Saldırıları, İran, İsrail, İkili Karşıtlıklar, Çifte Dışlama, Jacques Derrida

Doğu Akdeniz'in Akademik Çalışmalara Yansıması: Bibliyometrik Analiz Aracılığıyla Bir İnceleme

Sevgi BALKAN-ŞAHİN

Doç. Dr.

Çağ Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

sbalkan@cag.edu.tr

Özge ÇETİNER

Arş. Gör.

Çağ Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

ozgecetiner@cag.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanı üzerinden elde edilen veri setinin bibliyometrik analizi aracılığıyla Doğu Akdeniz konusundaki akademik çalışmaların bir haritasını sunmaktadır. Çalışmada, 1995 ile 2024 yılları arasında yayınlanan 203 makaleden oluşan veri setinin, başlıklar, anahtar kelimeler, yazarlar ve coğrafi dağılımlar dahil olmak üzere çeşitli değişkenler üzerinden detaylı bir analizi sunulurken, bu alandaki literatür eğilimi hakkında bilgi sunmak amaçlanmaktadır. Yıllardır süregelen Kıbrıs sorunu, Yunanistan ve Türkiye arasında yaşanan egemenlik tartışmaları, İsrail ve Filistin'in yeni bir savaşa devam eden çatışmacı durumu ve Arap ayaklanmalarının yoğun bölgesel istikrarsızlık mirasları gibi bölgedeki jeopolitik çıkmazların, enerji kaynakları üzerindeki anlaşmazlıklar ve Amerika, Fransa ve Rusya gibi bölge dışı aktörlerin müdahaleleri ile birleşmesi, bölgenin yıllarca uluslararası gündemin başlıca konuları arasında yer almasında etkili olmuştur. Bu kapsamda çalışma, söz konusu bu bölgenin yoğun gündeminin akademik alana yansımalarını incelemek, akademik alandaki ilginin eksikliklerini tespit etmek ve böylece yeni çalışmalara yol göstermek amacıyla literatürün eğilimini ortaya koymaktadır. Veriler, 33 ülke arasından en çok çalışmanın 97 makale ile Türkiye'den yürütüldüğünü, Türkiye'yi 17 makale ile Bilkent Üniversitesi'nin temsil ettiğini, yazarlar arasındaki iş birliğinin oldukça sınırlı seviyede kaldığını ve makalelerin ise çoğunlukla Türkiye, Yunanistan ve İsrail ülkelerine odaklandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışma, söz konusu makalelerin ağırlıklı olarak çatışmaları anlamaya ve açıklamaya odaklandığını tespit etmiştir. Bu bulgular, yapılacak yeni çalışmaların bölgede iklim değişikliği, çevresel sorunlar ve göç gibi iş birliğinin geliştirilebilecek alanlara odaklanmasının, araştırmacılar arasındaki iş birliğinin artırılmasının ve farklı bölgelerden çalışmaların yürütülmesinin yenilikçi bakış

açıların geliştirilmesine faydalı olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, bibliyometrik analiz, literatürün eğilimi, güvenlik, barış

Somali Çatışmasının Kısa Tarihi ve Türkiye'nin Barış İnşası Çabaları

Rahman Nurdun

Dr.

TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı)

Başkan Yardımcısı

murdun@gmail.com

Özet

Somali çatışması, birkaç on yılı kapsayan bir süre zarfında ülkeyi derinden parçalamış, siyasi istikrarsızlık, yoksulluk ve güvenlik sorunlarıyla yüzleşmesine neden olmuştur. 20. yüzyılın sonlarından itibaren, Somali merkezi hükümetinin çöküşüyle başlayan, geniş çaplı iç savaş, kabileler arası çatışmalar ve aşırı grupların ortaya çıkması gibi olgular, ülkenin büyük ölçüde tahrip olmasına yol açmıştır. Ülkenin acıları, kuraklıklar, kıtlıklar ve temel altyapı eksiklikleriyle daha da derinleşmiştir. Bu uzun süren istikrarsızlığın ardından, uluslararası toplum, Somali'nin yeniden yapılanması için çeşitli yollar aramıştır. Bu çabalar arasında, 2011 kıtlığı sonrasında Türkiye'nin katkıları öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'nin Somali'nin yeniden inşası ve barış inşası çabalarındaki rolünü ele almakta, özellikle 2011 kıtlığına yönelik insani yardım müdahalesi ile başlayan süreci incelemektedir. Somali, tarihin en kötü kuraklıklarından birini yaşarken, Türkiye, gıda, ilaç ve barınma gibi temel yardımları benzeri görülmemiş bir ölçekle sağlayarak proaktif bir yaklaşım benimsemiştir. Bu ilk insani müdahale, iki ülke arasındaki daha derin ve sürdürülebilir bir ortaklığın temelini atmış, Türkiye'nin Somali'nin devlet kurumlarını ve altyapısını yeniden inşa etme yönündeki uzun vadeli kararlılığını pekiştirmiştir.

Türkiye'nin desteği, yalnızca acil yardımlarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda Somali hükümetinin ve halkının kapasite geliştirme çabalarına odaklanmıştır. Güçlü bir yönetim ihtiyacını kabul eden Türkiye, Somali yetkililerini kamu yönetimi ve yönetim gibi kilit alanlarda eğitmeye başlamış ve böylece Somali devlet kurumlarının temel işlevselliğini yeniden kazandırılmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca, Türkiye, Somali sağlık sistemini güçlendirmek için hastaneler inşa etmiş ve doktorlar ile hemşireler dahil olmak üzere sağlık profesyonellerinin eğitimini sağlamıştır. Benzer şekilde, Türkiye, tarım okulları kurarak ve Somali iş gücüne beceri kazandırarak, yerel direnç ve kendi kendine yeterlilik inşa etmeye yönelik eğitim ve tarımsal gelişime katkıda bulunmuştur.

Altyapı geliştirme, Türkiye'nin Somali'deki katkılarının bir diğer temel direği olmuştur. Türkiye, ulaşım ve temel hizmetlerin ekonomik ve sosyal istikrar için merkezi bir öneme sahip olduğunu kabul ederek, Somali'nin önemli ölçüde yol yapımına katkı sağlamış ve bu sayede ülkede hem yardımın etkin dağıtımını hem de ekonomik bağların güçlendirilmesi mümkün olmuştur. Kamu tesislerinin ve başkent hizmetlerinin restorasyonu da Somali'nin işleyen bir devlet kurma çabalarına yardımcı olmuştur. Dahası, Türkiye'nin

desteği, Somali güvenlik güçlerinin kapasitesinin artırılmasına da yönelmiştir. Somali askeri ve polis birimlerinin eğitilmesi ve donatılması, özellikle el-Şebab gibi terörist gruplara karşı mücadelede kritik bir rol oynamış ve genel barış inşası çabalarına önemli bir katkı sağlamıştır.

Bu kapsamlı çabalar sayesinde Türkiye, Somali'nin krizden hızlı bir şekilde kurtulmasına sadece yardım etmekle kalmamış, aynı zamanda yönetim, altyapı, güvenlik ve direnç gibi alanlarda sürdürülebilir bir barış inşası sürecinin zeminini atmıştır. Türkiye'nin çok yönlü yaklaşımı, çatışma sonrası yeniden yapılanma ve uzun vadeli uluslararası işbirliğinin önemini vurgulamakta ve bu yaklaşım, diğer çatışma bölgelerinde barış inşası için örnek teşkil etmektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin daha istikrarlı ve barışçıl bir Somali'nin yaratılmasındaki önemli katkısını vurgulamakta ve devlet çöküşü ve çatışma gibi zorlukların üstesinden gelmede uluslararası dayanışma ve ortaklığın hayati rolünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Somali, Türkiye, Yardım, Barış İnşası

Abstract

A Brief History of the Somali Conflict and Türkiye's Peace-Building Efforts

The Somali conflict, spanning several decades, has left the country deeply fragmented and mired in political instability, poverty, and insecurity. Starting in the late 20th century, Somalia experienced the collapse of its central government, leading to widespread civil war, clan-based strife, and the emergence of extremist groups. The country's suffering was compounded by cycles of famine, drought, and a lack of essential infrastructure. In the wake of this prolonged instability, the international community has sought various ways to support Somalia's recovery. Among the countries that have made significant contributions to peace-building in Somalia is Türkiye, whose engagement with Somalia escalated notably after the 2011 famine.

This paper explores Türkiye's role in Somalia's reconstruction and peace-building efforts, beginning with its humanitarian response to the 2011 famine. At a time when Somalia was facing one of the worst droughts in its history, Türkiye took a proactive approach by providing essential aid—food, medicine, and shelter—on an unprecedented scale. This initial humanitarian intervention laid the foundation for a deeper and more sustained partnership between the two nations, driven by Türkiye's long-term commitment to rebuilding Somalia's state institutions and infrastructure.

Türkiye's support went beyond immediate relief to encompass capacity-building for the Somali government and its citizens. Recognizing the need for strong governance, Türkiye focused on training Somali officials in key areas such as public administration and governance, thus helping to restore basic functionality to Somali state institutions. In addition, Türkiye played an instrumental role in strengthening Somalia's healthcare system by constructing hospitals and training medical professionals, including doctors and nurses. Similarly, Türkiye contributed to educational and agricultural development

by establishing agricultural schools and facilitating skills training for the Somali workforce, with an emphasis on building local resilience and self-sufficiency.

Infrastructure development was another cornerstone of Türkiye's involvement in Somalia. Recognizing the centrality of transportation and basic services for economic and social stability, Türkiye contributed significantly to road construction, providing Somalia with much-needed connectivity that also facilitated the delivery of aid. The restoration of public facilities and capital city services further helped Somalia in its efforts to re-establish a functioning state. Moreover, Türkiye's support extended to enhancing the capacity of Somalia's security forces. Training and equipping Somali military and police units played a critical role in the fight against terrorism, particularly in countering the threat posed by the terrorist group al-Shabaab, thus contributing to the broader peace-building effort.

Through these comprehensive efforts, Türkiye has not only assisted Somalia in its immediate recovery from crisis but has also helped foster a sustainable peace-building process by promoting governance, infrastructure, security, and resilience. Türkiye's multifaceted approach demonstrates the importance of long-term engagement and cooperation in post-conflict recovery, serving as an important model for peace-building in other conflict-affected regions. This paper highlights Türkiye's significant contribution to the creation of a more stable and peaceful Somalia, underscoring the vital role of international solidarity and partnership in overcoming the challenges of state failure and conflict.

Keywords: Somalia, Türkiye, Assistance, Peace-Building

Küresel Dönüşümler Çağında Türkiye'nin Enerji Geçişi

Kerim SERT

Öğretim Görevlisi, Dr.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Bölümü

sertk@metu.edu.tr

Özet

Enerji Geçişi, Türkiye'nin küresel dönüşümler çağında karşılaştığı yeni tehditlere yanıt vermede önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli sektörlerdeki elektrik talebinin artması, enerji geçişinin Türkiye'nin enerji ve çevre güvenliğine ve sürdürülebilir kalkınmasına yanıt vermedeki önemini vurgulamaktadır. Türkiye'nin birincil enerji kaynağı olarak kömüre olan bağımlılığı, çevresel ve iklim endişeleri için hala bir zorluk oluştururken, yenilenebilir enerjilerin yüzdesi ise giderek artmaktadır.

Enerji geçişi, beş ana sektörde (enerji, konut, ulaşım, sanayi ve tarım) Türkiye'nin enerji ve çevre güvenliği ile sürdürülebilir kalkınma sorunlarına yanıt vermesine yardımcı olacaktır. Mevcut durum, bu alanlarda fırsatlar ve zorluklar sunmaktadır. Enerji sektöründe, Türkiye'nin çabaları yaklaşık 500 MW hibrit enerji santrallerine ulaşmışken, nükleer enerji yatırımları devam etmektedir. Türkiye'nin güneş ve rüzgâr alanındaki potansiyeli, fosil yakıtların payının azaltılması için fırsatlar sunmaktadır. Ancak, beş ana sektörlerdeki enerji geçişi, yalnızca kamu sektörü tarafından finanse edilemeyecek olan sermaye yatırımını gerektirecektir. Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırımlara olan cazibesi ve ortak girişim seçenekleri, bu projelerin geniş bir yelpazede sunulmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Türkiye'nin orta koridor girişimi ve kalkınma projesi, jeopolitik zorluklarla karşı karşıya olan Çin'in Kuşak Yol projesi ve Hindistan'ın Hindistan-Orta Doğu-Avrupa koridoruna alternatifler sunabilir. Türkiye'nin jeostratejik konumu, Avrupa, Asya ve Afrika'yı kara, deniz ve demiryoluyla bağlama alternatifleri sunmaktadır. Şüphesiz, ulaşım sektörü, Türkiye'nin bu hedeflere ulaşmasında temel bir rol oynayacaktır. Yük taşımacılığında demiryollarının elektrifikasyonu ve akıllı yolların yatırımı, bu projelerin esnekliğini destekleyebilir ve çevresel etkiyi azaltabilir.

AB'ye katılım sürecinde olan Türkiye, sanayi sektöründe ticaret ve rekabet açısından önemli olan hizmetler ve mallar için ek vergilerden kaçınmak için AB'nin 55'e uygunluk yönetmeliğine uymak zorundadır. Türkiye konut sektörü ısıtma ve soğutma için enerji verimliliği yüksek ürünleri üretmekte ve çoğunlukla AB'ye ihraç etmektedir. Şüphesiz, güneş PV fiyatlarının düşmesi ve ısı pompalarının yaygınlaşması, konutlarda çatı PV'nin yaygınlaşmasını hızlandıracaktır. Son olarak, enerji geçişi, tarım alanındaki projelere daha uygun elektrik sağlayarak Türkiye'nin gıda güvenliğini güçlendirecektir.

Bu çalışma, Türkiye enerji güvenliği ve çevresel güvenliğinde temel rol oynayan ana sektörlerin ihtiyaç duyduğu kapsamlı stratejileri tartışırken, Türkiye'nin enerji geçişinin çok yönlü doğasını ve Türkiye iç ve dış politikasına olan etkilerini inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Enerji geçişi, Yenilenebilir enerji, Kömür, Sürdürülebilir kalkınma, Çevre

Türkiye'nin Potansiyel Avrupa Uzay Adaylığı ve Brexit Sonrası Avrupa Uzay Savunma Politikaları

Mahmut Can ÖZDEMİR

Doktora Öğrencisi

Yalova Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler

can.ozdemir126@gmail.com

Özet

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılması, AB'nin uzay savunma politikalarında yeni bir dönemi başlatmıştır. Brexit, özellikle Avrupa'nın uzay altyapısı ve güvenlik stratejileri üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Galileo ve Copernicus gibi projelerde Birleşik Krallık'ın ayrılığıyla doğan boşluk, AB'nin yeni ortaklık arayışlarını hızlandırmıştır. Bu süreçte Türkiye, hem NATO üyesi olması hem de artan uzay kapasitesiyle dikkat çekmektedir. Türkiye'nin uzay politikaları, son yıllarda kaydedilen ilerlemelerle birlikte küresel bir boyut kazanmıştır. Türkiye Uzay Ajansı'nın kurulması, Milli Uzay Programı'nın açıklanması ve Türkiye'nin ilk astronotunu uzaya göndermek üzere yürüttüğü çalışmalar, bu alandaki kararlılığını göstermektedir. Ayrıca, uydu teknolojilerindeki başarılar ve yeni nesil fırlatma sistemlerine yapılan yatırımlar, Türkiye'yi bölgesel bir uzay aktörü olmanın ötesine taşımaktadır.

AB'nin uzay savunma politikalarında daha geniş bir işbirliği modeline ihtiyaç duyduğu bu dönemde, Türkiye'nin konumu stratejik bir fırsat sunmaktadır. Türkiye'nin NATO ile olan güçlü bağları, Avrupa savunmasının kritik bir parçası olan uzay güvenliği konularında katkı sağlayabilir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin genç ve dinamik iş gücü, uzay alanındaki teknolojik projelerde Avrupa için bir avantaj oluşturabilir. Bu çalışma, Türkiye'nin Avrupa'nın uzay savunma politikalarındaki potansiyel rolünü ve AB-Türkiye işbirliğinin olası faydalarını ele almaktadır. Türkiye'nin AB üyeliği sürecindeki dinamikler ve Brexit sonrası oluşan yeni güvenlik konjonktürü, bu analizde önemli bir bağlam sunmaktadır. Türkiye'nin, Avrupa'nın uzay savunma ekosisteminde stratejik bir ortak olarak değerlendirilebileceği öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Brexit, Avrupa Uzay Savunma Politikaları, Avrupa Birliği, Uzay Güvenliği

Göçmen Karşıtlığında Milliyetçilik: Macar Yurttaş Birliği Partisi(FIDESZ) ve Zafer Partisi Örnekleri

Kübra ŞAHİN

Doktora Öğrencisi

Mersin Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

kubrasahin2796@gmail.com

Aysun YARALI AKKAYA

Doç. Dr.

Mersin Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Kamu Yönetimi Bölümü

aysun_yarali@yahoo.com

Özet

Bu çalışma, artan göçmen karşıtlığının milliyetçilik düşüncesinden beslendiği öngörüşünden hareketle Avrupa ve Türkiye’de yaşanan politik gelişmelere yönelik karşılaştırılmasına dayanmaktadır. Bilindiği üzere milliyetçilik tarihsel süreç içerisinde 18. yüzyılın sonu ile başlamış ve 20. yüzyıl ile beraber ulus-devletlerin oluşmasına zemin hazırlayan yerleşik bir düşünce halini almıştır. Buradan hareketle bulunduğumuz çağda ise ulus- devletlerin artık vazgeçilemez olduğunu ve bu nedenle de devletlerin önemli kaygılarının güvenlik ile alakalı olduğunu söyleyebiliriz.

Dünya üzerinde göç hareketliliği arttıkça güvenlik olgusunun sıkça gündeme geldiğini ve ulusal kimliğe bağlılığın arttığını görmekteyiz. Bu yaklaşımla göçmenler gittikleri yerlerde ulusal kimlik yapısını bozan ve milli kimliğe zarar verenler arasında sınıflandırılarak milli güvenliği tehdit eden önemli bir parça olarak kabul edilmektedirler. Özellikle dünyada ekonomik krizler, siyasal çatışmalar, iklim ve çevre sorunları ile sınırları yeniden çizen savaş ortamları değişen güvenlik algısıyla göç olgusunu uluslararası toplumların güncel sorunu yapmıştır. Bu süreç içinde göç ile birlikte gelen göçmen, sığınmacı ya da mülteciler kimlik ve var olma çatışmaları arasında ulus-devletlere bir meydan okuma olarak algılanmıştır. Dolayısıyla göç alan toplumlarda göçmenlerden kaynaklı güvenlik kaygıları milliyetçiliğin yükselmesine zemin hazırlamıştır ve göçmenler milli kimliğe zarar verenler olarak görülmüştür. Özellikle 2010 Arap Baharı olarak adlandırılan Kuzey Afrika’dan başlayarak Ortadoğu ülkelerini de içine alan süreçte gerçekleşen yoğun insan hareketliliği sıklıkla göçlere neden olmuştur. Bunun sonucunda Avrupa Devletleri içinde göçmenler kültürel ve demografik yapıda bozulma etkeni olarak görülürken ve göçmenlere yaklaşımları çoğunlukla güvenlik tehdidi olarak kabul edilirken Türkiye için göçmenlere yaklaşımın başlangıçtan daha farklı noktaya geldiği görülmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından en çok Suriyeli göçmenin yer değiştirdiği ve sayısal

verilerle Suriyelilerin en fazla Türkiye’de ikamet ettikleri bilinse de dünyada 280 milyon göçmenin var olduğu, bunun da sayısal verilerle en çok Avrupa topraklarında olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de çoğunlukla Suriyeliler özelinde gündeme gelse de farklı coğrafyalardan farklı sebeplere bağlı olarak Avrupa’da 87 milyon göçmenin bulunması Avrupa coğrafyasında da milliyetçiliğin yükselmesine bir etken olmuştur. Bu çalışmada Avrupa ve Türkiye için kabul edilen göçmen karşıtlığı temeline dayanan milliyetçi siyasal söylemin Macar Yurttaş Partisi ve Zafer Partisi üzerinden karşılaştırılması tartışılacaktır. Burada ilk olarak Avrupa için Macaristan örneğine bakılacaktır. Victor Orban özellikle göçmenlerin geldikleri coğrafyaları esas alarak göç yaklaşımını şekillendirmiştir. Avrupa ülkelerinde yaklaşık 1 milyon Suriyelinin bulunduğu bilinmekte ve bu sayı içinde ortalama 50 Suriyeliyi kabul eden yaklaşık 10 milyon nüfuslu Macaristan’ın tutumu sayısal verilerle ortadadır. Orban’nın bu yaklaşımında sağ/milliyetçi söylemlerinin gerekçeleri açısından göçmenlerin oluşturacağı maliyetler, güvenlik kaygıları ve dini etkenler sayılabilir. Türkiye içinse bunun en güzel örneği Ümit Özdağ’ın lideri olduğu Zafer Partisi’dir. Özdağ, Türkiye’de yasal ve yasadışı yaklaşık 5 milyon sayıya sahip olan Suriyelileri ve diğer yasadışı göçmenleri Türk milli kimliğine ve milliyetçilik ideolojine zarar verenler olarak kabul etmektedir. Özdağ, Macar Yurttaş Partisi lideri Orban’a benzer yaklaşımla göçmenlere yaklaşmış ve göçmenlere karşı tutumları güvenlik kaygılarıyla milliyetçilik üzerine seyretmıştır. Sonuç olarak, çalışmada bu iki örnek üzerinden yükselen milliyetçiliğin kesişen ve ayrılan noktalarına, devletlerin göçmen politikalarını etkileyen değişimlere bakılacaktır. Özellikle Türkiye’de yükselen milliyetçiliğin geçici bir tepkisellik mi yoksa daha derin bağları olan seküler bir milliyetçiliğe mi dönüştüğü temel araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Bu amaçla her iki partinin seçim söylemleri ve seçmen politikaları, parti başkanlarının demeçleri ile ilişkilendirilerek seçim sonuçlarına yönelik nicel verilerin karşılaştırılması analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, güvenlik, ulus-devlet, milliyetçilik.

Seçim Beyannamelerinde Düzensiz Göç ve Geri Dönüş Politikalarının Yeri: 14 Haziran 2023 Genel Seçimi

Fatih ERARSLAN

Öğr. Gör. Dr.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Erbaa Meslek Yüksekokulu

Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

fatih.erarslan@gop.edu.tr

Özet

Hayatın olağan akışı incelendiğinde geçmişten günümüze kadar insanların seyir haline olduğu görülmektedir. Bu seyir hali bazen bireysel bazen ise kitlesel şekilde gerçekleşmektedir. İnsanların kitlesel seyrinin ise anlaşmazlıklar, devlet yapısının bozulması, terör saldırıları, doğal afetler, nüfus artışı, salgın hastalıklar, mali sorunlar, çevre ve iklim sorunları ile gerçekleştiği görülmektedir. Belirtilen sebeplerden dolayı dünyanın farklı bölgelerinde gözlemlenen yaygın göç dalgaları ülkelerin sosyal, ekonomik, demografik, kültürel ve etnik yapılarını etkilemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti tarihi incelendiğinde, coğrafi konumu ve göç güzergâhları üzerinde olması nedeniyle diğer ülkelere göre göç ve etkilerine yoğun olarak rastlanmaktadır. Türkiye, Arap Baharı ve özellikle 15 Mart 2011’de başlayan Suriye iç savaşı sonrasında fazlasıyla göçe maruz kalmış ve göç dalgası bugün de artarak devam etmektedir.

Göç olgusu, devletlerin ekonomik, sosyal ve güvenlik politikaları üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Devletler, hem göçmen nüfusunu yönetmek hem de yerel toplulukların bu süreçten olumsuz etkilenmesini engellemek için kapsamlı politikalar geliştirmek zorundadır. Göç politikaları, genellikle üç temel alanda şekillenir: göçmenlerin ülkeye kabulü, entegrasyon süreçleri ve geri dönüş politikalarıdır. Bu bağlamda Türkiye, özellikle Suriyeli sığınmacı akını ile birlikte göç yönetimi politikalarını yeniden düzenlemiştir. Geçici koruma statüsü gibi yasal düzenlemelerle, sığınmacıların temel haklara erişimi sağlanırken, aynı zamanda entegrasyon sürecini hızlandırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu süreçte devletin karşılaştığı en büyük zorluklardan biri, göçmen nüfusunun toplumsal uyumu ve bu uyumun güvenlik, ekonomi ve sosyal yapılar üzerindeki etkileri olmuştur.

Bu çalışmanın amacı 14 Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirilmiş olan 28. dönem milletvekili seçimlerinde meclise giren siyasi partilerin seçim beyannamelerinde düzensiz göç ve geri dönüş politikaları konusuna hangi düzeyde ve ne amaçla yer verdiklerini incelemektir. 2023 seçimi sonrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde temsil edilen siyasi partilerin seçim beyannameleri, düzensiz göç ve geri dönüş politikaları kavramsal çerçevesinde ele alınacaktır. Çalışmada seçim beyannameleri doküman incelemesi yöntemi ile içerik analizi yapılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz Göç, Geri Dönüş Politikaları, Siyasi Partiler, Seçim Beyannameleri, 14 Haziran 2023 Genel Seçimi.

Yapay Zekâ ile Geri Dönüş Süreçlerinin İzlenmesi: Sığınmacı Hakları ve Etik Yönetişim

Suzan Ezgi KÖSALİ

Dr.

Bağımsız Araştırmacı
ezgikosali@gmail.com

Özet

Modern yaşamın birçok alanında önemli dönüşümlere yol açan ve hızla gelişimini sürdüren yapay zekâ teknolojisi uluslararası göç politikalarının da bir parçası olarak giderek yaygınlaşmaktadır. Devletlerin sınır güvenliğini sağlamak ve göç hareketlerini kontrol altına almak için ileri teknolojiye daha fazla yatırım yaptığı görülmektedir. 2024 yılında kabul edilen yeni AB Göç ve Sığınma Paktı'nda gözetim teknolojilerine atfedilen önem söz konusu yatırımların artacağına işaret etmektedir. Yapay zekâ teknolojisi ile göç akışları konusunda bilgi paylaşımının iyileştirilmesi, karar alma süreçlerinin desteklenmesi, kaynakların hızla harekete geçirilmesi ve verimliliğin artırılması hedeflenmektedir. Ancak yapay zekânın bu alanda kullanılması çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bu tartışmaların ana ekseninde sığınmacıların geri dönüş süreçlerinin yapay zekâ ile izlenmesi durumunda “geri göndermeme” (non-refoulement) ilkesinin baskı altına alınması ve sığınmaya erişimin kısıtlanması riski yer almaktadır. Bununla birlikte, sığınmacının zulüm ve/veya ciddi zarar görme tehlikesi olan bir yere geri gönderilmesi, insan haklarının aşınması, ayrımcılık yapmama ilkesinin ihlal edilmesi, önyargının kurumsallaşması ve karar alma süreçlerinin şeffaflıktan uzaklaşması endişesi de ortaya çıkmaktadır. Göç hareketliliğinin izlenmesinde yapay zekâ kullanımı diğer bir yönüyle devletler arasındaki asimetrik ilişkileri derinleştirme potansiyeline sahiptir. Az gelişmiş teknolojik araçlara sahip devletler ile yapay zekâ teknolojisine sahip devletlerin arasında dijital uçurumun artması söz konusudur. Denklemin bir parçası olan özel şirketler ise göç yönetiminin her aşamasında kullanılan teknolojilerin tasarlanmasında ve geliştirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, veri koruma, gözetim, hesap verilebilirlik hususlarında yeni teknolojilerin sebep olabileceği ayrımcı sonuçlar veya haksız kararlar karşısında etik yönetim modellerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmamın amacı, yapay zekâ tabanlı sistemlerin sığınmacıların geri dönüş süreçlerinde nasıl uygulandığını ve bu uygulamaların sığınmacı haklarını nasıl etkilediğini ele almaktır. Sınır yönetimi, sığınma taleplerinin değerlendirilmesi ve geri dönüş süreçlerinin hızlandırılmasında giderek daha fazla kullanılan bu teknolojilerin insan hakları açısından doğurduğu potansiyel sorunlar, sığınmacı haklarının ihlaline yol açabilecek durumlar ve etik ilkeler ekseninde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, yönetim mekanizmalarının yeterliliği sorgulanacak ve teknolojik ilerlemenin insani değerlerle dengelendiği bir yönetim modelinin nasıl hayata

geçirilebileceği tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Göç, Sığınmacı, Yönetişim, İnsan Hakları

Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kadınların Güvenliği ve Şönim'in Rolü

Aziz ARMUTLU

Dr.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

azizarmutlu86@gmail.com

 0000-0003-2838-7588.

Özet

Bu çalışma, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların güvenliğine odaklanarak Türkiye'deki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin (ŞÖNİM) rolünü incelemektedir. Mülteci ve göçmen kadınlar, zorunlu göç süreçlerinde cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet gibi ciddi risklerle karşılaşmakta; dil bariyerleri, kültürel uyumsuzluklar ve hukuki belirsizlikler gibi sorunlar, bu kadınların mevcut destek mekanizmalarından tam anlamıyla yararlanmalarını zorlaştırmaktadır. ŞÖNİM'ler, psikolojik destek, hukuki yardım, barınma, sosyal ve ekonomik destek gibi kapsamlı hizmetler sunarak bu kadınların travmalarını aşmalarına ve topluma yeniden entegrasyonlarına yardımcı olmaktadır. Çalışmada, ŞÖNİM'lerin dil engellerini aşmak ve hizmetlerinin erişilebilirliğini artırmak için çok dilli bilgilendirme materyalleri, tercümanlık hizmetleri ve kültürlerarası arabulucuların istihdam edilmesi gibi çözüm önerileri sunulmaktadır. Ayrıca uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılarak kurumsal kapasitenin artırılmasının ve küresel iyi uygulama örneklerinden yararlanılmasının, ŞÖNİM'lerin etkinliğini artıracakı değerlendirilmektedir. Toplumsal, hukuki ve insani boyutlar ele alınarak mülteci ve göçmen kadınların güvenliğinin sağlanması için bütüncül ve kapsayıcı çözümlerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışmada, ŞÖNİM'lerin mevcut hizmet modellerini uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi ve bu hizmetlerin daha kapsayıcı bir yapıya dönüştürülmesi gerektiğine yönelik politika yapıcılara yol gösterici öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda, ŞÖNİM'lerin kadınların güvenliğini ve haklara erişimini sağlama konusundaki merkezi rolü bir kez daha vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ŞÖNİM, Kadın Hakları, Psikososyal Destek, Şiddet Mağduru

The Security of Refugee, Migrant, and Asylum-Seeking Women and the Role of ŞÖNİM

Abstract

This study focuses on the safety of refugee, migrant, and asylum-seeking women, examining the role Center of Preventing and Monitoring Violence (ŞÖNİM) in Türkiye.

Refugee and migrant women face serious risks such as sexual, physical, and psychological violence during forced migration processes. Barriers such as language differences, cultural incompatibilities, and legal uncertainties hinder these women from fully benefiting from existing support mechanisms. ŞÖNİMs provide comprehensive services, including psychological support, legal assistance, shelter, and social and economic support, to help these women overcome their trauma and reintegrate into society. The study proposes solutions such as multilingual informational materials, interpreter services, and the employment of intercultural mediators to overcome language barriers and enhance the accessibility of ŞÖNİM services. Moreover, it emphasizes the importance of increasing institutional capacity through collaboration with international organizations and benefiting from global best practices to improve the effectiveness of ŞÖNİMs. Addressing social, legal, and humanitarian dimensions, the study highlights the need for holistic and inclusive solutions to ensure the safety of refugee and migrant women. It argues that ŞÖNİMs should align their existing service models with international standards and transform these services into a more inclusive structure. The study provides guiding recommendations for policy makers on the need to harmonise the existing service models of ŞÖNİMs with international standards and to transform these services into a more inclusive structure. In this context, the central role of ŞÖNİMs in ensuring women's safety and access to rights is once again emphasised.

Keywords: Ministry of Family and Social Services, ŞÖNİM, Women's Rights, Psychosocial Support, Victim of Violence

Giriş

Küreselleşen dünyada savaşlar ve iç çatışmalar, milyonlarca insanı zorunlu göçe mecbur bırakmakta, özellikle kadınlar bu süreçte cinsiyet temelli şiddet, ekonomik güvensizlik ve sosyal dışlanma gibi ciddi güvenlik tehditleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre, dünya genelinde mülteci ve sığınmacıların sayısı her geçen yıl artmakta ve kadınlar bu nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle yoğun göç akımlarına maruz kalmakta ve bu durum, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların sayısında belirgin bir artışa neden olmaktadır.

Küresel çapta artan zorunlu göç hareketleri, pek çok kadının kendi ülkelerinde veya geçiş yaptıkları bölgelerde fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır (Inter-Agency Standing Committee [IASC], 2015; Jesuit Refugee Service [JRS], 2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, mülteci ve göçmen kadınların temel insan haklarına erişimini engellemekte, onların sağlık, eğitim, istihdam gibi alanlardaki fırsatlardan yararlanmasını zorlaştırmakta ve toplumsal uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle yoğun göç akımlarına maruz kalan ve dünyanın en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapan ülkelerden biridir. Bu durum, özellikle mülteci ve göçmen kadınların güvenliği konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde yeni

stratejiler ve politika önerileri geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Refugees International, 2023). Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)’ler etkin rol oynamaktadır.

ŞÖNİM’ler, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele sistemi içerisinde önemli bir rol üstlenmekte, mağdurlara hukuki, psikolojik, sosyal destek ve barınma imkânları sunmaktadır (Human Rights Watch, 2022). Ancak mülteci ve göçmen kadınların deneyimleri, dil bariyerleri, hukuki statü belirsizlikleri ve kültürel farklılıklar gibi faktörler nedeniyle mevcut destek mekanizmalarından tam anlamıyla yararlanamadıklarını göstermektedir (Overseas Development Institute [ODI], 2020). . Bu durum, ŞÖNİM’lerin mevcut hizmetlerini daha kapsayıcı ve erişilebilir hale getirecek stratejiler geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Mülteci ve sığınmacı kadınlar, geldikleri ülkelerde toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddetle karşılaşmakta, bu da onların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca ekonomik hayata katılımda yaşadıkları zorluklar ve sosyal dışlanma, bu kadınların toplumsal uyum süreçlerini daha da güçleştirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ŞÖNİM, şiddetin önlenmesi ve mağdurların desteklenmesi amacıyla önemli hizmetler sunmaktadır. ŞÖNİM’ler, 7 gün 24 saat esasıyla çalışarak şiddet mağdurlarına koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanmasına yönelik danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetleri vermektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024).

Bu çerçevede, Türkiye’deki ŞÖNİM sisteminin mülteci ve göçmen kadınların özel ihtiyaçlarına duyarlı hale getirilmesi, dil desteği, personel eğitimi, kurumsal işbirliklerinin güçlendirilmesi ve fon kaynaklarının çeşitlendirilmesi gibi adımların atılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra uluslararası kuruluşlarla koordinasyonun artırılması, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve politikaların evrensel insan hakları standartları doğrultusunda güncellenmesi, mülteci ve göçmen kadınların güvenliğini sağlayan bütüncül ve sürdürülebilir çözümler için kritik önem taşımaktadır (International Rescue Committee [IRC], 2023; UHRC, 2018). Bu yaklaşım, mülteci ve göçmen kadınların güvenliğini sağlama ve onların haklarını etkin bir şekilde koruma sürecinde belirleyici bir rol oynayacaktır.

Ancak ŞÖNİM’lerin mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınlara yönelik hizmetlerinin etkinliği ve bu hizmetlere erişimde karşılaşılan engeller konusunda sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma, ŞÖNİM’lerin sunduğu hizmetlerin bu kadınların güvenliği üzerindeki etkilerini inceleyerek mevcut politikaların değerlendirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların güvenliğinin sağlanması ve sosyal hizmetlerin etkinliğinin artırılmasında ŞÖNİM’lerin rolünü derinlemesine ele alarak alandaki akademik boşluğun doldurulmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda çalışma, Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kavramlarının Tanımı ve Farkları,

Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kadınların Karşılaştığı Güvenlik Sorunları, Türkiye’de ŞÖNİM’lerin Rolü ve İşlevi, ŞÖNİM’lerin Sunduğu Hizmetler, Psikolojik ve Hukuki Desteklerin Kadınlar Üzerindeki Etkisi, Dil Bariyerleri ve Hizmetlere Erişimde Yaşanan Sorunlar, Uluslararası Kuruluşlarla İşbirliği İmkânları başlıklarında konu, detaylandırılmış olup Sonuç bölümüyle tamamlanmıştır.

1.Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kavramlarının Tanımı ve Farkları

Uluslararası hukukta “mülteci” kavramı, 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Protokolü çerçevesinde; ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korkan, bu nedenle ülkesini terk eden ve bir başka devletin korumasına ihtiyaç duyan kişileri ifade etmektedir (UNHCR, 2023a). Bu yasal statü, kişiye belirli haklar ve koruma sağlamaktadır.

“Göçmen” kavramı ise daha geniş bir tanıma sahiptir. Göçmenler, kendi istekleriyle veya ekonomik, çevresel, ailevi ya da eğitim gibi çeşitli nedenlerle ülkesini ya da yaşadığı yeri değiştiren bireylerdir (IOM, 2023; Castles & Miller, 2009). Göçmenler genellikle gönüllü hareket eder; ancak zorunlu göç edenler (mülteciler, sığınmacılar, yerinden edilmiş kişiler) farklı hukuki çerçevelere tabidir. Göçmenlik bir hukuki statüden ziyade bir olguyu ifade eder ve bu kişilerin hakları ve yükümlülükleri, gidilen ülkenin ulusal mevzuatına ve uluslararası insan hakları standartlarına bağlıdır (IOM, 2023).

“Sığınmacı” ise henüz mülteci statüsü kazanıp kazanmayacağı belli olmayan; ancak mülteci statüsü talebiyle başvuruda bulunmuş kişiyi tanımlar (UNHCR, 2023a). Sığınmacılar, başvuru süreci devam ederken çeşitli geçici hak ve hizmetlerden yararlanabilir; ancak mültecilere tanınan uluslararası koruma henüz tam olarak garanti altında değildir. Statü incelemesi sonucunda başvurusu kabul edilen kişi mülteci statüsü kazanırken reddedilenlerin durumu yasal prosedürlere bağlı olarak değişmektedir (Kirişçi & Ferris, 2019).

Bu bağlamda mülteci, göçmen ve sığınmacı kavramlarının uluslararası hukuktaki tanımları, zorunlu göç hareketlerinin farklı boyutlarını anlamak ve yönetmek için hayati öneme sahiptir. Bu statülerin her biri, bireylerin karşılaştıkları riskleri ve sahip oldukları hakları farklı şekillerde belirlemektedir. Mültecilerin uluslararası koruma mekanizmaları kapsamında belirli haklara sahip olması, göçmenlerin ise daha geniş bir hareketlilik çerçevesinde değerlendirilmesi, bu grupların ihtiyaçlarına yönelik politika ve uygulamaların farklılık göstermesini gerektirmektedir. Sığınmacılar için geçici statü sürecinin taşıdığı belirsizlikler ise bu kişilerin haklara erişiminde ciddi zorluklar yaratmaktadır. Bu nedenle, uluslararası hukuk ve ulusal uygulamaların uyumlu hale getirilmesi, bu grupların korunması ve desteklenmesi açısından hayati bir öneme sahiptir.

2.Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kadınların Karşılaştığı Güvenlik Sorunları

Dünya genelinde zorunlu yerinden edilme oranları artmakta ve bu durum kadınların özellikle cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet riskiyle daha fazla karşı karşıya kalmasına

neden olmaktadır (UNHCR, 2022b; Amnesty International, 2021). Mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınlar, kaçış sürecinde insan ticareti, tecavüz, zorla fuhuşa sürüklenme, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyete dayalı diğer hak ihlalleriyle yüz yüze gelebilmektedir (IOM, 2023). Ev sahibi ülkelere ulaştıklarında da dil bariyerleri, kültürel uyum zorlukları ve hukuki belirsizlikler nedeniyle adalete erişimde engellerle karşılaşmaları yaygındır (Kirişçi & Ferris, 2019). Bu bağlamda, mülteci ve göçmen kadınların karşılaştıkları çok boyutlu zorlukların aşılabilmesi için, şiddet önleme ve koruma mekanizmalarının daha erişilebilir, kapsayıcı ve kültürel olarak duyarlı hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Özellikle çatışma bölgelerinden gelen kadınlar için geçici barınma alanları, kamplar veya kentsel alanlarda güvenlik sorunu devam etmektedir. Bu alanlarda sıklıkla fiziksel güvenlik açıkları, izole olma, temel hizmetlere erişimde zorluklar ve ayrımcılık söz konusudur (Human Rights Watch, 2021a). Benzer şekilde sınır geçişlerinde güvensiz koşullar, kadınları kaçakçılık çeteleri ve istismarcılara karşı savunmasız bırakmaktadır (European Union Agency for Fundamental Rights [FRA], 2022a). Bu durum, kadınların güvenliğini sağlamak için hem barınma alanlarında hem de sınır geçişlerinde daha etkili koruma mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu nedenlerle dünya genelinde artan zorunlu yerinden edilme oranları, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet gibi ciddi risklerle karşı karşıya kalma ihtimalini artırmaktadır. Bu kadınlar, kaçış sürecinde insan ticareti, tecavüz ve zorla fuhuş gibi hak ihlalleriyle karşılaşırken ev sahibi ülkelere ulaştıklarında dil bariyerleri, kültürel uyum sorunları ve hukuki belirsizlikler nedeniyle adalete erişimde ek engeller yaşamaktadır. Özellikle çatışma bölgelerinden gelen kadınların barınma alanlarında yaşadığı güvenlik açıkları ve ayrımcılık gibi sorunlar, onların hem fiziksel hem de psikolojik açıdan güvende olmalarını zorlaştırmaktadır.

Bu bağlamda, kadınların korunması ve temel haklara erişimlerinin sağlanması için daha kapsamlı ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesi gerekmektedir. Dil bariyerlerini aşan, kültürel duyarlılığı gözeten ve hukuki belirsizlikleri gideren politikalar, bu kadınların güvende olmalarını ve topluma entegrasyonlarını destekleyeceği; ayrıca, sınır geçişlerinde ve geçici barınma alanlarında güvenlik önlemlerinin artırılması, kaçakçılık ve istismar risklerini azaltarak kadınların korunmasına önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

3. Türkiye’de ŞÖNİM’lerin Rolü ve İşlevi

Türkiye’de 6284 sayılı Kanun’un uygulanması çerçevesinde kurulan ŞÖNİM, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı [ASHB], 2023). ŞÖNİM’ler, sığınmacı ve mülteci kadınlar dâhil olmak üzere şiddet mağdurlarına psikolojik, hukuki ve sosyal destek sağlamakta; gerektiğinde kadın konukevlerine yönlendirme yapmakta; kolluk kuvvetleri, adli merciler ve sağlık kurumlarıyla koordinasyon kurmaktadır (ASHB, 2023; Mor Çatı, 2021).

Bununla birlikte, ŞÖNİM'lerin mülteci ve göçmen kadınlara ulaşma kapasitesi, dil engelleri, bilgilendirme eksikliği ve kültürel uyumsuzluklar nedeniyle kısıtlı kalabilmektedir. Bu nedenle uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği önemlidir (UN Women, 2021). Son yıllarda Türkiye'de ŞÖNİM'ler, uluslararası fon ve programlarla desteklenerek mülteci ve göçmen kadınlara yönelik farkındalık artırma, tercüme hizmetleri sağlama ve hukuki danışmanlık gibi alanlarda kapasite geliştirmektedir (UNHCR, 2022a). Konunun toplumsal, hukuki ve insani boyutlar açısından değerlendirilmesi de ayrıca önemlidir.

Toplumsal açıdan bakıldığında mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınlar sıklıkla toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesi, sosyal dışlanma ve ötekileştirme ile karşılaşmaktadır (Mor Çatı, 2021). Medyada ve kamusal söylemde göçmen kadınlara yönelik ayrımcı tutumların güçlenmesi, bu kadınların toplumsal hayata katılımını ve temel haklarını kullanmalarını zorlaştırmaktadır (Kirişçi & Ferris, 2019).

Hukuki olarak değerlendirildiğinde, kadınların korunmasına yönelik uluslararası sözleşmeler (Örneğin: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi [CEDAW]) ve ulusal yasal düzenlemeler (6284 Sayılı Kanun) mevcut olsa da uygulanma pratiklerinde aksaklıklar bulunmaktadır (UN Women, 2021; Human Rights Watch, 2021b). Mülteci ve sığınmacı kadınların hukuki statü belirsizlikleri, yasal haklarına erişimde önemli engeller yaratmaktadır. Özellikle ikincil koruma veya geçici koruma altındaki kadınların, ulusal mevzuat ile uluslararası mülteci hukuku arasındaki uyumsuzluklar nedeniyle adalete erişimde sıkıntılar yaşadığı görülmektedir (FRA, 2022b).

İnsani boyutta ise insani yardım kuruluşları, kadınların temel sağlık, barınma, beslenme ve psikososyal destek ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmalar yürütmektedir (IOM, 2023). Bu kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde şiddet mağduru kadınlara güvenli alanlar, tercüme, hukuki danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri sunmaktadır (UNHCR, 2022a).

Mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınlar, göç yolculuğunda ve varış ülkelerinde çok boyutlu güvenlik sorunlarıyla karşılaşmaktadır. Türkiye'de ŞÖNİM'ler, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ve mağdurların korunmasında önemli bir rol oynamaktadır; ancak bu yapının mülteci ve göçmen kadınlara erişimi ve hizmet sunumu güçlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Toplumsal, hukuki ve insani boyutlar bir arada ele alındığında, çok paydaşlı, bütüncül ve kapsayıcı çözümlere duyulan ihtiyacın elzem olduğu görülmektedir.

Türkiye'de ŞÖNİM'ler, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunmasında hayati bir rol oynasa da mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınlara yönelik hizmetlerin erişilebilirliği ve etkinliği konusunda belirgin eksiklikler bulunmaktadır. Dil bariyerleri, bilgilendirme eksiklikleri, kültürel uyumsuzluklar ve hukuki statü belirsizlikleri gibi faktörler, bu kadınların mevcut destek mekanizmalarından tam anlamıyla

yararlanmalarını zorlaştırmaktadır.

Toplumsal düzeyde, göçmen kadınlara yönelik ayrımcı söylemler ve sosyal dışlanma, kadınların topluma entegrasyonunu zorlaştırırken; hukuki düzeyde ise ulusal ve uluslararası mevzuatlar arasındaki uyumsuzluklar, kadınların adalete erişiminde engeller yaratmaktadır. İnsani boyutta ise temel ihtiyaçların karşılanması ve psikososyal destek hizmetlerinin sağlanması konusunda olumlu adımlar atılmasına rağmen bu çabaların daha sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde genişletilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, ŞÖNİM'lerin kapasitesinin artırılması, dil ve kültürel duyarlılığı gözetken yaklaşımlar benimsenmesi, uluslararası kuruluşlarla daha güçlü işbirlikleri kurulması ve çok paydaşlı çözümler geliştirilmesi kritik bir ihtiyaçtır. Böylece, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların karşılaştıkları çok boyutlu güvenlik sorunları etkin bir şekilde ele alınabilir ve toplumsal uyum süreçleri desteklenebilir.

4.ŞÖNİM'lerin Sunduğu Hizmetler

ŞÖNİM'ler, kadına yönelik şiddetle mücadele sisteminin kilit aktörlerindendir. Bu merkezler, mağdurların ihtiyaç duydukları hizmetlere tek bir noktadan erişimini sağlamayı hedeflemektedir (UN Women, 2021). Sunulan başlıca hizmetler şöyle sıralanabilir:

Psikolojik Destek: ŞÖNİM'lerde, şiddet mağdurlarına bireysel veya grup halinde psikolojik danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları, mağdurların travma sonrası stres bozukluğu, kaygı, depresyon gibi ruhsal sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olacak terapötik destek sağlamaktadır (ASHB, 2023).

Hukuki Yardım: Mağdurların yasal hakları konusunda bilgilendirilmesi, gerekli durumlarda avukat yönlendirmesi, adli süreçlerin takibi ve koruyucu/önleyici tedbir kararlarının alınması konularında destek verilmektedir. Böylece mağdurlar, şiddet failine karşı hukuki mücadelelerinde profesyonel yardım alabilmektedir (Mor Çatı, 2021; FRA, 2022b).

Barınma ve Korunma Hizmetleri: ŞÖNİM'lerde, acil durumlarda mağdurları kadın konukevlerine veya sığınma evlerine yönlendirilmektedir. Bu sayede kadınlar, şiddet ortamından uzak, güvenli bir barınma alanına ve temel ihtiyaçlarının karşılanabileceği bir ortama kavuşmaktadırlar (IOM, 2022; UNHCR, 2023).

Sosyal ve Ekonomik Destek: ŞÖNİM'lerde, mağdurların sosyal hayata katılımlarını artırmaya yönelik rehberlik, mesleki eğitim kurslarına yönlendirme ve iş bulmada aracılık etme gibi destekleyici hizmetler sunulmaktadır. Bu sayede kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmaları ve şiddet döngüsünden çıkmaları amaçlanmaktadır (ASHB, 2023; UN Women, 2021).

İzleme ve Koordinasyon: ŞÖNİM'ler, mağdurların durumunu izler, güvenlik risklerini değerlendirir ve ilgili kurumlar (sağlık kuruluşları, kolluk kuvvetleri, adli merciler, sivil toplum örgütleri) arasında koordinasyon sağlar. Bu bütüncül yaklaşım, şiddetle mücadele

sürecinde etkin ve sürdürülebilir çözümler üretmeyi hedeflemektedir (FRA, 2022b).

Türkiye’de ŞÖNİM’ler, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında önemli bir yere sahip olup mağdurların çok yönlü ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmış kurumlardır. Şiddetin önlenmesi ve mağdurların güçlendirilmesi yönünde ulusal ve uluslararası normlara bağlı olarak hizmet sunan bu merkezler, şiddet karşısında etkili bir müdahale mekanizması olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca mağdurlara sağladıkları kapsamlı hizmetlerle etkili bir destek mekanizması sunmaktadır. Psikolojik, hukuki, sosyal, barınma ve ekonomik desteklerin yanı sıra, izleme ve koordinasyon faaliyetleriyle bu merkezler, şiddet mağduru kadınların ihtiyaçlarına tek bir noktadan cevap verebilmektedir.

ŞÖNİM’lerin sunduğu bu bütüncül hizmetler, kadınların travmalarını aşmalarına, haklarını savunmalarına, sosyal ve ekonomik hayata yeniden entegre olmalarına katkıda bulunurken şiddet döngüsünün kırılmasında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle mağdurların güvenliğinin sağlanması ve güçlendirilmesi doğrultusunda ulusal ve uluslararası normlara uygun bir şekilde hareket eden bu merkezler, kadınların toplumsal hayata daha güçlü bir şekilde katılmalarını desteklemektedir. Ancak bu hizmetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve kapsayıcılığının artırılması için ŞÖNİM’lerin kapasitesinin sürekli geliştirilmesi gerekmektedir.

5.Psikolojik ve Hukuki Desteklerin Kadınlar Üzerindeki Etkisi

ŞÖNİM’lerin sunduğu psikolojik ve hukuki destekler, kadınların şiddet deneyiminden kaynaklanan travmalarıyla baş etmelerine ve haklarını daha etkin biçimde kullanmalarına olanak sağlamaktadır (Mülteci-Der, 2021; IRC, 2022). Psikolojik danışmanlık ve terapötik müdahaleler, kadınların travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon gibi ruhsal sorunlarını hafifletirken; güçlenme, öz güven artışı ve sosyal yaşama yeniden entegrasyon süreçlerini desteklemektedir. Bu süreçte, kadınların hem bireysel hem de grup terapileri yoluyla duygusal dayanıklılıklarını artırmaları, şiddet döngüsünden çıkış için önemli bir adımdır.

Hukuki destek ise kadınların adalete erişimini kolaylaştırmakta; koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasını, şiddet faillerinin cezalandırılmasını ve kadının mülkiyet, velayet, nafaka gibi hukuki haklarını güvence altına almaktadır (Mülteci-Der, 2021). Özellikle mülteci ve göçmen kadınlar, yasal statü belirsizliği, bilgi eksikliği ve ayrımcılık nedeniyle hukuki süreçlerde zorlanmakta; ŞÖNİM’lerin sağladığı rehberlik ve avukat yönlendirmeleri bu noktada kritik bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda ŞÖNİM’lerin sunduğu psikolojik ve hukuki destekler, kadınların şiddet sonrası yaşadıkları travmaları aşmalarına ve haklarını savunmalarına olanak sağlayarak şiddet döngüsünden çıkış sürecinde kritik bir rol üstlenmektedir. Psikolojik danışmanlık ve terapötik müdahaleler, kadınların ruhsal sağlıklarını iyileştirirken güçlenme ve öz güven kazanmalarını desteklemekte, aynı zamanda sosyal yaşama yeniden entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

Hukuki destek ise kadınların adalete erişimini mümkün kılmakta, yasal haklarının korunmasını ve şiddet faillerinin cezalandırılmasını sağlamaktadır. Özellikle mülteci ve göçmen kadınların karşılaştığı yasal statü belirsizlikleri ve ayrımcılık gibi zorluklar göz önüne alındığında, ŞÖNİM’lerin rehberlik ve avukat yönlendirme hizmetleri, bu kadınların adalet arayışında hayati bir destek sunmaktadır. Bu bağlamda, ŞÖNİM’ler, kadınların şiddetle mücadele süreçlerinde güçlendirilmesi ve haklarının korunması için etkili bir müdahale mekanizması olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu desteklerin daha kapsayıcı ve erişilebilir hale getirilmesi, özellikle mülteci ve göçmen kadınların ihtiyaçlarına yanıt verebilmek adına sürekli iyileştirilmesi gerekmektedir.

6.Dil Bariyerleri ve Hizmetlere Erişimde Yaşanan Sorunlar

Dil bariyerleri, mülteci ve göçmen kadınların ŞÖNİM hizmetlerinden etkin biçimde yararlanmasının önündeki temel engellerden biridir (IRC, 2022; Mülteci-Der, 2021). Kadınlar, anadillerini veya iyi seviyede bildikleri bir dili konuşan uzmanlara erişemediklerinde, psikolojik destek süreci aksayabilir; duygularını, ihtiyaçlarını ve hukuki meselelerini açıkça ifade etmekte güçlük çekebilirler. Aynı şekilde, hukuki süreçlerin teknik dilini anlamak zorlaşmakta, bu da kadınların hak taleplerinde zayıflamaya ve adalet sistemine güvenlerinin azalmasına yol açabilmektedir.

ŞÖNİM’lerin mülteci ve göçmen kadınlara sağladığı psikolojik ve hukuki destekler, güvenliğin yeniden tesis edilmesinde ve şiddet döngüsünün kırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar, bu hizmetlerden etkin yararlanma önünde ciddi bir engel oluşturmakta; çok dilli ve kültürel açıdan duyarlı yaklaşımlar benimsenmediği sürece hizmetlerin etkinliği sınırlı kalabilmektedir. Bu nedenle, ŞÖNİM’lerin kapasitesinin artırılması, dil ve kültür engellerine yönelik çözüm odaklı politikaların geliştirilmesi, mülteci ve göçmen kadınların güçlendirilmesi açısından kritik önemdedir.

Bu nedenle, ŞÖNİM’lerin hizmet sunumunda dil ve kültür engellerini aşacak stratejiler geliştirmesi hayati önem taşımaktadır. Çok dilli bilgilendirme materyalleri, tercümanlık hizmetleri ve kültürel duyarlılığa sahip uzmanların istihdam edilmesi gibi çözüm odaklı politikalar, hem hizmetlerin erişilebilirliğini artıracak hem de kadınların şiddet döngüsünden çıkışını destekleyecektir. Dil ve kültür engellerine yönelik bu yaklaşımlar, ŞÖNİM’lerin kapsayıcılığını artırarak daha etkin bir müdahale mekanizması haline gelmesine olanak tanıyacağı değerlendirilmektedir.

7.Uluslararası Kuruluşlarla İşbirliği İmkânları

Uluslararası kuruluşlarla işbirliği, ŞÖNİM’lerin kurumsal kapasitelerini ve hizmet etkililiğini artırmada önemli bir stratejidir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve benzeri kuruluşlarla ortak projeler geliştirmek, teknik uzmanlık, finansman, eğitim materyalleri ve iyi uygulama örneklerine erişim sağlamaktadır (UNFPA, 2022; OECD, 2022). Ayrıca, bu kuruluşlarla uluslararası deneyim paylaşımı toplantıları, iyi uygulama örnekleri,

geliştirilmesi gereken alanlara yönelik seminerler ve çalışma ziyaretleri aracılığıyla farklı ülkelerdeki kadına yönelik şiddetle mücadele merkezlerinden öğrenme imkânı oluşacaktır. Bu sayede, ŞÖNİM’ler uluslararası standartları içselleştirebilir, hizmet modellerini güncelleyebilir ve göçmen kadınların özel ihtiyaçlarına yanıt verecek esnek çözümler geliştirebilir. Bütüncül olarak değerlendirildiğinde, ŞÖNİM’lerin güçlendirilmesi için personel eğitimi, dil desteği, kaynak artırımı ve uluslararası işbirliği iç içe geçmiş bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu yaklaşım, mülteci ve göçmen kadınların güvenliğini, haklara erişimini ve toplumsal yaşama etkin katılımını destekleyeceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca hizmet sunumunda daha kaliteli ve insancıl yaklaşımları uygulamak amacıyla ŞÖNİM personelinin, mülteci ve göçmen kadınların karşılaştığı çok boyutlu sorunlar konusunda uzmanlaşması için düzenli mesleki eğitimler ve süpervizyon oturumları önerilmektedir. Özellikle travma sonrası stres, kültürel duyarlılık, hukuksal mevzuat, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin dinamikleri ve iletişim becerileri üzerine odaklanan eğitim programları, çalışanların profesyonel kapasitelerini güçlendireceği değerlendirilmektedir.

Hizmet sunumunda en büyük engel olan dil bariyerlerinin aşılması için çok dilli bilgilendirme materyalleri, tercümanlık hizmetleri ve kültürlerarası arabulucuların görevlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle Suriyeli, Afgan ve Afrikalı mülteci topluluklarının dil ihtiyaçlarına cevap verecek uzmanlar istihdam edilerek hizmetlerin erişilebilirliği artırılabilir (Türk Kızılayı, 2023; DRC, 2022).

Uluslararası kuruluşlarla işbirliği, ŞÖNİM’lerin kurumsal kapasitesinin artırılması ve hizmet sunumunun etkinleştirilmesi açısından kritik bir strateji olarak öne çıkmaktadır. UNFPA, UNHCR ve IOM gibi kuruluşlarla geliştirilecek ortak projeler; teknik uzmanlık, finansman ve eğitim materyallerine erişim sağlayarak ŞÖNİM’lerin hizmet modellerini uluslararası standartlarla uyumlu hale getirebilecektir. Aynı zamanda, uluslararası deneyim paylaşımı ve eğitim programları, ŞÖNİM personelinin profesyonel kapasitesini güçlendirecek ve kadınların karşılaştığı çok boyutlu sorunlara daha duyarlı yaklaşımlar geliştirilmesine olanak tanıyabilecektir.

Bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında, personel eğitimi, kaynak artırımı, dil desteği ve uluslararası işbirliği gibi unsurlar bir arada değerlendirilmeli, ŞÖNİM’lerin mülteci ve göçmen kadınların güvenliği, haklara erişimi ve toplumsal entegrasyonunu destekleyen etkili ve sürdürülebilir bir yapıya dönüşmesi sağlanmalıdır. Özetle ŞÖNİM’lerin güçlendirilmesi için personel eğitimi, dil desteği ve kaynak artırımı konularında ulusal düzeyde kapsamlı stratejiler geliştirilmeli; uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılarak küresel iyi uygulama örneklerinden yararlanılmalıdır. Bu sayede mülteci ve göçmen kadınların ihtiyaçlarına cevap veren sürdürülebilir, bütüncül ve erişilebilir bir destek sistemi inşa etmek mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, mülteci, göçmen ve sığınmacı kadınların karşılaştıkları çok boyutlu sorunlara odaklanarak, Türkiye'deki ŞÖNİM'lerin bu bağlamdaki rolünü ve hizmetlerinin etkinliğini ele almıştır. Çalışmanın bulguları, ŞÖNİM'lerin psikolojik destek, hukuki yardım, barınma ve sosyal destek hizmetleriyle kadınların travma sonrası rehabilitasyonu ve topluma yeniden entegrasyonu açısından kritik bir fonksiyon üstlendiğini ortaya koymaktadır. Ancak hizmet sunumu etkileyen ve geliştirilmesi gereken alanlarda dil bariyerleri, kültürel uyumsuzluklar ve hukuki süreçlerdeki karmaşıklıklar, hizmetlerin erişilebilirliği ve etkinliği konusunda önemli sınırlılıklar yaratmaktadır.

Bu kapsamda, dil ve kültür engellerini aşmak için çok dilli bilgilendirme materyalleri, tercümanlık hizmetleri ve kültürlerarası arabulucuların istihdamı gibi stratejik adımlar önerilmektedir. Ayrıca uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak teknik uzmanlık ve iyi uygulama örneklerinden yararlanılması, ŞÖNİM'lerin kurumsal kapasitesini artırmada önemli bir potansiyel sunmaktadır. Çalışmada sunulan veriler, mülteci ve göçmen kadınlara yönelik destek mekanizmalarının daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak ŞÖNİM'lerin kapasitesinin artırılması ve hizmet modellerinin mülteci ve göçmen kadınların özel ihtiyaçlarına duyarlı hale getirilmesi, şiddetin önlenmesi ve kadınların güçlendirilmesi için kaçınılmazdır. Bu doğrultuda, çok paydaşlı ve bütüncül yaklaşımların benimsenmesi, kadınların temel haklarına erişimini kolaylaştıracak ve toplumsal uyum süreçlerini destekleyeceği değerlendirilmektedir. Bu adımların bir arada değerlendirilmesi, şiddet mağduru kadınların haklarına erişimini sağlama ve topluma entegrasyon süreçlerini hızlandırma açısından kritik önem taşımaktadır.

Kaynakça

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB). (2023). Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM). <https://www.aile.gov.tr/siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-sonim>

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Genel Bilgiler. <https://www.aile.gov.tr>

Amnesty International. (2021). Annual Report 2021/22: The State of the World's Human Rights.

<https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/4870/2022/en/>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR). (2018). Küresel Mülteci Mutabakatı. <https://www.unhcr.org/about-unhcr/overview/global-compact-refugees>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR). (2022a). Türkiye'de Mülteci

Kadınlara Yönelik Hizmetler. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyede-multeci-kadinlar>

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR). (2022b). UNHCR, artan açlık, güvensizlik ve yeterince finansman sağlanamamasının toplumsal cinsiyete dayalı şiddet risklerini ağırlaştırması konusunda uyarıda bulunuyor. <https://www.unhcr.org/tr/37787-unhcr-warns-rising-tide-of-hunger-insecurity-and-underfunding-worsening-gender-based-violence-risks.html>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR). (2023). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>
- Castles, S., & Miller, M. J. (2009). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Palgrave Macmillan.
- Danimarka Mülteci Konseyi (DRC). (2022). Türkiye’de Engelli Mültecilerin Koruma İhtiyaçları Araştırma Raporu. Erişim adresi: <https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/turkiyede-engelli-multecilerin-koruma-ihtiyaclari-arastirma-raporu>
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2022a). Protecting Migrant Women from Violence. <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/protecting-migrant-women>
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2022b). Migration: Key Fundamental Rights Concerns. <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/migration-key-fundamental-rights-concerns>
- IOM. (2023). Gender-Based Violence in Humanitarian Settings: A Multi-Sectoral Response. <https://www.iom.int/gender-based-violence>
- Inter-Agency Standing Committee (IASC). (2015). Guidelines for integrating gender-based violence interventions in humanitarian action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery. Geneva: IASC.
- International Rescue Committee (IRC). (2023). IRC GEDI Annual Report 2023. <https://www.rescue.org/report/irc-gedi-annual-report-2023>
- Human Rights Watch. (2021a). World Report 2021: Events of 2020. <https://www.hrw.org/world-report/2021>
- Human Rights Watch. (2021b). Türkiye: Mülteci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar. <https://www.hrw.org/tr/turkiye-multeci-kadinlar>
- Human Rights Watch. (2022). Kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal ve uluslararası yaklaşımlar. New York: HRW.
- Jesuit Refugee Service (JRS). (2022). Protecting women on the move: Gender-based violence and displacement. Rome: JRS.

- Kirişci, K., & Ferris, E. (2019). *The Consequences of Chaos: Syria's Humanitarian Crisis and the Failure to Protect*. Brookings Institution Press. Erişim adresi: <https://www.brookings.edu/book/the-consequences-of-chaos/> Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2021). *Türkiye'de Göçmen Kadınlar ve Kadına Yönelik Şiddet*. <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2024/08/2-gocmen-komite-rapor.pdf>
- Overseas Development Institute (ODI). (2020). *Barriers to accessing gender-based violence support services for refugee women*. London: ODI.
- Refugees International. (2023). *Turkey's response to refugee women: Challenges and opportunities*. Washington, DC: Refugees International.
- Türk Kızılayı. (2023). *Göç ve Mülteci Hizmetleri*. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri>
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2023). *Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele*. <https://turkey.iom.int/tr/cinsel-ve-toplumsal-cinsiyete-dayali-siddetle-mucadele>
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2023). *Göç Yönetimi*. <https://turkiye.iom.int/tr/goc-yonetimi>
- UN Women. (2021). *Türkiye'de Mülteci ve Göçmen Kadınların Durumu*. Erişim adresi: <https://www.unwomen.org/tr/turkiyede-multeci-ve-gocmen-kadınlar>
- UNHCR. (2022). *UNHCR Global Trends: Forced Displacement in 2022*. <https://www.unhcr.org/globaltrends2022>

Yapay Zekâ ile Geri Dönüş Süreçlerinin İzlenmesi: Sığınmacı Hakları ve Etik Yönetişim

Suzan Ezgi KÖSALİ

Dr. / Doktora

Bağımsız Araştırmacı

ezgikosali@gmail.com

Özet

Modern yaşamın birçok alanında önemli dönüşümlere yol açan ve hızla gelişimini sürdüren yapay zekâ teknolojisi uluslararası göç politikalarının da bir parçası olarak giderek yaygınlaşmaktadır. Devletlerin sınır güvenliğini sağlamak ve göç hareketlerini kontrol altına almak için ileri teknolojiye daha fazla yatırım yaptığı görülmektedir. 2024 yılında kabul edilen yeni AB Göç ve Sığınma Paktı'nda gözetim teknolojilerine atfedilen önem söz konusu yatırımların artacağına işaret etmektedir. Yapay zekâ teknolojisi ile göç akışları konusunda bilgi paylaşımının iyileştirilmesi, karar alma süreçlerinin desteklenmesi, kaynakların hızla harekete geçirilmesi ve verimliliğin artırılması hedeflenmektedir. Ancak yapay zekânın bu alanda kullanılması çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir. Bu tartışmaların ana ekseninde sığınmacıların geri dönüş süreçlerinin yapay zekâ ile izlenmesi durumunda “geri göndermeme” (non-refoulement) ilkesinin baskı altına alınması ve sığınmaya erişimin kısıtlanması riski yer almaktadır. Bununla birlikte, sığınmacının zulüm ve/veya ciddi zarar görme tehlikesi olan bir yere geri gönderilmesi, insan haklarının aşınması, ayrımcılık yapmama ilkesinin ihlal edilmesi, önyargının kurumsallaşması ve karar alma süreçlerinin şeffaflıktan uzaklaşması endişesi de ortaya çıkmaktadır. Göç hareketliliğinin izlenmesinde yapay zekâ kullanımı diğer bir yönüyle devletler arasındaki asimetrik ilişkileri derinleştirme potansiyeline sahiptir. Az gelişmiş teknolojik araçlara sahip devletler ile yapay zekâ teknolojisine sahip devletlerin arasında dijital uçurumun artması söz konusudur. Denklem bir parçası olan özel şirketler ise göç yönetiminin her aşamasında kullanılan teknolojilerin tasarlanmasında ve geliştirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, veri koruma, gözetim, hesap verilebilirlik hususlarında yeni teknolojilerin sebep olabileceği ayrımcı sonuçlar veya haksız kararlar karşısında etik yönetim modellerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmamın amacı, yapay zekâ tabanlı sistemlerin sığınmacıların geri dönüş süreçlerinde nasıl uygulandığını ve bu uygulamaların sığınmacı haklarını nasıl etkilediğini ele almaktır. Sınır yönetimi, sığınma taleplerinin değerlendirilmesi ve geri dönüş süreçlerinin hızlandırılmasında giderek daha fazla kullanılan bu teknolojilerin insan hakları açısından doğurduğu potansiyel sorunlar, sığınmacı haklarının ihlaline yol açabilecek durumlar ve etik ilkeler ekseninde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, yönetim mekanizmalarının yeterliliği sorgulanacak ve teknolojik ilerlemenin insani değerlerle dengelendiği bir yönetim modelinin nasıl hayata

geçirilebileceği tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Göç, Sığınmacı, Yönetişim, İnsan Hakları

Göçmen Krizinde Türkiye'nin Kamu Güvenliğini Sağlamasındaki Zorluklar

Cem Koray KÜÇÜKPINAR

Lisansüstü

Iğdır Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

cemkoray1976@gmail.com

Özet

Son yıllarda artan küresel göç dalgaları, birçok ülkeyi olduğu gibi Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Suriye İç Savaşı'nın ardından milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye, göç yönetimi ve kamu güvenliğinin sağlanmasında eş zamanlı olarak büyük bir yük üstlenmiştir. Bu bildiride, Türkiye'nin göçmen krizine yönelik kamu güvenliği politikalarının karşılaştığı zorluklar ele alınmaktadır. Başlıca zorluklar arasında, sınır güvenliğinin sağlanmasındaki kapasite sorunları, göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonunda yaşanan eksiklikler, toplumsal huzursuzluk ve ayrımcılık riskleri, şehirleşme ve altyapı üzerindeki baskılar, insan kaçakçılığı ve yasadışı göçle mücadele konuları öne çıkmaktadır. Ayrıca, uluslararası iş birliği ve finansal destek yetersizliği, Türkiye'nin bu yükü tek başına omuzlamasına neden olmuş ve politika geliştirme süreçlerini olumsuz etkilemiştir.

Türkiye, Suriye İç Savaşı sonrasında artan göç dalgasıyla dünyanın en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, kamu güvenliği politikaları açısından çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir. Özellikle göçmenlerin suç işleme potansiyeli ve buna bağlı olarak toplumda oluşan algı, kamu düzeninin korunmasında kritik bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Göçmenlerin suç işleme potansiyeline ilişkin tartışmalar, sosyo-ekonomik zorluklar ve uyum sorunlarıyla yakından ilişkilidir. Ekonomik olarak yetersiz koşullarda yaşayan göçmenlerin, özellikle kent merkezlerinde organize suç şebekeleri tarafından istismar edilme riski artmaktadır. İnsan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti ve yasa dışı çalışma gibi suçlar, göçmen nüfusun hem mağdur hem de fail olarak karıştığı alanlar arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, kamu güvenliği perspektifinden, Türkiye'nin göç krizini yönetirken karşılaştığı yapısal ve pratik sorunları analiz etmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, uluslararası göç yönetimi modellerinden alınabilecek dersler ile Türkiye'nin göç politikalarını daha sürdürülebilir hale getirmek için öneriler sunulmaktadır. Kamu diplomasisi, sınır güvenliği, ekonomik politikalar ve sosyal uyum mekanizmalarının daha etkin bir şekilde entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin göçmen krizindeki deneyimi, sadece ulusal bir sınama değil, aynı zamanda uluslararası sistemin dayanıklılığını test eden bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, sürdürülebilir kamu güvenliği politikalarının oluşturulması, yerel ve uluslararası iş birliklerinin

güçlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Güvenliği, Göç, Mülteci.

Sahel’de Yeni Paradigma: Bölgesel Güvenlik Kompleksi Oluşumunun Değerlendirilmesi

Ceren GÜRSELER SOLAK

Doç. Dr.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

İİBF

Uluslararası İlişkiler Bölümü

cerengursesler@nevsehir.edu.tr

Özet

Sahel ülkeleri olan Mali, Burkina Faso ve Nijer, bölgede entegrasyona dayalı yeni bir paradigma oluşturmaya çalışmaktadır. Anayasal olmayan yollardan yönetim değişikliğinin yaşandığı bahse konu ülkeler darbe sebebiyle bölgesel izolasyona, yaptırımlara maruz kalmaktadır. Üç ülke kurucuları arasında yer aldıkları Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu’ndan (Economic Community of West African States, ECOWAS) ayrılıp Sahel’de siyasi ve askerî entegrasyona dair kendi gündemlerini oluşturmuştur. İlk önce ittifak düzeyinde entegrasyona dair adımlar atılmış; ilerleyen süreçte konfederasyona geçilmiştir. Dolayısıyla bölgesel düzeyde -ECOWAS’ın dışında - yeni adımlar atılmıştır. Bu noktadan hareketle darbecilerin halen yönetimde bulunması ve alt-bölge düzleminde yeni tip entegrasyona gitmeleri değişim adımları olarak yorumlanabilir. Diğer bir ifadeyle Afrika Birliği’nin (AfB) ve ECOWAS’ın temelini atarak birçok örnekte uyguladıkları mevcut paradigma sorgulanmaktadır. Mevcut paradigmanın en önemli özellikleri anayasal olmayan yollardan yönetim değişikliği yaşandığı üye devletlere üyeliğin askıya alınmasından askerî müdahaledeye bulunmaya kadar çeşitli yaptırımların uygulanmasıdır.

Diğer yandan yenilik, değişiklik salt kıta içi siyasette yaşanmamaktadır; dış siyasette de yeni adımların atılması yeni paradigmanın işaretleri olarak okunabilir. Fransa’nın askerî kuvvetlerini üç ülkeden çekmesi, akabinde çeşitli alanlardaki ikili anlaşmalara son verilmesi Sahel’in özellikle askerî ilişkileri bağlamında boşluk yaratmıştır. Siyasi ve ekonomik alanlarda da hissedilen bu boşluk Rusya ve Türkiye diğer bir ifadeyle “yükselen güçler/geleneksel olmayan ülkeler” tarafından doldurulmaktadır.

Rusya’nın ve Türkiye’nin yükselen güç ve Afrika’nın geleneksel olmayan partnerleri olarak nitelendirilmeleri Ankara’nın ve Moskova’nın paradigma değişikliğini okuduğunu ve cevabını bu koşullara göre verdiğini göstermektedir. Rusya ve Türkiye’nin Mali’de ilk işaretleri görülen yeni paradigmaya yönelik faaliyetlerine ilişkin örnek olarak darbeye temkinli yaklaşımları, yaptırım uygulamamaları verilebilir. Sahel ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesi Rusya’nın ve Türkiye’nin yeni paradigmaya uygun davrandığının göstergeleri arasında yer almaktadır.

Mali, Burkina Faso ve Nijer’in bölgesel entegrasyona gitmeleri Afrika genelinde Sahel özelinde güvenlik odaklı ittifak sistemlerin, işbirliğinin ve ilişkilerinin incelenmesinde

yeni bir örnektir. Bu çalışmada Barry Buzan ve Ole Weaver'ın Bölgesel Güvenlik Kompleksi (BGK) teorisi Sahel'deki söz konusu entegrasyonu teorik olarak analiz etmede kullanılacaktır. Afrika'da güvenliğe dayanan ittifak sistemlerini, işbirliğini ve ilişkilerini BGK temelinde incelemek Buzan ve Weaver'ın teorilerinin Afrika'ya dair çıktılarının eksik ve tartışmalı yönlerinin ortaya koyulmasını gerektirmektedir. Öte yandan söz konusu eksikliklere, tartışmalı yönlere rağmen BGK, Sahel'de güvenlik sisteminin incelenmesine yönelik çerçeve sunmaktadır. Bu çalışmada; BGK'nın kilit ögeleri arasında yer alan bölge devletlerinin karşılıklı bağımlılığı, ittifaklık sistemi, bölge devletlerinin dostluk/düşmanlık algıları, üç ülkenin liderlerinin söylemlerine dayanan güvenlikleştirme aracı veri olarak kullanılarak inceleme yapılacaktır. Ayrıca Buzan ve Weaver'ın Sahel'in içinde bulunduğu Batı Afrika bölgesine yönelik proto-kompleks değerlendirmeleri incelenerek Mali, Burkina Faso ve Nijer'in oluşturmaya çalıştıkları güvenlik ve askeri ilişkiler odaklı bölgesel entegrasyon girişimleri analiz edilecektir.

Sonuç olarak, Sahel'de güvenlik ve entegrasyon odaklı yeni bir paradigmanın işaretleri görülmektedir. Bahse konu yenilik, mevcut paradigmayı sorgulatmaktadır. AfB'nin ve ECOWAS'ın teoride ve uygulamada hayat verdiği paradigmanın sorgulanması haliyle iki aktörün ilkelerini, hedeflerini ve politikalarını tartışmaya açmaktadır. Bu bağlamda yeni entegrasyona dayanan yeni paradigmanın farklılıkları, mevcut paradigmanın eksiklikleri BGK kapsamında incelenebilir. Sahel'de BGK'nın incelenmesi Afrika'nın geneline yönelik güvenlik ilişkilerinin de yeniden yorumlanmasına sebebiyet verebilir.

Anahtar Kelimeler: Sahel, Bölgesel Güvenlik Kompleksi, Türkiye, Rusya, Fransa

Batı Afrika’da Fransa’nın Azalan Etkisi ve Değişen Güç Yapıları

Huriye YILDIRIM ÇİNAR

Dr. Öğr. Üyesi

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Erciş İşletme Fakültesi

yildirim.huriye@gmail.com

0000-0003-3052-617X

Giriş

Fransa, Batı Afrika’da sömürgecilik sonrası dönemde siyasi, ekonomik ve güvenlik bağlamında önemli bir aktör olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak son yıllarda Batı Afrika’daki Fransız etkisi hem yerel halkın tepkileri hem de bölgeye yönelik küresel güçlerin artan müdahalesiyle ciddi şekilde azalmıştır. Özellikle son yıllarda uluslararası gündemde sıkça tartışılan bir konu olan Sahel bölgesindeki güvenlik krizinin çözülemeyişi Fransa’nın bölgedeki varlığını olumsuz etkilemiştir. Fransa bölgede yükselen terörizm ve ayrılıkçılık tehditleri nedeniyle başta Mali olmak üzere Batı Afrika ülkelerinde istikrarı sağlamak için askeri müdahalelerde bulunmuş ve bu ülkelerle uzun süreli güvenlik anlaşmaları yapmıştır. Ancak süreç boyunca hedeflerinde başarısız olan bu askeri varlık, bölge halkları arasında Fransız etkisine karşı bir tepki doğurmuş, özellikle Mali ve Burkina Faso’da Fransa karşıtı protestolar artmıştır. Bu gelişmeler, yerel hükümetlerin Fransa’dan uzaklaşıp, Rusya gibi alternatif güvenlik ortaklarına yönelmelerine yol açmıştır. Öyle ki son yıllarda Rus bir özel askeri şirket olan Wagner Grubu’nun bölgedeki etkisi, Fransa’nın Batı Afrika’daki düşüşünü hızlandıran başlıca unsurlardan biri olarak öne çıkmıştır.

26 Temmuz 2023 yılında Nijer’de meydana gelen askeri darbe sonrasında verilen uluslararası tepkiler hem ECOWAS (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) bölgesindeki hizipleşmeleri parçalanmaya kadar taşımış hem de bölgede Fransız-Rus rekabetini arttırmıştır. Son yıllarda Fransa’nın Batı Afrika’da azalan etkisi sonucunda bölgedeki güç yapılarındaki değişikliği inceleyen bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak hazırlanmış ve üç alt başlıktan oluşmaktadır. İlk alt başlıkta sömürge döneminden günümüze Fransa’nın Batı Afrika’daki etkisi tarihsel bir perspektifle incelenmiştir. İkinci alt başlıkta “Fransa Batı Afrika’da Neden Güç Kaybetti?” sorusuna yanıt aranmıştır. Son bölümde ise son dönemde Fransa’nın bölgede azalan etkisinin güç yapıları üzerindeki sonuçları analiz edilmiştir. Bu alt başlıkta ilk olarak Batı Afrika’da artan Rus etkisine değinilmiş sonrasında ise Nijer darbesi sonrasında kurulan AES (Sahel Devletleri İttifakı) neticesinde ECOWAS içindeki parçalanma ve sonuçlarına yer verilmiştir.

1.Fransa’nın Batı Afrika’daki Etkisine Tarihsel Bir Bakış

Fransa’nın Batı Afrika’daki nüfuzu sömürgecilik döneminden bu yana farklı şekil ve

kapsamlarda şekillenmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa güçleri arasında kıtanın paylaşımını hedefleyen Berlin Konferansı (1884-1885) sonrası Fransa, Batı Afrika'da geniş bir sömürge imparatorluğu kurmuştur (Roche, 2011, ss.9-10). Fransız sömürge politikası bölgede ekonomik kaynakların kontrol edilmesini ve siyasi egemenliğin tesisini amaçlamıştır. Fransız Batı Afrika'sı olarak adlandırılan bu sömürge sistemi Senegal, Mali, Fildişi Sahili, Gine, Nijer, Burkina Faso, Benin ve Moritanya gibi ülkeleri kapsamış ve bu bölgeler Fransız idari sistemine entegre edilmiştir (Togola & Kömürçüoğlu, 2016, ss.43-47).

Fransız sömürge yönetimi Batı Afrika'daki hakları asimilasyon politikaları ile Fransız kültürel ve siyasi yapısına entegre etmeye çalışmıştır. Fransız dili, eğitimi ve hukuki sistemi, yerel toplumlara dayatılarak bölgenin kültürel dokusunda derin bir iz bırakmıştır. Bu süreçte ekonomik açıdan ise tarımsal ürünlerin (özellikle kakao, yer fıstığı ve pamuk) üretimi ve ihracatı için yerel kaynaklar kullanılmış; bu durum bölgede ekonomik bağımlılık yaratmıştır (Austin, 2009, ss. 3-4).

Fransa'nın Batı Afrika'da uyguladığı bu asimilasyon politikalarını meşrulaştırmak için "mission civilisatrice" (uygarlaştırma misyonu) söyleminden istifade etmiştir. Uygarlaştırma misyonu söylemi kapsamında Fransız yetkililer, kendi kültürlerini, dillerini ve değer sistemlerini üstün kabul ederek, Afrikalı toplumları geri kalmış ve ilkel olarak tanımlamıştır (Canut, 2010). Bu süreç yerel kimliklerin ve kültürel değerlerin aşındırılmasına yol açarken, Batı'ya bağımlı elit grupların yetişmesini sağlamıştır. Ancak bu politika sadece kültürel bir dönüşümü değil, aynı zamanda ekonomik sömürü ve siyasi kontrolü de beraberinde getirerek sömürgeciliğin baskıcı doğasını örtmek için kullanılan bir araç haline gelmiştir.

İkinci Dünya Savaşı boyunca Avrupa güçlerinin ekonomik ve askeri olarak zayıflaması neticesinde sömürge yönetimlerinin sürdürülebilirliğini sorgulanmaya başlanmıştır. Bu dönemde, savaşta görev alan Afrikalı askerler, Batı'nın özgürlük ve demokrasi söylemlerini öğrenip, onlardan ilham alarak kendi ülkelerinde de benzer hakları talep etmeye başlamışlardır (Ginio & Schler, 2010, ss.8-9). Kıta içi dinamiklerde ise, 20. yüzyılın ortalarında eğitimli yerli elitler, sendikalar ve milliyetçi hareketler sömürge yönetimlerine karşı güçlü bir muhalefet oluşturmaya başlamıştır. Örneğin, Gana'da Kwame Nkrumah liderliğinde yürütülen bağımsızlık hareketi, 1957'de ülkenin bağımsızlığına kavuşmasına olanak tanımıştır (Fuller, 2015). Diğer yandan, Soğuk Savaş'ın da etkisiyle ABD ve Sovyetler Birliği gibi küresel aktörler, sömürgeciliğe karşı tutumlarıyla Afrika'daki bağımsızlık hareketlerini dolaylı olarak desteklemişlerdir. Esasında bu iki aktör kıta halklarını Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısında kendi yanlarına çekebilmek için bu hareketleri desteklemiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler'in sömürge karşıtı söylemleri ve 1960'ta yayınlanan "Sömürge Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Tanınması Bildirgesi" de (Sömürge Ülke ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesine Dair Bildirge, 1960) Afrika'daki dekolonizasyon sürecine uluslararası meşruiyet

kazandırmıştır. Tüm bu faktörlerin bir araya gelmesi sonucunda Afrika kıtasında sömürgecilik karşıtı hareketler hızla yayılmış ve 1950'lerden itibaren birçok ülke bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamıştır.

Afrika halklarının bağımsızlığı belirginleşmesin sonrasında, dekolonizasyon sürecinde Fransa, Afrika'daki sömürgeleri üzerindeki kontrolünü kaybetmemek için siyasi, ekonomik ve askeri alanlardaki bazı araçlarla etkisini sürdürmeye yönelik çeşitli stratejiler uygulamıştır. 1950'lerden itibaren artan bağımsızlık taleplerini ve uluslararası baskıları gören Fransa, eski sömürgeleriyle yeni türden ilişkiler kurmayı amaçlamıştır. Bu dönemde “Françafrique” kavramı çerçevesinde bağımsızlıklarına kavuşan ülkelerle “iş birliği anlaşmaları” imzalanarak ekonomik ve askeri bağlar yeniden yapılandırılmıştır (Bovcon, 2013). Örneğin, Fransa, Fildişi Sahili ve Gabon gibi ülkelerle yaptığı anlaşmalar sayesinde bu ülkelerin doğal kaynaklarına erişimini sürdürme imkanını elde etmiştir (Medushevskiy & Shishkina, 2022, s.1142). Ayrıca eski sömürge toprakları üzerinde askeri üsler bulundurmaya ve bağımsızlık sonrası devletlerin güvenliklerini sağlamaya taahhüt ederek kendi askeri varlığını meşrulaştırmıştır. Nitekim bu askeri anlaşmaların büyük bir kısmı yakın döneme kadar da devam etmiştir (Alemahu, 2023, ss.11-12).

Siyasi anlamda ise Fransa, eski sömürgelerinde kendisine yakın olan elit grupları destekleyerek Paris Yönetimine bağımlı hükümetler oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede Paris Yönetimi, bağımsızlık sonrası süreçte uzun yıllar boyunca Afrika ülkelerinin iç siyasetini yönlendirebilecek ve Fransa'ya sadık liderleri iktidarda tutabilecektir. Örneğin, Gabon'da Omar Bongo ve Fildişi Sahili'nde Félix Houphouët-Boigny gibi liderler Fransa'nın desteklediği figürler olmuş ve uzun yıllar boyunca iktidarda kalmışlardır (Alleno, 2020, s. 99). Ekonomik alanda ise Fransa, yeni bağımsızlıklarını kazanan ülkeleri CFA francı üzerinden ortak bir para birimi sistemine bağlamıştır. İlk olarak 1945'te oluşturulan CFA francı Fransız ekonomisiyle bütünleşmiş bir para birimi olarak tasarlanmış ve Batı Afrika'daki eski Fransız sömürgeleri tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Agbohohou, 1999, s.2). Bu ortak para sistemi Fransa'ya bölgede para politikası üzerinde doğrudan kontrol imkânı sağlamıştır. Çünkü CFA francı, Fransız Merkez Bankası'na bağlı olarak basılırken, bu ülkelerin döviz rezervlerinin büyük bir kısmı Fransa'nın kontrolünde tutulmuştur. Sabit döviz kuru üzerinden Euro'ya (öncesinde Fransız francına) endekslenmiş olması, bu ülkelerin para politikalarını bağımsız bir şekilde yönetmelerini engelleyerek bölge ülkeleri ve Fransa arasındaki ekonomik bağımlılığı derinleştirmiştir. Ayrıca Fransa CFA francı sistemi sayesinde bölgedeki ticari ilişkilerde avantaj elde ederken, yerel ekonomiler Fransa'ya ihracat bağımlılığı ve dış ticaret açığı gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla CFA francı sistemi, bağımsızlıklarına rağmen Batı Afrika ülkelerinin mali egemenliklerini sınırlandırarak Fransa'nın ekonomik etkisini sürdürmesini sağlamış ve neo-kolonyal bir araç olarak işlev görmüştür (Coquery-Vidrovitch, 2023, ss.46-47).

Askeri müdahaleler de Fransa'nın Batı Afrika'daki eski sömürgeleri üzerinde kontrol sağlamada önemli bir işleve sahip olmuştur. Bağımsızlık sonrası dönemlerde siyasi istikrarsızlık ve darbe girişimleri yaşandığında Fransa bu durumları kendi etkisini yeniden tesis etmek için bir fırsat olarak kullanmıştır. Örneğin, 1964 yılında Gabon'daki darbe girişimine Fransız ordusu hızla müdahale ederek mevcut hükümeti yeniden iktidara getirmesinde önemli rol oynamıştır (Griffin, 2015, ss.117-118). Tüm bu çabalar Fransa'nın sömürge sonrası dönemde Afrika'daki etkisini kaybetmemek adına eski sömürgeleriyle ekonomik, siyasi ve askeri bağımlılık ilişkilerini sürdürme isteğini ortaya koymaktadır.

Günümüzde Fransa'nın uzun yıllar boyunca yukarıda özetlenen stratejilerle Batı Afrika'da tesis ettiği etkisi, artan Fransız karşıtı söylemler ve bölgesel aktörlerin güçlenmesiyle azalma eğilimindedir. Fransa'nın bölgedeki güç ve prestij kaybında Ocak 2012'de Mali'nin kuzeyinde başlayan ayrılıkçı ve radikal İslamcı gruplar ile Mali Ordusu arasında yaşanan çatışmalar sonrasında Paris Yönetimi'nin Ocak 2013'te gerçekleştirmeye başladığı askeri müdahalelerin (Hicks, 2016) bir kırılma noktası olduğunu söylemek mümkündür.

Fransa Sahel bölgesindeki ayrılıkçı ve terörist gruplarla mücadele için Mali ve çevresinde Serval (2013) ve ardından genişleyen Barkhane (2014-2022) operasyonlarını başlatmıştır. Serval Operasyonu, Mali hükümetinin kuzeyde kontrolü kaybetmesi ve El Kaide bağlantılı grupların ilerlemesi üzerine hızlı bir askeri müdahale olarak başlamıştır. İlk aşamada başarılı olan Serval Operasyonu terörist unsurları büyük şehirlerden uzaklaştırsa da sonrasında kalıcı bir çözüm getirememiştir. Ardından başlatılan Barkhane Operasyonu ise bölgesel bir kapsamla Burkina Faso, Nijer, Çad ve Moritanya'yı içine alacak şekilde genişletilmiş ve uzun vadeli bir askeri varlık hedeflenmiştir. Ancak Barkhane Operasyonu Fransa'nın askeri üstünlüğüne rağmen yetersizlikleri ve sıkıntılarıyla sık sık uluslararası gündeme taşınmıştır. İlk olarak operasyonun başarısı yalnızca askeri araçlara dayanması nedeniyle siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunları çözmekte yetersiz kalmıştır. Ayrıca bölge halkının Fransa'nın varlığını neo-kolonyal bir müdahale olarak algılaması, yerel yönetimlerle iş birliğini zayıflatmıştır. Bu durum terörist grupların propagandasını güçlendirerek radikalizmin daha fazla taban bulmasına yol açmıştır. Mali'deki siyasi istikrarsızlık, yolsuzluk ve etnik çatışmalar gibi köklü sorunlara çözüm üretilmemesi, operasyonların etkisini sınırlarken, Fransa'nın giderek artan mali ve askeri yükü operasyonun sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemiştir. Sonuç olarak Serval ve Barkhane operasyonları kısa vadeli kazanımlar sağlasa da bölgesel güvenliği kalıcı olarak tesis edememiş ve Fransa'nın Batı Afrika'daki varlığına yönelik eleştirileri artırmıştır (Olech, 2023).

Giderek artan bu eleştiriler neticesinde 2019-2020 yıllarında Nijer'de Fransız askeri varlığına karşı birçok protesto düzenlenmiştir. Ayrıca Temmuz 2020'de ECOWAS üyesi

15 ülke sömürge döneminden beri kullanmak zorunda bırakıldıkları CFA frangını kaldırarak ECO adlı ortak bir para birimine geçeceklerini açıklamıştır (Efe, 2020). 2020’de Fransa için oldukça zor bu sınavlar yaşanırken Batı Afrika’daki diğer bir Fransız sömürgesi olan Mali’de de 18 Ağustos 2020’de askeri bir darbe gerçekleşmiştir. Mali’deki darbe Cumhurbaşkanı Mubarek Keita ve Başbakan Bubu Cisse’nin tutuklayarak bir Muvakkat Hükümeti kurmayı amaçlayan askerler tarafından gerçekleştirilmiştir (Tıgılı, 2020). Darbeyi gerçekleştiren ve destekleyenler ülkedeki sorunların arkasındaki Fransız etkisi ve siyasi elitlerin Fransa ile girdiği çıkar ilişkilerini vurgulamıştır.

Batı Afrika’da 2020 yılını oldukça gerilimli yaşayan Fransa’nın 2021 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti ile de ilişkilerinde sorunlar gündeme gelmiştir. Sorun esasen 2016 yılında Paris Yönetiminin Orta Afrika Cumhuriyeti’ndeki askeri varlığını Birleşmiş Milletler Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonuna (MINUSCA) bırakma kararı almasıyla başlamıştır (BM Güvelik Konseyi 2295 No’lu Kararı). Orta Afrika Cumhuriyeti ise Fransa’nın bu kararı sonrasında Rusya ile askeri ilişkilerini geliştirmeye yönelmiştir. Çünkü Orta Afrika Cumhuriyeti 2012 yılı sonrasında binlerce kişinin ölümü ve 1 milyondan fazla kişinin yerinden edilmesine neden olan ve ülkede elmas ticaretinin kontrolünü de elinde bulunduran isyancılarla mücadelede dış desteğe ihtiyacı vardı. Bu süreçten sonra Rusya ve Fransa arasında rekabetin gideren arttığı Orta Afrika Cumhuriyeti’nde Fransız karşıtlığı da ivme kazanmıştır (Amnesty International, 2015). Netice olarak Paris Yönetimi, Mayıs 2021’de Fransa karşıyı kampanyalar düzenlemekle itham ettiği Orta Afrika Cumhuriyeti ile askeri anlaşmalarını sonlandırmış ve ülkedeki Fransız askerlerini de geri çekmiştir (Doğru, 2022).

2022 yılına gelindiği vakit ise Mali’deki Fransız karşıtlığı iyice gün yüzüne çıkmıştır. Mayıs ayında sosyal medyada bir hesap Fransa’nın ayrıldığı Gossi üssü yakınlarında toplu mezar görüntülerini paylaşmıştır. Bu görüntüler Fransa’nın hem Mali hem de Rusya ile kriz yaşamasına neden olmuştur. Çünkü Rusya ve Fransa toplu mezar konusunda birbirini suçlarken, Paris Mali yönetimini Rus propagandasına olanak tanımakla itham etmiştir (Okutan, 2022). Tırmanan kriz sonucunda Ağustos 2022’de Barkhane Operasyonu kapsamında 9 yıl boyunca ülkede bulunan son Fransız askeri birlikleri geri çekilmiş ve Gao’daki Fransız üssü kapatılmıştır.

Fransa’nın Batı Afrika’da en çok kan kaybettiği yılın 2023 olduğu iddia edilebilir. Nijer ve Senegal gibi ülkelerde Fransızlarla iş birliği içindeki rejimlere karşı halkın tepkileri giderek artarken 26 Temmuz 2023 tarihinde Nijer’de askerler yönetime el koymuştur. Fransa ile yakın ilişkilere sahip Cumhurbaşkanı Muhammed Bazum tutuklanmış ve ailesiyle beraber başkanlık sarayında alıkonulmuştur (Moses & Ige, 2023, s.324). Darbe uluslararası gündemde geniş yer tutmuş, AB ve Fransa, Nijer’e mali ve kalkınma yardımlarını kesmiş ve güvenlik iş birliği anlaşmalarını askıya almıştır. Diğer yandan Macron yönetimi Bazum’u Nijer’in tek başkanı olarak tanımaya devam edeceğini

açıklamasının (Ertürk ,2023) ardından cunta yönetimi Fransa ile askeri ilişkilerini sonlandırmış ve Fransız büyükelçisini persona non grata ilan etmiştir (France24, 2023).

Nijer darbesi Batı Afrika'da önemli bir kırılmayı da gün yüzüne çıkarmıştır. Nijerya liderliğindeki ECOWAS eğer Nijer'deki darbe yönetiminin Bazum'u bırakıp ülkeyi anayasal düzene geri döndürmezse askeri müdahale tehdidinde bulunması Batı ve özellikle de Fransız karşıtlığı ile bilinen ve son dönemde Rusya ile ilişkilerini geliştiren Mali ve Burkina Faso'nun tepkisine neden olmuştur. Daha sonra Mali ve Burkina Faso, Nijer'deki askeri yönetimi ile birlikte ECOWAS askeri tehdidine karşı "Sahel Devletleri İttifakını" (Alliance des États du Sahel-AES) kurmuştur (Koungou, 2023, ss.110-11). Bir saldırmazlık paktı olarak tanımlanabilecek bu birlik, eğer üyelerden birisine yönelik gerçekleştirilecek bir saldırı halinde birlikte askeri karşılık vereceklerini açıklamıştır. İttifak üyeleri Ocak ayında ECOWAS'tan tamamen ayrılma kararı almış ve daha sonrasında ise kendi aralarında bir federasyon kurduklarını duyurmuştur.

2023 yılında AES kurumsallaşma çalışmalarına devam ederken Mali yeni anayasasında 1960'tan beri resmi dili olan Fransızca'nın artık çalışma dili olarak kullanılacağı hükmüne yer vermiştir (Africa News, 13 Ağustos 2023). Ayrıca Bamako yönetimi ülkede uzun yıllardır faaliyet gösteren RFI ve France24 gibi yayın organlarını yasaklarken Fransız gazetecileri de deport etmiştir. Batı Afrika'da Fransız karşıtlığının adeta nefrete dönüştüğü bu süreçte Paris de cevap olarak Mali ve Nijer ve Burkina Faso'dan gelecek öğrencilere vize verilmeyeceği açıklamasında bulunmuştur. Aralık ayında ise Nijer ve Burkina Faso Fransa'nın desteklediği bölgesel bir güvenlik iş birliği oluşumu olan G5 Sahel'den çekildiklerini açıklamıştır (Ross, 2023).

Fransa'nın Batı Afrika'da güç ve prestij kaybı 2024 yılında da devam etmiştir. 25 Kasım'da Senegal'in yeni seçilen Cumhurbaşkanı Bassirou Diomaye Faye, ülkesindeki daimi üslerde bulunan Fransız askerlerinin sayısının 350'den 100'e indirilmesi konusunda Fransız hükümetinin hazırladığı rapora ilişkin Le Monde'a özel bir mülakat vermiştir. Açıklamada Faye Fransa'ya Senegal'deki üssün kapatılması çağrısında bulunmuştur. Aynı gün Fransa'nın Afrika'da güçlü ilişkileri sürdürdüğü son ülkelerden olan Çad da Fransa ile askeri iş birliğini bitirme kararını açıklamıştır (Lawal, 2024).

2.Fransa Batı Afrika'da Neden Güç Kaybetti?

Bir önceki alt başlıkta da değinildiği üzere Fransa'nın Batı Afrika'da uzun süredir sahip olduğu güç ve prestij son yıllarda azalmaya başlamıştır. Bu güç ve prestij kaybının çeşitli nedenleri vardır. Fransa'nın Batı Afrika'daki güç kaybının temel nedenlerinden birisi bölge ülkelerinde derin izler bırakan sömürgecilik mirası ve bunun yarattığı tarihsel travmalardır. Sömürge döneminde uygulanan ekonomik sömürü, kültürel asimilasyon politikaları ve yerel halkın iradesini hiçe sayan baskıcı yönetim biçimleri, bağımsızlık sonrası dönemde Fransa'ya karşı yaygın bir güvensizlik ve öfke birikimine yol açmıştır. Bu tarihsel travmalardan birine örnek olarak, sömürge döneminde Fransa'nın Batı Afrika'daki eski sömürgelerinde uyguladığı "zorunlu iş gücü" (corvée) sistemini

göstermek mümkündür (Moati, 2016, s..103). Bu sistem kapsamında yerel halk, düşük ya da hiç ücret almadan altyapı projelerinde çalışmaya zorlanarak Fransız ekonomisine hizmet eden demiryolları, yollar ve diğer projelerde insanlık dışı koşullarda çalıştırılmıştır. Örneğin Fransa'nın bu zorunlu iş gücü uygulaması nedeniyle 1947 yılında Senegal-Mali arasındaki demiryolu projesinde çalışan işçileri Fransız demir yolu işçileriyle aynı hakkı alabilmek için greve gitmiştir. İşçilerin grev liderlerinin bir kısmı sömürge yönetimi tarafında tutuklanmış bir kısmı ise işten çıkarılmıştır (Neumann, 2007). Netice olarak Fransız sömürge yönetiminin bu tür uygulamaları sadece fiziksel acıya değil, aynı zamanda halkın onuruna ve kimliğine yönelik ciddi bir saldırı olarak algılanmış, bağımsızlık mücadelelerinin temel motivasyonlarından biri haline gelmiştir. Bu tarihsel hafıza günümüzde bile Fransa'nın Batı Afrika'da "sömürgeci bir güç" olarak algılanmasına zemin hazırlamaktadır.

Ekonomik faktörler ve CFA francı etrafında yaşanan kriz de son yıllarda Batı Afrika'da Fransa'nın güç ve prestij kaybına yol açmıştır. Fransa'nın bölgedeki para politikalarındaki hakimiyeti, bu ülkelerin kalkınma önceliklerine uygun hareket etmesini engelleyerek ekonomik büyümelerini yavaşlatmıştır. Özellikle 1994'te CFA francının yüzde 50 devalüe edilmesi, bölge ülkeleri için büyük bir ekonomik şok yaratmış ve tarım ürünlerinden elde edilen gelirleri düşürerek geniş çaplı bir yoksulluğa yol açmıştır (Dillner, 2022, s.1). Son yıllarda ise Batı Afrika'da artan genç nüfusun, ekonomik fırsatların eksikliğinden dolayı CFA francını yeni bir sömürgecilik aracı olarak nitelendirmesi bu sisteme karşı memnuniyetsizliği derinleştirmiştir. Mali, Burkina Faso ve Nijer gibi ülkelerdeki askeri yönetimlerin de CFA francını eleştirerek bu para biriminden çıkma taleplerini yükseltmesi Fransa'nın ekonomik etkisini daha da zayıflatmıştır.

Fransa'nın Batı Afrika'daki güç kaybında bölgesel güvenlik tehditleri ve bu tehditlere yönelik yetersiz müdahaleleri önemli bir rol oynamıştır. Özellikle 2013 yılında Mali'deki cihatçı gruplara karşı başlatılan Serval Operasyonu ve sonrasında Sahel bölgesinde genişletilerek sürdürülen Barkhane Operasyonu başlangıçta Fransa'nın bölgesel güvenlikle etkili bir aktör olduğu algısını yaratmış olsa da uzun vadede başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Terör örgütleri, operasyonlara rağmen bölgedeki etkilerini artırmış, Burkina Faso, Nijer ve Mali gibi ülkelerde güvenlik durumları daha da kötüleşmiştir. Öyle ki Fransa'nın da desteklediği güvenlik oluşumu G5 Sahel üyesi Burkina Faso'nun topraklarının yaklaşık %40'ı teröristlerin kontrolüne geçmiştir (Berger, 2023). Fransa'nın askeri varlığı birçok yerel halk ve lider tarafından "yeni bir sömürgeci güç" olarak algılanmıştır. Mali hükümeti, Barkhane Operasyonu'nu açıkça eleştirerek 2022'de Fransa ile güvenlik iş birliğini sonlandırmış ve Rusya'nın Wagner Grubu gibi alternatif aktörlerle askeri alanda yeni iş birlikleri geliştirmiştir. Bölgesel güvenlik sorunlarını çözmede Fransa'nın başarısız olması hem Batı Afrika'da artan istikrarsızlık hem de bu ülkelerin Fransa'nın nüfuzundan uzaklaşmasına neden olmuştur. Fransa'nın askeri müdahalelerinin yetersizliği, Batı Afrika'nın siyasi ve askeri liderlerini alternatif ortaklar aramaya

yönelirken, halkın da Fransa'ya olan güvensizliğini derinleştirmiştir. Bu durum, Fransa'nın yalnızca güvenlik alanında değil, diplomatik ve ekonomik alanlarda da bölgedeki etkisinin azalmasına yol açmıştır.

Son yıllarda Afrika'daki genç siyasi liderler arasında daha bağımsız, reformcu ve halk odaklı bir siyasi yaklaşım öne çıkmaktadır. Bu liderler sömürgecilik sonrası dönemde kurulan Batı yanlısı politikaların sınırlarını eleştirerek, uluslararası ilişkilerde daha dengeli ve çok kutuplu bir dış politika benimseme eğilimindedir. Özellikle genç liderler, halklarının ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını ön plana çıkararak, yolsuzlukla mücadele, gelir eşitsizliğini azaltma ve genç istihdamını artırma konularına odaklanmaktadır. Ayrıca bu liderler Afrika'nın doğal kaynaklarının kontrolünün yerel hükümetler tarafından sağlanması gerektiğini vurgulamakta ve Batı'ya karşı eleştirel bir dil kullanarak Afrika'nın egemenliğini savunmaktadır. Dolayısıyla Batı Afrika'da var olan problemlerin arkasında eski sömürgeci aktörler ve onlarla iş birliği içindeki eski elitlere karşı yeni bir siyasi eğilim söz konusu olmuş ve Fransa'ya bağımlılığı azaltmaya yönelik politikalar izlenmiştir. Örneğin, Mali'de Assimi Goïta liderliğindeki askerî yönetim Fransa'yı bölgedeki güvenlik sorunlarını çözmekte başarısız olmakla suçlamış (Al Jazeera, 8 Ekim 2021) ve Rusya'nın Wagner Grubu gibi yeni aktörlerle iş birliği yapmayı tercih etmiştir. Benzer şekilde, Burkina Faso'da ve Nijer'de de darbeler sonrası kurulan yeni yönetimler, Fransa'nın bölgedeki etkisini eleştiren ve yerel karar almayı vurgulayan bir retorik benimsemiştir. Ayrıca, bu liderler askerî ve ekonomik alanlarda da Çin, Rusya ve Türkiye gibi yeni ortaklarla iş birliği yaparak Fransa'nın bölgedeki geleneksel üstünlüğünü zayıflatmıştır. Yerel liderlerin bu yeni yaklaşımları, Fransa'nın bölgedeki "öncelikli ortak" konumunu sarsarken, Batı Afrika ülkelerinde çok kutuplu bir dış politika anlayışını teşvik etmiş ve Fransa'nın geleneksel nüfuz alanını daraltmıştır.

Batı Afrika'da giderek artan küresel aktörlerin rekabet ortamı da Fransa'nın bölgedeki etkisini sınırlamıştır (Yıldırım Çınar, 2023). Rusya, Çin ve Türkiye gibi aktörler Batı Afrika ülkelerinde son dönemde daha fazla yatırım yapmaya ve askerî iş birliklerini arttırmaya başlayarak Fransa'nın bölgedeki etkisinin azalmasına neden olmuştur. Bu ülkeler genellikle kolonyal geçmişleri olmadıklarını vurgulayıp bölge devletleriyle sömürge karşıtlığı ve eşit ortaklık ilkesi üzerine söylemler geliştirerek Fransa'ya karşı alternatif partnerlikler sunmaktadır.

Fransa'nın Batı Afrika'daki nüfuzunun azalmasını son yıllarda Fransız dış politika karar vericilerindeki değişikliklerle de ilişkilendirmek mümkündür. Paris Yönetiminin Afrika politikası daha önceden saha deneyimi ve yereldeki aktörlerle sıkı ilişkilere sahip olan kariyer diplomatları tarafından oluşturuluyordu. Artık son yıllarda, özellikle de Macron Yönetiminde, Fransa'nın Afrika'ya yönelik politikaları Jean-Marie Bockel gibi başkanlık danışmanları tarafından oluşturulmaktadır (Le Monde , 6 Şubat 2024). Bu siyasi danışmanların dünya görüşleri genellikle diplomatik geleneklerden ziyade neoliberal ekonomik öncelikler tarafından şekillendirilmektedir. Dolayısıyla da bu danışmanların

kararlarıyla şekillendirilen Fransız dış politikası stratejik uluslararası unsurlar yerine iç kamuoyundaki siyasi endişeler gözetilerek oluşturulmaktadır. Örneğin son dönemdeki ekonomik sorunlardan dolayı Fransız iç kamuoyunda yurtdışındaki askeri misyonlara yönelik eleştirel bir tutum mevcuttur. Bu nedenle yakın zamanda Fransa’da Afrika’daki askeri üslerdeki Fransız askerlerinin sayısını azaltmayı hedefleyen bir raporun varlığı medyaya yansımıştır. Ancak bu raporun haberinin ardından Senegal ve Çad aynı gün hali hazırda güvenlik alanında umduklarını bulamadıkları Fransa ile askeri iş birliğini bitirme ve Fransız üslerinin kapatılması hususunda iradelerini açıklamışlardır.

Sonuç olarak Fransa’nın Batı Afrika’da son yıllarda güç ve prestij kaybetmesi yalnızca tarihi miraslardan değil aynı zamanda bölgesel ve küresel dinamiklerdeki hızlı ve köklü değişikliklerden de kaynaklanmaktadır. Fransa’nın neokolonyal dönemde Batı Afrika’daki eski sömürge ülkelerindeki müdahaleci tutumlarını sürdürmesi, bölge halkları ve genç siyasi liderlerdeki reformist tutumları ve Rusya, Çin ve Türkiye gibi alternatif partnerlerin yükselişiyle birleşmesi Paris Yönetimini bölgedeki ayrıcalıklı konumunu sarmıştır.

3.Fransa’nın Azalan Etkisinin Bölgedeki Güç Yapıları Üzerindeki Sonuçları

Batı Afrika’da son yıllarda Fransa’nın etkisinin azalması sonrasında ortaya çıkan güç boşluğu farklı aktörler tarafından doldurulmaya çalışılmaktadır. Bu durum da çok uzun yıllardır mevcut olan güç yapılarında kırılmalara yol açarak bölgesel seviyede yeni oluşumların ve aktörlerin gündeme gelmesine neden olmuştur. Fransa’nın geleneksel olarak ayrıcalıklı olduğu eski sömürgelerinde Rusya özel askeri şirketleriyle alternatif bir güvenlik iş birliği sunması, Çin’in alt yapı yatırımları ve Türkiye’nin kamu diplomasi alanındaki girişimleri bölge dinamiklerinde önemli değişimlere neden olmuştur. Bu alt başlıkla bu değişimlerden en belirgin olan Rusya’nın artan etkisi ve ECOWAS içerisindeki kırılmalar ele alınacaktır.

3.1. Batı Afrika’da Artan Rus Etkisi

Rusya’nın Afrika’daki etkisini arttırmak istemesinin üç temel nedeni vardır. Öncelikle Rusya Kırım’ın ilhakı sonrası uluslararası yaptırımlara ve izolasyona maruz kalmıştır. Bu nedenle Afrika devletleriyle geliştireceği ilişkiler Moskova’yı itildiği bu yalnızlıktan kurtaracak ve ekonomik olarak ise yeni kaynaklar elde etmesine neden olabilecektir. Bu noktada Afrikalı devletler de uzun süredir içinde bulundukları Batı tahakkümünden kurtulmak için Rusya’ya karşı yaptırımlara katılmamış ve çok taraflı bir dış politika yoluna girerek Moskova ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmiştir. İkinci neden ise bölge devletleriyle ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi neticesinde Rusya’nın küresel ölçekte jeoekonomik gücünün artırılmasıyla ilgilidir. Son neden ise Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in uluslararası platformlarda sık sık dile getirdiği Soğuk Savaş sonrası Batı güdümündeki tek kutuplu düzenin yıkılarak daha adil birçok kutuplu düzenin inşası amacıyla ilişkilendirilmektedir. Bu amaç kapsamında Moskova yönetimi, sömürge karşıtlığı ile adil ve eşit ortaklık ilkeleri vurgularıyla Afrika ülkeleriyle ilişkilerini geliştirerek çok kutuplu düzeni inşası politikasını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu

kapsamda son dönemde özellikle Rusya ve Çin'in başat güç pozisyonunda olduğu BRICS gibi uluslararası oluşumlara Afrikalı ülkelerin ilgisinin artması, bu ülkelerin Batı'ya bağımlılığı azaltma ve alternatif iş birliği mekanizmalarına yönelme isteğini açıkça göstermektedir. Örneğin, 2023 yılında Güney Afrika'da düzenlenen BRICS Zirvesi'ne Nijerya, Senegal ve Etiyopya gibi ülkelerin katılım göstermesi bu eğilimi net bir şekilde ortaya koymaktadır (Gbadamosi, 2023). Zirvede Etiyopya'nın BRICS'e tam üye olarak kabul edilmesi, Afrika ülkelerinin bu oluşum aracılığıyla ekonomik kalkınma ve küresel siyaset sahnesinde daha güçlü bir pozisyon elde etme hedefini desteklemektedir.

Rusya'nın Afrika politikasının genellikle güvenlik odaklı olduğunu söylemek mümkündür. Rusya, 2015 sonrasında kıtada 20'den fazla askeri iş birliği anlaşması imzalamıştır (Klomegah, 2024). Ayrıca 2023 yılı itibarıyla Rusya Afrika ülkelerinin toplam silah ithalatının yaklaşık %26'sını tedarik edip Çin'i geri de bırakarak kıtanın en büyük silah tedarikçisi olmuştur (Douet, 2023). Rusya'nın bölgedeki askeri varlığı özellikle Wagner Grubu gibi özel askeri şirketler vasıtasıyla arttırılmıştır. Wagner Grup özel bir askeri şirket olarak nitelendirilse de Moskova Yönetiminin bir dış politika aracı olarak faaliyet göstererek Rusya'nın dış politika amaçlarının Afrika'da gerçekleştirilmesinde etkili olmuştur. Genel olarak Wagner Grubun Afrika'da etkisi hem güvenlik hem de ekonomik alanlarda şekillenmiştir. Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Mali ve Libya gibi istikrarsızlık yaşayan ülkelerde Wagner Grubu, hükümetlere askeri eğitim, lojistik destek ve güvenlik hizmetleri sunarak bu ülkelerin rejimlerini ayakta tutmaya yardımcı olmuştur. Özellikle 2016 yılı sonrasında Fransa ile hızla uzaklaşan Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Wagner Grup sadece güvenlik alanında faaliyet göstermekle kalmamış, siyasi danışmanlık ve doğal kaynakların çıkarılması ve işletilmesi gibi eylemlerde de bulunmuştur. Wagner Grubun altın, elmas gibi stratejik madenlerden elde ettiği geliri küresel stratejilerinde finansman sağlamak için kullandığı bilinmektedir (Global Engagement Center, 2024).

Bazı kesimler Wagner'in güvenlik hizmetlerini Batı müdahalesine karşı bir alternatif olarak görse de insan hakları ihlalleri, sivillere yönelik şiddet ve kaynakların sömürüsü gibi iddialar bu iş birliğini eleştirilene maruz bırakmıştır. Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Wagner Grup hükümetin isyancılarla mücadele çabalarını desteklemiş, ancak bu süreçte çatışmaların şiddetlenmesine neden olmuştur. Aynı zamanda, Wagner'in yerel maden işletmeleri üzerindeki kontrolü ülkenin doğal kaynaklarının yabancı aktörler tarafından sömürülmesi tartışmalarını da artırmıştır (Obaji, 2024). Bu durum Wagner'in varlığının Afrika ülkelerinin iç işlerine dış müdahaleyi artırdığı eleştirilerini güçlendirmiştir. Özellikle yerel sivil toplum örgütleri ve insan hakları aktivistleri Wagner'in faaliyetlerinin Batı Afrika'da kısa vadede güvenlik sağlıyor gibi görünse de uzun vadede bölge halklarının bağımsızlığını zedeleyebileceği ihtimali üzerinde durmaktadır.

Rusya'nın Batı Afrika'daki artan etkisi, özellikle Mali, Burkina Faso ve Nijer gibi ülkelerde, Moskova'nın Batı karşıtı söylemler ve sömürgecilik karşıtı vurgular üzerinden

şekillenmiştir. Dolayısıyla bu durum hem Fransa başta olmak üzere Batılı ülkelerin bölgedeki varlığına yönelik tepkileri arttırmış hem de Fransa ve Ukrayna'nın Rusya'ya karşı propaganda çalışmalarını yoğunlaştırmasına neden olmuştur. Örneğin Fransa bölgedeki medya platformlarını kullanarak Wagner Grubu'nun faaliyetlerini ve Rusya'nın bölgedeki etkilerini karalayan yayınlar yaparak insan hakları ihlalleri ve doğal kaynakların sömürülmesi gibi konular üzerinden Moskova Yönetimi'ni hedef alan mesajlar vermiştir (The Guardian, 15 Aralık 2020). Ukrayna ise özellikle Rusya'nın Afrika'daki etkisini sınırlamak için Kremlin'in Ukrayna savaşındaki politikalarını eleştiren ve Afrika'ya gerçekçi olmayan vaatlerle yaklaştığını savunan kampanyalar düzenlemiştir. Ayrıca Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelensky'nin Afrika liderleriyle görüşmeleri ve bu görüşmelerde Rusya'nın bölgeye yönelik müdahaleci politikalarını eleştiren açıklamaları bölgedeki propaganda girişimlerinin önemli unsurları olarak görülmektedir (McGregor, 2024). Fransa, Rusya ve Ukrayna'nın taraf olduğu bu propaganda savaşları, Batı Afrika'da hem yerel yönetimler hem de halklar nezdinde derin kutuplaşmalara yol açmış ve bölgedeki jeopolitik rekabeti daha da karmaşık hale getirmiştir.

3.2. Nijer Darbesi sonrasında ECOWAS İçerisindeki Kırılmalar

26 Temmuz 2023 tarihinde Nijer'de gerçekleşen askeri darbe uluslararası alanda tepkilere yol açmıştır. Özellikle Batı dünyası ve ECOWAS, Abdurrahman Tchiani liderliğindeki darbeci yönetime karşı çok sert söylem ve yaptırımları gündeme getirmiştir. Batı dünyasından Nijer'in eski sömürgeci gücü olan Fransa, son yıllarda Batı Afrika'da kaybettiği etkisinden sonra ülkeyi bölgedeki son stratejik müttefiki olarak görmektedir. Darbenin ardından, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron yönetimi darbeyi şiddetle kınamış ve ülkede yeniden anayasal düzene geri dönülmesi çağrısında bulunmuştur. Sonrasında ise Nijer'deki darbe yönetimine yönelik yaptırımlar uygulama tehdidinde bulunan Paris yönetimi aynı zamanda Nijer'in seçimle göreve gelen Cumhurbaşkanı Mohamed Bazoum'un göreve iade edilmesi gerektiğini de ifade etmiştir. Ancak darbe yönetim, Fransa'nın bu baskılarına karşı koymuş ve ülkedeki Fransız varlığına karşı sert bir tutum sergilemiştir. Bu noktada darbe yönetimi, uzun yıllardır Fransız neokoloniyal sömürüsünden bunalan halktan da destek görmeyen de verdiği özgüvenle Fransa'nın askeri üslerini ve varlıklarını ülkeden çıkarmasını istemiştir. Ayrıca Nijer'deki darbe yönetimi Fransız büyükelçisinin sınır dışı edilmesi talebinde bulunmuş ve Fransız uçaklarına hava sahasını kapatmıştır. Fransız Hükümeti ise bir süre bu talepleri görmezden gelmiş ancak Eylül 2023'te Cumhurbaşkanı Macron Fransız büyükelçinin geri çekileceğini ve ülkedeki Fransız askerlerinin yıl sonuna kadar Nijer'den ayrılacağını açıklamak zorunda kalmıştır (Liakos, 2023). Bu gelişme Fransa'nın Sahel bölgesindeki etkisinin ciddi şekilde azaldığını ve diplomatik bir geri adım attığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Fransa ile Nijer arasındaki ilişkilerdeki bu gerginlikler sürerken diğer yandan Nijerya liderliğindeki ECOWAS da Nijer'deki askeri yönetime karşı yaptırım kararları almıştır. ECOWAS'ın Nijer'e karşı aldığı yaptırım kararları arasında ekonomik ve finansal ambargoların uygulanması yanında, sınırların kapatılması ve hatta gerekirse askeri bir müdahale olasılığı da dile getirilmiştir (Raube, 2023, ss.201-203). Ancak ECOWAS'ın bu yaptırım kararları Nijer'deki askeri yönetim üzerinde beklenen etkiyi doğurmamış hatta yakın zamanda Rusya ile ilişkilerini güçlendiren ve askeri yönetimlerin iktidarda olduğu Mali ve Burkina Faso tarafından da sert tepkilere neden olmuştur. Bu iki ülke, Nijer'e yönelik olası bir askeri müdahalenin kendilerine karşı bir savaş ilanı olarak değerlendirileceğini açıklamış ve Nijer'e askeri yardımlar sağlamıştır.

16 Eylül 2023'te Mali, Nijer ve Burkina Faso'daki askeri yönetimler Bamako'da bir araya gelerek “Liptako-Gourma Anlaşmasını” imzalamıştır. Bir savunma anlaşması niteliğinde olan bu anlaşma ile üç ülke arasında Mali'deki askeri yönetimin lideri Assimi Goita'nın da basına açıkladığı üzere “Sahel Devletleri İttifakı” (AES) da kurulmuştur (Bassou, 2024). Goita paylaşımında AES'in amacının ortak savunma ve karşılıklı destek için halkların çıkarına hizmet edecek bir çerçeve oluşturmak olduğunu belirtmiştir. Ocak 2024'e gelindiği zaman ise AES, ECOWAS'tan ayrılma kararı almıştır. Ancak ECOWAS tüzüğüne göre üye ülkelerin birlikten ayrılmadan en az bir yıl öncesinde bildirim yapması gerekmektedir. Bu nedenle üç devletin ayrılma kararı alması ile ayrılma gerçekleşmemiştir. Temmuz ayında ise AES liderleri güvenlik odaklı birliği konfederasyon aşamasına taşıyacaklarını ve ECOWAS'tan derhal ayrılacaklarını duyurmuştur.

Batı Afrika'da AES'in kurulması ve sonrasındaki ayrılık girişimleri son yıllarda ECOWAS içerisindeki kutuplaşmaların bir parçalanmayla sonuçlandığının göstergesidir. Son yıllarda art arda gerçekleşen darbeler ve sonrasındaki yaptırım kararları neticesindeki bölgedeki askeri yönetimler siyasi, askeri ve ekonomik sorunlarını aşmak için Rusya, İran ve Türkiye gibi yeni aktörlerle iş birliklerine yönelmiştir. Neticesinde bu ilişkiler ağı ve bölgedeki kaotik durum ECOWAS'ın varlığının sorgulanmasına yol açmıştır.

ECOWAS yetkilileri, Mali, Nijer ve Burkina Faso'ya yaptırımlar uygulanmasına rağmen, bu ülkelerin yeniden bölgesel entegrasyona katılmasının hem bölgenin istikrarı hem de ekonomik kalkınma için hayati olduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda ECOWAS liderleri, askeri yönetimlere diyalog yoluyla ortak bir çözüm bulmayı önermiş ve geçiş süreçlerinin hızlandırılmasını talep etmiştir. Bölge ülkelerinden olan Senegal ve Togo ise AES ülkeleri ile ECOWAS arasında arabuluculuk girişimlerine yönelmiştir. Ancak bu girişimler beklenen neticeyi vermemiş 16 Aralık 2024 tarihinde ECOWAS, Mali, Nijer ve Burkina Faso'nun birlikten ayrılma kararını onaylamıştır (The Punch, 16 Aralık 2024).

AES ülkelerinin ECOWAS'tan ayrılma kararı onaylanmış olmasına rağmen bundan sonraki süreç için henüz net stratejiler geliştirilmemiştir. Örneğin ECOWAS'ın bölgede yaklaşık olarak 50 yıldır sağladığı malların ve kişilerin serbest dolaşımı hakkı bu ayrılıkla

son bulacaktır. Böylece AES ülkeleri ve diğer bölge ülkeleri arasındaki ticari ve ekonomik faaliyetlerin olumsuz etkilenmesi söz konusudur. AES ülkeleri, sekiz ECOWAS üyesinden oluşan ve CFA Frangını kullanan “Batı Afrika Ekonomik ve Para Birliğinden” de ayrılarak ortak bir para birimi ve bir yatırım bankası kurma fikri üzerinde durmaktadır. Ancak hali hazırda siyasi, askeri ve mali sorunlar yaşayan Mali, Nijer ve Burkina Faso’nun bu amacını nasıl gerçekleştireceği belirsizdir. Bu üç ülkenin yakın ilişkilere sahip olduğu Rusya’nın ise Ukrayna savaşı nedeniyle içindeki bulunduğu ekonomik durum nedeniyle AES’in bu hedefine ulaşmada yeterli maddi kaynağı sağlaması ihtimali son derece düşüktür. Ayrıca bu üç ülkenin başka ülkelerde yaşayan vatandaşları da ECOWAS’ın serbest dolaşım haklarından mahrum olmanın zorluklarıyla karşılaşabileceklerdir (The Crisis Group, 5 Aralık 2024).

AES ve ECOWAS arasındaki ayrılığın en vahim sonuçları güvenlik alanında görülebilir. Batı Afrika ayrılıkçı gruplar, terör ve suç örgütlerinin şiddet eylemlerine sık sık sahne olmaktadır. “Armed Conflict Location & Event Data Project” raporuna göre Mali’de darbenin yaşandığı 2020 yılından 2023 ortasına kadar ülkedeki şiddet olayları neredeyse üç kat artmıştır. 2023’ün ilk yarısında ise başkent Bamako’nun 150 kilometre yakınında 16 terörist eylem meydana gelmiştir. Kuzeyde ise Tuaregler yine Mali ordusuna karşı silahlı çatışmaları başlatmıştır. Benzer gelişmeler Burkina Faso’da da mevcuttur. Ağustos 2023’te Togolese sınırı yakınlarında çoğunluğu tüccar olan 20 kişi teröristler tarafından öldürülmüştür (ACLED, 21 Eylül 2023). AES ülkeleri bu güvenlik sorunlarını çözmek için uzun yıllar boyunca Batı ile iş birliği yapmıştı. Ancak darbeler sonrasında her üç ülke de Fransa ile askeri iş birliklerini sonlandırmış ve Mali’deki BM misyonu MINUSMA ülkeden ayrılmıştır. Bu ülkelerin kendi imkanlarıyla mevcut güvenlik tehditlerini bertaraf etmesi pek olası gözükmemektedir. Diğer yandan son yıllarda Rusya ile girilen askeri iş birliklerinin de beklenen sonucu sağladığı söylenemez. Örneğin Mali’de Rus askeri şirketi Wagner’in ayda 11 milyon dolar ve çeşitli maden imtiyazları ile girilen güvenlik iş birliği ülkede barış ve istikrarı sağlamada etkili olmamıştır (Turse, 2023). Aksine Wagner’in eylemlerinde giriştiği insan hakları ihlalleri, toplu katliam, yapma ve tecavüz iddiaları bölgedeki güvenlik sorunlarını daha da çetrefilli bir hale sokmuştur. Dahası bölgede Rus varlığına karşı Ukrayna’nın bölgedeki örtülü faaliyetleri de zaman zaman gündeme gelmektedir. Örneğin Ağustos 2024’te Nijer, Kiev Yönetiminin Mali’deki terörist oluşumları desteklediğini iddia ederek Ukrayna ile ilişkilerini kesmiştir (Chibelushi & Mwai, 2024). Dolayısıyla Batı Afrika’da Rusya ile Ukrayna ve Fransa arasında yaşanan rekabet bölgesel güvenlik dinamikleri üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Sonuç

Son yıllarda Batı Afrika’da Fransa’nın azalan etkisi bölgedeki güç yapılarının yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Eski sömürgeci güç olan Fransa’dan geriye kalan güç boşluğu, Çin, Rusya, İran ve Türkiye gibi aktörlerin ilgisini bölgeye çekmeye başlamıştır. Dolayısıyla bu durum Batı Afrika’yı küresel jeopolitik mücadelenin yeni odağı haline

getirmiştir. Bu güç değişimi ve rekabet ortamı bölge ülkelerinin dış politikada pazarlık gücünü arttırarak onlara yeni fırsatlar sunabilmektedir. Ancak diğer yandan bu yoğun küresel rekabet karmaşık diplomatik ilişkiler ve Çin'in borç diplomasisi örneğinde olduğu gibi yeni bağımlılıklar riskini de doğurmaktadır.

Batı Afrika'da çok uzun yıllardır var olan ayrılıkçı gruplar ile terör ve suç örgütlerinin varlığı bölgesel güvenliği derinden tehdit etmiş ve burada uluslararası güvenlik girişimlerinin gerçekleştirilmesine neden olmuştur. Ancak art arda yaşanan darbeler sonrasında Batılı askeri unsurların bölgedeki terörle mücadele misyonlarından çekilmesi Batı Afrika'nın güvenliğinde yeni riskler yaratma potansiyeline sahiptir. Batılı askerlerin çekilmesi sonrasında yerel devletler tek başlarına ayrılıkçı gruplar ve terör ve suç örgütleriyle mücadele etme yeteneğinden yoksundur. Diğer yandan Nijerya'nın ağırlıklı olarak etkili olduğu "Çokuluslu Ortak Görev Gücü" (The Multinational Joint Task Force-MNJTf) ve Accra Initiative ECOWAS içerisindeki hiziipleşme yüzünden oldukça düşük profilde faaliyet gösterebilmektedir. Bu yapılar arasında istihbarat paylaşımı gibi önemli konuların geleceği bölgedeki güç yapılarındaki değişiklik ve ECOWAS içerisindeki ayrılık nedeniyle oldukça belirsizdir. Dolayısıyla Batı Afrika'daki güvenlik alanındaki bu gelişmeler bölgedeki terör ve suç oluşumlarını cesaretlendirerek bölgesel güvenliği büyük bir risk altına sokmaktadır.

Fransa ile askeri anlaşmalarını art arda sonlandırıp yüzlerini Moskova'ya dönen Batı Afrika devletleri güvenlik meselelerini Wagner Grup gibi özel askeri şirketler üzerinden sağlamaya çalışılmaktadır. Ancak geline süreçte Rus oluşumlarının beklendiği gibi bölgede barış ve istikrarı sağlamadığı, bölgedeki otoriteryanizmi güçlendirdiği ve insan hakları ihlalleri, yağma ve tecavüz gibi eylemlerle anıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak Batı Afrika'daki güç yapılarının dönüşümü yalnızca Fransa'nın azalan etkisiyle değil aynı zamanda bölge ülkelerinin kendi kalkınma ve güvenlik stratejilerini yeniden tanımlama arayışlarıyla şekillenmektedir. Bu süreç bölgenin küresel ve bölgesel aktörler için artan stratejik önemini vurgularken Batı Afrika'nın gelecekteki siyasi, ekonomik ve güvenlik mimarisi üzerinde uzun vadeli etkiler bırakabilecektir.

Kaynakça

- Agbohoun, N. (1999). Le Franc CFA et l'Euro contre l'Afrique. Coignieres, Éditions Solidarité Mondiale, 1, 306.
- Alemahu, A. (2023). France Military Strategy Revision Plan in Africa and its Implications, Future Challenges & Opportunities for Africa. Journal of International Relations Security and Economic Studies, 2(3), 11-21.
- Alleno, K. (2020). La «Françafrique», instrument d'un soft power associatif et «stigmaté» pour la politique africaine de la France. Relations internationales, (21), 99-113.
- Austin, G. (2009). Cash crops and freedom: Export agriculture and the decline of slavery

- in colonial West Africa. *International Review of Social History*, 54(1), 1-37.
- Bovcon, M. (2013). *Françafrique and regime theory*. *European Journal of International Relations*, 19(1), 5-26.
- Canut, C. (2010). «À bas la francophonie!» De la mission civilisatrice du français en Afrique à sa mise en discours postcoloniale. *Langue française*, 167(3), 141-158.
- Coquery-Vidrovitch, C. (2023). La genèse de la Françafrique, des indépendances à 1982. *Cahiers d'histoire. Revue d'histoire critique*, 45-56.
- Dillner, G. (2022). Exchange rate misalignment and growth in exports: lessons from the 1994 CFA Franc devaluation. University of Oxford.
- Fuller, H. (2015). Father of the Nation: Ghanaian Nationalism, Internationalism, and the Political Iconography of Kwame Nkrumah, 1957–2010. *African Studies Quarterly*, 16(1), 33-70.
- Ginio, R., & Schler, L. (2010). Decolonisation reconsidered: Rebirths, continuities and erasures. *HAGAR: Studies in Culture, Polity and Identity*, 9, 2-12.
- Griffin, C. (2015). French military policy in the Nigerian Civil War, 1967–1970. *Small Wars & Insurgencies*, 26(1), 114-135.
- Hicks, C. (2016). How the French Operation Serval was Viewed on the Ground: a journalistic perspective. *International Journal of Francophone Studies*, 19(2), 193-207
- Koungou, L. (2023). De l'initiative des pays du Champ à l'Alliance des États du Sahel: Le Sahel peut-il bâtir sa sécurité en marge de la coopération internationale?. *Revue Défense Nationale*, (10), 110-116.
- Medushevskiy, N. A., & Shishkina, A. R. (2022). Modern French policy on the African continent: transformations of a Françafrique model. *Journal of Asian and African Studies*, 57(6), 1141-1157.
- Moati, P. (2016). Vers la fin de la grande distribution?. *Revue française de socio-économie*, (1), 99-118.
- Moses, I. K., & Ige, T. S. (2023). Political Instability in Africa; An Account of The 2023 Niger Coup. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(8).
- Olech, A. (2023). French Operation Barkhane in Africa—success or failure?. *Stosunki Miğdzynarodowe—International Relations*, 3, 17.
- Raube, S. (2023). Anticipatory consent to military intervention: analysis in the wake of the coup d'état in Niger in 2023. *Journal on the Use of Force and International Law*, 10(2), 201-251.
- Roche, C. (2011). *Afrique noire et la France au dix-neuvième siècle*. KARTHALA

Editions.

Togola, A., & Kömürçüoğlu, M. (2016). Mali Cumhuriyeti Yönetimi Yapılanmasına Fransız Sömürge Yönetiminin Etkileri. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 2(2), 43-52.

“<https://www.aa.com.tr/en/africa/frances-policy-on-niger-is-based-on-envoys-commitment-in-face-of-pressure-french-president-/2977686>

“A Splinter in the Sahel: Can the Divorce with ECOWAS Be Averted?”. (2024, 5 Aralık). The Crisis Group. <https://www.crisisgroup.org/africa/sahel/burkina-faso-mali-niger/splinter-sahel-can-divorce-ecowas-be-averted>

“Central African Republic: Chains of abuse: The case of diamonds from the Central African Republic and the global diamond supply chain” (2015, 29 Eylül). Amnesty International. <https://www.amnesty.org/en/documents/afr19/2494/2015/en/>

“ECOWAS to approve Niger, Mali, B’Faso’s withdrawal Jan 29”. (2024, 16 Aralık). The Punch. https://punchng.com/ecowas-to-approve-niger-mali-bfasos-withdrawal-jan-29/#google_vignette

“Fact Sheet: Attacks on Civilians Spike in Mali as Security Deteriorates Across the Sahel”. (2023, 21 Eylül). ACLED

“French ambassador to Niger 'held hostage' in embassy, President Macron says”. (2023, 15 Eylül). France 24. <https://www.france24.com/en/africa/20230915-french-ambassador-to-niger-held-hostage-in-embassy-president-macron-says>

“Macron appoints 'personal envoy' for Africa” (2024, 6 Şubat). Le Monde. https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2024/02/06/macron-appoints-personal-envoy-for-africa-in-apparent-policy-shift_6499288_5.html

“Mali accuses France of training ‘terrorists’ in the country”. (2021, 8 Ekim). Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/8/mali-accuses-france-of-training-terrorists-in-country>

“Mali drops French as official language”. (2023, 13 Ağustos). Africa News.

“Rival disinformation campaigns targeted African users, Facebook says”. (2020, 15 Aralık). The Guardian. <https://www.theguardian.com/technology/2020/dec/15/central-african-republic-facebook-disinformation-france-russia>

“Security Council Adopts Resolution 2295 (2016), Authorizing ‘More Proactive and Robust’ Mandate for United Nations Mission in Mali”. (2016, 29 Haziran). <https://press.un.org/en/2016/sc12426.doc.htm>

“Sömürge Ülke ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesine Dair Bildirge”. (14 Aralık 1960).

- “The Wagner Group’s Atrocities in Africa: Lies and Truth”. (2024, 8 Şubat). Global Engagement Center. <https://www.state.gov/the-wagner-groups-atrocities-in-africa-lies-and-truth/>
- Bassou, A. (2024, 24 Nisan). “From the Alliance of Sahel States to the Confederation of Sahel States: The Road is Clear, But Full of Traps”. <https://www.policycenter.ma/publications/alliance-sahel-states-confederation-sahel-states-road-clear-full-traps>
- Berger, F. (2023, 7 Mart). “The silent threat: Kidnappings in Burkina Faso”. <https://globalinitiative.net/analysis/kidnappings-burkina-faso/>
- Chibelushi, W. & Mwai, P. (2024, 7 Ağustos). “Niger's junta cuts diplomatic ties with Ukraine”. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/cdd7493309eo>
- Doğru, A. (2022, 15 Aralık). “Fransa, Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki son askeri birliğini çekti”. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransa-orta-afrika-cumhuriyetindeki-son-askeri-birligini-cekti/2764834>
- Douet, M. (2023, 28 Mart). “Russia overtakes China as leading arms seller in sub-Saharan Africa”. Le Monde. https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/03/28/russia-overtakes-china-as-leading-arms-seller-in-sub-saharan-africa_6021018_124.html
- Efe, M. (2020, 6 Şubat). “Afrika’da Fransa kâbusu - II: Yeni sömürgecilik”. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/afrika-da-fransa-k%C3%A2busu-ii-yeni-somurgencilik/1726100>
- Ertürk, N. (2023, 28 Ağustos). “France's policy on Niger is based on envoy's commitment in face of pressure: French president
- Gbadamosi, N. (2023, 23 Ağustos). “Why the BRICS Aren’t Crumbling in Africa”. <https://foreignpolicy.com/2023/08/23/brics-ukraine-russia-africa-summit-ramaphosa/>
- <https://acleddata.com/2023/09/21/fact-sheet-attacks-on-civilians-spike-in-mali-as-security-deteriorates-across-the-sahel/>
- <https://www.africanews.com/2023/07/26/mali-drops-french-as-official-language/>
- <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-granting-independence-colonial-countries-and-peoples>
- Klomegah, K. (2024, 7 Kasım). “Russia-Africa: Forging Stronger Partnership”. <https://moderndiplomacy.eu/2024/11/07/russia-africa-forging-stronger-partnership/>
- Lawal, S. (2024, 16 Aralık). “Is FrancAfrique ending? Why Senegal is cutting military ties with France”. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/16/is->

francafrigue-ending-why-senegal-is-cutting-military-ties-with-france

- Liakos, C. (2023, 25 Eylül). “France will end its military presence in Niger by the end of 2023, Macron says”. CNN World. <https://edition.cnn.com/2023/09/24/europe/france-end-military-presence-niger-intl/index.html>
- McGregor, A. (2024, 11 Eylül). “Ukraine’s African Campaign Against Russia Prompts International Backlash”. Jamestown Vakfı. <https://jamestown.org/program/ukraines-african-campaign-against-russia-prompts-international-backlash/>
- Neumann, B. (2007, 1 Haziran). “La ligne de chemin de fer Dakar-Bamako”. Lexpress. https://www.lexpress.fr/monde/afrique/la-ligne-de-chemin-de-fer-dakar-bamako_1427439.html
- Obaji, P. (2024, 23 Temmuz). “‘They turn our farms into rape centres’: Russian mercenaries accused of abuse in Central African Republic”. The Guardian. <https://www.theguardian.com/global-development/article/2024/jul/23/central-african-republic-women-girls-rape-sexual-violence-conflict-food-security-wagner-russian-mercenaries-un>
- Okutan, B. (2022, 6 Mayıs). “Macron’un Afrika’daki agresif politikaları ters tepti, ülke dış politikasına negatif etki yarattı”. <https://anlatilaninotesi.com.tr/20220506/-macronun-afrikadaki-agresif-politikalari-ters-tepti-ulke-dis-politikasina-negatif-etki-yaratti-1056145063.html>
- Ross, W. (2023, 3 Aralık). “G5 Sahel: Niger and Burkina Faso leave anti-Islamist force”. BBC. <https://www.bbc.com/news/world-africa-67605967>
- Tıǧlı, İ. (2020, 20 Ağustos). “Mali’deki darbenin perde arkası”. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/mali-deki-darbenin-perde-arkasi/1947825>
- Turse, N. (2023, 24 Temmuz). “Mali’de cunta ile Wagner’in sivil katliamları ve ABD’nin rolü”. Mepa News. <https://www.mepanews.com/malide-cunta-ile-wagnerin-sivil-katliamlari-ve-abdnin-rolu-14005yy.htm>
- Yıldırım Çınar, H. (2023, 27 Temmuz). “GÖRÜŞ - Afrika’da yeni rekabet sarmalı ve olası sonuçları”. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-afrikada-yeni-rekabet-sarmali-ve-olasi-sonuclari/2955735>

Geleneksel Otoritelerin Çatışmalardaki Rolü: Nijer Örneği

Erdoğan İLKADLI

Yüksek Lisans

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Afrika Çalışmaları

erdogan.ilkadli@student.asbu.edu.tr

Özet

Afrika toplumları, toplumsal dokusunda derin kökleri olan ve kültürel bir meşruiyete sahip geleneksel liderlik sistemine bağlılıklarını günümüze kadar sürdürmüşlerdir. Günümüz Afrika'sında birçok bölgede geleneksel otoriteler, anayasa, yasama organı veya yerel meclis kadar “modern” siyasi manzaranın bir parçası olarak görülmektedir. Özellikle Afrika'daki geleneksel liderler kırsal bölgelerde yaşanan çatışmalardaki rolleri son zamanlarda dikkat çekici bir konu haline gelmiştir.

Bu çalışmada Nijer'de sultan veya şef adlandırmasıyla karşımıza çıkan geleneksel liderlerin günümüzde ülke siyasetindeki rolü, merkezi otorite ile geleneksel otoritenin biraradaki varlıkları, yerel düzeydeki arazi yönetimi, kırsal bölgelerin yönetişimi, çatışma ve anlaşmazlık çözümü noktalarındaki rolleri ele alınmaktadır.

Nijer, zengin bir kültürel çeşitliliği ve karmaşık toplumsal yapısıyla dikkat çeken bir ülke olmuştur. Ülkedeki geleneksel otoriteler, toplumsal dinamiklerin belirlenmesinde ve yerel toplulukların içsel dengelerinin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim geleneksel liderler sadece geleneksel normların ve değerlerin korunmasında değil, aynı zamanda toplumsal çatışmaların çözümünde de belirleyici bir etkiye sahip olmuşlardır. Bu liderlik yapıları, köklü bir tarihsel geçmişe dayanan geleneksel bilgi ve deneyim birikimlerine dayandıkları için toplumsal uzlaşma ve barış sağlama süreçlerinde önemli bir arabulucu rolü üstlenmektedirler

Ülkede devlet otoritesinin etkin olmadığı kuzey Tillabéri, kuzey Tahoua, Agadez ve güney Diffa'da birçok etnik grup bulunmaktadır. Son yıllarda bu bölgelerde artan özellikle Boko Haram gibi radikal terör örgütleri ve olaylarının çözümü noktasında önemli rol üstlenen geleneksel liderlere duyulan ihtiyaç artmıştır.

Kırsal bölgelerde geleneksel liderler, merkezi hükümet otoritesinin zayıf olduğu durumlarda toplumsal hayatın düzenlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Geleneksel otoriteler, sadece yerel güvenliği sağlamakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal normların korunmasında da önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu durum merkezi otoritelere de katkı sağlamakta olup yerel halk nezdinde de bu liderlerin meşruiyetinin ve etkisinin sürdürülmesine zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla Nijer, bu bağlamda incelenmesi gereken önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu makalede, Nijer'deki geleneksel otoritelerin çatışmalardaki rolü derinlemesine ele

alınmıştır. Ayrıca bu liderlerin toplumsal dinamikler üzerindeki etkileri, yerel toplulukların güvenlik algıları ve ulusal düzeydeki politikalarla nasıl etkileşime girdiği üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak Nijer'deki güvenlik ve barış süreçlerinin etkinliği, geleneksel otoritelerin rolünün doğru bir şekilde anlaşılması ve yönetilmesi ile doğrudan ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Otorite, Çatışma, Arabuluculuk

Paramiliter Unsurların Taşıdığı Potansiyel Risk ve Tehditler Kapsamında Sudan'ın Hızlı Destek Kuvvetleri İncelemesi

Mehmet Ali YÜKSEL

Dr. Öğretim Üyesi

Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ)

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Özet

Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) olarak isimlendirilen yapının kökü, 2000'li yıllarda Sudan'ın eski lideri Ömer el-Beşir'e yönelik ayaklanmaları bastırmak için milis güç toplama girişimlerine dayanmaktadır. O yıllarda Beşir'in ordusu ayaklanan muhaliflere yönelik hava saldırısı düzenlerken Cancavid (atlı cinler) denilen milis kuvvetler ordunun vurduğu yerlerde yağma, talan ve halkı bezdirme eylemlerini yürütmüşlerdir. 2010 yılında Beşir'e yönelik uluslararası baskıların da hat safhaya çıkmasıyla bir barış süreci başlatan Sudan devleti, hali hazırda ordudan silah mühimmat ve lojistik destek alan Cancavidleri bir ordu birliğine dönüştürerek mevcut resmi orduya entegre etme stratejisini uygulamıştır. "Sınır Koruma Birlikleri" adı altında Sudan ordusuna dâhil edilen Cancavidler, 2014 yılında da Hızlı Destek Kuvvetleri adını almıştır. 2018-2019 yıllarında yaşanan ayaklanmalarda El-Beşir hükümetini korumak için Hartum başta olmak üzere birçok bölgede şiddetli çatışmalarda ön planda olan HDK, daha sonra taraf değiştirerek Beşir Sonrası ülke yönetimine geçen askeri konseyde yer almıştır. Personelleri, emir komuta zinciri ve daha birçok konuda resmi ordu düzeni ile ciddi farklılıkları bulunan HDK, oluşmaya başladığı andan itibaren resmi ordu ile hep bir doku uyumsuzluğu içinde olmuştur. Bir ordunun içinde yer alan birliklerin ortak aidiyet duygusunun gelişmemesi de ordu içi çatışma riskini her daim diri tutmuştur. Milis yapıların kontrol edilmesinde yaşanan zorluk da göz önüne alındığında bu durumun er ya da geç askeri kuvvetlerde bir "iç savaş" çıkarması da kaçınılmaz olmuştur. Ayrıca 100.000'den fazla savaşçısı olan HDK birliklerinin mevcut orduya dahil edilmesi sonrasında HDK ordu içindeki en önemli birimlerden biri haline gelmiştir. Sivilleşme adımlarıyla birlikte ordunun ve liderinin HDK'yı asimile ve entegre etme ihtimali yada HDK'nın orduyu baskılama ve kontrolü altına alma ihtimali ülke gündeminin kritik konularından birisi olmuştur. Bu durum konseyde ordu komutanı El-Burhan ve HDK lideri Hemedti arasındaki çıkar çatışmasının da temelini oluşturmaktadır.

Ömer El-Beşir'in devrildiği 2021 yılından 2023 yılına kadar geçici askeri konsey yönetimi altında olan Sudan'da konsey üyesi ve devlet başkanı olan Abdulfettah El-Burhan ile El-Burhan'ın yardımcısı ve HDK lideri olan General Mohamed Hamdan Dagalo (Hemedti) arasında ortaya çıkan çıkar çatışması yaşanan silahlı çatışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu çıkar çatışması HDK ve ordu mensupları arasında sözlü tartışmaların başlamasına neden olmuş, sözlü dalaşmalar da ordu komutanı ve devlet

başkanı olan General Abdulfettah El-Burhan'ın, evine yapılan saldırı sonrasında verdiği operasyon emri ile kısa sürede birkaç ilde çok sayıda noktada silahlı çatışmalara evrilmiştir.

Yakın tarihte birçok olay, siyasal sistemin askeri unsurlarla domine edildiği Sahra altı Afrika ülkelerinde askeri unsurlar arasındaki çatışmaların kolay kolay çözüme kavuşmadığını kanlı bir şekilde göstermektedir. Hemedti'nin ve HDK milislerinin El-Beşir döneminde yaşanan birçok katliamdan sorumlu olması HDK'nın halktan destek görmemesine neden olsa da, HDK'nın eriştiği kapasite müstakil bir aktör olarak varlığını sürdürmesine yetecek büyüklüktedir. Birkaç gündür devam eden çatışmalar uluslararası baskılarla ateşkese dönüşse bile, önümüzdeki yıllar Sudan'da her an askeri unsurların birbiri ile şiddetli çatışmaya girmesi kuvvetle muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, İç Savaş, Paramiliter Örgütler, Sudan, Hızlı Destek Kuvvetleri

The Impact of The Middle Corridor On The Countries of The Organization of Turkic States From A Socio-Cultural Perspective

Berna SARICA

Social Sciences University of Ankara

Area Studies Institute/ Department of Turkish World Studies

berna.sarica@student.asbu.edu.tr

Özet

International infrastructure projects are implemented to deepen economic and political relations. These projects often focus on objectives such as facilitating trade, ensuring energy security and expanding communication networks. In this context, the Trans-Caspian International Transport Route, known as the “Middle Corridor” or “Middle Belt”, stands out as a strategic trade and logistics link between Asia and Europe. This corridor is a multimodal transportation route starting from China and extending to Europe via Central Asia, the Caspian Sea, the Caucasus and Türkiye.

As mentioned earlier, infrastructure projects are generally economically and politically driven. However, these projects also have socio-cultural impacts on the countries where they are realized. For example, the socio-cultural impacts in the countries along the Belt and Road Project's route are characterized by cross-cultural interaction, economic cooperation and the strengthening of educational ties. The project allows for the spread of Chinese culture and language in the countries along the route, new consumption habits in local communities, and increased cultural diversity and dialogue. However, the potential negative impacts of infrastructure projects on the environment and cultural heritage, as well as the social tensions caused by economic inequalities, may be met with concern or resistance in some regions. While migration mobility changes the social structure of local communities, project-generated cultural opportunities can contribute to strengthening local values and offsetting the effects of globalization.

In this study, the question of the socio-cultural effects of the Middle Corridor, an international infrastructure project, on the member states of the Organization of Turkic States will be answered.

Keywords: Middle Corridor, socio-cultural impact, OTS, infrastructure project

The Middle Corridor: A Strategic Link Between Asia and Europe And Its Economic Potential

Cengizhan CANALTAY

Khoja Akhmet Yassawi International Turkish-Kazakh University

Eurasian Research Institute

cengizhancnlt@gmail.com

Özet

The Middle Corridor (Trans-Caspian International Transport Route) serves as a vital multi-modal logistics network connecting Asia and Europe, revitalizing the historical Silk Road. Traversing countries such as Azerbaijan, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkey, and Uzbekistan, the corridor offers strategic advantages for trade and transportation, integrating rail, road, and maritime infrastructures. This route also provides a crucial alternative to existing channels like the Northern Corridor and maritime trade routes, particularly in the face of shifting geopolitical and logistical dynamics.

Key advantages of the Middle Corridor include shorter transit times of 10-15 days compared to 15-20 days via the Northern Corridor and 45-60 days via maritime routes, alongside its capacity to foster regional economic interconnectivity. Despite transporting only 33,267 TEU in 2021, the corridor holds the potential for significant capacity expansion. The report identifies current challenges such as logistical inefficiencies, tariff barriers, and underutilization of infrastructure.

Strategic initiatives spearheaded by the Organization of Turkic States aim to enhance the corridor's efficiency and competitiveness. These include modernizing transportation infrastructure, simplifying customs procedures, and strengthening regional trade agreements. Projections suggest that the Middle Corridor could capture a substantial share of goods currently transported via alternative routes, creating substantial economic opportunities for member states.

This research emphasizes the Middle Corridor's role as a sustainable and efficient logistics hub, fostering global supply chain resilience and regional cooperation. It offers actionable recommendations for stakeholders to address existing challenges and maximize the corridor's potential in aligning with long-term economic goals.

Keywords: Middle Corridor, Trans-Caspian Route, Silk Road, Logistics, Regional Cooperation

Economic Synergies of Türkiye And China Under The “Middle Corridor”

Seyda Nur OSMANLI

Ph.D. Candidate,

Scholar in Residence at AVIM

Ankara Hacı Bayram Veli University

Institute of Graduate Programs

International Relations

Abstract

Türkiye-China relations, which started in 1971, have experienced many ups and downs. In the 2010s, two crucial developments brought Türkiye and China closer together. The first development was the signing of the “Strategic Partnership Agreement” in 2010. Thus, the relations have been transformed into a “strategic cooperation partnership” that has been raised to a higher level. The second development is the announcement of the Belt and Road Initiative (BRI) by China in 2013. BRI, contributes to the establishment of regional integration with economic corridors, economic passages, trade routes, logistics centers, digital networks, and pipelines. This comprehensive BRI has aligned with “Türkiye’s Multilateral Transportation Policy”. Thus, BRI has aligned via Türkiye’s “Middle Corridor”, also known as the “Trans-Caspian International Transport Route (TITR)”. The Middle Corridor, which begins in Türkiye, extends to the Caucasus region, crosses the Caspian Sea, passes through Central Asia and eventually reaches China. In this context, a “MoU on Aligning the Belt and Road Initiative and the Middle Corridor Initiative” was signed between Türkiye and China in 2015 in Türkiye. Middle Corridor offers China a shorter and more economical alternative route to te Europe through Türkiye and Central Asia. Baku-Tbilisi-Kars Railway, Marmaray, Yavuz Sultan Selim Bridge are major infrastructure initiatives of the Middle Corridor. This study will focus on how the Middle Corridor, aligned with BRI, affects Türkiye-China relations. Emerging geopolitical developments, such as the Russia-Ukraine War, 7 October Gaza War and Houthis Attack in Red Sea have threatened the security of global trade routes. These cases have demonstrated that the Middle Corridor is a safer route for China and the regional countries. Additionally, Türkiye, as a regional power, maintains close political, cultural and economic relations with the Central Asian and South Caucasus countries. The main argument of the study is that the Middle Corridor, which is aligned with BRI, has contributed to the development of political and economic relations between Türkiye and China, and has supported the regional interests of both countries in accordance with the main principles of the BRI, the “win-win”, “facilities connectivity” and “people-to-people bond” principles. The study suggests that the Türkiye-led Middle Corridor has provided Türkiye and China with enhanced opportunities for deeper

commercial and economic cooperation with Central Asia, South Caucasus and Europe countries. At the same time, Middle Corridor investments have provided the economic growth and regional stability of the countries of the region. However there are some issues such as the investments made by China in Türkiye under the BRI not reaching the expected level and Middle Corridor not achieving the targeted developmeent. So, this study will examine the obstacles and opportunities facing the corridor. Thus, the study seeks to explain the contributions of the corridor to Türkiye-China Relations in terms of political, economic and regional security aspects.

Keywords: Middle Corridor, Belt and Road Initiative, China.

Bibliography

Türkiye's Multilateral Transportation Policy. (t.y.).Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs. 16 Kasım 2024 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/turkiye_s-multilateral-transportation-policy.en.mfa adresinden erişildi.

Significance of The Middle Corridor: On Some Practicable Aspects

Victor Kipiani

Dr.

Geocase

vkipiani@geocase.ge

Abstract

As a result of the collapse of the Soviet Union and the restoration of independence, the new subjects of international relations - the former "Union republics" - immediately found themselves in a geopolitical vacuum. In addition to their legal status in the world system, most of them had to prove their state capacity almost from scratch. This process was quite long and very painful - especially for Georgia and its immediate neighbors. Moreover, the heavy Soviet legacy, inexperience in modern governance, and ignorance of the basics of political processes caused serious upheavals in a number of countries. And the "triangle" of the South Caucasus has become a center of constant instability, continuing internal turmoil and fomenting external threats. The urgent task was to find ways to take the countries of the region from the periphery of global processes and turn them into a living, meaningful political geography.

Marking out such roads and taking the region out of the post-Soviet "swamp" at the time referred to very noisy applications for transport links, transit corridors and communication networks. In fact, geography became one of the effective factors in emerging from ultimate oblivion, and the processes derived from this factor actually got a boost of fast action. Over time, transport and communications became a regional calling card, which provided the country participating in this or that project, although with some mistakes, somewhere not completely, and somewhere with some lag, a possibility of national positioning and profitable capitalization.

Together with a number of key actions of political and economic nature that have had a cardinal impact on the positioning of the Georgian case, cross-border projects passing through the Georgian space have organically connected our country with the regional and foreign economic space. The Middle Corridor project is considered one of the initiatives that aim to connect the West and the East in a better, more efficient and reliable way. Discussions around the Middle Corridor have already progressed to the stage of practical solutions, the tangible result of which will be to link China, Central Asia, South Caucasus (Azerbaijan and Georgia), Turkey and Europe with an interconnected transport space to ensure safe and commercially profitable freight traffic.

The tasks of the project are multilayered and multifaceted. Despite their abundance, we believe that they can still be classified according to general characteristics. And, since we intend to make a classification, we will divide the Middle Corridor implementation challenges into three main groups, each of which is either (1) directly related to technical

operation, (2) related to the competitive environment, or (3) caused by a complex security situation.

Türkiye and China in 2015 in Türkiye. Middle Corridor offers China a shorter and more economical alternative route to te Europe through Türkiye and Central Asia. Baku-Tbilisi-Kars Railway, Marmaray, Yavuz Sultan Selim Bridge are major infrastructure initiatives of the Middle Corridor. This study will focus on how the Middle Corridor, aligned with BRI, affects Türkiye-China relations. Emerging geopolitical developments, such as the Russia-Ukraine War, 7 October Gaza War and Houthis Attack in Red Sea have threatened the security of global trade routes. These cases have demonstrated that the Middle Corridor is a safer route for China and the regional countries. Additionally, Türkiye, as a regional power, maintains close political, cultural and economic relations with the Central Asian and South Caucasus countries. The main argument of the study is that the Middle Corridor, which is aligned with BRI, has contributed to the development of political and economic relations between Türkiye and China, and has supported the regional interests of both countries in accordance with the main principles of the BRI, the “win-win”, “facilities connectivity” and “people-to-people bond” principles. The study suggests that the Türkiye-led Middle Corridor has provided Türkiye and China with enhanced opportunities for deeper commercial and economic cooperation with Central Asia, South Caucasus and Europe countries. At the same time, Middle Corridor investments have provided the economic growth and regional stability of the countries of the region. However there are some issues such as the investments made by China in Türkiye under the BRI not reaching the expected level and Middle Corridor not achieving the targeted developmeent. So, this study will examine the obstacles and opportunities facing the corridor. Thus, the study seeks to explain the contributions of the corridor to Türkiye-China Relations in terms of political, economic and regional security aspects.

Keywords: Middle Corridor, Türkiye, China.

Sürdürülebilir Kalkınmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksleri Ve Uluslararası Örgütler: G20 ve BM Üzerine Feminist Eleştirel Bir Analiz

Gonca OĞUZ GÖK

Doç. Dr.

Marmara Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

goncaoguzgok@gmail.com

Özet

G20, 1999 yılında finansal krizleri önlemek hedefiyle dünyanın önde gelen gelişmiş ve yükselen ekonomilerini bir araya getiren gayriresmî birçok taraflı platform olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluşundan bu yana G20, küresel yönetim konularına odaklanmaya başlamış ve 2013 yılında belirlenen, “küreselleşmenin herkes için işler hale getirilmesi” misyonu ön plana çıkmıştır. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili taahhütler, ilk kez 2012 yılında düzenlenen Los Cabos Zirvesi’nde dile getirilmiştir. G20, Sürdürülebilir Kalkınmada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği hedefine ulaşmadaki başarıların gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında karşılaştırmalı bir analizini yapmak için önemli bir platform olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) ise, formal bir örgüt olarak, genel olarak kalkınmayı ve daha özeldir kadınların kalkınmayla olan ilişkisini ölçmek için uluslararası düzeyde kabul edilen hedeflerin belirlenmesinde sosyal inşacı bir perspektifle “norm oluşturma” ve “hedef koyma” boyutuyla merkezi bir platform olarak tartışılmaktadır. Bu çalışma, G20 ve BM gibi gayri resmi ve resmi uluslararası örgütlerin sürdürülebilir kalkınmada toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinin oluşumunda ve bu hedefi gerçekleştirmedeki başarı ölçütlerinin belirlenmesine feminist bir eleştiri sunmayı hedeflemektedir. Çalışmanın temel amacı sürdürülebilir kalkınmada toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinin oluşmasında ve bu hedefe ne kadar ulaşıldığına yönelik başarı ve ölçüm kriterlerin oluşumunda ne gibi eşitsizliklerin olduğu ve bu kriterlerin ne kadar meşru olduğu sorusuna cevap aramaktır. Bu amaçla BM’nin, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksleri ve G20’nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği hedefine yönelik girişimleri feminist eleştirel bakış açısıyla ve karşılaştırmalı şekilde analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu anlamda çalışma formal ve enformal örgütlerin küresel yönetiminde meşruiyeti sorunsalına da feminist perspektiften, farklı bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Endeksler, G20, BM, Feminist Eleştiri

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rejimindeki Dönüşüm: 2019 Sonrası Kalkınma Belgeleri Üzerine Bir İnceleme

Zehra YILMAZ

Doç. Dr.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF

Uluslararası İlişkiler Bölümü

zehrailyilmaz@yyu.edu.tr

Özet

Bir ülkenin toplumsal cinsiyet eşitliği rejimi, o ülkenin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) hedefine ulaşma performansını yapısal olarak etkiler. "Toplumsal cinsiyet eşitliği rejimi", toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve sürdürülmesine yönelik sistematik bir yapı, politika seti veya uygulamalar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu kavram, toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen yasalar, politikalar, sosyal normlar ve uygulamalardan oluşan bir çerçeve sunar. Aynı zamanda, bu rejim, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye çalışan devlet politikaları, kurumsal yapılar ve toplumsal kültürlerin birleşimini içerir. Toplumsal cinsiyet eşitliği rejimi, bir toplumda kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için belirlenen normlar, düzenlemeler, yasal haklar ve sosyal uygulamaları kapsar. Ayrıca, bu rejim, toplumsal cinsiyet eşitliğinin nasıl tanımlanacağı, hangi araçlarla uygulanacağı ve eşitlikçi bir toplumun inşa edilmesine yönelik stratejilerin nasıl şekilleneceği üzerine yoğunlaşır.

Bu bağlamda, elinizdeki bildiri, Türkiye’de 2019 sonrasında hazırlanan kalkınma belgelerine yansıyan "toplumsal cinsiyet eşitliği" anlayışındaki değişimi, "toplumsal cinsiyet rejimi" perspektifi üzerinden inceleyecektir. Görünen o ki, Türkiye’nin aile odaklı toplumsal cinsiyet rejimi, kalkınma planlarında kadının rolünü aile içi bağlamda yeniden tanımlarken, kadını güçlendirmek yerine ona aileye bağımlı bir konum yüklemektedir. Aile odaklı toplumsal cinsiyet rejimi, 11. Kalkınma Planı (2019-2023) ve 12. Kalkınma Planı (2024-2028) ile birlikte Kadının Güçlenmesi Stratejisi ve Eylem Planı (2018-2023) ve Kadının Güçlenmesi Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2028) belgelerinde açıkça görülmektedir. Bu kalkınma belgelerinde, kadın haklarını görünmez kılan aile odaklı yaklaşım, aynı zamanda "milli ve manevi" değerlerle birlikte ele alınmaktadır. Bu bağlamda, "milli ve manevi" değerlerin temel eksenini, kadın ve aile üzerinden yeniden şekillendirilmektedir. Son olarak, bu alanda yayımlanan ve ilk rapor olarak bilinen Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028), bu yaklaşımın daha da belirginleştiği bir belgedir.

Bildiride, tüm bu raporlar çerçevesinde Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği rejiminin nasıl bir dönüşümden geçtiği, bu dönüşümün kalkınma planlarına ve nihayetinde

Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 5 performansına nasıl yansıdığı analiz edilecektir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 5, Kalkınma Belgeleri, Aile Odaklı Toplumsal Cinsiyet Rejimi, Türkiye

Dayanıklılık, Kalkınma ve Kadın: Kırılganlığın Yeniden Üretimi

Burcu SARI KARADEMİR

PhD

SDG5 Network

sburcu@bilkent.edu.tr

Özet

Doğa olaylarının afete dönüşmesi, fiziksel, ekonomik, politik, kültürel ve sosyal kırılganlıkların azaltılamamasından kaynaklanmakta olup, afetler bir kalkınma sorunu olarak ele alınmalıdır. Afetlerden herkes aynı düzeyde etkilenmez; kalkınmadan alınan pay, toplumdaki bireylerin ve grupların devletle olan ilişkilerini ve kaynaklara erişimlerini belirleyerek kırılganlık düzeylerini etkiler. Bu çerçevede, devlet tarafından çıkarları ve kapasiteleri sınırlı temsil edilen dezavantajlı gruplar, sosyal, ekonomik ve politik olarak daha kırılgan hale gelmektedir. Kadınlar ve kız çocukları, bu eşitsizliklerin yapısal bir sonucu olarak afetlerden genellikle daha ağır ve farklı şekillerde etkilenmektedir. Bakım yükümlülükleri nedeniyle ekonomide, siyasette ve sosyal alanda sınırlı temsil edilen ve güçsüzleşen kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yeniden üretildiği bir döngüye dahil olmakta ve afetlerin öncesinde ve sonrasında toplumun en kırılgan gruplarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, afetler, cinsiyetlendirilmiş kalkınma sorunları olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle, kadınların ve kız çocuklarının dayanıklılıklarının, kalkınmaya dayalı ve günlük kırılganlıkları ortadan kaldıran bir afet yönetişimi yaklaşımıyla güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, cinsiyet körü kalkınma anlayışı ve bu anlayışa dayanan afet yönetişimi politikaları, kadınları güvensiz kılan ekonomik, politik, sosyal ve kültürel yapıları koruyarak kalkınma ve dayanıklılığı yeniden inşa etmeyi amaçlamaktadır. Başka bir ifadeyle, kadınları kırılgan hale getiren toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini içeren sosyal yapıların yeniden üretildiği cinsiyet körü kalkınma ve afet yönetişimi süreci, kadınlar için “daha iyisini yeniden inşa etmek” yerine “aynısını yeniden inşa etmektedir.”

Bu çalışmanın amacı, dayanıklılık kavramını toplumsal cinsiyet perspektifinden sorgulamak ve eleştirel güvenlik teorisinin “kimin güvenliği”, “hangi tehditlerden güvenlik” ve “kim tarafından güvenlik” sorularını dayanıklılık kavramına uyarlayarak “kimin dayanıklılığı”, “hangi kırılganlıklara karşı dayanıklılık” ve “kim tarafından ve hangi mekanizmalarla dayanıklılık” sorularını gündeme getirmektir. Bu sorular üzerinden, afetlerde cinsiyet körü kalkınma, dayanıklılık ve afet yönetişiminin kadınlar ve kız çocuklarının dayanıklılığı üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Dayanıklılık, yalnızca afet sonrası toparlanmayı değil, aynı zamanda toplumsal yapıları dönüştüren ve eşitsizlikleri ortadan kaldıran bir süreç olmalıdır. Kalkınma planları, kadınların ve kız çocuklarının afetlere karşı dayanıklılıklarının nasıl inşa edildiği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. Çalışma, Türkiye özelinde, 6 Şubat öncesinde On Birinci Kalkınma

Planı (2019-2023) ve sonrasında On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) çerçevesinde kadınlar ve kız çocuklarının kalkınma planlarında nasıl ele alındığını inceleyerek Türkiye’de kadınların kalkınma yoluyla afete dayanıklılığının inşa edilip edilmediğini değerlendirecektir. Bu inceleme, dayanıklılık inşa sürecinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini nasıl yeniden ürettiğini ve kadınları genellikle dışlayan, devletin sorumluluğunu sınırlı tutan bir perspektiften nasıl şekillendirildiğini ortaya koyacaktır. Kalkınma planlarına dayalı bulgulara göre, kadınlar ve kız çocuklarının dayanıklılığının inşasının genellikle ailenin geleneksel rollerine dayandırıldığı ve yapısal eşitsizliklerin giderilmesine yönelik adımların sınırlı kaldığı görülmektedir. Ayrıca, dayanıklılık inşasının büyük ölçüde yerel yönetimler, sivil toplum ve bireylere devredildiği ve devletin yalnızca koordinatör bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım, kadınları afet döngüsünde kendi kapasiteleriyle baş başa bırakmakta ve kırılganlıklarının devamına yol açmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, kalkınma ve dayanıklılık kavramlarının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretebilecek potansiyeline dikkat çekmekte ve bu dinamiğin nasıl dönüştürülmesi gerektiğini tartışmaktadır. Dayanıklılık, yalnızca afet sonrası toparlanmayı değil, toplumsal yapıları güçlendirerek ve eşitsizlikleri ortadan kaldırarak sürdürülebilir bir kalkınma süreci olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dayanıklılık, Kalkınma, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Afet, Kadın

Küreselleşen Dünyada Politik İktisadin Bir Aracı Olarak Nadir Toprak Elementler

Rare Earth Elements As A Tool of Political Economy In A Globalising World

Nuran Halise BELET

Dr. Öğr. Üyesi

AHBVÜ İ.İ.B.F.

İktisat Bölümü

nuran.belet@hbv.edu.tr

Özet

Son yirmi yıllardan beri çeşitlenen endüstriyel üretim ve teknolojik yenilikler özellikle enerji kaynakları ve üretim sürecinde yoğun olarak kullanılmaya başlayan elementlerin hammadde olarak yoğun kullanılmasıyla nadir toprak elementleri (NTE)’ni stratejik bir önem ve kullanım kapsamına getirmiştir. Nadir toprak elementleri günümüzde başta cam, seramik sanayi olmak üzere üretim yelpazesinin önemli ürünlerinden olan metalürjiden lazer teknolojilerine, katalizörlerden hibrit araçlara, rüzgâr türbinlerinden güneş enerjisi panellerine, manyetik rezonans (MR) cihazlarından bilgisayar, cep telefonları ve çip teknolojisi olarak geniş bir çeşitlilikte kullanılmaktadır. Bu elementlerin, olağanüstü manyetik ve iletkenlik özellikleri sayesinde, çağdaş teknolojiler daha hızlı, daha hafif ve daha güçlü hale gelmektedir. Bu çalışma, günümüz ileri teknolojileri ve tedarik zincirinin eşsiz ürünleri arasında yer bulan birçok endüstriyel ürün ve geliştirilen teknolojiler alanda vazgeçilmez bir stratejik hammadde olarak öne çıkan nadir toprak elementlerinin politik iktisadin aracı olarak gelişimini ele almaktadır. Küreselleşen Dünyada stratejik öneme sahip nadir toprak elementlerinin yoğunluklu olarak bulunduğu ülkeler ve bölgeler, yaşanan çatışmalar ve fırsatlar bakımından krizlerin oluşmasına ya da olası krizlerin yönetilmesinde yumuşak güç olarak kullanılabilir. Bu çalışma kapsamında politik iktisadin önemli bir aracı olarak kabul edilen ve ülkeler arasındaki karşılaştırmalı üstünlükler paradigmasını Covid 19 Pandemisi sonrasında mutlak güç olarak değiştirebilen, pandemi sonrasında “yeni normalin” yeni dünya düzeninde politik iktisadi araçları arasında yerini kuvvetlendiren nadir toprak elementler farklı sosyo ekonomik boyutlarıyla değerlendirilecektir. Özellikle dünya genelinde var olan nadir toprak elementlerinin 1/3’ne Çin’in sahip olmasının yarattığı fiili tekel nedeniyle de dünya genelinde bu sektöre yönelik diğer ülkelerde çok çeşitli önlemler alınmaktadır. Çalışmada, nadir toprak elementlerinin stratejik ve ekonomik önemi ve etkileri dikkate alınarak, bu elementlerin küresel politika yapıcılar için jeopolitik ve jeoekonomik krizlerde nasıl bir rol oynadıkları ve gelecekte olası risklerin yönetiminde politik araç olmalarına yönelik tartışmalara yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nadir toprak elementleri, Çin, Jeoekonomi, Politik iktisat

Güney Lübnan'daki Çatışmalarda Birleşmiş Milletlerin Rolü

Yasin ATLIOĞLU

Doç. Dr.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

yatlioglu@ohu.edu.tr

Özet

Güney Lübnan, İsrail'in saldırıları ve işgallerinin neticesi olarak 1960'ların sonundan günümüze dünyanın en karmaşık ve uzun süreli çatışmalarından birine sahne olmaktadır. 1967'de Lübnan'daki Filistinli silahlı gruplar ile İsrail ordusu arasında başlayan silahlı mücadele, çatışmanın ilk aşamasını oluşturdu. İsrail'in 1982'de Lübnan'a gerçekleştirdiği askeri saldırıyla Filistinli silahlı örgütleri ülkeden çıkarması ve Güney Lübnan'ı işgal etmesiyle çatışmanın ikinci aşaması başladı. Bu süreçte, işgale karşı Lübnan menşeiyle yeni bir Direniş Hareketi'ni ortaya çıkı ve İran'ın desteğiyle 1982'de kurulan Şii Hizbullah örgütü bu direnişin başat aktörü oldu. Hizbullah'ın askeri direnişiyle İsrail 2000 yılında Güney Lübnan'dan geri çekilmek zorunda kaldı, fakat sınır hattındaki çatışma sona ermedi. Güney Lübnan'daki çatışmanın üçüncü aşaması, Hizbullah ile İsrail arasında patlak veren 2006'daki ve 2023-2024'teki silahlı mücadelelerle devam etti.

Birleşmiş Milletler (BM) Güney Lübnan'daki çatışmaya ilk kez, İsrail'in Lübnan topraklarını işgale giriştiği 1978 Mart'ında müdahil oldu. BM Güvenlik Konseyi, 425 ve 426 nolu kararlarını yayımlayarak İsrail kuvvetlerine Lübnan'dan geri çekme çağrısında bulundu ve bölgeye bir BM Geçici Barış Gücü (UNIFIL) konuşlandırılmasına karar verdi. Barış Gücü, üç ana görevi icra etmek için oluşturulmuştu: İsrail kuvvetlerinin geri çekilişini tasdik etmek; bölgede barış ve güvenliği yeniden tesis etmek ve Lübnan hükümetinin güneydeki otoritesinin kurulmasına yardımcı olmak. İsrail, 1982 Yaz'ında Lübnan'a yönelik daha geniş kapsamlı ikinci bir işgale başladığında, Barış Gücü'nün bu hedeflerinden hiçbirine ulaşamadığı açıkça ortaya çıktı ve bundan sonraki 18 yıl boyunca Barış Gücü İsrail'in oluşturduğu işgal/güvenlik bölgesinin yanı başında görev yapan etkisiz bir gözlemci rolü oynayabildi.

Hizbullah, silahlı mücadeleyle İsrail'i Güney Lübnan'dan geri çekilmek zorunda bıraktığı 2000 yılında, BM bir geri çekilme hattı (Mavi Hat) çizerek çatışmanın bundan sonraki seyrinde yeniden ön plana çıkmaya başladı. Güvenlik Konseyi de 2004 Yaz'ında 1559 nolu kararını yayımlayarak Lübnan topraklarından Lübnan ordusu dışındaki silahlı grupların çıkması çağrısında bulundu. 2006 Temmuz Savaşı'nın ardından ise Güvenlik Konseyi'nin 1701 nolu kararıyla İsrail'in girdiği Lübnan topraklarından çıkması ve Hizbullah'ın da Litani Nehri'nin kuzeyine çekilmesi öngörülüyordu.

Bu çalışmada, BM'nin Güney Lübnan'daki çatışmalarda oynadığı rol, Güvenlik Konseyi'nin aldığı kararlar (425, 426, 1559 ve 1701 nolu) ve bölgede 46 yıldır görev

yapan Geçici Barış Gücü'nün kapasitesi ve faaliyetleri üzerinden incelenmektedir. Kuşkusuz 2023 Ekim'inden beri Lübnan'ın güney sınırında Hizbullah ile İsrail arasında yaşanan çatışmalar ve bu çatışmaların 2024 Eylül'ünden beri İsrail'in Lübnan topraklarına yaptığı hava ve kara saldırılarıyla genişlemesi BM'nin ve Barış Gücü'nün rolünü yeniden gündeme getirmektedir. Bu bağlamda çalışmada Güvenlik Konseyi'nin 1701 nolu kararı dikkate alınarak çatışmanın sonlandırılmasına yönelik ateşkes girişimlerine ve BM Barış Gücü'nün bölgede sağlanacak bir barış ortamında nasıl bir işlev görebileceği konusuna odaklanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lübnan, İsrail, Birleşmiş Milletler.

Cebel-İ Lübnan'dan Büyük Lübnan'a Geçiş: Kurumsal Süreklilik ve Siyasal Kültür

M. Fahri DANIŞ

Dr. Öğr. Üyesi

Atatürk Üniversitesi,

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,

Uluslararası İlişkiler Bölümü

fahri.danis@atauni.edu.tr

Özet

Modern Ortadoğu bağlamında sıklıkla gözden kaçırılan bir unsur olarak, Birinci Dünya Savaşı sonrası kurulan Arap manda devletlerinin Osmanlı geçmişleriyle ilişkileri meselesi, Lübnan bağlamında da kendisini hissettirir. Yaklaşık 400 yıllık hâkimiyetleri boyunca Osmanlılar, Cebel-i Lübnan'ı Arap vilayetlerinde tatbik ettikleri idarî tarzdan farklı olarak, otonom yapısını muhafaza ettiği bir karakterde yönetmiştir. Dürzî Ma'an emirliğinin bölgedeki hâkimiyetini tanıyan Osmanlı, aileler arasındaki hassas dengeyi korumaya özen göstererek Cebel-i Lübnan'da dolaylı bir yönetim anlayışını benimsemiştir. 19. yüzyıla gelindiğinde uluslararası ve bölgesel konjonktürün etkisiyle Levant'ın önemi giderek artmış, önce Napolyon'un Mısır'ı işgali ardından Bilad-ı Şam'daki Kavalalı hâkimiyeti Lübnan'daki sosyo-ekonomik koşulları büyük oranda değiştirmiştir. Dönem, Avrupa müdahalesinin yoğunluk kazandığı ve Tanzimat bürokrasisinin bu etkiyi sınırlayacak girişimlerde bulunduğu bir dönemdir. Bu doğrultuda değerlendirilmesi gereken 1861 Cebel-i Lübnan Nizamnamesi, esasında Batılı güçlerin bölgedeki inisiyatiflerini kısıtlamak üzerine tasarlanmış ve Lübnan'ın tarihsel istisnai karakterini merkeze alan orijinal bir yönetim müessesesi (Reglement Organique) ortaya koymuştur. "Mutasarrıflık" olarak da geçen bu idarî mekanizma, Cebel-i Lübnan'daki sekteryan çatışma ortamını dizginleyebilmiş ve Birinci Dünya Savaşı'na dek bölgede "uzun bir barış" dönemi yaşanmıştır. Cebel-i Lübnan'daki Osmanlı hâkimiyetinin son 60 yılını ifade eden bu süreç, aynı zamanda savaş sonrası Fransızlar tarafından kurulan "Büyük Lübnan"ın da temelini oluşturmuştur. Bu dönemden kalan pek çok kurum, teamül ve yönetim geleneği Büyük Lübnan'a miras kalmıştır. Fakat Lübnan'ın teşekkülündeki çok temel bir paradoks -Mârûnîler adına kurulan bir ulus-devletin çokkültürlü karakteri- ve Bilad-ı Şam'daki sınırların problematik yapısı sebebiyle bölge, uzun süreli çatışmalardan kurtulamamıştır.

Bu çalışmanın temel amacı; Büyük Lübnan'ın Osmanlı geçmişinden miras aldığı siyasal kültürün ve kurumların analizi vasıtasıyla, Lübnan'daki güncel çatışma ortamına tarihsel ve sosyolojik bir açıdan bakmanın önemini belirtmektir. Özellikle 1861 Nizamnamesi üzerinden Mutasarrıflık Lübnan'ı ile Büyük Lübnan arasındaki siyasal devamlılığın altının çizilmesi, Lübnan üzerine yapılan değerlendirmelerin genellikle görmezden geldiği "yapısal" unsurlara dikkat çekilmesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda

çalışmada, Cebel-i Lübnan emirliğinin Osmanlı hâkimiyeti altındaki durumundan kısaca bahsedildikten sonra, 19. yüzyılda Levant'ta yaşanan sosyo-ekonomik değişimin üzerinde durulacak, özellikle Beyrut, Hayfa, İzmir, İskenderiye gibi liman kentlerinin gelişimlerinden bahsedilecektir. Levant'ın 19. yüzyılda yaşadığı dönüşüm, modern Lübnan düşüncesini de mümkün kılan oldukça önemli bir katalizör işlevi görmüştür. Ardından 1861 Nizamnamesi'ni gerektiren hassas koşullardan ve Mutasarrıflık idaresinin orijinalliğinden bahsedilecek, modern Lübnan fikrinin mümkün kılan entelektüel gelişmeler ile Fransız inisiyatifi üzerinde durulacaktır. Neticede çalışmada; Osmanlı Lübnanı ile Büyük Lübnan arasındaki süreklilik ve idarî, siyasî, kültürel manada kendisini gösteren bu sürekliliğin yapısal sonuçları gösterilmeye çalışılacak, güncel çatışma dinamiklerini temellendirecek tarihsel bir perspektifin önemi vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cebel-i Lübnan, Büyük Lübnan, 1861 Nizamnamesi.

Aksa Tufanı Operasyonu ve Lübnan’da Müslüman Cephe: Siyasi Ve Toplumsal Yaklaşımlar

Tuba YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi

İstanbul Üniversitesi,

İlahiyat Fakültesi,

İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı

tuba.yildiz@istanbul.edu.tr

Özet

7 Ekim 2023’te Hamas’ın İsrail’e karşı başlattığı ve “Aksa Tufanı” ismini verdiği operasyonun en derin yankısını hisseden ülkelerin başında hiç şüphesiz Lübnan gelmektedir. İsrail’in Gazze’ye başlattığı saldırılarla birlikte Şii Hizbullah örgütü, Hamas’a destek olmak adına kontrollü de olsa Güney Lübnan’dan sayısız füze fırlatarak savaşı Lübnan’a doğru çekmeye başlamıştır. Her ne kadar İsrail-Hizbullah çatışması olarak bilinen Lübnan savaşında gerilim alt perdeden ilerlese de 17 Eylül 2024’te Lübnan’da eş zamanlı olarak çağrı cihazlarının patlamasıyla İsrail-Lübnan hattındaki gerilim tırmanmış, 1 Ekim 2024’te başlayan kara savaşıyla da Lübnan bir bütün olarak toplumsal ve siyasi olarak yeni bir kriz döneminin içine girmiştir. Bu noktada Lübnan’daki tüm cepheleer yeni siyasi çözüm arayışlarına girmeye başlamışlar, Hristiyanların ve Müslümanların oluşturduğu cepheleerde her bir siyasi parti toplumsal dinamikleri de göz önünde bulundurarak İsrail saldırganlığı karşısında Lübnan siyasetindeki rollerini daha aktif bir şekilde sergileyen bir tutum göstermişlerdir.

Bu çalışma, çok parçalı ve mezhep temelli siyasi bir yapıya sahip olan Lübnan’daki Müslüman cephenin 7 Ekim sonrası siyasi ve toplumsal yol haritalarına odaklanmaktadır. Şii’lerin temsilcisi olan Hizbullah ile EMEL hareketlerinin siyasi ve askeri tutumları çalışmanın odağını oluşturmakla birlikte, Şii toplumunun savaşa yaklaşımı da çalışmanın sacayaklarından birini oluşturacaktır. Diğer taraftan Lübnan’ın bir diğer önemli Müslüman topluluğu olan Sünniler ile Sünnî siyasi liderlerin İsrail saldırıları karşısındaki tutumları da çalışmada analiz edilecektir. Bunun yanı sıra çalışma Müslüman cephenin önemli kilit taşlarından olan Dürzî aktörlerin İsrail savaşı karşısındaki politikalarının ne olduğuna dair sorulara cevap arayacaktır. Son olarak da çalışmada bu üç önemli Müslüman grubun savaş karşısında ayrıldıkları ve birleştikleri noktaların detaylarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Lübnan, İsrail, Sünniler, Şii’ler, Dürzîler

İsrail'in Lübnan Saldırısının Mârûnî Perspektifinden Değerlendirilmesi

Serdar ÇÖP

Doktora Öğrencisi

İstanbul Medeniyet Üniversitesi,

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Uluslararası Osmanlı Çalışmaları

serdarcop@gmail.com

Özet

Lübnan, uzun süredir ülkede ciddi anlamda etkili olan bir ekonomik krizle mücadele etmektedir. 4 Ağustos 2020'de Beyrut Limanı'nda yaşanan patlama ve 31 Ekim 2022 tarihinde Mişel Aun'ın görev süresinin dolması sonrasında yerine yeni bir devlet başkanının seçilememesiyle devam eden yeni bir siyasi krizle ülke çok katmanlı bir kriz sarmalı içerisine sürüklenmiştir. Bu çok katmanlı kriz sarmalı, özellikle İsrail'in 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze ve Lübnan'ın güneyinde devam ettirmekte olduğu saldırılar ve 1 Ekim 2024 itibarıyla Lübnan'da başlatmış olduğu kara harekâtı çerçevesinde yeni bir boyut kazanmıştır. Her ne kadar bu yönüyle gündeme gelme de Lübnan'da bir siyasi parti olan Hizbullah'ın İsrail saldırıları karşısındaki askeri operasyonları ülke içerisinde farklı siyasi tepkilerle karşılaşmıştır. Bir tarafta ülkeyi İsrail'e karşı savunabilecek tek yetkin güç olarak ortaya çıkan Hizbullah, bir diğer tarafta ülkeyi bölgesel çatışmaların içine çekmekte olan yegâne sebep olarak da görülebilmektedir.

Bu çalışma, bahsi geçen gelişmeler çerçevesinde, ülkenin en önemli mezhepsel gruplarından birini oluşturan Mârûnîlerin ve özellikle de Mârûnî Kilisesi ve Mârûnî siyasi çevrelerinin bu gelişmeler karşısında göstermiş oldukları siyasi duruş ve tepkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Lübnan'da Mârûnî siyasetinin ve bu siyasi duruşu ortaya koyan başat aktörlerin genel bir resmini ortaya koyarak hem Mârûnî Kilisesi hem Mârûnî siyasi elitleri hem de Mârûnî siyasi partilerinin yaşanan gelişmelere hangi saiklerle ne tür tepkiler vermekte olduklarını analiz edecektir. Bu bağlamda, Mârûnî Kilisesi adına Patrik Bışara er-Rai'nin söylem ve demeçleri, ülkede Mârûnî siyaseti denilince ön plana çıkan Lübnan Kuvvetleri Partisi, Özgür Yurtsever Hareketi, Ketaib Partisi, Marada Hareketi ve bu partilerin temsilcilerinin, tarihsel açıdan Lübnan siyaseti ve de spesifik anlamda Mârûnî siyaseti özelindeki siyasi yaklaşımları ortaya konulacaktır. Mârûnî siyasetinin tüm Lübnan'da ve Lübnan Hristiyanları içerisindeki tarihsel temsil potansiyeli ve konumu çalışma bağlamında ayrıca değinilecek konulardan biri olmakla birlikte Mârûnî olmayan Hristiyan çevrelerin siyasi söylem ve yaklaşımları da bahsi geçen gelişmeler çerçevesinde değerlendirmeye alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Lübnan, İsrail Saldırıları, Mârûnîler.

Evolving Security Dynamics In The Arctic Region: Impacts Of The Russia – Ukraine War

Emirhan ALTUNKAYA

Research Assistant, Dr.

Galatasaray University

Faculty of Economic and Administrative Sciences

International Relations Department

ealtunkaya@gsu.edu.tr

Özet

The Arctic, once a region defined by peace and international cooperation, has become a focal point of geopolitical rivalry in recent years, especially in the aftermath of the Russia-Ukraine War. It is observable that the conflict has profound impacts on regional security Dynamics within the Arctic, as it has accelerated competition over natural resources, strategic trade routes, and military influence. Notably, the United States has taken a more suspicious view of Russia's military build-up in the region and China's growing economic presence, reflecting its security concerns and geopolitical competition. At the same time, NATO's role has expanded, particularly with the historic inclusion of Finland and Sweden, reshaping the region's security landscape and heightening its geopolitical significance in the NATO-Russia standoff. On the other hand, Russia, wary of NATO's expanded presence, has intensified its military investments and activities in the Arctic. The war in Ukraine has strained Russia's relations with Western powers, further fueling its mistrust and leading to greater coordination with China, another emerging player in the region. The significant and growing presence of China, often acting in alignment with Russia's strategic interests, adds another layer of complexity to the regional security dynamics. Rising security concerns and deepening mistrust between NATO and the Russia-China bloc have further eroded the cooperative spirit that once defined Arctic governance. Historically, the Arctic Council is a forum for peaceful cooperation and has struggled to maintain its relevance amidst these geopolitical tensions. This article assesses how these evolving dynamics are reshaping the Arctic's future and examines the potential scenarios for Arctic security in the coming years, particularly in light of the ongoing Russia-Ukraine conflict.

This study explores the shifting regional security dynamics in the Arctic, focusing on debates around great power competition, the militarization of the region and the surge in military exercises from both NATO and Russia. It also examines how the Russia-Ukraine conflict has strained regional cooperation, limiting the cooperative activities of the Arctic Council. Overall, it aims to assess how these geopolitical shifts are reshaping Arctic security and governance, particularly in light of the ongoing conflict in Ukraine. In doing so, it aims to provide insights into the future of regional stability and international cooperation in the Arctic.

Keywords: Arctic Region, Arctic Politics, International Security, Great Power Competition, NATO - Russia Relations

WAR AS A GROSS VIOLATION OF HUMAN RIGHTS: A PARALLEL STUDY OF THE RUSSIA-UKRAINE AND ISRAEL-PALESTINE CRISES

Ekunda Owzor-Chuku

PhD Student

International Relations

Faculty of Business and Economics

Eastern Mediterranean University

owzorhukuekunda@gmail.com

Abstract

War, a very well known term is a necessary evil. It is almost impossible to coexist as individuals, as states without war. War is an essential concept that raises the importance of peace and cooperation in our world today. Russian invasion of Ukraine which took place on the 24th of February, 2022 is a clear blatant violation of human rights, international law, international human rights law, international criminal law and international humanitarian law. By analysing the Russia-Ukraine and the Israel- Palestine crises as international phenomena, this study intends to examine the applicability, effectiveness and efficiency of both international law and international organizations in protecting human rights specifically in wartime as a security issue. In addition, this study intends to analyse the mediating roles of international organizations in holding perpetrators of war crimes accountable for their actions, as well as the enforcement roles of international law in dealing with both individuals who commit war crimes and sanctioning states perpetrating these war crimes in armed conflicts. This study will also analyse the issue of double standard and hypocrisy in war and peace studies in relation to international organization, particularly the United Nations Security Council and the power dynamics that restricts the United Nations from carrying out necessary actions in protecting human rights and international law.

Through a thorough qualitative research methodology of both primary and secondary sources, this study makes a significant contribution by recommending measures for international law and international organizations to be more effective with protecting human rights in wartime; holding perpetrators of war crimes accountable and providing an understanding of the gross violations of human rights in armed conflicts which will be relevant to policymakers, academics, organizations, human rights practitioners and the world at large. Also, contributing to the congress topic on security studies as these are contemporary conflicts that pose a huge threat to human security, economic security and so on.

Keywords: War, Statelessness, International Law, War Crimes, Human Rights.

Introduction

The issue of human rights violation in wartime is a challenging complex and dynamic problem that requires a multifaceted approach to proffer a solution. This study examines

critically the applicability of international law and the role of international organizations in addressing this challenge. This paper provides a parallel study of the Russia-Ukraine and Israel-Palestine crises respectively to deepen our understanding of the applicability and roles of international law and international organizations are crucial in addressing this challenge as independent variables.

On the other hand, violation of human rights in wartime is the dependent variable for this research. War as an intervening variable for this research is an international phenomena and global challenge to international relations, international law, and international organizations. Šmihula considers war to be a universal and ancestral aspect of human nature¹. Therefore, war is an inevitable occurrence as long as humans are coexisting and cohabiting together. War is not just merely a presence of conflict or an act of conflict, but a catastrophic and intensive armed conflict. Singer and Small (1972) define war using a quantitative criterion by using the number of deaths sustained minimum 1,000 death². War can be interchangeably and synonymously used with ‘armed conflict’.

RESEARCH OBJECTIVES AND RESEARCH QUESTIONS OF THE STUDY

- This study will examine the generality of international law including its sources and branches deeply
- This study aims at discussing the term ‘gross violation’ on human rights.
- Using the case study of this research, this study intends to analyse war crimes and the violations of the following human rights; right to life, right to a nationality, prohibition of torture and inhumane treatment.
- This study intends to offer useful recommendations on how to avoid war to its minimum level.

RESEARCH QUESTIONS

1.How do states justify their violations of international human rights law during war?

1 Šmihula, D. (2013). The Use of Force in International Relations.

2 Singer, D. J. & Small, M. (1972). The Wages of War, 1816-1965: A Statistical Handbook. Wiley, New York.

2.What are the obstacles to protecting human rights and possibilities for preventing human rights abuses during wartime?

3.How can the effectiveness and efficiency of international law and international organization be examined in protecting human rights specifically in wartime?

4.To what extent can an Alternative Dispute Resolution (ADR) be maximized in preventing an escalation of conflict, in settling and resolving conflicts?

BRIEF DESCRIPTION OF RELEVANT VARIABLES AND CONCEPTS

The functions and relevance of international law and international organizations are the independent variables of this research, war is the intervening variable and the violation of human rights is the dependent variable. Under international law, this study will discuss deeply the following essential international law;

1. International Humanitarian Law:

International Humanitarian Law is also known as 'Law of Armed Conflict' (LOAC) and the 'Law of war'. This is a very important variable to this study because it is intersection between arms control and international human rights law and also forms a fundamental basis of international criminal law. It is a branch of public international law that regulates the relation between subjects of international law such as; sovereign States, International Organization in times of armed conflict³.

2. International Human Rights Law:

It is a general rule of international law that sovereign states and International Organizations and not individuals are subjects of the international law. International humanitarian law and international human rights law are both interdependent variables of international law. Together they aim at protecting human dignity, though they do so in different situations, ways and methods. Human rights law applies in all circumstances at all times. It covers all persons subject to the

3 Inter-Parliamentary Union (IPU) and the International Committee of the Red Cross (ICRC). (2016). International Humanitarian Law. Handbook for Parliamentarian (25).

jurisdiction of a sovereign State with the aim to protect individuals from arbitrary behaviour by the State⁴.

3. International Criminal Law:

In this century, the international community has faced many human rights atrocities. For the purpose of this study, neither Ukraine nor Russia are parties to the International Criminal Court. However, in 2014, Ukraine accepts the jurisdiction of the international criminal court over any international crime committed within its territory. Therefore, should Russia be sanctioned by the international criminal court? The answer is no! Because Russia is not a member state and as such cannot be subject to the jurisdiction of the international criminal court due to its sovereignty. This will lay a solid argument to one of the major weaknesses of international law.

4. Statelessness:

According to Article 1 of the UN General Assembly Convention relating to the Status of Stateless Persons of 1954, a stateless person is simply 'a person who is not considered as a national by any State under the operation of its law'. Although statelessness is highly prohibited in international law, there is an estimation of over 10 million stateless people in the world according to a research survey conducted by the United Nations High

Commissioner for Refugee (UNHCR)⁵. Therefore, this study is relevant as it offers a deep analytical study of statelessness in relation to war or armed conflict. Portraying how war in its entirety is one major cause of statelessness in the world today. As an example of a right violated in wartime amongst other human rights.

RESEARCH METHODOLOGY

The relevant research methodology of this research project will be both qualitative research methodology of both secondary sources, doctrines, international legal document, international criminal court cases;

4 American Red Cross. (2011). International Humanitarian Law and Human Rights. Retrieved from IHL_HumanRights.pdf (redcross.org) {Accessed 15th September, 2023}.

5 Van Waas, L; De Chickera, A. & Albarazi, Z. (2014). The World's Stateless: A New Report on Why Size does and doesn't Matter. Institute of Statelessness and Inclusion. <https://files.institutesi.org/worldsstateless.pdf> {Accessed 21st September, 2023}, p. 7.

- Through literature reviews

- Internet sources on statistics on human rights violations in wartime by the United Nations, speeches and the media.

LIMITATIONS OF THE STUDY

This research will be concluding by recommending useful ways and methods to settle before a war, to rectify the damages after a war and how human rights can be duly protected during a war and how to avoid statelessness. Therefore, one of the major limitations of the study is being able to contact Ukrainians, Russians, Israelis and Palestinians who are willing and able to commit themselves to the interview for the purpose of this research to understand the level of their human rights been violated.

2.0.REVIEW OF LITERATURE ON INTERNATIONAL LAW

Like every society, states there are laws to govern the affairs of the state or society. States have their various laws which is often referred to as municipal law, national law or private international law. The laws that regulate the affairs within states and her private citizens and more. The international law is also very similar. International law which can also be referred to law of nations or public international law is a body of laws governing the relations amongst states in international system⁶. Dating back to history, state actors used to be the only body that possessed legal rights and duties under the international law. That is, international law emerged to guide and govern states relations but now multinational and transnational companies, international organizations, as well as individuals possess some rights and duties in international law⁷. Thus, international law's primary concern is for states.

A classic definition of international law was defined by Brierly J. L. as "the body of rules and principles of action which are binding upon civilized states in their relations with one

another”⁸. In general, international law can be broadly divided into two categories, namely; the subjects of international law which are the actors or players in the international realm such as states, international organizations, individuals⁹ and the objects of the international law that involves legitimate topics like international human rights law¹⁰. It is important to note that the principal organ of the UN with the responsibility of resolving conflicts between sovereign states in conformity with international law is the International Court of Justice (ICJ), sometimes referred to as the World Court¹¹.

6 Akehurst, M. (1987). *A Modern Introduction to International Law*. 6th Edition. Harper Colins.

7 Ibid.

8 Brierly, J. L. (1963). *The Law of Nations*. 6th Edition. Oxford University Press.

9 Bederman, D. J. & Keitner, C. I. (2016). *International Law Frameworks*. 4th Edition.

10 Georgetown Law (2019). *A Guide to the Basics of International Law*. Available at <https://www.law.georgetown.edu/wp-content/uploads/2019/08/A-Guide-to-the-Basics-of-Intl-Law.pdf> {Accessed 16th October, 2023}.

11 Mingst, K. (2023). International Court of Justice (ICJ) | Definition, Cases, Purpose, & Facts. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/International-Court-of-Justice> {Accessed 16th October, 2023}.

2.1.SOURCES OF INTERNATIONAL LAW

There are various sources of international law. However, before considering any other source of international law, it is paramount to consider the main sources of international law enshrined in the Statute of the International Court of Justice. The general principal sources of international law are codified in Article 38 of the International Court of Justice (ICJ).

According to Article 38(1) of the Statute of the International Court of Justice, the sources of international law thus provide:

The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it shall apply:

- a)International conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;
- b)International custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- c)... judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of the rules of law.

From the above provisions by the Statute of the International Court of Justice, the following can be said to be the sources of international law:

- Customs

- International Conventions: international convention which can also be called international treaties can be compared to contracts in the national system of law¹².

- Judicial Decisions

- Teaching of Scholars

2.2.BRANCHES OF INTERNATIONAL LAW

The branches of international law are numerous, nonetheless, this study narrows it to three branches relevant for this research objectives and questions. International Human Rights Law

¹² Akehurst, M. (1987). *A Modern Introduction to International Law*. 6th Edition. Harper Colins.

International Criminal Law and International Humanitarian Law will be discussed at length because this will variables will widen our understanding of international law and its applications.

2.2.1.INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW:

This is a legislative framework and structure designed for regulating armed hostilities in wartimes¹³. It is a set of regulations, rules with the aim to minimize the negative impact of armed conflicts for humanitarian purposes. Its objectives are to protect persons or individuals who are not involved in the armed conflict and/or are no longer participating in armed hostilities; as well as to limit and restrict the means and methods of warfare ¹⁴. International humanitarian Law is of essence to this study, as it will enhance understanding of the role of international law in wartimes. International Humanitarian Law, Law of War and Law of Armed Conflict are similar and interchangeable expressions. Law of war dates back to when it was customary to make a formal declaration of war before initiating an armed attack on another state, while law armed conflict or armed conflict is used in the place of war and International Committee of the Red Cross (ICRC) uses the international humanitarian law¹⁵.

The international humanitarian law is most part documented in the Geneva Conventions of 1949. Majority of sovereign nation-states has ratified and are bound by the rules and regulations therein. The Geneva Conventions of 1949 has further been developed as well as augmented by two more agreements namely thus; the Additional Protocols 1977 which particularly concerns the protection of victims in wartime. There are however more agreements which cover more aspects and areas such as; the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict 2000; the Chemical Weapons Convention of 1993; the Biological

¹³ Rojas-Orozco, C. (2020). The role of international humanitarian law in the search for peace: Lessons from Colombia. *International Review of the Red Cross*, 102 (914), 705–

720. <https://doi.org/10.1017/s1816383121000709>

{Accessed 15th October, 2023}.

14 International Committee of the Red Cross (ICRC). What is International Humanitarian Law? Available at https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf {Accessed 16th October, 2023}.

15 Murphy, R. (2004). Contemporary Challenges to the Implementation of International Humanitarian Law. *Connections: The Quarterly Journal*, 03(3), 99–113. <https://doi.org/10.11610/connections.03.3.10> {Accessed 16th October, 2023}

Weapons Convention of 1972; the Ottawa Convention on anti-personnel mines of 1997; the Conventional Weapons Convention of 1980; the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 1954;16. The purpose of all these numerous conventions is to;

- Prohibit the use of nuclear, chemical, biological weapons and tactics in warfare.
- Protect the civilians, particularly children in wartimes; those who are no longer fighting in the war - their lives and rights inclusive.

2.2.1.1. THE APPLICABILITY OF THE INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

The applicability of international humanitarian law is primarily during armed conflict specifically to armed conflicts between two or more states. That is, war between two or more states. Especially states ratified to the rules and regulations stated in the 1949 Geneva Convention and Additional Protocol I. International humanitarian law is not responsible in times of civil war, intrastate war or any other kind of internal or domestic tension. International humanitarian law is also only applicable once the war began regardless of what state started it. Once there is use of prohibited weapons, killings and shootings, the international humanitarian law becomes applicable¹⁷.

2.2.2. INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW

Unlike international humanitarian law that is only applicable during armed conflicts, the international human rights law or human rights laws are applicable at all times. Human rights treaties are first arranged in a sequence of declarations emphasizing on the rights of individuals for the main fact that they are humans. The primary and first international document that defines "human rights", is the Universal Declaration of Human Rights (UDHR) of 1948. This document contains both civil and political rights as well as economic and social rights. The civil and political rights are instant rights; while the economic and social rights require the state to actualize them for its citizens¹⁸.

16 International Committee of the Red Cross (ICRC). What is International Humanitarian Law? Available at https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf {Accessed 06th November, 2023}.

17 Ibid.

18 History of the Declaration | United Nations. (n.d.). United Nations. <https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration> {Accessed 08th November, 2023}.

2.2.2.1.THE APPLICABILITY OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW

An important theoretical question to ask about human rights law is its applicability at all times especially in war times. As stated earlier about international humanitarian laws are perceived to be laws of war. International human rights law on the other hand, given that the logical basis of human rights is the virtue of the fact that the individuals are human, therefore human rights law are applicable in all times. The complication with human rights treaties is that most of the treaties permit states that are parties to the treaty to derogate from most provisions of the treaty in war times. However, there is an exception to this derogation which is called ‘hard-core’ rights. Hard-core rights are rights that parties of human rights treaties cannot derogate from. They are non-derogable; and they include right to life, prohibition of slavery, torture and inhumane treatments.

2.2.3. INTERNATIONAL CRIMINAL LAW

International criminal law is a set or body of rules and regulations forbidding certain classes of behaviour or conduct that is considered to be serious crimes. Its regulations controls procedures involving investigation, punishment and prosecution, it also holds perpetrators individually responsible¹⁹. International criminal law is a comparatively new when compared with international humanitarian law and international human rights laws. International criminal law continuously develops as a branch of international law. International criminal law prohibits the gross violations of human rights as well as international humanitarian law; international criminal law also captures individuals who engage in such criminal activities²⁰.

International criminal law is a subsection of international law. Whereas international law classically concerns inter-state relations, international criminal law on the other hand, is concerned with individuals. Specifically, international criminal law imposes a great deal of responsibility on

19 International criminal law - Diakonia International Humanitarian Law Centre. (n.d.). Diakonia International Humanitarian Law Centre. <https://www.diakonia.se/ihl/resources/international-criminal-law/> {Accessed 08th November, 2023}.

20 International criminal law (ICL). (n.d.). <https://phap.org/PHAP/PHAP/Themes/ICL.aspx> {Accessed 08th November, 2023}.

persons individually; not organisations or states, it forbids and punishes acts that are defined as crimes by the international law. International criminal law defines international crimes like war crimes, genocide, crimes against humanity and aggression²¹. The International Criminal Court is responsible for handling and dealing with perpetrators of

criminal matters.

2.3. THE CONNECTION BETWEEN INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW, INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW, AND INTERNATIONAL CRIMINAL LAW

International criminal law is linked to other aspect of international law which includes international humanitarian law and international human rights law. Certainly, both international humanitarian law and international human rights law contributes to the growth of International criminal law and continue to contribute to its interpretation and application²². The main difference between international criminal law and the other two is; international criminal law focuses strictly on holding individual perpetrators responsible for international law violations in wartimes. On the contrary, international humanitarian law and international human rights laws focus primarily on the actions and responsibilities of the state, government or parties to a conflict²³.

The laws of war, or international humanitarian law, was established to protect citizens during war times. With international criminal law in place, many violations of international humanitarian law are recently being measured as war crimes. Nevertheless, international humanitarian law is wider than international criminal law because not every international humanitarian law violation implies that there is a war crime. Additionally, international humanitarian law is principally established and addressed to states and state parties to conflicts²⁴.

International human rights law focuses on protecting the basic rights and freedoms of individuals which is based mainly on treaty law. To an extent, international criminal law developed as a result of mass violations of human rights by states against citizens and individual within their territory. Thus, human rights law also has an influence in drafting the rulings of international criminal courts;

²¹ Ibid.

²² What is International Criminal Law? (2018) International Criminal Law & Practice Training Materials. <https://iici.global/0.5.1/wp-content/uploads/2018/03/icls-training-materials-sec-2-what-is-intl-law2.pdf> {Accessed 08th November, 2023}.

²³ Ibid.

judges of the international criminal court make use of human rights law to interpret international criminal laws and procedures. Nevertheless, international human rights requirements are principally obligatory for states towards individuals and not for individuals ²⁵.

3.0.WAR, WAR CRIMES AND HUMAN RIGHTS VIOLATION

War and its complexities make it a difficult task to define. The prevention of war and the protection of human rights is the most important aspect of international law. Currently,

one of the trivial challenges to international law is the status of war²⁶. The just war theory provides the base for international law on war; referred to as “the laws of war”. Quincy Wright (1964) acknowledged war to be in place when there is a formal declaration by the parties involved or when a certain number of troops in his study, 50,000 troops are involved²⁷. Singer and Small (1972) define war using a quantitative criterion by using the number of deaths sustained minimum 1,000 death²⁸. according to, the combat-related fatalities involved as well. Even though defining war may be a complex task, it is however a recognizable phenomenon; you know it and recognize it when you see it²⁹.

War crimes is simply a serious and blatant violation and breach of international humanitarian law. As stated earlier, these war crimes are committed against civilians not involved in the war with criminal intentions. Criminal intention or intent involves deliberate and reckless killings and destructions. Individuals who order such killings, aid and abet such are also held responsible for war crimes. The perpetrators of war crimes are held criminally liable. Such crimes are codified primarily in the Hague Convention of 1899 and 1907 and the Geneva Convention 1949 and their Additional Protocol I and II of 1977. Also, there are the most recent definition of war crimes is derived from Article 8 of the 1998 Rome Statute for the International Criminal Court³⁰.

According to Article 7 of the Rome Statute of the International Criminal Court, crimes against humanity is comprises of murder, rape, torture, enslavement, extermination and so on as thus; “the notion encompasses crimes such as murder, extermination, rape, persecution and all” “other

26 Amstutz, M. R. (1999). *International Conflict and Cooperation: An Introduction to World Politics* (2nd ed.). McGraw-Hill College.

27 Wright, Q. (1942). *A Study of War*. Chicago: University of Chicago Press.

28 Singer, D. J. & Small, M. (1972). *The Wages of War, 1816-1965: A Statistical Handbook*. Wiley, New York.

29 Barash, D. P & Webel, C. P. (2002). *Peace and Conflict Studies*. SAGE Publications.

30 United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (n.d). *Democratic Republic of the Congo 1993- 2003. UN Mapping Report*. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/CD/FS-2_Crimes_Final.pdf {Accessed 18th November, 2023}.

inhumane acts of a similar character intentionally causing great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health”, executed “as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack”³¹.

It is important to note that not all international humanitarian law violations aggregate as crimes against humanity or war crimes. However, the criminalization of war crimes is the violation of hard-core human rights. Hard-core human rights are rights that are hardly

derogated by states, fundamental human rights like; right to be free from torture or degrading treatment, freedom from slavery, right to life, and so on. This extensive list of hard-core human rights are codified in major international human rights documents such as; article 4(2) of International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR); and also, regional human rights treaties such as; article 15(2) of the European Convention for the Protection of Human Rights and article 27 of the American Convention on Human Rights.

The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) observed and examined war crimes and human rights violations. The European Court of Human Rights (ECtHR) makes references to article 3 which is common to the Four Geneva Conventions of 1949 regarding international humanitarian law when preceding over serious human rights violations case laws. The ground union of these documents is that; these hard-core rights should be protected at all times and in all circumstances. These instruments hold the status of jus cogens standards which makes these provisions binding on all the subjects of international law³².

3.1.STATELESSNESS

Often times, literatures about war and human rights violations omits statelessness; as well as literatures on statelessness lacks emphasis on war as a major cause of statelessness. However, in a classic war situations, lives and properties are lost, individuals including women and children are

31 Rome Statute of the International Criminal Court. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf> {Accessed 18th November, 2023}.

32 Pérez-León Acevedo, J. P. (2017). The Close Relationship Between Serious Human Rights Violations and Crimes Against Humanity: International Criminalization of Serious Abuses. *Anuario Mexicano De Derecho Internacional*, 1(17), 145. <https://doi.org/10.22201/ij.24487872e.2017.17.11034> {Accessed 1st December, 2023}.

forced to flee. In the process of fleeing, two things are a possibility; either they become refugees or stateless and some rare situations stateless refugees. Nevertheless, statelessness which is a right to have a nationality is equally violated in wartime. In Article 15 of the UDHR ‘Everyone has the right to a nationality. No one shall be arbitrarily deprived of his nationality nor denied the right to change his nationality’³³. UDHR has bestowed on every individual the right to have a legal connection with a state or to have a nationality. Thus, the issue of nationality is not merely to provide a person with a sense of identity; but most importantly to provide protection by the state³⁴.

Hannah Arendt, a political theorist analysed the predicament of stateless individuals in a war situation after the WW2 emphasized on the reality of “the right to have rights”. The “right to have rights” is associated with nationality³⁵. Contemporary studies on war and human rights violation ignore this important aspect of human rights. Thus, creating a gap

in which this study addresses.

33 UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html> {Accessed 2nd December 2023}.

34 Owzor-Chuku, E., & Alibaba, A. (2023). Interconnectivity of Gender Inequality and Children Born Out of Wedlock with the Principle of Non-Discrimination and Statelessness. *International Journal of Social Science Research and Review*, 6(7), 152–167. <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v6i7.1348> {Accessed 2nd December, 2023}.

35 Alison, K. (2012). 'Introduction' in Kesby Alison (ed), *The Right to Have Rights: Citizenship, Humanity and International Law*. Oxford Academic, 1-12.

4.0. RUSSIAN INVASION OF UKRAINE AND ISRAEL-PALESTINE CRISES

These two conflicts are the very important international armed conflicts in this study. 20 months after Russia invades Ukraine, an escalation of hostilities between Israel and Palestine breaks out. It is like a snowballing pattern of continuous crises. These two international crises not only display major deficiencies of both international law and international organizations but also shows a pattern of attacks and future crises if not taken into serious consideration.

One of the important characteristics common to both international law and international organizations is to prevent war, maintain peace and stability, and in case of a volatile war outbreak, then the protection of civilians particularly children. If these purposes are not very visible in our world today, then there is question to be answered. Hence, the purpose of this study, to fill the gap and try to answer the question. The study of these 2 major international crises is to examine the slackness in international law and international organizations and to analyse future emergence of more deadly international crises that will disregard nuclear norms and the Nuclear Non- Proliferation Treaty (NPT), leading to a catastrophic end with a possibility of a world war.

Russian invasion which happened on the 24th of February, 2022 is a consequence of long rooted historical clash between Russia and Ukraine. Like every other conflict, to understand this recent ongoing armed conflict between Russia and Ukraine, it is important to briefly analyse the history of the Russia-Ukraine relations highlighting the root causes of the conflict and escalations.

One union transformed into multiple independent sovereign states After German's invasion of Ukraine 22nd of June, 1941 and by the end of November same year, the Germans was in total control of Ukraine³⁶, Ukraine joined forces with Soviet Union against Nazi German invasion and successfully conquered in 1943³⁷. Sovietization process of Ukraine began in 1950 which begins the ongoing war. After a successful referendum, Ukraine gained her independence from the Soviet Union in 1st of December, 1991. After the dissolution of Soviet Union, due to the strategic location of Ukraine

between Russia and the West, Ukraine was seen as an economic advantage integration

36 Yerofeyev, Ivan Alekseyevich, Kryzhanivsky, Stepan Andriyovich, Stebelsky, Ihor, Zasenka, Oleksa Eliseyovich, Makuch, Andriy and Hajda, Lubomyr A. Ukraine. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/Ukraine> {Accessed 19th November, 2023}.

37 Ibid.

with Europe. Ukraine had a substantial influence in the fall of the Soviet Union, thus, without Ukraine in Soviet Union, it was almost impossible for the Soviet Union to survive³⁸.

Since the disintegration, Russia and Ukraine experienced a stormy post-independence relationship. Unfortunately, Ukraine's independence and sovereign state status was a difficult task for Russia to accept because the break out of the Soviet Union implied half of Soviet Union's (Russia) population, one-third of its territory, allies and so on³⁹. Russia invading Ukraine in February, 2022 is a consequence of a long term rough post-independence relationship. From this crisis, there are numerous killings and war crimes charges against President Putin Vladimir opened on the 2nd of March, 2022 by the International Criminal Court⁴⁰.

The Israel-Palestine conflict that escalated on the 7th of October, 2023 has also a long-rooted causes in its history. Dating as far back as the Ottoman era. It used to be referred to as the Arab-Israeli conflict for over seven decades. A conflict between a small sect called Jewish and an Arab community first eruption was in the late Ottoman era⁴¹ and became more violent and significant after WWI. The Israel-Palestine is a complex crisis to analyse and because even though as we see today is a classic struggle of two states over historically possession of land; however, it involves religion, culture and politically related. Therefore, it is a cluster of different aspects of interrelated armed conflict.

Antiquity's legacy created a division between Israelis and Palestinians. Romans which are now called Palestine conquered Judea in primeval time. Over thousands of years, the Arabs conquered Palestine. A popular Zionist movement initiated to restore the Jews back to Israel, thereby ignoring

38 Simon, G. (2002). Ukraine and Russia: Two Countries-One Transformation. Connections: The Quarterly Journal, 01(2), 1-7. <https://doi.org/10.11610/connections.01.2.01> {Accessed 19th November, 2023}.

39 Ibid.

40 Ukraine. (n.d.). International Criminal Court. <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine> {Accessed 2nd December, 2023}.

41 Rabinovich, I. (2013). The Lingering Conflict: Israel, The Arabs, and the Middle East 1948-2012. Brookings Institution Press. <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt4cg7j4>

{ Accessed 3rd December, 2023 }.

the existing Arab people. As a result of the Balfour Declaration in 1917, as a mandate of the League of Nations granted Palestine for the Jewish population. A resentment and revolution by the Arab arose; Grand Mufti Hajj Amin El Hussein led this revolution. Creating a long history of enmity between the Arab and Israel. In 1947, there was a land partitioning by the United Nations, this was also rejected by the Arabs, Jews won a decisive victory and expanded their territory. This did not go well with the Arabs, thereby to series of wars in 1956, 1967, 1973 and 1982⁴². The root cause of the Israel-Palestine crisis is an elastic one, because it changes per time depending on who is narrating⁴³.

5.1. Analysis of Human Rights Violation

Unfortunately, there has been a violation of human rights in these two case studies. Russia- Ukraine, Israel-Palestine have all violated international law. The international humanitarian law governs all parties involved in the conflict; a body of law that provides for a war crimes tribunal verdict. It is almost impossible to separate human rights violations from war. International organizations while holding perpetrators of war crimes liable should focus more as well on protecting the rights of civilians most importantly children.

An Alternative Dispute Resolution (ADR) mechanism has been ignored in these two international armed conflicts. Several mediations and negotiations had been done in order to prevent an escalation of these conflicts, all failed. The issue of threat perception, misperception makes these crises to linger for a long time. Furthermore, in order to avoid international law and international organization seeming as double standard; if Russian President will be held liable for war crime in the Russia-Ukraine crisis, then all parties should be held liable for war crimes.

42 The Israeli-Palestinian Conflict - Issues in a Nutshell. (n.d.). <http://www.mideastweb.org/nutshell.htm> { Accessed 3rd December, 2023 }.

43 Jensen, & Foote. (2009, May 12). Understanding the Israeli-Palestinian Conflict: A Resource Packet for Educators. <https://Eloncdn.Blob.Core.Windows.Net/Eu3/Sites/478/2017/08/Israel-Palestine-Resource-Packet.Pdf> { Accessed 3rd December, 2023 }.

CONCLUSION

War by its default nature creates an environment for the violations of all sort of human rights. This study has analysed the applicability of the relevant branches of international law in wartimes and the role of international institutions in holding all perpetrators of war crimes liable. The study also addressed briefly how war can lead to statelessness where individuals are forced to flee their respective war zone countries and end up as either refugees, stateless or worst-case - become a stateless refugee. The two protracted crises of Russia-Ukraine and Israel-Palestine serve as sobering reminders of the terrible effects of

war on human rights.

These crises are particularly important as it demonstrates the inefficiencies of international law and international institutions and shows the need for a much stronger international legal system. Here are some few recommendations this study offers;

- The whole international community including states, civil societies and individuals has a responsibility to work together in averting conflicts and protecting human rights and upholding human rights principles.
- A total reformation of the United Nations. Focusing on restricting the veto power voting system of the United Nations Security Council.
- A world government structure that has a combination of the United Nations and the European Union as the commission being a watchdog structure placing limitations on the sovereignty of states. Subjecting all states into obliging to certain matters like; reenforcing non use of force, collective security against a violating state, and the protection of human rights.
- A suggestion to rethink on consciously restructuring the concept of sovereignty.
- Rather than having a collective security to attack or form allies. How about a collective security effort by states in protecting human rights in particular children. This is because, realistically states will not stop fighting. But more focus on protecting human rights can be collectively and cooperatively achieved.

REFERENCES

- Akehurst, M. (1987). *A Modern Introduction to International Law*. 6th Edition. Harper Colins.
- Amstutz, M. R. (1999). *International Conflict and Cooperation: An Introduction to World Politics* (2nd ed.). McGraw-Hill College.
- American Red Cross. (2011). *International Humanitarian Law and Human Rights*. Retrieved from IHL_HumanRights.pdf (redcross.org)
- Alison, K. (2012). 'Introduction' in Kesby Alison (ed), *The Right to Have Rights: Citizenship, Humanity and International Law*. Oxford Academic, 1-12.
- Barash, D. P & Webel, C. P. (2002). *Peace and Conflict Studies*. SAGE Publications.
- Bradford, A. (2007). *Regime Theory*. Max Planck Encyclopaedia of Public International Law. https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/1970.
- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P., (2020). *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Brierly, J. L. (1963). *The Law of Nations*. 6th Edition. Oxford University Press.
- Bederman, D. J. & Keitner, C. I. (2016). *International Law Frameworks*. 4th Edition.

Cox, R. W. (1986). Social Forces, States and World Order: Beyond International Relations Theory. In R. O. Keohane, Neorealism and Its Critics (pp. 204 - 254). New York: Columbia University Press.

Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, August 2014. What Amounts to 'A Serious Violation of International Human Rights Law'? An Analysis of Practice of the 2013 Arms Trade Treaty. Academic Briefing No. 6.

Georgetown Law (2019). A Guide to the Basics of International Law. Available at <https://www.law.georgetown.edu/wp-content/uploads/2019/08/A-Guide-to-the-Basics-of-Intl-Law.pdf>

History of the Declaration | United Nations. (n.d.). United Nations. <https://www.un.org/en/about-us/udhr/history-of-the-declaration>

International Committee of the Red Cross (ICRC). What is International Humanitarian Law?

Available at https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf

International criminal law - Diakonia International Humanitarian Law Centre. (n.d.). Diakonia International Humanitarian Law Centre.

<https://www.diakonia.se/ihl/resources/international-criminal-law/>

International criminal law (ICL). (n.d.). <https://phap.org/PHAP/PHAP/Themes/ICL.aspx>

Inter-Parliamentary Union (IPU) and the International Committee of the Red Cross (ICRC). (2016). International Humanitarian Law. Handbook for Parliamentarian (25).

International Regime-International Political Economy. (2010).

https://mediawiki.middlebury.edu/IPE/International_Regime

Jensen, & Foote. (2009, May 12). Understanding the Israeli-Palestinian Conflict: A Resource Packet for Educators.

<https://eloncdn.blob.core.windows.net/Eu3/Sites/478/2017/08/Israel-Palestine-Resource-Packet.Pdf>

Keohane, R. O. (1984). After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. Princeton: Princeton University Press.

Krasner, S. D. (1982). Structural causes and regime consequences: regimes as intervening variables. *International Organization*, 36(2), 185–205.

<https://doi.org/10.1017/s0020818300018920>

Mingst, K. (2023). International Court of Justice (ICJ) | Definition, Cases, Purpose, & Facts. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/International-Court-of-Justice>

Murphy, R. (2004). Contemporary Challenges to the Implementation of International Humanitarian Law. *Connections: The Quarterly Journal*, 03(3), 99–113.

<https://doi.org/10.11610/connections.03.3.10>

Owhor-Chuku, E., & Alibaba, A. (2023). Interconnectivity of Gender Inequality and Children Born Out of Wedlock with the Principle of Non-Discrimination and Statelessness. *International Journal of Social Science Research and Review*, 6(7), 152–167. <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v6i7.1348>

Pérez-León Acevedo, J. P. (2017). The Close Relationship Between Serious Human Rights Violations and Crimes Against Humanity: International Criminalization of Serious Abuses. *Anuario Mexicano De Derecho Internacional*, 1(17), 145. <https://doi.org/10.22201/ij.24487872e.2017.17.11034>

Rabinovich, I. (2013). *The Lingering Conflict: Israel, The Arabs, and the Middle East 1948–2012*.

Brookings Institution Press. <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt4cg7j4>.

Riordan, K.J. (2017). *International Humanitarian Law. Regional Courses in International Law*.

Retrieved from https://legal.un.org/avl/studymaterials/rcil-laac/2017/book1_2.pdf

Roger-Claude, L. (2015). The Meaning of Gross Violation of Human Rights: A Focus on International Tribunals' Decisions over the DRC Conflicts. *Denver Journal of International Law & Policy* 44 (1).

Rojas-Orozco, C. (2020). The role of international humanitarian law in the search for peace: Lessons from Colombia. *International Review of the Red Cross*, 102 (914), 705–720. <https://doi.org/10.1017/s1816383121000709>

Rome Statute of the International Criminal Court. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf>

Schmitt, M. N & Leslie, G. C. (1995) Violations of Human Rights in Time of War as War Crimes. *Levie on the Law of War*; 24 *Israel Yearbook on Human Rights* 119. *International Law Studies*, vol. 70.

Shinoda, H. (2002). Peace-Building by the Rule of Law: An Examination of Intervention in the Form of International Tribunals. *International Journal of Peace Studies*, 7(1). Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/45038328>

Simon, G. (2002). Ukraine and Russia: Two Countries-One Transformation. *Connections: The Quarterly Journal*, 01(2), 1–7. <https://doi.org/10.11610/connections.01.2.01>.

Singer, D. J. & Small, M. (1972). *The Wages of War, 1816-1965: A Statistical Handbook*. Wiley, New York.

Šmihula, D. (2013). *The Use of Force in International Relations*. ISBN: 978-80-224-1341-1.

The Israeli-Palestinian Conflict-Issues in a Nutshell. (n.d.).

<http://www.mideastweb.org/nutshell.htm>.

Ukraine. (n.d.). International Criminal Court. <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>.

UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. Democratic Republic of the Congo 1993-2003. UN Mapping Report. Retrieved from

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/CD/FS-2_Crimes_Final.pdf

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, New York and Geneva, (2011).

International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (n.d). Democratic Republic of the Congo 1993-2003. UN Mapping Report.

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/CD/FS-2_Crimes_Final.pdf

Van Waas, L; De Chickera, A. & Albarazi, Z. (2014). The World's Stateless: A New Report on Why Size does and doesn't Matter. Institute of Statelessness and Inclusion. <https://files.institutesi.org/worldsstateless.pdf>

What is International Criminal Law? (2018) International Criminal Law & Practice Training Materials. <https://iici.global/0.5.1/wp-content/uploads/2018/03/icls-training-materials-sec-2-what-is-intl-law2.pdf>

Wright, Q. (1942). A Study of War. Chicago: University of Chicago Press.

Yerofeyev, Ivan Alekseyevich, Kryzhanivsky, Stepan Andriyovich, Stebelsky, Ihor, Zasenکو, Oleksa Eliseyovich, Makuch, Andrij and Hajda, Lubomyr A. Ukraine. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/Ukraine>

Security For Whom? Gender As A Blind Spot Of The Quad's Strategy

Hatice Nursena YÜCEL

Master of Arts

Social Sciences University of Ankara

Institute for Area Studies

Area Studies

haticenursena.yucel@student.asbu.edu.tr

Özet

The Quadrilateral Security Dialogue (Quad), which includes the United States, Japan, India, and Australia, is an important strategic group created to address the growing security challenges in the Indo-Pacific region. However, to what extent does the Quad address gender security in its policy framework, and what are the implications of these gaps for promoting peace and stability in the region? While the Quad mainly focuses on traditional security matters, such as military cooperation and managing competition with China, this study highlights a major issue: it does not address gender security. Even though the Quad recently added topics like climate change, cybersecurity, and health crises to its agenda, gender-related security issues are still missing. This gap raises concerns about the Quad's ability to develop effective strategies for ensuring regional stability.

Using Feminist Security Theory (FST), this research examines how the lack of attention to gender security affects the Quad's policies and their outcomes. Issues such as gender-based violence, economic inequalities, and the specific vulnerabilities of women and marginalized groups are often neglected, even though these factors are closely linked to security dynamics. Non-traditional threats, such as pandemics and climate-related disasters, tend to disproportionately affect women and disadvantaged communities, yet these aspects are excluded from the Quad's strategic priorities.

The research involves an analysis of Quad statements to explore whether gender issues are acknowledged in its policies. The findings reveal that the absence of a gender perspective limits the Quad's ability to comprehensively address both traditional and non-traditional security challenges. This oversight risks reinforcing existing inequalities and reducing the effectiveness of the Quad's efforts to promote peace and stability in the Indo-Pacific region.

In conclusion, the study finds that addressing gender security is essential for the Quad to strengthen its security strategy. By incorporating a gender-sensitive approach, the Quad could improve its ability to manage complex security challenges in the region. Without addressing these gaps, its security policies remain limited in scope and impact.

Keywords: Quadrilateral Security Dialogue. Non-Traditional Security. Gender Security. Feminist Security Theory.

The Impact of Energy Crisis On Energy Security: A Case Study Of The Ukraine War

Rahmat HAJIMINEH

Associate Professor in International Relations

Islamic Azad University

Department of Law

r.hajimineh@gmail.com

Ebrahim Rezaei RAD

PhD

Law and Politics

Science and Research Branch

Islamic Azad University

ebrahimradrezaei.r@gmail.com

Abstract

The issue of energy is of considerable importance worldwide. In the political and military events, the role of energy is undeniable and very important. The effect and involvement of energy in various sectors of the industry and the economy of political and military dimensions has caused this issue not only to be focused on the economy, but also to include security. The war in Ukraine as a very important war that affected the world system and all regions due to the presence of Russia as a rich country in the field of energy will overshadow global security. Based on this, in this article, an attempt to using the combined method (quantitative and qualitative) and the theoretical framework of energy security. The main question is what effect has the energy crisis resulting from the war in Ukraine on regional and international energy security? The answer to the main hypothesis of the research also points to the fact that in the short term it has led to the regionalization of the energy crisis and in the long term, it has affected global security. The findings of the article point to the fact that the energy crisis is not only focused on a specific region but will spread to the world level. The coordination that happened in the war in Ukraine and the dimensions of the energy crisis involved different regions of the world and different countries were in crisis in this field.

Keywords: Energy, Security, Energy security, Energy crisis, Ukraine war

Değişen Uluslararası Düzen Yerel Aktörleri Sarstığında: Türkiye'nin Rusya-Ukrayna Savaşına Yönelik Dış Politikasının Anatomisi

Birgül DEMİRTAŞ

Prof. Dr., Yarızamanlı Öğretim Üyesi

TED Üniversitesi, İİBF

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

birgul.demirtas@gmail.com

Zuhal YEŞİLYURT GÜNDÜZ

Prof. Dr.,

TED Üni.

TED Üniversitesi, İİBF

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

zuhal.gunduz@tedu.edu.tr

Özet

Türk dış politikası, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümetinin değişen ortaklıklar, dalgalanmalar ve çelişkiler içeren proaktif, çok taraflı ve esnek uluslararası ilişkiler izlemesi nedeniyle akademik literatürde giderek artan bir ilgi görmektedir. Türkiye'nin Rusya-Ukrayna çatışmasına yönelik tutumu, AKP hükümetinin dış politikasının ana bileşenlerini komşu bölgedeki bir çatışmaya yönelik olarak yapı sökümüne uğratmak için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu makale, Ankara'nın Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşa yaklaşımını, küresel yapıdaki ve iç politikadaki değişimlerin etkileşimi temelinde incelemeyi amaçlamaktadır. AKP'nin yeni kimlik inşasının eşlik ettiği değişen küresel sistemin, Türk dış politikasının dengeleme ve pragmatizm temelinde çatışmaya yönelik formülasyonunda belirleyici bir rol oynadığını savunmaktadır. Makale ayrıca Türk dış politikasının, değişen küresel sistemde sui generis orta büyüklükteki güçlerin küresel çatışmalara nasıl tepki verdiğini anlamak için önemli bir vaka çalışması sunduğu sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası; Rusya; Ukrayna; Sui Generis Orta Büyüklükte Güçler; Kimlik; Pragmatizm; Küresel Çatışmalar; Karadeniz.

Yerel Siyasette Kadın Temsilinin Artışı ve Engellerin Aşılması: 2024 Yerel Seçimleri Örneği

Aysun YARALI AKKAYA

Doç. Dr.

Mersin Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Kamu Yönetimi

aysunyarali@mersin.edu.tr

Zehra YILMAZ

Doç. Dr.

Van YYÜ

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

zehrayilmaz@yyu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, 31 Mart 2024 yerel seçim sonuçları doğrultusunda kadın siyasetçilerin artışının, kadınların siyasetle ilişkisine nasıl bir etkiye bulunduğu odaklanmaktadır. Kadınların siyasette temsili, katılımı ve eşit yurttaşlık tartışmaları uzun zamandır araştırma konusu olmuş ve günümüz koşullarında demokrasinin vazgeçilmez bir gerekliliği olarak kabul edilmiştir. Akademik alanda ise kadınların eşitlik taleplerinde karşılaştıkları zorluklar ve siyaseti dönüştürücü rollerinin genellikle görünmez kılındığı eleştirileri yapılmaktadır. Öte yandan, Türkiye’de olduğu gibi dünya genelinde de kadınların siyasete katılımının sınırlı olduğu bilinmektedir. Son yıllarda dünya siyasetinde kadın temsiline artış gözlemlense de istenilen seviyelere ulaşılmaktan hâlâ uzakta olduğumuz istatistiklerle de doğrulanmaktadır. Türkiye özelinde ise yerel siyasete kadın katılım oranı ulusal düzeyin dahi altında kalmaktadır. Kadınlar, erkek egemen bir siyasal alanda yerel siyasete katılımında daha az tercih edilmektedir ve bu alanın dinamiklerini şekillendirmede yeterince aktif olamamaktadır. Bununla birlikte, önceki seçimlerle karşılaştırıldığında, 2024 yerel seçimlerinde kadın adayların seçilme oranlarındaki artış, kadınların yerel siyasete ilgisinin yükseldiğini ve karşılarına çıkan engellerle mücadele etme yöntemleri geliştirdiklerini göstermektedir. Bu çalışmada, bu değişim 2024 yerel seçimleri üzerinden analiz edilirken feminist eleştirel metodoloji kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Siyaset, kadın, temsil, katılım.

Birleşmiş Milletler Kadın, Barış ve Güvenlik Gündemi (WPS) Üzerinden Gazze Savaşı'nı Düşünmek

Gülriş ŞEN

Dr. Öğretim Üyesi

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

g.sen@etu.edu.tr

Özet

Bu bildirinin amacı Hamas'ın 7 Ekim saldırısı ile başlayan ve sonrasında İsrail'in Gazze'ye yönelik hava ve kara operasyonları ile sürmekte olan Gazze Savaşı'na toplumsal cinsiyet perspektifinden bakmak ve savaşın temel dinamiklerini Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararı ile kabul edilen Kadın, Barış, Güvenlik Gündemi (Women Peace and Security-WPS) üzerinden okumaktır. WPS, katılım, koruma, önleme, yardım ve iyileşmeden oluşan dört ana sütun üzerinden kadınların barış süreçlerine katılımını, çatışma sırasında cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korunmalarını, çatışmaların önlenmesi ve silahsızlanmanın sağlanmasını ve barış inşa süreçlerinde kadınların da katılımı ile adalet, hukukun üstünlüğü ve güvenlik sektörü reformu gibi yapısal şiddete çözüm üretecek süreçlerin hayata geçirilmesini öngörür.

Kadın, Barış ve Güvenlik gündemi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika siyasetinde pek çok açıdan sınanmaktadır. Arap isyanları ile Suriye, Libya ve Yemen'de çıkan ve bölgeselleşen iç savaşlar, Irak gibi çatışma sonrası toplumlarda şiddetin uzun erimli etkileri, otoriter yönetimlerin insan hakları ve kadın hakları ihlalleri, devlet dışı silahlı aktörlerin cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılığı derinleştiren pratikleri, ekonomik istikrarsızlık ve gelir adaletsizliği sonucunda yoksulluğun kadınlaşması, hem özel hem de kamusal alanda patriarkanın süregelenliği bu gündemin karşılaştığı temel zorluklar arasındadır. Henüz bölge ülkelerinin tümü BM'nin WPS gündemi kapsamında üye ülkelerden hazırlayıp uygulamalarını istediği Ulusal Eylem Planına sahip değildir. 7 Ekim sonrası Gazze'de başlayan ve Lübnan'a da yayılan yıkıcı savaş ise bu gündemin vaat ettiği barış ve güvenlik hedeflerini başta kadınlar olmak üzere tüm toplumsal gruplar için ulaşılamaz kılmıştır.

Her ne kadar Filistin Yönetimi WPS gündemi çerçevesinde 2017-2019 ve 2020-2024 dönemlerini kapsayan Ulusal Eylem Planı hazırlamış olsa da Filistin meselesinde iki devletli çözümün hayata geçirilemediği yapısal koşullar altında bu planlar işlevsiz kalmış, işgal koşulları ve Filistin iç siyasetindeki bölünmeye eklenen savaş koşulları kadınlar için gıda güvenliği, korunma, barınma ve sağlık hizmetlerine erişimde büyük bir krizi beraberinde getirmiştir. Savaş, hem fiziksel hem de yapısal şiddeti derinleştirmiş, insanca yaşam koşullarını ortadan kaldırmıştır. Kadınlar için ne barış ne de feminist perspektif üzerinden tanımlanmış güvenlikten bahsedilebilir. Gazze'de devam eden

süreç, WPS'in “her zaman ve her yerde” uygulanarak bu gündemin askeri işgal ve müdahale koşullarından azade düşünülmemesi gerektiği göstermekte, silahlı çatışmaları verili olarak kabul etmek yerine çatışmaların kökeninde yatan iktidar ilişkilerinin sorgulanmasının önemine işaret etmektedir

Anahtar Kelimeler: Gazze Savaşı; İsrail; Filistin; BMGK 1325; Kadın, Barış ve Güvenlik (WPS) Gündemi

Meksika’da Feminist Dış Politika ve Kadın Hareketlerinin Karar Alma Süreçlerine Katılımı

Esra AKGEMCİ

Doç. Dr.

Selçuk Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

esra.akgemci@selcuk.edu.tr

Özet

Dünyada ilk kez 2004’te İsveç’te uygulanan feminist dış politika, Kanada (2017), Fransa (2019), Meksika (2020), İspanya (2021), Almanya (2021) ve Şili (2022) gibi ülkelerin de katılımıyla küresel siyasette önemli bir trend haline gelmiştir. Feminist dış politikanın amacı, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefini dış politikanın merkezine yerleştirmek ve bu hedef doğrultusunda geliştirilen programlarla kadınların eşit hak, temsil ve kaynaklara sahip olmasını sağlamaktır. Toplumsal cinsiyet temelinde eşitlik ve adaleti sağlamak, feminist dış politikanın argümanına göre dünya barışı için gerekli olan en temel unsurdur. Savaşların önlenemeyeceği argümanı üzerine kurulu realist paradigmanın ve güç siyasetinin Soğuk Savaş sonrası dünya düzeninde de hâkimiyetini sürdürdüğü göz önünde bulundurulursa, feminist dış politikanın hâkim bakış açısına önemli bir başkaldırı niteliğinde olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Bu başkaldırı, son dönemde küresel ölçekte ivme kazanan kadın hareketlerinin siyasal kazanımları sayesinde mümkün olmuştur. Ancak mevcut feminist dış politika uygulamaları incelendiğinde, dış politikada karar alma ve uygulama süreçlerinde hükümetlerin belirleyici olduğu, kadın hareketlerinin katılımının sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu da feminist dış politika anlayışının gelişimi açısından çelişkili bir durumdur. Bu bildirinin temel sorunsalı, Meksika örneğinde feminist dış politika uygulayıcıları ile kadın hareketi aktivistleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve feminist dış politikanın gelişim sürecindeki çelişkileri ortaya çıkarmaktır. Bildirinin temel argümanı, 2018-2024 yılları arasında iktidarda olan solcu lider Andrés Manuel López Obrador döneminde uygulanan feminist dış politikanın gelişim sürecinde kadın hareketlerinin katılımının sınırlı olduğu ve bu sınırlılığın feminist dış politikayı, hükümet politikalarına meşruiyet kazandıran bir unsura indirgediği yönündedir. Kadın hareketinin geniş ölçekte katılımını mümkün kılacak mekanizmalar hayata geçirilmedikçe feminist dış politikanın en temel iddiası olan barış ve adaleti sağlama hedefi gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde kâğıt üzerinde kalacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meksika, feminist dış politika, kadın hareketleri, López Obrador

ABD Enerji ve Çevre Politikasında Trump Etkisi

Azime TELLİ

Doç. Dr.

Mersin Üniversitesi

azimetelli@gmail.com

Özet

Dünyanın en büyük enerji üreticisi ve tüketicilerinden biri olan ABD'nin enerji ve çevre politikası uluslararası sistemi önemli derecede etkilemektedir. ABD aynı zamanda en fazla karbon emisyonu üreten ülkeler listesinde Çin'den sonra ikinci sırada yer almakta olup küresel ısınmayla mücadele konusunda izleyeceği politikalar 2050 yılında sıfır emisyon hedefine ulaşılması açısından da kritik öneme sahiptir. Küresel ısınmayla mücadele ve enerji dönüşümü konusunda uluslararası çabaların bir parçası olma konusunda genel olarak tutuk hareket eden ABD ucuz enerjiye dayalı ekonomik büyüme politikasını uzun yıllar sürdürmüştür. Bununla birlikte Demokrat Obama'nın başkanlığı döneminde Çin ile bu konuda uzlaşa sağlayarak Paris Şartı'na taraf olan ABD, enerji dönüşümü ve çevrenin korunması konusunda önemli adımlar atmaya yönelmiştir. Obama'nın ardından Cumhuriyetçi Parti'den başkan seçilen Trump 2017-2020 arasındaki birinci döneminde enerji ve çevre politikasında Obama dönemi ile karşılaştırıldığında geri adım sayılabilecek kararlara imza atmıştır. 'Önce Amerika' politikası doğrultusunda fosil yakıtlarda tam bağımsızlık hedefine ulaşılmasına ağırlık verilirken çevrenin korunmasına yönelik pek çok düzenleme yürürlükten kaldırılmış ya da gevşetilmiştir. Öte yandan Trump'ın birinci döneminde küresel ısınmayla mücadele konusunda da kırılma yaşanmış ve tüm eleştirilere rağmen Paris Şartı'ndan çekilme kararı alınmıştır. Bu duruma tepki olarak Trump'ın birinci döneminin ardından Demokrat Biden'ın başkan seçilmesi sonrasında ilk icraatı Paris Şartı'na geri dönüşü olmuştur. Ayrıca, enerji dönüşümü ve küresel ısınmayla mücadele konusunda öncü ülkelerden biri olmaya yönelik iddialı hedefler belirlenmiş ve uygulamaya geçirilmiştir. Trump'ın 2024 Kasım'ında yapılan seçimleri tarihi bir zaferle kazanması sonrasında enerji ve çevre politikalarının geleceğine ilişkin gerek ülke genelinde gerekse uluslararası kamuoyunda karamsar beklentiler oluşmuştur. Bu noktada çalışma ABD enerji ve çevre politikalarında Trump'ın başkan seçilmesiyle ortaya çıkan kırılmayı ve sonuçlarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmada Trump'ın birinci başkanlık döneminde izlediği enerji ve çevre politikaları kendisinden önceki dönem politikalarıyla karşılaştırılarak ikinci döneminin yönelik beklentilerin temel çerçevesi çizilecektir. Çalışmada Trump dönemi enerji ve çevre politikalarının aktör ve sistem düzeyinde etkileri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Trump, ABD, enerji güvenliği, enerji dönüşümü, küresel ısınma, fosil.

The Trump Effect on U.S. Energy and Environmental Policy

Abstract

The energy and environmental policies of the U.S., one of the world's largest energy producers and consumers, significantly impact the international system. The U.S. ranks second only to China in carbon emissions, and its strategies to combat global warming are crucial for achieving the zero-emission target by 2050. Historically, the U.S. has been hesitant to engage in international efforts to address global warming and energy transformation, maintaining an economic growth policy centered on cheap energy. However, during the presidency of Democrat Barack Obama, the U.S. made significant strides in energy transformation and environmental protection, reaching an agreement with China and becoming a signatory to the Paris Agreement. In contrast, Donald Trump, elected as President from the Republican Party following Obama, enacted policies during his first term (2017-2020) that marked a regression in energy and environmental policy compared to the Obama era. Under the "America First" policy, there was a strong emphasis on achieving complete independence from fossil fuels, leading to the repeal or relaxation of many environmental regulations. This period also saw a significant setback in the fight against global warming, culminating in the decision to withdraw from the Paris Agreement despite widespread criticism. In response to this, one of the first actions taken by Democrat Joe Biden, upon his election following Trump's term, was to rejoin the Paris Agreement. Biden's administration also set and pursued ambitious goals to position the U.S. as a leader in energy transformation and global warming mitigation. However, Trump's historic victory in the November 2024 elections has sparked pessimistic expectations both domestically and internationally regarding the future of U.S. energy and environmental policies. This study aims to elucidate the rupture in the U.S. energy and environmental policies that emerged with Trump's election and its implications. It will compare the policies pursued by Trump during his first term with those of the preceding administration and outline the fundamental expectations for his second term. The study will analyze the effects of Trump's energy and environmental policies at both the actor and system levels.

Keywords: Trump, the U.S., energy security, energy transition, global warming, fossil.

Giriş

Küresel ısınma ve etkileri ile mücadele 21. yüzyılının en büyük sorunu olarak kabul edilmektedir. Sera gazı emisyon artış hızının kontrol edilmesine dayalı politikaların en önemli amacı ise 2050 yılında sıfır emisyon hedefine ulaşılmasıdır. Bu kapsamda emisyon artışının ana kaynağı olan fosil enerji kaynaklarına olan bağımlılığı azaltacak sürdürülebilirlik odaklı politikalar öne çıkmaktadır. Ancak küresel ısınmayla mücadele konusunda küresel anlamda bir uzlaş olmadığı gibi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında önemli ayrılıklar öne çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerin önemli bir kısmı BM Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) öncülüğündeki çabaları desteklerken

süper güç konumundaki ülkeler ile bu alanda ayrıştıkları görülmektedir. Bu alanda uluslararası ilk ve en önemli somut adım olan BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin iki uygulama aracı bulunmaktadır: Kyoto Protokolü (2020 yılına kadar) ve Paris Anlaşması (2020 yılından sonra). Anlaşma, küresel sıcaklık artışını sanayileşme öncesi döneme göre 2 derecenin altında tutmayı, mümkünse 1,5 dereceyle sınırlamayı, bunun için de yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde net sıfır emisyonu ulaşmayı hedefliyor. Bu gelişmeler, bir yandan ekonomik büyümeyi sürdürürken, diğer yandan iklim değişikliğine karşı koymayı ve sürdürülebilir temiz enerji teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

ABD, Çin ve Rusya'nın askeri ve ekonomik güvenlik konularına öncelik vermeleri iklim politikaları konusunda liderlik arayışına girmemelerini de beraberinde getirmektedir. Bahse konu süper güçlerden ikisi enerji kaynakları açısından oldukça zengin rezervlere sahip iken Çin enerjide dışa bağımlılık sorunsalıyla karşı karşıya olmasına bağlı olarak yenilenebilir enerji yatırımları konusunda öne çıkmaktadır. Sera gazı emisyonu konusunda payı en yüksek ülkeler arasında yer alan süper güçlerin izleyecekleri iklim ve enerji politikalar hem küresel ısınmayla mücadele sürecini olumlu etkileme hem de diğer ülkeleri de etkileme potansiyeline sahiptir.

ABD, Paris İklim Şartı'na taraf olan bir ülke olarak net sıfır ekonomi için temiz, güvenli ve uygun fiyatlı bir enerji sistemine yönelik bir dizi enerji ve iklim politikası reformu başlatmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmasına verilen mali desteklerle ülke yenilenebilir yatırımı, ısı pompası üretimi ve elektrikli araç satışlarında üçüncü büyük pazar haline gelirken enerji dönüşümünde liderlik yarışına dahil olmuştur.

ABD ekonomisi ciddi anlamda enerji kaynaklarına uygun maliyetlerle erişmeye bağımlıdır. Dünyada petrol sahalarının geliştirildiği ilk ülkeler arasında yer alan ABD, II. Dünya Savaşı sonrasında Orta Doğu'nun zengin petrol yataklarını da hegemonyası altına almıştır. 21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde ABD'de kaya gazı devrimi yaşanmış ve dünyanın en büyük petrol tüketicisi konumunda olan ABD aynı zamanda en büyük üreticisi konumuna gelmiştir. Dünya enerji pazarına yön veren ülkelerden olan ABD, küresel ısınma konusunda daha temkinli bir yaklaşım izlemektedir. ABD'nin ulusal çıkarlarına öncelik veren bu yaklaşımı Barack Obama'nın başkan seçilmesiyle değişime uğramış ve ABD, iklim değişikliği konusunda daha aktif rol üstlenmeye yönelmiştir. Ancak bu girişim Trump'ın başkan seçilmesiyle kesintiye uğramıştır. Trump birinci başkanlık döneminde iklim politikalarını tersine çevirmekle kalmamış fosil rezerv sahalarının geliştirilmesine doğrudan destek vermiştir. Trump'ın "Amerika'yı Harika Yap" (Make America Great) politikası da 2020 seçimlerini kaybetmesiyle yarıda kalırken Başkan Biden, iklim politikaları konusunda Obama döneminin ötesinde adımlar atılmasını sağlamıştır. ABD'ni 2024 Başkanlık seçimlerine damgasını vuran konular arasında iklim ve enerji öne çıkarken seçimi Trump'ın kazanmasıyla birlikte yeniden bir kırılma yaşanması gündeme gelmiştir.

Küresel siyasetin en önemli aktörü olan ABD'nin izleyeceği iklim ve enerji politikası dünyanın geri kalanını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Trump dönemi politikalarının küresel ısınmayla mücadele üzerindeki etkisi analiz edilecektir. Trump'ın birinci başkanlık dönemi politikaları "Trump 1.0" dönemi olarak ele alınırken 2025 yılında başlayacak olan 4 yıllık dönem ise "Trump 2.0" olarak değerlendirilecektir. Çalışmada Trump 1.0 ve Trump 2.0 dönemleri bir önceki dönem başkanlarının izlediği politika ile kıyaslanacaktır. ABD'de iklim ve enerji güvenliği konusunda askeri güvenlikle olduğu gibi devlet aklına dayalı uzun vadeli bir yaklaşımı söz konusu değildir. Bu konuda Cumhuriyetçiler ve Demokratlar arasında ciddi ayrılıklar bulunmakta olup bu durum istikrarlı ve sürdürülebilir bir politika izlenmesini de güçleştirmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde ABD'nin enerji görünümü ve sera gazı emisyonundaki payı (sorumluluğu) ortaya konulacaktır. İkinci bölümde "Trump 1.0" dönemi iklim ve enerji politikaları analiz edilecek olup üçüncü bölümde "Trump 2.0" dönemine dair beklentilere yer verilecektir.

1. ABD enerji görünümü ve sera gazı emisyonu

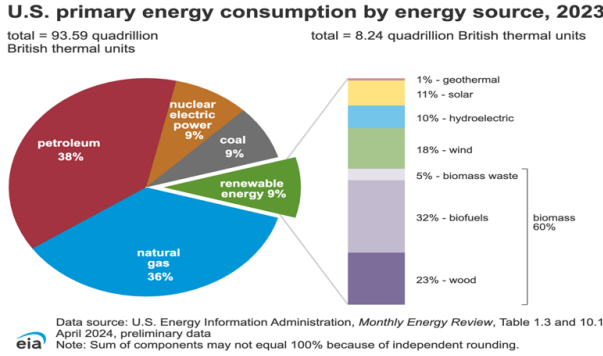
ABD hem en çok enerji arz eden hem de en çok enerji talep eden bir ülke olarak küresel enerji marketi üzerinde dünden bugüne hegemonik güce sahip olmuştur. Zengin petrol rezervlerinin geliştirilmesiyle ülke ekonomisinin hızlı büyüme eğilimi beraberinde enerji güvenliği ikilemini de getirmiştir. Ucuz petrol ekonomisine dayalı büyüme dönemi açısından 1973 Petrol Krizi bir dönüm noktası olmuştur. Bu krizden sonra ülkenin Orta Doğu petrol rezervlerine olan bağımlılığın azaltılması Amerikan siyasetinin önceliklerinden olmuştur. Kriz sonrasında ABD Enerji Bakanlığı ülkenin enerji arz güvenliğinin kesintisiz şekilde güvence altına alınması için kurulmuştur. Petrol krizine bağlı olarak petrol ihracatının yasaklanması kararı da alınırken bir yandan da petrolün alternatif kaynakların kullanılması arayışı başlamıştır. Ülkenin nükleer ve yenilenebilir enerji açılımının başlamasının ardında enerji arz güvenliği endişesi belirleyici unsur olup aradan geçen 50 yıl içinde ABD'nin fosil tüketimi ve üretiminde çok ciddi bir artış söz konusudur.

Dünya nüfusunun %4'ünü, dünya ekonomisinin %24'ünü oluşturan ABD, dünya enerji kaynaklarının %16'sını üretmekte ve %16'sını tüketmektedir. ABD, dünya üretiminin %17,9'u olmak üzere en büyük petrol üreticisi olarak son dönemde en yüksek artışı gösteren ülke olmuştur. Ayrıca ABD petrolünün %20'sini tüketerek hem üretim ve hem de tüketimde dünya genelinde lider konumundadır (BP, 2020). Kişi başı enerji tüketimi konusunda ABD, Çin'den sonra ikinci sırada yer almaktadır (World Population Review, 2024). Kaynak bazında bakıldığında ise Çin'in elektrik enerjisi tüketiminde ABD ise kişi başı petrol tüketiminde birinci sıradadır.

ABD günümüzde hem yenilenemez hem de yenilenebilir enerji kaynakları üretmekte ve tüketmektedir (EIA, 2023). Birincil enerji karması, 2020 yılına göre %34 doğalgaz, %35 petrol, %9 nükleer elektrik gücü, %10 kömür ve %12 yenilenebilir enerjiden oluşmakta

olup ciddi bir kaynak çeşitlendirme yapıldığı görülmektedir. 2023 yılında toplam birincil enerji tüketimi yaklaşık 94 katrilyon Btu'ya eşittir (EIA, 2023).

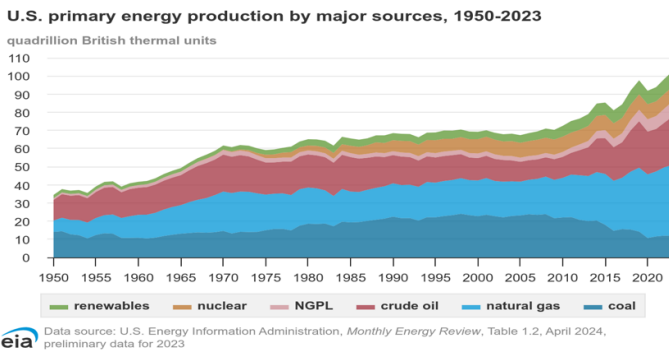
Grafik 1. ABD'nin birincil enerji karması (2023)

Kaynak: (EIA, 2024)

ABD'nin enerji üretiminde kaya gazı devrimiyle “drill, baby, drill” (kaz, bebek, kaz) yaklaşımına dayalı bir patlama dönemi ortaya çıkmıştır (Chu, 2024). Ülkenin enerji üretimi 2019 yılında yeniden tüketimini geçerek 40 yıldır gündemde olan enerji bağımsızlığı hedefine ulaşılmıştır. ABD'nin birincil enerji üretiminin % 84'ü fosil kaynaklardan sağlanmaktadır (EIA, 2024). Aşağıda yer alan grafikte üretim artışında yaşanan patlamayı görmek mümkün olup ABD, dünyanın en büyük petrol üretici ülkesi haline gelmiştir. ABD'nin toplam tüketiminden petrol ve kömürün aldığı pay gerilerken doğal gazın payı artmaktadır.

Grafik 2. ABD'nin temel kaynaklara göre birincil enerji üretimi (1950-2023)

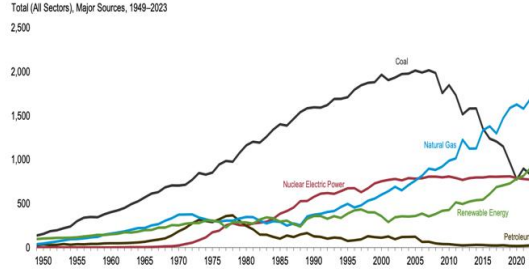

Kaynak: (EIA, 2024)

ABD'nin ikincil enerji karmasında da çeşitlilik öne çıkmaktadır. Kaya gazı üretiminde yaşanan üretim patlamasının katkısıyla elektrik üretiminde doğal gazın payı % 42 olurken toplamda fosil kaynakların payı yaklaşık % düzeyindedir. Nükleer enerjinin payı ise dünya ortalamasında olup % 18 düzeyine ulaşmıştır. Sera gazı salınımında enerji

kaynaklarının payı % 35 düzeyindedir (IEA, 2024).

Grafik 3. ABD'nin ana kaynaklara göre ikincil enerji üretimi (1949-2023)

Kaynak: (EIA, 2024)

Dünyanın en fazla karbon emisyon salınımı yapan ülkeler arasında ABD, Çin'den sonra ikinci sırada yer alıyor. ABD'nin karbon emisyon artış hızında gerileme olmakla birlikte yukarıda bahsedilen petrol üretimindeki artış oranlarına bağlı olarak artış eğilimi devam etmektedir (Kenarlı, 2024). Carbon Brief verilerine göre ABD, 1850 yılından bu yana atmosfere 509 milyar ton karbondioksit salımı yaptı. Bu küresel karbondioksit oranının yüzde 20'sine denk gelirken ABD, bu sıralamada ilk sırada yer almaktadır (Evans, 2021). Öte yandan bu veriler ülkede gerçekleşen emisyon düzeyini esas alırken ABD'nin üretimini ciddi oranda Çin başta olmak üzere başka ülkelere kaydırmış olmasından dolayı ülkenin emisyon oranlarındaki azalış tam anlamıyla gerçeği yansıtmamaktadır. ABD'nin Ulusal Niyet Beyanı'nda taahhüt ettiği hedeflere ulaşması açısından enerji dönüşümü ve elektrikli araç kullanımının yaygınlaşması kritik öneme sahiptir.

"ABD'nin sorunu sadece kendi emisyonları gibi gözüküyor ama ABD'de önemli miktarda karbon kaçağı var. Karbon kaçağı dediğimiz şey aslında kendi üretim ihtiyaçlarını başka ülkelerde yapması ve bunun en önemli adreslerinden ikisi, karbon salımında ilk sıradaki Çin ve üçüncü sıradaki Hindistan. Dolayısıyla ABD'nin emisyonlarının azaltıyor olması, karbon kaçağından bağımsız düşünülemez. ABD'nin karbon kaçağı konusunda yapması gereken Avrupa Birliği'ni örnek almak. AB Yeşil Mutabakatı karbon kaçağını önleyen içeriğe sahip. ABD'nin de bunu yapması gerekiyor ama temel sorun şu ki, ABD'nin üretiminde Çin çok ciddi bir belirleyici. Dolayısıyla bunun daha ötesine geçmesi gerekiyor. Dolayısıyla AB'nin yaptığını yapmaları ve üzerine kat çıkmaları gerekiyor diye özetleyebiliriz. Avrupa'nın yaptığı şey de sınırlarda karbon vergisi düzenlemesi."

2.Trump 1.0 dönemi iklim ve enerji politikaları: Önce Amerika!

ABD'nin yönetim sisteminin federatif olmasına bağlı olarak eyaletler düzeyinde bağlayıcı ulusal enerji politikası izlenmesi mümkün değildir. Federal düzeyde geçerli olan enerji ve iklim düzenlemelerin yanı sıra eyaletler düzeyinde birbirinden çok farklı politika ve uygulamalar görülmektedir. Bununla birlikte Başkanlık düzeyinde

benimsenene iklim ve enerji politikalarının eyaletler üzerinde yön gösterici olarak da önem taşımaktadır. Fosil üretimi ve tüketimine dayalı ABD'nin iklim ve enerji politikasında 20. yüzyılda enerji krizleri kırılmalara neden olurken 21. yüzyılda ise küresel ısınmayla mücadele aynı şekilde etkili olmuştur. Bununla birlikte genel olarak ülke ekonomisinin hala fosil kaynaklara dayalı olmasından dolayı enerji politikasında radikal bir değişimden söz etmek zordur. Paris İklim Şartı'na taraf olunmasıyla enerji dönüşümü ve emisyon azaltımı konusunda adımlar atılmaya başlanmış olsa da bu durum beraberinde tartışmaları getirmiştir. Enerji dönüşümünün Amerika ekonomisine zarar verdiğini savunan Cumhuriyetçiler fosil kaynakların geliştirilmesini savunurken küresel ısınmayla mücadele girişimlerine şüpheyle yaklaşmaktadır. Demokrat Parti ise ABD'nin karbon emisyonu salınımindaki sorumluluğunu kabul ederek dönüşümün desteklenmesini öncelik vermiştir. Bu görüş ayrılığı son dönemdeki başkanlık seçimlerinin sonuçlarını da etkilemiştir. Başkanlığın Demokratlar ve Cumhuriyetçiler arasında el değiştirmesine bağlı olarak da ülkenin iklim ve enerji politikasında son 15 yılda ciddi bir dalgalanma yaşanmıştır.

1.1.Barack Obama dönemi: İklim ve enerji politikasında dönüşüm

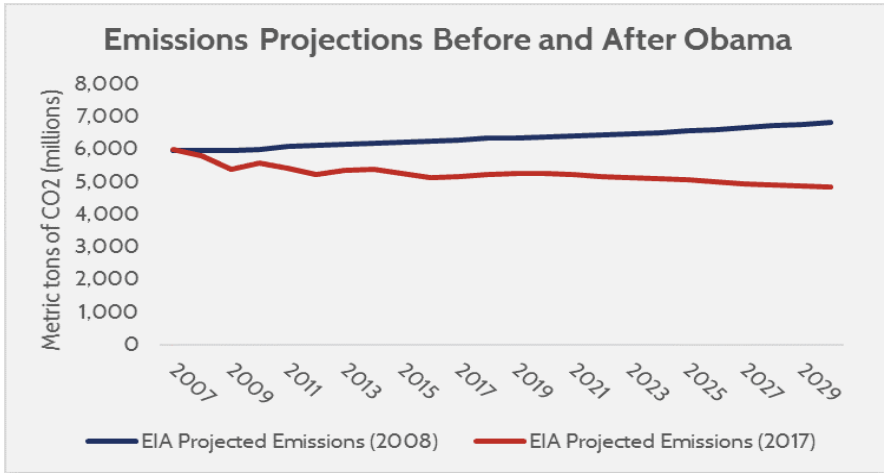
ABD'nin 44. Başkanı olarak seçilen Barack Obama ülkeyi 2009-2017 yılları arasında iki dönem yürütmüştür. Cumhuriyetçi George Bush'tan yönetimi devralan Demokrat Obama döneminde ülkenin iklim ve enerji politikasında dönüşüm yaşanmıştır. Dünya kamuoyunca Kyoto Protokolü'ne taraf olmadığı için eleştirilen ABD, Obama döneminde Paris Anlaşması'na taraf olarak küresel ısınmayla mücadele konusunda uluslararası yönetim çerçevesinin bir parçası haline gelmiştir. Başkan Obama dönemi bir yandan kaya gazı üretiminde rekorların kırılırken bir yandan da iklim politikası açısından iddialı hedefler açıklanmıştır.

İklim değişikliğinin yıkıcı etkileri ABD'yi de oldukça fazla etkilemektedir. 2012 yılında ABD tarihinde yüksek maliyetli ve hasarlı kasırgalardan biri olarak tarihe geçen Sandy Kasırgası 65 milyondan fazla nüfusu etkilemiş, can ve mal kayıplarına sebep olmuştur. ABD'nin en büyük şehirlerinin de aralarında bulunduğu 24 eyalet kasırgadan etkilenmiş ve ülke genelinde Sandy'nin maliyeti 68 milyar doları bulmuştur (Halverson ve Robenhorst, 2013: 20-21). İklim değişikliğiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek ve kayıtlara geçen en büyük kasırga olan bu doğa olayının ABD'de yarattığı maddi ve manevi hasar Obama yönetimini daha fazla iklim değişikliğiyle ilgilenmeye ve artık kararlı tedbirler almaya yöneltmiştir (Oğuz, 2019: 529). Bu doğrultuda Barack Obama özellikle başkanlığının ikinci döneminde iklim değişikliği sorununa yönelik önemli adımlar atma gayreti içinde olmuştur. Obama bunun için önemli çalışması olan İklim Eylem Planı'nı ve bu planın temel unsurlarından biri olan Temiz Enerji Planı'nı açıklamıştır (Manioğlu, 2020: 159). İklim değişikliğine dair yeni adımlar atarken diğer yandan ülke olarak iklimin değişen etkilerine hazırlıklı olunmasının da önemli olduğunu savunmuş ve İklim Eylem Planı'nın bir diğer bölümünü bu hedeflere yönelik olarak hazırlamıştır. Obama İklim Eylem Planı'nda iklim değişikliğine neden olan ve halk

sağlığında olumsuz etkiler bırakan karbon kirliliğini azaltmaya yönelik hedeflerini vurgulamış ve temiz enerji kaynaklarına geçilmesinin üzerinde durmuştur. Ayrıca ABD'nin küresel iklim değişikliğiyle mücadele etmek için uluslararası çabalara liderlik etmesi gerektiği ve küresel bir çözüm oluşturulması için harekete geçilmesinin elzem olduğunu söylemiştir. Bu doğrultuda diğer ülkelerle iş birliğinin artırılarak temiz enerji kullanımını arttırmak ve israfı azaltmak, fosil yakıt kullanımını azaltmaya yönelmek, iklim değişikliğine karşı küresel direnç yaratmak ve finansman oluşturmak gibi hedefler belirlemiştir (The White House, 2013).

Obama'nın, çevre politikalarının ana noktaları ülkenin doğal afetlerden ciddi olarak etkilenmesine bağlı olarak iklim değişikliği ve küresel ısınma ile mücadele; karbon emisyonun azaltılması şeklinde belirlenmiştir. Obama'nın özellikle ikinci döneminde bu alanda önemli adımlar atılmıştır. Obama'nın en temel iklim ve çevre politikaları, İklim Eylem Planı (The Climate Action Plan 2013) ve Temiz Enerji Planı (The Clean Power Plan 2015) kapsamında şekillenmiştir (Rossetti & Goldbeck, 2017). Uluslararası ölçekte ise Paris Anlaşması'nın imzalanmasına verdiği destek ülkenin bu alanda küresel liderlik konumu üstlenmesini beraberinde getirmiştir. Temiz Enerji Planı'nın temel hedefi karbon salımını düşürmek, düşük karbonlu enerji kaynaklarını yaygınlaştırmak ve fosil yakıtlarından sağlanan enerji verimliliğini arttırmak, elektrik enerjisi sektörünün karbon salınımını 2030'a kadar %32 oranında düşürmek olarak açıklanmıştır (EPA, 2015). Plan kapsamında kömür kaynaklı enerji üretimini yeşil enerji ile ikame edilmesi amaçlanmıştır (Collins, 2020, s. 185-186).

Grafik 4. Başkan Obama öncesi ve sonrası dönem emisyon projeksiyonu

Kaynak: (Rossetti & Goldbeck, 2017)

Obama döneminde yeşil enerji konusunda tarihi adımlar atılmış olmakla birlikte fosil yakıtlardan tamamen çıkılmasına yönelik bir yaklaşım belirlenmediği gibi yeni fosil

projeleri de onaylanmıştır. Özellikle kaya gazı üretiminde bu dönemde tarihi bir ivme yakalanmış ve yeni sahaların açılmasında rekorlar kırılmıştır. Obama döneminde petrol ve gaz üretiminde her yıl artış sağlanmıştır (Slack, 2012). ABD enerji arz güvenliğini sağlamak için 1974 yılında alınan petrol ihracat yasağı da yine Obama döneminde geri çekilerek özellikle doğal gaz ve rafine petrol ürünleri ihracatında ciddi bir potansiyel yakalanmıştır (Bloomberght, 2016).

1.2.Trump 1.0: İklim ve enerji politikasında deregülasyon dönemi

ABD'nin 44. başkanı olan Obama'nın ardından 2016 yılında göreve seçilen Cumhuriyetçi Donald Trump iklim ve enerji politikalarında deregülasyon dönemini başlatmıştır. Trump 1.0 döneminin ilk icraatlarından biri seçim kampanyasının öne çıkan vaatlerinden biri olan Önce Amerika Enerji Planı'nın (America First Energy Plan) uygulamaya konulmasıdır. Küresel ısınma politikalarına şüpheyle yaklaşan ve Amerika'yı zayıflatacağını savunan Trump, kömür başta olmak üzere fosil üretiminin canlandırılmasına öncelik vermiştir. Bu yüzden iki dönem arasında radikal farklılıklar ortaya çıkmış, Amerika'nın küresel iklim politikalarına liderli etme girişimi sarsıntıya uğramıştır.

Trump 1.0 döneminde iklim ve enerji politikalarında öne çıkan kavram enerji bağımsızlığı olmuştur. Trump bu en önemli seçim vaadini kömür ve kaya gazı üretiminde sağlanan artışlarla yerine getirmiştir, ancak Obama döneminde belirlenen emisyon azaltımı hedefleri tamamen göz ardı edilmiştir. Başkan Trump, göreve geldikten kısa bir süre sonrasında 'Enerji Bağımsızlığının ve Ekonomik Büyümenin Teşvik Edilmesi' başlıklı bir kararname yayınlarak Obama dönemi iklim politikalarını yürürlükten kaldırma sürecini başlatmıştır (National Archives, 2017). İklim Eylem Planı gibi karbon kirliliğini azaltmaya yönelik önemli iklim ve enerji hedeflerini kapsayan pek çok önemli iklim değişikliği düzenlemesi Trump'ın bu kararnamesi ile rafa kaldırılmıştır. Trump, iklim değişikliği sorunu kabul etmediğini beyan ederek ülke ekonomisini ve çıkarlarını her zaman öncelikli tutma yönünde politikalar izlemeye yönelmiştir. Bu politikaların temel dayanağı ise enerji fiyatlarının düşürülmesi yoluyla ulusal borcun azaltılması ve ekonomiye katkı sağlanmasıdır (Kavaz, 2017).

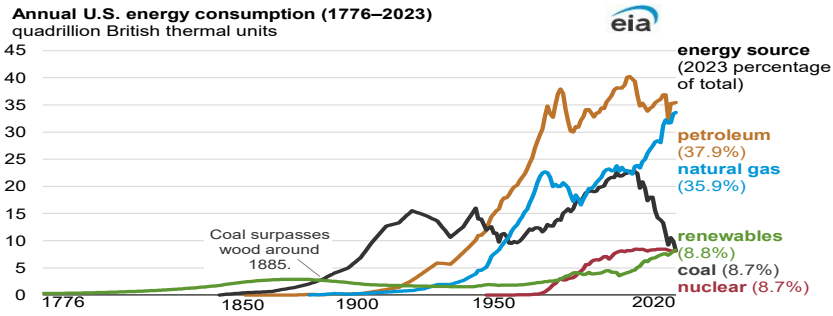
Trump'ın, iklim politikalarına ilişkin deregülasyonları başlıca 3 temele dayanmaktadır (Aldy, 2017, s. 376-377);

- Obama dönemindeki iklim politikalarının tersine çevrilmesi,
- Fosil yakıtlar üzerindeki kısıtlayıcı düzenlemelerin geri çekilmesi,
- Obama döneminde benimsenen metan gazını azaltıcı düzenlemelerin geri çekilmesi ve kömür madenlerinin işletmesi ile ilgili yeni uygulamaların benimsenmesidir.

Obama döneminin en önemli politikalarından biri kömür kullanımının azaltılmasına yönelik düzenlemeler olmuştur. Kömür moratoryumu ilan edilerek eski kömürlü termik santrallerin kapatılması ve sınırlı sayıda yeni termik santralin inşa edilmesi

hedeflenmiştir (Uyanık, 2018, s. 41). Ancak halefi Trump döneminde bu politika yeniden tersine çevrilmiştir. Trump döneminde bu alanda en büyük geri adım ise Paris Şartı'ndan çıkmak olmuştur. Paris Şartı'nın ulusal çıkarlara uygun olmadığını ve Amerikan ekonomisinin rekabet gücünü olumsuz etkilediğini savunan Trump, 2017 yılı ortasından anlaşmadan çekilmeyi planladıklarını açıklamıştır. İlgili dönemde atmosfere en fazla sera gazı salan ülke olan ABD, Kasım 2020'den anlaşmadan çekilen ilk ülke olarak 2050 sıfır emisyon hedefine ulaşılmasını ciddi anlamda riske atmıştır (Briggs, 2021). AB ve Çin'in tepkisine rağmen anlaşmadan çekilen Trump, fosil üretimini artırma ve LNG ihracatı için yeni pazarlar bulma arayışına yönelmiştir. Trump 1.0 döneminde ülke ekonomisi büyüme ve istihdam artışı sağlanması söz konusu olurken iklim ve enerji politikaları kısa ve orta vadeli kazanımlara feda edilmiştir. Trump'ın iklim politikası karşıtlığının sembollerinden biri de başkanlık yemini ettikten yarım saat sonra Beyaz Saray'ın resmi sayfasından "küresel ısınma" başlığının kaldırılması olmuştur (Finans Gündemi, 2017).

Grafik 5. ABD'nin yıllık enerji tüketimi (1776-2023)

Kaynak: (EIA, 2024)

3.Trump 2.0 dönemi iklim ve enerji politikaları: Enerjide egemenliği

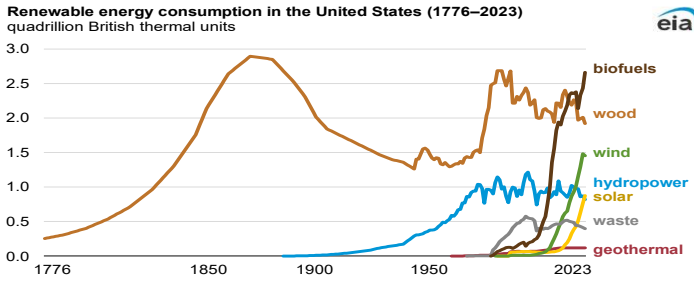
Trump'ın ikinci dönem başkanlık seçimlerini kaybetmesi ve Demokrat Biden'ın 46. Başkan seçilmesiyle iklim ve enerji politikalarında tekrar geriye adım atılmıştır. Trump 1.0 döneminde bu alanda yaşanan kayıpları telafi etmeyi hedefleyen Biden, yeşil enerji ve emisyon azaltımı konusunda ABD Başkanları arasında en büyük adımları atan isim olmuştur. Biden 2024 seçimlerinde ikinci dönem için yeniden aday olmazken Trump'ın Demokrat aday Harris karşısında seçimi kazanması iklim ve enerji politikalarında yeni bir patinaj olarak değerlendirilmiştir. Başkanlık koltuğuna Ocak 2025'te resmen oturacak olan Trump'ın yeni döneminde izleyeceği iklim ve enerji politikaları ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok endişeyi beraberinde getirmiştir. Trump 2.0 döneminde Biden dönemi düzenlemelerin geri çekilmesi beklenirken Paris Şartı'ndan ülkenin tekrar ayrılmasına da endişe konusudur.

3.1.Biden döneminde iklim ve çevre politikaları: Önce çevre yaklaşımı

ABD'nin 46. Başkanı olarak koltuğa oturan Biden'ın ilk icraatı Paris Şartı'na geri

dönmek olmuştur. “Yeniden daha iyisini inşa et!” sloganıyla göreve gelen Biden, seçim vaadi doğrultusunda bir iklim ve enerji politikası izlemiştir. Biden, ABD tarihinin en büyük "iklim paketi" olarak da görülen "Inflation Reduction Act- IRA" adlı (Enflasyonu Düşürme Yasası) yasayı hayata geçirmiştir (Okay, 2024). Yasa iklim kriziyle mücadele kapsamında karbon emisyonlarının düşürülmesi, ekonominin güçlendirilmesi, enerji güvenliği için yatırım yapılması ve başta güneş olmak üzere yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanılmasının özendirilmesini hedeflemekte olup enerji dönüşümünün olumsuz etkilerini azaltacak önemli bir sübvansiyon paketini de kapsamaktadır. Yasa kapsamında yeni elektrikli araç alımları için vergi indirimleri de ön görülmüştür.

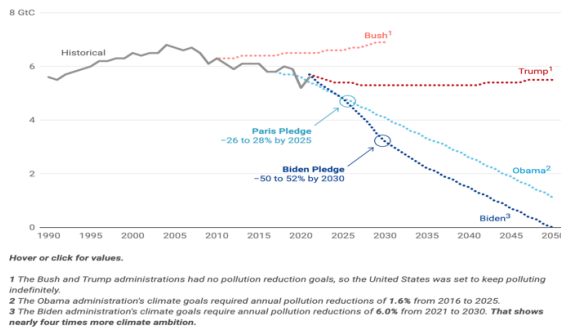
Grafik 6. ABD’de yenilenebilir enerji tüketimi (1776-2023)

Kaynak: (EIA, 2024)

Biden’in iklim politikası hedefleri arasında ABD’deki elektrik santrallerini 2035’e kadar iklim açısında nötr hale getirmek ve 2050’ye kadar sıfır emisyon düzeyine erişilmesi de yer almaktaydı. Bu kapsamda Biden, 2030 yılına kadar ciddi düzeyde emisyon oranlarını azaltılmasına destek vermiştir. Bu kapsamda ABD’de enerji kaynaklı CO2 emisyonlarının 2030 yılına kadar 2005 yılı seviyesinin %50 ila %52’sinin altına düşürülmesi için hedeflenmiştir (EIA, 2023). Bu hedef Paris Şartı’nda belirlenen küresel ısınmayı 1,5 derece ile sınırlandırma hedefine ulaşılması doğrultusunda belirlenmiş olsa da uygulama bu oranın % 25 ila % 38 oranında gerçekleşebileceği tahmin edildiği için Biden yönetimi de çevrecilerden eleştiriler almıştır (Schalatek, 2020).

Grafik 7. ABD emisyon düzeyi ve emisyon hedefleri (1990-2050)

Kaynak: (American Progress, 2024)

Biden dönemi iklim ve enerji politikalarında öne çıkan bir diğer başlık küresel ısınmadan orantısız şekilde etkilenen toplulukların koşullarının iyileştirilmesine yönelik başkanlık emri çıkarılmasıdır. “Herkes Çevresel Adalet” düzenlemesi kapsamında eyaletler arasında koordinasyonu sağlamak üzere Çevresel Adalet Ofisi kurulmuştur. Bu kapsamda geliştirilen Justice40 (Adalet40) mekanizması ile temiz enerji yatırımlarından elde edilen faydaların en az % 40’ının dezavantajlı topluluklara ulaştırması için harekete geçilmiştir (American Progress, 2024).

Biden’in başkanlığı Trump 1.0 dönemi ile kıyaslandığında iklim ve enerji politikalarında ciddi farklılıklar görülmekle birlikte Amerikan ekonomisinin fosil kaynaklara dayalı yapısında değişim olmamıştır. Fosil yakıtların üretiminde ve ihracatında ABD tarihindeki en yüksek rakamlara Biden döneminde ulaşılmıştır. Kovid-19 dönemine başkanlık yapan Biden, emisyon artış hızında yavaşlama sağlanmasına rağmen ekonomik daralma ve artan enflasyon sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle artan akaryakıt fiyatları toplumun geniş kesiminin tepkisini çekmiş ve Demokratlar’ın 2024 seçimlerini kaybetmelerinde ciddi derecede etkili olmuştur.

3.2.Trump 2.0 dönemi: Fosil imparatorluğuna doğru

ABD’nin Kasım 2024’te gerçekleşen başkanlık seçimi tarihi bir rekabete sahne olmuştur. Trump’ın yeniden olmasıyla rövanş seçimlerine dönen yarışta ipi göğüsleyen taraf Cumhuriyetçiler olmuştur. Trump’ın “Amerikayı Yeniden Harika Yap” (Make America Great Again) sloganıyla yürüttüğü seçim kampanyasında Biden yönetiminin iklim ve enerji politikalarına yönelik ciddi eleştiriler yer almıştır. İklim politikalarına şüpheci bakışını sürdüren Trump, fosil enerji kaynaklarının geliştirilmesini sonuna kadar destekleyeceğini açıklamıştır. Trump 2.0 dönemi resmi olarak Ocak 2025’te başlayacak olmasına rağmen seçim sonuçlarının kesinleşmesiyle başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere küresel iklimle mücadele yönetişimini savunan çevrelerde endişe kaynağı olmuştur.

Trump 1.0 döneminde enerji bağımsızlığı sloganıyla yürütülen enerji politikaları ulusal ve uluslararası alanda önemli sonuçlar doğurmuştur. Artan üretime bağlı olarak içeride enerji maliyetleri düşerken kömür ve LNG ihracatında rekor artışlar sağlanmıştır. Fosil yakıtlara dayalı bu politikanın dayanaklarından biri önce Obama dönemi iklim politikalarının askıya alınması, sonrasında da Paris Şartı’ndan ayrılmak olmuştur. Trump 2.0 döneminin ilk icraatlerinden birinin Paris Şartı’ndan çekilmek olmasına yönelik yaygın bir beklenti olmakla birlikte henüz Trump’tan bu konuda net bir açıklama gelmemiştir. Seçim kampanyası boyunca iklim değişikliğine inandığını ama iklim politikalarına güvenmediğini beyan eden Trump’ın Biden dönemi politikalarının tamamını değilse bile pek çoğunu geri çekmesine kesin gözüyle bakılmaktadır.

Trump 2.0 döneminde selefi Biden dönemine yönelik izlenmesi beklenen deregülasyon hareketinin Enflasyonu Azaltma Yasası’nı yürürlükten kaldırılmasıyla başlayacağı

tahmin edilmektedir (Gerrard, 2024). Zira Trump seçim kampanyası döneminde federal iklim politikalarını durdurma ve IRA'yı kaldırma sözü vermiştir. Trump'ın seçim vaatleri arasında yeniden Paris Şartı'ndan geri çekilme, enerji santrallerinin emisyonlarını azaltmaya yönelik düzenlemeleri geri çekme ile iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik bir dizi önemli kuralı geri alma da yer almaktadır. Tüm bunlar Trump 2.0 döneminde iklim ve enerji politikaları konusunda Trump 1.0 dönemine göre çok daha büyük bir geri çekilme yaşanması anlamına gelmektedir.

Trump 2.0 dönemi enerji politikasının ana hedefi bu kez enerjide süper gücü olmaktır. Trump 1.0 döneminin hedefi olan enerji bağımsızlığı sağlanmış olup yeni dönemde Trump, küresel enerji pazarında ABD'nin etkisini daha da güçlendirmeyi hedeflemektedir. Trump 1.0 döneminde AB ile Rusya arasındaki enerji bağımlılığını eleştiren, Kuzey Akım-2 projesine yönelik yaptırımlar uygulayan Trump'ın yeni dönemde AB'ye LNG ihracatını daha da artırması ve Rusya'yı Avrupa pazarından atması beklenmektedir (euronews, 2019). ABD'nin Ulusal Niyet Beyanı'na göre 2030 yılına kadar kömürden aşamalı olarak çıkılması yer almakla birlikte Trump 2.0 döneminde Paris Şartı'ndan geri çekilmesi durumunda emisyon hedefleri de bağlayıcılığını kaybedecektir (Center for Global Sustainability, 2022). Trump 2.0 döneminde fosil sahaların geliştirilmesinde “Kaz, bebek, kaz!” anlayışı çerçevesinde patlama beklenmekte olup bu durumun ülkenin emisyon oranlarını olumsuz etkilemesi beklenmektedir.

Sonuç

Küresel ısınmada tarihsel olarak sorumluluğu en yüksek ülke olan ABD aynı zamanda iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinden de oldukça fazla etkilenmektedir. Enerji rezervleri açısından oldukça zengin olan ABD'de pek çok enerji türü üretilmekte ve kullanılmakla birlikte ülke ekonomisi halen fosil yakıtlara bağımlı durumdadır. Federatif sistemle yönetilen ülkede federal düzeyde bağlayıcı iklim ve enerji politikalarının izlenmesi yapısal olarak zor olmasının yanı sıra Demokrat Parti ve Cumhuriyet Parti arasında bu konuda büyük görüş ayrılığı bulunmaktadır. Başkanlığın iki parti arasında el değiştirmesi uzun vadeli iklim ve enerji politikaları izlenmesini zor sokmaktadır.

21. yüzyılda küresel sistemin karşı karşıya kaldığı en büyük meydan okumalardan biri iklim değişikliğidir. İklim değişikliğiyle mücadele konusunda ABD başta olmak üzere büyük güçlerin izleyeceği politika kritik öneme sahiptir. Ancak ABD, küresel ısınmayla mücadeleye yönelik uluslararası yönetişimin bir parçası olma konusunda temkinli bir yaklaşım sergilemektedir. Bu konuda Obama ve Biden döneminde atılan adımlar ile ABD, Paris Şartı'nın bir parçası haline gelirken bir yandan da temiz enerji hareketini hızlandırmıştır. Biden döneminde federal iklim politikaları izlenmesi konusunda da tarihi bir adım atılmıştır. Ancak Trump 2.0 döneminin başlayacak olması Obama döneminde olduğu gibi Biden döneminde de elde edilen kazanımların kaybedilmesi anlamına gelmektedir.

Trump'ın fosil kaynaklara dayalı politikaları benimsemesi ve ulusal çıkarlara

odaklanması net sıfır emisyon hedefi açısından yeni bir kara delik anlamına gelmektedir. Öte yandan ABD'nin iklim politikalarını gevşetmesinin Çin başta olmak üzere emisyon oranları yüksek olan diğer ülkeler üzerinde özendirici etkisi bulunmaktadır. Trump 2.0 döneminin ana hedefleri arasında iklim politikaları yer almadığı gibi fosil rezervlere dayalı bir enerji egemenliği kurulması hedeflenmektedir. Fosil üretiminde yakalanacak ivmeyle yakıt maliyetlerini yeniden düşürmeyi de hedefleyen Trump döneminde hem üretimde hem de tüketimde yeni rekorların gelmesi beklenmektedir. Biden döneminde başlatılan yeşil enerji teşviklerini ekonominin sırtında bir kambur olarak gören Trump, elektrikli araçlara yönelik vergi indirimine son vereceğini de açıklamıştır. Trump 2.0 döneminde iklim politikaları konusunda federal düzeyde bir hareket beklenmezken küresel ısınmayla mücadele tamamen eyalet yönetimlerinin inisiyatifine terk edilecektir. Yeşil enerji hareketinin federal düzeyde ivme kaybetmesi anlamına gelen bu durum bir yandan da kazanımların yitirilmesini beraberinde getirecektir.

Kaynakça

- Aldy, J. E. (2017). Real world headwinds for Trump climate change policy . Bulletin of the Atomic Scientists, 73(6), 376-381.
- American Progress. (2024, 3 6). The Biden Administration Has Taken More Climate Action Than Any Other in History. 12 07, 2024 tarihinde American Progress: <https://www.americanprogress.org/article/the-biden-administration-has-taken-more-climate-action-than-any-other-in-history/> adresinden alındı
- Bloomberght. (2016, 12 16). ABD'de petrol ihracatı yasağı kaldırıldı. 12 02, 2024 tarihinde Bloomberght: <https://www.bloomberght.com/abdde-petrol-ihracati-yasagi-kaldirildi-1842372> adresinden alındı
- BP. (2020). Energy Outlook 2023. London: BP.
- Briggs, H. (2021, 02 16). Paris İklim Anlaşması nedir ve ABD'nin anlaşmaya dönmesi neden önemli? 12 06, 2024 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56124983> adresinden alındı
- Center for Global Sustainability. (2022). Pathways to achieving a 2030 Coal Phase-out in the United States . 12 07, 2024 tarihinde cgs: <https://cgs.umd.edu/sites/default/files/2022-07/US%20Coal%20Phase-Out%20Brief%20%282%29.pdf> adresinden alındı
- Chu, A. (2024, 12 05). 'Drill, baby, drill' is not so simple. 12 07, 2024 tarihinde Financial Times: <https://www.ft.com/content/90468253-0560-4cb2-a302-2e8636234265> adresinden alındı
- Collins, S. (2020). America First: The Trump Effect on Climate Change Policy. J. C. Pereira, & A. Saramago içinde, Non-Human Nature in World Politics: Theory and Practice (s. 179-203). Springer.
- EIA. (2023). Annual Energy Outlook. Washington, DC: EIA.

- EIA. (2024, 07 03). How has energy use changed throughout U.S. history? 12 1, 2024 tarihinde EIA: <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=62444#> adresinden alındı
- EIA. (2024, 11). Monthly Energy Review. 12 6, 2024 tarihinde EIA: <https://www.eia.gov/totalenergy/data/monthly/pdf/sec7.pdf> adresinden alındı
- EIA. (2024). The United States uses a mix of energy sources. 12 01, 2024 tarihinde EIA: <https://www.eia.gov/energyexplained/us-energy-facts/> adresinden alındı
- EIA. (2024). U.S. energy production has been greater than U.S. energy consumption in recent years. 12 01, 2024 tarihinde EIA: <https://www.eia.gov/energyexplained/us-energy-facts/> adresinden alındı
- EPA. (2015, 03 08). Obama Administration Takes Historic Action on Climate Change/Clean Power Plan to protect public health, spur clean energy investments and strengthen U.S. leadership. 12 06, 2024 tarihinde EPA. adresinden alındı
- euronews. (2019, 12 21). ABD'nin Kuzey Akım 2'ye yaptırım kararına Rusya ve Almanya'dan tepki; proje askıya alınacak mı? 12 6, 2024 tarihinde euronews: <https://tr.euronews.com/2019/12/21/abd-nin-kuzey-ak-m-2-ye-yapt-r-m-karar-na-rusya-ve-almanya-dan-tepki-proje-ask-ya-al-nacak> adresinden alındı
- Evans, S. (2021, 10 21). Analysis: Which countries are historically responsible for climate change? 12 06, 2024 tarihinde Carbon Brief. adresinden alındı
- Finans Gündemi. (2017, 01 21). ABD enerji politikasında Trump dönemi. 12 04, 2024 tarihinde Finans Gündemi: <https://www.finansingundemi.com/haber/abd-enerji-politikasinda-trump-donemi/1160646> adresinden alındı
- Gerrard, M. (2024, 11 28). Trump 2.0: This Time the Stakes for Climate Are Even Higher. 12 7, 2024 tarihinde YaleEnvironment360: <https://e360.yale.edu/features/trump-second-term-climate> adresinden alındı
- IEA. (2024). United States. 12 06, 2024 tarihinde IEA: <https://www.iea.org/countries/united-states/electricity#what-is-the-climate-impact-of-electricity-generation-in-united-states> adresinden alındı
- Kavaz, İ. (2017, Şubat). Küresel Enerji Denkleminde Trump Değişkeni. 12 05, 2024 tarihinde SETA: <https://www.setav.org/assets/uploads/2017/02/164Ku%CC%88resel-Enerji-Denklemine-Trump-Deg%CC%86is%CC%A7keni.pdf> adresinden alındı
- Kenarlı, G. (2024, 04 07). Karbon emisyonunu azaltma sözü veren ABD'de petrol üretimi rekor kırdı. 12 6, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/yesilhat/iklim-degisikligi/karbon-emisyonunu-azaltma-sozu-veren-abdde-petrol-uretimi-rekor-kirdi/1822775> adresinden alındı
- National Archives. (2017, 03 28). Promoting Energy Independence and Economic

- Growth. 12 06, 2024 tarihinde Federal Register: <https://www.federalregister.gov/documents/2017/03/31/2017-06576/promoting-energy-independence-and-economic-growth> adresinden alındı
- Okay, D. Z. (2024, 11 08). Biden yönetiminin ekonomi karnesi. 12 06, 2024 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/biden-yonetiminin-ekonomi-karnesi/3388041> adresinden alındı
- Rossetti, P., & Goldbeck, D. (2017, 01 19). President Obama's Environmental Legacy. American Action Forum.
- Samar, K. (2022, 08 01). Dünya'yı en çok hangi ülkeler kirletiyor? 1850 yılından bu yana ülkelere göre karbondioksit salımı. 11 30, 2024 tarihinde euronews.: <https://tr.euronews.com/2022/01/08/dunya-y-en-cok-hangi-ulkeler-kirletiyor-1850-y-lndan-bu-yana-ulkelere-gore-karbondioksit-> adresinden alındı
- Schalatek, L. (2020, 12 11). "Yeniden daha yeşil inşa etmek" Biden'ın ABD İklim Taahhüdü Planı. 12 06, 2024 tarihinde Heinrich Böll Shiftung : <https://tr.boell.org/tr/2020/12/11/yeniden-daha-yesil-insa-etmek-bidenin-abd-iklim-taahhodu-plani> adresinden alındı
- Slack, M. (2012, 01 26). Everything You Need to Know: President Obama's Blueprint for American-Made Energy. 11 30, 2024 tarihinde the White House President Barack Obama: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2012/01/26/everything-you-need-know-president-obamas-blueprint-american-made-energy> adresinden alındı
- The White House. (2013, 11 1). Executive Order 13653—Preparing the United States for the Impacts of Climate Change . 12 7, 2024 tarihinde Govinfo: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201300749/pdf/DCPD-201300749.pdf> adresinden alındı
- Uyanık, S. (2018, 09). ABD Enerji ve İklim Politikalarının Kömürün Geleceğine Etkisi: Birinci Yılında Trump Döneminin Analizi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 16(3), 37-50.
- World Population Review. (2024). Energy Consumption by Country 2024. 12 05, 2024 tarihinde World Population Review: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/energy-consumption-by-country> adresinden alındı
- Yıldız, D. (2023, 07 23). 10 yıl önceki raporumuzda öngörmüştük. ABD en büyük LNG ihracatçısı oldu. 12 04, 2024 tarihinde Su Politikaları Derneği: <https://supolitikalaridernegi.org/2023/07/09/10-yil-onceki-raporumuzda-ongormustuk-abd-en-buyuk-lng-ihracacisi-oldu/> adresinden alındı

Orta Doğu Coğrafyasında ABD'nin Askeri Varlığı

Soner DOĞAN

Dr.

Anadolu Ajansı

sonerdgn@gmail.com

Özet

ABD'nin, II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası düzeni şekillendirme ve küresel hegemonya kurma sürecinde en önemli unsur, sahip olduğu askeri gücüydü. Her ne kadar yeni dünya düzeninde kendisini emperyalist ya da sömürgeci bir güç olarak konumlandırmak istememişse de denizasıırı askeri kapasitesiyle Sovyetler Birliği ile birlikte yeni bir dünya düzeni inşa etmiştir. Soğuk Savaş'ın Orta Doğu'da yarattığı kamplaşma ve bu dönemde ortaya çıkan yeni petrol rezervlerinin keşfi, ABD'nin bölgedeki stratejik konumunun askeri güçle sağlanmasını zorunlu kılmıştır. Petrol arzını ve fiyatlarını kontrol altında tutmayı hedefleyen ABD, bölgedeki ülkelerle ittifak ilişkileri geliştirerek, petrol karşılığında güvenlik garantileri sunmuştur. Böylece, ABD, uluslararası sistemin enerji arzını kontrol etmeyi ve yönetiminde etkin rol oynamayı amaçlamıştır.

ABD'nin Orta Doğu'daki askeri varlığının bir diğer sebebi ise İsrail'in güvenliğinin sağlanmasıdır. ABD, İsrail'in en büyük askeri destekçisidir ve bu desteğini tüm Arap-İsrail savaşlarında açıkça göstermiştir. İsrail-Filistin meselesinde açıkça İsrail'in tarafında yer alan ABD, bu ülkeye siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda destek sunmaktadır. İsrail ile Filistin arasında yaşanan tüm çatışmalarda bu destek açıkça görülmektedir.

İsrail'in güvenliğini sağlamak amacıyla ABD, İran, Hizbullah, Hamas ve Husiler ile Irak ve Suriye'deki İran destekli milislere karşı operasyonlar düzenlemekte ve bölgeye asker sevk etmektedir. Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Bahreyn, Ürdün ve Umman'da birçok ABD üssü bulunmaktadır ve bu üslerde yaklaşık 45.000 ABD askeri konuşlandırılmıştır. Bahreyn, ABD Deniz Kuvvetleri'nin 5. Filosu'na ev sahipliği yapmakta olup, bu durum ABD'nin Basra Körfezi'nden İsrail'e gelebilecek İran tehditlerini önlemeyi amaçladığını göstermektedir. Aynı şekilde, diğer ülkelerde de çok sayıda ABD askerinin bulunması, İsrail'in güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Son olarak, 7 Ekim'de İsrail'in Gazze'ye başlattığı savaşta ABD, İsrail'e her türlü silah desteğini sağlamaktadır. Ayrıca, İran, Hizbullah ve İran destekli milis gruplarının İsrail tarafından hedef alınmasına da sessiz kalmaktadır. İsrail'in, Suriye ve Lübnan'daki İran hedeflerine saldırısı ve İran'da Hamas siyasi lideri İsmail Haniyye'yi öldürmesi sonrasında ABD, Orta Doğu coğrafyasına daha fazla asker ve teçhizat göndermiştir. Bu kapsamda, ABD uçak gemilerini Doğu Akdeniz ve Basra Körfezi'ne sevk ederek, İran'ın olası saldırılarını önlemeyi amaçlamaktadır.

Bu alışmada, ABD'nin Orta Doğu'daki askeri varlığı ve bu varlığın bölge politikalarına etkisi incelenecektir. Her ne kadar ABD'li yöneticiler, Orta Doğu'dan asker çekip Uzak Doğu'ya odaklanacaklarını ifade etseler de İsrail'in Gazze ve Lübnan'a yönelik saldırıları sonrasında bu durumun kısa vadede mümkün görünmediği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD, Orta Doğu, İsrail, İran, ABD Askerleri

ABD-ÇİN İlişkilerinde Güney Çin Denizi Sorunu ve Güneydoğu Asya'ya Yansımaları

Ferhat Durmaz

Dr. Öğr. Üy.

Ankara Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü

ferhatdurmaz@ankara.edu.tr

Özet

ABD ile Çin arasındaki güç rekabeti, 2010'ların sonlarına doğru belirginleşse de iki büyük güç ilişkilerdeki diğer konu başlıklarıyla karşılaştırıldığında Güney Çin Denizi konusunda 2008'den itibaren büyük bir anlaşmazlık içindedir. ABD, Güney Çin Denizi meselesinde Güneydoğu Asya'daki taraf ülkelerin argümanlarını desteklerken, Çin yönetimi ise bu ülkeler karşısında üstünlük kurmaya çalışmıştır. Bu noktadan hareketle, bu çalışma, Güney Çin Denizi konusunda ABD ve Çin'in farklı pozisyonlar benimsemesine yol açan dinamiklerin neler olduğunu, ABD ve Çin'in farklı bakış açılarının uygulamaya nasıl yansıdığını ve ABD ile Çin'in Güney Çin Denizi'ne dair izledikleri politikaların taraf Güneydoğu Asya ülkelerinin eylemlerini nasıl şekillendirdiğini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, ABD ve Çin'in Güney Çin Denizi konusunda tamamen ayrışmalarına yol açan üç temel değişken tespit etmiştir: (i) Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki haklarını koruma ve varlığını güçlendirme konusunda gösterdiği kararlılık karşısında, ABD'nin Çin'in yaklaşımını denizlerdeki hâkimiyetine yönelik bir meydan okuma olarak değerlendirmesi; (ii) BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin bazı maddeleri ile deniz anlaşmazlıklarının çözüm yöntemi konularında ABD ve Çin'in farklı değerlendirmeler yapması; (iii) Çin yönetiminin meseleyi egemenlik iddiası ve denizcilik hakları çerçevesinde değerlendirirken, ABD yönetiminin Çin'in eylemlerini, Güneydoğu Asya'daki müttefiklerinin veya iş birliği yaptığı ülkelerin yer aldığı bölgesel düzene bir tehdit olarak yorumlaması.

Güney Çin Denizi sorununa taraf ülkelerden birinin, Güney Çin Denizi'nde mevcut durumu kendi lehine değiştirme eylemi karşısında, diğer taraf da benzer eylemlerde bulunmuş ve bu durum, statükoyu bozmaya yönelik girişimlerin sürece hâkim olmasına neden olmuştur. Örneğin, Çin yönetiminin 2013-2015 yılları arasında Spratly Adaları'nda büyük çaplı inşaat faaliyetleri gerçekleştirmesi üzerine, ABD yönetimi, Çin'in elindeki adalar ve resifler üzerinde seyir özgürlüğü operasyonları başlatmıştır. Ayrıca, ABD, Filipinler'in başlattığı tahkim sürecinin hem Çin hem de Filipinler için bağlayıcı olduğunu iddia ederken, Çin, zorunlu tahkime ve üçüncü tarafların katılımına karşı çıkmış ve taraflar, çeşitli platformlarda hukuki dayanakları içeren karşılıklı suçlamalarda bulunmuşlardır.

Güneydoğu Asya'ya yansımalarına ilişkin bulgulara bakıldığında, ilk olarak, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki varlığını artırdığı bir süreçte, ABD'nin Asya'ya dönüş stratejisini ortaya koyması, Güneydoğu Asya'daki bazı ülkeleri ABD'nin kendilerini destekleyeceğini düşünerek birtakım eylemlere teşvik etmiştir. Filipinler ve Vietnam, tartışmalı araziler üzerinde kontrol sağlamak ve enerji aramak amacıyla eylemler gerçekleştirmişlerdir. İkinci husus, Çin'in hukuki normların etkisini en alt düzeye indirmeye çalıştığı ve ABD'nin deniz hukukunun uygulanmasını savunduğu bir konjonktürde, Güneydoğu Asya ülkeleri belli bir süre haklarını yasal çerçevede aramaya çalışmışlardır. Tahkim sürecinde en büyük destekçilerden biri ABD olan Filipinler, Duterte'nin yönetime gelmesine kadar, tahkim kararının uygulanması konusunda ısrarcı olmuştur. Üçüncü boyut, son dönemdeki ABD-Çin güç mücadelesinin Güney Çin Denizi meselesini tamamen stratejik rekabet konusu haline getirdiği bir atmosferde, ABD, bazı güvenlik taahhütlerinde bulunmuştur. Başkan Biden, Güney Çin Denizi'ndeki herhangi bir saldırıda ABD'nin Filipinler'i savunacağını belirtmiştir. ABD'nin yaklaşımı Vietnam, Filipinler, Malezya ve Endonezya gibi taraf ülkeler için Çin'in dengelenmesi noktasında önemli bir seçenek olmuştur.

Sonuç olarak, çalışma, Güney Çin Denizi konusunda genellikle Çin'i suçlayan tutumun aksine, ABD ve Çin'in meseleyi algılayış şekillerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu farklılık, diplomatik kanallar ve hukuki sürecin etkinliğinin azalmasına, dolayısıyla güç unsurlarının ön plana çıkmasına yol açmıştır. Çalışma, Asya'ya dönüş stratejisi çerçevesinde ABD'nin deniz hukukunun üstünlüğünü savunan ve güvenlik alanında iş birliği sunan yaklaşımının, soruna taraf Güneydoğu Asya ülkelerinin Güney Çin Denizi sorununda ABD'nin yanında konumlanmalarına neden olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Güney Çin Denizi, Güneydoğu Asya Ülkeleri.

Orta Doğu Coğrafyasında Ortak Tehditlere Karşı Değişen İttifaklar/

Changing Alliances Against Common Threats In The Middle East

Zuhal ÇALIK TOPUZ

Dr. Öğretim Üyesi

Ardahan Üniversitesi

İİBF

Uluslararası İlişkiler

zuhalcaliktopuz@ardahan.edu.tr

Özet

2010 yılından itibaren Orta Doğu ve Kuzey Afrika coğrafyasında yaşanan halk hareketleri, bölgede şiddetli bir siyasi kriz ve çalkantı dönemini tetiklemiştir. Yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak bölgesel ittifaklarda belirgin bir değişimin yaşanması ve Arap-İsrail ilişkilerinde ortak çıkarların yakınlaşması, yeni bir dönemi başlatmıştır. Orta Doğu'daki köklü siyasi dinamikleri değiştiren İbrahim anlaşmaları ile Filistin sorununa bir çözüm olmadan İsrail ile normalleşmenin sağlanmış olması, daha önce Filistin davasına bağlı olan Arap Devletleri'nin politikalarının değişiminin göstergesi niteliğinde olmuştur. Bu nedenle, Körfez devletleri ile İsrail'in normalleşme sürecine girmesi, devletlerin ortak tehditler sonucu genellikle düşmanlarını dengelemek veya onları caydırmak için siyasi ittifaklar kurduğunu öne süren realist teori çerçevesinde incelenmiştir. Realist teori, Körfez devletleri ile İsrail arasındaki normalleşme sürecini anlamakta farklı bir perspektif sunmaktadır. Güvenlik ve çıkar temelli gelişen ilişkiler, İsrail ile Körfez devletleri arasındaki ilişkilerin yeniden şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu kapsamda kurulan ilişkilerin temeli Orta Doğu'da değişen tehditler kapsamında, güvenlik ve çıkar ağırlıklı olmuştur. İsrail, Körfez devletleriyle yakın işbirliği kurarak İran'ın hem bölgedeki etkisini hem de kendisine yönelik güvenlik tehditlerini azaltmayı amaçlarken, Körfez devletleri de, İran'ın kendi rejimlerine yönelik tehdit oluşturmamasından kaynaklı güvenlik sorunlarını azaltmayı hedeflemiştir. Ortak güvenlik ve tehdit algılamalarının yanında İsrail için bu devletlerle yakın ilişkiler kurmak, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji bağımsızlığının artırılması ve ekonomik işbirliği kurulması anlamını taşıırken, Körfez devletleri için ise, İsrail'in teknolojik ve ekonomik gelişiminden faydalanmayı beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak, İbrahim Anlaşmaları ile Orta Doğu coğrafyasında devletlerin, öncelikle güvenlik ve çıkarları doğrultusunda işbirliğini derinleştirdiği bir döneme geçtiği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İsrail, Körfez Devletleri, Güvenlik, Çıkar